

**AVUKATLAR İÇİN
MÜLTECİ HUKUKU
EL KİTABI**

MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ

Avukatlar İçin Mülteci Hukuku El Kitabı

© Mülteci Hakları Derneği

1. Baskı: İstanbul, Ağustos 2021
2. Baskı: İstanbul, Temmuz 2022

ISBN: 978-605-67546-6-1

Baskı ve Cilt

Eylül Ofset Matbaa ve Reklam Hizm. San. Tic. LTD ŞTİ
Adres: Maltepe Mah. Litros Yolu Sok. Matbaacılar Sitesi
No:2-4 İç Kapı No: ZB2 Zeytinburnu / İstanbul
Sertifika No: 48445

Mülteci Hakları Derneği

Yayınevi Sertifika No: 51853
Adres: Dr. Refik Saydam Caddesi, Dilber Apartmanı,
No: 39 D:10-11-12-14 Beyoğlu, İstanbul
Telefon: 0212 292 48 30
E-posta: info@mhd.org.tr
www.mhd.org.tr

Mülteci Hakları Merkezi

Mülteci Hakları Merkezi, savaş ve zulüm nedeniyle ülkelerini terk etmek durumunda kalıp Türkiye’de sığınma arayan yabancılara, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu başta olmak üzere ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde sağlanan hukuksal koruma ve destek mekanizmalarına erişimlerine yardımcı olmak üzere faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur.

Derneğimiz bu amaçlar doğrultusunda ülkemizdeki mülteci ve sığınmacıların Türkiye’deki hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgi sahibi olmaları için bilgilendirme materyalleri hazırlamakta; kişilere Türkiye’deki prosedürler konusunda destek sağlamakta; avukatlar, sivil toplum kuruluşu çalışanları ve diğer hukuk çalışanlarına yönelik referans malzemeleri derlemekte; ülkemizde bu alandaki mevzuat ve politikaların geliştirilmesi ve toplum hayatında mülteci ve sığınmacılara yönelik dayanışmanın güçlendirilmesi için gerek devlet kurum ve kuruluşları gerekse barolarımız ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinde bulunmakta ve Türkiye’deki göç yönetimi alanındaki mevzuat ve ilgili düzenlemelerin uluslararası ilke ve standartlara uyumlu hale getirilmesine katkıda bulunmak amacıyla savunuculuk çalışmaları yürütmektedir.

İlk baskısını 2021 yılının Ağustos ayında yayımladığımız Avukatlar İçin Mülteci Hukuku El Kitabı isimli bu yayınıımız Türkiye’de koruma arayan kişiler hakkında ulusal ve uluslararası mevzuatın güncel bir derlemesi niteliğinde olup aynı zamanda resmi belge örnekleri ile Göç İdaresi Başkanlığı tarafından tanzim edilen karar örneklerine de yer vermekte ve çeşitli üst mahkeme başvuru formları ve kılavuzlarını da içermektedir. Elinizde tuttuğunuz bu ikinci baskı ise 2021 ve 2022 yıllarında ulusal mevzuatta gerçekleşen değişiklik ve yenilikler ile güncel idari karar örneklerini de içermektedir. El Kitabımızın mülteci hukuku alanında çalışan avukatlar, hakimler, barolar ve adli yardım ve CMK büroları, ilgili ulusal makamlar, öğrenciler, akademisyenler ve sivil toplum örgütlerinin çalışmalarına katkıda bulunacağını ümit ediyoruz.

Mülteci Hakları Merkezi
Temmuz 2022

Bu kaynak, **Mülteci Hakları Merkezi** tarafından Amerikalı sivil toplum kuruluşu **Refugee Solidarity Network (RSN)** ortaklığında yürütölen bir proje kapsamında hazırlanmıştır.

Mülteci Hakları
Merkezi

Refugee Solidarity
Network

İÇİNDEKİLER

ULUSLARARASI MEVZUAT - SEÇKİ	9
1951 Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi	11
Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü	27
İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi	30
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İç Tüzüğü	34
Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme	35
Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	37
İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi	41
Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek "Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol"	42
Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek "İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol"	49
Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	53
Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	84
Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	98
Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İç Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi	104
ULUSAL MEVZUAT - SEÇKİ	125
Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu	127
Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik	174
Geçici Koruma Yönetmeliği	246
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	270
Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	279
Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	283
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği	294
Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik	303

Uluslararası İşgücü Kanunu.....	311
Uluslararası İş Gücü Kanunu Uygulama Yönetmeliği	326
Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik.....	357
Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik	361
Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün "Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar" Konulu Yazısı.....	367
Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü'nün "Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancılara Sağlık Hizmeti Sunumu" Konulu Yazısı.....	378
Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün "Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" Konulu Genelgesi	382
Çocuk Koruma Kanunu.....	389
Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.....	411
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Refakatsiz Çocuklar Yönergesi.....	428
Çocuk Destek Merkezi Yönetmeliği	436
Evlendirme Yönetmeliği.....	470
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Mülteciler ve Geçici Koruma Altına Alınanların Evlenme ve Çocukların Tanınması" Konulu Yazısı	474
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Suriye Uyruklu Kişiler ile Evlenme" Konulu Yazısı.....	476
Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	482
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği	490
Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik.....	503
İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik.....	510
Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.....	531
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu.....	533
Değerli Kağıtlar Kanunu	535
Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği Değerli Kağıtlar	537
Harçlar Kanunu	539
Türk Ceza Kanunu	541
Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu.....	545
İskân Kanunu.....	547

Türk Vatandaşlığı Kanunu.....	550
Pasaport Kanunu	555
İdari Yargılama Usulü Kanunu.....	560
Avukatlık Kanunu	568
Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği.....	570
Noterlik Kanunu	573
Noterlik Kanunu Yönetmeliği.....	574
Türkiye Noterler Birliği'nin "Noterlik işlemlerinde Kullanılacak Kimlikler" Konulu Genelgesi.....	575
Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun.....	579
Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü.....	585
Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu	593
Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik....	596
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu.....	615

RESMİ BELGE ÖRNEKLERİ.....637

Resmi Belge Örneklerine Dair Açıklamalar	639
Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi Örneği.....	641
Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi Örneği.....	642
Geçici Koruma Kimlik Belgesi Örneği.....	643
Yol İzin / Sevk Belgesi Örneği.....	644
İkamet İzni Örneği	645
Vatansız Kişi Kimlik Belgesi Örneği	646
Çalışma İzni Belgesi Örneği.....	647
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Kayıt Belgesi Örneği	648
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Sığınmacı Belgesi Örneği	649
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Mülteci Belgesi Örneği.....	650
Geçici Koruma Kimlik Belgesi Örneği (Eski Tip Belge).....	651
Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kayıt Belgesi Örneği (Eski Tip Belge)	652

İDARİ KARAR ÖRNEKLERİ653

Şartlı Mülteci Statü Kararı Örneği	655
Uluslararası Koruma Başvurusunun Reddi Karar Örneği (Genel Değerlendirme)	656

Uluslararası Koruma Başvurusunun Reddi Kararı Örneği (Hızlandırılmış Değerlendirme).....	657
Geçici Koruma Statüsü Sona Erme Kararı Örneği.....	658
Kabul Edilemez Başvuru Kararı Örneği.....	659
Uluslararası Koruma Başvurusunun Geri Çekilmiş Sayılması Kararı Örneği.....	660
Sınır Dışı Etme Kararı Örneği.....	661
İdari Gözetim Kararı Örneği.....	662
Güvenli Üçüncü Ülkeye Sınır Dışı Etme Kararı Örneği.....	663
Sınır Dışı Etme ve İdari Gözetim Kararı Örneği.....	664
İdari Gözetimin 1 Ay Süreyle Uzatılması Kararı Örneği.....	667
İdari Gözetim Değerlendirme Kararı Örneği – Serbest Bırakma Kararı.....	668
İdari Gözetimi Sonlandırma Kararı (T6 Formu) Örneği - İdari Gözetime Alternatif Tedbir.....	669
Sınır Dışı Kararı ve İdari Gözetim Kararı Sonlandırma Tebliğ Formu (T1) (T6) Örneği - İdari Gözetime Alternatif Tedbir.....	670
Sınır Dışı Etme Kararı Tebliğ Formu (T1) Örneği.....	672
İdari Gözetim Kararı Tebliğ Formu (T3) Örneği.....	674
Terke Davet Kararı Tebliğ Formu (T2) Örneği.....	676
Uluslararası Koruma Başvurusunun Geri Çekilmiş Sayılması Sonrası Alınan Sınır Dışı Etme Kararı Örneği.....	677
Uluslararası Koruma Başvurusu Yapmış Kişinin “Uydu İl” Sevkinde Dair Tebliğ Örneği.....	678
İdari Gözetim Altındayken Yaptığı Uluslararası Koruma Başvurusu İşleme Konan Kişinin, Hızlandırılmış Prosedürden Çıkarılıp Serbest Bırakılarak İkamet İline Yönlendirilmesi Tebliğ Örneği...	679
ÇEŞİTLİ BELGELER VE FORMLAR.....	680
Kamu Denetçiliği Kurumu Gerçek Kişiler İçin Şikâyet Başvuru Formu.....	683
Kamu Denetçiliği Kurumu Tüzel Kişiler İçin Şikâyet Başvuru Formu.....	684
Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Formu.....	685
Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Formu Kılavuzu.....	694
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başvuru Formu.....	711
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yetki Belgesi.....	724
Mülteci Başvuruları Bağlamında Hukuki Destek Sağlarken Gözetilmesi Gereken Etik Kurallara Dair Nairobi İlkeleri.....	727

ULUSLARARASI MEVZUAT

Seçki

1951 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLERİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN CENEVRE SÖZLEŞMESİ

BAŞLANGIÇ

Yüksek İmzacı Taraflar,

Birleşmiş Milletler Antlaşması ve 10 Aralık 1948'de Genel Kurul'ca kabul olunan İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin, insanların ana hürriyetlerden ve insan haklarından, fark gözetmeksizin faydalanmaları ilkesini teyit ettiğini dikkate alarak,

Birleşmiş Milletler'in, birçok defa, mültecilere karşı derin ilgisini ortaya koyduğunu ve mültecilerin temel hürriyetleri ile insan haklarını mümkün olduğu kadar kapsamlı bir şekilde kullanmalarını sağlamaya çaba gösterdiğini dikkate alarak,

Mültecilerin hukuki durumuna ilişkin daha önce imzalanan milletlerarası antlaşmaların tekrar gözden geçirilmesi ve bir araya getirilmesinin, bu antlaşmaların alanının ve bunların mülteciler için sağladığı himayenin yeni bir antlaşma yoluyla genişletilmesinin arzu edilir olduğunu dikkate alarak,

Siğınma hakkını tanımanın, bazı ülkelere son derece ağır yük yükleyebileceğini ve uluslararası kapsamı ile niteliği Birleşmiş Milletler'ce kabul edilmiş bulunan bir sorunun, uluslararası iş birliği olmaksızın tatmin edici bir şekilde çözümlenemeyeceğini dikkate alarak,

Bütün Devletlerin, mülteci sorununun toplumsal ve insani yönlerini kabul ederek, bu sorunun devletler arasında bir gerginlik sebebi halini almasını önlemek için olanakları ölçüsünde ellerinden geleni yapmalarını arzuladığını ifade ederek,

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri'nin, mültecilerin korunmasını sağlayan uluslararası sözleşmelerin uygulanmasına nezaret etmekle görevli olduğunu kaydederek ve bu sorunu çözmek için alınan önlemlerin birbiri ile verimli uyumunun, Devletler ile Yüksek Komiser arasındaki iş birliğine bağlı olduğunu kabul ederek,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM Genel Hükümler

Madde 1

A. İşbu Sözleşme'nin amaçları bakımından "mülteci" kavramı:

- (1) 12 Mayıs 1926 ve 30 Haziran 1928 Düzenlemeleri veya 28 Ekim 1933 ve 10 Şubat 1938 Sözleşmeleri, 14 Eylül 1939 Protokolü ya da Uluslararası Mülteci Örgütü Tüzüğü'ne göre mülteci sayılan; Uluslararası Mülteci Örgütü tarafından, faaliyette bulunduğu dönem içinde alınmış mülteci sıfatını vermeme kararları, bu bölümün 2. fıkrasındaki koşullara sahip olan kimselere mülteci sıfatının verilmesine engel değildir;
- (2) 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında

bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır.

Birden fazla tabiiyeti olan bir kişi hakkındaki “vatandaşı olduğu ülke” ifadesi, tabiiyetini haiz olduğu ülkelerden her birini kasteder ve bir kişi, haklı bir sebebe dayalı bir korku olmaksızın, vatandaşı olduğu ülkelerden birinin korumasından yararlanmıyorsa, vatan-daşı olduğu ülkenin korumasından mahrum sayılmayacaktır.

B. (1) İşbu Sözleşme'nin amaçları bakımından kısım A, Madde 1'deki “1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar” ifadesi, ya,

(a) “1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar”; veya,

(b) “1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar” anlamında anlaşılacak ve her Taraf Devlet bu Sözleşme'yi imzaladığı, tasdik ettiği veya ona katıldığı sırada bu Sözleşme'ye göre taahhüt ettiği yükümlülükler bakımından bu ifadenin kapsamını belirten bir beyanda bulunacaktır.

(2) (a) şıkkını kabul eden her Taraf Devlet, herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir notla, (b) şıkkını kabul ettiğini duyurarak yükümlülüklerini genişletebilir.

C. Yukarıdaki kısım A'da belirtilen hükümlerin kapsamına giren her kişi eğer:

(1) Vatandaşı olduğu ülkenin korumasından kendi isteği ile tekrar yararlanırsa; veya

(2) Vatandaşlığını kaybettikten sonra kendi arzusu ile tekrar kazanırsa; veya

(3) Yeni bir vatandaşlık kazanmışsa ve vatandaşlığını yeni kazandığı ülkenin himayesinden yararlanıyorsa; veya

(4) Kendi arzusu ile terk ettiği veya zulüm korkusu ile dışında bulunduğu ülkeye kendi arzusu ile, tekrar yerleşmek üzere dönmüşse; veya

(5) Mülteci tanınmasını sağlayan koşullar ortadan kalktığı için vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanmaktan sakınmaya artık devam edemezse;

İşbu fıkra, vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden yararlanmayı reddetmek için önceden geçerli zulme ait haklı sebepler ileri sürebilen, bu maddenin A(1) Kısmı'nın kapsamına giren bir mülteciye tatbik olunmayacaktır;

(6) Tabiiyetsiz olup da, mülteci tanınmasını yol açan koşullar ortadan kalktığı için, normal ikametgahının bulunduğu ülkeye dönebilecek durumda ise;

Ancak işbu fıkra, normal ikametgahının bulunduğu ülkeye dönmeyi reddetmek için önceden maruz kaldığı zulme bağlı haklı sebepler ileri sürebilen, bu maddenin A(1) kısmının kapsamına giren bir mülteciye uygulanmayacaktır. Bu kişiye, işbu Sözleşme'nin uygulanması sona erecektir.

D. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden halen koruma veya yardım gören kimselere uygulanmayacaktır. Durumları, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun konuyla ilgili uygun kararları çerçevesinde kesin olarak halledilmeden, yararlandıkları bu tür koruma veya yardımlar herhangi bir sebeple sona eren kişiler, işbu Sözleşme'den tamamen yararlanırlar.

E. Bu Sözleşme, ikamet ettiği ülkenin yetkili makamlarınca o ülke vatandaşlığına sahip olanların sahip oldukları hak ve yükümlülüklerle sahip sayılan bir kişiye uygulanmayacaktır.

F. Bu Sözleşme hükümleri:

- (a) barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğine;
- (b) mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce, sığındığı ülkenin dışında ağır bir siyasi olmayan suç işlediğine;
- (c) Birleşmiş Milletler'in amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden suçlu olduğuna dair hakkında ciddi kanaat mevcut olan bir kişi hakkında uygulanmayacaktır.

Madde 2

Her mültecinin, bulunduğu ülkeye karşı, özellikle yasalara, yönetmeliklere ve kamu düzenini için alınan önlemlere uymayı öngören yükümlülükleri vardır.

Madde 3

Taraf Devletler, bu Sözleşme hükümlerini mültecilere, ırk, din veya geldikleri ülke bakımından ayırım yapmadan uygulayacaklardır.

Madde 4

Taraf Devletler, ülkelerindeki mültecilere, dini vecibelerini yerine getirme hürriyeti ve çocuklarının dini eğitim hürriyeti bakımından, en az vatandaşlara uyguladıkları muamele kadar uygun muamele uygulayacaklardır.

Madde 5

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, bir Taraf Devlet tarafından mültecilere bu Sözleşme dışında sağlanan diğer hakları ve çıkarları ihlal etmez.

Madde 6

Bu Sözleşme bakımından "aynı şartlarla" kavramı, belli bir kimsenin, söz konusu bir haktan yararlanabilmesi için, özellikleri açısından bir mültecinin yerine getiremeyecekleri dışında, mülteci olmasaydı belli bir hakkı kullanmak için yerine getirmesi gereken bütün şartları (geçici yahut daimi ikamet süresine ve şartlarına ait olanlar dahil), kendisinin yerine getirmesi anlamını ima eder.

Madde 7

1. Bu Sözleşme'nin daha uygun hükümler içerdiği durumlar hariç tutulmak koşuluyla, her Taraf Devlet, mültecilere, genel olarak yabancılara uyguladığı muameleyi uygulayacaktır.
2. Bütün mülteciler, Taraf Devletlerin topraklarında üç yıl ikametten sonra kanuni müttekabiliyet şartından muafiyet kazanacaklardır.
3. Her Taraf Devlet, bu Sözleşme kendisi hakkında yürürlüğe girdiği tarihte mültecilerin, müttekabiliyet şartı olmadan yararlanabilecekleri hakları ve çıkarları kendilerine tanımaya devam edecektir.
4. Taraf Devletler, müttekabiliyet şartının bulunmaması halinde, mültecilere 2. ve 3. fıkralara göre yararlanabilecekleri haklardan ve çıkarlardan başka hak ve çıkar-

lar sağlamak imkanlarını ve 2. ve 3. fıkralarda belirtilen şartlara sahip olmayan mültecileri mütetekabil muamele muafiyetinden istifade ettirmek imkanını uygun biçimde dikkate alacaklardır.

5. Yukarıdaki 2. ve 3. fıkralar hükümleri, gerek bu Sözleşme'nin 13, 18, 19, 21 ve 22. maddelerinde belirtilen haklara ve çıkarlara, gerekse bu Sözleşme'de belirtilmeyen haklara ve çıkarlara uygulanır.

Madde 8

Yabancı bir Devlet vatandaşlarının kişiliklerinin, mallarının veya menfaatlerinin aleyhinde uygulanabilecek istisnai tedbirler bakımından Taraf Devletler, bu gibi tedbirleri, söz konusu yabancı devletin resmen vatandaşı olan bir mülteciye, sırf bu vatandaşlığına dayanarak uygulamayacaklardır. Bu maddede ifade olunan genel ilkeyi mevzuatlarına göre tatbik edemeyen Taraf Devletler bu gibi mültecilere uygun hallerde muafiyet tanıyacaklardır.

Madde 9

İşbu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, bir Taraf Devletin, savaş zamanında veya diğer vahim ve özel hallerde, belli bir kimse hakkında, bu kimsenin gerçekte bir mülteci olduğu ve kendisiyle ilgili söz konusu tedbirlerin, bu devletin milli güvenliği açısından devamının gerektiği tespit edilinceye kadar, milli güvenliği için elzem saydığı tedbirleri geçici olarak almasını engellemeyecektir.

Madde 10

1. Bir mülteci, İkinci Dünya Savaşı sırasında sürgün edilerek bir Taraf Devletin ülkesine götürülmüş olup burada ikamet etmekte ise, bu mecburi ikamet süresi, bu ülkedeki kanuni ikamet süresi sayılacaktır.
2. Bir mülteci, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir Taraf Devletin ülkesinden sürgün edilip bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden önce sürekli ikamet amacı ile oraya dönmüş ise, sürgünden önceki ve sonraki süreler, hangi amaçla olursa olsun kesintisiz ikametnin şart koşulduğu durumlar için, kesintisiz tek bir ikamet süresi sayılacaktır.

Madde 11

Bir Taraf Devlet, kendi bayrağını taşıyan bir geminin mürettebatı arasında düzenli bir şekilde çalışan mülteciler varsa, bu kişilerin ülkesinde yerleşmelerine ve özellikle bir başka ülkeye yerleşmelerini kolaylaştırmak üzere kendilerine seyahat belgeleri vermede, ya da geçici olarak topraklarına girmelerine sıcak bakacaktır.

II. BÖLÜM

Hukuki Statü

Madde 12

1. Her mültecinin bireysel statüsü, daimi ikametgahının bulunduğu ülkenin yasalarına veya eğer daimi ikametgahı yoksa, bulunduğu ülkenin yasalarına tabidir.
2. Mültecinin önceden kazandığı ve bireysel statüsüyle ilgili haklara, özellikle evliliğe

bağlı haklara, her Taraf Devlet tarafından, gerekirse bu devletin yasalarının gösterdiği koşulları yerine getirmek kaydıyla, söz konusu hakkın, kişi mülteci olmasaydı o devletin yasalarıyla tanınacak haklar arasında bulunması durumunda, saygı gösterilecektir.

Madde 13

Taraf Devletler, menkul ve gayrimenkul mülkiyet edinme ile buna bağlı diğer hakları, menkul ve gayrimenkul mülkiyete ait kira ve diğer sözleşmelerle ilgili hakları, her mülteciye, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı koşullardaki yabancılara sağlanandan daha az müsait olmayan bir şekilde uygulayacaktır.

Madde 14

Buluşlar, desenler, modeller, ticari markalar, ticari unvanlar gibi sınai mülkiyet haklarıyla, edebi, artistik ve ilmi çalışmalarla ilgili haklarının korunmasıyla ilgili olarak, her mülteci, sürekli ikametgahının bulunduğu ülkede, bu ülkenin kendi vatandaşlarına sağladığı korumanın aynısından yararlanacaktır. Mülteci, bir başka Taraf Devletin toprağındayken, bu ülkede, sürekli ikametgahının bulunduğu ülkenin vatandaşlarına sağlanan korumadan yararlanacaktır.

Madde 15

Taraf Devletler, yasal olarak ülkelerinde ikamet eden mültecilere, siyasi amaç ve kar amacı taşımayan dernekler ile meslek sendikaları bakımından, aynı koşullar içindeki başka bir ülkenin vatandaşlarına tanıdıkları en müsait muameleyi uygulayacaklardır.

Madde 16

1. Her mülteci, bütün Taraf Devletler'in toprakları üzerindeki hukuk mahkemelerine serbestçe ve kolayca başvurabilecektir.
2. Her mülteci, sürekli ikametgahının bulunduğu Taraf Devlette, adli yardım ve teminat akçesinden muafiyet dahil, mahkemelere müracaat bakımından vatandaş gibi muamele görecektir.
3. Her mülteci, sürekli ikametgahının bulunduğu ülkenin dışındaki Taraf Devletlerde, o ülkelerin vatandaşlarına 2. fıkrada bahsedilen konular hakkında yapılan muamelelerin aynısından istifade edecektir.

III. BÖLÜM

Gelir Getirici İşler

Madde 17

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden her mülteciye, ücretli bir meslekte çalışmak hakkı bakımından, aynı şartlar içinde yabancı bir memleketin vatandaşına uyguladıkları en müsait muameleyi uygulayacaklardır.
2. Her halde ulusal işgücü piyasasını korumak amacıyla, yabancılara veya yaban-

çalıştırılmalarına konan sınırlama tedbirleri, bu Sözleşme'nin, ilgili Taraf Devlette yürürlüğe girdiği tarihte söz konusu tedbirlerden muaf tutulan veya aşağıdaki koşullardan birine sahip olan mültecilere uygulanmayacaktır:

- (a) Ülkede üç yıl ikamet etmiş olmak;
 - (b) İkamet ettiği ülkenin vatandaşı olan bir kimse ile evli bulunmak.
Eşini terk etmiş olan bir mülteci bu hükümden istifadeyi iddia edemeyebilir;
 - (c) İkamet ettiği ülkenin vatandaşlığını taşıyan bir veya daha fazla çocuğu olmak.
3. Taraf Devletler, ücretli mesleklerde çalışmak bakımından bütün mültecilerin ve özellikle ülkelerine, bir işçi bulma programına yahut göçmen getirme planına göre girmiş olan mültecilerin haklarını, vatandaşlarına tanıdıkları çalışma haklarıyla aynı noktaya getirme konusuna sıcak bakacaklardır.

Madde 18

Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, tarım, sanayi, küçük sanatlar ile ticaret sahalarında kendi işyerlerini açmak ve sanayi, ticari şirketler kurmak haklarıyla ilgili olarak, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı şartlardaki yabancılara tanıdıklarından daha az müsait olmayan muameleyi uygulayacaklardır.

Madde 19

1. Her Taraf Devlet, ülkesinde yasal olarak ikamet eden ve bu Devletin yetkili makamlarınca tanınan diplomalara sahip olup bir ihtisas mesleğini icra etmek isteyen mültecilere, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlar içindeki tüm yabancılara sağlanandan daha az müsait olmayan şekilde muamele uygulayacaktır.
2. Taraf Devletler, bu gibi mültecilerin, anavatanları dışında, uluslararası ilişkilerini yürüttükleri ülkelere yerleşmelerini temin için, kanunlarına ve anayasalarına göre ellerinden gelen çabayı göstereceklerdir.

IV. BÖLÜM

Sosyal Durum

Madde 20

Bütün nüfusun tabii olduğu ve nadir bulunan maddelerin genel dağıtımını düzenleyen bir vesika usulün mevcut bulunduğu hallerde, mültecilere vatandaşlar gibi muamele edilecektir.

Madde 21

Taraf Devletler, konut edinme bakımından, bu konu yasalar ve yönetmeliklerle düzenlendiği ya da kamu makamlarının kontrolüne tabii olduğu oranda, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, her halde genel olarak aynı şartlar altındaki yaban-

cılara uygulanandan daha az olmayacak biçimde, mümkün olduğu kadar müsait bir muamele sağlayacaklardır.

Madde 22

1. Taraf Devletler, mültecilere, temel eğitim konusunda, vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır.
2. Taraf Devletler, mültecilere, temel eğitimin dışındaki eğitim konusunda ve özellikle çalışmalardan yararlanma, yabancı ülke okullarından alınmış eğitim sertifikalarının, üniversite diplomalarının ve derecelerinin tanınması, harç ve resimlerden muafiyet ve eğitim bursları alanlarında mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı şartlar içindeki yabancılara tanınanlardan daha az müsait olmayan şekilde muamele edeceklerdir.

Madde 23

Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, sosyal yardım ve iane konularında vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, aşağıdaki konularda, vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır:
 - (a) Yasalarla düzenlendiği veya idari makamların yetkisine tabi oldukları ölçüde: maaşın bir parçası olduğu durumlarda aile yardımları, çalışma saatine göre başı ücret, fazla mesai ödemeleri, ücretli tatiller, eve iş götürmeye sınırlamalar, en az çalışma yaşı, çıraklık ve mesleki eğitim, kadınların ve gençlerin çalışması ve toplu ücret görüşmelerinden yararlanma;
 - (b) Sosyal güvenlik (iş kazaları, meslek hastalıkları, analık, hastalık, sakatlık, yaşlılık, ölüm, işsizlik, ailevi yükümlülükler ile, ulusal yasalara ve yönetmeliklere göre bir sosyal güvenlik programının kapsamına giren her hangi bir olağanüstü durum), aşağıdaki sınırlamalara tabidir:
 - (i) Kazanılmış hakların ve kazanılmak üzere olan hakların korunması için uygun düzenlemeler mevcut olabilir;
 - (ii) Tamamen devlet fonlarından karşılanan ödenekler veya ödenek bölümleri ile, normal bir emeklilik ödeneği için lüzumlu aidat koşullarını yerine getirmemiş kişilere yapılan yardımlar konusunda, ikamet edilen ülkenin ulusal yasaları ve yönetmelikleri hükümler içerebilir.
2. Bir mültecinin, bir iş kazası veya bir meslek hastalığı sonucunda ölümden doğacak tazminat haklarına, hak sahibinin, Taraf Devletin toprakları dışında ikamet etmesi yüzünden zarar gelmeyecektir.
3. Taraf Devletler, sosyal güvenlik konusundaki kazanılmış haklar veya kazanılmak üzere olan haklarla ilgili olarak, aralarında imzaladıkları, ya da gelecekte aralarında imzalayacakları antlaşmaların sağlayacağı faydalardan, yalnızca ülke vatandaşlarında aranan şartların aranması kaydıyla, mültecileri de yararlandıracaktır.

4. Taraf Devletler, taraf olmayan Devletler ile aralarında, yürürlükte bulunan veya herhangi bir zamanda yürürlüğe girecek olan, bunlara benzer antlaşmaların sağlayacağı faydalardan, mültecileri de, mümkün olduğu ölçüde yararlandırmak imkanlarını araştırmaya sıcak bakacaklardır.

V. BÖLÜM

İdari Önlemler

Madde 25

1. Bir mültecinin, bir hakkı kullanması için normal koşullarda yabancı bir ülkenin yetkililerinin yardımına ihtiyaç duyduğu, ama böyle bir yardımdan yararlanamadığı durumlarda, topraklarında ikamet ettiği Taraf Devletler, mülteciye, söz konusu yardımın kendi makamlarınca veya uluslararası bir makam tarafından yapılmasını sağlayacaklardır.
2. Birinci fıkrada bahsedilen makam veya makamlar, normal koşullarda bir yabancıya, o kişinin kendi ülkesinin ulusal makamları tarafından veya onların aracılığı ile sağlanabilecek belgeleri ya da sertifikaları, mültecilere sağlayacaklardır veya denetimleri altında yaptıracaklardır.
3. Bu yolla sağlanan belgeler veya sertifikalar, yabancılara kendi ulusal makamları tarafından veya onların aracılığıyla ile verilen resmi belgeler gibi kabul edileceklerdir ve aksi kanıtlanmadıkça geçerli sayılacaklardır.
4. Bu maddede bahsedilen hizmetler karşılığında, muhtaç kişilere sağlanabilen ayrıcalıklı uygulamalar saklı kalmak koşuluyla, ücret alınabilir ama bu tür ücretler makul ölçüde ve benzer hizmetler için vatandaşlardan alınan harçlarla orantılı olacaktır.
5. Bu madde hükümleri hiçbir suretle 27 ve 28. maddeleri ihlal etmez.

Madde 26

Her Taraf Devlet, ülkesinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, genel olarak aynı koşullardaki yabancılara yönetmeliklerce sağlanan, toprakları üzerinde ikamet edeceği yeri seçme ve özgürce seyahat etme hakkını tanıyacaktır.

Madde 27

Taraf Devletler, ülkelerinde bulunan ve geçerli bir seyahat belgesine sahip olmayan her mülteciye kimlik kartı çıkartacaklardır.

Madde 28

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, ulusal güvenlikleri veya kamu düzenleri ile ilgili engelleyici ciddi sebepler bulunmadıkça, kendi toprakları dışında seyahatlerini temin edecek seyahat belgeleri vereceklerdir ve bu belgelere, bu Sözleşme'nin Cetvel'indeki hükümler uygulanacaktır. Taraf Devletler, bu tür bir belgeyi, ülkelerinde bulunan herhangi bir mülteciye verebilirler; kendi topraklarında bulunan ve yasal olarak ikamet ettikleri ülkeden bir

seyahat belgesi almak imkanından mahrum olan mültecilere bu tür bir belge vermeye özellikle sıcak bakacaklardır.

2. Önceden yapılmış uluslararası antlaşmalar çerçevesinde, o antlaşmalara taraf olan Devletler tarafından mültecilere verilmiş seyahat belgeleri, Taraf Devletlerce tanınacaktır ve bu maddeye göre düzenlenmiş gibi muamele görecektir.

Madde 29

1. Taraf Devletler, mültecilere, her ne isimle olursa olsun, benzer koşullarda vatandaşlarına uyguladıklarından veya uygulayabileceklerinden farklı ya da daha yüksek resim, harç ve vergi uygulamayacaklardır.
2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, kimlik kartları da dahil, yabancılara verilecek idari belgeler hakkındaki harçlara ait yasa ve yönetmelik hükümlerinin mültecilere uygulanmasına engel değildir.

Madde 30

1. Her Taraf Devlet, kendi yasa ve yönetmeliklerine uygun olarak, mültecilerin, topraklarına getirdikleri değerli varlıkları, yerleşmek üzere kabul edildikleri bir başka ülkeye nakletmelerine izin verecektir.
2. Her Taraf Devlet, yerleşmek üzere kabul edildikleri bir başka ülkeye yerleşmeleri için gerekli olan herhangi değerli varlığı nakletmek amacıyla mültecilerin yapacakları izin başvurusunu, sıcak bir biçimde inceleyecektir.

Madde 31

1. Taraf Devletler, hayatlarının veya özgürlüklerinin, madde 1'de gösterilen şekilde tehdit altında bulunduğu bir ülkeden doğruca gelerek izinsizce kendi topraklarına giren veya bu topraklarda bulunan mültecilere, gecikmeden yetkili makamlara başvurarak yasadışı girişlerinin veya bulunuşlarının geçerli nedenlerini göstermeleri koşuluyla, yasadışı yollardan girişleri veya bulunuşlarından dolayı ceza vermeyeceklerdir.
2. Taraf Devletler, bu mültecilerin hareketlerine gerekli olanların dışında kısıtlama uygulamayacaklardır ve bu kısıtlamalar ancak, ülkedeki statüleri belirleninceye veya bir başka ülkeye kabulleri sağlanıncaya kadar uygulanacaktır. Taraf Devletler, bu mültecilerin diğer bir ülkeye kabullerini sağlamak için makul bir süre ve gerekli bütün kolaylıkları sağlarlar.

Madde 32

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak bulunan bir mülteciyi, ulusal güvenlik veya kamu düzeni ile ilgili sebepler dışında sınır dışı edemeyeceklerdir.
2. Böyle bir mültecinin sınır dışı edilmesi, ancak ilgili yasal sürece göre alınmış bir karara uygun olabilir. Zorunlu ulusal güvenlik nedenlerinin, aksine bir uygulamayı gerekli kıldığı haller dışında, mültecinin, durumunu açıklaması için delil sunmasına, temyiz etmesine, bu amaçla yetkili bir makamın ya da, yetkili makamın özel olarak atayacağı bir kişinin veya kişilerin önünde temsil edilmesine izin verilecektir.

3. Taraf Devletler bu gibi bir mülteciye, diğere bir ülkeye yasal olarak kabulünü sağlayabilmesi için makul bir süre taniyacaktırdır. Taraf Devletler, bu süre içinde, gerekli gördükleri iişleriyle ilgili herhangi bir önlemi alma hakkını saklı tutarlar.

Madde 33

1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tbiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne Şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ("refouler") etmeyecektir.
2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.

Madde 34

Taraf Devletler, mültecileri zmlmeyi ve vatandaşlığa almayı her türlü imkan lsnde kolaylaştıracaktırdır. Vatandaşlığa alma işlemlerini abuklaştırmaya ve bu işlemlerin masraf ve resimlerini her türlü imkan lsnde azaltmaya özel çaba göstereceklerdir.

VI. BÖLÜM

Uygulamaya Yönelik Geçici Hükümler

Madde 35

1. Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği veya onun görevini devralacak diğere her hangi bir Birleşmiş Milletler kuruluşu ile, görevini yerine getirirlerken işbirliği yapmayı ve özellikle onların işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasına nezaret etme görevini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.
2. Taraf Devletler, Yüksek Komiserliği'nin veya onun görevini devralacak her hangi bir Birleşmiş Milletler kuruluşunun, Birleşmiş Milletler'in yetkili organlarına rapor vermesini için, aşağıdaki konular hakkında isteyeceği bilgileri ve istatistikleri uygun bir Şekilde vermeyi taahhüt ederler:
 - (a) Mültecilerin içinde buldukları durum,
 - (b) Bu Sözleşme'nin uygulanması ve
 - (c) Mülteciler konusunda mevcut veya yürürlüğe girecek yasalar, yönetmelikler ve kararnameler.

Madde 36

Taraf Devletler, işbu Sözleşme'nin uygulanabilmesi amacıyla çıkarabilecekleri yasaları ve yönetmelikleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bildireceklerdir.

Madde 37

Bu Sözleşme'nin 28. maddesinin 2. fıkrası hükümlerine dokunmamak koşuluyla, işbu Sözleşme, taraflar arasında, 5 Temmuz 1922, 31 Mayıs 1924, 12 Mayıs 1926, 30 Haziran 1938 ve 30 Temmuz 1935 tarihli Düzenlemeler ile, 28 Ekim 1933, 10 Şubat 1938 tarihli Sözleşmeler'in, 14 Eylül 1939 tarihli Protokol'ün ve 15 Ekim 1946 tarihli Anlaşma'nın yerine geçer.

VII. BÖLÜM

Nihai Hükümler

Madde 38

Bu Sözleşme'nin Tarafları arasında, Sözleşme'nin tefsiri veya uygulanması hakkında ortaya çıkan ve diğer yollardan halledilmemiş olan uyuşmazlıklar, uyuşmazlığın taraflarından birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı'na sevk edilebilir.

Madde 39

1. Bu Sözleşme, Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzaya açılacaktır ve daha sonra Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce tutulacaktır. Birleşmiş Milletler Avrupa Ofisi'nde 28 Temmuz'undan 31 Ağustos 1951 tarihine kadar ve ardından, Birleşmiş Milletler Örgüt Merkezi'nde 17 Eylül 1951'den 31 Aralık 1952 ye kadar tekrar imzaya açık bulundurulacaktır.
2. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Örgütü'ne üye bütün Devletler ile mülteciler ve vatansızların hukuki durumu hakkındaki diplomatik konferansa davet edilen üye olmayan diğer herhangi bir devletin veya Genel Kurul tarafından imzalamaya davet olunan her devletin imzasına açık tutulacaktır. Sözleşme onaylanacaktır ve onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne gönderilecektir.
3. İşbu maddenin 2. fıkrasında işaret edilen Devletler, 28 Temmuz 1951 tarihinden itibaren Sözleşme'ye taraf olabileceklerdir. Taraf olmak, taraf olma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce kayıtlara geçirilmesiyle başlayacaktır.

Madde 40

1. Herhangi bir Devlet, imzaladığı, onayladığı veya taraf olduğu anda, işbu Sözleşme'nin, uluslararası alanda sorumlu bulunduğu bütün topraklarda ya da bu toprakların herhangi bir bölümünde uygulanacağını ilan edebilir. Böyle bir ilan, Sözleşme'nin söz konusu Devlet için yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olacaktır.
2. Bu tür bir bölge belirlemesi, söz konusu tarihten sonraki herhangi bir tarihte, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapılacak bir duyuru ile gerçekleştirilecektir ve duyurunun, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ulaştırıldığından doksanıncı günden itibaren veya Sözleşme, bu Devlet için yürürlüğe daha ileri bir tarihte giriyorsa, o tarihte uygulamaya geçecektir.
3. Bu Sözleşme'nin imzalandığı, onaylandığı veya ona taraf olunduğu tarihte uygulanacak bölgelerin dışında tutulan topraklar açısından, ilgili her Devlet, bu toprakların da uygulama bölgesinin içine alınması için, bu bölgelerin yönetimlerinin, Anayasal nedenlerle öngörülen onaylarının alınması koşuluyla, gereken adımları atma imkanlarını araştıracaktır.

Madde 41

Üniter olmayan veya Federal bir Devlet hakkında aşağıdaki hükümler uygulanacaktır:

- (a) Bu Sözleşme'nin, Federal bir yasama organının yasama yetkisi alanına giren maddeleriyle ilgili olarak, Federal Hükümet'in üstlendiği yükümlülükler, Federal olmayan devletlerinki ile aynı olacaktır.
- (b) Bu Sözleşme'nin, Federasyonun anayasal sistemine göre, yasamayla ilgili adımlar atmak zorunluluğu bulunmayan eyaletlerin, Federasyonu oluşturan devletlerin veya kantonların yasama yetkileri alanına giren maddeleriyle ilgili olarak Federal Hükümet, bu tür maddeleri, mümkün olan en kısa zamanda, eyaletlerin, Federasyonu oluşturan devletlerin veya kantonların ilgili makamlarına olumlu bir yorumla beraber bildirecektir.
- (c) Bu Sözleşme'ye Taraf Federal bir Devlet, bir başka Taraf Devlet'in, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kanalıyla kendisine iletilecek talebi zerine, Sözleşme'nin her hangi bir hükmü hakkında, Federasyon'da ve federasyonu oluşturan birimlerde geçerli yasal mevzuat ve uygulamaya ait, söz konusu hükmün, yasal veya diğer yollarla ne oranda geçerli olduğunu gösteren bir açıklama yapacaktır.

Madde 42

1. Her Devlet, imzalama, onaylama veya taraf olma sırasında, Sözleşme'nin 1, 3, 4, 16 (1), 33, 36-46. (dahil) maddeleri dışındaki maddeler hakkında çekince koyabilir.
2. Bu maddenin 1. fıkrası çerçevesinde çekince koyan her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir duyuru ile söz konusu çekinceyi her zaman geri alabilir.

Madde 43

1. Bu Sözleşme, altıncı onay veya taraf olma belgesinin kayıt tarihini takip eden doksanıncı gün yürürlüğe girecektir.
2. Sözleşme, altıncı onay veya taraf olma belgesinin kayıt tarihinden sonra onaylayan veya taraf olan Devletlerden her biri hakkında, bu Devletin onay veya taraf olma belgesinin kayıt tarihini takip eden doksanıncı gün yürürlüğe girer.

Madde 44

1. Her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir duyuru ile Sözleşmeye taraf olmaya her zaman son verebilir.
2. Taraf olmanın sona eriŐi, ilgili Devlet hakkındaki duyurunun, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından alındığı tarihinden bir sene sonra geçerli olur.
3. 40. madde çerçevesinde bir duyuru veya ilan yapmış olan her Devlet, bu tarihten sonraki herhangi bir tarihte, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı bir başvuru ile, bu başvurunun Genel Sekreter'ce alınmasından bir yıl sonra, Sözleşme'nin söz konusu toprağa uygulanıŐının sona ereceğini ilan edebilir.

Madde 45

1. Her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir başvuru ile bu Sözleşme'de değişiklik yapılmasını her zaman talep edebilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, bu talep hakkında, eğer varsa, alınacak tedbirler konusunda tavsiyede bulunacaktır.

Madde 46

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve 39. maddede bahsedilen üye olmayan devletlere:

- (a) Birinci maddenin B kısmı uyarınca yapılan duyuru ve ilânları;
- (b) 39. madde uyarınca yapılan imzalama, onaylama veya taraf olma işlemlerini;
- (c) 40. madde uyarınca yapılan duyuruları ve ilânları;
- (d) 42. madde uyarınca konan çekinceleri veya çekinceleri geri çekişleri;
- (e) 43. madde uyarınca, bu Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihi;
- (f) 44. madde uyarınca taraf olmaya son verişleri ve bununla ilgili duyuruları;
- (g) 45. madde uyarınca yapılacak değişiklik taleplerini bildirecektir.

YUKARIDAKI NOKTALARA SADIK KALAN aşağıda imzaları bulunanlar, usulüne uygun yetkili olarak, işbu Sözleşmeyi, Hükümetleri adına imzalamışlardır. Cenevre'de, Yirmi sekiz Temmuz Bin dokuz yüz elli bir tarihinde, Fransızca ve İngilizce metinleri aynı derecede geçerli olmak suretiyle bir nüsha olarak düzenlenmiş olup Birleşmiş Milletler Örgütü Arşivinde bulundurulacaktır ve tasdikli kopyaları, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve 39. maddede belirtilen üye olmayan Devletlere yollanacaktır.

CETVEL

Paragraf 1

1. Bu Sözleşme'nin 28. maddesinde belirtilen seyahat belgesi buraya ekli örneğe uygun olacaktır.
2. Bu belge, ikisinden biri İngilizce veya Fransızca olacak şekilde en az iki dilde düzenlenecektir.

Paragraf 2

Belgeyi veren ülkenin mevzuatı saklı kalmak koşuluyla, çocuklar, anne ve babadan birinin veya istisnai hallerde diğer bir reşit mültecinin seyahat belgesine kaydolunabilirler.

Paragraf 3

Belgenin verilmesi için alınacak harçlar, ulusal pasaportlara uygulanan en düşük harçlardan fazla olmayacaktır.

Paragraf 4

Özel veya istisnai durumlar dışında, belge, mümkün olduğu kadar çok sayıda ülke için geçerli olacak şekilde verilecektir.

Paragraf 5

Belgenin geçerlilik süresi, belgeyi veren makamın takdirine göre bir veya iki yıl olacaktır.

Paragraf 6

1. Belgenin yenilenmesi veya geçerlilik süresinin uzatılması, belge sahibi yasal ikametgahını diğer bir ülkeye nakletmediği sürece ve belgeyi veren makamın ülkesinde yasal olarak ikamet etmekte ise, onu veren makama aittir. Yeni bir belge verilmesi, aynı koşullar altında, eski belgeyi veren makama aittir.
2. Bu konuda kendilerine özel olarak yetkilendirilmiş diplomatik temsilciler veya konsolosluk makamları, hükümetleri tarafından verilmiş olan seyahat belgelerinin süresini altı ayı geçmeyen bir süre için uzatma yetkisiyle donatılacaklardır.
3. Taraf Devletler, artık kendi ülkelerinde yasal olarak ikamet etmeyen ama yasal ikametgahlarının bulunduğu ülkeden seyahat belgesi alamayan mültecilerin seyahat belgelerini yenileme veya geçerlilik sürelerini uzatma, ya da onlara yeni belge verme konularına sıcak bakacaklardır.

Paragraf 7

Taraf Devletler işbu Sözleşme'nin 28. maddesi hükümleri gereğince verilen belgeleri geçerli sayacaklardır.

Paragraf 8

Bir mültecinin gitmek istediği ülkenin yetkili makamları, eğer kendisini o ülkeye kabul edeceklerse ve bunun için vizeye gereklilik varsa, mültecinin taşıdığı belgeye vize vereceklerdir.

Paragraf 9

1. Taraf Devletler, nihai olarak gidecekleri ülkenin vizesini almış olan mültecilere transit vizeleri vermeyi taahhüt ederler.
2. Bu tür vizelerin verilmesi, herhangi bir yabancıya vize verilmemesini haklı gösterebilecek sebeplerle reddedilebilir.

Paragraf 10

ıkış, giriş veya transit vizelerine uygulanacak harçlar, yabancı pasaportlara verilen vizelere uygulanacak en düşük harçları geçmeyecektir.

Paragraf 11

Bir mültecinin kanuni ikametgahını değiştirip diğer bir Taraf Devletin ülkesinde yerleşmesi halinde, 28. maddenin hüküm ve şartlarına göre yeni bir belge verilmesi artık işbu ülkenin yetkili makamına ait olur ve mültecinin bu makama başvurma hakkı bulunur.

Paragraf 12

Yeni bir belge veren makam, eski belgeyi geri alacaktır ve eğer eski belgede, geri alındıktan sonra iadesi isteniyorsa belgeyi veren ülkeye iade edecektir. Aksi takdirde yeni belgeyi veren makam, eskisini geri alacaktır ve iptal edecektir.

Paragraf 13

1. Her Taraf Devlet, kendisi tarafından Sözleşmenin 28. maddesine göre düzenlenen bir seyahat belgesinin sahibinin, bu belgenin geçerlilik süresi içinde her zaman o ülkeye tekrar girmesine izin vereceğini taahhüt eder.
2. Yukarıdaki fıkra hükümleri saklı kalmak koşuluyla, bir Taraf Devlet, belge sahibinin, ülkeden çıkanlara veya girenlere uygulanan muamelelere tabi olmasını talep edebilir.
3. İstisnai hallerde veya mülteciye belirli bir süreyle ikamet izni verilmişse, Taraf Devletlerin, belgeyi verirken, mültecinin kalabileceği süreyi, üç aydan az olmamak üzere, sınırlama hakkı saklıdır.

Paragraf 14

Yalnız 13. paragraf hükümleri saklı kalmak koşuluyla, işbu Cetvel hükümleri, Taraf Devletlerin kendi topraklarında geçerli olan, girişler, transit geçişler, geçici ikamet, yerleşme ve çıkışlarla ilgili, yürürlükteki yasaları ve yönetmelikleri hiçbir ihlal etmez.

Paragraf 15

Belgenin verilmesi veya belgeye konan kayıtlar, özellikle vatandaşlık açısından, belge sahibinin statüsünü belirlemez veya ihlal etmez.

Paragraf 16

Bir belgenin verilmesi, sahibine, hiçbir şekilde, veren ülkenin diplomatik temsilcileri veya konsolosluk makamlarının himayesini talep etmek hakkını sağlamaz ve bu temsilci veya makamlara da bir himaye hakkı vermez.

EK: SEYAHAT BELGESİ ÖRNEĞİ

Belge, küçük bir kitapçık şeklinde olacaktır (yaklaşık 15x10 santimetre). Kimyasal veya başka yollarla yapılacak silinme ve değişikliklerin kolaylıkla fark edileceği bir tarzda basılması ve “28 Temmuz 1951 Sözleşmesi” kelimelerinin, düzenleyen ülkenin dilinde her sayfada tekrar edilerek basılması tavsiye olunur.

(Kitapçığın kapağı)

SEYAHAT BELGESİ

(28 Temmuz 1951 Sözleşmesi)

No.

(1)

SEYAHAT BELGESİ

(28 Temmuz 1951 Sözleşmesi)

Bu belge, yürürlük süresi uzatılmazsa tarihine kadar geçerlidir.

Soyadı.....

Adı (ları).....

Refakatindeki çocuk (lar).....

1. Bu belge, hamiline, sırf ulusal pasaport yerine geçecek bir seyahat belgesi sağlamak amacıyla verilmiştir. Hamilinin vatandaşlık durumu hakkında hiçbir hüküm içermez ve vatandaşlığına tesir etmez.
2. Belge hamilinin'ye (belgeyi veren makamların mensup olduğu ülkenin adı yazılır) aşağıda daha sonrası için bir tarih yazılmamışsa tarihine kadar dönmesine müsaade edilmiştir (belge hamilinin dönmesine müsaade olunan süre üç aydan az olmamalıdır.)
3. Belge hamili, ikametgahını bu belgenin verildiği ülkeden başka bir ülkeye naklettiği takdirde, yeniden seyahati arzu ederse, yeni bir belge almak için ikamet ettiği ülkenin yetkili makamlarına müracaat etmelidir. (Eski belgeyi, onu veren makama gönderilmek üzere, kendisine yeni belgeyi veren makama iade edecektir.)

(Bu belge kapak hariç ... sayfadır.)

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLERİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN 1967 PROTOKOLÜ

İşbu protokole Taraf Devletler,

Cenevre’de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanan Mültecilerin Hukuki Durumuna ilişkin Sözleşme’nin (bundan böyle Sözleşme diye anılacaktır), sadece 1 Ocak 1951’den önce meydana gelmiş olaylar sonucunda mülteci olan şahısları kapsadığını dikkate alarak, Sözleşme’nin kabulünden bu yana, yeni mülteci ortamlarının ortaya çıktığını ve bu nedenle, söz konusu mültecilerin, Sözleşme’nin kapsamına giremeye bileceğini dikkate alarak, Sözleşme’deki tanımın kapsamına giren bütün mültecilerin, Ocak 1951 tarih sınırlamasına bakılmaksızın eşit hukuki statüden yararlanmalarının arzu edilir olduğunu dikkate alarak,

Aşağıdaki konular üzerinde ANLAŞMIŞLARDIR:

Madde 1

1. İşbu Protokole Taraf Devletler, Sözleşme’nin 2 ila 34. maddelerini aşağıda tanımlı yapılan mültecilere uygulamayı taahhüt ederler.
2. İşbu Protokol bakımından, bu maddenin 3. fıkrasının uygulanması hali dışında, “mülteci” terimi, Sözleşme’nin 1. maddesinin A 2 kısmında mevcut “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve” ve “söz konusu olaylar sonucunda” ifadeleri metinden çıkarılmış addedilerek, Sözleşme’nin 1. maddesinde yer alan tanıma giren her şahıs anlamına gelecektir.
3. İşbu Protokol, Sözleşme’ye Taraf Devletlerce, Sözleşme’nin madde 1 B (1) (a) hükmüne göre yapılanı mevcut duyuruların, madde 1 B (2) çerçevesinde genişletilmedikçe, bu Protokol bakımından da geçerli olması koşuluyla,

Taraf Devletler, işbu Protokolü, hiçbir coğrafi sınırlama yapılmaksızın uygulayacaklardır.

Madde 2

1. İşbu Protokol’e Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisi veya onun yerini alabilecek diğer herhangi bir Birleşmiş Milletler’e bağlı kuruluş ile, görevlerinin yerine getirilmesi sırasında işbirliğinde bulunmayı taahhüt ederler ve özellikle işbu Protokol hükümlerinin uygulanmasına nezaret etme görevini kolaylaştıracaklardır.
2. Yüksek Komiserlik Ofisi’nin veya onun yerini alabilecek diğer herhangi bir Birleşmiş Milletler’e bağlı kuruluşun, Birleşmiş Milletler’in yetkili organlarına rapor vermesini sağlamak için, işbu Protokol’e taraf

Devletler aşağıdaki konular hakkında talep edilecek bilgi ve istatistikleri uygun bir şekilde sağlamayı

taahhüt ederler:

- (a) Mültecilerin durumu;
- (b) İşbu Protokol’ün uygulanması;
- (c) Mültecilerle ilgili mevcut veya sonradan yürürlüğe girebilecek

kanunlar, yönetmelikler ve kararnameleler.

Madde 3

İşbu Protokol'e Taraf Devletler, bu Protokol'ün uygulanmasını sağlamak amacıyla yürürlüğe koyacakları yasaları ve yönetmelikleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bildireceklerdir.

Madde 4

İşbu Protokol'e Taraf Devletler arasında bu Protokol'ün yorumlanması veya uygulanması ile ilgili olan ve başka yollarla çözülemeyen herhangi bir uyuşmazlık, bu uyuşmazlığın taraflarından herhangi birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı'na götürülecektir.

Madde 5

İşbu Protokol, Sözleşme'ye Taraf bütün Devletlerin ve herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesi Devletin veya herhangi bir ihtisas kuruluşu üyesinin veya Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından katılmaya davet edilmiş olanların Taraf olmasına açık olacaktır. Taraf olma, taraf oluş belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ulaştırılmasıyla yürürlüğe girecektir.

Madde 6

Federal Devlet Hükümü

Üniter olmayan veya Federal bir devlet için aşağıdaki hükümler uygulanacaktır:

- (a) İşbu Protokol'ün, 1. maddesinin 1. fıkrası gereğince uygulanacak olan ve federal yasama organının yasama yetkisine giren Sözleşme maddeleri konusunda, Federal Hükümetin yükümlülükleri, Federal Devlet olmayan Taraf Devletlerin yükümlülükleri ile aynı olacaktır;
- (b) İşbu Protokol'ün 1. maddesinin, 1. fıkrası çerçevesinde uygulanması gereken ve Federasyonun anayasal sistemine göre, Federasyonu oluşturan devletlerin, eyaletlerin veya kantonların yasama yetkisi içine giren Sözleşme maddeleriyle ilgili olarak, Federal Hükümet, bu tür maddeleri, mümkün olan en kısa zamanda, olumlu bir yorumla, federe devletlerin, eyaletlerin veya kantonların yetkili makamlarının dikkatine sunacaktır;
- (c) İşbu Protokol'e Taraf Federal bir Devlet, herhangi bir başka Taraf Devletin, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kanalıyla kendisine ileteceği talebi üzerine, Federasyon'un ve onu oluşturan birimlerin, bu Protokol'ün 1. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde uygulamaları gereken herhangi bir belli Sözleşme hükmünün yasama kararları veya diğer önlemlerle, ne oranda uygulandığına dair bilgi verecektir.

Madde 7

Çekinceler ve Duyurular

1. Taraf olma sırasında, her Devlet, işbu Protokol'ün 4. maddesi ve Sözleşme'nin 1, 3, 4, 16 (1) ve 33. maddelerinin dışında kalan hükümlerinin, işbu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca uygulanması konusunda, Sözleşmeye taraf Devletin söz konusu madde çerçevesinde koyacağı çekincelerin, Sözleşme'nin kapsamına giren mültecilere uygulanmaması koşulu ile, çekinceler koyabilir.

2. Sözleşme'ye Taraf Devletlerce, Sözleşme'nin 42. maddesine uygun olarak duyurulan çekinceler, geri alınmadıkları sürece, işbu Protokol uyarınca bu devletlerin üstlendikleri yükümlülükler için uygulanacaktır.
3. Bu maddenin 1. fıkrasına uygun olarak çekince koyan bir Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne hitaben göndereceği bir bildiri ile bu çekinceyi her zaman için geri çekebilir.
4. Taraf bir Devlet'in, Sözleşme'nin 40. maddesinin 1. ve 2. fıkraları uyarınca yaptığı duyuruların, Protokol'e taraf olurken ilgili Taraf Devletçe Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne aksine bir bildiride bulunmadığı takdirde, işbu Protokol bakımından da, yürürlükte olacağı kabul edilecektir. Sözleşme'nin 40. maddesinin 2. ve 3. fıkraları ile 44. maddesinin 3. fıkrası hükümlerinin bire bir (mutatis mutandis) yürürlükte olacağı kabul edilecektir.

Madde 8

Yürürlüğe Girme

1. İşbu Protokol, altıncı taraf olma belgesinin ulaştığı gün yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Protokole altıncı taraf olma belgesinin ulaştırılmasından sonra katılan her Devlet için Protokol, katılma belgesinin bu Devlet tarafından ulaştırıldığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Madde 9

Taraf Olmaya Son Verme

1. Herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir bildiri ile işbu Protokol'e Taraf olmaktan herhangi bir zamanda vazgeçebilir.
2. İlgili Taraf Devlet için, böyle bir vazgeçme, bu vazgeçiş bildirisinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından alındığı tarihinden bir yıl sonra geçerli olacaktır.

Madde 10

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Duyuruları

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, yukarıdaki V. maddede Adı bahsedilen Devletleri, işbu Protokol'ün yürürlüğe giriş tarihinden, taraf oluşlardan, konan çekincelerden, geri çekilen çekincelerden, taraf olmaktan vazgeçmelerden ve bunlarla ilgili duyurularla bildirilerden haberdar edecektir.

Madde 11

Birleşmiş Milletler Sekreterliği Arşivinde Saklanma

Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri aynı derecede geçerli bulunan işbu Sözleşme'nin, Genel Kurul Başkanı ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından imzalanmış bir örneği, Birleşmiş Milletler Sekreterliği arşivlerine gönderilecektir. Genel Sekreter işbu Protokol'ün onaylanmış örneklerini Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve yukarıda V. maddede bahsi geçen diğer Devletlere gönderecektir.

İNSAN HAKLARI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi hükümetler,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni,

Bu bildirinin, açıkladığı hakların evrensel ve etkin olarak tanınmalarını ve uygulanmalarını sağlamayı hedef aldığını,

Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik oluşturmak olduğunu ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından biri olduğunu göz önüne alarak,

Dünyada barış ve adaletin asıl temelini oluşturan ve korunması öncelikle, bir yandan gerçekten demokratik bir siyasal rejime, diğer yandan da insan hakları konusunda ortak bir anlayış ve ortaklaşa saygı esasına bağlı olan bu temel özgürlüklere derin bağlılıklarını bir kez daha tekrarlayarak,

Aynı inancı taşıyan ve siyasal gelenekler, idealler, özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa devletlerinin hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Bildiri'de yer alan bazı hakların ortak güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmaya kararlı olarak, aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM

Hak ve Özgürlükler

Madde 2

Yaşam hakkı

- Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.
- Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:
 - Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
 - Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
 - Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması.

Madde 3

İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.

Madde 4

Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı

1. Hiç kimse köle ve kul halinde tutulamaz.
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.
3. Aşağıdaki haller bu maddede sözü geçen “zorla çalıştırma veya zorunlu çalışma”dan sayılmazlar:
 - a. Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde öngörülen koşullar altında tutuklu bulunan kimseden tutukluluğu veya şartlı salıverilmesi süresince olağan olarak yapılması istenen çalışma;
 - b. Askeri nitelikte bir hizmet veya inançları gereğince askerlik görevini yapmaktan kaçınan kimselerin durumunu meşru sayan ülkelerde, bu inanca sahip kimselere zorunlu askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet;
 - c. Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz ve afet hallerinde istenecek her hizmet;
 - d. Normal yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet.

Madde 5

Özgürlük ve güvenlik hakkı

1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılmaz:
 - a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkumiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;
 - b) Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;
 - c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;
 - d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması;
 - e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;
 - f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması.
2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.
3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tu-

tulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

Madde 6

Adil yargılanma hakkı

1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut, aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.
2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.
3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:
 - a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;
 - b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;
 - c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;
 - d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;
 - e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.

Madde 8

Özel hayatın ve aile hayatının korunması

1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörölmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.

Madde 13

Etkili başvuru hakkı

Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.

Madde 14

Ayrımcılık yasağı

Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.

II. BÖLÜM

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Madde 34

Bireysel başvurular

Bu Sözleşme veya protokollerinde tanınan haklarının Yüksek Sözleşmeci Taraflar’dan biri tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu öne süren her gerçek kişi, hükümet dışı kuruluş veya kişi grupları Mahkeme’ye başvurabilir. Yüksek Sözleşmeci Taraflar bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasını hiçbir surette engel olmamayı taahhüt ederler.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İ TÜZÜĞÜ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,

İnsan Haklarını ve Temel Özgürlüklerini Korumaya dair Sözleşmeyi ve bağlı Protokolleri dikkate alarak, bu İ Tüzüğü yapmıştır.

Madde 39¹

Geçici tedbirler

1. Daire veya gerektiği takdirde Bölüm Başkanı ya da bu maddenin 4. paragrafı uyarınca atanan bir nöbetçi yargıç, taraflardan birinin veya ilgili herhangi bir kişinin talebi üzerine ya da resen, tarafların yararı veya yargılamanın uygun şekilde yürütülmesi için alınması gerektiğini düşündükleri geçici tedbirleri taraflara bildirebilirler.
2. Uygun olduğu düşünölen durumlarda, belirli bir davada alınan tedbir hakkında Bakanlar Komitesine derhal bilgi verilir.
3. Daire veya gerektiği takdirde Bölüm Başkanı ya da bu maddenin 4. paragrafı uyarınca atanan bir nöbetçi yargıç, bildirdikleri bir geçici tedbirin uygulanmasıyla bağlantılı bir konu hakkında taraflardan bilgi talebinde bulunabilirler.
4. Mahkeme Başkanı, Bölüm Başkan Yardımcılarını geçici tedbir taleplerini karara bağlamak üzere nöbetçi yargıç olarak atayabilir.

1 4 Temmuz 2005, 16 Ocak 2012 ve 14 Ocak 2013 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCE VE DİĞER ZALİMANE, GAYRIİNSANI VEYA KÜÇÜLTÜCÜ MUAMELE VEYA CEZAYA KARŞI SÖZLEŞME

Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletler;

Birleşmiş Milletler Antlaşmasında ilan edilen ilkelere uygun olarak insanlık aleminin tüm mensuplarının eşit ve vazgeçilmez haklarının tanınmasının, dünyada hürriyetin, adaletin ve barışın temelini oluşturduğunu düşünerek,

Bu hakların, kişinin haysiyetine bağlı olarak meydana geldiğini kabul ederek,

Devletlerin Birleşmiş Milletler Antlaşması ve özellikle 55. madde gereğince İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerine saygıyı dünyada yaymak ve bunlara uyma yükümlerini düşünerek,

Hiç kimsenin işkence veya zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza-ya tabi tutulmamasını öngören, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 5. ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7. maddelerini dikkate alarak,

Genel Kurul tarafından 9 Aralık 1975 tarihinde kabul edilen, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Tabi Tutulan Kimselerin Korunmaları Hakkında Beyanname'yi keza dikkate alarak,

Bütün dünyada işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı mücadeleyi daha etkinleştirmeyi arzularak,

Aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmışlardır.

BİRİNCİ KISIM

Madde 1

1. Sözleşme amaçlarına göre, "İşkence" terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphelenilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayrım gözetilen herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya arzi olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez.
2. Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya milli mevzuata helal getirmez.

Madde 2

1. Sözleşmeye Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır.
2. Hiçbir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dahili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez.

3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.

Madde 3

1. Hiçbir Taraf Devlet bir şahsı, işkenceye tabi tutulacağı tehlikesinde olduğuna dair esaslı sebeplerin bulunduğu kanaatini uyandıran başka devlete geri göndermeyecek, sınır dışı etmeyecek veya iade etmeyecektir.
2. Bu gibi esaslı sebeplerin bulunup bulunmadığını tayin maksadıyla, yetkili merciler, söz konusu devlette mümkün olduğu kadar sistemli biçimde yaygın, açık seçik ve kütleli insan hakları ihlalleri bulunup bulunmadığı dahil tüm ilgili hususları göz önünde tutacaktır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MEDENİ VE SİYASİ HAKLARA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞME

GİRİŞ

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nda ilan edilmiş olan ilkelere uygun olarak, insanlık ailesinin tüm mensuplarının doğuştan sahip oldukları onurun ve eşit ve devredilmez haklarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu göz önünde bulundurarak,

Bu hakların, kişinin doğuştan sahip olduğu onurundan kaynaklandığını kabul ederek, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne uygun olarak, kişisel ve siyasal özgürlüğe ve korku ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne sahip özgür insan ülküsüne ancak herkesin kişisel ve siyasal haklarının yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından da yararlanabileceği koşulların yaratılması ile ulaşabileceğini kabul ederek,

Birleşmiş Milletler Şartı'na göre Devletlerin insan hak ve özgürlüklerine bütün dünyada saygı gösterilmesini ve bunlara uygun davranılmasını teşvik etmek yükümlülüğünü göz önüne alarak,

Diğer bireylere ve bağlı olduğu topluluğa karşı görevleri olan bireyin, bu Sözleşme'de tanınan haklara saygı gösterilmesi ve bunların geliştirilmesi için çaba gösterme sorumluluğu altında bulunduğunu dikkate alarak,

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

III. BÖLÜM

Madde 6

1. Her insanın doğuştan gelen yaşama hakkı vardır. Bu hak yasalarla korunacaktır. Hiç kimsenin yaşamı keyfi olarak elinden alınamaz.
2. Ölüm cezasını kaldırmamış olan ülkelerde idam hükmü, ancak suçun işlendiği anda yürürlükte olan yasalara uygun olarak ve bu Sözleşme ile Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi hükümlerine aykırı olmamak şartı ile, en ağır suçlar için verilebilir. Bu ceza ancak yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş kesin bir karar üzerine uygulanabilir.
3. Yaşamdan yoksun bırakma eyleminin soykırım suçunu oluşturması durumunda, bu maddenin hiçbir hükmünün Sözleşme'ye Taraf Devletlerden hiçbirine Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi hükümlerinden doğan herhangi bir yükümlülüğüne herhangi bir biçimde aykırılık olanağını vermeyeceği açıktır.
4. Ölüm cezasına çarptırılan herkesin, cezanın affedilmesini ya da daha hafif bir cezaya çevrilmesini istemeye hakkı vardır. Genel af, özel af ya da ölüm cezasının değiştirilmesi kararı her durumda verilebilir.
5. Ölüm cezası on sekiz yaşın altındaki kimseler tarafından işlenen suçlar için verilemez ve hamile kadınların idam cezaları yerine getirilemez.
6. Bu maddenin hiçbir hükmü, Sözleşme'ye Taraf herhangi bir Devlet tarafından, idam cezasının kaldırılmasını geciktirmek ya da önlemek için kullanılamaz.

Madde 7

Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.

Madde 9

1. Herkesin kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı vardır. Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz veya tutuklanamaz. Hiç kimse kanunun tayin ettiği sebeplere ve usule uygun olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.
2. Tutuklanan herkese, tutuklandığı anda, tutuklanma nedenleri ve hakkında ileri sürülen iddialar derhal bildirilecektir.
3. Bir suç işlediği iddiasıyla yakalanan ya da tutuklanan herkes, derhal bir yargıcın ya da yasalarla yargı erkini kullanmaya yetkili kılınmış bir başka resmi görevlinin önüne çıkarılacak ve uygun bir süre içinde yargılanma ya da saliverilme hakkına sahip olacaktır. Yargılanmayı bekleyen kişilerin gözaltında tutulmaları genel kural olmayacaktır; ancak, saliverme, sanığın duruşmalarda, adli takibatın diğer safhalarında ve gerekli hallerde hükmün infazında hazır bulunması için güvencelere bağlanabilir.
4. Yakalanma ya da tutuklanma yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan herkesin, mahkemenin gecikmeksizin tutuklamanın yasallığı konusunda karar vermesini ve yakalamanın yasal olmaması halinde, saliverilmesini kararlaştırması için mahkemeye başvurma hakkı vardır.
5. Yasal olmayan bir yakalama ya da tutuklama işleminden mağdur olan herkesin, icrası kabil zorunlu tazminat hakkı olacaktır.

Madde 10

1. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır.
2. (a) Sanık durumunda olan kişiler, istisnai durumlar dışında, hüküm giymiş kişilerden ayrı tutulacaklar ve hüküm giymemiş kişilerin statüsüne uygun ayrı işlem göreceklidir.
(b) Küçük sanıklar, yetişkin olanlardan ayrı tutulacaklar ve durumlarının karara bağlanması için mümkün olan en kısa sürede mahkeme önüne çıkartılacaklardır.
3. Cezaevi sistemi, asıl amacı mahkumların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olan bir sistem olarak ele alınacaktır. Küçük suçlular yetişkinlerden ayrı tutulacak ve kendilerine yaşlarına ve yasal statülerine uygun biçimde davranılacaktır.

Madde 12

1. Yasal olarak bir Devletin ülkesinde bulunan herkes, o ülke içinde özgürce hareket etme hakkına ve ikametgahını seçme özgürlüğüne sahiptir.
2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeyi terk etmekte özgürdür.

3. Yukarıda sözü edilen haklara, ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığını ya da genel ahlaki veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak üzere yasalarla konmuş ve bu Sözleşme'de tanınan diğer haklarla uyumlu olanlar dışında herhangi bir sınırlama konulamaz.
4. Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz.

Madde 13

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerden birinin ülkesinde yasal olarak bulunan bir yabancı, bu ülkeden ancak yasalara uygun olarak verilmiş bir karar uyarınca sınır dışı edilebilir ve ulusal güvenlik bakımından zorunlu nedenler aksini gerektirmedikçe, sınır dışı edilmesine karşı nedenler ileri sürmesine ve durumunun yetkili makamlar ya da yetkili makamlarca özel olarak atanmış kişi ya da kişilerce yeniden gözden geçirilmesine ve bu amaçla yetkili merciler önünde temsil edilmesine izin verilecektir.

Madde 14

1. Herkes mahkemeler ve yargı organları önünde eşittir. Herkes, bir suçla itham edildiğinde ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri hakkında karar verirken, yasalar uyarınca kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık bir duruşma hakkına sahiptir. Demokratik bir toplumda ahlak, kamu düzeni ya da ulusal güvenlik gerekçeleriyle ya da tarafların özel hayatları bunu gerektirdiğinde, ya da özel durumlarda, mahkeme, açıklığın adalete zarar vereceği düşüncesine vardığı takdirde, mahkemenin gerekli gördüğü ölçüde, basın ve dinleyiciler duruşmaların tümü ya da bir kısmının dışında tutulabilirler. Ancak, küçüklerin çıkarları aksini gerektirmedikçe, ya da duruşmalar çocukların vesayetine ilişkin evlilikle ilgili uyuşmazlıklar hakkında olmadıkça, ceza ya da hukuk davalarında verilecek herhangi bir kararın aleni olması zorunludur.
2. Bir suçla itham edilen herkes, yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek maaş kabul edilmek hakkına sahiptir.
3. Herkes, itham edildiği suçla ilgili olarak, tam bir eşitlik içinde, aşağıdaki asgari garantilere sahip olacaktır:
 - (a) Kendisine, en kısa zamanda ve anlayacağı bir dilde, aleyhindeki iddianın niteliği ve nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi;
 - (b) Savunmasını hazırlayabilmek ve kendi seçtiği avukatla temas edebilmek için yeterli zaman ve kolaylıkların tanınması;
 - (c) Gereksiz bir gecikme olmadan yargılanması;
 - (d) Yargılanmada hazır bulunması ve kendisini ya doğrudan ya da kendi seçtiği avukat yardımı ile savunması; avukatı yoksa, bu hakkının var olduğunun kendisine bildirilmesi; adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması;
 - (e) Aleyhindeki tanıklara soru sorabilmesi ya da soru sordurabilmesi, lehindeki tanıkların da aleyhindeki tanıklarla aynı şekilde sorgulanabilmelerinin sağlanması;
 - (f) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşamıyorsa bir tercümanın parasız yardımının sağlanması;

- (g) Kendi aleyhinde tanıklıkta bulunmaya ya da suç itirafına zorlanmaması.
4. Küçükler için yargılama bu kişilerin yaşları ve topluma yeniden kazandırılmaları düşüncesi göz önüne alınarak yürütülecektir.
 5. Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır.
 6. Kesin bir kararla bir suçtan dolayı mahkum olan ve daha sonra hakkındaki hüküm, adaletin yanlış tecelli ettiğini kat'i şekilde ortaya koyan yeni veya yeni ortaya çıkan bir maddi delil dolayısıyla bozulan veya bu sebeple affa uğrayan bir kişi, evvelce bilinmeyen maddi delilin zamanında ortaya çıkmamasında kısmen ya da tamamen kendi kusuru bulunduğu ispat edilmediği takdirde, böyle bir hükmün sonucunda ceza çekmesinin karşılığı olarak yasalara uygun şekilde tazminata hak kazanır.
 7. Hiç kimse, bir ülkenin yasalarına ve ceza usulüne göre daha önce kesin olarak mahkum olmuş ya da beraat etmişse, aynı fiil için yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz.

Madde 17

1. Hiç kimsenin özel hayatına, ailesine, evine ya da haberleşmesine keyfi ya da yasadışı olarak müdahale edilemez; hiç kimsenin şeref ve itibarına yasal olmayan tecavüzlerde bulunulamaz.
2. Herkesin, bu gibi müdahalelere ya da tecavüzlere karşı yasalarda korunma hakkı vardır.

Madde 24

1. Her çocuk, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet ya da doğum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin, reşit olmayan kişi statüsünün gerektirdiği koruma tedbirlerinin ailesi, toplumu ya da devleti tarafından alınması hakkına sahiptir.
2. Her çocuk, doğumundan hemen sonra nüfus kütüğüne kaydedilecek ve bir isme sahip olacaktır.
3. Her çocuğun bir vatandaşlık kazanma hakkı vardır.

Madde 26

Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarda eşit derecede korunur. Bu bakımdan, yasalar her türlü ayrımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi, her bağlamda ayrımcılığa karşı eşit ve etkili korumayı temin edecektir.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A(III) sayılı Kararıyla ilan edilmiştir. 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu ile "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin Resmî Gazete ile yayınlanması yayımdan sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde okutulması ve yorumlanması ve bu Beyanname hakkında radyo ve gazetelerde münasip neşriyatta bulunulması" kararlaştırılmıştır. Bakanlar Kurulu Kararı 27 Mayıs 1949 tarih ve 7217 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Madde 13

1. Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14

1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.
2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılmaz.

Madde 15

1. Herkesin bir yurttaşlığa hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak yurttaşlığından veya yurttaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılamaz.

SINIRAŞAN ÖRGÜTLÜ SUÇLARA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİNE EK “KARA, DENİZ VE HAVA YOLUYLA GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞINA KARŞI PROTOKOL”

ÖNSÖZ

Bu Protokole Taraf Devletler,

Kara, deniz ve hava yoluyla yapılan göçmen kaçakçılığını önlemek ve bununla mücadele etmek için atılacak etkin adımların, işbirliği, bilgi alışverişi ve ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki sosyo-ekonomik önlemleri de içeren diğer uygun önlemler dahil, kapsamlı bir uluslararası yaklaşım gerektirdiğini beyan ederek,

Genel Kurul'un, göçün özellikle yoksullukla ilişkili olan temel nedenlerini ele almak, uluslararası göçün herkes için yararlı sonuçlar vermesini sağlamak, ilgili bölgelerarası, bölgesel ve altbölgesel mekanizmaların göç ve kalkınma sorununa eğilmelerini sürdürmek için, üye devletleri ve Birleşmiş Milletler çerçevesindeki kuruluşları uluslararası göç ve kalkınma alanındaki işbirliğini güçlendirmeye çağırdığı 22 Aralık 1999 tarih ve 54/212 sayılı kararını hatırlatarak,

Göçmenlere insanca muamele yapılmasına ve haklarının bütünüyle korunmasının sağlanmasına duyulan ihtiyaca kani olarak,

Diğer uluslararası forumlarda yürütülen çalışmalara rağmen, göçmen kaçakçılığını ve bununla ilgili konuları tüm yönleriyle ele alan evrensel bir belgenin mevcut olmadığı gerçeğini göz önünde tutarak,

İlgili Devletlere büyük zararlar veren göçmen kaçakçılığına ve bu Protokol'de yer alan, diğer suç eylemlerine yönelik örgütlü suç gruplarının faaliyetlerindeki önemli artıştan endişe duyarak,

Aynı zamanda, göçmen kaçakçılığının, göçmenlerin hayatlarını ve güvenliklerini tehlikeye atabileceğinden endişe duyarak,

Sınıraşan örgütlü suçlara karşı kapsamlı bir uluslararası sözleşmenin ayrıntılı bir şekilde hazırlanması ve diğerlerinin yanı sıra, göçmenlerin yasadışı kaçakçılığını ve deniz yolu dahil taşınmasını ele alan uluslararası belgelerin ayrıntılı olarak hazırlanmasını görüşmek amacıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun açık katılımlı hükümetlerarası bir ad-hoc komite kurulmasına karar verdiği, 9 Aralık 1998 tarih ve 53/111 sayılı Genel Kurul kararını hatırlatarak,

Sınıraşan Örgütlü Suçlara karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne, kara, deniz, hava yoluyla göçmen kaçakçılığına karşı uluslararası bir belge eklenmesinin bu suçu önlemede ve bu suçla mücadelede faydalı olacağına kanaat getirerek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

I. Genel Hükümler

Madde 2

Amacı

Bu Protokol'ün amacı, göçmen kaçakçılığını önlemek ve bununla mücadele etmek, kaçak göçmenlerin haklarını korurken, Taraf Devletler arasında bu amaçla yapılan işbirliğini geliştirmektir.

Madde 3

Tanımlar

Bu Protokol'ün amaçları bakımından:

- (a) "Göçmen kaçakçılığı", doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgah sahibi olmadığı bir Taraf Devlete yasadışı girişinin temini anlamına gelir.
- (b) "Yasadışı giriş", giriş yapılan devletin yasal giriş için gerekli şartlarına uymaksızın, sınırı geçmek anlamına gelir.
- (c) "Sahte seyahat veya kimlik belgesi";
 - (i) Seyahat veya kimlik belgesini bir devlet adına yapmaya veya düzenlemeye kanunen yetkili bir kişi veya kurum dışında, herhangi bir kişi tarafından herhangi bir şekilde maddi olarak sahte bir biçimde yapılmış veya değiştirilmiş ya da,
 - (ii) Usulüne uyulmadan çıkarılmış veya aldatma, yolsuzluk veya baskı yoluyla veya yasadışı başka bir biçimde elde edilmiş ya da,
 - (iii) Gerçek hamili dışında bir kişi tarafından kullanılan,

Herhangi bir seyahat veya kimlik belgesi anlamına gelir.

- (d) "Gemi", bir devlet tarafından sahip olunan veya işletilen ve kullanımı sırasında hükümetin ticari olmayan hizmetlerinde bulunan gemiler, yüzer hizmet araçları ve savaş gemileri hariç, su kesimi olmayan tekne ve deniz uçakları dahil olmak üzere, su üzerindeki taşımacılıkta kullanılan veya kullanılmaya müsait her çeşit yüzer araç anlamına gelir.

Madde 4

Kapsam

Bu Protokol, metinde başka türlü belirtilmedikçe, mahiyetleri itibarıyla sınır aşan nitelikte olduğu ve örgütlü bir suç grubu suça karıştığı takdirde, bu Protokol'ün 6. maddesi uyarınca tespit edilmiş suçların önlenmesi, soruşturulması ve kovuşturulması ve bu tür suçlara hedef olmuş kişilerin haklarının korunması için uygulanır.

Madde 5

Göçmenlerin cezai sorumluluğu

Göçmenler, bu Protokol'ün 6. maddesinde öngörülen eylemlerin konusu olmaktan dolayı bu Protokol'e göre, cezai kovuşturmaya tabi tutulmayacaklardır.

Madde 6

Suç haline getirilme

1. Her Taraf Devlet, kasten ve doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için gerçekleştirilmeleri halinde, aşağıdaki eylemleri suç haline getirmek üzere gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır:
 - (a) Göçmen kaçakçılığı,

- (b) Göçmen kaçakçılığını gerçekleştirmek amacıyla işlendiği takdirde:
 - (i) Sahte seyahat veya kimlik belgesi imali,
 - (ii) Bu tür bir belgenin tedariki, temini veya bulundurulması,
 - (c) İlgili Devletin vatandaşı olmayan veya o Devlette daimi ikametgahı bulunmayan bir kişinin, anılan Devlette, yasal olarak kalmak için gerekli şartlara uymaksızın orada kalmasına, bu fıkranın (b) bendinde söz edilen veya başka yasadışı yollarla imkân sağlamak.
2. Her Taraf Devlet, aşağıdaki eylemleri suç haline getirmek için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır:
 - (a) Kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen bir suçu işlemeye teşebbüs etmek,
 - (b) Bu maddenin 1 (a), (b) (i) veya (c) fıkralarında belirtilen bir suça iştirak ve kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1 (b) (ii) fıkrasına göre tesis edilmiş bir suça suç ortağı olarak iştirak,
 - (c) Bu maddenin 1. fıkrasında yer alan suçları işlemek üzere başkalarını örgütlemek veya yönetmek.
 3. Her Taraf Devlet, aşağıdaki durumların bu maddenin 1 (a), (b) (i) ve (c) fıkralarında yer alan suçlarda ve kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalmak kaydıyla, bu maddenin 2 (b) ve (c) fıkralarında yer alan suçlarda cezayı ağırlaştırıcı nedenler olarak kabul edilmesi için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır:
 - (a) Göçmenlerin hayatlarını veya güvenliklerini tehlikeye sokan veya tehlikeye sokması muhtemel durumlar veya,
 - (b) Bu tür göçmenlerin istismarı dahil, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelere yol açan haller.
 4. Bu Protokol'deki hiçbir hüküm, bir Taraf Devleti, kendi iç hukukuna göre eylemleri bir suç teşkil eden bir kişiye karşı önlem almaktan alıkoymayacaktır.

II. Deniz Yoluyla Göçmen Kaçakçılığı

Madde 7

İşbirliği

Taraf Devletler, uluslararası deniz hukukuna göre, deniz yoluyla göçmen kaçakçılığını önlemek ve durdurmak için, mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapacaklardır.

Madde 8

Deniz yoluyla göçmen kaçakçılığına karşı önlemler

1. Bir Taraf Devlet, kendi bayrağını taşıyan veya kendisinde kayıtlı olduğunu öne süren tabiiyetsiz veya yabancı bir bayrak taşıyan veya herhangi bir bayrak taşımayıp da gerçekte o Taraf Devletin tabiiyetinde olan bir geminin deniz yoluyla göçmen kaçakçılığına karıştığından şüphelenmek için makul nedenler varsa, geminin bu amaçla kullanılmasını durdurmak için diğer Taraf Devletlerden yardım talep edebilir. Talepte bulunulan Taraf Devletler, imkânları ölçüsünde her türlü yardımda bulunacaklardır.
2. Bir Taraf Devlet, uluslararası hukuk uyarınca seyrüsefer özgürlüğünü kullanan, başka bir Taraf Devletin bayrağını taşıyan veya başka bir Taraf Devlette kayıtlı

olduğuna dair işaretler taşıyan bir geminin, deniz yoluyla göçmen kaçakçılığına karıştığından şüphelenmek için makul nedenleri varsa, Bayrak Devleti'ne bu durumu bildirebilir, Bayrak Devleti'nden geminin kaydının teyidini isteyebilir ve teyidi halinde, Bayrak Devleti'nden o gemiye ilişkin gerekli önlemleri almak için yetki talep edebilir. Bayrak Devleti, talepte bulunan devleti, aşağıdaki veya diğer hususlarda yetkilendirebilir:

- (a) Gemiye çıkmak,
 - (b) Gemiye aramak ve,
 - (c) Eğer, geminin deniz yoluyla göçmen kaçakçılığında kullanıldığına dair kanıt bulunursa, Bayrak Devleti'nce verilen yetki dahilinde, gemiye ve gemideki kişilere ve yüke ilişkin önlemler almak.
3. Bu maddenin 2. fıkrasına göre herhangi bir önlem almış bir Taraf Devlet, bu önlemin sonuçları hakkında ilgili Bayrak Devleti'ne derhal bilgi verecektir.
 4. Bir Taraf Devlet, kendisinde kayıtlı olduğunu öne süren veya kendi bayrağını taşıyan bir geminin buna hakkı olup olmadığını belirlemek için başka bir Taraf Devletten gelen bir talebi ve bu maddenin 2. fıkrasına uygun olarak yapılmış bir yetki talebini vakit geçirmeksizin yanıtlayacaktır.
 5. Bayrak Devleti, bu Protokol'ün 7. maddesine uygun olarak, yetkisini, alınacak etkin önlemlerin kapsamına ilişkin koşullar da dahil olmak üzere, kendisi ve talepte bulunan Devlet arasında kararlaştırılacak koşullara tabi kılabilir. Bir Taraf Devlet, Bayrak Devleti'nin açık yetkisi olmadan, kişilerin hayatlarına yönelik yakın tehlikeyi ortadan kaldırmak için gerekenler veya ilgili ikili veya çok taraflı anlaşmalardan kaynaklananlar dışında, ek önlemler almayacaktır.
 6. Her Taraf Devlet, yardım taleplerini, gemi sicilinin veya geminin kendi bayrağını taşıma hakkının teyidi için yapılan talepleri ve uygun önlemlerin alınmasına ilişkin yetki taleplerini almak ve yanıtlamak üzere, bir veya gerektiği takdirde birden çok makam tayin edecektir. Belirlenecek bu makam veya makamlar, Genel Sekreter aracılığıyla, belirlenmelerinden itibaren 1 ay içinde diğer tüm Taraf Devletlere bildirilecektir.
 7. Bir Taraf Devlet, geminin deniz yoluyla göçmen kaçakçılığında kullanıldığından ve tabiiyetsiz olduğundan veya tabiiyetsiz bir gemiye benzetilmiş olabileceğinden şüphelenmek için makul nedenleri varsa, gemiye çıkabilir ve gemiyi arayabilir. Eğer bu şüphelyi doğrulayan bir kanıt bulunursa, o Taraf Devlet, ilgili iç ve uluslararası hukuk uyarınca uygun önlemleri alacaktır.

Madde 9

Koruyucu hükümler

1. Bir Taraf Devlet, bu Protokol'ün 8. maddesi uyarınca, bir gemiye karşı önlemler aldığı anda, aşağıdakileri yerine getirecektir.
 - (a) Gemideki kişilerin güvenliklerini ve onlara insancıl muamele yapılmasını sağlayacaktır,
 - (b) Geminin veya yükünün emniyetini tehlikeye atmamak gereğini gözeticektir,
 - (c) Bayrak Devleti'nin veya ilgili başka bir devletin ticari veya yasal çıkarlarına hanel getirmemek gereğini gözeticektir,
 - (d) Gemiye ilişkin alınan herhangi bir önlemin çevreye zarar vermemesini mümkün olan yollarla sağlayacaktır.

2. Bu Protokol'ün 8. maddesine dayanılarak alınan önlemlerin yersiz olduğu anlaşıldığı takdirde, geminin, alınan önlemlere kendi davranışıyla yol açmamış olması şartıyla, uğradığı her türlü kayıp veya zarar tazmin edilecektir.
3. Bu bölüm uyarınca alınan, benimsenen veya uygulanan herhangi bir önlem, aşağıdaki hususları engellemek veya etkilememek gereğini gözetecektir:
 - (a) Uluslararası deniz hukuku uyarınca, kıyı Devletleri'nin hakları, yükümlülükleri ve yargılama yetkisini kullanmaları veya,
 - (b) Bayrak Devleti'nin yargılama yetkisini kullanma hakkı ve gemiye ilişkin idari, teknik ve sosyal konulardaki yetkisi.
4. Bu bölüm uyarınca denizde alınan her türlü önlem, sadece, savaş gemileri veya askeri uçaklar tarafından veya devlet hizmetinde olduklarını ve bu amaçla yetkilendirilmiş olduklarını açıkça gösteren, teşhis edilebilir işaretler taşıyan diğer gemi ve uçaklar tarafından icra edilecektir.

III. Önleme, İşbirliği Ve Diğer Önlemler

Madde 14

Eğitim ve teknik işbirliği

1. Taraf Devletler, göçmenlerin haklarına bu Protokol'de öngörüldüğü şekilde saygı göstermenin yanı sıra, bu Protokol'ün 6. maddesinde belirtilen eylemleri önlemek ve bu tür eylemlere konu olmuş göçmenlere insani muamelede bulunmak için göç konularında görevli personeline ve diğer ilgili görevlilerine uzmanlık eğitimi sağlayacak veya bu eğitimi geliştireceklerdir.
2. Taraf Devletler, bu Protokol'ün 6. maddesinde belirtilen eylemleri önlemek, bunlarla mücadele etmek, bu eylemleri ortadan kaldırmak ve bu tür eylemlere konu olmuş göçmenlerin haklarını korumak için kendi ülkelerindeki personele yeterli eğitim verilmesini temin etmek amacıyla, birbirleriyle, yetkili uluslararası örgütlerle, sivil toplum örgütleriyle, diğer ilgili kuruluşlarla ve sivil toplumun diğer unsurlarıyla uygun şekilde işbirliği yapacaklardır. Bu tür bir eğitim şunları içerecektir:
 - (a) Seyahat belgelerinin güvenliği ve kalitesinin geliştirilmesi,
 - (b) Sahte seyahat veya kimlik belgelerinin tanınması ve tespiti,
 - (c) Suça, özellikle, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere karıştıkları bilinen veya karıştıklarından şüphe duyulan örgütlü suç gruplarını teşhis etmeye, kaçak göçmenleri taşımada kullanılan yöntemlere, seyahat veya kimlik belgelerinin 6'ncı maddede belirtilen eylemleri gerçekleştirmek amacıyla kötüye kullanımına ve göçmen kaçakçılığında kullanılan gizleme yollarına ilişkin istihbari bilgilerin toplanması,
 - (d) Kaçırılmış kişilerin, mutat veya mutat olmayan giriş ve çıkış noktalarında ortaya çıkarılması için usuller geliştirilmesi ve,
 - (e) Göçmenlere insanca muamele yapılması ve haklarının bu Protokol'de öngörüldüğü şekilde korunması.
3. Bu konuda uzmanlığa sahip Taraf Devletler, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olan kişiler için sıklıkla kaynak veya transit ülke durumuna düşen devletlere teknik yardım sağlamayı değerlendireceklerdir. Taraf Devletler, 6'ncı maddede belirtilen eylemlerle mücadele etmek amacıyla, taşıt, bilgisayar sistemleri ve belge okuyucuları gibi gerekli olanakları sağlamak için tüm çabayı göstereceklerdir.

Madde 15

Diğer önleyici önlemler

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlerin örgütlü suç grupları tarafından çıkar amacıyla, sıklıkla işlenen suç faaliyetleri olduğu ve göçmenler için ciddi risk teşkil ettiği gerçeği hakkında kamuoyundaki bilinci artırmak amacıyla bilgilendirme programları uygulamayı veya geliştirmeyi sağlayacak önlemler alacaktır.
2. Sözleşme'nin 31 inci Maddesi uyarınca, Taraf Devletler, göç etme olasılığı bulunan kişilerin örgütlü suç gruplarının tuzağına düşmelerini önlemek amacıyla, halkı bilgilendirme alanında işbirliği yapacaklardır.
3. Her Taraf Devlet, göçmen kaçakçılığının yoksulluk ve az gelişmişlik gibi sosyo-ekonomik nedenleriyle mücadele etmek için ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki kalkınma programlarını ve işbirliğini, göçün sosyo-ekonomik boyutlarını hesaba katarak ve ekonomik ve sosyal bakımdan zayıf bölgelere özel önem vererek, uygun olduğu ölçüde teşvik edecek veya güçlendirecektir.

Madde 16

Koruma ve yardım önlemleri

1. Bu Protokol'ün uygulanmasında, her Taraf Devlet, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş kişilerin, uluslararası hukukun ilgili hükümlerinin sağladığı, özellikle yaşama hakkı, işkenceye veya başka zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı muameleye veya cezaya tâbi tutulmama hakkı gibi haklarını saklı tutmak ve korumak için uluslararası hukuktan doğan yükümlülükleriyle uyumlu olarak, gerekli yasal ve diğer bütün uygun önlemleri alacaktır.
2. Her Taraf Devlet göçmenlere, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmaları nedeniyle, bireyler veya gruplar tarafından yönetilebilecek şiddete karşı koruma sağlamak için uygun önlemleri alacaktır.
3. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde öngörülen eylemlere konu olmaları nedeniyle, hayatları veya güvenlikleri tehlikeye giren göçmenlere uygun yardımı sağlayacaktır.
4. Taraf Devletler bu madde hükümlerini uygularken, kadınların ve çocukların özel ihtiyaçlarını dikkate alacaklardır.
5. Bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş bir kişinin alınulması halinde, her Taraf Devlet, uygulanabildiği hallerde konsolosluk görevlilerine bildirim yapılması ve onlarla iletişime ilişkin hükümler hakkında ilgili kişilerin gecikmeksizin bilgilendirilmesi dahil, Konsolosluk ilişkilerine ilişkin Viyana Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerine uyacaktır.

Madde 18

Kaçak göçmenlerin geri dönüşü

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş ve kendi vatandaşı olan veya geri dönüş zamanında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkı bulunan bir kişinin geri dönüşünü, sebepsiz veya makul olmayan bir gecikmeye yol açmadan kolaylaştırma ve kabul etme hususunda mutabiktir.
2. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş ve kendi iç hukuku uyarınca giriş yapılan Devlete giriş zamanında kendi ül-

kesinde daimi ikamet hakkı olan bir kişinin geri dönüşünü kolaylaştırma ve kabul etme olasılığını değerlendirecektir.

3. Giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, talepte bulunulan bir Taraf Devlet, bu Protokol'ün 6'ncı Maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş bir kişinin kendi vatandaşlığını taşıyıp taşımadığını veya kendi ülkesinde daimi ikamet hakkı olup olmadığını, sebepsiz veya makul olmayan bir gecikmeye yol açmadan doğrulayacaktır.
4. Bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş ve gerekli belgeleri bulunmayan bir kişinin geri dönüşünü kolaylaştırmak için, anılan kişinin vatandaşlığını taşıdığı veya daimi ikamet hakkına sahip olduğu Taraf Devlet, giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, o kişiyi kendi ülkesine seyahat etmesini veya yeniden giriş yapmasını sağlamak için gerekli olabilecek seyahat belgelerini düzenlemeyi veya izni vermeyi kabul edecektir.
5. Bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş bir kişinin geri dönüşü ile ilgisi olan her Taraf Devlet, geri dönüşü, düzenli bir biçimde ve kişinin güvenliği ve haysiyetini göz önüne alarak gerçekleştirmek için uygun olan bütün önlemleri alacaktır.
6. Taraf Devletler, bu maddenin uygulanmasında, ilgili uluslararası örgütlerle işbirliği yapabilirler.
7. Bu madde, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde öngörülen eylemlere konu olmuş kişilere giriş yapılan Taraf Devletin iç hukukunca sağlanan herhangi bir hakkı ortadan kaldırmaz.
8. Bu madde, bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş kişilerin geri dönüşlerini tamamen veya kısmen düzenleyen başka herhangi bir ikili veya çok taraflı antlaşmayı veya ilgili herhangi bir uygulama anlaşmasını veya düzenlemeyi veya bunlar kapsamında üstlenilen yükümlülükleri etkilemeyecektir.

IV. Nihai Hükümler

Madde 19

Saklı tutulan hükümler

1. Bu Protokol'deki hiçbir hüküm, Devletlerin ve bireylerin, uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası insan hakları hukuku ve özellikle, uygulandığı durumlarda, 1951 tarihli Sözleşme ve 1967 tarihli Mültecilerin Statüsü'ne ilişkin Protokol'ün ilgili hükümlerinde yer alan, kaçtığı ülkeye iade edilmeme ilkesi dahil, uluslararası hukuk kapsamındaki diğer haklarını, yükümlülüklerini ve sorumluluklarını etkilemeyecektir.
2. Bu Protokol'de öngörülen önlemler, kişilere bu Protokol'ün 6'ncı maddesinde belirtilen eylemlere hedef oldukları gerekçesiyle, ayırım yapmayacak bir biçimde yorumlanacak ve uygulanacaktır. Bu önlemlerin yorumu ve uygulanışı uluslararası düzeyde kabul görmüş ayrımcılık yapmama ilkesine uygun olacaktır.

SINIRAŞAN ÖRGÜTLÜ SUÇLARA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİNE EK “İNSAN TİCARETİNİN, ÖZELLİKLE KADIN VE ÇOCUK TİCARETİNİN ÖNLENMESİNE, DURDURULMASINA VE CEZALANDIRILMASINA İLİŞKİN PROTOKOL”

Giriş

Bu Protokole Taraf Devletler,

İnsan ticaretini, özellikle kadın ve çocuk ticaretini önlemek ve bununla mücadele etmek için atılacak etkin adımların kaynak, transit ve hedef ülkelerde insan tacirlerinin cezalandırılması ve bu ticaretin mağdurlarının uluslararası düzeyde tanınmış insan haklarının korunması dahil, önlemler içeren kapsamlı bir uluslararası yaklaşım gerektirdiğini beyan ederek,

İnsanların, özellikle kadınların ve çocukların istismarıyla mücadele etmek için kuralları ve uygulanabilir önlemleri içeren çeşitli uluslararası belgelerin bulunmasına rağmen, insan ticaretini tüm yönleriyle ele alan evrensel bir düzenlemenin mevcut olmadığı gerçeğini gözönünde tutarak,

Bu tür bir düzenlemenin olmaması halinde, insan ticaretine karşı savunmasız durumdaki kişilerin yeterli derecede korunmayacaklarından endişe duyarak,

Sınıraşan örgütlü suçlara karşı kapsamlı bir uluslararası sözleşmenin ayrıntılı bir şekilde hazırlanması ve diğerlerinin yanı sıra, kadın ve çocuk ticaretini ele alan uluslararası bir belgenin ayrıntılı olarak hazırlanmasını görüşmek amacıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun açık katımlı hükümetlerarası bir ad-hoc komite kurulmasına karar verdiği, 9 Aralık 1998 tarih ve 53/111 sayılı Genel Kurul kararını hatırlayarak,

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine, insan ticaretinin, özellikle kadın ve çocuk ticaretinin önlenmesi, durdurulması ve cezalandırılması için uluslararası bir belgenin eklenmesinin bu suçu önlemede ve bu suçla mücadelede faydalı olacağına kanaat getirerek, aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

Madde 3

Tanımlar

Bu Protokol'un amaçları bakımından:

- (a) “İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.
- (b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.

- (c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "insan ticareti" olarak kabul edilecektir.
- (d) Onsekiz yaşının altındaki herkes "ocuk" kabul edilecektir.

Madde 4

Kapsam

Bu Protokol, metinde başka türlü belirtilmedikçe, mahiyetleri itibariyle sınır aşan nitelikte oldukları ve suça örgütlü bir suç grubu karıştığı takdirde, bu Protokol'un 5. maddesinde belirtilen suçların önlenmesi, soruşturulması ve kovuşturulmasında ve suç mağdurlarının korunmasında uygulanır.

Madde 5

Suç haline getirme

1. Her Taraf Devlet bu Protokol'un 3. maddesinde belirtilen eylemlerin kasten gerçekleştirilmesi halinde cezalandırılmalarını teminen gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır.
2. Her Taraf Devlet, aşağıdaki eylemlerin de suç sayılmaları için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır:
 - (a) Kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1. fıkrası uyarınca ihdas edilen bir suçun işlenmesine teşebbüs edilmesi,
 - (b) Bu maddenin 1. Fıkrası uyarınca tesis edilen bir suça, suç ortağı olarak iştirak edilmesi,
 - (c) Bu maddenin 1. Fıkrası uyarınca ihdas edilen bir suçu işlemek için başkalarının örgütlenmesi veya suça teşvik edilmesi.

II. İnsan ticareti mağdurlarının korunması

Madde 6

İnsan ticareti mağdurlarına yönelik yardım ve koruma

1. Uygun hallerde ve kendi iç hukukunun elverdiği ölçüde, her Taraf Devlet, diğer önlemlerin yanı sıra, insan ticaretine ilişkin yargılama işlemlerini gizli yürüterek insan ticareti mağdurlarının özel hayatlarını ve kimliklerini koruyacaktır.
2. Her Taraf Devlet, uygun hallerde, kendi iç hukukî veya idarî sisteminin insan ticareti mağdurları lehine aşağıdaki olanakları içermesini sağlayacaktır:
 - a) İlgili yargısal ve idarî işlemler hakkında bilgi,
 - b) Ceza yargılamasının uygun aşamalarında mağdurun görüş ve endişelerinin, sanıkların savunma haklarına engel olmayacak şekilde ileri sürülebilmesine ve bunların göz önüne alınmasına yardım.

3. Her Taraf Devlet, uygun durumlarda, sivil toplum örgütleriyle, diğer ilgili kuruluşlarla ve sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliği içinde özellikle aşağıdaki hususlara ilişkin hükümler dahil, insan ticareti mağdurlarının fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden iyileşmelerini sağlamak için önlemler alınıp uygulanmasını değerlendirecektir.
 - (a) Uygun barınma olanağı,
 - (b) İnsan ticareti mağdurlarının anlayabilecekleri bir dilde özellikle yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti ve bilgi verilmesi,
 - (c) Tıbbî, psikolojik ve maddî yardım,
 - (d) Çalışma, öğrenim ve eğitim olanakları.
4. Her Taraf Devlet, bu madde hükümlerini uygularken, insan ticareti mağdurlarının yaşını, cinsiyetini ve uygun barınma, eğitim ve bakım dahil, özel ihtiyaçlarını ve özellikle çocukların özel ihtiyaçlarını dikkate alacaktır.
5. Her Taraf Devlet, kendi ülkesi içinde bulunduğu sürece, insan ticareti mağdurlarının fiziksel güvenliğini sağlamak için çaba gösterecektir.
6. Her Taraf Devlet, kendi iç hukuk sisteminin insan ticareti mağdurlarına gördükleri zararlar için tazminat alma olanağını veren önlemleri içermesini temin edecektir.

Madde 7

İnsan ticareti mağdurlarının giriş yapılan devletlerdeki statüleri

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'un 6. maddesi uyarınca alınacak önlemlere ek olarak, uygun hallerde, insan ticareti mağdurlarının kendi ülkesinde geçici veya daimi olarak kalmalarına izin veren yasal veya diğer uygun önlemleri almayı düşünecektir.
2. Her Taraf Devlet, bu maddenin 1. fıkrasının hükmünün yerine getirilmesinde, insancıl ve merhametli yaklaşımlara gereken değeri verecektir.

Madde 8

İnsan ticareti mağdurlarının kendi memleketlerine dönmeleri

1. Her Taraf Devlet, kendi vatandaşı olan veya diğer bir Taraf Devletin ülkesine girişi sırasında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkına sahip bulunan bir insan ticareti mağdurunun geri dönüşünü, o kişinin güvenliğini de gözeterek, sebepsiz veya makul olmayan bir gecikme olmaksızın kolaylaştıracak ve kabul edecektir.
2. Bir Taraf Devletin, bir insan ticareti mağdurunu, o Taraf Devletin ülkesine girişi sırasında ülkesinde daimi ikamet hakkına sahip bulunduğu veya vatandaşı olduğu diğer bir Taraf Devlete iade etmesi halinde, bu tür bir geri gönderme o kişinin güvenliğini, kişinin insan ticareti mağduru olmasına yol açan olaylarla ilgili yasal işlemlerin durumunu ve geri dönüşün mümkünse gönüllü olarak yapılması gereğini gözetmek suretiyle gerçekleştirilecektir.
3. Giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, talepte bulunulan Taraf Devlet sebepsiz veya makul olmayan bir gecikmeye yol açmadan, insan ticareti mağduru olan kişinin kendi vatandaşı olup olmadığını veya giriş yapılan Taraf Devletin ülkesine giriş zamanında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkına sahip olup olmadığını doğrulayacaktır.

4. Gereklı belgeleri bulunmayan bir insan ticareti mağdurunun dönüşünü kolaylaştırabilmek için, vatandaşı olduğu veya giriş yapılan Taraf Devletin ülkesine girişı sırasında daimi ikamet hakkının bulunduğu Taraf Devlet, giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, kişinin seyahat etmesine veya ülkesine yeniden giriş yapmasına imkân sağlayacak gerekli seyahat belgelerini tanzim etmeyi veya müsaadeyi vermeyi kabul edecektir.
5. Bu madde, giriş yapılan Taraf Devletin iç hukukunun insan ticareti mağduruna tanıdığı herhangi bir hakkı ortadan kaldırmayacaktır.
6. Bu madde, insan ticareti mağdurlarının dönüşünü kısmen veya tamamen tanzim eden, yürürlükteki herhangi bir ikili veya çok taraflı anlaşmaya veya düzenlemeye halel getirmeyecektir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TÜM GÖÇMEN İŞÇİLERİN VE AİLE FERTLERİNİN HAKLARININ KORUNMASINA DAİR ULUSLARARASI SÖZLEŞME

GİRİŞ

Bu Sözleşmeye Taraf Olan Devletler,

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiş insan hakları ile ilgili temel belgelerde yer alan ilkeleri, özellikle İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini, (217 A (III) Sayılı Karar); Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara Dair Uluslararası Anlaşmayı (2200 A (XXI) Sayılı Karar eki); Medenî ve Siyasal Haklara Dair Uluslararası Anlaşmayı (2200 A (XXI) Sayılı Karar eki, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Anlaşmayı (2106 A (XX) Sayılı Karar eki) ve Çocukların Haklarına Dair Anlaşmayı (34/180 Sayılı Karar eki) göz önüne alarak;

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının görev çerçevesi içinde oluşturulmuş ilgili belgelerde belirlenen standartlar ve ilkeleri, özellikle, İş Bulma Amaçlı Göç ile İlgili Anlaşmayı (97 Sayılı), Aşağılayıcı Şartlarda Göçler ve Göçmen İşçilere Yapılacak Muamele ve Sağlanacak İmkânlar Konusunda Eşitlik Prensibinin Teşviki ile İlgili Anlaşmayı (143 Sayılı), İş Bulma Amaçlı Göç ile İlgili Tavsiyeyi (86 Sayılı), Göçmen İşçilerle İlgili Tavsiyeyi (151 Sayılı), Zorla veya Kuvvet Kullanarak İşgücü İstihdam Etmenin İlgâ Edilmesine Dair Anlaşmayı (105 Sayılı) göz önüne alarak;

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtının Eğitimde Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Anlaşmasında (Birleşmiş Milletler, Anlaşmalar Serisi, Cilt No. 429, Sayı 6193) belirtilen ilkelerin önemini tekrar teyit ederek;

İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı ve Küçültücü Muamele ve Cezanın Önlenmesine Dair Anlaşmayı (39/46 Sayılı Kararın eki); Suçun Önlenmesi ve Sanıklara Yapılacak Muameleye Dair Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi Bildirisini (Bakınız: Suçun Önlenmesi ve Sanıklara Yapılacak Muamele Konusunda Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi, Kyoto, Japonya, 17-26 Ağustos 1979: Sekreteryâ tarafından hazırlanan rapor (B.M. Yayınları, Satış No. : E.71.IV.8), Yasa Uygulayıcılarının Davranış Biçimleri (34/169 Sayılı Karar ve eki) ve Köleliğin Önlenmesi ile İlgili Anlaşmaları (Bakınız: İnsan Hakları: Uluslararası Belgeler Derlemesi (B.M. Yayınları, Satış No. : E.88. XIV.I) hatırdâ tutarak, Uluslararası Çalışma Teşkilâtının amaçlarından birinin, Anayasasında da ifade edildiği üzere, yabancı ülkelerde istihdam edilen işçilerin menfaatlerinin korunması olduğunu hatırlayarak ve anılan örgütün göçmen işçiler ve aile fertleri ile ilgili konulardaki bilgi birikimini ve tecrübelerini akıldâ tutarak;

Göçmen işçiler ve aile fertleri ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler Teşkilâtının muhtelif organlarında, özellikle, başta, İnsan Hakları Komisyonu, Sosyal Kalkınma Komisyonu, B.M. Gıda ve Tarım Teşkilâtı, B.M. Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı, Dünya Sağlık Teşkilâtında ve diğer uluslararası teşekküllerde yapılmış ve yapılmakta olan çalışmaların önemini müdrîk olarak,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının korunmasına yönelik olarak bölgesel veya ikili düzeyde bazı Devletler tarafından gerçekleştirilen gelişmeleri ve bu alanda ikili ve çok taraflı sözleşmeler imzalanmasının önem ve faydasını da keza müdrîk olarak,

Milyonlarca insanı ilgilendiren ve uluslararası toplumda çok sayıda Devleti etkileyen göç olayının önemini ve kapsamını idrak ederek,

Göçmen işçi hareketlerinin Devletler ve ilgili halklar üzerindeki etkilerinin bilincinde olarak ve göçmen işçilere ve aile fertlerine yapılacak muamele ile ilgili temel ilkelerin

Kabul edilmesi yoluyla Devletlerin tutum ve davranışları arasında uyum sağlanmasına katkıda bulunabilecek kuralları tesis etmeyi arzu ederek,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin diğer nedenler yanında,

Orijin Devletten ayrı olmaları ve İstihdam Devletinde bulunmaktan dolayı güçlüklerle karşılaşabilmeleri gibi nedenlerle, sık sık içine düştükleri hassas durumu dikkate alarak,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının her yerde yeterli şekilde tanınmamış olduğu ve bu nedenle bu hakların uygun biçimde uluslararası korunma altına alınmalarının gerektiği inancında olarak,

Özellikle ailelerin parçalanmasına yol açması sebebiyle, göç olayının göçmen işçilerin hem kendileri, hem de aile fertleri bakımından sık sık ciddi sorunlara neden olduğu gerçeğini göz önüne alarak,

Göç olayının neden olduğu insanî sorunların göçün düzensiz bir ortamda yapılması halinde çok daha ciddi sorunlara yol açtığını akılda tutarak ve bu nedenle gizli göçmen işçi hareketlerinin ve işçi kaçakçılığı olaylarının, aynı zamanda göçmen işçilerin temel insan haklarının korunmasını sağlayarak önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacına yönelik uygun tedbirlerin alınmasının teşvik edilmesi gereğine inanarak;

Kayıtlı olmayan veya düzensiz bir durumda bulunan işçilerin diğer işçilere göre genelde daha olumsuz koşullar içinde istihdam edildiklerini ve bazı işverenlerin haksız rekabet koşullarının sağlayacağı menfaatlardan yararlanmak amacıyla bu tür işçileri istihdam etmek eğiliminde olduklarını göz önüne alarak,

Tüm göçmen işçilerin temel insan haklarının daha geniş bir şekilde tanınması halinde düzensiz bir durumda bulunan göçmen işçilerin istihdam edilmesi yollarına başvurulmasının cazip olmaktan çıkarılabileceği ve bunun da ötesinde durumları mahallî mevzuata uygun olan göçmen işçilere ve aile fertlerine belirli bazı ilave haklar verilmesinin tüm göçmenleri ve işverenleri ilgili Devletler tarafından tesis edilmiş kanunlara ve kurallara uymaya ve saygı göstermeye teşvik edeceğini de göz önüne alarak,

Bu nedenle evrensel olarak uygulanabilecek kapsamlı bir anlaşma metni içinde temel kuralları teyit ve tesis etmek suretiyle, tüm göçmen işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası korunmasının gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulduğuna inanarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM

Kapsam ve Tanımlar

Madde 1

1. Bu Sözleşme bundan sonra belirtilen durumlar istisna olmak üzere, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasal veya diğer görüş, millî, etnik veya sosyal köken, tabiiyet, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî hal, doğum veya diğer statüler açısından hiçbir farklılık gözetilmeksizin, tüm göçmen işçilere ve ailelerine uygulanır.
2. Bu Sözleşme göçmen işçilerin ve aile fertlerinin, göçe hazırlık, hareket, transit geçiş ve İstihdam Devletinde kazanç getiren bir işte çalışma ve ikamet süresinin tamamı ile Orijin Devlete veya mutad olarak ikamet edilen Devlete dönüş dahil olmak üzere, göç sürecinin tamamı süresince uygulanacaktır.

Madde 2

Bu Sözleşme metninde yer alan;

1. “Göçmen işçi” kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan bir kişiye atıfta bulunur.
2. (a) “Sınır işçisi” kavramı, komşu bir Devlette mutad ikametgâhını muhafaza eden ve normal olarak her gün veya en az haftada bir kez normal ikametgâhına dönen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (b) “Mevsimlik işçi” kavramı, niteliği gereği mevsimsel şartlara bağımlı olan ve sadece yılın bir kısmında yapılabilen işi yapan bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (c) Balıkçıları da içeren “Gemi Adamı” kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlete kayıtlı bir gemide istihdam edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (d) “Sahil Açığındaki Tesiste Çalışan İşçi” kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devletin egemenlik alanı içinde yer alan bir sahil açığındaki tesiste istihdam edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (e) “Gezici İşçi” kavramı, bir Devlette mutad ikametgâhı olan, fakat yaptığı işin niteliği dolayısıyla, kısa süreler için, başka bir Devlete veya Devletlere seyahat etmek mecburiyetinde olan bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (f) “Projeye Bağlı İşçi” kavramı, istihdam edileceği Devlete belirli bir süre için ve sadece işvereni tarafından bu Devlette gerçekleştirilmekte olan bir projede çalışmak üzere Kabul edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (g) “Belirli Bir İş İçin İstihdam Edilen İşçi” kavramı, aşağıda tarif edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.
 - (i) İşvereni tarafından, kısıtlı ve belirlenmiş bir süre ile belirli bir görevi yerine getirmek için, istihdam edileceği bir Devlete gönderilen göçmen bir işçi; veya
 - (ii) Profesyonel, ticarî, teknik veya diğer yüksek düzeyde özel yetenek gerektiren bir işte kısıtlı ve belirli bir zaman için görevli göçmen bir işçi; veya
 - (iii) İstihdam Devletindeki işverenin isteği üzerine kısıtlı ve belirli bir süre için geçici veya kısa süreli bir işte çalışan göçmen bir işçi;
Oturma müsaadesinin bitim tarihinde veya şayet bu özel görevi veya işi daha fazla yürütmüyor ise daha erken bir tarihte göçmen işçinin istihdam Devletinden ayrılması talep edilir.
 - (h) “Serbest Çalışan İşçi” kavramı, bir çalışma mukavelesi olmadan kazanç getiren bir faaliyetle iştigal eden ve hayatını normal olarak bu şekilde ya tek başına ya da aile fertleri ile birlikte çalışarak kazanan göçmen bir işçiye ve İstihdam Devletinde uygulanan mevzuat veya ikili veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca “serbest çalışan işçi” olarak tanınan diğer herhangi bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

Madde 3

Bu Sözleşme aşağıda belirtilen kişilere uygulanmayacaktır:

- (a) Kabulleri ve statüleri genel uluslararası hukuk veya uluslararası özel anlaşmalar

veya sözleşmeler ile düzenlenen uluslararası kuruluşlar ve temsilcilikler tarafından gönderilen veya istihdam edilen kişiler veya resmî görevleri ifa etmek üzere bir Devlet tarafından ve ülke dışına gönderilen veya istihdam edilen kişiler;

- (b) Bir Devlet tarafından veya onun adına kalkınma programlarına ve diğer işbirliği programlarına katılmak üzere, ülke dışına gönderilen veya ülke dışında istihdam edilen, kabulü ve statüsü istihdam eden Devlet ile aktedilmiş anlaşma ile düzenlenen ve bu anlaşma uyarınca göçmen işçi sayılmayan kişiler;
- (c) Kendi Devletinden başka bir Devlette yatırımcı olarak ikametgâh edinen kişiler;
- (d) İlgili Taraf Devletin ulusal mevzuatında veya o Taraf Devleti bağlayan uluslararası anlaşmalarda öngörülmemişse, mülteciler ve vatansızlar;
- (e) Öğrenciler ve stajyerler;
- (f) İstihdam sağlayan Devlette ikamet etmelerine ve kazanç getirici bir faaliyette bulunmalarına müsaade edilmeyen gemi adamları ve sahil açığında kurulmuş bir tesiste çalışan işçiler.

Madde 4

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda “aile fertleri” kavramı, göçmen işçilerle evli kişilere veya onlarla yürürlükte olan mevzuat uyarınca evlenmeye eşit neticeler doğuran bir ilişki içinde bulunan kişilere, kendilerine bağımlı çocuklarına ve yürürlükteki kanunlar veya ilgili Devletler arasında aktedilmiş ikili veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca aile ferdi sayılan diğer bağımlı kişilere atıfta bulunur.

Madde 5

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda, göçmen işçiler ve aile fertleri;

- (a) İstihdam sağlayan Devlete o Devletin kanunları ve o Devletin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca, girmek, oturmak ve kazanç getirici bir faaliyette bulunmak üzere müsaade verilmişse kayıtlı ve düzenli durumda olarak değerlendirilir;
- (b) Bu maddenin yukarıdaki (a) alt paragrafında öngörülen şartlara uymuyorsa kayıtsız ve düzensiz durumda olarak değerlendirilir.

Madde 6

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda;

- (a) “Orijin Devlet” kavramı ilgili kişinin vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Devlet anlamına gelir;
- (b) “İstihdam Devleti” kavramı, duruma göre, göçmen işçinin kazanç getirici bir faaliyette bulunacağı, bulunmakta olduğu veya bulunmuş olduğu bir Devlet anlamına gelir;
- (c) “Transit Devlet” kavramı, ilgili kişinin İstihdam Devletine gitmek, veya İstihdam Devletinden Orijin Devlete veya mutad ikametgâhı bulunduğu Devlete gitmek amacıyla transit geçiş yaptığı herhangi bir Devlet anlamına gelir.

II. BÖLÜM

Haklar Konusunda Ayırmacılık Yapılmaması

Madde 7

Taraf Devletler, insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmeler uyarınca, kendi ülkeleri içinde yaşayan veya yasal yetki alanına giren tüm göçmen işçilere ve aile fertlerine, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, millî, etnik veya sosyal köken, vatandaşlık, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî durum, doğum veya diğer statüler gibi nedenlerle hiçbir ayırmacılık yapmaksızın bu Sözleşmede öngörülen haklara saygı göstermeyi ve uygulamayı taahhüt ederler.

III. BÖLÜM

Tüm Göçmen İşçilerin Ve Aile Fertlerinin İnsan Hakları

Madde 8

1. Göçmen işçileri ve aile fertleri Orijin Devletleri dahil her Devleti terk etmekte hürdürler. Bu hak kanunda öngörülen sınırlamalar, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı veya ahlâkını veya diğer şahısların hak ve hürriyetlerini korumak için gerekli sınırlamalar ve bu Sözleşmede tanınan diğer haklarla uyumlu sınırlamalar istisna olmak üzere, hiçbir sınırlamaya tabi tutulamaz.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri kendi orijin Devletlerine her zaman girmek ve orada kalmak hakkına sahip olacaklardır.

Madde 9

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yaşama hakkı kanunla korunacaktır.

Madde 10

Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz.

Madde 11

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi esarete veya zorbalıkla çalıştırılmaya tabi tutulamaz.
2. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdinden güç kullanılarak veya zorla çalışma talebinde bulunulamaz.
3. Bu maddenin 2'nci paragrafı, bir suçun cezası olarak ağır iş ve hapis cezalarının kanunla hükmedilebileceği Devletlerde, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş bir karar gereğince ağır şartlarda çalışma cezasının uygulanmasına engel teşkil etmez.
4. Bu maddenin amacı doğrultusunda "Kuvvet kullanılarak veya zorla çalıştırılmak" kavramı aşağıdaki hususları kapsamaz:

- a) Bu maddenin 3'üncü paragrafında bahse konu edilmeyen, bir mahkemenin yasal bir kararı gereğince tutuklu bulunan veya böyle bir tutukluluk durumundan şartlı olarak serbest bırakılmış bir kişiden normal olarak istenen herhangi bir iş veya hizmet,
- b) Toplumsal yaşam ve refahı tehdit eder nitelikte olağanüstü durumlarda veya doğal afet karşısında yapılması istenen herhangi bir hizmet;
- c) Normal medenî yükümlülükler arasında yer alan ve aynı zamanda ilgili Devletin vatandaşları için de zorunlu olan herhangi bir iş veya hizmet,

Madde 12

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptirler. Bu hak, kendilerinin seçeceği bir dine veya inanca sahip olmak veya geçmek hürriyetini ve bireysel veya diğer kişilerle bir topluluk meydana getirmiş olarak din ve inançlarını ibadet, dinî kurallara bağlılık, uygulama ve öğretme şeklinde açıklamak hürriyetini kapsar.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri, kendi seçtikleri bir dine veya inanca sahip olmak veya geçmek özgürlüklerine zarar verecek zorlamalara maruz bırakılamazlar.
3. Bir insanın dinini veya inancını açıklama hürriyeti ancak kanunda tarif edilen ve kamu güvenliğinin, düzeninin, sağlığının veya ahlâkının veya başkalarının temel hak ve hürriyetlerinin korunması açısından lüzumlu olan sınırlamalara tabi tutulabilirler.
4. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, en az birisi göçmen işçi olan ebeveynlerin ve uygulanabilmesi durumunda, kanunî vasilerin, çocuklarına kendi inançları doğrultusunda din ve ahlâk eğitimi verme özgürlüklerine saygı göstermeyi taahhüt ederler.

Madde 13

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri dışarıdan müdahale olmaksızın fikir ve düşünce özgürlüğüne sahip olacaklardır.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri ifade hürriyetine sahip olacaklardır; bu hak, her türlü bilgiyi ve düşünceyi, sınır tanımaksızın, sözlü, yazılı veya basılı olarak, sanat şeklinde veya kendi seçecekleri bir araç vasıtasıyla, araştırmak, almak ve yaymak hürriyetini de kapsayacaktır.
3. Bu maddenin 2'nci paragrafında öngörülen hakkın kullanılması beraberinde özel yükümlülükler ve sorumluluklar getirir. Bu nedenle, bu hak bazı kısıtlamalara tabi tutulabilir, ancak bunlar sadece kanunla belirlenen kısıtlamalar olabilir ve aşağıda belirtilen nedenlere dayanabilir:
 - a) Diğer kişilerin haklarına ve haysiyetlerine saygı göstermek için,
 - b) İlgili Devletlerin millî güvenliğinin veya kamu düzeninin veya kamu sağlık ve ahlâkının korunabilmesi için,
 - c) Herhangi bir şekilde savaş propagandasının önlenmesi için;
 - d) Ayırmıcılığı, düşmanlığı veya şiddeti körükleyen millî, ırksal veya dinsel nefret duygularının herhangi bir şekilde savunulmasının önlenmesi amacıyla.

Madde 14

Hiçbir göçmen işçinin veya aile ferdinin özel hayatına, ailesine, konutuna, mektuplaşmasına veya diğer şekilde haberleşmesine keyfi ve gayri kanunî müdahalelerde bulunulamaz; şeref ve haysiyetlerine gayri kanunî saldırılar yapılamaz. Her bir göçmen işçi ve aile ferdi bu tür saldırılara ve müdahalelere karşı kanunun öngördüğü korumadan yararlanma hakkına sahip olacaktır.

Madde 15

Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, ister bireysel, ister başkalarıyla ortak olarak mal-mülk edinme hakkından keyfi bir şekilde mahrum bırakılamaz. İstihdam Devletinde yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bir göçmen işçinin veya aile ferdinin sahip olduğu değerler kısmen veya tamamen kamulaştırıldığı takdirde, ilgili şahsın adil ve yeterli tazminat alma hakkı olacaktır.

Madde 16

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri özgürlük ve kişi güvenliği hakkına sahip olacaktır.
2. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin ister kamu görevlilerinden ister özel kişiler, gruplar veya kuruluşlardan kaynaklansın, şiddet, fiziksel incinme, tehdit ve korkutma gibi eylemlere karşı Devlet tarafından etkili biçimde korunmaya hakları olacaktır.
3. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kimliklerinin kontrolü kanun uygulayıcısı görevliler tarafından kanunla belirlenen usullere uygun olarak yapılacaktır.
4. Göçmen işçiler ve aile fertleri, bireysel veya toplu olarak, keyfi tutuklamaya veya gözaltına almaya maruz bırakılamazlar; kanunla belirlenen usullere uygun durumlar ve nedenler dışında özgürlüklerinden mahrum edilemezler.
5. Tutuklandıkları zaman, göçmen işçiler ve aile fertleri, imkânlar ölçüsünde anladıkları bir lisanla, tutuklanma sebepleri hakkında bilgilendirilecekler ve anladıkları bir lisanla kendilerine yöneltilen suçlamalar hakkında gecikmeksizin kendilerine bilgi verilecektir.
6. Göçmen işçiler ve aile fertleri, ceza gerektiren bir suç iddiasıyla gözaltına alındıklarında veya tutuklandıklarında, yetkili hâkim veya kanunla yargılama yetkisi verilmiş bir görevlinin önüne çıkarılacaklar ve makul bir süre içerisinde yargılanacak ya da serbest bırakılacaklardır. Yargılanmayı bekleme süresi boyunca tutuklu bulundurulmaları genel bir kural olmamalıdır; ancak serbest bırakılmak, yargı sürecinin herhangi bir aşamasında ve gerekirse, kararın ifası için, tekrar yargı önünde ispat-ı vücut edilmesini güvenceye almak koşulluna bağlı kılınabilir.
7. Bir göçmen işçi veya aile fertlerinden birisi tutuklandığı veya yargılanmak üzere cezaevine konulduğu veya başka herhangi bir şekilde gözaltına alındığı takdirde;
 - a) Vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu orijin Devletin veya o Devletin menfaatlerini temsil eden bir Devletin diplomatik veya konsolosluk makamları, tutuklanan kişi talep ettiği takdirde, tutuklanma veya gözaltına alınma durumu ve sebepleri hakkında gecikmeksizin bilgilendirilmelidirler;
 - b) İlgili kişi anılan makamlarla haberleşme hakkını haiz olacaktır. İlgili kişinin anılan makamlara göndermek istediği herhangi bir haber gecikmeksizin

ulaştırılmalıdır ve ilgili kişi ayrıca anılan makamlar tarafından gönderilen mesajları gecikmeksizin almak hakkına sahip olacaktır.

- c) İlgili kişi, anılan makamların temsilcileriyle görüşmek ve kendi yasal temsil edilme hakkına ilişkin olarak onlarla düzenlemeler yapmak üzere, bu hak ve varsa ilgili Devletler arasında yürürlükte olan anlaşmalardan kaynaklanan haklar konusunda gecikmeksizin bilgilendirilecektir.
8. Tutuklama veya gözaltına alınma yoluyla hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler veya aile fertleri, tutukluluk durumlarının kanuna uygun olup olmadığının gecikmeksizin karara bağlanabilmesi ve gözaltına alınma hali yasal değilse serbest bırakılmaları amacıyla yetkili bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptirler. Mahkemeye başvurduklarında, şayet kullanılan lisanı konuşamıyorlar veya anlayamıyorlarsa, kendilerine, gerekirse malî yük getirmeyecek şekilde, ücretsiz tercüman hizmetleri sağlanmalıdır.
9. Yasalara aykırı şekilde tutuklanan veya gözaltına alınan göçmen işçilerin ve aile fertlerinin tazminata yasal hakları olacaktır.

Madde 17

1. Hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler ve aile fertlerine temel insan haysiyeti ve kültürel kimlikleri bakımından saygılı ve insanca muamele yapılacaktır.
2. Sanık durumundaki göçmen işçiler ve aile bireyleri, istisnaî şartlar dışında, hüküm giymiş kişilerden ayrı tutulacaklar ve haklarında henüz hüküm verilmemiş kişi olarak durumlarına uygun muamele göreceklidir. Sanık gençler yetişkinlerden ayrı tutulacaklar ve mümkün olabilecek en kısa zamanda yargılanmak üzere mahkeme önüne çıkarılacaklardır.
3. Herhangi bir göçmen işçi veya aile ferdi, bir transit Devletinde veya bir istihdam Devletinde göç ile ilgili yasaların ihlali sebebiyle gözaltına alınması halinde, imkânlar ölçüsünde, hüküm giymiş veya yargılanmak üzere gözaltında bulunan kişilerden ayrı bir yerde bulundurulacaktır.
4. Yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş karar gereğince geçirilmekte olan hapis süresince, göçmen işçiye veya aile ferdine yapılacak muamelenin temel amacı onun topluma yeniden kazandırılması olacaktır. Genç hükümlüler yetişkinlerden ayrı bir yerde bulundurulacaklar ve yaş ve hukukî statülerine uygun muamele göreceklidir.
5. Gözaltı veya tutukluluk süresince, göçmen işçiler ve aile fertleri, aile fertleri tarafından kendilerine yapılacak ziyaretler sırasında buldukları ülkenin vatandaşlarına sağlanan haklardan aynen yararlanacaklardır.
6. Bir göçmen işçinin hürriyetinden mahrum bırakılması halinde, ilgili Devletin yetkili organlarınca, eş ve küçük çocuklar başta olmak üzere, işçinin aile fertleri bakımından ortaya çıkabilecek sorunlar dikkate alınacaktır.
7. Göçmen işçiler ve aile fertleri, transit Devlette veya istihdam Devletinde yürürlükteki kanunlar uyarınca gözaltına alındıkları veya tutuklandıklarında, anılan Devletlerin aynı durumdaki vatandaşları ile eşit haklardan yararlanacaklardır.
8. Bir göçmen işçi veya aile ferdi, göç ile ilgili yasaların herhangi bir şekilde ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla gözaltına alınması durumunda, yapılan işlemlere ilişkin masrafları ödemeyeceklerdir.

Madde 18

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri, yargı organları önünde, ilgili devletin vatandaşlarının sahip oldukları haklara eşit şekilde sahip olacaklardır. Kendilerine yöneltilen cezaî iddiaların veya bir dava ile ilgili hak ve yükümlülüklerinin tespitinde, kanunlar uyarınca oluşturulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık biçimde haklarını savunma imkânına sahip olacaklardır.
2. Haklarında cezaî müeyyide gerektiren bir suçtan dolayı dava açılmış göçmen işçiler ve aile fertleri yasalara göre suçlulukları kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılacaklardır.
3. Haklarındaki cezaî müeyyide gerektiren iddiaların tespitinde, göçmen işçiler ve aile fertleri aşağıda açıklanan asgari güvencelere sahip olacaklardır:
 - a) Kendilerine yöneltilen iddiaların türü ve nedenleri hakkında, anladıkları bir lisanda, gecikmeksizin ve ayrıntılı şekilde, bilgilendirilmeleri;
 - b) Savunmalarını hazırlayabilmeleri ve seçecekleri avukatlarla haberleşebilmeleri için yeterli süre ve olanaklara sahip olmaları;
 - c) Gereksiz gecikmeler olmaksızın yargılanmaları;
 - d) Kendilerinin de katıldıkları duruşmalarda yargılanmaları, kendilerini şahsen veya kendileri tarafından seçilen avukatlar aracılığıyla savunmaları; eğer avukat yardımından yararlanmıyorlarsa bu husustaki hakları hakkında kendilerine bilgi verilmesi; adalet sürecinin gerekliliklerinin lüzumlu kıldığı hallerde ve parasal güçlerinin ödemede bulunmaya yeterli olmaması durumunda herhangi bir ödeme yapmaksızın kendilerine tahsis edilecek avukatların yardımından yararlanmaları;
 - e) Aleyhlerine tanıklık yapmak isteyen kişilere soru sorabilmeleri ve kendi aleyhlerindeki tanıkları incelemek ve kendi aleyhlerine tanıklık yapan kişilerin haiz oldukları hakların aynına sahip olacak şekilde kendi leyhlerine tanıklık yapabilecek tanıkların katılımını sağlamak;
 - f) Mahkemede kullanılan lisani anlayamıyor veya konuşamıyorlarsa, tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanmaları;
 - g) Kendi aleyhlerine tanıklık yapmaya ve suçlarını itirafa zorlanmamaları.
4. Genç kişilerle ilgili durumlarda, yargılama usulü, söz konusu kişilerin rehabilitasyonunun teşvik edilmesinin arzu edilirliliği ve yaşlarını göz önüne alacak şekilde olacaktır.
5. Bir suçtan dolayı hüküm giyen göçmen işçilerin ve aile fertlerinin, kendileri ile ilgili hükmün ve tayin edilen cezanın kanunlar uyarınca, daha üst bir mahkeme tarafından gözden geçirilmesine hakları olacaktır.
6. Bir göçmen işçi veya bir aile ferdi, yetkili mahkemenin nihai kararı ile bir suçtan dolayı cezalandırıldığında daha sonra karar değiştirilirse veya daha sonra ortaya çıkan delillerin, kararın yanlış olduğunu tartışmasız şekilde göstermesi sonucu ilgili affa uğrarsa, daha sonra ortaya çıkan delillerin ilk yargılama sırasında ortaya çıkarılmamasında ilgilinin tamamen veya kısmen bir sorumluluğu olmadığı takdirde, karar sonucu uğramış olduğu mağduriyet dolayısıyla, ilgilinin kanunlar uyarınca, tazminat elde etmeye hakkı olacaktır.
7. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, ilgili Devletin kanunları ve ceza usulü hukuku uyarınca hüküm giymiş veya affedilmiş olduğu herhangi bir suçtan dolayı tekrar yargılanamaz veya cezalandırılmaz.

Madde 19

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, işlendiği zamanda, ulusal veya uluslararası hukuk bakımından cezaî hüküm gerektiren bir suç teşkil etmeyen herhangi bir fiil veya ihmal dolayısıyla, cezaî hüküm gerektiren bir suç ile suçlanamaz ve onlara suçun işlendiği anda yürürlükte olan yasaların öngördüğü cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Suçun işlenmesinden sonra, yeni bir yasal düzenleme ile, o suç için daha hafif bir ceza getirilmişse, ilgili, öngörülen hafif şartlardan yararlandırılır.
2. Cezaî hüküm gerektiren bir suç işlemiş olan bir göçmen işçi veya ailesi hakkında cezaî hüküm verilirken, ikamet hakkı veya çalışma hakkı başta olmak üzere, göçmen işçinin statüsü ile ilgili insanî mülahazalar göz önüne alınmalıdır.

Madde 20

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, herhangi bir sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları nedeniyle hapis cezası verilemez.
2. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi sadece iş sözleşmesinden kaynaklanan bir yükümlülüğü yerine getirmemiş olması dolayısıyla, söz konusu yükümlülük ikamet veya çalışma müsaadesinin bir şartını teşkil etmedikçe, ikamet veya çalışma izninden mahrum bırakılamaz veya sınır dışı edilemez.

Madde 21

Kanunlara uygun şekilde yetkili kılınmış kamu görevlileri dışında, bir kimsenin kimlik belgelerine, ülkeye giriş, ikamet ve çalışma izinleri ile ilgili belgelere el koyması, imha etmesi veya imha etmeye teşebbüs etmesi gayri kanunidir. Ayrıntılı bir tutanak düzenlenip ilgiliye verilmeden, bu tür belgelere el konulamaz. Bir göçmen işçinin ve aile ferdinin pasaportunun veya aynı değerdeki belgesinin imhasına hiçbir şekilde müsaade edilemez.

Madde 22

1. Göçmen işçiler ve aileleri fertleri toplu sınır dışı edilme tedbirlerine maruz bırakılamazlar. Her bir sınır dışı edilme durumu bireysel olarak incelenir ve karara bağlanır.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri, ancak, kanunlara uygun olarak yetkili makamın vereceği karar gereğince, bir Taraf Devletin ülkesinden sınır dışı edilebilir.
3. Bu karar anladıkları bir lisanda kendilerine duyurulur. Millî güvenlikle ilgili istisnaî durumlar saklı kalmak üzere, karar ve gerekçeleri, aksine zorunluluk yoksa ilgiliye yazılı olarak bildirilir. İlgili şahıslar bu haklar konusunda önceden veya en geç kararın duyurulması sırasında bilgilendirilir.
4. Yetkili yargı organı tarafından alınmış nihaî bir kararın söz konusu olduğu durumlar hariç, ilgili kişinin sınır dışı edilmemesini gerektiren nedeni zorunlu ulusal güvenlik nedenleri aksini gerektirmediği sürece, yetkili makama duyurmaya veya durumunun yeniden gözden geçirilmesini talep etmeye hakkı olacaktır. Durumunun yeniden gözden geçirilmesine kadar ilgili kişi, sınır dışı edilme kararının askıya alınmasını isteyebilir.
5. Şayet icra edilmiş bir sınır dışı kararı bilahare iptal edilirse, ilgili şahsın kanunlar uyarınca tazminat talep etme hakkı doğar ve ilk karar ilgili şahsın ilgili Devlete geri dönmesini önlemek için kullanılamaz.

Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

6. Sınır dışı edilme halinde, ilgili şahsa ülkeden ayrılmadan önce veya sonra, ücret ve sair alacakları ve borçları ile ilgili hususları çözümlmek üzere makul bir fırsat tanınır.
7. Sınır dışı edilme kararının uygulanmasına halel getirmemesi koşuluyla, sınır dışı edilecek göçmen işçi veya aile ferdi, vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Devletten başka bir Devlete gitmeye teşebbüs edebilir.
8. Sınır dışı edilmesinin gerektirdiği masraflar, göçmen işçi veya ailesi fertleri tarafından karşılanmaz. İlgili kişiden seyahat masraflarını karşılaması istenebilir.
9. İstihdam Devletinden sınır dışı edilmek, göçmen işçinin veya aile fertlerinin, o Devletin kanunlarına uygun şekilde elde etmiş oldukları ücretler ve benzeri haklara halel getirmez.

Madde 23

Mevcut sözleşmede tanınan hakları zarar gördüğü takdirde, göçmen işçiler ve aile fertleri geldikleri Devletin veya bu Devletin haklarını koruyan Devletin diplomatik ve konsolosluk yetkililerine korunma ve yardım için başvuru hakkına sahip olacaklardır. Özellikle, sınır dışı edilme durumunda, ilgili kişi bu hak hususunda gecikmeden bilgilendirilecek ve sınır dışı eden devletin yetkilileri bu hakkında kullanılmasını kolaylaştıracaklardır.

Madde 24

Her göçmen işçi ve ailesinin her ferdi her yerde yasalar önünde bir kişi olarak tanınma hakkına sahip olacaktır.

Madde 25

1. Göçmen işçiler ücretler ve aşağıda belirtilen diğer konularda İstihdam Devletinin vatandaşlarına uygulanan muamelelerden daha olumsuzuna maruz kalmayacaklardır.
 - a) Fazla mesai, çalışma saatleri, hafta sonu tatili, ücretli tatil, güvenlik, sağlık, iş ilişkisinin sona erdirilmesi ile bu terimin kapsamı içine giren ulusal yasa ve uygulamalarda yer alan diğer çalışma şartları;
 - b) Asgarî istihdam yaşı, evde çalışmanın kısıtlanması gibi istihdam konuları ile, ulusal yasaların ve uygulamaların kapsamı içerisine giren diğer istihdam konuları,
2. Özel istihdam sözleşmeleriyle bu maddenin 1 inci paragrafında yer alan eşitlik ilkesinden feragat edilmesi yasalara aykırı olacaktır.
3. Taraf Devletler, göçmen işçilerin, çalıştıkları ülkede ikametleri ve istihdamları konusunda herhangi bir düzensizlik nedeniyle, bu ilke uyarınca kazandıkları haklardan mahrum kalmamalarını teminen tüm uygun önlemleri alacaklardır. Özellikle, işverenler yasal ve sözleşmeye dayanan yükümlülüklerinden kurtulamayacaklar ve böyle bir düzensizlik nedeniyle sorumlulukları hiçbir şekilde sınırlandırmayacaktır.

Madde 26

1. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarını tanırlar;

- a) Ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarını korumak üzere, sendikaların ve yasalar uygun olarak kurulmuş bulunan diğer kuruluşların toplantı ve faaliyetlerine, sadece ilgili örgütün kurallarına tabi olarak katılmak;
 - b) Sadece ilgili örgütün kurallarına tabi olarak yukarıda belirtildiği şekilde herhangi bir sendikaya ve kuruluşa özgürce katılmak;
 - c) Yukarıda belirtildiği şekilde, herhangi bir sendikadan ve kuruluştan yardım talep etmek.
2. Yasada belirtilmiş ve ulusal güvenlik, kamu düzeni veya diğer kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak gibi demokratik bir toplum için gerekli olan durumlar dışında, söz konusu hakların kullanılması kısıtlanamaz.

Madde 27

1. Sosyal güvenlik konusunda, göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam Devletinin yasaları ile ikili anlaşmalar ve uluslararası anlaşmalarda yer alan ilgili şartları yerine getirdikleri sürece, çalıştıkları devletin vatandaşlarıyla aynı muameleyi görürler. Göçmen işçinin geldiği Orijin Devlet ile çalıştığı İstihdam Devletinin yetkili makamları bu kuralın uygulanmasına ilişkin yöntemleri saptamak üzere gerekli düzenlemeleri yaparlar.
2. Yürürlükteki yasaların göçmen işçi ve aile fertlerine belli bir sosyal yardımı sağlayamamaları halinde, ilgili Devletler ilgili şahısların bu yardım ile bağlantılı olarak yapmış buldukları katkının kendilerine geri ödenmesi imkânını, aynı durumdaki vatandaşlarına yapılan uygulama esas alınmak suretiyle değerlendirirler.

Madde 28

Göçmen işçiler ve aile fertleri, yaşamlarının korunması veya sağlık yönünden düzeltilmesi mümkün olmayan bir zararın önlenmesi için gerekli olan her türlü tıbbî bakım görme hakkına, ilgili Devletin vatandaşlarına yapılan uygulamaya eşit olarak sahiptirler. Söz konusu acil tıbbî bakımın sağlanması göçmen işçilerin ikamet ve istihdamına ilişkin herhangi bir düzensizlik nedeniyle reddedilemeyecektir.

Madde 29

Göçmen işçinin her çocuğu isim, doğum kaydı ve vatandaşlık hakkına sahip olacaktır.

Madde 30

Göçmen işçinin her çocuğu, ilgili Devletin vatandaşlarıyla eşit muamele ilkesi çerçevesinde eğitim alma temel hakkına sahip olacaktır. Okul öncesi kamu eğitim kurumlarına ve okullarına giriş göçmen işçinin veya eşinin çalıştığı Devletteki ikamet ve çalışmasıyla veya çocuğun ikametiyle ilgili düzensizlikler nedeniyle reddedilemeyecektir.

Madde 31

1. Taraf Devletler göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kültürel kimliklerine saygı gösterilmesini sağlayacaklar ve onların geldikleri orijin Devletleri ile kültürel bağlarını korumalarını engellemeyeceklerdir.

2. Taraf Devletler bu konudaki gayretleri desteklemek ve teşvik etmek hususunda uygun önlemleri alabilirler.

Madde 32

Göçmen işçiler ve aile fertleri, İstihdam Devletindeki ikametleri sona erdiğinde kazançlarını ve tasarruflarını ve ilgili Devletin uygulanan kanunları uyarınca şahsî eşya ve mallarını nakletme hakkını sahip olacaklardır.

Madde 33

1. Aşağıdaki durumlara bağlantılı olarak göçmen işçiler ve aile fertleri orijin Devletince, İstihdam Devletince veya Transit devletçe bilgilendirilme hakkına sahiptirler:
 - a) Bu Sözleşmeden doğan hakları konusunda;
 - b) Kabul edilme şartları, ilgili Devletin kanun ve uygulamaları uyarınca hak ve yükümlülükleri ve bu Devletteki idarî ve diğer formaliteleri yerine getirmelerine yardımcı olacak konularda;
2. Taraf Devletler bu bilgilerin yayılmasını veya bilgilendirmenin işverenler, sendikalar veya diğer uygun kurum ve kuruluşlarca sağlanmasını teminen gerekli önlemleri alırlar uygunsa, ilgili diğer Devletlerle de işbirliği yaparlar.
3. Bu tür bilgiler göçmen aileler ve aile fertlerinin talep etmeleri halinde ücretsiz ve mümkünse anlayabilecekleri bir lisanda verilir.

Madde 34

Sözleşmenin bu bölümünde yer alanların hiç birisi göçmen işçilere ve aile fertlerine, istihdam Devletinin veya transit Devletin mevzuatına uymaktan veya bu Devlet sakinlerinin kültürel kimliklerine saygı yükümlülüklerini yerine getirmekten imtina etme hakkı vermez.

Madde 35

Sözleşmenin bu bölümünde yer alanlardan hiç birisi göçmen işçiler ve aile fertlerinden belgesiz veya kuraldışı durumda olanların durumlarını kurallara uygun hale getirdiği şeklinde yorumlanamaz veya bu Sözleşmenin VI. Bölümünde öngörülen ve uluslararası göç için tutarlı ve hakkaniyete uygun koşullar sağlanması amacına yönelik önlemlere halâl getirmez.

IV. BÖLÜM

Kayıtlı ve Kurallara Bağlı Durumda Bulunan Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Diğer Hakları

Madde 36

İstihdam Devletinde kayıtlı ve kurallar çerçevesinde bulunan göçmen işçiler ve aile fertleri III. Kısımda yer alan haklara ilave olarak Sözleşmenin bu bölümünde yer alan haklardan yararlanırlar.

Madde 37

Göçmen işçiler ve aile fertleri, hareketlerinden önce veya en geç İstihdam Devletine Kabul edildikleri zamanda, Orijin Devlet veya İstihdam Devleti tarafından kabul edilmeleri ve özellikle kalışları ve gelir getirici faaliyetler ile ilgili koşullar hakkında ayrıca istihdam Devletinde yerine getirmeleri gereken hususlar ve bu koşulların değişmesi durumunda başvuracakları makam hakkında bilgi edinme hakkına sahiptirler.

Madde 38

1. İstihdam Devleti, duruma göre, göçmen işçilere ve aile fertlerine kalma ve çalışma izinlerine hanel getirmeksizin geçici olarak ayrılma izni sağlama hususunda her türlü çabayı gösterir. İstihdam Devleti, bunu yaparken, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin özel ihtiyaçlarını ve bilhassa kendi devletlerine karşı olan yükümlülüklerini göz önünde bulundurur.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri bu tür geçici olarak ayrılma izninin koşulları hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmek hakkına sahiptirler.

Madde 39

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri, İstihdam Devleti sınırları dahilinde yer değiştirme ve ikamet yerlerini serbestçe seçme zgrlğine sahiptirler.
2. Bu maddenin 1 inci paragrafında bahsi geçen haklar, yasalarda öngörülen, ulusal güvenliğin kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakının veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına matuf ve bu Sözleşmede tanınan diğer haklarla tutarlı olan kısıtlamalar hariç, kısıtlanamaz.

Madde 40

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam edildikleri Devlette ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarını geliştirmek ve korumak üzere dernekler ve sendikalar kurma hakkına sahiptir.
2. Bu hakka, kanunla düzenlenen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu düzeni veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına matuf kısıtlamalar hariç, kısıtlama getirilemez.

Madde 41

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri kendi Devletlerindeki yasalar çerçevesinde, bu Devletteki toplumsal hayata katılma, seçme ve seçilme hakkından yararlanma hakkına sahiptir.
2. İlgili Devletler gerekli ve yasalarna uygun biçimde bu hakların kullanılmasını kolaylaştırlar.

Madde 42

1. Taraf Devletler göçmen işçilerin ve aile fertlerinin gerek orijin Devletteki, gerek İstihdam Devletindeki zel ihtiyaçları, amaç ve yükümlülüklerini de göz önünde bulundurarak bunlarla ilgilenecek kuruluşların oluşturulmasını düşüneceklerdir

Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

ve uygun şekilde göçmen işçilerin ve aile fertlerinin bu kuruluşlarda serbestçe seçebilecekleri temsilcilerinin bulunması imkânlarını öngöreceklidir.

2. İstihdam Devletleri, kendi ulusal yasaları çerçevesinde göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yerel toplulukların yaşamına ve yönetimine ilişkin kararlarda danışma ve katılımlarının sağlanmasına yönelik kolaylıklar sağlayacaklardır.
3. Göçmen işçiler, istihdam Devletinde, bu Devletin egemenliği çerçevesinde tanınmışsa, siyasal haklardan yararlanabilirler.

Madde 43

1. Göçmen işçiler aşağıda belirtilen hususlara ilişkin olarak İstihdam Devletinin vatandaşlarıyla eşit muamele görürler.
 - a) Eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada, bu kurum ve hizmetlere Kabul için gerekli şartları ve diğer düzenlemelere uygunluk söz konusu olduğunda;
 - b) Meslekî rehberlik ve işe yerleştirme hizmetlerinde;
 - c) Meslekî eğitim ve yeniden eğitim tesis ve kurumlarından yararlanmada;
 - d) Sosyal konut programları da dahil, konut ve kira konusunda istismardan korunma imkânlarından faydalanmada;
 - e) Gerekli katılım şartlarını haiz olmak kaydıyla, sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada;
 - f) Göçmen statülerinde değişikliğe yol açmayacak olan ve ilgili kurumların kural ve düzenlemelerine uygun bulunan kooperatifler ile özel işletmelerden yararlanmada;
 - g) Kültürel hayattan yararlanmada ve katılımında.
2. Taraf Devletler, istihdam Devletince öngörüldüğü şekilde ikâmet izni için gerekli koşulları haiz iseler, göçmen işçilerin bu maddenin 1'inci paragrafında belirtilen haklardan yararlanmasını teminen etkin eşit muameleye tabi olmaları için gerekli koşulları geliştireceklerdir.
3. İstihdam Devletleri işverenlerin göçmen işçilere konut ya da sosyal veya kültürel kolaylıklar sağlamasını engellemeyecektir. İstihdam Devleti, bu Sözleşmenin 70'inci maddesine bağlı olarak bu tür kolaylıkları bu Devlette yerleşime ilişkin genel koşullara uyulmak kaydıyla tespit eder.

Madde 44

1. Taraf Devletler, ailenin toplumun doğal ve temel birimi olduğunu ve toplum ve Devlet tarafından korunmaya hakkı olduğunu kabul etmiş olup, göçmen işçilerin ailelerinin birliğinin korunmasını teminen gereken önlemleri alırlar.
2. Taraf Devletler, göçmen işçilerin eşleriyle veya denk bir ilişki içinde olan kişilerle ve bakmakla yükümlü oldukları evlenmemiş çocuklarıyla birleşmeleri için gerekli önlemleri alır ve buna imkânlar ölçüsünde uygun ortam sağlarlar.
3. İstihdam Devletleri, insanî temellerde, bu maddenin 2'nci paragrafında önerildiği gibi, göçmen işçilerin diğer aile fertlerine de eşit muamele edilmesini olumlu yönde mütalaa ederler.

Madde 45

1. Aşağıda belirtilen hususlarda göçmen işçinin, istihdam Devletinde bulunan aile fertleri bu Devletin vatandaşlarıyla eşit muamele görürler:
 - a) Eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada, bu kurum ve hizmetlere kabul için gerekli şartlara ve diğer düzenlemelere uygun olmak kaydıyla;
 - b) Mesleki rehberlik ve eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada gerekli şartları haiz olmak kaydıyla;
 - c) Sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada gerekli katılım şartlarını haiz olmak kaydıyla;
 - d) Kültürel hayattan yararlanmada ve katılımda.
2. İstihdam Devletleri, olanaklar ölçüsünde orijin Devlet ile işbirliği yapmak suretiyle, özellikle yerel dilin öğretimi açısından göçmen işçilerin çocuklarının yerel okul sistemine uyumlarını kolaylaştırıcı bir politika izlerler.
3. İstihdam Devletleri, göçmen işçilerin çocuklarının anadillerini ve kültürlerini öğrenebilmelerini kolaylaştırmaya gayret gösterirler. Orijin devletler de bu amaç için olanaklar ölçüsünde işbirliği yaparlar.
4. İstihdam Devletleri, gerektiğinde orijin Devlet ile işbirliği halinde göçmen işçilerin çocuklarının anadil eğitimleri için özel programlar sağlayabilirler.

Madde 46

Göçmen işçiler ve aile fertleri, ilgili Devletlerin yasaları, ilgili uluslararası anlaşmalar ve gümrük birliklerine katılımlarından doğan yükümlülüklerine tabi olarak, kişisel kullanımları ve ev için alınan mal ve eşyanın ithalat ve ihracatından alınan gümrük harç ve vergilerinden muafırlar. Bu muafiyet, kabul edildikleri istihdam Devletinde geçinmeleri için yaptıkları faaliyetler için gerekli olan araç ve gerecin ithal ve ihracatından doğan gümrük harç ve vergileri için de aynen geçerlidir. Göçmen işçiler ve aile fertleri;

- a) Orijin Devlet veya mutad olarak ikamet edilmekte olan devletten ayrılıştta;
- b) İstihdam Devletine kabulde;
- c) İstihdam Devletinden kesin ayrılıştta;
- d) Orijin Devlet veya ikamet edilen Devlete kesin dönüşte;

Söz konusu muafiyetten yararlanırlar.

Madde 47

1. Göçmen işçiler kazançlarını ve birikimlerini, özellikle ailelerinin geçimlerini sağlamak için gerekli miktarları İstihdam Devletinden orijin Devlete veya bir başka Devlete transfer etme hakkına sahiptirler. Bu transferler ilgili Devletin yürürlükteki yasalarından kaynaklanan usullere ve yürürlükteki uluslararası anlaşmalara uygun olmalıdır.
2. İlgili Devletler bu transferlerin gerçekleşebilmesi için gerekli önlemleri alırlar.

Madde 48

1. Yürürlükteki çifte vergilendirme anlaşmalarına hanel getirmeden göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam Devletindeki kazançları bakımından;

Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

- a) İstihdam Devleti tabiiyetinde olup da aynı şartları taşıyan kişilerden daha yüksek harç ve vergilere tabi olamazlar;
 - b) Bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri için uygulanan vergi indirimleri de dahil olmak üzere, İstihdam Devletinin benzer şartlardaki vatandaşlarına sağlanan her türlü vergi indirimi veya muafiyetinden yararlanırlar.
2. Taraf Devletler, göçmen işçiler ve aile fertlerinin kazanç ve birikimlerinin çifte vergilendirmeye tabi tutulmasını önlemek için gerekli önlemleri almaya çaba gösterirler.

Madde 49

1. Ulusal yasalar uyarınca ikamet ve çalışma izinlerinin ayrı tutulduğu yerlerde, istihdam Devleti göçmen işçiye en az çalışma izni süresi kadar oturma izni verir.
2. İstihdam Devletinde kazanç sağlayacağı işini kendisi seçme hakkına sahip olan göçmen işçilerin, çalışma izinlerinin veya benzeri izinlerinin süresinin sona ermesinden önce gelir getirici işlerinin sona ermesi halinde durumları düzensiz mütalaa edilemez veya oturma izinleri geri alınamaz.
3. İkinci paragraftaki durumda olan göçmen işçilere yeni bir gelir getirici iş bulmalarına olanak sağlayacak zamanı tanımak üzere, en azından işsizlik parası almaya hak kazanabilecekleri süreye tekabül eden bir süre boyunca oturma izinleri geri alınamaz.

Madde 50

1. Bir göçmen işçinin ölümü veya evliliğinin sona ermesi halinde, istihdam Devleti işçinin o Devlette oturan aile fertlerine aile birleşmesinin temini ilkesi temelinde oturma izni verilmesine olumlu yaklaşır; İstihdam Devleti bu fertlerin o zamana kadar Devlette kaldıkları süreyi de göz önüne alır.
2. Böyle bir izin verilmeyen aile fertlerine, ayrılmadan önce, istihdam Devletindeki işlerini tamamlayabilecekleri makul bir süre tanınır.
3. Bu maddenin 1. ve 2'nci paragrafları bu durumdaki aile fertlerinin İstihdam Devletinin yasalarına göre veya bu Devletin taraf olduğu iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalar uyarınca sağlanan oturma ve çalışma haklarını olumsuz yönde etkileyecek biçimde yorumlanamaz.

Madde 51

İstihdam Devletindeki ikamet izninin açıkça geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin süresine bağlı olduğu durumlar hariç olmak kaydıyla, geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin serbestçe seçilemediği İstihdam Devletindeki göçmen işçilerin durumu düzensiz olarak nitelendirilemez ve çalışma izinlerinin süresi dolmadan, geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin bitmiş olması gerekçe gösterilerek ikamet izinleri geri alınamaz. Çalışma izninde belirlenen şartlar ve kısıtlamalar saklı kalmak kaydıyla, bu tür göçmen işçiler, başka iş imkânları aramak, kamu projelerine katılmak ve çalışma izni süresinin geriye kalan süresinde mesleki eğitim görme haklarına sahip olacaklardır.

Madde 52

1. Aşağıda belirtilen sınırlamalara veya şartlara bağlı olmak kaydıyla, istihdam Devletindeki göçmen işçiler geçimlerini sağlamaya yönelik faaliyetleri özgürce seçme hakkına sahip olurlar.

2. İstihdam Devleti herhangi bir göçmen işçi için;
 - a) Devletin çıkarları için gerekli olduğunda ve ulusal yasalarca öngörülmediğinde belirli iş, görev, hizmet ya da faaliyet kategorilerinde çalışmalarını kısıtlayabilir;
 - b) Ülkesi sınırları dışında kazanılmış mesleki niteliklerin tanınması ile ilgili mevzuatı çerçevesinde, gelir getirici faaliyetlerin serbestçe seçilmesini kısıtlayabilir. Ancak, ilgili Taraf devletler bu mesleki yeterliliklerin tanınması hususunda gerekli çabayı gösterirler.
3. Çalışma izinleri zamanla sınırlı olan göçmen işçiler için İstihdam Devleti; ayrıca:
 - a) Gelir getirici faaliyetlerini serbestçe seçme hakkını, göçmen işçinin kendi ülkesinin yasasında öngörülen ve iki yılı geçmeyecek bir süre içinde o Devlette yasal biçimde ikamet etmiş olması şartına bağlayabilir.
 - b) Kendi mevzuatı veya iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalara dayanarak kendi vatandaşlarına veya onlarla aynı haklara sahip kişilere öncelik tanıyan bir politika çerçevesinde, göçmen işçilerin gelir getirici faaliyetlerden yararlanmalarını sınırlandırabilir.

Böyle bir sınırlandırma, ulusal mevzuatında beş yılı geçmeyecek şekilde öngörülen bir süre boyunca yasal olarak o ülkede ikamet etmiş bir işçiye uygulanamaz.
4. İstihdam Devleti işe alınan göçmen işçinin kendi hesabına iş yapabileceği koşulları belirler. Bu hususta, işçinin o Devlette yasalara uygun olarak ikamet ettiği bir süre dikkate alınır.

Madde 53

1. Kendileri sınırsız veya otomatik olarak yenilenen ikâmet izni hamili olan bir göçmen işçinin aile fertleri bu Sözleşmenin 52'nci maddesinde göçmen işçilere uygulanan şartlara bağlı olarak gelir getiren faaliyetlerini serbestçe seçebilirler.
2. Taraf Devletler, gelir getirici bir işte çalışma müsaadesi verilmesi hususunda göçmen işçinin gelir getirici faaliyetleri serbestçe seçme müsaadesine sahip olmayan aile fertlerine, yürürlükteki ikili ve çok taraflı anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla istihdam Devletine kabul edilmek için başvuran diğer işçilere göre, öncelik tanyacaklardır.

Madde 54

1. Göçmen işçiler ikamet izinlerine, çalışma izinlerine ve bu Sözleşmenin 25. ve 27'nci maddelerinde belirtilen haklarına hâle gelmeksizin, aşağıda belirtilen konularda İstihdam Devletinin uyruğundaki kişilerle eşit muamele görürler;
 - a) İşten çıkartılmaya karşı korunma;
 - b) İşsizlik parası,
 - c) İşsizlikle mücadele için geliştirilen kamu çalışma programlarına katılma,
 - d) İş kaybı veya gelir getirici diğer bir faaliyetin sona ermesi durumunda, bu Sözleşmenin 52'nci maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla, başka bir işe girme.

2. Bir göçmen işçi, mukaveledeki şartların işveren tarafından ihlal edildiğini iddia ediyorsa, şikâyetine ilişkin başvuruyu Sözleşmenin 18'inci maddesi 1'inci paragrafında belirttiği üzere İstihdam Devletinin yetkili makamlarına yapma hakkına sahiptir.

Madde 55

Gelir getirici bir faaliyette bulunmalarına izin verilen göçmen işçiler, bu iznin gerektirdiği şartları yerine getirmek kaydıyla, söz konusu faaliyetle ilgili her konuda istihdam Devletinin vatandaşlarıyla eşit muamele göreceklere.

Madde 56

1. Ulusal yasalarda belirtilen nedenler dışında ve III. Bölümde belirtilen koruma tedbirleri saklı olmak kaydıyla, Anlaşmanın bu bölümünde atıfta bulunulan göçmen işçiler ve aile fertleri İstihdam Devleti tarafından sınır dışı edilemezler.
2. Bir göçmen işçinin veya aile fertlerinin ikâmet ve çalışma izinlerinden doğan haklarından mahrum bırakılması amacıyla sınır dışı etme tedbirine başvurulamaz.
3. Bir göçmen işçinin veya aile fertlerinden birinin sınır dışı edilmesi söz konusu olduğunda, konu insancıl yönüyle düşünülmeli ve mezkûr kişinin istihdam Devletinde ikâmet ettiği süre de dikkate alınmalıdır.

V. BÖLÜM

Özel Kategorilerdeki Göçmen İşçilere ve Aile Fertlerine Uygulanabilecek Hükümler

Madde 57

Sözleşmenin bu bölümünde belirtilen, kayıtlı veya düzenli durumda olan, özel kategorilerdeki göçmen işçiler ve aile fertleri, III. Bölümdeki ve aşağıdaki şekilde değiştirilen hususlar dışında, IV. Bölümdeki haklardan yararlanırlar.

Madde 58

1. Sınır işçileri bu Sözleşmenin, Madde 2, paragraf 2 (a)'da tanımlandığı gibi, İstihdam Devletinde mukim olmadıkları göz önünde tutularak bu Devletin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları nedeniyle IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.
2. İstihdam Devletleri, belli bir sürenin sonunda sınır işçilerine gelir getirici faaliyetlerini serbestçe seçme hakkı tanıma hususuna olumlu olarak yaklaşacaklardır. Bu hakkın tanınması onların sınır işçisi statülerini etkilemeyecektir.

Madde 59

1. Bu Sözleşmenin 2'nci madde, 2'nci paragraf (b) bendinde tanımlanan mevsimlik işçiler, istihdam Devletinde yalnızca yılın bir bölümünde buldukları vakası göz önünde tutularak, bu Devletin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları nedeniyle

ve statülerinin bu Devlette mevsimlik işçi olarak tanınması koşuluyla IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

2. Uygulanabilir iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalara bağlı olarak, İstihdam Devletleri bu maddenin 1'inci paragrafı saklı kalmak kaydıyla, sınırları içinde kayda değer bir süre çalışmış olan mevsimlik işçilere başka gelir getirici faaliyette bulunmak hakkını tanımayı ve onlara bu Devlete kabul edilmek üzere başvuran diğer işçilere göre öncelik vermeyi tezekkür edeceklerdir.

Madde 60

Bu Sözleşmenin 2'nci madde, 2'nci paragraf (e) bendinde tanımlanan gezici işçiler, istihdam Devletinin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları ve bu Devlette gezici işçi olarak tanınmaları koşuluyla IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

Madde 61

1. Bu Sözleşmenin 2'nci madde, 2'nci paragraf (f) bendinde tanımlanan proje işçileri ve aile fertleri 43'üncü madde, 1'inci paragraf (b) ve (c) bendleri, 43'üncü madde, 1'inci paragraf (d) bendi ve sosyal konut programlarına ilişkin olması nedeniyle 45'inci madde, 1'inci paragraf (b) bendi ve 52, 55'inci maddeler hariç, IV. Bölümde tanınan haklardan yararlanırlar.
2. Bir proje işçisi bu Sözleşmenin 18'inci madde, 1'inci paragrafı uyarınca mukaveledeki şartların işveren tarafından ihlal edildiğini iddia ediyorsa, bu konudaki şikâyetini, işvereni üzerinde hukukî işlem yapma hakkı olan Devletin adli makamlarına yöneltme hakkını haizdir.
3. İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalara bağlı olarak, ilgili Taraf Devletler proje işçilerinin proje süresince kendi devletlerinin veya mutad olarak ikâmet ettikleri Devletin sosyal güvenlik sisteminden yeterince yararlanmalarının sağlanması için gayret sarf edeceklerdir. İlgili Taraf Devletler, hakların kaybının veya çifte ödeme durumlarının önüne geçmek üzere gerekli önlemleri alırlar.
4. Bu Sözleşmenin 47'nci madde hükümlerine ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmaların maddelerine hâle gelmeksizin, ilgili Taraf Devletler proje işçilerinin ücretlerinin bu işçilerin kendi devletlerinde veya mutad olarak ikâmet ettikleri devlette ödenmesine izin verirler.

Madde 62

1. Bu Sözleşmenin Madde 2, paragraf 2 (g)'de tanımlanan belirlenmiş bir iş için istihdam edilmiş işçiler, Madde 43, paragraf 1 (b) ve (c), Madde 43, paragraf 1 (d), sosyal konut programlarını içerdiği için Madde 52 ve Madde 53 paragraf 1 (d) hariç olmak kaydıyla, IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.
2. 53'üncü maddede öngörülen şartlar hariç olmak üzere, belirlenmiş bir iş için istihdam edilmiş işçilerin aile fertleri bu Sözleşmenin IV. Bölümünde göçmen işçilerin aile fertleri için sağlanan haklardan yararlanırlar.

Madde 63

1. Bu Sözleşmenin 2'nci maddesinin 2'nci paragrafının (h) bendinde tanımlanan kendi işinde çalışan işçiler, yalnızca iş sözleşmesi olan işçilere uygulanan haklar hariç olmak kaydıyla, IV. Bölümde tanınan haklardan yararlanırlar.

2. Oturma izinlerinin mutlak suretle kabul edildikleri gelir getirici faaliyet süresine bağlı olduğu durumlar hariç, bu Sözleşmenin 52 ve 79'uncu maddelerine halel gelmemesi kaydıyla, kendi işinde çalışan işçilerin ekonomik faaliyetlerinin sona ermiş olması onların ve aile fertlerinin istihdam devletinde oturma ve gelir getirici faaliyette bulunma izinlerinin geri alınması anlamına gelmez.

VI. BÖLÜM

İşçilerin ve Aile Fertlerinin Uluslararası Göçü İle İlgili Olarak Sağlıklı, Adil, İnsanî ve Yasal Şartların Geliştirilmesi

Madde 64

1. İlgili Taraf Devletler, Bu Sözleşmenin 79'uncu maddesine halel getirmemek kaydıyla, işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası göçü ile ilgili sağlıklı, adil, insanî ve yasal şartların geliştirilmesi amacıyla birbirleriyle uygun şekilde danışma ve işbirliği faaliyetlerinde bulunurlar.
2. Bu bağlamda, yalnızca iş ihtiyacı ve kaynakları değil, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer ihtiyaçları ile ilgili toplulukların göç sonucu ortaya çıkan sorunları da dikkate alınır.

Madde 65

1. Taraf Devletler, işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası göçü ile ilgili sorunlarına çözüm getirecek hizmetleri sağlarlar, Taraf Devletlerin hizmetleri aşağıdaki belirtilen hususları da içerir:
 - a) Söz konusu göçle ilgili politikaların hazırlanması ve uygulanması;
 - b) Söz konusu göçle ilgili konularda diğer Taraf Devletlerin yetkili organlarıyla bilgi alışverişi, danışma ve işbirliğinin yapılması;
 - c) Göç ve istihdamla ilgili politikalar, yasa ve düzenlemeler, göç ve diğer ilgili konularda diğer ülkelerle akdedilen anlaşmalar hakkında özellikle işverenlere, işçilere ve kuruluşlarına gerekli bilginin verilmesi;
 - d) Ayrılış, seyahat, varış, kalış, gelir getirici faaliyetler, çıkış, dönüş, istihdam devletindeki çalışma ve hayat şartları ve gümrük vergisi, diğer vergiler ve diğer ilgili yasa ve yönetmelikler konusunda gerekli olan izin, işlem ve düzenlemeler hakkında göçmen işçiler ve aile fertlerine bilgi verilmesi ve gerekli yardımın sağlanması.
2. Taraf Devletler, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin sosyal, kültürel ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan konsolosluk ve diğer hizmetlerin uygun bir şekilde yerine getirilmesini uygun şekilde kolaylaştırırlar.

Madde 66

1. Bu Maddenin 2'nci fıkrasına bağlı kalmak kaydıyla, işçilerin bir başka Devlette istihdam edilmeleri için işlemler yürütme hakkı aşağıdaki kuruluşlarla sınırlıdır:
 - a) Bu işlemlerin yapıldığı Devletin kamu hizmetleri veya organları;
 - b) İlgili devletler arasındaki anlaşmaya dayalı olarak, İstihdam Devletinin kamu hizmetleri veya organları;

- c) İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca oluşturulan organlar.
2. Taraf Devletlerdeki yasa ve uygulamalar çerçevesinde, bu Devletlerdeki kamu organlarının izin, onay ve denetimine bağlı olarak, bunlar adına hareket eden kurum ve muhtemel işverenler de söz konusu işlemleri yürütebilirler.

Madde 67

1. İlgili Taraf Devletler, göçmen işçiler ve aile fertlerinin kendi devletlerine dönmeye karar vermeleri halinde veya oturma veya çalışma izinlerinin süresinin bitmesi durumunda, ya da istihdam devletinde düzenli olmayan bir durumda bulunmaları halinde, bunların düzenli bir şekilde dönüşlerini teminen gerekli önlemleri almak konusunda işbirliği yaparlar.
2. Durumları düzenli olan göçmen işçiler ve aile fertleriyle ilgili olarak, ilgili Taraf Devletler, anlaştıkları koşullar çerçevesinde, bunların kendi devletlerindeki ekonomik koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal ve kültürel uyumlarının yeniden sağlanabilmesi için uygun şekilde işbirliğini yaparlar.

Madde 68

1. Transit Devletleri de dahil olmak üzere, Taraf Devletler göçmen işçilerin yasadışı veya gizli yollardan göçünü ve düzensiz olarak istihdam edilmelerini önlemek üzere işbirliği yaparlar. Her ilgili devletin kendi yargı alanı içerisinde alacağı önlemler aşağıdaki hususları kapsar:
 - a) Göçmen giriş ve çıkışları ile ilgili olarak yanıltıcı bilgilerin yayımlanmasına karşı gerekli önlemlerin alınması;
 - b) Yasadışı veya gizli göçmen işçi ve aile fertlerinin hareketlerinin izlenerek önlenmesi ve bu tür hareketleri organize eden ve yürüten kişi, grup veya varlıkların etkin olarak cezalandırılmaları konusunda önlemler almak;
 - c) Düzensiz durumda bulunan göçmen işçi ve aile fertlerine karşı şiddet, tehdit veya şantaj uygulayan kişi, grup veya varlıklara etkin yaptırım uygulanması için önlemler almak.
2. İstihdam Devletleri, ülkelerinde düzensiz durumdaki göçmen işçilerin istihdamını önleyecek bütün uygun ve etkin önlemleri alırlar. Bu önlemlere, uygun görüldüğünde, söz konusu işçileri istihdam eden işverenlere yönelik cezalar da dahildir. Bu önlemler göçmen işçilerin işverenleri karşısında istihdamdan doğan haklarına halel getirmez.

Madde 69

1. Taraf Devletler, ülkelerinde düzensiz durumda bulunan göçmen işçi ve aile fertleri var ise, bu durumun sürmemesi için gerekli önlemleri alırlar.
2. İlgili Taraf Devletler söz konusu kişilerin durumunun, yürürlükteki ulusal yasalar ve iki taraflı veya çok taraflı, yasalar çerçevesinde düzenli hale getirilmesi imkânının olup olmadığını tezekkür ederken, bunların ülkeye giriş şartları, İstihdam Devletlerindeki kalış süreleri ile özellikle aile durumlarına ilişkin hususlar olmak üzere diğer ilgili hususları göz önüne alırlar.

Madde 70

Taraf Devletler kendi vatandaşlarına uyguladığı önlemlerden daha olumsuz olmamak üzere, düzenli durumdaki göçmen işçilerin ve aile fertlerinin çalışma ve hayat şartlarının uygunluk, güvenlik ve sağlık standartları ile insanlık onuru ilkelerine uygun olması için önlemler alırlar.

Madde 71

1. Gerekli hallerde Taraf Devletler göçmen işçilerin veya aile fertlerinin cenazelerinin kendi devletlerine nakli için gerekli kolaylıkları sağlarlar.
2. Bir göçmen işçinin veya aile ferdinin ölümü ile ilgili bir tazminat söz konusu olduğunda, Taraf Devletler ilgili kişilere konunun ivedilikle halli için gerekli yardımı sağlarlar. Bu sorunların halledilmesi bu Sözleşmenin ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmaların ışığında yürürlükteki ulusal yasalar çerçevesinde gerçekleştirilir.

VII. BÖLÜM

Sözleşmenin Uygulanması

Madde 72

1. a) Bu Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi amacıyla bir "Tüm Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi" (bundan sonra "Komite" diye geçecektir) oluşturulacaktır;
b) Bu Komite, Sözleşme yürürlüğe girdiğinde 10, Sözleşmenin 41'inci Taraf devlette yürürlüğe girdiğinde 14 uzmandan oluşacaktır. Bu uzmanlar yüksek ahlaklı, tarafsız ve Sözleşme ile ilgili alanlarda ihtisas sahibi kişilerden seçilecektir;
2. a) Komite üyeleri Taraf Devletler tarafından gizli oy esasına göre, yine Taraf Devletlerce aday gösterilmiş kişilerin oluşturduğu listeden seçilecektir. Burada Orijin Devlet ve İstihdam Devleti olmak üzere coğrafi dağılımın adil olmasına ve belli başlı hukuk sistemlerinin temsil edilmesine dikkat edilir. Her Taraf Devlet kendi uyuşunda olanlardan bir kişiyi aday gösterebilir.
b) Üyeler kendi şahsî statülerine göre seçilir ve hizmet ederler.
3. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten en fazla 6 ay sonra ilk seçim yapılır. Bu seçimden sonraki seçimler ise her iki yılda bir gerçekleşir. Her seçim tarihinden en az dört ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Taraf Devletlere iki ay içinde aday göstermelerini yazılı olarak bildirir. Genel Sekreter, bu şekilde belirlenen adayların alfabetik sıraya göre hazırlanmış bir listesini bunların kısa özgeçmişlerini ve hangi Taraf Devletçe aday gösterildiklerini de belirterek seçimden en geç bir ay önce Taraf Devletlere sunar.
4. Komite üyelerinin seçimi Birleşmiş Milletler merkezinde Genel Sekreterin başkanlığında Taraf Devletlerin katıldığı bir toplantıda yapılır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin oturum için gerekli çoğunluğu oluşturacağı bu toplantıda, en çok oy alan ve toplantıda hazır Taraf Devletlerin salt çoğunluğunun oyunu alan adaylar Komiteye seçilirler.
5. a) Komite üyeleri dört yıllık bir süre hizmet ederler. Ancak, birinci seçimde seçilen beş üyenin süreleri seçimden sonra iki yıl sonunda biter; birinci seçimden hemen sonra, bu beş kişinin isimleri Toplantı Başkanınca kura çekimi yoluyla belirlenir;

- b) Bu Sözleşmenin kırk birinci Taraf Devlette yürürlüğe girmesinin ardından, bu maddenin 2, 3 ve 4'üncü fıkralarında belirtildiği şekilde, Komiteye dört ilave üyenin seçimi yapılır. İlave üyelere ikisinin süreleri iki yıl içinde dolar. Bu üyelerin isimleri Toplantı Başkanınca kura çekimi yoluyla belirlenir.
- c) Komite üyeleri, yeniden aday gösterilmeleri durumunda, tekrar seçilebilirler.
6. Komite üyelerinden birinin vefatı, istifa etmesi veya herhangi bir nedenle Komitedeki görevini yerine getiremeyeceğini açıklaması durumunda, bu üyeyi aday gösteren Taraf Devlet vatandaşlarından birini kalan sürede görev yapması için tayin eder. Bu yeni tayin Komitenin onayına bağlıdır.
7. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için gerekli personeli ve imkânları sağlar.
8. Komite üyeleri, Genel Kurulun kararlaştırdığı süre ve koşullar itibarıyla Birleşmiş Milletler kaynaklarından aylık ücret alırlar.
9. Komite üyeleri, Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalıklar ve Bağışıklıklar Sözleşmesinin ilgili bölümlerinde belirtildiği üzere, Birleşmiş Milletlerin görevlendirdiği uzmanların imkân, ayrıcalık ve bağışıklıklarından yararlanırlar. (22A(1) Sayılı Karar)

Madde 73

1. Taraf Devletler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Komite tarafından değerlendirilmek üzere bu Sözleşmenin hükümlerine geçerlilik kazandırmak için aldıkları hukukî idarî, yasal ve diğer önlemlere dair bir rapor sunarlar.
 - a) Rapor Sözleşmenin ilgili Taraf Devlette yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde sunulur;
 - b) Bundan sonra her beş yılda bir ve ayrıca Komite talep ettiği zaman sunulur.
2. Bu maddeye göre hazırlanacak raporlar, Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen unsurları ve varsa güçlükleri ve ayrıca ilgili Taraf Devletteki göç akımının özellikleri hakkında bilgi de içerir.
3. Komite raporların içeriği hakkında daha başka hususlara da karar verebilir.
4. Taraf Devletler raporlarının ülkelerindeki kamuoyuna geniş ölçüde duyurulmasını sağlarlar.

Madde 74

1. Komite her Taraf Devletin sunduğu raporu inceler ve uygun gördüğü yorumları ilgili Taraf Devlete iletir. Taraf Devlet Komitenin bu madde uyarınca yaptığı her yoruma ilişkin gözlemlerini Komiteye sunabilir. Komite bu raporları incelerken Taraf Devletlerden ek bilgi isteyebilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin olağan dönem toplantılarının açılışından uygun bir zaman önce, bu Sözleşme ile ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütünün görev alanına giren konularda Komitenin Ofisin uzmanlığından yararlanmasını sağlamak üzere, ilgili Taraf Devletlerce sunulan raporların birer örneği ile bu raporların değerlendirilmesi için gerekli bilgileri Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Müdürüne iletir. Komite çalışmalarında ofisin sağlayabileceği görüş ve malzemeleri değerlendirir.
3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, ayrıca, Komiteye danıştıktan sonra, raporun

Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

görev alanlarını ilgilendiren ilgili bölümlerinin örneklerini diğer ihtisas kuruluşlarına ve hükümetler arası kuruluşlara da iletebilir.

4. Komite, değerlendirmek üzere, Birleşmiş Milletlerin ihtisas kuruluşlarını ve organlarını, hükümetler arası örgütleri ve diğer ilgili kuruluşları bu Sözleşmenin kendi alanlarını ilgilendiren bölümleriyle ilgili olarak yazılı bilgi sunmaya davet edebilir.
5. Uluslararası Çalışma Ofisi, Komite tarafından toplantılarda danışman niteliğinde temsilci bulundurmaya davet edilir.
6. Komite, diğer ihtisas kuruluşları ve Birleşmiş Milletler organları ile hükümetler arası kuruluşlardan temsilcileri toplantılarda hazır bulunmaya ve kendi alanlarına giren konularda görüş bildirmeye davet edebilir.
7. Komite, Sözleşmenin uygulanması hakkında özellikle Taraf Devletlerce sunulan rapor ve gözlemleri inceleyerek, kendi görüş ve önerilerini içeren yıllık bir raporu Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunar.
8. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin yıllık raporlarını Sözleşmeye Taraf Devletlere, Ekonomik ve Sosyal Konseye, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonuna, Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Müdüğüne ve diğer ilgili kuruluşlara iletir.

Madde 75

1. Komite kendi çalışma kurallarını kabul eder.
2. Komite memurlarını iki yıllık bir süre için seçer.
3. Komite olağan olarak yılda bir kere toplanır.
4. Komitenin toplantıları olağan olarak Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde düzenlenir.

Madde 76

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerden biri bu madde kapsamı içinde herhangi bir zamanda, Taraf bir Devletin diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasında bulunması halinde Komitenin bu konuda bilgi toplama ve görüş bildirmeye yetkili olduğunu beyan edebilir. Bu maddenin kapsamı içinde bilgi derlemek ve incelemek, ancak bu bilgilerin, Komitenin bu konuda yetkili olduğunu beyan etmiş bir Taraf Devlet tarafından verilmiş olması durumunda gerçekleştirilebilir. Komite böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf Devletle ilgili olarak bilgi kabul edemez. Bu maddede belirtilen bilgi alışverişi aşağıdaki usule uygun olarak yapılır:
 - a) Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet başka bir Taraf Devletin bu Sözleşmeye olan yükümlülüklerini yerine getirmediğine kanaat getirirse, bu durumu söz konusu Devletin dikkatine yazılı olarak sunabilir. Komiteyi de bu konuda bilgilendirebilir. Konu hakkında haberdar edilen Devlet bildirimden sonra üç ay içinde bilgi veren Devlete mümkün olan ölçüde iddia edilen hususlara ilişkin iç usuller ve yapılan, yapılmak üzere olan veya daha önce yapılmış bulunan düzeltmeler hakkında yazılı açıklamada bulunur.
 - b) Konu Taraf Devletlerin ikisini de tatmin edici bir şekilde ilk yazılı bildirimden muhatabına ulaşmasından itibaren 6 ay içinde çözümlenemezse, Taraf Devletlerden biri konu hakkında komiteyi ve diğer devleti de haberdar ederek sorunu Komiteye götürme hakkına sahiptir.

- c) Komite, konuyu ancak uluslararası hukukça tanınan ilkelerle uyum içinde tüm mevcut iç hukuk yollarına başvurulduğuna ve tüketildiğine kanaat getirdiğinde ele alır. Komite konu ile ilgili düzeltmelerin makul olmayan bir şekilde uzatıldığını düşünürse bu kural uygulanmaz.
 - d) Komite, bu fıkranın (c) bendine bağlı olarak, bu Sözleşmede belirtilen yükümlülüklerden doğan sorunlara dostane çözüm yolları bulunması amacıyla Taraf Devletlere iyi niyet görevi önerebilir.
 - e) Komite bu madde kapsamında derlenen bilgilerin incelenmesi sırasında kapalı toplantılar düzenler;
 - f) Komite, bu maddenin (b) bendi çerçevesinde kendisine sunulan sorunlarla ilgili olarak, ilgili Taraf Devletlerden bilgi talebinde bulunabilir;
 - g) Bu maddenin (b) bendinde değinilen ilgili Taraf Devletler, konunun Komitece görüşülmesi sırasında temsil edilebilme ve sözlü ve/veya yazılı sunuş yapma hakkına sahiptirler.
 - h) Komite, bu maddenin (b) bendinde belirtilen başvuruyu aldıktan sonra on iki ay içinde aşağıdaki gibi bir rapor sunar;
 - i) Bu maddenin (d) bendinde belirtilen çerçevede bir çözüme ulaşılmaması durumunda, Komite vakıaların ve ulaşılan çözümün kısaca açıklandığı bir rapor hazırlar;
 - ii) Bu maddenin (d) bendinde belirtilen çerçevede bir çözüme ulaşılamaması durumunda ise, Komite ilgili Taraf Devletler arasındaki konuya ilişkin ilgili hususları raporunda belirtir. İlgili Taraf Devletlerin yazılı sunuşları ile kayda geçirilen sözlü sunuşları da rapora eklenir. Komite ayrıca, yalnızca ilgili Taraf devletlere arasındaki soruna ilişkin uygun gördüğü görüşleri bildirebilir. Her durumda, rapor ilgili Taraf Devletlere gönderilir.
2. Bu maddenin hükümleri Sözleşmeye taraf 10 devletin 1'inci fıkraya doğrultusunda beyanda bulunmaları durumunda yürürlüğe girer. Bu tür beyanlar Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılır. Genel Sekreter bu beyanların birer örneğini diğer Taraf Devletlere iletir. Bir beyan herhangi bir zamanda Genel Sekretere de bildirimde bulunmak suretiyle geri alınabilir. Böyle bir geri alma bu madde kapsamında daha evvel iletilmiş bulunan bilgilerin incelenmesine hâlel getirmez; beyanını geri alan Taraf Devletten yeni bir beyanda bulunmadıkça başka bilgi istenmez.

Madde 77

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet bu madde ile, herhangi bir zamanda bu Sözleşmede sağlanmış bulunan haklarının o Devletçe çiğnendiğini iddia eden vatandaşlarından bilgi alma ve değerlendirme hususunda komitenin yetkili olduğunu tanıdığını beyan edebilir. Komite böyle bir beyanda bulunmamış Taraf bir Devletten bilgi alamaz.
2. Komite, bu madde uyarınca isimsiz gönderilen veya bilgi sunma hakkını istismar ettiği sonucuna varılan ya da bu Sözleşmenin hükümleriyle uyuşmayan haberleri kabul edilemez olarak nitelendirir.
3. Komite, bu madde uyarınca aşağıda belirtilen şartların mevcut olması halinde, bir bireyin verdiği bilgiyi değerlendirmeye alabilir.
 - a) Aynı konu başka bir uluslararası araştırma veya çözüm usulü çerçevesinde incelenmemişse ve incelenmemekteyse;

- b) Birey tüm iç hukuk yollarını tüketmişse, bu kural, Komitenin kanaatine göre, bireyin sorunlarının çözümünün nedensiz yere sürüncemede bırakılmakta olması veya alınan önlemlerin bireyin sorununa çözüm getirmesi ihtimali olmaması durumunda geçersiz hale gelir.
4. Bu maddenin 2'nci fıkrasındaki hükümlere göre, Komite bu madde altında kendisine ulaşan bilgileri 1'inci fıkradaki beyana imza atan ve bu Sözleşmenin herhangi bir hükmünü çiğnediği iddia olunan Taraf Devletin bilgisine sunar. Söz konusu Devlet, 6 ay içinde Komiteye yazılı olarak konuyu açıklayıcı veya varsa sorunu telafi edici bir işlemde bulunduğuna dair bilgi sunar.
5. Komite bu madde çerçevesinde aldığı bildirimleri ilgili birey ve Devletten toplayabildiği bilgilerin ışığında değerlendirir.
6. Komite bu madde çerçevesinde aldığı bilgileri incelemek üzere kapalı toplantılar düzenler.
7. Komite görüşlerini ilgili Taraf Devlet ve bireye bildirir.
8. Bu maddenin hükümleri bu Sözleşmeye Taraf on Devlet'in 1'inci fıkrası çerçevesinde beyanda bulunmaları halinde yürürlüğe girer. Bu beyanlar birer örneklerinin diğer Taraf Devletlere gönderilmesini sağlayacak olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılır. Bir beyan herhangi bir zamanda Genel Sekretere bildirimde bulunmak suretiyle geri alınabilir. Böyle bir geri alma bu madde çerçevesinde daha önce iletilen bir bilginin incelenmesine hâlel getirmez. Taraf devlet yeni bir beyanda bulunmadığı sürece, beyanın geri alındığının Genel Sekreterin bilgisine sunulmasından sonra bu madde çerçevesinde bireyden veya bireyin adına daha fazla bilgi talep edilemez.

Madde 78

Bu Sözleşmenin 76'ncı maddesinin hükümleri, Sözleşmenin kapsadığı alana giren anlaşmazlıkların ve şikâyetlerin, Birleşmiş Milletler ve uzman kuruluşlarının kuruluş anlaşmaları veya onlar tarafından kabul edilmiş anlaşmalarda öngörülen anlaşmazlıkların çözüm yolları ile ilgili usullerin uygulanmasına hâlel getirmeyecek şekilde uygulanacaktır ve söz konusu hükümler Taraf devletlerin aralarındaki uluslararası anlaşmalar uyarınca anlaşmazlıkların çözümüne yönelik başka yöntemlere başvurmalarına da engel teşkil etmez.

VIII. BÖLÜM

Genel Hükümler

Madde 79

Bu Sözleşmedeki hiçbir husus Taraf Devletlerin göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kabulüne uyguladıkları ölçütleri tespit hakkını etkilemez. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yasal durumları ve onlara yapılacak muamele ile ilgili diğer hususlarda Taraf Devletler bu Sözleşmenin getirdiği sınırlamalara tabidirler.

Madde 80

Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, Birleşmiş Milletler Şartının ve bu Sözleşmede ele alınan konular hakkında Birleşmiş Milletlerin çeşitli organlarının ve ihtisas kuruluş-

larının sorumluluklarını tanımlayan kuruluş yasalarında yer alan hükümlere hanel getirecek biçimde yorumlanamaz.

Madde 81

1. Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, göçmen işçiler ve aile fertleri için,
 - a) Bir Taraf Devletin kanun ve uygulamalarından; veya
 - b) Taraf Devletin bağlı olduğu herhangi bir iki taraflı veya çok taraflı anlaşmadan; doğan daha olumlu haklara hanel getirmez.
2. Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, herhangi bir Devlet, grup veya kişiye, bu Sözleşmede yer alan hak ve özgürlüklere hanel getirecek herhangi bir faaliyette bulunma hakkı verecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 82

Göçmen işçiler ve aile fertlerine bu Sözleşme ile sağlanan haklar geri alınamaz. Göçmen işçi ve aile fertlerine bu haklardan vazgeçmeleri amacını gdecek herhangi bir baskı uygulanmasına izin verilemez. Sözleşmede tanınan hakların mukavele yoluyla aşındırılması mümkün değildir. Taraf Devletler bu ilkelere saygı gösterilmesini teminen gerekli tedbirleri alırlar.

Madde 83

Her Taraf Devlet bu Sözleşmeyle şu hususları taahhüt eder;

- a) Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlükleri ihlal edilen kişilere etkili bir şekilde tazminat ödenmesinin sağlanması, ihlalin resmî sifata sahip kişiiler tarafından yapılmış olması tazminat ödenmesi hakkına hanel getirmez.
- b) Bu durumda olan kişilerin iddialarının yetkili hukukî, idarî ve adl makamlarca o Devletin adl sistemine göre incelenerek karara bağlanması ve hukukî tazmin imkânlarının geliştirilmesinin sağlanması,
- c) Tanınan tazmin haklarının yetkili makamlarca yerine getirilmesinin sağlanması.

Madde 84

Her Taraf Devlet bu Sözleşmedeki hükümlerin uygulanması için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri almayı taahhüt eder.

IX. BÖLÜM

Niha Hükümler

Madde 85

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmenin metninin aslının muhafazasından sorumludur.

Madde 86

1. Bu Sözleşme tüm Devletlerin imzasına açıktır. Sözleşmenin onaylanması gerekmektedir.
2. Bu Sözleşme herhangi bir Devletin katılmasına açıktır.
3. Onaylama veya katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde 87

1. Bu Sözleşme yirminci onaylama veya katılma belgesinin verilmesinden sonra 3 aylık bir süreyi müteakip ilk ayın birinci günü yürürlüğe girer.
2. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her Devlet açısından, Sözleşme bu ülkenin kendi onay veya katılma belgesinin veriliş tarihinden sonraki üç aylık süreyi takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 88

Bu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan Devlet Sözleşmenin herhangi bir bölümünü uygulamanın dışında tutamaz veya 3'üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, herhangi bir göçmen işçi kategorisini bu Sözleşmenin uygulaması dışında bırakamaz.

Madde 89

1. Bu Sözleşmenin kendisi bakımından yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıldan evvel olmamak kaydıyla, herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazıyla bildirimde bulunmak suretiyle Sözleşmeden çekilebilir.
2. Böyle bir çekilme, bildirim Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince alınmasından sonra geçecek 12 aylık bir müddeti takip eden ilk ayın birinci günü yürürlüğe girer.
3. Böyle bir çekilme, çekilmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki yükümlülüklerin yerine getirilmesini engellemez veya bu tarihten önce Komite tarafından ele alınmış bir konunun incelenmesinin sürdürülmesine halel getirmez.
4. Sözleşmenin bir Taraf Devlet için sona ermesinden sonra, Komite o Devlet ile ilgili olarak yeni herhangi bir hususu ele alamaz.

Madde 90

1. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıl sonra, herhangi bir Taraf Devlet Sözleşmenin gözden geçirilmesi için bir yazıyla Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine başvurabilir. Genel Sekreter bunun üzerine önerilen değişiklikleri Taraf Devletlere ileterek bunların tartışılması ve onaylanması amacıyla bir konferans toplanıp toplanmaması konusundaki görüşlerini bildirmelerini ister. Müteakip 4 ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri konferansın toplanmasını isterse, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans düzenler. Katılan ve oylayan Taraf Devletlerin çoğunluğunun kabul ettiği bir değişiklik Genel Kurulun onayına sunulur.

2. Değişiklikler Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca onaylandığında ve Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal süreçlerine göre kabul edildiğinde yürürlüğe girerler.
3. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, bunları kabul eden Taraf Devletleri bağlar, diğer Taraf Devletler ise bu Anlaşmanın değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha önce gerçekleşmiş ve kabul etmiş oldukları değişikliklerle bağdırlar.

Madde 91

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri imza, onay veya katılma sırasında Devletler tarafından konulan çekinceleri alır ve tüm Devletlere tamim eder.
2. Sözleşmenin amaç ve hedefleri ile tutarlı olmayan çekincelere izin verilmez.
3. Çekinceler her zaman Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunmak suretiyle kaldırılabilir. Genel Sekreter bu konuda tüm Devletlere bilgi verir. Çekincelerin kaldırılması ile ilgili bildirimler Genel Sekreter tarafından alındığı günden itibaren geçerli olur.

Madde 92

1. Bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması konusunda iki ya daha çok Taraf Devlet arasında anlaşmazlık olursa ve bu anlaşmazlık kendi aralarında görüşme yoluyla giderilemezse, bunlardan birinin talebi üzerine hakeme başvurulur. Hakemlik talebinden sonraki altı ay içinde taraflar arasında hakemliğin düzenlenmesiyle ilgili bir anlaşmaya varılamaması durumunda, taraflardan biri anlaşmazlığı, Divanın statüsüne uygun olmak kaydıyla, Uluslararası Adalet Divanına götürebilir.
2. Taraf Devletlerden her biri bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması veya katılma sırasında, kendisinin bu maddenin 1 inci fıkrasıyla bağlı olmadığını beyan edebilir. Diğer Taraf Devletler de böyle bir bildirimde bulunan Devlete karşı söz konusu fıkra ile bağlı olmazlar.
3. Taraf Devletlerden biri bu maddenin 2'nci paragrafına göre bir bildirimde bulunmuş ise, bu bildirimini herhangi bir zamanda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirmek suretiyle geri alabilir.

Madde 93

1. Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri aynı derecede geçerli olan bu Sözleşme muhafaza edilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmenin onaylı örneklerini bütün Devletlere iletir.

TANIK OLUNUR Kİ;

Hükümetleri tarafından yetkili kılınmış olan temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

**TÜM GÖÇMEN İŞÇİLERİN VE AİLE FERTLERİNİN HAKLARININ
KORUNMASINA DAİR ULUŞLARARASI SÖZLEŞMEYE İLİŞKİN
BİLDİRİMLERİMİZ VE ÇEKİNCEMİZ**

- A) 15. maddeye ilişkin bildirim: Yabancıların ülkemizde gayrimenkul edinmeleri hakkında yasalarda öngörülen kısıtlamalar geçerliliğini koruyacaktır.
- B) 40. Maddeye ilişkin çekince: Ülkemizde 2821 sayılı Sendikalar Yasasının 5'inci maddesi sendika kurucusu olma şartları arasında Türk vatandaşlığına sahip olma koşulunu öngörmektedir. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin istihdam edildikleri devlette sendika kurma hakları Türkiye yasaları açısından geçerli olamayacağından bu maddeye çekince konulacaktır.
- C) 45. maddeye ilişkin bildirim: 45'inci Maddenin 2, 3 ve 4'üncü fıkraları Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve ilgili yasalara göre uygulanacaktır.
- D) 46. maddeye ilişkin bildirim: 46'ıncı Madde ülkemizde halen yürürlükte bulunan ulusal gümrük mevzuatımızın hükümlerine göre uygulanacaktır.
- E) 76. ve 77. maddelere ilişkin bildirim: Türkiye Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi amacıyla oluşturulacak olan "Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi"nin yetkisini ileri bir zamanda tanıyacaktır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME

ÖNSÖZ

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler:

Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ilân edilen ilkeler uyarınca insanlık ailesinin tüm üyelerinin, doğuştan varlıklarına özgü bulunan haysiyetle birlikte eşit ve devredilemez haklara sahip olmalarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu düşünerek,

Birleşmiş Milletler halklarının, insanın temel haklarına ve bireyin, insan olarak taşıdığı haysiyet ve değere olan kesin inançlarını Birleşmiş Milletler Andlaşmasında bir kez daha doğrulamış olduklarını ve daha geniş bir özgürlük ortamında toplumsal ilerleme ve daha iyi bir yaşam düzeyi sağlama yolundaki kararlılıklarını hatırladıkça tutarak,

Birleşmiş Milletlerin, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde ve Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde herkesin, bu metinlerde yer alan hak ve özgürlüklerden ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuştan veya başka durumdan kaynaklanan ayrımlar dahil, hiçbir ayırım gözetilmeksizin yararlanma hakkına sahip olduklarını benimsediklerini ve ilân ettiklerini kabul ederek,

Uluslararası İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde, Birleşmiş Milletlerin, çocukların özel ilgi ve yardıma hakkı olduğunu ilân ettiğini anımsayarak,

Toplumun temel birimi olan ve tüm üyelerinin ve özellikle çocukların gelişmeleri ve esenlikleri için doğal ortamı oluşturan ailenin toplum içinde kendisinden beklenen sorumlulukları tam olarak yerine getirebilmesi için gerekli koruma ve yardımı görmesinin zorunluluğuna inanmış olarak,

Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havasının içindeki bir aile ortamında yetişmesinin gerekliliğini kabul ederek,

Çocuğun toplumda bireysel bir yaşantı sürdürebilmesi için her yönüyle hazırlanmasının ve Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ilân edilen ülküler ve özellikle barış, değerlilik, hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve dayanışma ruhuyla yetiştirilmesinin gerekliliğini göz önünde bulundurarak,

Çocuğa özel bir ilgi gösterme gerekliliğinin, 1924 tarihli, Cenevre Çocuk Hakları Bildirisinde ve 20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulunca kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisinde belirtildiğini ve İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde (özellikle 23 ve 24'üncü maddelerinde) ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmede (özellikle 10'uncü maddesinde) ve çocukların esenliği ile ilgili uzman kuruluşların ve uluslararası örgütlerin kurucu ve ilgili belgelerinde tanındığını hatırladıkça tutarak,

Çocuk Hakları Bildirisinde de belirtildiği gibi "çocuğun gerek bedensel gerek zihinsel bakımdan tam erginliğe ulaşmamış olması nedeniyle doğum sonrasında olduğu kadar, doğum öncesinde de uygun yasal korumayı da içeren özel güvence ve koruma gereksiniminin bulunduğunu"nu hatırladıkça tutarak,

Ulusal ve uluslararası düzeyde çocukları aile yanına yerleştirme ve evlât edinmeye de özel atıfta bulunan Çocuğun Korunması ve Esenliğine İlişkin Toplumsal ve Hukuksal İlkeler Bildirisi; Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları) ve Acil Durumlarda ve Silahlı Çatışma Halinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına İlişkin Bildirinin hükümlerini anımsayarak,

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Dünyadaki ülkelerin tümünde çok güç koşullar altında yaşayan ve bu nedenle özel bir ilgiye gereksinimi olan çocukların bulunduğu bilinci içinde,

Çocuğun korunması ve uyumlu gelişmesi bakımından her halkın kendine özgü geleneklerinin ve kültürel değerlerinin taşıdığı önemi göz önünde tutarak,

Her ülkedeki, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki çocukların yaşama koşullarının iyileştirilmesi için uluslararası işbirliğinin taşıdığı önemin bilincinde olarak,

Aşağıdaki kurallar üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

I. KISIM

Madde 1

Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 2

1. Taraf Devletler, bu Sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırma veya cezaya tâbi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar.

Madde 3

1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.
2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler.

Madde 4

Taraf Devletler, bu Sözleşmede tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, Taraf Devletler eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, gerekirse uluslararası işbirliği çerçevesinde bu tür önlemleri alırlar.

Madde 5

Taraf Devletler, bu Sözleşmenin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda ana-babanın, yerel gelenekler öngörüyorsa uzak aile veya topluluk üyelerinin, yasal vasilerinin veya çocuktan hukuken sorumlu öteki kişilerin sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı gösterirler.

Madde 6

1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 7

1. Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler, özellikle çocuğun tabiiyetsiz kalması söz konusu olduğunda kendi ulusal hukuklarına ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde üstlendikleri yükümlülüklerine uygun olarak bu hakların işlerlik kazanmasını taahhüt ederler.

Madde 8

1. Taraf Devletler, yasanın tanıdığı şekliyle çocuğun kimliğini; tabiiyeti, ismi ve aile bağları dahil, koruma hakkına saygı göstermeyi ve bu konuda yasa dışı müdahalelerde bulunmamayı taahhüt ederler.
2. Çocuğun kimliğinin unsurlarının bazılarında veya tümünden yasaya aykırı olarak yoksun bırakılması halinde, Taraf Devletler çocuğun kimliğine süratle yeniden kavuşturulması amacıyla gerekli yardım ve korumada bulunurlar.

Madde 9

1. Yetkili makamlar uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar vermedikçe, Taraf Devletler, çocuğun; ana-babasından, onların rızası dışında ayrılmasını güvence altına alırlar. Ancak, ana-babası tarafından çocuğun kötü muameleye maruz bırakılması ya da ihmâl edilmesi durumlarında ya da ana-babanın birbirinden ayrı yaşaması nedeniyle çocuğun ikametgâhının belirlenmesi amacıyla karara varılması gerektiğinde, bu tür bir ayrılık kararı verilebilir.
2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca girilen her işlemde, ilgili bütün taraflara işleme katılma ve görüşlerini bildirme olanağı tanınır.
3. Taraf Devletler, ana-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler.
4. Böyle bir ayrılık, bir Taraf Devlet tarafından girilen ve çocuğun kendisinin ana veya babasının veya her ikisinin birden tutuklanmasını, hapsini, sürgün, sınır dışı

edilmesini veya ölümünü (ki buna devletin gözetimi altında iken nedeni ne olursa olsun meydana gelen ölüm dahildir) tevlit eden herhangi benzer bir işlem sonucu olmuşsa, bu Taraf Devlet, istek üzerine ve çocuğun esenliğine zarar vermemek koşulu ile; ana-babaya, çocuğa veya uygun olursa, ailenin bir başka üyesine, söz konusu aile bireyinin ya da bireylerinin bulunduğu yer hakkında gereken bilgiyi verecektir. Taraf Devletler, böyle bir istemin başlı başına sunulmasının ilgili kişi veya kişiler bakımından aleyhe hiçbir sonuç yaratmamasını ayrıca taahhüt ederler.

Madde 10

1. 9'uncu maddenin 1'inci fıkrası uyarınca Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, çocuk veya ana-babası tarafından, ailenin birleşmesi amaçlarıyla yapılan bir Taraf Devlet ülkesine girme ya da onu terk etme konusundaki her başvuru, Taraf Devletlerce olumlu, insani ve ivedi bir tutumla ele alınacaktır. Taraf Devletler, bu tür bir başvuru yapılmasının başvuru sahipleri veya aile üyeleri aleyhine sonuçlar yaratmamasını taahhüt ederler.
2. Ana-babası, ayrı devletlerde oturan bir çocuk olağanüstü durumlar hariç, hem ana hem de babası ile düzenli biçimde kişisel ilişkiler kurma ve doğrudan görüşme hakkına sahiptir. Bu nedenle ve 9'uncu maddenin 1'inci fıkrasına göre Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, Taraf Devletler çocuğun ve ana-babasının Taraf Devletlerin ülkeleri dahil herhangi bir ülkeyi terk etmeye ve kendi ülkelerine dönme hakkına saygı gösterirler. Herhangi bir ülkeyi terk etme hakkı, yalnızca yasada öngörüldüğü gibi ve ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığı ve ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak amacı ile ve işbu Sözleşme ile tanınan öteki haklarla bağdaştığı ölçüde kısıtlamalara konu olabilir.

Madde 11

1. Taraf Devletler, çocukların yasadışı yollarla ülke dışına çıkarılıp geri döndürülmesi halleriyle mücadele için önlemler alırlar.
2. Bu amaçla Taraf Devletler iki ya da çok taraflı anlaşmalar yapılmasını ya da mevcut anlaşmalara katılmayı teşvik ederler.

Madde 12

1. Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.
2. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır.

Madde 13

1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.

2. Bu hakkın kullanılması yalnızca:
 - a) Başkasının haklarına ve itibarına saygı,
 - b) Milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedenleriyle ve kanun tarafından öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.

Madde 14

1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.
2. Taraf Devletler, ana-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin; çocuğun yeteneklerinin gelişmesiyle bağdaşır biçimde haklarının kullanılmasında çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler.
3. Bir kimsenin dinini ve inançlarını açıklama özgürlüğü kanunla öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yalnızca kamu güvenliği, düzeni, sağlık ya da ahlâki ya da başkalarının temel hakları ve özgürlüklerini korumak gibi amaçlarla sınırlandırılabilir.

Madde 15

1. Taraf Devletler, çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını kabul ederler.
2. Bu hakların kullanılması, ancak yasayla zorunlu kılınan ve demokratik bir toplumda gerekli olan ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni yararına olarak ya da kamu sağlığı ve ahlâkın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılan sınırlamalardan başkalarıyla kısıtlanılamaz.

Madde 16

1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz.
2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 17

Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlâki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar.

Bu amaçla Taraf Devletler:

- a) Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29 uncu maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;
- b) Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler;
- c) Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler;

- d) Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;
- e) 13 ve 18 inci maddelerde yer alan kurallar göz önünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler.

Madde 18

1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.
2. Bu Sözleşmede belirtilen hakların güvence altına alınması ve geliştirilmesi için Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada ana-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımı ile görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlarlar.
3. Taraf Devletler, çalışan ana-babanın, çocuk bakım hizmet ve tesislerinden, çocuklarının da bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 19

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.
2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

Madde 20

1. Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, Devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler bu durumdaki bir çocuk için kendi ulusal yasalarına göre, uygun olan bakımı sağlayacaklardır.
3. Bu tür bakım, başkaca benzerleri yanında, bakıcı aile yanına verme, İslâm Hukukunda kefalet (kafalah), evlât edinme ya da gerekiyorsa çocuk bakımı amacı güden uygun kuruluşlara yerleştirmeyi de içerir. Çözümler düşünülürken, çocuğun yetiştirilmesinde sürekliliğin korunmasına ve çocuğun etnik, dinsel, kültürel ve dil kimliğine gereken saygı gösterilecektir.

Madde 21

Evlât edinme sistemini kabul eden ve/veya buna izin veren Taraf Devletler, çocuğun en yüksek yararlarının temel düşünce olduğunu kabul edecek ve aşağıdaki ilkeleri gerçekleştireceklerdir:

- a) Bir çocuğun evlât edinilmesine ancak yetkili makam karar verir. Bu makam uygulanabilir yasa ve usullere göre ve güvenilir tüm bilgilerin ışığında; çocuğun, ana-babası, yakınları ve yasal vasisine göre durumunu göz önüne alarak ve gereken durumlarda tüm ilgililerle yapılacak görüşme sonucu onların da evlât edinme konusundaki onaylarını alma zorunluluğuna uyarak, kararını verir.
- b) Çocuğun kendi ülkesinde elverişli biçimde bakılması mümkün olmadığı veya evlât edinecek veya yanına yerleştirilecek aile bulunmadığı taktirde, ülkelerarası evlât edinmenin çocuk bakımından uygun bir çözüm olduğunu kabul ederler.
- c) Başka bir ülkede evlât edinilmesi düşünülen çocuğun, kendi ülkesinde mevcut evlât edinme durumuyla eşdeğer olan güvence ve ölçülerden yararlanmasını sağlarlar.
- d) Ülkelerarası evlât edinmede, yerleştirmenin ilgililer bakımından yasadışı para kazanma konusu olmaması için gereken bütün önlemleri alırlar.
- e) Bu maddedeki amaçları, uygun olduğu ölçüde, ikili ya da çok taraflı düzenleme veya anlaşmalarla teşvik ederler ve bu çerçevede, çocuğun başka bir ülkede yerleştirilmesinin yetkili makam veya organlar tarafından yürütülmesini güvenceye almak için çaba gösterirler.

Madde 22

1. Taraf Devletler, ister tek başına olsun isterse ana babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası veya iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun, bu Sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve söz konusu Devletlerin taraf oldukları diğer Uluslararası Sözleşmelerde tanınan ve bu duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.
2. Bu nedenle, Taraf Devletler, uygun gördükleri ölçüde, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve onunla işbirliği yapan hükümetlerarası ve hükümetdışı yetkili başka kuruluşlarla bu durumda olan bir çocuğu korumak, ona yardım etmek, herhangi bir mülteci çocuğun ailesi ile yeniden bir araya gelebilmesi için ana-babası veya ailesinin başka üyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla işbirliğinde bulunurlar. Herhangi bir nedenle kendi aile çevresinden sürekli ya da geçici olarak ayrı düşmüş bir çocuğa bu Sözleşmeye göre tanınan koruma, aynı esaslar içinde, ana-babası ya da ailesinin başkaca üyelerinden hiçbirisi bulunmayan çocuğa da tanınacaktır.

Madde 23

1. Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, özürlü çocukların özel bakımdan yararlanma hakkını tanırlar ve eldeki kaynakların yeterliliği ölçüsünde ve yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanlara,

çocuğun durumu ve ana-babanın veya çocuğa bakanların içinde buldukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılmasını teşvik ve taahhüt ederler.

3. Özürlü çocuğun, özel bakıma gereksinimi olduğu bilincinden hareketle bu maddenin 2 nci fıkrası uyarınca yapılması öngörülen yardım, çocuğun ana-babasının ya da çocuğa bakanların parasal (mali) durumları göz önüne alınarak, olanaklar ölçüsünde ücretsiz sağlanır. Bu yardım; özürlü çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları ve dinlenme/eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlamak üzere düzenlenir ve çocuğun en eksiksiz biçimde toplumla bütünleşmesi yanında, kültürel ve ruhsal yönü dahil bireysel gelişmesini gerçekleştirme amacını güder.
4. Taraf Devletler, uluslararası işbirliği ruhu içinde, özürlü çocukların koruyucu sıhhi bakımı, tıbbi, psikolojik ve işlevsel tedavileri alanlarına ilişkin gerekli bilgilerin alışverişi yanında, rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve Taraf Devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgiden yararlanmayı teşvik ederler. Bu bakımdan, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri, özellikle göz önüne alınır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraf Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler.
2. Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak uygulanmasını takip ederler ve özellikle:
 - a) Bebek ve çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi;
 - b) Bütün çocuklara gerekli tıbbi yardımın ve tıbbi bakımın; temel sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine önem verilerek sağlanması;
 - c) Temel sağlık hizmetleri çerçevesinde ve başka olanakların yanı sıra, kolayca bulunabilen tekniklerin kullanılması ve besleyici yiyecekler ve temiz içme suyu sağlanması yoluyla ve çevre kirlenmesinin tehlike ve zararlarını göz önüne alarak, hastalık ve yetersiz beslenmeye karşı mücadele edilmesi;
 - d) Anneye doğum öncesi ve sonrası uygun bakımın sağlanması;
 - e) Bütün toplum kesimlerinin özellikle ana-babalar ve çocukların, çocuk sağlığı ve beslenmesi, anne sütü ile beslenmenin yararları, toplum ve çevre sağlığı ve kazaların önlenmesi konusunda temel bilgileri elde etmeleri ve bu bilgileri kullanmalarına yardımcı olunması;
 - f) Koruyucu sağlık bakımlarının, ana-babaya rehberliğini, aile planlanması eğitimi ve hizmetlerinin geliştirilmesi; amaçlarıyla uygun önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, çocukların sağlığı için zararlı geleneksel uygulamaların kaldırılması amacıyla uygun ve etkili her türlü önlemi alırlar.
4. Taraf Devletler, bu maddede tanınan hakkın tam olarak gerçekleştirilmesini tedricen sağlamak amacıyla uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve teşviki konusunda karşılıklı olarak söz verirler. Bu konuda gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 25

Taraf Devletler, yetkili makamlarca korunma ve bakım altına alma, bedensel ya da ruhsal tedavi amaçlarıyla hakkında bir yerleştirme tedbiri uygulanan çocuğun, gördüğü tedaviyi ve yerleştirilmesine bağlı diğer tüm şartları belli aralıklarla gözden geçirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

Madde 26

1. Taraf Devletler, her çocuğun, sosyal sigorta dahil, sosyal güvenlikten yararlanma hakkını tanır ve bu hakkın tam olarak gerçekleşmesini sağlamak için ulusal hukuklarına uygun, gerekli önlemleri alırlar.
2. Sosyal Güvenlik, çocuğun ve çocuğun bakımından sorumlu olanların kaynakları ve koşulları göz önüne alınarak ve çocuk tarafından ya da onun adına yapılan sosyal güvenlikten yararlanma başvurusuna ilişkin başkaca durumlar da göz önünde tutularak sağlanır.

Madde 27

1. Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.
2. Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğu; sahip oldukları imkânlar ve mali güçleri çerçevesinde öncelikle çocuğun ana-babasına veya çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere düşer.
3. Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanakları ölçüsünde, ana babaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygularlar.
4. Taraf Devletler, Taraf Devlet ülkesinde veya başka ülkede bulunsun; ana-babası veya çocuğa karşı mali sorumluluğu bulunan diğer kişiler tarafından, çocuğun bakım giderlerinin karşılanmasını sağlamak amacıyla her türlü uygun önlemi alırlar. Özellikle çocuğa karşı mali sorumluluğu olan kişinin, çocuğun ülkesinden başka bir ülkede yaşaması halinde, Taraf Devletler bu konuya ilişkin uluslararası anlaşmalara katılmayı veya bu tür anlaşmalar akdinin yanı sıra başkaca uygun düzenlemelerin yapılmasını teşvik ederler.

Madde 28

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:
 - a) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
 - b) Orta öğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
 - c) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;

- d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
 - e) Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.
2. Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygıyla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.
 3. Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 29

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;
 - a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
 - b) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Andlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
 - c) Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
 - d) Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
 - e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi,
2. Bu maddenin veya 28'inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Madde 30

Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 31

1. Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.

2. Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirilmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Madde 32

1. Taraf Devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitime zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, bu maddenin uygulamaya konulmasını sağlamak için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel her önlemi alırlar. Bu amaçlar ve öteki uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz önünde tutularak, Taraf Devletler özellikle şu önlemleri alırlar:
 - a) İşe kabul için bir ya da birden çok asgari yaş sınırı tespit ederler;
 - b) Çalışmanın saat olarak süresi ve koşullarına ilişkin uygun düzenlemeleri yaparlar.
 - c) Bu maddenin etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka uygun yaptırımlar öngörürler.

Madde 33

Taraf Devletler, çocukların uluslararası anlaşmalarda tanımladığı biçimde uyuşturucu ve psiotrop maddelerin yasadışı kullanımına karşı korunması ve çocukların bu tür maddelerin yasadışı üretimi ve kaçakçılığı alanında kullanılmasını önlemek amacıyla, yasal, sosyal ve eğitsel niteliktekiler de dahil olmak üzere, her türlü uygun önlemleri alırlar.

Madde 34

Taraf Devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla Taraf Devletler özellikle:

- a) Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanması;
- b) Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması sömürülmesini;
- c) Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini, önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

Madde 35

Taraf Devletler, her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok taraflı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar.

Madde 36

Taraf Devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.

Madde 37

Taraf Devletler aşağıdaki hususları sağlarlar:

- a) Hiçbir çocuk, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tâbi tutulmayacaktır. On sekiz yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası verilemeyeceği gibi saliverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası da verilmeyecektir.
- b) Hiçbir çocuk yasadışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması, alıkonulması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak en son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp, uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır.
- c) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri göz önünde tutularak davranılacaktır. Özgürlüğünden yoksun olan her çocuk, kendi yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, özellikle yetişkinlerden ayrı tutulacak ve olağanüstü durumlar dışında ailesi ile yazışma ve görüşme yoluyla ilişki kurma hakkına sahip olacaktır.
- d) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kısa zamanda yasal ve uygun olan diğer yardımlardan yararlanma hakkına sahip olacağı gibi özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya aykırılığını bir mahkeme veya diğer yetkili, bağımsız ve tarafsız makam önünde iddia etme ve böylesi bir işlemle ilgili olarak ivedi karar verilmesini isteme hakkına da sahip olacaktır.

Madde 38

1. Taraf Devletler, silahlı çatışma halinde kendilerine uygulanabilir olan uluslararası hukukun, çocukları da kapsayan insani kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenirler.
2. Taraf Devletler, on beş yaşından küçüklerin çatışmalara doğrudan katılmaması için uygun olan bütün önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, özellikle on beş yaşına gelmemiş çocukları askere almaktan kaçınırlar. Taraf Devletler, on beş ile on sekiz yaş arasındaki çocukların silah altına alınmaları gereken durumlarda, önceliği yaşça büyük olanlara vermek için çaba gösterirler.
4. Silahlı çatışmalarda sivil halkın korunmasına ilişkin uluslararası insani hukuk kuralları tarafından öngörülen yükümlülüklerine uygun olarak, Taraf Devletler, silahlı çatışmadan etkilenen çocuklara koruma ve bakım sağlamak amacıyla mümkün olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 39

Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı

çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir.

Madde 40

1. Taraf Devletler, hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddia edilen ve bu nedenle itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul edilen her çocuğun; çocuğun yaşı ve yeniden topluma kazandırılmasının ve toplumda yapıcı rol üstlenmesinin arzu edilir olduğu hususları göz önünde bulundurularak, taşıdığı saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek ve başkalarının da insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duymasını pekiştirecek nitelikte muamele görme hakkını kabul ederler.
2. Bu amaçla ve uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz-önünde tutularak Taraf Devletler özellikle, şunları sağlarlar:
 - a) İşlendiği zaman ulusal ya da uluslararası hukukça yasaklanmamış bir eylem ya da ihmâl nedeniyle hiçbir çocuk hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddiası ya da ithamı öne sürülemeyeceği gibi böyle bir ihlâlde bulunduğu da kabul edilmeyecektir.
 - b) Hakkında ceza kanununu ihlâl iddiası veya ithamı bulunan her çocuk aşağıdaki asgari güvencelere sahiptir:
 - i) Haklarındaki suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılmak;
 - ii) Haklarındaki suçlamalardan kendilerinin hemen ve doğrudan doğruya; ya da uygun düşen durumlarda ana-babaları ya da yasal vasileri kanalı ile haberli kılınmak ve savunmalarının hazırlanıp sunulmasında gerekli yasal ya da uygun olan başka yardımdan yararlanmak;
 - iii) Yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde adli ya da başkaca uygun yardımdan yararlanarak ve özellikle çocuğun yaşı ve durumu göz önüne alınmak suretiyle kendisinin yüksek yararına aykırı olduğu saptanmadığı sürece, ana-babası veya yasal vasisi de hazır bulundurulurken yasaya uygun biçimde adil bir duruşma ile konunun gecikmeksizin karara bağlanmasının sağlanması;
 - iv) Tanıklık etmek ya da suç ikrarında bulunmak için zorlanmamak; aleyhine olan tanıkları sorguya çekmek veya sorguya çekmiş olmak ve lehine olan tanıkların hazır bulunmasının ve sorgulanmasının eşit koşullarda sağlanması;
 - v) Ceza yasasını ihlâl ettiği sonucuna varılması halinde, bu kararın ve bunun sonucu olarak alınan önlemlerin daha yüksek yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde yasaya uygun olarak incelenmesi;
 - vi) Kullanılan dili anlamaması veya konuşamaması halinde çocuğun parasız çevirmen yardımından yararlanması;
 - vii) Kovuşturmanın her aşamasında özel hayatının gizliliğine tam saygı gösterilmesine hakkı olmak;

3. Taraf Devletler, hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddiası ileri sürülen, bununla itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul olunan çocuk bakımından, yalnızca ona uygulanabilir yasaların, usullerin, onunla ilgili makam ve kuruluşların oluşturulmasını teşvik edecek ve özellikle şu konularda çaba göstereceklerdir:
 - a) Ceza Yasasını ihlâl konusunda asgari bir yaş sınırı belirleyerek, bu yaş sınırının altındaki çocuğun ceza ehliyetinin olmadığı kabulü;
 - b) Uygun bulunduğu ve istenilir olduğu takdirde, insan hakları ve yasal güvencelere tam saygı gösterilmesi koşulu ile bu tür çocuklar için adli kovuşturma olmaksızın önlemlerin alınması.
4. Koruma tedbiri, yönlendirme ve gözetim kararları, danışmanlık, şartlı salıverme, bakım için yerleştirme, eğitim ve meslek öğretme programları ve diğer kurumsal bakım seçenekleri gibi çeşitli düzenlemelerin uygulanmasında, çocuklara durumları ve suçları ile orantılı ve kendi esenliklerine olacak biçimde muamele edilmesi sağlanacaktır.

Madde 41

Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, çocuk haklarının gerçekleştirilmesine daha çok yardımcı olan ve;

- a) Bir Taraf Devletin yasasında; veya
- b) Bu Devlet bakımından yürürlükte olan uluslararası hukukta yer alan hükümleri etkilemeyecektir.

İhtirazi Kayıt

Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17, 29 ve 30. maddeleri hükümlerini T.C. Anayasası ve 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Anlaşması hükümlerine ve ruhuna uygun olarak yorumlama hakkını saklı tutmaktadır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ

BAŞLANGIÇ

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insanın değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini teyit ettiğini ve bütün insanların onurları ve hakları bakımından eşit ve özgür doğduklarını ve herkesin cinsiyete dayanan ayırım da dahil, bu Bildiri'de yer alan hiçbir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın haklara ve özgürlüklere sahip olduklarını ilan etmiş olmasını kaydederek,

İnsan Haklarına dair Uluslararası Sözleşmelere Taraf olan Devletlerin, erkeklere ve kadınlara ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel ve siyasal haklardan yararlanmaları konusunda eşit haklar sağlama yükümlülüğü altında bulunduğunu kaydederek,

Birleşmiş Milletler ve onun uzman kuruluşlarının gözetiminde meydana getirilen uluslararası Sözleşmelerin erkekler ve kadınlar arasında hak eşitliği sağlamaya çalıştığını dikkate alarak,

Birleşmiş Milletler ve onun uzman kuruluşları tarafından kabul edilen kararların, bildirilerin ve tavsiye kararlarının erkekler ve kadınlar arasında hak eşitliği sağlamaya çalıştığını kaydederek,

Ancak bu gibi çeşitli belgelere rağmen, kadınlara karşı ayrımcılığın yaygın bir şekilde devam etmesinden kaygı duyarak,

Kadınlara karşı ayrımcılığın hak eşitliği ve insanlık onuruna saygı prensiplerini ihlal etmesinin, kadınların erkeklerle eşit bir biçimde ülkenin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına katılmalarına bir engel oluşturduğunu, toplumun ve ailenin refah düzeyinin artmasına mani olduğunu ve ülkelerinin ve insanlığın hizmetinde bulunan kadınların yeteneklerini tam olarak geliştirmelerini daha da güçleştirdiğini akılda tutarak,

Yoksulluk içinde bulunan kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim ve iş imkanları ile diğer ihtiyaçlarını karşılamada yeterli imkanı bulamamalarından kaygı duyarak,

Hakkaniyet ve adalet esaslarına dayanan yeni uluslararası ekonomik düzenin, erkekler ile kadınlar arasında eşitliğin sağlanmasına doğru önemli ölçüde katkıda bulunacağına inanarak,

Apartheid'in, her türlü ırkçılığın, ırkçı ayrımcılığının, koloniciliğin, yeni koloniciliğin, saldırganlığın, yabancı işgalinin, bir Devlet üzerinde egemenlik kurmanın ve iç işlerine karışmanın ortadan kaldırılmasının, erkeklerin ve kadınların haklardan tam olarak yararlanmaları için esas olduğunu vurgulayarak,

Uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesinin, uluslararası gerilimin giderilmesinin, sosyal ve ekonomik sistemleri ne olursa olsun bütün Devletler arasında karşılıklı işbirliği yapılmasının, genel ve tam bir silahsızlanmaya gidilmesinin, özellikle sıkı ve etkili bir uluslararası kontrol altında nükleer silahsızlanmanın, ülkeler arasında adalet, eşitlik ve karşılıklı menfaat prensiplerinin kabul edilmesinin ve yabancı ve koloni hakimiyeti ve yabancı işgali altındaki halkların self-determinasyon ve bağımsızlık haklarını tanımakla beraber ulusal egemenliğe ve ülke bütünlüğüne saygı göstermenin,

toplumsal ilerlemeyi ve gelişmeyi sağlayıp bunun sonucu olarak erkekler ile kadınlar arasında tam bir eşitliğe ulaşılmasına katkıda bulunacağını teyit ederek,

Bir ülkenin bütünüyle gelişmesi, yeryüzündeki refahın artması ve özgürlüğün gerçekleşmesi için, her alanda kadınların erkeklerle aynı şartlar altında eşit bir biçimde katılmaları gerektiğinin farkında olarak,

Ailenin ve toplumun gelişmesine kadının büyük katkısının henüz tam olarak kabul edilmemiş olduğunu, anneliğin toplumsal bakımdan önemi ile her iki eşin aile içindeki ve çocuğun yetiştirilmesindeki rolünü akılda tutarak, ve kadının doğurganlıktaki rolünün ayrımcılık için bir temel sayılmayacağını ve fakat çocuğun yetiştirilmesinde kadın ve erkek ile toplumun bir bütün olarak sorumluluğu paylaşmalarını gerektirdiğinin farkında olarak,

Erkekler ile kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için erkekler ile birlikte kadınların da toplum ve aile içindeki geleneksel rollerinin değişmesine ihtiyaç bulunduğundan,

Kadınlara karşı Ayrımcılığın Tasfiye edilmesi hakkındaki Bildiri' de yer verilen prensiplerin uygulanmasına ve bu amaçla her türlü ayrımcılığın ve görünümünün tasfiye edilmesi için gerekli her türlü tedbiri almaya karar vererek,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM

Madde 2

Hukuki alanda tedbirler alma yükümlülüğü

Taraf Devletler kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini yasaklayıp, her türlü vasıta ile hiç vakit kaybetmeden kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etme politikası izlemeyi kabul ederler, ve bu amaçla aşağıdaki konularda taahhütte bulunurlar:

- Erkeklerin ve kadınların eşitliği prensibini henüz ulusal anayasalarına veya diğer ilgili mevzuatlarına içselleştirmemişler ise, bu prensibi içselleştirmeyi ve yasalar ve diğer uygun vasıtalarla bu prensibin pratik olarak uygulanmasını sağlamak;
- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan ve gerektiği taktirde yaptırımlar getiren gerekli mevzuatı çıkarmak ve diğer tedbirleri almak;
- Kadınların haklarını erkeklerle eşit bir biçimde koruyacak hukuki mekanizmalar kurmak ve yetkili ulusal yargı yerleri ile diğer kamu kurumları vasıtasıyla herhangi bir ayrımcılık karşısında kadınların etkili bir biçimde korunmasını sağlamak;
- Kadınlara karşı ayrımcılık niteliğindeki bir eylem veya uygulamadan kaçınmak ve kamu kurum ve kuruluşların bu yükümlülüğe uygun davranmalarını sağlamak;
- Herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önlemek için gerekli her türlü tedbiri almak;
- Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasaları, hukuki düzenlemeleri, gelenekleri ve uygulamaları değiştirmek veya kaldırmak için gerekli her türlü tedbiri almak;
- Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal ceza hükümleri kaldırmak;

Madde 3

Siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda tedbir alma ykmllg

Taraf Devletler kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dahil her alanda ve özellikle siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 4

Geçici olarak alınan özel tedbirler

1. Erkekler ile kadınlar arasındaki eşitliği fiilen gerçekleştirmeyi hızlandırmak için Taraf Devletlerin aldıkları geçici tedbirler, bu Sözleşmede tanımlanan bir ayrımcılık şeklinde görülemez; ancak bunlar hiçbir şekilde eşitlikçi olmayan veya farklı türden standartların sürdürülmesi sonucunu doğuramaz; fırsat ve muamele eşitliğini sağlama amacı gerekleştiiğinde bu tedbirlerin uygulanmasına son verilir.
2. Anneliği korumak amacıyla bu Sözleşmedeki tedbirler de dahil Taraf Devletler tarafından alınan bütün özel tedbirler ayrımcılık şeklinde görülemez.

Madde 5

Önyargıların ve geleneklerin tasfiye edilmesi

Taraf Devletler aşağıdaki konularda gerekli tedbirleri alırlar:

- (a) Her iki cinsten birinin aşağı veya üstün olduğu veya erkekler ile kadınların basma kalıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve gelenekler ile her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkeklerin ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek;
- (b) Ailede verilen eğitimin, toplumsal bir işlev olarak anneliğin gerektiği şekilde anlaşılmasını ve çocuğun büyütülmesinde ve yetiştirilmesinde erkeklerin ve kadınların ortak sorumluluğunun kabul edilmesini, yani çocuğun menfaatlerinin her durumda öncelik taşıdığını de içermesini sağlamak.

Madde 6

Kadın satışının yasaklanması

Taraf Devletler herhangi bir biçimde kadın satışını ve kadınların fahişeleştirilerek istismar edilmelerini son erdirmek için mevzuat çıkarmak da dahil, gerekli her türlü tedbiri alır.

II. BÖLÜM

Madde 9

Vatandaşlık hakkı

1. Taraf Devletler vatandaşlığın kazanılması, değiştirilmesi, sürdürülmesi konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar tanır. Taraf Devletler özellikle, bir yabancı ile

evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın vatandaşlık değiştirmesinin, otomatik olarak kadının da vatandaşlık değiştirmesine, Vatansız kalmasına veya zorla kocanın vatandaşlığına geçmesine neden olmamasını sağlar.

2. Taraf Devletler çocukların vatandaşlığı konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlar.

III. BÖLÜM

Madde 10

Eğitim hakkı

Taraf Devletler eğitim alanında kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek üzere gerekli her türlü tedbiri ve kadınlarla özellikle erkeklerin eşitliğine dayanan aşağıdaki tedbirleri alır:

- (a) Meslek ve sanat rehberliği verilmesinde, kentsel alanlarda olduğu gibi kırsal alanlarda da eğitim kuruluşlarına girme ve bu kuruluşlardan diploma almada eşit şartların sağlanması; bu eşitlik okul öncesi eğitim ile genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde, ve her çeşit mesleki öğretimde sağlanır;
- (b) Aynı öğretim programına katılmaları, aynı sınavlara girmeleri, nitelik bakımından aynı düzeydeki eğitimcilerden eğitim almaları, aynı nitelikteki bina ve eğitim araçlarına sahip olmaları sağlanır;
- (c) Erkeklerin ve kadınların kalıplaşmış rolleriyle ilgili kavramların eğitimin her düzeyinden ve biçiminden tasfiye edilmesi için karma eğitim ve bu amaca ulaşılmasına yardımcı olacak diğer eğitim türleri teşvik edilir, ve özellikle okul kitapları ve ders programların gözden geçirilir ve bu öğretim metoduna göre uyarlanır;
- (d) Burs ve diğer eğitim yardımlarından yararlanmada aynı imkanlar sağlanır;
- (e) Erkekler ile kadınlar arasında var olan eğitim açığını mümkün olan en kısa sürede kapatmayı amaçlayan yetişkinler için programlar ile okuma yazma programları da dahil, sürekli eğitim programlarına katılmaları konusunda aynı imkanlar sağlanır;
- (f) Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kızlar ve kadınlar için eğitim programları düzenlenir;
- (g) Spora ve beden eğitimine faal olarak katılmalarını sağlamak için aynı imkanlar tanınır;
- (h) Aile planlaması hakkında bilgi ve tavsiyeler dahil, aile sağlığını ve iyiliğini sağlamaya yardımcı olacak özel bazı eşitsel bilgiler verilir.

Madde 11

Çalışma hakkı

1. Taraf Devletler istihdam alanında erkekler ile kadınların eşitliğini sağlayacak şekilde kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için kadınlara aynı hakları ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:
 - (a) Her insanın vazgeçilmez bir hakkı olan çalışma hakkı;

- (b) İstihdam konularında seçim yapılırken aynı ölçülerin uygulanması da dahil, aynı istihdam imkanlarından yararlanma hakkı;
 - (c) Mesleğini ve işini serbestçe seçme hakkı, meslekte ilerleme hakkı, iş güvenliğine sahip olma ve hizmet karşılığı imkanlardan ve menfaatlerden yararlanma hakkı ile, çıraklık eğitimi, ileri düzeyde mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi gibi mesleki eğitim ve yenileme eğitimi alma hakkı;
 - (d) Tazminatlar da dahil eşit ücret alma, ve eşit değerde yapılan işe karşı eşit muamele görme ile birlikte işin niteliğinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı;
 - (e) Özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, malullük, yaşlılık ve diğer iş göremezlik gibi hallerde sosyal güvenlik hakkı ile birlikte ücretli izin hakkı;
 - (f) Sağlığın korunması ve doğurganlık yeteneğinin korunması da dahil, çalışma şartlarında güvenlik hakkı;
2. Taraf Devletler, evlilik veya annelik sebepleriyle kadına karşı ayrımcılık yapılmasını engellenmek ve çalışma hakkını etkili bir biçimde korumak için aşağıdaki tedbirleri alırlar:
- (a) Hamilelik veya annelik izni sebebiyle işe son verilmesini ve medeni duruma dayanılarak işten çıkarma şeklinde ayrımcılık yapılmasını cezaya tabi tutarak yasaklar;
 - (b) İş, işte kıdemi veya sosyal hakları kaybetmeden ücretli olarak veya buna benzer menfaatler sağlanarak annelik izni verilmesine dair düzenleme yapar;
 - (c) Anne ve babanın aile içi yükümlülüklerini, çalışma yaşamındaki sorumluluklarıyla ve toplumsal yaşama katılmalarıyla uyumlaştırabilmeleri için, özellikle çocuk bakım kurumlarının kurulmasını ve geliştirilmesini istemek suretiyle, gerekli destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik eder;
 - (d) Hamilelik sırasında kendilerine zarar verebilecek işlerde çalışan kadınların özel olarak korunmasını sağlar;
3. Bu madde kapsamına giren koruyucu yasal önlemler, bilimsel ve teknolojik bilgilerin ışığında periyodik olarak gözden geçirilir ve gerekli görüldüğü takdirde düzeltilir, kaldırılır veya genişletilir.

Madde 12

Sağlık hakkı

1. Taraf Devletler sağlık alanında erkekler ile kadınların eşit şekilde, aile planlaması hizmetleri de dahil sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak üzere kadınlara Karar ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır.
2. Taraf Devletler bu maddenin birinci fıkrasındaki hükümlere bakmaksızın, hamilelik dönemi, doğum dönemi ve doğum sonrası dönem ile ilgili olarak kadınlara, gerektiği takdirde ücretsiz olarak, gerekli hizmetleri sağlar; bunun yanında hamilelik ve emzirme döneminde yeterli hizmet verir.

Madde 13

Ekonomik ve sosyal yaşamın diğer alanlarındaki haklar

Taraf Devletler ekonomik ve sosyal yaşamın diğer alanlarında erkekler ile kadınların eşit şekilde aynı haklardan yararlanmasını sağlamak üzere kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

- (a) Aile tazminatlarından yararlanma hakkı;
- (b) Banka kredisi alma, ipotek ettirme ve diğer mali imkanlardan yararlanma hakkı;
- (c) Eşlendirici faaliyetler ile her türlü sportif ve kültürel faaliyetlere katılma hakkı;

IV. BÖLÜM

Madde 16

Evlenme ve aile ilişkileri alanındaki haklar

1. Taraf Devletler evlilik ve aile ilişkileri ile ilgili bütün konularda kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle erkeklerle kadınların eşitliğini öngören aşağıdaki hakları tanıır:
 - (a) Evlenmede aynı hakka sahip olma;
 - (b) Serbestçe eş seçmede ve serbest ve kendi rızasıyla evlenmede aynı hakka sahip olma;
 - (c) Evlilik döneminde ve boşanma sırasında aynı haklara ve yükümlülüklere sahip olma;
 - (d) Medeni durumları ne olursa olsun, anne ve baba olarak çocuklarla ilgili konularda aynı haklara ve yükümlülüklere sahip olma; her hal ve karda çocukların menfaatlerine üstünlük tanınır;
 - (e) Çocukların sayısına ve dünyaya getirilme zamanına serbestçe ve makulce karar verme konusunda aynı hakka sahip olma ve bu hakları kullanabilmeleri için gerekli bilgiye, eğitime ve araçlara sahip olma;
 - (f) Velayet, vasilik, kayımlık ve evlat edinme, veya bu kavramların bulunduğu ulusal mevzuattaki benzer kurumlar bakımından aynı haklara ve yükümlülüklere sahip olma; her hal ve karda çocukların menfaatlerine üstünlük tanınır;
 - (g) Soyadı, meslek ve iş seçme hakları da dahil, karı ve koca olarak aynı kişisel haklara sahip olma;
 - (h) Eşlerin mallarına sahip olma, kazanma, işletme, idare etme, kullanma ve mallarını bir bedel karşılığında veya bedelsiz olarak elden çıkarma konusunda aynı haklara sahip olma.
2. çocuğun nişanlandırılması ve evlendirilmesi hiçbir hukuki sonuç doğurmaz; asgari evlenme yaşını tespit etmek ve evliliklerin resmi sicile kaydının zorunlu hale getirilmesi için yasama tedbirleri de dahil gerekli tüm işlemler yapılır.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİ VE BUNLARLA MÜCADELEYE DAİR AVRUPA KONSEYİ SÖZLEŞMESİ

GİRİŞ

Avrupa Konseyi üye devletleri ve sözleşmeye imza koyan diğerleri,

İnsan Hakları ve Temel özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme (ETS No. 5, 1950) ve ek Protokolleri, Avrupa Sosyal Bildirgesi (Şartı) (ETS No. 35, 1961, 1996'da gözden geçirildi, (ETS No. 163), İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Konseyi Sözleşmesi (CETS No. 197, 2005) ve Çocukların Cinsel Suistimale ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesini (CETS No. 201, 2007) hatırd tutarak;

Avrupa Konseyi Bakanları Komitesinin Avrupa Konseyi üye devletlerine gönderdiği aşağıdaki tavsiye kararlarını hatırd tutarak: Kadınların şiddete karşı korunmasına ilişkin Rec (2002)5 sayılı Tavsiye Kararı, toplumsal cinsiyet standartları ve mekanizmalarına ilişkin CM/Rec(2007)17 sayılı Tavsiye Kararı, kadın ve erkeklerin çatışmayı önleme ve sona erdirmeye ve barışı oluşturmadaki rolüne ilişkin CM/Rec(2010)10 sayılı Tavsiye Kararı ve ilgili diğer tavsiye kararları;

Kadına karşı şiddet konusunda önemli standartlar oluşturan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin giderek genişleyen içtihat hukukunu göz önüne alarak;

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (1966), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (1966), Kadına Karşı Her Türü Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ("CEDAW", 1979) ve İhtiyari Protokolünün yanı sıra CEDAW Komitesinin kadınlara karşı şiddete ilişkin 19 No.lu Genel Tavsiye Kararı, Çocuk Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (1989) ve İhtiyari Protokolleri (2000) ve Engellilerin Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesini (2006) göz önüne alarak;

Özellikle Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Anlaşmasını (2002) göz önüne alarak;

Özellikle Sivil Şahısların Harp Zamanında Korunmasıyla ilgili Cenevre Sözleşmesini (IV) ve sözleşmenin ilgili I ve II no.lu Ek Protokollerini ve uluslararası insani haklarının temel ilkelerini hatırd tutarak;

Kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin her türünü kınayarak;

Kadınlara erkekler arasında de jure ve de facto eşitliğin gerçekleştirilmesinin kadına karşı şiddetin önlenmesinde temel bir unsur olduğunun bilincinde olarak;

Kadına karşı şiddetin, kadınlara erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığı bilincinde olarak;

Kadına karşı şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyete dayandığını ve kadına karşı şiddetin, kadınların erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri olduğunun bilincinde olarak;

Kadınların ve genç kızların aile içi şiddet, cinsel taciz, ırza geçme, zorla evlendirme, sözde "namus" adına işlenen suçlara ve kadınların ve genç kızların insan haklarının ciddi bir biçimde ihlalini oluşturan ve kadınlara erkekler arasında eşitliğin sağlanmasının önünde büyük bir engel olan kadın sünneti gibi ciddi şiddet türlerine sıklıkla maruz kaldığının çok büyük bir kaygıyla bilincinde olarak;

Silahlı çatışmalarda sivil halkı ve özellikle de kadınları yaygın veya sistematik ırza geçme ve cinsel şiddet şeklinde etkileyen, devam edegelen insan hakları ihlallerinin mevcudiyetinin ve gerek çatışmalar esnasında gerekse çatışmalardan sonra toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin artma potansiyelinin bilincinde olarak;

Kadınların ve genç kızların erkeklerden daha fazla oranda toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riskine maruz kaldıklarının ve erkeklerin de aile içi şiddetin mağdurları olabileceğinin bilincinde olarak;

Çocukların, aile içi şiddetin tanığı olmak da dahil olmak üzere, aile içi şiddetin mağduru olduklarının bilincinde olarak;

Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetten arınmış bir Avrupa yaratmayı hedef edinerek, Aşağıdaki hususlarda görüş birliğine varmışlardır:

I. BÖLÜM

Maksatlar, Tanımlar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yapılmaması, Genel Yükümlülükler

Madde 3

Tanımlar

Bu Sözleşme maksatlarıyla:

- a) “kadına karşı şiddetten”, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;
- b) “aile içi şiddet”, eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;
- c) “toplumsal cinsiyet”, herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak anlaşılacaktır;
- d) “kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet”, bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak anlaşılacaktır;
- e) “mağdur”, a ve b fıkralarında belirtilen davranışlara maruz kalan herhangi bir şahıs olarak anlaşılacaktır;
- f) “kadın” terimi, 18 yaşından küçük kızları da kapsayacaktır.

Madde 4

Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması

1. Taraflar herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şid-

dete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınayacak ve ayrımcılığı önlemek üzere, özellikle aşağıdakiler dahil olmak üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır:
 - ulusal anayasalarında veya ilgili diğer mevzuata kadın erkek eşitliği ilkesini dahil edecek ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir;
 - yerine göre, yaptırımların uygulanması yolu da dahil olmak üzere, kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayacaklardır;
 - kadınlara karşı ayrımcılık yapan yasa ve uygulamaları yürürlükten kaldıracaklardır.
3. Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir.
4. Kadınların toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı korunması için gerekli olan özel tedbirler, bu Sözleşme hükümlerince ayrımcılık olarak sayılmayacaktır.

Madde 5

Devletin yükümlülükleri ve titizlikle yapması gereken inceleme ve araştırmalar

1. Taraflar kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edecek ve devlet yetkililerinin, görevlilerinin, organlarının, kurumlarının ve Devlet adına hareket eden diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket etmelerini temin edeceklerdir.
2. Taraflar, devlet dışı aktörlerce gerçekleştirilen ve bu Sözleşmenin kapsamı dahilindeki şiddet eylemlerinin önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması, ve bu eylemler nedeniyle tazminat verilmesi konusunda azami dikkat ve özenin sarf edilmesi için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

II. BÖLÜM

Bütüncül Politikalar ve Veri Toplama

Madde 7

Kapsamlı ve koordineli politikalar

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddetin önlenmesi ve bu tür şiddet eylemleriyle mücadele edilmesine yönelik ilgili tüm tedbirleri içeren Devlet çapında etkili, kapsamlı ve birbiriyle koordineli politikaların benimsenip uygulanmasını mümkün kılacak, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacak ve kadına karşı şiddete karşı bütüncül bir mukabelede bulunulmasını temin edeceklerdir.

2. Taraflar ilgili tüm birim, kurum ve kuruluşlar arasında etkili bir işbirliği sağlanmak suretiyle, ve 1. fıkrada yer alan politikalarla, mağdurların haklarının, alınan tüm tedbirlerin merkezinde yer almasını temin edeceklerdir.
3. Bu fıkra uyarınca alınacak tedbirlere, yerine göre, hükümet kuruluşları, ulusal, bölgesel ve yerel parlamentolar ve yönetimler, ulusal insan hakları kurumları ve sivil toplum kuruluşları gibi, ilgili tüm aktörler müdahil olacaktır.

Madde 8

Finansal kaynaklar

Taraflar, devlet dışı aktörler ve sivil toplum tarafından gerçekleştirilenler de dahil olmak üzere, bu Sözleşmenin kapsadığı her türlü şiddet eylemini önlemeye ve bunlarla mücadelede yönelik bütüncül politikaların, tedbirlerin ve programların yeterli bir biçimde uygulanması için uygun finansal kaynakları ve insan kaynaklarını tahsis edeceklerdir.

Madde 9

Sivil Toplum Kuruluşları ve sivil toplum

Taraflar kadınlara karşı şiddet uygulanmasıyla mücadelede aktif bir rol oynayan sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını her düzeyde takdir ve teşvik edecek ve destekleyecek ve bu kuruluşlarla etkili bir işbirliği gerçekleştirecektir.

III. BÖLÜM

Önleme

Madde 12

Genel yükümlülükler

1. Taraflar kadınların daha aşağı düzeyde olduğu düşüncesine veya kadınların ve erkeklerin toplumsal olarak kışışleşmiş rollerine dayalı ön yargıların, törelerin, geleneklerin ve diğer uygulamaların kökünün kazınması amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesine yardımcı olacak tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar herhangi bir gerçek veya hükmi şahsiyetin bu Sözleşmenin kapsamında kalan her türlü şiddet eylemini önleyecek gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.
3. Bu bölüm uyarınca alınan tüm tedbirlerle, belirli şartlar nedeniyle hassas konuma gelmiş insanların ihtiyaçları göz önüne alınacak ve karşılanmaya çalışılacak ve tüm tedbirlerin merkezinde mağdurların insan hakları yer olacaktır.
4. Taraflar özellikle gençler ve erkekler olmak üzere, toplumun tüm bireylerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayının önlenmesine aktif bir biçimde katkıda bulunmasını teşvik etmeye yönelik gerekli tedbirleri alacaktır.
5. Taraflar kültür, töre, din, gelenek veya sözde “namus” gibi kavramların bu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemine gerekçe olarak kullanılmamasını temin edeceklerdir.
6. Taraflar kadınların güçlendirilmesine yönelik program ve faaliyetlerin yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 13

Farkındalığın artırılması

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eyleminin ortaya farklı şekillerde çıkışı ve bu eylemlerin çocuklar üzerindeki etkisi ve bu şiddet eylemlerinin önlenmesi ihtiyacı konusunda halk arasındaki farkındalığın ve anlayışın artırılması için, yerine göre ulusal insan hakları kuruluşları ve eşit haklar kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve özellikle de kadın örgütleriyle işbirliği de dahil olmak üzere, düzenli olarak ve her düzeyde farkındalık artırıcı kampanya ve programları yaygınlaştıracak veya uygulayacaktır.
2. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerini önlemeye yönelik mevcut tedbirler konusundaki bilgilerin halk arasında en geniş bir şekilde dağıtımını sağlayacaklardır.

Madde 14

Eğitim

1. Taraflar, yerine göre, tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata, kadın erkek eşitliği, toplumsal klişelerden arındırılmış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde çatışmaların şiddete başvurmadan çözüme kavuşturulması, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişilik bütünlüğüne saygı gibi konuların, öğrencilerin zaman içinde değişen öğrenme kapasitelerine uyarlanmış bir biçimde dahil edilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar 1. fıkrada belirtilen ilkeleri yaygın eğitimin yanı sıra, spor, kültür ve eğlence tesislerinde ve medyada yaygınlaştırılmasına yönelik gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 15

Profesyonel kadroların eğitilmesi

1. Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemlerinin mağdurları veya mağduriyete neden olanlar üzerinde çalışan ilgili profesyonel kadroların, söz konusu şiddet olaylarının önlenmesi ve tespit edilmesi, kadın erkek eşitliği, mağdurların ihtiyaçları ve haklarının yanı sıra, ikincil mağduriyetin önlenmesi konularında uygun bir şekilde eğitimini sağlayacak veya bu eğitimi güçlendireceklerdir.
2. Taraflar 1. fıkrada sözü edilen eğitimin, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet olayı vakalarının çeşitli kurumlara sevk edildiklerinde kapsamlı ve uygun bir biçimde ilgilenilmelerini mümkün kılmak üzere, birden fazla kurum ve kuruluş arasında koordineli işbirliği konusunda eğitimi de içermesini teşvik edeceklerdir.

Madde 16

Önleyici müdahale ve tedavi programları

1. Taraflar ileride meydana gelecek şiddet olaylarını önleme ve şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirme amacıyla, aile içi şiddet girişiminde bulunanlar için, kişisel ilişkilerde şiddete başvurmayan davranışlar benimsemeyi öğretmeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar özellikle cinsel suç işleyenlerin yeniden suç işlemelerini önlemeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır
3. Taraflar 1. ve 2. fıkrada belirtilen tedbirleri alırken, mağdurların insan haklarının emniyetinin ve desteklenmesinin başlıca kaygı olmasını ve yerine göre bu programların mağdurlara yönelik özel destek hizmetleriyle yakın koordinasyon içinde oluşturulup uygulanmasını temin edeceklerdir.

IV. BÖLÜM

Koruma ve Destek

Madde 18

Genel yükümlülükler

1. Taraflar tüm mağdurları daha başka şiddet eylemlerine karşı korumak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, iç hukukları uyarınca, bu Sözleşmenin 20 ve 22'nci maddelerinde belirtilen genel ve uzman destek hizmetlerine sevk de dahil olmak üzere, mağdurları ve tanıkları bu Sözleşmenin kapsadığı her türlü şiddet eylemine karşı korur ve desteklerken; yargı birimleri, savcılar, kolluk kuvvetleri, yerel ve bölgesel yönetimler dahil, ilgili tüm devlet kurumlarının yanı sıra, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla etkili bir işbirliği için uygun mekanizmaların mevcudiyetini temin etmek üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.
3. Taraflar bu bölüm uyarınca alınan tedbirlerin:
 - kadınlara karşı şiddetin ve aile içi şiddetin toplumsal cinsiyet boyutlu bir anlayışa dayalı olmasını ve mağdurun insan haklarına ve emniyetine odaklanmasını,
 - mağdurlar, mağduriyete neden olanlar ve çocuklar arasındaki ilişkileri ve bu unsurların daha geniş toplumsal ortamını da göz önüne alan bütüncül bir yaklaşıma dayalı olmasını,
 - ikincil mağduriyetten kaçınılmasını amaçlamasını,
 - Şiddetin kadın mağdurlarının güçlendirilmesini ve ekonomik bağımsızlığını amaçlamasını,
 - yerine göre çeşitli koruma ve destek sistemlerinin aynı binalarda bulunmasına imkan sağlamasını,
 - Çocuk mağdurlar dahil, hassas konumdaki insanların spesifik ihtiyaçlarına dönük olmasını ve bu imkanların mağdurlara sağlanmasını temin edeceklerdir.
4. Söz konusu hizmetler, mağdurun şikayette bulunarak dava açmasından veya mağduriyete neden olanlar hakkında ifade vermesinden bağımsız olarak sağlanacaktır.
5. Taraflar uluslararası hukuk uyarınca konsolosluk korumasına veya diğer tür korumaya veya desteğe hakkı olan vatandaşlarına ve diğer mağdurlara bu tür hizmetleri sağlamak üzere uygun tedbirleri alacaklardır.

Madde 19

Bilgi

Taraflar mağdurların mevcut destek hizmetleri ve yasal tedbirler konusunda anlayabildikleri bir dilde yeterli ve zamanında bilgi almalarını sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 20

Genel destek hizmetleri

1. Taraflar mağdurların Şiddet eylemi sonrasında iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişimini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. Bu tedbirlere gerektiğinde, yasal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, finansal yardım, konut sağlama, eğitim, oğretim ve iş bulma yardımı da dahil olacaktır.
2. Taraflar mağdurların sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişim sağlamalarını ve söz konusu servislerin yeterli kaynağı olmasını ve hizmeti sağlayacak profesyonel kadroların mağdurlara yardımcı olacak ve onları uygun hizmet birimlerine sevk edecek Şekilde eğitilmelerini temin edecek yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 21

Bireysel/toplu Őikayetlerde sağlanacak yardım

Taraflar mağdurların ilgili bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu Şikayet mekanizmalarıyla ilgili bilgi sahibi olmalarını ve söz konusu mekanizmalara erişimini temin edeceklerdir.

Taraflar mağdurlara, bu tür Őikayetlerde buldukları sırada duyarlı ve bilgileye dayalı bir yardım sağlanmasını destekleyecek ve yaygınlaŐtıracaklardır.

Madde 22

Uzman destek hizmetleri

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki Şiddet eylemlerine maruz kalmış mağdurlara, yeterli bir coğrafi dağılım çerçevesinde, derhal, kısa ve uzun dönemli uzman destek hizmetleri sağlanması ve bu yönde gerekli düzenlemelerin yapılması için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar tüm Şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına uzmanlık gerektiren kadın destek hizmetlerini sağlayacak ve bu yönde gerekli düzenlemeleri yapacaklardır.

Madde 23

Barınaklar

Taraflar mağdurlara, ve özellikle kadın ve çocuklara, kalacak güvenli yer sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda kolayca eriŐilebilir barınaklar oluşturmak ve mağdurların yardımına proaktif bir biçimde koŐmak üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 24

Telefon yardım hatları

Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak telefonla arayanlar için, gizliliğe bağlı kalarak veya arayanların kimliklerinin açıklanmamasına gereken dikkati göstererek, ülke çapında 7 gün 24 saat esasına göre faaliyet gösteren ücretsiz telefon hatlarının oluşturulması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 25

Cinsel şiddet mağdurlarına destek

Taraflar mağdurlar için tıbbi ve adli tıp muayenesi yapmak, travma desteği ve danışmanlık hizmetleri sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda ve kolayca erişilebilen, ırza geçmeyle ilgili kriz merkezleri veya cinsel şiddet sevk merkezleri oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 26

Çocuk tanıkların korunması ve bunlara destek sağlanması

1. Taraflar mağdurlara koruma ve destek hizmetleri sağlarken, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayının çocuk tanıklarının haklarının ve ihtiyaçlarının gerektiği gibi biçimde göz önüne alınması amacıyla gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Bu madde uyarınca alınacak tedbirlere bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayının çocuk tanıklarına, yaşlarına uygun psikososyal danışmanlık hizmeti dahil edilecek ve söz konusu tedbirlerle çocuğun menfaatlerine uygun olarak gereken ilgi gösterilecektir.

Madde 27

Haber verme

Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesine tanık olan veya bu tür eylemlerin gerçekleştirildiğine veya müteakip şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebileceğine dair makul gerekçeleri olan şahısların bunu yetkili makamlara bildirmelerini teşvik etmeye yönelik gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 28

Profesyonel kadroların bildirimleri

Taraflar iç hukukun belirli meslek sahiplerine getirdiği mahremiyet ilkesinin, uygun koşullar altında, söz konusu meslek erbabının bu Sözleşme kapsamında yer alan ciddi bir şiddet eyleminin gerçekleştirildiğine dair makul nedenleri olması halinde, böyle bir şiddet eyleminin gerçekleştirildiğini ve müteakip ciddi şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebileceğini, yetkili kurum veya makamlara bildirmesinin önünde engel teşkil etmesini temin etmek üzere gerekli tedbirleri alacaklardır.

V. BÖLÜM

Esasa müteallik hukuk

Madde 29

Hukuk davaları ve hukuk yolları

1. Taraflar mağdurun saldırgana karşı yeterli hukuki yollara başvurmasını sağlayacak yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar mağdurlara, uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak, gc ve yetkileri dahilinde gerekli önleyici veya koruyucu tedbirleri almayan devlet makamlarına karşı yeterli hukuki yolların sağlanması için gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

Madde 30

Tazminat

1. Taraflar mağdurların bu Sözleşmede belirlenen herhangi bir suç nedeniyle faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Hasarın fail, sigorta şirketi veya finansmanı devletçe sağlanan sağlık ve sosyal sigorta hükümlerince karşılanmaması halinde, ciddi bedensel yaralanma veya sağlık bozukluğuna uğrayanlara yeterli Devlet tazminatı sağlanacaktır. Bu durum, mağdurun emniyetine gereken dikkat sarf edilmesi koşuluyla, Tarafların, söz konusu tazminatın, fail tarafından verilen tazminat kadar azaltılması talep etmesini ihtimal dışı bırakmaz.
3. 2. fıkra uyarınca alınacak tedbirler, tazminatın makul bir süre içinde verilmesini teminat altına alacaktır.

Madde 31

Velayet altına alma, ziyaret hakları ve emniyet

1. Taraflar çocukların velayetinin ve ziyaret haklarının belirlenmesinde, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet olaylarının göz önüne alınmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar herhangi bir ziyaret hakkı veya velayet hakkının kullanılmasının mağdurun veya çocukların haklarını veya emniyetini tehlikeye düşürmemesini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 32

Zorla evlendirmelerin doğuracağı hukuki sonuçlar

Taraflar mağdura gereksiz bir parasal veya idari yk getirmeksizin, zorla gerçekleştirilen evliliklerin geçersiz ve hükümsüz kılınabilmesini veya sona erdirilmesini temin edecek yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 33

Psikolojik şiddet

Taraflar bir şahsın psikolojik bütünlüğünü zorlamayla veya tehditlerle ciddi bir şekilde bozmaya yönelik kasıtlı girişimlerin cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 34

Taciz amaçlı takip

Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkar davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 35

Fiziksel şiddet

Taraflar başka bir şahsa karşı kasten fiziksel şiddet eylemlerinde bulunmanın cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 36

Irza geçme de dahil olmak üzere cinsel şiddet eylemleri

1. Taraflar aşağıdaki kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:
 - a) başka bir insanla, rızası olmaksızın, herhangi bir vücut parçasını veya cismi kullanarak, cinsel nitelikli bir vajinal, anal veya oral penetrasyon gerçekleştirmek;
 - b) bir insanla, rızası olmaksızın, cinsel nitelikli diğer eylemlere girmek;
 - c) Başka bir insanın, rızası olmaksızın, üçüncü bir insanla cinsel nitelikli eylemlere girmesine neden olmak.
2. Rıza, mevcut koşullar bağlamında değerlendirilmek üzere, şahsın özgür iradesi sonucunda gönüllü olarak verilmelidir.
3. Taraflar 1. fıkrada yer alan hükümlerin aynı zamanda iç hukukta kabul edilmiş olan, eski veya mevcut eşlere veya birlikte yaşayan bireylere karşı gerçekleştirilmiş eylemler için de geçerli olmasının temin edilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 37

Zorla yapılan evlilikler

1. Taraflar bir yetişkini veya çocuğu kasten evliliğe zorlamanın cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, bir yetişkinin veya çocuğun, ikamet ettiği Taraf veya Devletten farklı bir

Tarafa veya devlete, söz konusu yetişkini veya çocuğu evliliğe zorlama amacıyla kasten kandırılarak götürülmesinin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 38

Kadın sünneti

Taraflar aşağıda belirtilen kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

- a) kadının labia majora, labia minora veya klitorisinin tümünün kesilip çıkartılması, labia majoranın kenarlarının birleştirilmesi veya başka türlü bir kesmeye tabi tutulması;
- b) bir kadını a fıkrasına belirtilen eylemlerden birine maruz kalmaya zorlama veya bu eylemleri bir kadına yaptırmak;
- c) bir genç kıızı a bendinde belirtilen eylemlerden herhangi birine teşvik etmek, zorla maruz bırakmak veya bunları bizzat kendisine uygulamak

Madde 39

Kürtaja ve kısırlaştırmaya zorlama

Taraflar aşağıda belirtilen kasti eylemlerin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

- a) kadına, önceden bilgilendirilmiş oluruunu almadan kürtaj uygulamak;
- b) Bir kadının önceden bilgilendirilmiş onayı olmaksızın ve kadın söz konusu usulün mahiyetini anlamaksızın, kadının doğal üreme kapasitesini sona erdirme maksatlı veya bu etkiyi doğuran bir ameliyat yapmak.

Madde 40

Cinsel taciz

Taraflar bir şahsın onurunu ihlal etme etkisi yaratan veya bu maksatla gerçekleştirilen, ve özellikle de aşağılayıcı, düşmanca, hakaretamiz, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratırken, her türlü istenmeyen, cinsel mahiyette sözlü veya sözlü olmayan veya fiziksel davranışın cezai veya diğer yasal yaptırıma tabi olmasını temin etmek üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 41

Yardımcı olmak ve yataklık yapmak ve yeltenmek

1. Taraflar bu Sözleşmenin Madde 33, 34, 35, 36, 37, 38.a ve 39. maddelerince belirlenmiş suçların işlenmesine, bu suçlar kasten işlendiğinde, yardımcı olmak ve yataklık yapmanın suç olarak kabul edilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, kasten işlendiğinde, bu Sözleşmenin madde 35, 36, 37, 38.a ve 39. maddelerince belirlenmiş suçları işleme girişimlerinin suç kabul edilmesi için gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

Madde 42

Sözde “namus” adına işlenen suçlar da dahil olmak üzere, işlenen suçlar için gerekçelerin kabul edilmemesi

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamında kalan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesinden sonra başlatılan ceza davalarında kültür, töre, din, gelenek veya sözde “namus”un gerekçe olarak öne sürülmesinin önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, herhangi bir şahsın bir çocuğu 1. fıkradaki eylemleri gerçekleştirmeye kişiktirmesinin, yapılan eylemlerle ilgili olarak söz konusu şahsın cezai sorumluluğunu ortadan kaldırmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 43

Cezai suçların uygulanması

Bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlar, mağdurla fail arasındaki ilişkinin mahiyetinden bağımsız olarak geçerli olacaktır.

Madde 44

Yargı yetkisi

1. Taraflar suçun aşağıdaki hallerde işlenmesi halinde, bu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suçla ilgili olarak yargı yetkisi oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:
 - a) kendi topraklarında; veya
 - b) kendi bandıralarını taşıyan bir gemide; veya
 - c) kendi yasalarına göre tescil edilmiş bir uçakta; veya
 - d) kendi vatandaşlarından biri tarafından; veya
 - e) normal ikametgahı kendi topraklarında olan bir şahıs tarafından işlenmesi halinde.
2. Taraflar söz konusu suçun vatandaşlarından birine veya normal olarak kendi topraklarında ikamet eden birine karşı işlenmesi halinde, bu Sözleşmede belirlenen herhangi bir suçla ilgili olarak yargı yetkisi oluşturmaya yönelik gerekli yasal veya diğer tedbirleri almaya çalışacaklardır.
3. Bu Sözleşmenin Madde 36,37,38 ve 39 uyarınca belirlenen suçların kovuşturulması için, taraflar yargı yetkilerinin söz konusu eylemlerin işlendikleri topraklarda cezalandırılması koşuluna tabi olmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
4. Bu Sözleşmenin Madde 36,37,38 ve 39'u uyarınca belirlenen suçların kovuşturulması için, taraflar 1 d ve e fıkralarına ilişkin yargı yetkisinin, kovuşturmanın ancak mağdurun eylemi haber vermesinden sonra veya Devlet'in suçun işlendiği yerle ilgili bilgiyi sağlaması halinde başlatılması koşuluna bağlı olmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
5. Taraflar, eylemi icra ettiği iddia edilen failin kendi topraklarında bulunduğu hallerde ve söz konusu şahsı sırf milliyetine istinaden üçüncü bir tarafa teslim etme-

dikleri durumlarda, bu Sözleşmede belirlenen suçlarla ilgili yargı yetkisini oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

6. Birden fazla Taraf bu Sözleşme uyarınca belirlenen ve işlendiği iddia edilen bir suçla ilgili yargı yetkisi talebinde bulunduğu anda, ilgili taraflar, yerine göre, kovuşturma için en iyi yargı yetkisini belirleme amacıyla birbirleriyle istişarede bulunacaklardır.
7. Uluslararası hukukun genel kuralları saklı kalmak kaydıyla, bu Sözleşme, Taraflardan birinin kendi iç hukukuna dayalı olarak icra edeceği cezai yargı yetkisini uygulamadan hariç tutmaz.

Madde 45

Yaptırımlar ve tedbirler

1. Taraflar Bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçların, ciddiyetleri dikkate alınarak, etkili, orantılı ve caydırıcı cezalarla cezalandırılması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar faillerle ilgili olarak aşağıda belirtilen diğer tedbirler de alabilirler:
 - hüküm giyen şahısların izlenmesi veya bu şahısların kontrol altında tutulması;
 - Çocuğun menfaatleri, ki buna çocuğun güvenliği de dahildir, başka bir şekilde teminat altına alınamıyorsa velayet haklarının geri alınması.

Madde 46

Cezayı ağırlaştırıcı koşullar

Taraflar, aşağıdaki koşulların, bu koşulların söz konusu suçun halihazırda temel unsurlarını oluşturmadığı hallerde, iç hukukun ilgili hükümlerine uygun olarak, bu Sözleşmede belirlenen suçlarla ilgili olarak verilecek cezanın belirlenmesinde ağırlaştırıcı koşullar olarak göz önünde bulundurulabileceğini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

- a) suçun, iç hukukun kabul ettiği eski veya mevcut bir eşe veya birlikte yaşanan bireye karşı, aile fertlerinden biri tarafından, mağdurla birlikte ikamet eden biri tarafından veya yetkisini suistimal eden biri tarafından işlendiği hallerde;
- b) suçun veya suçların mükerrer olarak işlenmesi halinde;
- c) suçun belirli şartlar nedeniyle hassas konuma gelmiş bir bireye karşı işlenmesi halinde;
- d) suçun bir çocuğa karşı veya çocuğun huzurunda işlenmesi halinde;
- e) suçun iki veya daha fazla insan tarafından birlikte hareket ederek işlenmesi halinde;
- f) suçtan önce veya suçun işlenmesi esnasında çok aşırı düzeylerde şiddet uygulanmış olması halinde;
- g) suçun silah kullanarak veya silah tehdidiyle işlenmiş olması halinde;
- h) suçun mağdura ağır fiziksel veya psikolojik zarar vermesi halinde;
- i) Failin daha öncede de benzer suçlardan hüküm giymiş olması halinde.

Madde 47

Başka bir Tarafça verilen hükümler

Taraflar ceza hükmünü belirlerken, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlarla ilgili olarak başka bir Tarafça verilen nihai hüküm olasılığını da göz önüne alarak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 48

Zorunlu anlaşmazlık giderme alternatif sürelerinin veya hüküm vermenin yasaklanması

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu anlaşmazlık giderme alternatif süreçlerini yasaklamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar bir para cezasının ödenmesinin emredilmesi halinde, failin mağdura karşı finansal yükümlülüklerini yerine getirebilme yeteneğinin gereken biçimde hesaba katılmasının temin edilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

VI. BÖLÜM

Soruşturma, Kovuşturma, Usul hukuku ve Koruyucu Tedbirler

Madde 49

Genel yükümlülükler

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayı ile ilgili soruşturma ve yasal işlemlerin, bir yandan cezai işlemlerin tüm safhalarında mağdurların hakları dikkate alınırken, gereksiz bir gecikme olmaksızın sürdürülmesini temin etmek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar temel insan haklarına uygun bir biçimde ve toplumsal cinsiyet temelli bir şiddet eylemi anlayışıyla, Sözleşme uyarınca belirlenen suçların etkili bir biçimde soruşturulup kovuşturulmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 50

Ani mukabele, önleme ve koruma

1. Taraflar sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemine karşı, mağdurlara yeterli korumayı derhal sağlayarak süratle ve gereken biçimde mukabelede bulunmalarını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar önleyici operasyonel tedbirler ve kanıt toplama da dahil olmak üzere, sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemini süratle ve uygun bir biçimde önlemesi ve bunlara karşı koruma sağlamanı temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 51

Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi

1. Taraflar riski yönetmek ve gerektiğinde koordineli bir biçimde emniyet ve destek temin etmek üzere tüm yetkili makamların ölüm riski, durumun ciddiyeti ve şiddet eyleminin tekrarlanması riskini değerlendirmelerini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar 1. fıkrada belirtilen değerlendirmede, soruşturmada ve koruyucu tedbirler uygulamasının her aşamasında, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerini gerçekleştirenlerin ateşli silahlara sahip olduğunun göz önüne alınmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 52

Acil durumlarda uzaklaştırma emirleri

Taraflar, yetkili makamlara, ani tehlike durumlarında, aile içi şiddet faillerinin, mağdurun veya risk altındaki şahsın ikametgahını yeterli bir süre için terk etme emri verme ve failerin mağdurun veya risk altındaki şahsın ikametgahına girmesini veya mağdurla veya risk altındaki şahısla temas etmesini yasaklama yetkisi verilmesini temin edecek yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 53

Engelleme veya koruma emirleri

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet mağdurlarının uygun engelleme veya koruma emirlerinden yararlanmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar 1. fıkrada sözü edilen engelleme emirlerinin aşağıdaki niteliklere sahip olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:
 - söz konusu emirler mağdurun derhal korunmasını sağlayacak ve mağdura gereksiz finansal veya idari yük getirmeyecektir;
 - belirli bir süre için veya bu süreyle ilgili bir değişiklik yapıncaya veya yürürlükten kalkıncaya kadar verilecektir;
 - gerektiğinde derhal yürürlüğe (ex parte) girecektir;
 - diğer yargı sürelerinden bağımsız olarak veya bunlara ilaveten verilebilecektir;
 - daha sonra başlatılabilecek yargı süreçlerine dahil edilmesi mümkün olacaktır.
3. Taraflar 1. fıkrada saptanan kısıtlama veya koruma emirlerinin ihlallerin etkili, orantılı ve caydırıcı cezai veya diğer yasal yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 54

Soruşturmalar ve kanıtlar

Taraflar herhangi bir hukuk veya ceza davasında mağdurun cinsel geçmişi ve davra-

nışıyla ilgili var olan kanıtlara yalnızca davayla ilgili ve gerekliyse izin verilmesini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaktır.

Madde 55

Ex parte (nizasız) ve ex officio (re'sen) yargılama

1. Taraflar, bu Sözleşme'nin 35, 36, 37, 38 ve 39. maddelerinde belirlenen suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmanın, suçun kısmen veya tamamen kendi topraklarında işlenmiş olması durumunda, mağdurun ifadesine veya şikayetine bağlı olmaksızın ve mağdurun ifadesini veya şikayetini geri çekmesi durumunda dahi devam edebilmesini temin edeceklerdir.
2. Taraflar, kendi iç hukuk kurallarının ön gördüğü koşullara uygun biçimde, bu Sözleşme'de belirlenen suçlarla ilgili olarak yürütülen soruşturma ve yargı süreçlerinde mağdurun kendi talebi doğrultusunda kamu kuruluşlarından ve sivil toplum kuruluşlarından ve aile içi şiddet danışmanlarından yardım ve/veya destek almasına olanak sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

Madde 56

Koruma tedbirleri

1. Taraflar soruşturmanın ve yargı sürecinin tüm safhalarında, özellikle aşağıdakileri sağlayarak, mağdurların, tanık olarak özel ihtiyaçları da dahil olmak üzere, haklarını ve çıkarlarını koruyacak yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:
 - a) mağdurların, ailelerinin ve tanıkların, sindirmeye, misillemeye ve tekrar mağdur bırakılmaya karşı korunmalarını sağlayacaklardır;
 - b) mağdurun en azından kendisinin veya ailesinin tehlikede olabileceği durumlarda, failin kaçması veya geçici veya kesin olarak serbest bırakılması halinde mağdurun bilgilendirilmesini sağlamak;
 - c) mağdurlara, iç hukuk kurallarının ön gördüğü koşullar altında, hakları ve faydalanabilecekleri hizmetler ve şikayetlerinin takibi, masraflar, soruşturma veya davaların genel gelişimi ve mağdurların bu süreç içindeki rolleri, ve davalarının sonuçları hakkında bilgi vermek;
 - d) mağdurun iç hukuk kurallarının usulüne uygun olarak duruşmalara katılmasını, kanıt temin etmesini ve kendi görüşlerini, ihtiyaçlarını ve kaygılarını doğrudan veya bir aracı vasıtasıyla sunmasını ve bunların dikkate alınmasını sağlamak;
 - e) mağdurlara haklarının ve menfaatlerinin usule uygun olarak arz edilmesi ve dikkate alınması için uygun destek hizmetleri sağlamak;
 - f) mağdurun mahremiyetini ve görüntüsünü korumak için tedbirlerin alınabilmesini temin etmek;
 - g) mağdur ile failer arasında temastan mahkemede ve kolluk kuvvetlerinin binalarında, mümkün olduğu ölçüde kaçınmak;
 - h) davaya taraf olarak katılan veya kanıt sunan mağdurlara bağımsız ve yetkin çevirmenler sağlamak;
 - i) iç hukuk kurallarına uygun biçimde, mağdurun, varsa uygun iletişim teknolojilerinden yararlanarak, mahkeme salonuna gitmeden veya en azından fail

olduğu iddia edilen kişinin mahkeme salonunda bulunmadığı bir ortamda ifade vermesini sağlamak.

2. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağduru ve tanığı olan bir çocuğa, çocuğun çıkarları ilkesini dikkate alınarak, yerine göre, özel koruma önlemleri sağlanacaktır.

Madde 57

Hukuki yardım

Taraflar, mağdurların iç hukuk kurallarının öngördüğü koşullar altında hukuki yardım ve ücretsiz adli yardım alma hakkını sağlayacaklardır.

Madde 58

Zaman aşımı

Taraflar, bu Sözleşme'nin 36, 37, 38 ve 39. maddelerinde tanımlanan suçlarla ilgili yasal işlemlerin başlatılması için öngörülen zaman aşımı süresinin, mağdurun reşit olmasından sonra etkili bir dava sürecini başlatmaya olanak tanıyacak şekilde, yeterli bir süre devam etmesini ve suçun ağırlığıyla orantılı olarak sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

VII. BÖLÜM

Göç ve iltica

Madde 59

Oturma izni

1. Taraflar, ikametgâh durumu iç hukuk tarafından tanınan eş veya birlikte yaşanan bireye bağlı olan mağdurlara, evliliğin veya ilişkinin bozulması durumunda özellikle zor koşullarda, başvuru üzerine, evliliğin veya ilişkinin süresini dikkate almaksızın eşten bağımsız oturma izninin verilmesini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaktır. Eşten bağımsız oturma izninin verilmesine ve süresine ilişkin koşullar iç hukuk tarafından belirlenir.
2. Taraflar ikametgâh durumu iç hukuk tarafından tanınan eş veya birlikte yaşanan bireye bağlı olan mağdurların ikametgah nedeniyle başlatılan sınır dışı işlemlerini bağımsız oturma izni için başvurularına olanak sağlayacak şekilde durdurabilmelerini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
3. Taraflar, aşağıdaki durumlardan biri veya her ikisi birden söz konusu olduğunda mağdurlara yenilenebilir oturma izni verecektir:
 - a) yetkili makamların, mağdurların, kişisel durumlarının bir gereği olarak ülkede kalmalarının gerekli olduğunu uygun bulması halinde;
 - b) yetkili makamların mağdurların, soruşturma veya cezai işlemler sırasında yetkili makamlarla işbirliği içinde olmaları amacıyla ülkede kalmalarının gerekli olduğunu uygun bulması halinde
4. Taraflar evlilik amacıyla başka bir ülkeye getirilen ve bunun sonucunda normal olarak yaşadıkları ülkenin oturma iznini kaybeden zorla evlilik mağdurlarına, izin-

lerini geri alabilmelerini temin etmek üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 60

Toplumsal cinsiyete dayalı iltica talepleri

1. Taraflar kadına yönelik, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesi 1A(2) Maddesi anlamında zulüm olarak ve tamamlayıcı/ ikincil korumayı gerektiren ciddi bir hasar biçimi olarak tanınabilmesini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, Sözleşme’de tanımlanan tüm gerekçelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde yorumlanmasını ve bu gerekçelerden herhangi biri veya birkaçı nedeniyle zulüm görme tehlikesi söz konusuysa, başvuru sahiplerine, yürürlükteki ilgili hukuki vasıtalara göre mülteci statüsünün tanınmasını temin edeceklerdir.
3. Taraflar iltica başvurusu yapanlar için toplumsal cinsiyete duyarlı ülkeye kabul usullerinin ve destek hizmetlerinin yanı sıra, toplumsal cinsiyet yönergelerini ve mülteci statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma için başvuruyu da kapsayan, toplumsal cinsiyete duyarlı sığınma usullerini oluşturmak için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 61

Geri göndermeme

1. Taraflar, uluslararası hukuk çerçevesindeki yükümlülükleri uyarınca geri göndermeme ilkesinin tanınması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.
2. Taraflar statüsü ve ikamet durumuna bakılmaksızın, korumaya muhtaç, kadına yönelik şiddet mağdurlarının hayatlarının risk altında olabileceği veya işkenceye veya insanlık dışı muameleye veya cezalandırılmaya maruz kalabilecekleri hiçbir ülkeye hiçbir durum altında iade edilmeyeceklerini güvence altına almak üzere gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

VIII. BÖLÜM

Uluslararası İşbirliği

Madde 62

Genel prensipler

1. Taraflar, bu Sözleşmenin hükümlerine uyararak, medeni hukuk ve ceza hukuku konularında işbirliğine ilişkin uluslararası ve bölgesel anlaşmaları ve belgeleri uygulayarak, ortak veya karşılıklı mevzuat ve iç hukuk kuralları esas alınarak üzerinde mutabakata varılmış düzenlemeleri uygulayarak, ve mümkün olan en kapsamlı şekilde, aşağıdaki amaçlara yönelik olarak işbirliği yapacaklardır:
 - a) bu Sözleşmenin kapsamına giren her türlü şiddet eyleminin önlenmesi, bunlarla mücadele edilmesi ve bunların kovuşturulması;
 - b) mağdurların korunması ve mağdurlara destek sağlanması;

- c) bu Sözleşmeye göre suç olarak kabul edilen eylemler hakkında soruşturmaların ve yasal sürecin yürütülmesi;
 - d) Koruma emirleri dahil olmak üzere, Tarafların yargı makamlarınca bu konuya ilişkin verdikleri hukuki ve cezai kararlarının uygulanması.
2. Taraflar, bu Sözleşme uyarınca suç olarak tanımlanan bir eylemin mağdurlarının, bu suç ikamet ettikleri ülkeden başka bir Taraf devletin topraklarında gerçekleştiği takdirde, ikamet ettikleri Devletin yetkili makamlarına şikayet başvurusunda bulunabilmelerini temin etmek üzere gereken yasal ve diğer tedbirleri alacaktır.
 3. Bu sözleşmeye Taraf başka bir devlet ile, cezai konularda, suçluların iadesinde veya o devletin verdiği hukuk ve ceza davaları kararlarının uygulanmasında, aralarında yapmış oldukları anlaşmaya dayanarak hukuki konularda karşılıklı yardımlaşmada bulunan bir Taraf, böyle bir anlaşma yapmadığı başka bir Taraftan, kendisine hukuki işbirliği talebi geldiğinde, bu Sözleşmenin tanımladığı suçlara ilişkin cezai konularda, suçluların iadesinde veya bu Sözleşmeye Taraf o ülkenin hukuk veya ceza davaları kararlarının uygulanmasında karşılıklı hukuki yardımlaşmada bulunabilmek için bu Sözleşmeyi hukuki temel olarak alabilir.
 4. Taraflar, kadınlara yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi çabalarını, üçüncü Devletlerin yararlanacağı kalkınma amaçlı yardım programlarıyla, gereken yerlerde bütünleştirecekler, Madde 18, 5. fıkraya uyarınca mağdurların korunmasını kolaylaştırmak amacıyla üçüncü Devletlerle ikili ve çok taraflı anlaşmalar yapacaklardır.

Madde 63

Risk altındaki kişilerle ilgili tedbirler

Taraflardan herhangi birinin, edindiği bilgilere dayanarak, bir kişinin başka bir Taraf ülkede bu Sözleşmenin Madde 36, 37 38 ve 39'da belirtilen şiddet eylemlerine her an maruz kalma riski altında olduğunu düşünmek için makul nedenleri varsa, bilgilere sahip olan bu Tarafın elindeki bilgileri, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla, gecikmeksizin diğer Tarafa iletmesi teşvik edilmektedir. Risk altındaki kişinin çıkarları açısından, mümkün olan her yerde bu bilgilere, korumayla ilgili mevcut hükümlerin ayrıntıları da dahil edilmelidir.

Madde 64

Bilgilendirme

1. Önlemler alması talep edilen Taraf, talep eden Tarafı bu konuda atılan adımların sonuçları hakkında derhal bilgilendirecektir. Talep edilen Taraf, önlemlerin alınmasını talep eden Tarafı, amaçlanan faaliyetlerin yerine getirilmesini engelleyen veya önemli derecede geciktirme ihtimali olan koşullardan da gecikmeksizin haberdar edecektir.
2. Taraflardan biri, karşıdan bir talep gelmeksizin, kendi yaptığı soruşturmalar çerçevesinde edindiği bilgileri, bu bilgilerin karşı Tarafa bu Sözleşmede belirtilen suçları önlemede veya bu suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma başlatılmasında veya yürütülmesinde yardımcı olacağını düşünüyorsa veya söz konusu karşı Tarafın bu konuyla ilgili işbirliği talebi olacağını düşünüyorsa, kendi iç hukukunun izin verdiği ölçüde diğer Tarafa iletilebilir.

3. 2. Fıkra uyarınca herhangi bir bilgi edinen bir Taraf, uygun görüldüğü takdirde, yargı sürecinin başlatılması veya bu bilgilerin hukuki ve cezai kovuşturmada göz önüne alınması için bu bilgileri kendi yetkili makamlarına ulaştıracaktır.

Madde 65

Verilerin Korunması

Kişisel veriler, Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesinde Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Taraflara getirdiği yükümlülükler gereğince saklanacak ve kullanılacaktır (ETS No. 108).

ULUSAL MEVZUAT

Seçki

YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU

Kanun Numarası: 6458

Kabul Tarihi: 4/4/2013

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 11/4/2013 / **Sayı:** 28615

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 / **Cilt:** 53

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Geri Gönderme Yasağı

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç¹

Madde 1 – (1) Bu Kanunun amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları (...) düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı (...) kapsar.²

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

Tanımlar³

Madde 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Aile üyeleri: Başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşini, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
- Avrupa ülkeleri: Avrupa Konseyi üyesi olan ülkeler ile Cumhurbaşkanınca belirlenecek diğer ülkeleri,

1 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddede yer alan "ve İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

2 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

3 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde, "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

- c) Bakan: İçişleri Bakanını,
- ç) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
- e) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- f) Destekleyici: Aile birliği amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların masraflarını üstlenen ve ikamet izni talebinde bulunanlar tarafından başvuruya dayanak gösterilen Türk vatandaşını veya Türkiye'de yasal olarak bulunan yabancıyı,
- g) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- ğ) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- h) Giriş ve çıkış kontrolü: Sınır kapılarındaki kontrol işlemlerini,
- ı) Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı,
- i) İkamet adresi: Türkiye'de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yeri,
- j) İkamet izni: Türkiye'de kalmak üzere verilen izin belgesini,
- k) Konsolosluk: Türkiye Cumhuriyeti başkonsolosluklarını, konsolosluklarını veya büyükelçilik konsolosluk şubelerini,
- l) Özel ihtiyaç sahibi: Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,⁴
- m) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,
- n) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,
- o) Sınır kapısı: Cumhurbaşkanı kararıyla Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış için belirlenen sınır geçiş noktasını,
- ö) Son karar: Başvuru sahibinin başvurusuyla veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin statüsüyle ilgili kararlardan; idari itirazda bulunulmaması ve yargıya başvurulmaması hâlinde Genel Müdürlük tarafından verilen karar veya yargıya başvurulması sonucunda temyiz edilmesi mümkün olmayan karar,
- p) Sözleşme: Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmeyi,
- r) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,
- s) Vatandaşı olduğu ülke: Yabancıların vatandaşı olduğu ülkeyi veya yabancıların

4 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1'inci maddesiyle, bu bentte yer alan "özürlü" ibaresi "engelli" şeklinde değiştirilmiştir.

birden fazla vatandaşlığının bulunduğu durumlarda, vatandaşlığında olduğu ülkelerden her birini,

- ş) Vatansız kişi: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişiyi,
- t) Vize: Türkiye’de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişi sağlayan izni,
- u) Vize muafiyeti: Vize alma gerekliliğini kaldıran düzenlemeyi,
- ü) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- v) Yabancı kimlik numarası: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,
- y) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Genel Müdürlük tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşu,
- z) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/169 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/163 md.) Kabul edilemeyen yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine veya ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi,
- aa) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/169 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/163 md.) Taşıyıcı: Yabancı uyruklu yolcuları taşıyan kara, hava, deniz ve demiryolu taşıtlarının gerçek veya tüzel kişi olan sahiplerini veya ticari kara, hava, deniz ve demiryolu işletmecilerini,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Geri Gönderme Yasağı

Geri gönderme yasağı

Madde 4 – (1) Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

İKİNCİ KISIM

Yabancılar

BİRİNCİ BÖLÜM

Türkiye’ye Giriş ve Vize

Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış

Madde 5 – (1) Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılır.

Belge kontrolü

Madde 6 – (1) Yabancı, pasaport veya pasaport yerine geçen belge ya da belgelerini, Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkışlarda görevlilere göstermek zorundadır.

- (2) Sınır geçişlerine ilişkin belge kontrolleri, taşıtlarda seyir hâlinde de yerine getirilebilir.
- (3) Havalimanlarının transit alanlarını kullanan yabancılar, yetkili makamlarca kontrolle tabi tutulabilirler.
- (4) Türkiye'ye girişlerde, yabancıların 7'nci madde kapsamında olup olmadığı kontrol edilir.
- (5) Bu maddenin uygulanmasında, kapsamlı kontrole tabi tutulması gerekli görülenler en fazla dört saat bekletilebilir. Yabancı, bu süre içerisinde her an ülkesine dönebileceği gibi dört saatlik süreyle sınırlı kalmaksızın ülkeye kabul ile ilgili işlemlerin sonuçlanmasını da bekleyebilir. Kapsamlı kontrol işlemlerine dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar

Madde 7 – (1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir:⁵

- a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar
 - b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar
 - c) 15'inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar
- (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.
 - (3) (Ek:6/12/2019-7196/70 md.) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir.

Uluslararası koruma başvurusuna ilişkin uygulama

Madde 8 – (1) 5'inci, 6'ncı ve 7'nci maddelerde yer alan şartlar, uluslararası koruma başvurusu yapmayı engelleyici şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.

Türkiye'ye giriş yasağı

Madde 9 – (1) Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak, kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'ye girmesinde sakınca görülen yabancıların ülkeye girişini yasaklayabilir.⁶

5 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanununun 70'inci maddesiyle, bu fıkraya "Aşağıdaki yabancılar," ibaresinden sonra gelmek üzere "kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve" ibaresi eklenmiştir.

6 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanununun 71'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Türkiye dışında olup da" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

- (2) Türkiye'den sınır dışı edilen yabancıların Türkiye'ye girişi, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından yasaklanır.
- (3) Türkiye'ye giriş yasağının süresi en fazla beş yıldır. Ancak, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit bulunması hâlinde bu süre Genel Müdürlükçe en fazla on yıl daha artırılabılır.
- (4) (Değişik:6/12/2019-7196/71 md.) Vize veya ikamet izni süresi sona eren ve bu durumları yetkili makamlarca tespit edilmeden önce Türkiye dışına çıkmak için valiliklere başvuruda bulunup hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılara, idari para cezalarını ödemiş olmaları ve Bakanlıkça belirlenen ihlal sürelerini aşmamaları kaydıyla, Türkiye'ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.
- (5) 56'ncı madde uyarınca Türkiye'yi terke davet edilenlerden, süresi içinde ülkeyi terk edenler hakkında giriş yasağı kararı alınmayabilir.
- (6) Genel Müdürlük, giriş yasağını kaldırabilir veya giriş yasağı saklı kalmak kaydıyla yabancıların belirli bir süre için Türkiye'ye girişine izin verebilir.
- (7) (Değişik:6/12/2019-7196/71 md.) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı sebebiyle Genel Müdürlükçe; idari para cezaları ve kamu alacakları sebebiyle ise valiliklerce yabancıların ülkeye kabulü ön izin şartına bağlanabilir.
- (8) (Ek:6/12/2019-7196/71 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Türkiye'ye giriş yasağının tebliği

Madde 10 – (1) Giriş yasağına ilişkin tebligat, 9'uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında olan yabancılara Türkiye'ye giriş yapmak üzere geldiklerinde sınır kapılarındaki yetkili makam tarafından, 9'uncu maddenin ikinci fıkrası kapsamında olan yabancılara ise valilikler tarafından yapılır. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

Vize zorunluluğu, vize başvurusu ve yetkili makamlar

Madde 11 – (1) Türkiye'de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki konsolosluklardan geliş amaçlarını da belirten vize alarak gelirler. Vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye'de sağladığı kalış süresi, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.

- (2) Vize başvurularının değerlendirmeye alınabilmesi için, başvuruların usulüne uygun olarak yapılması gerekir.
- (3) Vizeler, Türkiye'ye giriş için mutlak hak sağlamaz.
- (4) Vizeler, konsolosluklarca, istisnai durumlarda ise sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce verilir. Konsolosluklara yapılan başvurular doksan gün içinde sonuçlandırılır.
- (5) Yabancı ülke diplomatlarına, Türkiye Cumhuriyeti büyükelçiliklerince resen vize verilebilir. Bu vizeler, genel vize verme usulüne uygun olarak Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığına derhâl bildirilir. Bu vizeler harca tabi değildir.
- (6) Ülke menfaatleri göz önünde bulundurularak vize verilmesinde yarar görülen yabancılara, istisnai olarak Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilerince resen vize verilebi-

lır. Bu amaçla verilen vizeler, genel vize verme usulüne uygun olarak Bakanlık ve Dışışleri Bakanlığına derhâl bildirilir. Bu vizeler harca tabi değildir.

(7) Vize türlerine ve işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Vize muafiyeti⁷

Madde 12 – (1) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize şartı aranmaz:

- a) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ya da Cumhurbaşkanı kararıyla vizeden muaf tutulan ülkelerin vatandaşları
- b) Türkiye'ye giriş yapacağı tarih itibarıyla, geçerli ikamet veya çalışma izni bulunanlar
- c) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 18'inci maddesine göre verilmiş ve geçerliliklerini yitirmemiş yabancılara mahsus damgalı pasaport sahipleri
- ç) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28'inci maddesi kapsamında olduğu anlaşılmalr

(2) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize şartı aranmayabilir:

- a) Mücbir nedenlerle, Türk hava ve deniz limanlarını kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancılardan liman şehrine çıkacak kişiler
- b) Deniz limanlarına gelip, yetmiş iki saati geçmemek kaydıyla, liman şehrini veya civar illeri turizm amaçlı gezecek kişiler.

Sınır kapılarında verilen vizeler⁸

Madde 13 – (1) Vize almadan sınır kapılarına gelen yabancılara, süresi içinde Türkiye'den ayrılacaklarını belgelemeleri hâlinde, sınır kapılarında istisnai olarak vize verilebilir.

- (2) Sınır vizesi, sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce verilir. Valilik bu yetkisini sınırda görevli kolluk birimine devredebilir. Cumhurbaşkanınca farklı bir süre belirlenmediği sürece, bu vize Türkiye'de en fazla on beş gün kalma hakkı sağlar.
- (3) Sınır vizesinin verilmesinde, insani nedenlere bağlı olarak sağlık sigortası şartı aranmayabilir.

Havalimanı transit vizeleri

Madde 14 – (1) Türkiye'den transit geçecek yabancılara, havalimanı transit vizesi şartı getirilebilir. Havalimanı transit vizeleri, en fazla altı ay içinde kullanılmak üzere konsolosluklar tarafından verilir.

- (2) Havalimanı transit vizesi istenecek yabancılar, Bakanlık ve Dışışleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

7 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

8 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Vize verilmeyecek yabancılar

Madde 15 – (1) Aşağıda belirtilen yabancılar vize verilmez:

- a) Talep ettikleri vize süresinden en az altmış gün daha uzun süreli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar
 - b) Türkiye'ye girişleri yasaklı olanlar
 - c) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülenler
 - ç) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşıyanlar
 - d) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca, suçluların geri verilmesine esas olan suç veya suçlardan sanık olanlar ya da hükümlü bulunanlar
 - e) Kalacağı süreyi kapsayan geçerli sağlık sigortası bulunmayanlar
 - f) Türkiye'ye giriş, Türkiye'den geçiş veya Türkiye'de kalış amacını haklı nedenlere dayandıramayanlar
 - g) Kalacağı sürede, yeterli ve düzenli maddi imkâna sahip olmayanlar
 - ğ) Vize ihlalinden veya önceki ikamet izninden doğan ya da 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip ve tahsil edilmesi gereken alacakları ödemeyi kabul etmeyenler veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre takip edilen borç ve cezalarını ödemeyi kabul etmeyenler
- (2) Bu madde kapsamında olmasına rağmen vize verilmesinde yarar görülenlere Bakanın onayıyla vize verilebilir.

Vizenin iptali

Madde 16 – (1) Vizeler;

- a) Sahteciliğe konu olduğunun tespiti,
 - b) Üzerinde silinti, kazıntı veya tahrifat yapıldığının anlaşılması,
 - c) Vize sahibinin Türkiye'ye girişinin yasaklanması,
 - ç) Yabancıların suç işleyebileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunması,
 - d) Pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin sahte olması veya geçerliliğinin sona ermesi,
 - e) Vize veya vize muafiyetinin amacı dışında kullanılması,
 - f) Vizenin verilmesine temel olan şartların veya belgelerin geçerli olmadığı anlaşılması,
- hâllerinde, vizeyi veren makamlar veya valiliklerce iptal edilir.
- (2) Vizenin geçerlilik süresi içinde yabancıyla ilgili sınır dışı etme kararı alınması hâlinde vize iptal edilir.

Vize işlemlerinin tebliği

Madde 17 – (1) Vize talebinin reddi ya da vizenin iptaline ilişkin işlemler ilgiliye tebliğ edilir.

Cumhurbaşkanının vize ve pasaport işlemlerinde yetkisi⁹

Madde 18 – (1) Cumhurbaşkanı;

- a) Pasaporta ve vizeye dair işlemlerin belirlenmesine ilişkin anlaşmalar yapma-ya ve gerek gördüğü hâllerde bazı devletlerin vatandaşları için vize zorunluluğunu tek taraflı olarak kaldırmaya, vizelerin harçtan muaf tutulması da dâhil olmak üzere vize kolaylığı getirmeye ve vize sürelerini belirlemeye,
 - b) Savaş hâlinde veya diğer olağanüstü hâllerde ülkenin bir bölgesini veya tamamını kapsamak üzere, yabancılar için pasaporta dair kayıt ve şartlar koymaya,
 - c) Yabancıların Türkiye'ye girişlerini belli şartlara bağlayıcı veya kısıtlayıcı her tür önlemi almaya,
- yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

İkamet

İkamet izni

Madde 19 – (1) Türkiye'de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.

İkamet izninden muafiyet

Madde 20 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar ikamet izninden muaf tutulurlar:

- a) Doksan güne kadar vizeyle veya vizeden muaf olarak gelenler, vize süresi veya vize muafiyeti süresince
- b) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi sahibi olanlar
- c) Türkiye'de görevli diploması ve konsolosluk memurları
- ç) Türkiye'de görevli diploması ve konsolosluk memurlarının ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler
- d) Uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar
- e) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.
- f) 5901 sayılı Kanunun 28'inci maddesi kapsamında olanlar
- g) 76'ncı ve 83'üncü maddelerin birinci fıkraları kapsamında belge sahibi olanlar.¹⁰

9 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddenin başlığında yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde, aynı maddede yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde, değiştirilmiştir.

10 18/10/2018 tarihli ve 7148 sayılı Kanunun 35'inci maddesiyle bu bentte yer alan "69'uncu maddesinin yedinci fıkrası ile" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

- (2) Birinci fıkranın (c), (ç), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen yabancılara, şekil ve içeriği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca birlikte belirlenen belge tanzim edilir. Bu yabancılar, ikamet izninden muafiyet sağlayan durumları sona erdikten sonra da Türkiye’de kalmaya devam edeceklerse, en geç on gün içinde ikamet izni almak üzere valiliklere başvurmakla yükümlüdür.

İkamet izni başvurusu

Madde 21 – (1) İkamet izni başvurusu, yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılır.

- (2) İkamet izni için başvuracak yabancılarda, talep ettikleri ikamet izni süresinden altmış gün daha uzun süreli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgeye sahip olmaları şartı aranır.
- (3) Başvuru için gerekli olan bilgi ve belgeler eksik ise, başvurunun değerlendirilmesi eksiklikler tamamlanıncaya kadar ertelenebilir. Eksik olan bilgi ve belgeler ilgiliye bildirilir.
- (4) Konsolosluklar, ikamet izni başvurularını görüşleriyle birlikte Genel Müdürlüğe iletir. Genel Müdürlük, gerekli gördüğünde ilgili kurumların görüşlerini de alarak başvuruları sonuçlandırdıktan sonra, ikamet izninin düzenlenmesi ya da başvurunun reddedilmesi için konsolosluğa bilgi verir.
- (5) Başvurular, en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır.
- (6) İkamet izni başvurusunun reddine ilişkin işlemler ilgiliye tebliğ edilir.
- (7) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) (Değişik:6/12/2019-7196/72 md.) İkamet izni başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir. İçişleri Bakanlığı tarafından gerekli görülen durumlarda ikamet izni başvurularında azami üç yıl geçerli sözleşmelerle ve ikamet izni aracılık hizmet bedelinin %20’sinin genel bütçeye aktarılması kaydıyla, ikamet izni aracılık hizmeti sunacak yetkili aracı kurumlar Bakan onayıyla görevlendirilebilir. Buna ilişkin işlemlerde 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz. Buna ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Alınacak payın genel bütçeye özel gelir olarak kaydedilmesine ve bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerine özel ödenek yazılmasına Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvuruları

Madde 22 – (1) İkamet izni başvuruları, aşağıdaki hâllerde istisnai olarak valiliklere de yapılabilir:

- a) Adli veya idari makamların kararlarında veya taleplerinde
- b) Yabancının Türkiye’den ayrılmasının makul veya mümkün olmadığı durumlarda
- c) Uzun dönem ikamet izinlerinde
- ç) Öğrenci ikamet izinlerinde
- d) İnsani ikamet izinlerinde
- e) İnsan ticareti mağduru ikamet izinlerinde

- f) Aile ikamet izninden kısa dönem ikamet iznine geçişlerde
- g) Türkiye’de ikamet izni bulunan anne veya babanın Türkiye’de doğan çocukları için yapacağı başvurularda
- ğ) Geçerli ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesi veya değişikliğe uğramasından dolayı yeni kalış amacına uygun ikamet izni almak üzere yapılacak başvurularda
- h) 20’nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında yapılacak ikamet izni başvurularında
- ı) Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayanların, kısa dönem ikamet iznine geçişlerinde

İkamet izinlerinin tanzimi ve şekli

Madde 23 – (1) İkamet izinleri, pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli, kalış amacına bağlı ve her yabancı için ayrı düzenlenir.

- (2) İkamet izninin şekli ve içeriği Bakanlıkça, ikamet izni yerine geçen çalışma izninin şekli ve içeriği ise Bakanlık ve ilgili kurumlarca birlikte belirlenir.

İkamet izinlerinin uzatılması

Madde 24 – (1) İkamet izinleri valiliklerce uzatılabilir.

- (2) Uzatma başvuruları, ikamet izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her koşulda ikamet izni süresi dolmadan önce valiliklere yapılır. İkamet iznini uzatma başvurusunda bulunanlara, harca tabi olmayan bir belge verilir. Bu yabancılar, ikamet izni süreleri sona ermiş olsa dahi haklarında karar verilmeye kadar bu belgeyle Türkiye’de ikamet edebilir.
- (3) Uzatılan ikamet izinleri, yasal izin sürelerinin bitim tarihinden itibaren başlatılır.
- (4) Uzatma başvuruları, valiliklerce sonuçlandırılır.

Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 25 – (1) Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması veya iptali ile bu işlemlerin tebliği valiliklerce yapılır. Bu işlemler sırasında, yabancıların Türkiye’deki aile bağları, ikamet süresi, menşe ülkedeki durumu ve çocuğun yüksek yararı gibi hususlar göz önünde bulundurulur ve ikamet iznine ilişkin karar ertelenebilir.

- (2) İkamet izni talebinin reddi, iznin uzatılmaması veya iptali, yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabileceği ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

İkamet izinlerine ilişkin diğer hükümler

Madde 26 – (1) Tutuklu veya hükümlü olarak cezaevlerinde ya da idari gözetim altında geri gönderme merkezlerinde bulunan yabancıların, buralarda geçirdikleri süreler

ikamet izni süresinin ihlali sayılmaz. Bu kişilerin varsa ikamet izinleri iptal edilebilir. Bunlardan, yabancı kimlik numarası bulunmayanlara, ikamet izni şartı aranmadan yabancı kimlik numarası verilebilir.

- (2) Konsolosluklardan ikamet ve çalışma izni alarak Türkiye'ye gelen yabancılar, giriş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıtlarını yaptırmak zorundadırlar.

Çalışma izninin ikamet izni sayılması

Madde 27 – (1) Geçerli çalışma izni ile 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 10'uncu maddesine istinaden verilen Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi, ikamet izni sayılır. (Mülga ikinci cümle: 28/7/2016-6735/27 md.)

- (2) Çalışma izni verilebilmesi veya iznin uzatılabilmesi için yabancıнын 7'nci madde kapsamına girmemesi şartı aranır.

İkamette kesinti

Madde 28 – (1) Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasında; zorunlu kamu hizmeti, eğitim ve sağlık nedenleri hariç, bir yılda toplam altı ayı geçen veya son beş yıl içinde toplam bir yılı aşan Türkiye dışında kalışlar ikamette kesinti sayılır. İkamet süresinde kesintisi olanların ikamet izni başvurularında veya başka bir ikamet iznine geçişlerinde, önceki izin süreleri hesaba katılmaz.

- (2) Kesintisiz ikamet izin sürelerinin hesaplanmasında, öğrenci ikamet izinlerinin yarısı, diğer ikamet izinlerinin ise tamamı sayılır.

İkamet izinleri arasında geçişler

Madde 29 – (1) Yabancılar, ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesi veya farklı bir gerekçenin ortaya çıkması hâlinde, yeni kalış amacına uygun ikamet izni talebinde bulunabilir.

- (2) İkamet izinleri arasındaki geçişlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

İkamet izni çeşitleri

Madde 30 – (1) İkamet izni çeşitleri şunlardır:

- a) Kısa dönem ikamet izni
- b) Aile ikamet izni
- c) Öğrenci ikamet izni
- ç) Uzun dönem ikamet izni
- d) İnsani ikamet izni
- e) İnsan ticareti mağduru ikamet izni

Kısa dönem ikamet izni

Madde 31 – (1) Aşağıda belirtilen yabancılar kısa dönem ikamet izni verilebilir:

- a) Bilimsel araştırma amacıyla gelecekler
 - b) Türkiye’de taşınmaz malı bulunanlar
 - c) Ticari bağlantı veya iş kuracaklar
 - ç) Hizmet içi eğitim programlarına katılacaklar
 - d) Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla gelecekler
 - e) Turizm amaçlı kalacaklar
 - f) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımamak kaydıyla tedavi görecekle
 - g) Adli veya idari makamların talep veya kararına bağlı olarak Türkiye’de kalması gerekenler
 - ğ) Aile ikamet izninden kısa dönem ikamet iznine geçenler
 - h) Türkçe öğrenme kurslarına katılacaklar
 - ı) Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye’de eğitim, araştırma, staj ve kurslara katılacaklar
 - i) Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayanlardan mezuniyet tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat edenler
 - j) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Türkiye’de çalışmayan ancak Cumhurbaşkanınca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu¹¹
 - k) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları.
- (2) (Değişik: 28/7/2016-6735/27 md.) Kısa dönem ikamet izni, birinci fıkranın (j) ve (k) bentleri hariç olmak üzere, her defasında en fazla ikişer yıllık sürelerle verilebilir.
- (3) Birinci fıkranın (h) bendi kapsamında verilen ikamet izinleri en fazla iki defa verilebilir.
- (4) Birinci fıkranın (i) bendi kapsamında verilen ikamet izinleri, bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli verilebilir.
- (5) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Birinci fıkranın (j) ve (k) bentleri kapsamında verilen ikamet izinleri en fazla beşer yıllık sürelerle verilebilir.

Kısa dönem ikamet izninin şartları

Madde 32 – (1) Kısa dönem ikamet izinlerinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 31’inci maddenin birinci fıkrasında sayılan gerekçelerden biri veya birkaçını ileri sürerek talepte bulunmak ve bu talebiyle ilgili bilgi ve belgeleri ibraz etmek
- b) 7’nci madde kapsamına girmemek
- c) Genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olmak
- ç) İstenilmesi hâlinde, vatandaşı olduğu veya yasal olarak ikamet ettiği ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenmiş adli sicil kaydını gösteren belgeyi sunmak
- d) Türkiye’de kalacağı adres bilgilerini vermek

¹¹ 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK’nin 71’inci maddesiyle, bu bentte yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 33 – (1) Aşağıdaki hâllerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) 32'nci maddede aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması
 - b) İkamet izninin, verilmiş amacı dışında kullanıldığına belirlenmesi
 - c) (Mülga: 28/7/2016-6735/27 md.)
 - ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması
- (2) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) İkamet izninin yurt dışında kalış süresi bakımından iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Aile ikamet izni

Madde 34 – (1) Türk vatandaşlarının, 5901 sayılı Kanununun 28'inci maddesi kapsamında olanların veya ikamet izinlerinden birine sahip olan yabancılar ile mültecilerin ve ikincil koruma statüsü sahiplerinin;

- a) Yabancı eşine,
 - b) Kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğuna,
 - c) Kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğuna,
- her defasında üç yılı aşmayacak şekilde aile ikamet izni verilebilir. Ancak, aile ikamet izninin süresi hiçbir şekilde destekleyicinin ikamet izni süresini aşamaz.¹²
- (2) Vatandaşı olduğu ülkenin hukukuna göre birden fazla eş ile evlilik hâlinde, eşlerden yalnızca birine aile ikamet izni verilir. Ancak, diğer eşlerinden olan çocuklara da aile ikamet izni verilebilir.
 - (3) Çocukların aile ikamet izninde, Türkiye dışında varsa ortak velayeti bulunan anne veya babanın muvafakati aranır.
 - (4) Aile ikamet izinleri, on sekiz yaşına kadar, öğrenci ikamet izni almadan ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim hakkı sağlar.
 - (5) En az üç yıl aile ikamet izniyle Türkiye'de kalmış olanlardan on sekiz yaşını tamamlayanlar, talep etmeleri hâlinde bu izinlerini kısa dönem ikamet iznine dönüştürebilir.
 - (6) Boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Ancak yabancı eşin, aile içi şiddet gerekçesiyle mağdur olduğu ilgili mahkeme kararıyla sabit ise, üç yıllık süre şartı aranmaz.
 - (7) Destekleyicinin ölümü hâlinde, bu kişiye bağlı aile ikamet izniyle kalanlara, süre şartı aranmadan kısa dönem ikamet izni verilebilir.

¹² 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Kanununun 27'nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "iki yılı" ibaresi "üç yılı" şeklinde değiştirilmiştir.

Aile ikamet izninin şartları

Madde 35 – (1) Aile ikamet izni taleplerinde, destekleyicide aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere, ailedeki fert başına asgari ücretin üçte birinden az olmayan aylık geliri bulunmak
 - b) Ailenin nüfusuna göre, genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olmak ve tüm aile fertlerini kapsayan sağlık sigortası yaptırmış olmak
 - c) Başvuru tarihi itibarıyla, beş yıl içinde aile düzenine karşı suçlardan herhangi birinden hüküm giymemiş olduğunu adli sicil kaydıyla belgelemek
 - ç) Türkiye’de en az bir yıldır ikamet izniyle kalıyor olmak
 - d) Adres kayıt sisteminde kaydı bulunmak
- (2) Bilimsel araştırma amaçlı ikamet izni ya da çalışma izni bulunanlar, 5901 sayılı Kanununun 28’inci maddesi kapsamında olanlar veya Türk vatandaşlarıyla evli olan yabancılar hakkında, birinci fıkranın (ç) bendi uygulanmaz.
- (3) Türkiye’de, destekleyicinin yanında kalmak üzere aile ikamet izni talebinde bulunacak yabancıalarda aşağıdaki şartlar aranır:
- a) 34’üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında olduğunu gösteren bilgi ve belgeleri ibraz etmek
 - b) 34’üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen kişilerle birlikte yaşadığını veya yaşama niyeti taşıdığını ortaya koymak
 - c) Evliliği aile ikamet izni alabilmek amacıyla yapmamış olmak
 - ç) Eşlerden her biri için on sekiz yaşını doldurmuş olmak
 - d) 7’nci madde kapsamına girmemek
- (4) Türkiye’de bulunan mülteciler ve ikincil koruma statüsü sahiplerinde, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartlar aranmayabilir.

Aile ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 36 – (1) Aşağıdaki hâllerde aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) 35 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması
 - b) Aile ikamet izni alma şartları ortadan kalktıktan sonra kısa dönem ikamet izni verilmemesi
 - c) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması
 - ç) Aile ikamet izninin, verilmiş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi
 - d) (Mülga: 28/7/2016-6735/27 md.)
- (2) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) İkamet izninin yurt dışında kalış süresi bakımından iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Anlaşmalı evlilik yoluyla talep edilen aile ikamet izni

Madde 37 – (1) Aile ikamet izni verilmeden veya uzatılmadan önce makul şüphe varsa, evliliğin sırf ikamet izni alabilme amacıyla yapıp yapılmadığı valiliklerce araştırılır. Araştırma sonucunda, evliliğin bu amaçla yapıldığı tespit edilirse aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir.

- (2) Aile ikamet izni verildikten sonra da evliliğin anlaşmalı olup olmadığı konusunda valiliklerce denetim yapılabilir.
- (3) Anlaşmalı evlilik yoluyla alınan ve sonradan iptal edilen ikamet izinleri, bu Kanunda öngörülen ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

Öğrenci ikamet izni

Madde 38 – (1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi görecektir yabancılar öğrenci ikamet izni verilir.

- (2) Bakımı ve masrafları gerçek veya tüzel kişi tarafından üstlenilen ilk ve orta derecede öğrenim görecektir yabancılar, velilerinin veya yasal temsilcilerinin muvafakatiyle öğrenimleri süresince birer yıllık sürelerle öğrenci ikamet izni verilebilir ve uzatılabilir.
- (3) Öğrenci ikamet izni, öğrencinin anne ve babası ile diğer yakınlarına, ikamet izni alma konusunda hiçbir hak sağlamaz.
- (4) Öğrenim süresi bir yıldan kısa ise öğrenci ikamet izni süresi öğrenim süresini aşamaz.
- (5) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla gelecek Türkiye’de öğrenim görecektir yabancılar, öğrenim süresince ikamet izni verilebilir.

Öğrenci ikamet izninin şartları

Madde 39 – (1) Öğrenci ikamet izninde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 38’inci madde kapsamındaki bilgi ve belgeleri ibraz etmek
- b) 7’nci madde kapsamına girmemek
- c) Türkiye’de kalacağı adres bilgilerini vermek

Öğrenci ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 40 – (1) Aşağıdaki hâllerde öğrenci ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi uzatılmaz:

- a) 39 uncu maddede aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması
- b) Öğrenimin sürdürülemeyeceği konusunda kanıtların ortaya çıkması
- c) Öğrenci ikamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi
- ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme kararı veya Türkiye’ye girişi yasağı bulunması

Öğrencilerin çalışma hakkı^{13 14}

Madde 41 – (1) Türkiye’de örgün öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler. Ancak, ön lisans ve lisans öğrencileri için çalışma hakkı, ilk yıldan sonra başlar ve ilgili kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenir.

(2) Ön lisans ve lisans öğrencilerinin çalışma hakkına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından müştereken düzenlenir.¹⁵

Uzun dönem ikamet izni

Madde 42 – (1) Türkiye’de kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle kalmış olan ya da Bakanlığın belirlediği şartlara uyan yabancılara, Bakanlığın onayıyla valilikler tarafından süresiz ikamet izni verilir.¹⁶

(2) Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri ile insani ikamet izni sahiplerine ve geçici koruma sağlananlara, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanınmaz.

Uzun dönem ikamet izninin şartları

Madde 43 – (1) Uzun dönem ikamet iznine geçişte aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle Türkiye’de kalmış olmak
 - b) Son üç yıl içinde sosyal yardım almamış olmak
 - c) Kendisi veya varsa ailesinin geçimini sağlayacak yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olmak
 - ç) Geçerli sağlık sigortasına sahip olmak
 - d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmamak
- (2) Bakanlığın belirlediği şartlara sahip olması nedeniyle uzun dönem ikamet izni verilmesi uygun görülen yabancılar için birinci fıkranın (d) bendi dışındaki şartlar aranmaz.¹⁷

13 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Kanunun 27’nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesine “Türkiye’de” ibaresinden sonra gelmek üzere “örgün” ibaresi eklenmiş ve fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “haftada yirmi dört saatten fazla olamaz” ibaresi “ilgili kanunlarla düzenlenir” şeklinde değiştirilmiştir.

14 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK’nin 71’inci maddesiyle, bu maddede yer alan “ilgili kanunlarla” ibaresi “ilgili kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle” şeklinde değiştirilmiştir.

15 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 73’üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Göç Politikaları Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

16 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 73’üncü maddesiyle, bu fıkralarda yer alan “Göç Politikaları Kurulunun” ibareleri “Bakanlığın” şeklinde değiştirilmiştir.

17 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 73’üncü maddesiyle, bu fıkralarda yer alan “Göç Politikaları Kurulunun” ibareleri “Bakanlığın” şeklinde değiştirilmiştir.

Uzun dönem ikamet izninin sağladığı haklar¹⁸

Madde 44 – (1) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar;

- a) Askerlik yapma yükümlülüğü,
- b) Seçme ve seçilme,
- c) Kamu görevlerine girme,
- ç) Muaf olarak araç ithal etme,

ve özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanırlar.

(2) Birinci fıkradaki haklara kısmen veya tamamen kısıtlamalar getirmeye Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.

Uzun dönem ikamet izninin iptali

Madde 45 – (1) Uzun dönem ikamet izinleri;

- a) Yabancıнын, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturması,
- b) Sağlık, eğitim ve ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti dışında bir nedenle kesintisiz bir yıldan fazla süreyle Türkiye dışında bulunması, hâllerinde iptal edilir.

(2) Birinci fıkranın (b) bendi kapsamında uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancıların, bu izni tekrar almak üzere yapacakları başvurular ve bunların sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İnsani ikamet izni

Madde 46 – (1) Aşağıda belirtilen hâllerde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmadan, Bakanlıkça belirlenen sürelerle sınırlı olmak kaydıyla ve Genel Müdürlüğün onayı alınarak valiliklerce insani ikamet izni verilebilir ve bu izinler uzatılabilir: ¹⁹

- a) Çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda
- b) Haklarında sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı alındığı hâlde, yabancıların Türkiye'den çıkışları yaptırılmadığında ya da Türkiye'den ayrılmaları makul veya mümkün görülmediğinde
- c) 55'inci madde uyarınca yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alınmadığında
- ç) 53'üncü, 72'nci ve 77'nci maddelere göre yapılan işlemlere karşı yargı yoluna başvurulduğunda
- d) Başvuru sahibinin ilk iltica ülkesi veya güvenli üçüncü ülkeye geri gönderilmesi işlemlerinin devamı süresince

18 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

19 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanununun 74 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlığın onayı alınmak ve en fazla birer yıllık sürelerle olmak kaydıyla," ibaresi "Bakanlıkça belirlenen sürelerle sınırlı olmak kaydıyla ve Genel Müdürlüğün onayı alınarak" şeklinde değiştirilmiştir.

- e) Acil nedenlerden dolayı veya ülke menfaatlerinin korunması ile kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından Türkiye'ye girişine ve Türkiye'de kalmasına izin verilmesi gereken yabancıların, ikamet izni verilmesine engel teşkil eden durumları sebebiyle diğer ikamet izinlerinden birini alma imkânı bulunmadığında
 - f) Olağanüstü durumlarda
- (2) İnsani ikamet izni alan yabancılar, iznin verilmiş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak zorundadır.

İnsani ikamet izninin iptali veya uzatılmaması

Madde 47 – (1) İnsani ikamet izni Bakanlığın onayı alınmak kaydıyla, iznin verilmesini zorunlu kılan şartlar ortadan kalktığında valiliklerce iptal edilir ve uzatılmaz.

İnsan ticareti mağduru ikamet izni

Madde 48 – (1) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılar, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir.

- (2) Bu ikamet izinlerinde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.

İnsan ticareti mağduru ikamet izninin uzatılması ve iptali

Madde 49 – (1) İyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilir. Ancak, bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yılı geçemez.

- (2) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancıların, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vatansız Kişiler

Vatansızlığın tespiti

Madde 50 – (1) Vatansızlığın tespiti Genel Müdürlükçe yapılır. Vatansız kişilere, Türkiye'de yasal olarak ikamet edebilme hakkı sağlayan Vatansız Kişi Kimlik Belgesi düzenlenir. Başka ülkeler tarafından vatansız kişi işlemi görenler bu haktan yararlandırılmaz.

- (2) Vatansız kişiler, Vatansız Kişi Kimlik Belgesi almakla yükümlü olup, belge Genel Müdürlüğün uygun görüşü alınarak valiliklerce düzenlenir. Hiçbir harca tabi olmayan bu belge, ikamet izni yerine geçer ve iki yılda bir valiliklerce yenilenir. Vatansız Kişi Kimlik Belgesinde yabancı kimlik numarası da yer alır.
- (3) Vatansız Kişi Kimlik Belgesine sahip olarak Türkiye'de geçirilen süreler, ikamet sürelerinin toplanmasında hesaba katılır.
- (4) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi, kişinin herhangi bir ülke vatandaşlığını kazanmasıyla birlikte geçerliliğini kaybeder.

- (5) Vatansızlık durumlarının tespiti ve Vatansız Kişi Kimlik Belgesiyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Vatansız kişilere tanınan haklar ve güvenceler

Madde 51 – (1) Vatansız Kişi Kimlik Belgesine sahip kişiler;

- a) Bu Kanundaki ikamet izinlerinden birini almak üzere talepte bulunabilirler,
- b) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler,
- c) Yabancılarla ilgili işlemlerde aranan karşılıklılık şartından muaf tutulurlar,
- ç) Çalışma izniyle ilgili iş ve işlemlerde 4817 sayılı Kanun hükümlerine tabidirler,
- d) 5682 sayılı Kanunun 18'inci maddesi hükümlerinden yararlanabilirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sınır Dışı Etme

Sınır dışı etme

Madde 52 – (1) Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.

Sınır dışı etme kararı

Madde 53 – (1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

- (2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.
- (3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıların rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.^{20 21}

20 3/10/2016 tarihli ve 676 sayılı KHK'nin 35 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "hâlinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "54'üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındaki hariç," ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı Kanunun 30'uncu maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

21 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 75'inci maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "on beş gün" ibaresi "yedi gün" şeklinde değiştirilmiş ve fıkrada yer alan "54'üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındaki hariç," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Sınır dışı etme kararı alınacaklar

Madde 54 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

- a) 5237 sayılı Kanununun 59'uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler
 - b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar
 - c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar
 - ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar
 - d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar
 - e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler
 - f) İkamet izinleri iptal edilenler
 - g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler
 - ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler
 - h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler²²
 - ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler
 - i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar
 - j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar
 - k) (Ek: 3/10/2016-KHK-676/36 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/31 md.) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler.
- (2) (Değişik: 3/10/2016-KHK-676/36 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/31 md.) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.

Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar

Madde 55 – (1) 54'üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

²² 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanununun 76'ncı maddesiyle, bu bende "ihlal edenler" ibaresinden sonra gelmek üzere "ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler" ibaresi eklenmiştir.

- a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar
 - b) Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler
 - c) Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar
 - ç) Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları
 - d) Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları
- (2) Birinci fıkrada kapsamındaki değerlendirmeler, herkes için ayrı yapılır. Bu kişilerden, belli bir adreste ikamet etmeleri, istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmaları istenebilir.

Türkiye'yi terke davet

- Madde 56 –** (1) Sınır dışı etme kararı alınanlara, sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla, Türkiye'yi terk edebilmeleri için on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınır. Ancak, kaçma ve kaybolma riski bulunanlara, yasal giriş veya yasal çıkış kurallarını ihlal edenlere, sahte belge kullananlara, asılsız belgelerle ikamet izni almaya çalışanlara veya aldığı tespit edilenlere, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlara bu süre tanınmaz.
- (2) Türkiye'den çıkış için süre tanınan kişilere, Çıkış İzin Belgesi verilir. Bu belge hiçbir harca tabi değildir. Vize ve ikamet harçları ile bunların cezalarına ilişkin yükümlülükler saklıdır.

Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi

- Madde 57 –** (1) 54'üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.
- (2) (Değişik:6/12/2019-7196/77 md.) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır ya da 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.
- (3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.
- (4) (Değişik:6/12/2019-7196/77 md.) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde,

otuz günlük süre beklenmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.

- (5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.
- (6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.
- (7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.
- (8) (Ek:6/12/2019-7196/77 md.) İdari gözetim altına alınan yabancıların uyruklarının tespit edilmesi amacıyla elektronik ve iletişim cihazları incelenebilir. İnceleme sonucunda elde edilen veriler bu amaç dışında kullanılmaz.

İdari gözetime alternatif yükümlülükler

Madde 57/A- (Ek:6/12/2019-7196/78 md.)

- (1) 57'nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılar ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılar aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir:
 - a) Belirli adreste ikamet etme
 - b) Bildirimde bulunma
 - c) Aile temelli geri dönüş
 - ç) Geri dönüş danışmanlığı
 - d) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma
 - e) Teminat
 - f) Elektronik izleme
- (2) Yabancıya birinci fıkradaki yükümlülüklerden bir ya da birkaçının getirilmesi durumunda, bu süre yirmi dört ayı geçemez.
- (3) 57'nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında olup da idari gözetim altına alınmayan yabancılar bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerden birinin ya da birkaçının getirilmesi zorunludur.
- (4) İdari gözetime alternatif yükümlülüklere tabi tutulduğu, yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına gerekçeleri ile birlikte tebliğ edilir. Hakkında idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilen yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.
- (5) Elektronik izleme yükümlülüğüne tabi tutulan yabancı veya yasal temsilcisi ya da

avukatı bu karara karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru yabancıya tabi tutulduğu idari yükümlülüğü durdurmaz. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir.

- (6) İdari gözetime alternatif yükümlülükler uymayan yabancılar idari gözetim altına alınabilir.
- (7) Yabancıya teminat yükümlülüğü getirilmesi ve yabancıya teminat süresi içerisinde mücbir sebepler ve mahkeme sürecinin sona ermemesi halleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye’den çıkmaması durumunda teminat Hazineye irat kaydedilir.
- (8) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

Geri gönderme merkezleri

Madde 58 – (1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar.

- (2) Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir.
- (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler

Madde 59 – (1) Geri gönderme merkezlerinde;

- a) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir,
 - b) Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı sağlanır,
 - c) Yabancıya; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanır,
 - ç) Çocukların yüksek yararları gözetilir, aileler ayrı yerlerde barındırılır,²³
 - d) Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.
- (2) Göç alanında uzmanlığı bulunan ilgili sivil toplum kuruluşu temsilcileri, Genel Müdürlüğün izniyle geri gönderme merkezlerini ziyaret edebilirler.

Sınır dışı etme kararının yerine getirilmesi

Madde 60 – (1) Geri gönderme merkezlerindeki yabancılar, kolluk birimi tarafından sınır kapılarına götürülür.

- (2) Geri gönderme merkezlerine sevk edilmesine gerek kalmadan sınır dışı edilecek

²³ 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 79’uncu maddesiyle, bu bentte yer alan “ve refakatsiz çocuklar” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

olan yabancılar, Genel Müdürlük taşra teşkilatının koordinesinde kolluk birimlerinden sınır kapılarına götürülür.

- (3) (Değişik:6/12/2019-7196/80 md.) Sınır dışı edilecek yabancıların seyahat masrafları kendilerince karşılanır. Seyahat masraflarının karşılanması hususunda aşağıdaki hükümler uygulanır:
- a) Yabancıların mevcut parası sınır dışı seyahat masraflarının tamamını karşılamaya yetiyorsa sınır dışı seyahat masrafları yabancıların mevcut parasından karşılanır ve artan tutar kendisine bırakılır.
 - b) Yabancıların hiç parası yoksa seyahat masraflarının tamamı Genel Müdürlükçe karşılanır.
 - c) Yabancıların mevcut parası seyahat masraflarının tamamını karşılamaya yetmiyorsa;
 - 1) Seyahat masrafları Genel Müdürlükçe karşılanır ve yabancıların mevcut parasının Genel Müdürlükçe her mali yıl başında belirlenen sınır dışı edilecek yabancıların temel gereksinimlerini karşılamaya yetecek tutar kadar kısmı kendisine bırakılarak artan kısmı seyahat masrafları karşılığında Hazineye gelir kaydedilir.
 - 2) Yabancıların mevcut parası temel gereksinimlerini karşılamaya yetecek tutarın altındaysa seyahat masraflarının tamamı Genel Müdürlükçe karşılanır ve mevcut parası kendisine bırakılır.
 - ç) Masraflar geri ödenmediği sürece, yabancıların Türkiye'ye girişine izin verilmeyebilir.
- (4) Genel Müdürlük sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak uluslararası kuruluşlar, ilgili ülke makamları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilir.
- (5) Yabancıların pasaportları veya diğer belgeleri, sınır dışı edilinceye kadar tutulabilir ve sınır dışı işlemlerinde kullanılmak üzere biletleri paraya çevrilebilir.
- (6) Gerçek veya tüzel kişiler, kalışlarını veya dönüşlerini garanti ettikleri yabancıların sınır dışı edilme masraflarını ödemekle yükümlüdür. Yabancıyı izinsiz çalıştıran işveren veya işveren vekillerinin, yabancıların sınır dışı edilme işlemleri konusundaki yükümlülükleri hakkında 4817 sayılı Kanununun 21'inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır.

Gönüllü geri dönüş

Madde 60/A- (Ek:6/12/2019-7196/81 md.)

- (1) Hakkında sınır dışı etme kararı alınmış ve menşe ülkesine gönüllü olarak geri dönmek isteyen düzensiz göçmenlerden Genel Müdürlüğün uygun gördüğü kişilere aynı veya nakdi destek sağlanabilir.
- (2) Düzensiz göçmenlerin gönüllü geri dönüşlerine ilişkin çalışmalar uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği halinde yürütülebilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM Uluslararası Koruma

BİRİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Çeşitleri, Uluslararası Korumanın Haricinde Tutulma

Mülteci

Madde 61 – (1) Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

Şartlı mülteci

Madde 62 – (1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.

İkincil koruma

Madde 63 – (1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

- Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
- İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,

olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Uluslararası korumanın haricinde tutulma

Madde 64 – (1) Başvuru sahibi;

- a) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görüyorsa,
 - b) İkamet ettiği ülke yetkili makamlarınca, o ülke vatandaşlarının sahip buldukları hak ve yükümlülöklere sahip olarak tanınıyorsa,
 - c) Sözleşmenin 1'inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat varsa,
uluslararası korumadan hariçte tutulur.
- (2) Birinci fıkranın (a) bendine giren bir kişi hakkındaki koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona erdiği zaman, bu kişilerin konumları Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda alınan kararlara istinaden kesin bir çözüme kavuşturulmadığı takdirde, bu kişiler bu Kanunun sağladığı korumadan yararlanabilir.
 - (3) Başvuru sahibinin, uluslararası koruma başvurusu yapmadan önce, Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenler varsa birinci fıkranın (c) bendi kapsamında değerlendirme yapılır.
 - (4) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü fıkrada belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik eden kişi uluslararası korumadan hariçte tutulur.
 - (5) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü ve dördüncü fıkralardaki durumlara ek olarak; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğuna dair ciddi emareler bulunan yabancı veya vatansız kişi ile birinci fıkranın (c) bendi kapsamında olmayan, fakat Türkiye'de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve sadece bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk eden yabancı veya vatansız kişi, ikincil korumadan hariçte tutulur.
 - (6) Başvuru sahibinin uluslararası korumadan hariçte tutulması, hariçte tutma nedenlerinden herhangi birinin diğer aile üyeleri için oluşmaması şartıyla, başvuru sahibinin aile üyelerinin de hariçte tutulmasını gerektirmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Usuller

Başvuru

Madde 65 – (1) Uluslararası koruma başvuruları valiliklere bizzat yapılır.

- (2) Başvuruların ülke içinde veya sınır kapılarında kolluk birimlerine yapılması hâlinde, bu başvurular derhâl valiliğe bildirilir. Başvuruyla ilgili işlemler valilikçe yürütölür.
- (3) Her yabancı veya vatansız kişi kendi adına başvuru yapabilir. Başvuru sahibi, başvuruları aynı gerekçeye dayanan ve kendisiyle birlikte gelen aile üyeleri adına başvuru yapabilir. Bu durumda, ergin aile üyelerinin, kendi adlarına başvuruda bulunulmasına yönelik muvafakati alınır.
- (4) Makul bir süre içinde valiliklere kendiliğinden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar hakkında; yasa dışı girişlerinin veya kalışlarının geçerli nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye'ye yasal giriş şartlarını ihlal etmek veya Türkiye'de yasal şekilde bulunmaktan dolayı cezai işlem yapılmaz.

- (5) Hürriyeti kısıtlanan kişilerin uluslararası koruma başvuruları, valiliğe derhâl bildirilir. Başvuruların alınması ve değerlendirilmesi, diğer adli ve idari işlemlerin ya da tedbir ve yaptırımların uygulanmasını engellemez.

Refakatsiz çocuklar

Madde 66 – (Değişik:6/12/2019-7196/82 md.)

- (1) Uluslararası koruma başvurusunda bulunan refakatsiz çocuklar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:
- Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır. Başvuru alındığı andan itibaren, haklarında 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.
 - Fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen yabancıların Bakanlıkça sağlık kuruluşlarında yaş tespiti yaptırılarak on sekiz yaşından küçük olduğu tespit edilenler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerine teslim edilir.
 - Refakatsiz çocuğun görüşü dikkate alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, uygun konaklama yerlerine veya yetişkin akrabalarının veya koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

Özel ihtiyaç sahipleri

Madde 67 – (1) Özel ihtiyaç sahiplerine bu Kısımda yazılı hak ve işlemlerde öncelik tanınır.

- (2) İşkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalan kişilere, bu türden fiillerin neden olduğu hasarlarını giderecek yeterli tedavi imkânı sağlanır.

Başvuru sahiplerinin idari gözetimi

Madde 68 – (1) Başvuru sahipleri, sadece uluslararası koruma başvurusunda bulunmalarından dolayı idari gözetim altına alınmaz.

- (2) Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınması istisnai bir işlemdir. Başvuru sahibi sadece aşağıdaki hâllerde idari gözetim altına alınabilir:
- Kimlik veya vatandaşlık bilgilerinin doğruluğuyla ilgili ciddi şüphe varsa, bu bilgilerinin tespiti amacıyla
 - Sınır kapılarında usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonulması amacıyla
 - İdari gözetim altına alınmaması durumunda başvurusuna temel oluşturan unsurların belirlenemeyecek olması hâlinde
 - Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehlike oluşturması hâlinde
- (3) İdari gözetimin gerekip gerekmediği bireysel olarak değerlendirilir. İkinci fıkrada belirtilen hâllerde; idari gözetim altına alınmadan önce, 71'inci maddede belirtilen ikamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğünün yeterli olup olmayacağı öncelikle değerlendirilir. Valilik, idari gözetim yerine başka usuller belirleyebilir. Bu tedbirler yeterli olmadığı takdirde, idari gözetim uygulanır.

- (4) İdari gözetim kararı, idari gözetim altına alınma gerekçelerini ve gözetimin süresini içerecek şekilde idari gözetim altına alınan kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğ edilir. İdari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu ve itiraz usulleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.
- (5) Başvuru sahibinin idari gözetim süresi otuz günü geçemez. İdari gözetim altına alınan kişilerin işlemleri en kısa sürede tamamlanır. İdari gözetim, şartları ortadan kalktığı takdirde derhâl sonlandırılır.
- (6) İdari gözetimin her aşamasında, kararı alan makam tarafından, idari gözetim sonlandırılarak, 71'inci maddede belirtilen yükümlülüklerin veya başka tedbirlerin yerine getirilmesi istenebilir.
- (7) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetimle karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.
- (8) İkinci fıkra uyarınca idari gözetim altına alınan kişi, usul ve esasları yönetmelikle belirlenmek üzere ziyaretçi kabul edebilir. İdari gözetim altına alınan kişiye yasal temsilcisi, avukat, noter ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlileriyle görüşme imkânı sağlanır.

Kayıt ve kontrol

Madde 69 – (1) Uluslararası koruma başvuruları valiliklerce kaydedilir.

- (2) Başvuru sahibi kayıt esnasında kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek ve varsa kimliğini ispatlayacak belge ve seyahat dokümanlarını yetkili makamlara teslim etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, başvuru sahibinin üzerinde ve eşyalarında kontrol yapılabilir.
- (3) Kayıt esnasında başvuru sahibinin kimliğine ilişkin belge olmaması hâlinde, kimlik tespitinde kişisel verilerinin karşılaştırılmasından ve yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler kullanılır. Kimlik tespit araştırmaları sonucunda da kimliğine dair bilgi elde edilememesi hâlinde, başvuranın beyanı esas alınır.
- (4) Kayıt esnasında; başvuru sahibinin menşe veya ikamet ülkesini terk etme sebepleri, ülkesini terk ettikten sonra başından geçen ve başvuru yapmasına neden olan olaylar, Türkiye'ye giriş şekli, kullandığı yol güzergâhları ve vasıta bilgileri, daha önceden başka bir ülkede uluslararası korumaya başvurmuş veya korumadan yararlanmışsa, bu başvuru veya korumaya ilişkin bilgi ve belgeleri alınır.
- (5) Mülakat zamanı ve yeri kayıt esnasında bildirilir.
- (6) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği değerlendirilen başvuru sahibi sağlık kontrolünden geçirilir.
- (7) (Mülga:18/10/2018-7148/35 md.)

Başvuru sahibinin bilgilendirilmesi ve tercümanlık

Madde 70 – (1) Başvuru sahibi, başvurusuyla ilgili takip edilecek usuller, başvurusu-

nun değerlendirilmesi sürecindeki hak ve yükümlülükleri, yükümlülüklerini nasıl yerine getireceği ve bu yükümlülüklerle uymaması ya da yetkililerle iş birliğinde bulunmaması hâlinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçlar, itiraz usulleri ve süreleri konusunda kayıt esnasında bilgilendirilir.

- (2) Başvuru sahibinin talep etmesi hâlinde, başvuru, kayıt ve mülakat aşamalarında ki kişisel görüşmelerde tercümanlık hizmetleri sağlanır.

İkamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğü

Madde 71 – (1) Başvuru sahibine, kendisine gösterilen kabul ve barınma merkezinde, belirli bir yerde veya ilde ikamet etme zorunluluğu ile istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

- (2) Başvuru sahibi, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini valiliğe bildirmekle yükümlüdür.

Kabul edilemez başvuru

Madde 72 – (1) Başvuru sahibi;

- a) Farklı bir gerekçe öne sürmeksizin aynı başvuruyu yenilemişse,
 - b) Kendi adına başvuru yapılmasına muvafakat verdikten sonra, başvurunun herhangi bir aşamasında haklı bir neden göstermeksizin veya başvurunun reddedilmesinin ardından farklı bir gerekçe öne sürmeksizin aynı bir başvuru yapmışsa,
 - c) 73'üncü madde kapsamında olan ülkeden gelmişse,
 - ç) 74'üncü madde kapsamında olan ülkeden gelmişse,
- başvurusunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar verilir.

- (2) Birinci fıkrada belirtilen durumların, değerlendirmenin herhangi bir aşamasında ortaya çıkması hâlinde değerlendirme durdurulur.
- (3) Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

İlk iltica ülkesinden gelenler

Madde 73 – (1) Başvuru sahibinin, daha önceden mülteci olarak tanındığı ve hâlen bu korumadan yararlanma imkânının olduğu veya geri göndermeme ilkesini de içeren yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalanabileceği bir ülkeden geldiğinin ortaya çıkması durumunda, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve ilk iltica ülkesine gönderilmesi için işlemler başlatılır. Ancak geri gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışına izin verilir. Bu durum ilgiliye tebliğ edilir. İlgilinin, ilk iltica ülkesi olarak nitelenen ülke tarafından kabul edilmemesi hâlinde, başvuruya ilişkin işlemler devam ettirilir.

Güvenli üçüncü ülkeden gelenler

Madde 74 – (1) Başvuru sahibinin, Sözleşmeye uygun korumayla sonuçlanabilecek bir uluslararası koruma başvurusu yaptığı veya başvurma imkânının olduğu güvenli

üçüncü bir ülkeden geldiğinin ortaya çıkması durumunda başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi için işlemler başlatılır. Ancak geri gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışına izin verilir. Bu durum ilgiliye tebliğ edilir. İlgilinin, güvenli üçüncü ülke olarak nitelenen ülke tarafından kabul edilmemesi hâlinde, başvuruya ilişkin işlemler devam ettirilir.

- (2) Aşağıdaki şartları taşıyan ülkeler güvenli üçüncü ülke olarak nitelendirilir:
 - a) Kişilerin hayatının veya hürriyetinin, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle tehdit altında olmaması
 - b) Kişilerin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı ülkelere geri gönderilmemesi ilkesinin uygulanıyor olması
 - c) Kişinin mülteci statüsü talep etme ve mülteci olarak nitelendirilmesi durumunda Sözleşmeye uygun olarak koruma elde etme imkânının bulunması
 - ç) Kişinin ciddi zarar görme riskinin olmaması
- (3) Bir ülkenin başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olup olmadığı, başvuru sahibinin ilgili üçüncü ülkeye gönderilmesini makul kılacak bu kişi ve ülke arasındaki bağlantılar da dâhil olmak üzere, her başvuru sahibi için ayrı olarak değerlendirilir.

Mülakat

Madde 75 – (1) Etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, başvuru sahibiyle kayıt tarihinden itibaren otuz gün içinde bireysel mülakat yapılır. Mülakatın mahremiyeti dikkate alınarak, kişiye kendisini en iyi şekilde ifade etme imkânı tanınır. Ancak, aile üyelerinin de bulunmasının gerekli görüldüğü durumlarda, kişinin muvafakati alınarak mülakat aile üyeleriyle birlikte yapılabilir. Başvuru sahibinin talebi üzerine, avukatı gözlemci olarak mülakata katılabilir.

- (2) Başvuru sahibi, yetkililerle iş birliği yapmak ve uluslararası koruma başvurusunu destekleyecek tüm bilgi ve belgeleri sunmakla yükümlüdür.
- (3) Özel ihtiyaç sahipleriyle yapılacak mülakatlarda, bu kişilerin özel durumları göz önünde bulundurulur. Çocuğun mülakatında psikolog, çocuk gelişimci veya sosyal çalışmacı ya da ebeveyni veya yasal temsilcisi hazır bulunabilir.
- (4) Mülakatın gerçekleştirilememesi hâlinde, yeni mülakat tarihi belirlenir ve ilgili kişiye tebliğ edilir. Mülakat tarihleri arasında en az on gün bulunur.
- (5) Gerekli görüldüğünde başvuru sahibiyle ek mülakatlar yapılabilir.
- (6) Mülakatlar sesli veya görsel olarak kayıt altına alınabilir. Bu durumda mülakat yapılan kişi bilgilendirilir. Her mülakatın sonunda tutanak düzenlenir, bir örneği mülakat yapılan kişiye verilir.

Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi

Madde 76 – (1) Kayıt işlemleri tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir. (Değişik cümle: 6/12/2019-7196/83 md.) Kimlik belgesinin geçerlilik süresi ile uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.^{24 25}

24 18/10/2018 tarihli ve 7148 sayılı Kanunun 35'inci maddesiyle bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "Mülakatı tamamlanan" ibaresi "Kayıt işlemleri tamamlanan" şeklinde değiştirilmiştir.

25 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 83'üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "altı ay süreli" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

- (2) (Mülga:6/12/2019-7196/83 md.)
- (3) Kimlik belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.
- (4) Kimlik belgesi, hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçer.

Başvurunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması

Madde 77 – (1) Başvuru sahibinin;

- a) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan etmesi,
 - b) Mazeretsiz olarak mülakata üç defa üst üste gelmemesi,
 - c) İdari gözetim altında bulunduğu yerden kaçması,
 - ç) Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, belirlenen ikamet yerine gitmemesi veya ikamet yerini izinsiz terk etmesi,
 - d) Kişisel verilerinin alınmasına karşı çıkması,
 - e) Kayıt ve mülakattaki yükümlülüklerine uymaması,
- hâllerinde başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.

Karar

Madde 78 – (1) (Değişik:6/12/2019-7196/84 md.) Uluslararası koruma başvuruları, kayıt tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Genel Müdürlükçe sonuçlandırılır. Kararın bu süre içerisinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir. Genel Müdürlük bu yetkilerini valiliklere devredebilir.

- (2) Kararlar bireysel olarak verilir. 64'üncü maddenin altıncı fıkrası saklı kalmak kaydıyla, aile adına yapılan başvuru bütün olarak değerlendirilir ve verilen karar tüm aile üyelerini kapsar.
- (3) Başvuru hakkında karar verilirken menşe veya önceki ikamet ülkesinin mevcut genel şartları ve başvuru sahibinin kişisel şartları göz önünde bulundurulur.
- (4) Başvuru sahibine, zulüm veya ciddi zarar görme tehdidine karşı vatandaşı olduğu ülke veya önceki ikamet ülkesinin belirli bir bölgesinde koruma sağlanabiliyorsa ve başvuru sahibi, ülkenin o bölgesine güvenli bir şekilde seyahat edebilecek ve yerleşebilecek durumdaysa, başvuru sahibinin uluslararası korumaya muhtaç olmadığına karar verilebilir.
- (5) Dördüncü fıkradaki durumların ortaya çıkması, başvurunun tam bir incelemeye tabi tutulmasını engellemez.
- (6) Karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Olumsuz kararın tebliğinde, kararın maddi gerekçeleri ve hukuki dayanakları da belirtilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Hızlandırılmış değerlendirme

Madde 79 – (1) Başvuru sahibinin;

- a) Başvuru sırasında gerekçelerini sunarken, uluslararası korumayı gerektirecek konulara hiç değinmemiş olması,
 - b) Sahte belge ya da yanıltıcı bilgi ve belge kullanarak veya kararı olumsuz etkileyebilecek bilgi ve belgeleri sunmayarak yetkilileri yanlış yönlendirmesi,
 - c) Kimliğinin ya da uyruğunun tespit edilmesini güçleştirmek amacıyla kimlik ya da seyahat belgelerini kötü niyetle imha etmesi veya elden çıkarması,
 - ç) Sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altında olması,
 - d) Sadece, Türkiye'den gönderilmesine yol açacak bir kararın uygulanmasını erteletmek ya da engellemek amacıyla başvuruda bulunması,
 - e) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturması ya da bu nedenlerle Türkiye'den daha önce sınır dışı edilmiş olması,
 - f) Başvurusunun geri çekilmiş sayılmasından sonra yeniden başvuruda bulunması,
- hâllerinde, başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilir.
- (2) Başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilen başvuru sahibiyile, başvuru tarihinden itibaren en geç üç gün içinde mülakat yapılır. Başvuru, mülakattan sonra en geç beş gün içinde sonuçlandırılır.
 - (3) Bu maddeye göre değerlendirilen başvurulardan, incelenmesinin uzun süreceği anlaşılanlar, hızlandırılmış değerlendirmeden çıkarılabilir.
 - (4) Refakatsiz çocukların başvuruları hızlandırılmış olarak değerlendirilemez.

İdari itiraz ve yargı yolu

Madde 80 – (1) Bu Kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- a) İlgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir. Ancak 68'inci, 72'nci ve 79'uncu maddelere göre verilen kararlara karşı sadece yargı yoluna başvurulabilir.
- b) İdari itiraz sonucu alınan karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın olumsuz olması hâlinde, ilgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.
- c) Bakanlık, verilen kararlara karşı yapılan idari itiraz usullerini düzenleyebilir.
- ç) 68'inci maddede düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72'nci ve 79'uncu maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir.
- d) 72'nci ve 79'uncu maddeler çerçevesinde mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.
- e) İtiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir.

Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık

Madde 81 – (1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, bu Kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebilir.

- (2) Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.
- (3) Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir.

Şartlı mültecinin ve ikincil koruma statüsü sahibinin ikameti

Madde 82 – (1) Şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibi kişiye, Genel Müdürlükçe, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedeniyle belirli bir ilde ikamet etme, belirlenen süre ve usullerle bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilebilir.

- (2) Bu kişiler, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini valiliğe bildirmekle yükümlüdür.

Uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi

Madde 83 – (1) Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren kimlik belgesi düzenlenir.²⁶

- (2) (Değişik:6/12/2019-7196/85 md.) Birinci fıkradaki kimlik belgeleri hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçer.
- (3) (Değişik:6/12/2019-7196/85 md.) Kimlik belgelerinin şekil, içerik, geçerlilik süresi ile uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

Seyahat belgesi

Madde 84 – (1) Mültecilere, valiliklerce Sözleşmede belirtilen seyahat belgesi düzenlenir.

- (2) Şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahiplerinin seyahat belgesi talepleri 5682 sayılı Kanunun 18 inci maddesi çerçevesinde değerlendirilir.

Uluslararası koruma statüsünün sona ermesi

Madde 85 – (1) Uluslararası koruma statüsü sahibi kişi;

- a) Vatandaşı olduğu ülkenin korumasından kendi isteğiyle tekrar yararlanırsa,
- b) Kaybettiği vatandaşlığını kendi isteğiyle tekrar kazanırsa,
- c) Yeni bir vatandaşlık kazanmışsa ve vatandaşlığını kazandığı ülkenin korumasından yararlanıyorsa,

²⁶ 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 85'inci maddesiyle bu fıkraya "Mülteci" ibaresinden sonra gelmek üzere ", şartlı mülteci ve ikincil koruma" ibaresi eklenmiş ve bu fıkrada yer alan "üçer yıl süreli" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

- c) Terk ettiği veya zulüm korkusuyla dışında bulunduğu ülkeye kendi isteğiyle tekrar dönmüşse,
- d) Statü verilmesini sağlayan koşullar ortadan kalktığı için vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanabileceksen,
- e) Vatanlı olup da, statü verilmesine yol açan koşullar ortadan kalktığı için önceden yaşadığı ikamet ülkesine dönebileceksen,
- f) (Ek:6/12/2019-7196/86 md.) 84'üncü maddedeki hükümler saklı kalmak kaydıyla; kendi isteğiyle Türkiye'den ayrılırsa, üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanırsa, üçüncü bir ülkeye insani nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilirse, üçüncü bir ülkeye çıkış yaparsa ya da ölürse,

uluslararası koruma statüsü sona erer.

- (2) Birinci fıkranın (d) ve (e) bentlerinin incelenmesinde, statü verilmesine neden olan şartların ortadan kalkıp kalkmadığı veya önemli ve kalıcı bir şekilde değişip değişmediği göz önünde bulundurulur.
- (3) İkincil koruma statüsü verilmesine neden olan şartlar ortadan kalktığında veya korumaya gerek bırakmayacak derecede değiştiğinde de statü sona erer. İkincil koruma statüsü verilmesini gerektiren şartlardaki değişikliklerin önemli ve kalıcı olup olmadığı göz önünde bulundurulur.
- (4) Birinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen şartların ortaya çıkması hâlinde, statü yeniden değerlendirilebilir. Bu kişiye, statüsünün yeniden değerlendirildiği ve nedenleri yazılı olarak bildirildikten sonra, statüsünün devam etmesi gerektiğine ilişkin nedenlerini sözlü veya yazılı şekilde sunabilmesine fırsat verilir.
- (5) Maddi gerekçelerini ve hukuki dayanaklarını içeren sona erme kararı, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Uluslararası koruma statüsünün iptali

Madde 86 – (1) Uluslararası koruma statüsü verilen kişilerden;

- a) Sahte belge kullanma, hile, aldatma yoluyla veya beyan etmediği gerçeklerle statü verilmesine neden olanların,
 - b) Statü verildikten sonra, 64'üncü madde çerçevesinde hariçte tutulması gerektiği anlaşılanların,
- statüsü iptal edilir.

- (2) Maddi gerekçelerini ve hukuki dayanaklarını içeren iptal kararı, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Gönüllü geri dönüş desteği

Madde 87 – (1) Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, gönüllü olarak geri dönmek isteyenlere, aynı ve nakdi destek sağlanabilir.

- (2) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş çalışmalarını, uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde yapabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Haklar ve Yükümlülükler

Hak ve yükümlülüklerle ilişkin genel ilkeler

Madde 88 – (1) Uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, karşılıklılık şartından muafdir.

- (2) Başvuru sahibine, başvurusu reddedilen veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan hak ve imkânlar, Türk vatandaşlarına sağlanan hak ve imkânlardan fazla olacak şekilde yorumlanamaz.

Yardım ve hizmetlere erişim

Madde 89 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden faydalanır.

- (2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların, sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir.
- (3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden;
- a) (Değişik:6/12/2019-7196/87 md.) Herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar uluslararası koruma başvuru kaydından itibaren bir yıl süre ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir. Özel ihtiyaç sahipleri ve Bakanlıkça sigorta kaydının devamı uygun görülenler için bir yıl süre sınırı aranmaz. Genel sağlık sigortasından faydalanacak kişilerin primlerinin ödenmesi için Genel Müdürlük bütçesine ödenek konulur. Primleri Genel Müdürlük tarafından ödenenlerden ödeme güçlerine göre primin tamamı veya belli bir oranı talep edilir. Başvurusu hakkında idarece olumsuz karar verilen yabancılar genel sağlık sigortası kapsamından çıkarılır.
- b) Sağlık güvencesi veya ödeme gücünün bulunduğu veya başvurunun sadece tıbbi tedavi görmek amacıyla yapıldığı sonradan anlaşılanlar, genel sağlık sigortalılıklarının sona erdirilmesi için en geç on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir ve yapılan tedavi ve ilaç masrafları ilgililerden geri alınır.
- (4) İş piyasasına erişimle ilgili olarak;
- a) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci, uluslararası koruma başvurusu tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvurabilir.
- b) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi, statü almasından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilir. Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklerle ilişkin diğer mevzuatta yer alan hükümler saklıdır. Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişiye verilecek kimlik belgesi, çalışma izni yerine de geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır.
- c) Mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibinin iş piyasasına erişimi, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ile istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik şartların gerekli kıldığı hâllerde, belirli bir süre için, tarım,

sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, iş kolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir. Ancak, Türkiye’de üç yıl ikamet eden veya Türk vatandaşıyla evli olan ya da Türk vatandaşı çocuğu olan mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri için bu sınırlamalar uygulanmaz.

- ç) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin çalışmasına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenir.
- (5) 72’nci ve 79’uncu maddelerde sayılanlar hariç olmak üzere, muhtaç olduğu tespit edilen başvuru sahibine, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlığın belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde harçlık verilebilir.

Yükümlülükler

Madde 90 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, bu Kısmı yazılı yükümlülüklerine ek olarak;

- a) Çalışma durumuna ait güncel bilgileri otuz gün içinde bildirmekle,
- b) Gelirlerini, taşınır ve taşınmazlarını otuz gün içinde bildirmekle,
- c) Adres, kimlik ve medeni hâl değişikliklerini yirmi iş günü içinde bildirmekle,
- ç) Kendisine sağlanan hizmet, yardım ve diğer imkânlardan haksız olarak yararlandığının tespit edilmesi hâlinde, bedellerini tamamen veya kısmen geri ödemekle,
- d) Genel Müdürlükçe kendisinden bu Kısım çerçevesinde istenilenleri yerine getirmekle,
- yükümlüdür.
- (2) Bu Kısmı yazılı yükümlülükleri uymayanlar ile başvuruları ve uluslararası koruma statüleriyle ilgili olumsuz karar verilenlere; eğitim ve temel sağlık hakları hariç, diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir. Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılır. Karar, ilgili kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Koruma ve Uluslararası Korumaya İlişkin Diğer Hükümler

Geçici koruma²⁷

Madde 91 – (1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.

- (2) Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbir-

²⁷ 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK’nin 71’inci maddesiyle, bu maddede yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

lerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Uluslararası koruma süreçlerinde iş birliği

Madde 92 – (1) Bakanlık, bu Kısımda yazılı uluslararası koruma süreçleriyle ilgili konularda, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü, diğer uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilir.

- (2) Sözleşme hükümlerinin uygulanmasına nezaret etme görevini yerine getirmesinde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle gerekli iş birliği sağlanır. Bakanlık, bu Kanun çerçevesindeki uluslararası koruma, başvuru, değerlendirme ve karar süreçlerini belirlemeye, bu amaçla Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle uluslararası anlaşma niteliği taşımayan protokoller yapmaya yetkilidir.
- (3) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş kişilere sınır kapıları da dâhil olmak üzere erişimi ve başvuru sahibinin de kabul etmesi şartıyla, başvurusuyla ilgili bilgilere erişimi sağlanır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, başvurunun her aşamasında görüşlerini yetkililere iletebilir.

Menşe ülke bilgisi

Madde 93 – (1) Uluslararası koruma başvuruları incelenirken, etkin ve adil karar verebilmek, başvuran tarafından iddia edilen hususların doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği kaynakları ve diğer kaynaklardan güncel bilgi toplanır.

- (2) Menşe ülke bilgi sisteminin kurulması, bilgilerin toplanması, depolanması, sistemin işletilmesi, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının kullanımına açılması Genel Müdürlükçe belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yapılır.

Gizlilik ilkesi ve kişisel dosyaya erişim

Madde 94 – (1) Başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır.

- (2) Ancak, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ile yasal temsilcisi veya avukatı, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibinin kişisel dosyasında yer alan belgeleri inceleyebilir, birer örneğini alabilir. Millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin belgeler incelenemez ve verilemez.

Kabul ve barınma merkezleri

Madde 95 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin, barınma ihtiyaçlarını kendisinin karşılaması esastır.

- (2) Genel Müdürlük, başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin

barınma, iâşe, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanacağı kabul ve barınma merkezleri kurabilir.

- (3) Merkezlerde özel ihtiyaç sahiplerinin barındırılmasına öncelik verilir.
- (4) Kabul ve barınma merkezleri, valilikler tarafından işletilir. Genel Müdürlük, merkezleri; kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği ve göç alanında uzmanlığı bulunan kamu yararına çalışan derneklerle protokol yaparak işlettirebilir.
- (5) Kabul ve barınma merkezi dışında ikamet eden başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler ve aile üyeleri bu merkezlerdeki hizmetlerden yararlandırılabilir.
- (6) Kabul ve barınma merkezlerinde sağlanan hizmetler, satın alma yoluyla da yürütülebilir.
- (7) İmkânlar ölçüsünde merkezlerde kalan ailelerin bütünlüğü korunur.
- (8) Göç alanında uzmanlığı bulunan ilgili sivil toplum kuruluşu temsilcileri, Genel Müdürlüğün izniyle kabul ve barınma merkezlerini ziyaret edebilirler.
- (9) Kabul ve barınma merkezlerinin kurulması, yönetimi ve işletilmesiyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yabancılar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Ortak Hükümler

Uyum

Madde 96 – (1) Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarında da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.

- (2) Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir.
- (3) Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır.

Davete uyma yükümlülüğü

Madde 97 – (1) Yabancılar, başvuru sahipleri ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler;

- a) Türkiye'ye girişi veya Türkiye'de kalışı hakkında inceleme ihtiyacının doğması,
- b) Hakkında sınır dışı etme kararı alınma ihtimalinin bulunması,

- c) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili işlemlerin bildiri,

nedenleriyle ilgili valiliğe veya Genel Müdürlüğe davet edilebilirler. Davete uyulmadığında veya uyulmayacağına ilişkin ciddi şüphe olması durumunda yabancılar davet edilmeksizin kolluk tarafından getirilebilirler. Bu işlem, idari gözetim olarak uygulanamaz ve bilgi alma süresi dört saati geçemez.

Taşıyıcıların yükümlülükleri

Madde 98 – (1) Taşıyıcılar;

- a) Ülkeye giriş yapmak veya ülkeden transit geçmek üzere sınır kapılarına getirmiş oldukları yabancılardan herhangi bir nedenle Türkiye'ye girişleri ve Türkiye'den transit geçişleri reddedilenleri, geldikleri ya da kesin olarak kabul edilecekleri bir ülkeye geri götürmekle,
 - b) Yabancıya refakat edilmesi gerekli görüldüğü durumlarda refakatçilerin giriş ve dönüşlerini sağlamakla,
 - c) Taşıdıkları kişilerin belge ve izinlerini kontrol etmekle,
 - ç) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/170 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/164 md.) Kabul edilemeyen yolcunun taşınmasını engellemek için gerekli tedbirleri almakla,
 - d) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/170 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/164 md.) Kabul edilemeyen yolcuların geri gönderilene kadar beslenme, konaklama ve acil sağlık giderlerini karşılamakla,
 - e) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/170 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/164 md.) Kabul edilemeyen yolculara ilişkin gerekli bildirimleri yapmakla,
- yükümlüdür.
- (2) (Değişik: 3/10/2016-KHK-676/37 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/32 md.) Genel Müdürlük, sınır kapılarına yolcu getiren, sınır kapılarından yolcu götüren ve Türkiye içinde yolcu taşıyan taşıyıcılardan, hareketleri öncesi, hareketleri anı ve hareketleri sonrasında tüm yolcu ve mürettebat bilgilerini isteyebilir.
 - (3) Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan yükümlülüklerle ilişkin uygulanacak usul ve esaslar, Bakanlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Kişisel veriler

Madde 99 – (1) Yabancılara, başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahiplerine ait kişisel veriler, Genel Müdürlükçe veya valiliklerce ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak alınır, korunur, saklanır ve kullanılır.

Tebliğat

Madde 100 – (1) Bu Kanuna ilişkin tebliğat işlemleri, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

- (2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgilinin yabancı olduğu ve varsa özel durumları da dikkate alınarak yönetmelikle düzenlenir.

Yetkili idare mahkemeleri²⁸

Madde 101 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak idari yargıya başvurulması hâlinde, bir yerde birden fazla idare mahkemesinin bulunması hâlinde bu davaların hangi idare mahkemesinde görüleceği Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.

İdari para cezası²⁹

Madde 102 – (1) Diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza gerektirmediği takdirde;

- a) 5'inci maddeye aykırı şekilde, Türkiye'ye yasa dışı giren veya Türkiye'yi yasa dışı terk eden ya da buna teşebbüs eden yabancılar hakkında iki bin Türk Lirası,
- b) 9'uncu maddenin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca Türkiye'ye girişleri yasaklanmış olmasına rağmen Türkiye'ye girebilmiş olanlar hakkında bin Türk Lirası,
- c) 56'ncı maddenin birinci fıkrasında tanınan sürede Türkiye'den ayrılmayanlar hakkında bin Türk Lirası,
- ç) 57'nci, 58'inci, 60'uncu ve 68'inci maddeler kapsamındaki işlemler sırasında kaçanlar hakkında bin Türk Lirası,
- d) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/171 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/165 md.) 98'inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan yükümlülüklere uymayan taşıyıcılar hakkında, fiil suç oluşturmadığı takdirde, bin Türk Lirasından on bin Türk Lirasına kadar,
- e) (Ek:6/12/2019-7196/88 md.) 57/A maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç), (d) ve (f) bentlerinde yer alan yükümlülüklere uymayanlara bin Türk Lirası,

idari para cezası uygulanır.

- (2) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/171 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/165 md.) Geçerli seyahat belgesi, Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından verilmiş yabancı kimlik kartı, ikamet izni veya geçerli yol izin belgesi olmayan yabancı şahısların ülkeye girmesine, ülkeden çıkarılmasına, ülke içinde herhangi bir araç veya binek hayvan vasıtasıyla veya yaya olarak seyahat etmesine, barınmasına, konaklamasına imkân sağlayan kişiler ile mülkiyetindeki gayrimenkulü kiralayanlara, kanunlarda ayrıca suç olarak tanımlanmayan eylemler nedeniyle tespit edilen her bir yabancı sayısınca bin Türk Lirası idari para cezası verilir.^{30 31}

28 2/7/2018 tarihli 703 sayılı KHK'nin 71'inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" ibaresi "Hâkimler ve Savcılar Kurulu" şeklinde değiştirilmiştir.

29 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 171'inci maddesiyle, 102'nci maddeye birinci fıkradan sonra gelmek üzere ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir, aynı maddenin mevcut dördüncü fıkrasına "valilik veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ya da" ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 165'inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

30 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 171'inci maddesiyle, 102'nci maddeye birinci fıkradan sonra gelmek üzere ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir, aynı maddenin mevcut dördüncü fıkrasına "valilik veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ya da" ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 165'inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

31 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 88'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "imkân sağlayan kişilere" ibaresi ", barınmasına, konaklamasına imkân sağlayan kişiler ile mülkiyetindeki gayrimenkulü kiralayanlara" şeklinde değiştirilmiştir.

- (3) İdari para cezası öngörülen kabahatlerin bir takvim yılı içinde gerçek kişiler tarafından tekrarı hâlinde, para cezaları yarı oranında artırılarak uygulanır.^{32 33}
- (4) Bu maddedeki idari para cezalarının uygulanması, Kanunda öngörülen diğer idari tedbirlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.³⁴
- (5) Bu maddedeki idari para cezaları, valilik veya Genel Müdürlük ya da kolluk birimlerince uygulanır. Verilen para cezaları tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ödenir.³⁵
- (6) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/171 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/165 md.) Bakanlıkça bu Kanun kapsamında yürürlüğe konulan düzenlemelerde belirtilen yükümlülüklere uymayanlara Genel Müdürlük veya valilikler tarafından beş yüz Türk Lirasından on bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilebilir.³⁶

BEŞİNCİ KISIM

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Yetki

Kuruluş

Madde 103 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Görev ve yetki

Madde 104 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

32 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 171'inci maddesiyle, 102'nci maddeye birinci fıkradan sonra gelmek üzere ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiş, aynı maddenin mevcut dördüncü fıkrasına "valilik veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ya da" ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 165'inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

33 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 88'inci maddesiyle, bu fıkraya "bir takvim yılı içinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "gerçek kişiler tarafından" ibaresi eklenmiştir.

34 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 171'inci maddesiyle, 102'nci maddeye birinci fıkradan sonra gelmek üzere ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiş, aynı maddenin mevcut dördüncü fıkrasına "valilik veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ya da" ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 165'inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

35 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 171'inci maddesiyle, 102'nci maddeye birinci fıkradan sonra gelmek üzere ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiş, aynı maddenin mevcut dördüncü fıkrasına "valilik veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ya da" ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 165'inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

36 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 88 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Düzensiz göçü önlemek maksadıyla" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve bu fıkraya "Bakanlıkça" ibaresinden sonra gelmek üzere "bu Kanun kapsamında" ibaresi eklenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

G Politikaları Kurulu

Güç Politikaları Kurulu ve görevleri

Madde 105 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkez, Taşra ve Yurt Dışı Teşkilatı, Hizmet Birimleri

Teşkilat

Madde 106 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Genel Müdür

Madde 107 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Hizmet birimleri

Madde 108 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Taşra teşkilatı

Madde109 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Yurt dışı teşkilatı

Madde 110 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Çalışma grupları ve düzenleme yetkisi

Madde111 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Yöneticilerin sorumlulukları ve yetki devri

Madde 112 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sürekli Kurul ve Komisyonlar ile Geçici Komisyonlar

Sürekli kurul ve komisyonlar

Madde 113 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Göç Danışma Kurulu

Madde 114 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

Madde 115 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu

Madde 116 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Geçici komisyonlar

Madde 117 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Atama ve Personele İlişkin Hükümler

Atama ve görevlendirme

Madde 118 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Personele ilişkin hükümler

Madde 119 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Kadrolar

Madde 120 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Yönetmelik

Madde 121 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Geçici barınma merkezleri ödeneği

Madde 121/A - (Ek: 2/7/2018 – KHK-703/71 md.)

(1) Bu Kanun kapsamındaki geçici barınma merkezlerinin işletilmesi ve yönetilmesi amacıyla, Genel Müdürlük bütçesinde geçici barınma merkezleri ödeneği tefrik edilir. Genel Müdürlük bütçesinde gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba ak-

tarılarak kullanılacak bu kaynaktan, Genel Müdürlükçe uygun görülen hallerde, kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin hesaplarına da aktarma yapılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idareler de, yukarıda belirtilen amaçlarda kullanılmak üzere Genel Müdürlük hesabına aktarma yapabilir. Bu şekilde aktarılan tutarlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin özel hesaplarda izlenir. Geçici barınma merkezlerinin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sınırlı olmak üzere bu hesaptan yapılacak harcamalar 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir; aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Genel Müdürlükçe müştereken belirlenir.

- (2) Genel Müdürlük bu madde kapsamında belirlenen görevlerini yerine getirirken hizmet satın alabilir.

Atıf yapılan hükümler

Madde 122 – (1) Diğer mevzuatta, 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar, bu Kanuna yapılmış sayılır. Diğer mevzuatta geçen yabancılara mahsus “ikamet tezkeresi” ibaresinden, bu Kanundaki “ikamet izni” anlaşılır.

Değiştirilen hükümler

Madde 123 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 124 – (1) 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu’nun 4’üncü, 6’ncı, 7’nci, 8’inci, 9’uncu, 10’uncu, 11’inci, 24’üncü, 25’inci, 26’ncı, 28’inci, 29’uncu, 32’nci, 33’üncü, 35’inci, 36’ncı, 38’inci ve ek 5’inci maddeleri, 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 34’üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Göçmen kaçakçılığı suçunda kullanılan araca elkoyma

Ek Madde 1 – (Ek: 17/4/2017-KHK-690/6 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/5 md.)

- (1) Göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesinde kullanılan araçlara, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128’inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre elkonulur.
- (2) Birinci fıkraya göre elkonulan aracın;
- Soruşturma ve kovuşturma devam ederken aynı suçun işlenmesinde tekrar kullanılması,
 - Türkiye’de sicile kayıtlı olmaması,
 - Toplam yolcu sayısına göre önemli sayıda göçmen taşınırken ele geçirilmesi,

ç) Suçun işlenmesini kolaylaştıracak özel tertibatının bulunması,

hallerinden birinin varlığı durumunda, elkonulan araç sahibine iade edilmez. Bu durumda sahibinin, aracın değeri kadar teminatı elkoyma tarihinden itibaren otuz gün içinde Maliye Bakanlığına teslim etmesi halinde, araç sahibine iade edilir. Aksi takdirde, Maliye Bakanlığı tarafından soruşturma ve kovuşturma sonucunu beklenmeksizin derhal tasfiye olunur. Tasfiyenin satış suretiyle gerçekleşmesi halinde, satıştan elde edilen gelirden aracın muhafaza edilmesi ve satışı için gerekli olan bütün masraflar karşılandıktan sonra kalan miktar, kovuşturma sonucuna göre işlem yapılmak üzere emanet hesabına alınır.

(3) İkinci fıkra hükmünün uygulanmasındaki değerden, kara araçlarında kasko değeri; deniz araçlarında tekne ve makine sigortasına esas teşkil eden değer; sigortasız araçlar ile hava ve demiryolu araçlarında ise piyasa değeri anlaşılır.

Geçiş hükümleri

Geçici Madde 1 – (1) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularla ilgili Emniyet Genel Müdürlüğünce tutulan dosya, yazılı ve elektronik ortamdaki kayıt ve diğer dokümanlar ile bilgi sistemleri, elektronik projeler ve veri tabanları Genel Müdürlüğe ve ilgili taşra birimlerine kademeli olarak devredilir. Devre ilişkin olarak, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Genel Müdürlük arasında bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde protokol yapılır ve Bakan onayıyla yürürlüğe girer.

(2) Bu Kanunun yayımından itibaren bir yıl sonra kabul ve barınma merkezleri ile geri gönderme merkezlerine ait taşınırklar hiçbir işleme gerek kalmaksızın Genel Müdürlüğe devredilmiş, taşınmazlar ise hiçbir işleme gerek kalmaksızın Genel Müdürlüğe tahsis edilmiş sayılır. Devir nedeniyle yapılan işlemler, harçlardan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. Bu Kanunun uygulanmasında taşınır devri ile taşınmazların tahsisi ve benzeri hususlarda ortaya çıkabilecek sorunları gidermeye Bakan yetkilidir.

(3) Genel Müdürlüğün 2013 mali yılı harcamaları için gereken ödenek ihtiyacı, 20/12/2012 tarihli ve 6363 sayılı 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre karşılanır. 31/12/2014 tarihine kadar Göç İdaresi Genel Müdürlüğü adına ihdas edilen kadroların yüzde ellisini geçmemek üzere, 6363 sayılı Kanundaki sınırlamalara tabi olmadan atama yapılabilir.

(4) Bu Kanunda belirlenen esaslara göre Genel Müdürlüğün taşra teşkilatlanmasının tamamlanacağı tarihe kadar, yürütülmekte olan görev ve hizmetler daha önce bu görev ve hizmetleri yapmakta olan birimler veya personel tarafından yapılmaya devam edilir. Genel Müdürlük, ilgili yerlerdeki teşkilatlanmanın tamamlandığı tarihte söz konusu birimlerde görev yapmakta olan personeli, 118 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sayı sınırlamasına tabi olmaksızın devir tarihinden itibaren üç yılı aşmamak üzere anılan maddeye göre istihdam edebilir.

(5) Genel Müdürlük, merkez teşkilatında görev yapmak üzere, Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı ile il emniyet müdürlüklerinin ilgili şubelerinde en az iki yıl süreyle görev yapmış personeli, 118 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sayı sınırlamasına tabi olmaksızın bu maddenin yayımı tarihinden itibaren üç yıl süreyle anılan maddeye göre istihdam edebilir.

(6) Bu Kanunun İkinci Kısımının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde valiliklere yazılı olarak müracaat eden yabancılar, bu Kanunda ikamet izinleriyle ilgili kendilerine tanınan haklardan yararlandırılır.

- (7) Bu Kanunun Üçüncü Kısmının yürürlüğe girdiği tarihten önce, 14/9/1994 tarihli ve 94/6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uyarınca statü verilenlere bu Kanunda belirtilen statülerine göre işlem yapılır, başvuru yapanların işlemleri ise bu Kanuna göre sonuçlandırılır. Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren Üçüncü Kısmın yürürlüğe girdiği tarihe kadar, anılan Yönetmelik uyarınca statü verilenler ile başvuru yapanlardan ikamet izni harcı alınmaz.
- (8) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

Madde 125 – (1) Bu Kanunun;

- a) 122'nci maddesi, 123'üncü maddesinin birinci, ikinci, beşinci ve yedinci fıkraları ile 124'üncü maddesi hariç olmak üzere Beşinci Kısmı yayımı tarihinde,
- b) Diğer hükümleri yayımı tarihinden bir yıl sonra, yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 126 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.12064-1

(I) SAYILI CETVEL

(Mülga: 2/7/2018-KHK-703/71 md.)

**6458 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL EDİLEN
HÜKÜMLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin/ iptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası	6458 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
6462	3	3/5/2013
6735	3, 21, 27, 31, 33, 34, 36, 38, 41, 105	13/8/2016
KHK/676	53, 54, 98	29/10/2016
KHK/690	EK MADDE 1	29/4/2017
KHK/694	3, 98, 102, 108	25/8/2017
7070	53, 54, 98	8/3/2018
7077	EK MADDE 1	8/3/2018
7078	3, 98, 102, 108	8/3/2018
KHK/703	1, 2, 3, 12, 13, 18, 31, 41, 44, 91, 101, 121/A, 103 ila 120, 123, Ek I Sayılı Cetvel	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının and içerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7148	20, 69, 76	26/10/2018
7196	7, 9, 21, 41, 42, 43, 46, 53, 54, 57, 57/A, 59, 60, 60/A, 66, 76, 78, 83, 85, 89, 102	24/12/2019

YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 17/03/2016

Yayımlandığı R. Gazetenin Sayısı: 29656

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik; 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde yabancılarla ilgili iş ve işlemler ile sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların Türkiye'den münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 121 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Aile üyeleri: Yabancıнын, başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşi, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
- Avrupa ülkeleri: Avrupa Konseyi üyesi olan ülkeler ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek diğer ülkeleri,
- Bakan: İçişleri Bakanını,
- Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
- Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- Destekleyici: Aile birliğı amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların masraflarını üstlenen ve ikamet izni talebinde bulunanlar tarafından başvuruya

- dayanak gösterilen Türk vatandaşını veya Türkiye'de yasal olarak bulunan yabancıyı,
- g) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- ğ) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- h) Geri gönderme merkezi: İdari gözetim kararı alınan yabancıların geçici olarak tutulduğu ve bu süre zarfında temel insani ihtiyaçların karşılandığı merkezi,
- ı) Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı,
- i) Göçmen belgesi: 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında serbest göçmenlerin yerleştikleri yerlerin, iskanlı göçmenlerin ise geçici veya kesin iskanları için belirlenen yerlerin en büyük mülki amirine müracaatla kendileri ve aile fertleri için vatandaşlığa girme beyannamesi imzalayarak aldıkları belgeyi,
- j) İkamet adresi: Türkiye'de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yeri,
- k) İkamet izni: Yabancılar Türkiye'de kalma hakkı veren izni,
- l) İkincil koruma: Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle, menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen kişiye verilen statüyü,
- m) İl Müdürlüğü: İl Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- n) İlçe Müdürlüğü: İlçe Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- o) İnsan ticareti mağduru: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişiyi,
- ö) Kabul edilemez yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi,
- p) Kabul ve barınma merkezi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin temel insani ihtiyaçlarının karşılandığı merkezi,
- r) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- s) Konsolosluk: Türkiye Cumhuriyeti başkonsolosluklarını, konsolosluklarını veya büyükelçilik konsolosluk şubelerini,
- ş) Mağdur destek hizmetleri: Düşünme süresinde ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı, özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen mağdur destek programı ile gönüllü ve güvenli geri dönüş programını,

- t) Menşe ülke: Göç eden kişinin vatandaşı olduğu ya da uyruğunu taşıdığı ülkeyi,
- u) Mülteci: Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı,
- ü) Ön izin şartı: Ülkeye giriş için Genel Müdürlükten alınması zorunlu olan izni,
- v) Özel ihtiyaç sahibi: Refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,
- y) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,
- z) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,
- aa) Sınır dışı etme kararı: Türkiye'de kalma hakkı bulunmayan yabancıların; menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye'ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da başka bir üçüncü ülkeye gönderilmek üzere, ülkeden çıkarılması amacıyla alınan idari kararı,
- bb) Sınır dışı etme üzere idari gözetim: Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, idari yükümlülükler getirilerek idari gözetimi sonlandırılanlardan bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanların sınır dışı edilinceye kadar Kanunda öngörülen süreye uygun olarak geri gönderme merkezinde tutulmasını,
- cc) Sınır kapısı: Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış için tespit edilen, fiziki olarak dış çevreden ayrılmış veya böyle addedilen kara, hava, deniz ve demiryolu sınır geçiş noktalarını,
- çç) Son karar: Başvuru sahibinin başvurusuyla veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin statüsüyle ilgili kararlardan; idari itirazda bulunulmaması ve yargıya başvurulmaması hâlinde Genel Müdürlük tarafından verilen karar ya da yargıya başvurulması sonucunda temyiz edilmesi mümkün olmayan kararı,
- dd) Sözleşme: Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmeyi,
- ee) Şartlı mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı,

- ff) Taşıyıcı: Yabancıları taşıyan hava, deniz, kara ve demiryolu taşıtlarının gerçek veya tüzel kişi olan sahiplerini veya işletmecilerini,
 - gg) Uluslararası koruma statüsü: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,
 - ğğ) Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu: 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 19 uncu maddesine göre oluşturulan kurulu,
 - hh) Uydu il: Uluslararası koruma talebinde bulunan yabancılara, Genel Müdürlük tarafından belirlenen ve ikamet etme zorunluluğu getirilen ili,
 - ıı) Vatandaşı olduğu ülke: Yabancıнын vatandaşı olduğu ülkeyi veya yabancıнын birden fazla vatandaşlığının bulunduğu durumlarda, vatandaşlığında olduğu ülkelerden her birini,
 - ii) Vatansız kişi: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişiyi,
 - jj) Vize: Türkiye’de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişi sağlayan izni,
 - kk) Vize muafiyeti: Türkiye’ye giriş için vize alma yükümlülüğünü kaldıran düzenlemeyi,
 - ll) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
 - mm) Yabancı kimlik numarası: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Geri Gönderme Yasağı

Geri gönderme yasağı

Madde 4 – (1) Geri gönderme yasağı, Kanun kapsamına giren yabancıların tamamı için uygulanır.

- (2) Türkiye’de kalma hakkı bulunmayan yabancıların, sınır dışı edilmeden veya ülkeden gönderilmeden önce;
 - a) Sınır dışı edilecekleri yahut gönderilecekleri yerde işkenceye, insanlık dışı veyahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulup tutulmayacağı,
 - b) Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunup bulunmayacağı,hususları valilik tarafından resen araştırılır.
- (3) Yabancı, yapılan araştırma sonucunda tehlikelerle karşılaşılacağına anlaşıldığı ülkeye sınır dışı edilemez veya gönderilemez. Bu kişiler hakkında Kanunun uluslararası koruma, ikamet veya sınır dışı etmeye ilişkin diğer hükümlerine göre işlem tesis edilir ve Genel Müdürlüğe derhal bilgi verilir.
- (4) Araştırma esnasında, yabancının konuyla ilgili bilgi ve belge istenebileceği gibi menşe ülke bilgilerinden de yararlanır.

İKİNCİ KISIM

Yabancılar

BİRİNCİ BÖLÜM

Türkiye'ye Giriş ve Vize

Türkiye'ye giriş

Madde 5 – (1) Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılır. Bakanlık, bu genel düzenlemenin, kişilerin sınır kapılarında uluslararası koruma başvurusunda bulunmasını engelleyecek şekilde uygulanmaması için gerekli önlemleri alır.

Ülkeye girişte kapsamlı kontrol işlemi

Madde 6 – (1) Yabancı hakkında Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğuna yönelik şüphe duyulması halinde, giriş işlemlerinden sorumlu kolluk birimi tarafından kapsamlı kontrol işlemi gerçekleştirilir.

- (2) Kapsamlı kontrol işlemi, idari gözetim işlemi olmayıp en fazla dört saat içinde tamamlanır. Bu süreye adli işlemlerde geçen süre dâhil değildir. Eğer dört saatlik süre aşılacaksa yabancıya rızası aranır. Kapsamlı kontrol süresi içinde yabancı ülkesine dönebileceği gibi ülkeye kabul etme işlemlerinin sonuçlanmasını da bekleyebilir.
- (3) Kapsamlı kontrol işlemi, yabancıya güvenliği ve kişisel mahremiyeti gözetilerek, pasaport kontrol noktasına yakın ve ayrı bir yerde gerçekleştirilir. Kontrol süresince yabancıya temel ihtiyaçlarına erişimi sağlanır. Yabancı, kontrolün amacı ve usulü hakkında bilgilendirilir.
- (4) Kapsamlı kontrol işlemi genel olarak;
 - a) Seyahat belgelerinin kontrolü ve incelenmesi,
 - b) Ülkeye giriş kayıtlarıyla ilgili sınırlamaların gözden geçirilmesi,
 - c) Adli ve idari makamlar tarafından işleme konu olup olmadığının belirlenmesi,
 - ç) Uluslararası seviyede aranıp aranmadığının belirlenmesi,
 - d) Ülkeye geliş amacının tespit edilmesi,
 - e) Türkiye'de geçimini ne şekilde sağlayacağını açıklığa kavuşturulması,
 - f) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar ile vize verilmeyecek yabancılarından olup olmadığının araştırılması,
 - g) Kamu güvenliği açısından gerekli görülen diğer hususları,kapsar.
- (5) Kapsamlı kontrole ilişkin iş ve işlemler sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce sonuçlandırılır.

Kabul edilemez yolcunun tespiti ve genel hükümler

Madde 7 – (1) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu belirlenen yabancılar ile yine aynı kapsamda olup da sınır kapılarında uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve haklarında verilen son kararlar başvuru reddedilenler, kabul edilemez yolcu olarak işlem görür ve bu yabancılar hakkında 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile Kanunun 98 inci maddesi kapsamında çıkarılacak diğer yönetmelikler çerçevesinde işlem yapılır.

- (2) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu belirlenen yabancılardan kamu düzeni veya güvenliği açısından sakıncalı görülenler ile Türkiye'ye girişte kullanacağı belgeleri hileli yollarla edinenler veya bu belgelerin sahteciliğe konu olduğu tespit edilenler ivedilikle Genel Müdürlüğe bildirilir.
- (3) Kabul edilemez yolcunun ülkeden ayrılış işlemleri için taşıyıcıyla gerekli koordinasyon sağlanır.
- (4) Yabancı ve taşıyıcıya tebliğ edilen karar, yabancının haklarını ve itiraz usullerini de kapsar.

Türkiye'ye giriş yasağı ve ön izin şartı

Madde 8 – (1) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'de bulunması sakıncalı görülen yabancılar hakkında Genel Müdürlük; Türkiye'de iken hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılara ilişkin ise Genel Müdürlük veya valilikler ülkeye giriş yasağı kararı alabilir.

- (2) Giriş yasağına ilişkin usuller şunlardır:
 - a) Sınır dışı edilecek yabancılar için ülkeye giriş yasağının başlangıcı yabancı- nın ülkeden çıkış tarihidir.
 - b) Vize, vize muafiyeti, çalışma izni veya ikamet izni süresini on günden fazla aşan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınmadan veya bu karar henüz ilgili tebliğ edilmeden önce, Türkiye dışına çıkmak için valiliklere başvuruda bulunan yabancıların Türkiye'ye giriş yasağı süresi, başka bir nedenle giriş yasağı kapsamına alınmasını gerektirir durumu saklı kalmak kaydıyla, vize, vize muafiyeti ya da ikamet izni ihlalinden kaynaklanan harç ve buna bağlı tahakkuk edecek cezaların ödenmiş olması koşuluyla bir yılı geçemez.
 - c) Vize, vize muafiyeti, çalışma izni veya ikamet izni süresini on günden fazla aşan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınmadan çıkış yapmak üzere sınır kapısına kendiliğinden gelen yabancılar hakkında ise başka bir nedenle giriş yasağı alınmasını gerektirir durumu saklı kalmak kaydıyla vize, vize muafiyeti ya da ikamet izni ihlalinden kaynaklanan harç ve buna bağlı tahakkuk edecek cezalarını ödenmiş olması koşuluyla vize veya ikamet ihlali gerekçesiyle giriş yasağı kararı alınmayabilir.
 - ç) Seyahat giderlerinin bir kısmı veya tamamı Genel Müdürlük tarafından karşılanarak sınır dışı edilen yabancıların seyahat masraflarının sonradan tahsil edilmesinin takibi amacıyla gerekli veri girişi yapılır. Genel Müdürlük tarafından karşılanan seyahat masraflarını ödemeyen yabancıların ülkeye girişine izin verilmeyebilir.
 - d) Giriş yasağı en fazla beş yıl süreyle alınır. Beş yılın sonunda kamu düzeni

veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit söz konusu ise önceden alınmış beş yıl süreli giriş yasağı tek seferde veya ayrı ayrı olmak üzere on yıl daha uzatılabilir. Ancak, giriş yasağı süresi aynı gerekçeye dayalı olarak on beş yıldan fazla olamaz.

- e) Genel Müdürlük, gerekli gördüğünde sürenin dolmasını beklemeden giriş yasağını kaldırabilir veya giriş yasağını saklı tutarak yabancının belirli bir süre için Türkiye'ye girişine izin verebilir.
- (3) Kamu düzeni veya kamu güvenliği sebebiyle, bazı yabancıların ülkeye kabulü ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi ile veya doğrudan Genel Müdürlük tarafından ön izin şartına bağlanabilir. Sistemde ön izin şartına bağlı olduğu görülen yabancıların Genel Müdürlüğün olumlu görüşü alınmadan ülkeye girişlerine izin verilmez.

Türkiye'ye giriş yasağının ve ön izin şartının tebliği

Madde 9 – (1) Giriş yasağına ve ön izin şartına ilişkin tebligat;

- a) Türkiye'ye giriş yasağı veya ön izin şartı kapsamında olan yabancılara vize, ikamet veya çalışma izni almak üzere konsolosluklara başvurmaları halinde konsolosluk görevlileri,
 - b) Yabancı Türkiye'de ise valilik,
 - c) Giriş yasağı kararı alınan yabancılara Türkiye'den çıkışlarda sınır kapılarında, giriş-çıkış işlemlerinden sorumlu kolluk birimi,
- tarafından yapılır.

Vize zorunluluğu ve esasları

Madde 10 – (1) Vize muafiyeti hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye'de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki konsolosluklardan amaçlarına uygun vize alarak gelirler. Vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye'de sağladığı kalış süresi, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.

(2) Aşağıdaki yabancılar bu uygulamanın kapsamı dışındadır:

- a) Türkiye'de geçerli ikamet ya da çalışma izni bulunanlar.
- b) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.
- c) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.
- ç) Türkiye'de görevli diplomasi ve konsolosluk resmi memurları ile bunların eşleri ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklarıyla sınırlı olmak üzere, ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler.
- d) Uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar.
- e) Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında verilen "vatansız kişi kimlik belgesi" sahipleri.

- f) Uluslararası koruma başvurusu çerçevesinde geçerli “kayıt belgesi” veya “uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi” ya da “uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi” bulunanlar.
 - g) Kanunun 91 inci maddesi çerçevesinde geçici korunanlar.
 - ğ) Ülkemize taşımacılık amaçlı çok girişli vizelerle gelen şoför ve yanındaki yardımcıları.
 - h) İskân Kanunu kapsamında Türkiye’ye kabul edilen göçmenler.
- (3) Yabancınin vize almış olması, ülkeye girişte Kanunun Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılara ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez. Yabancınin Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu tespit edildiğinde girişine izin verilmez.
 - (4) Vizeler en fazla **(Değişik ibare:RG-30/7/2019-30847)** on yıllık süre içinde kullanılmak üzere verilir. Veriliş tarihinden itibaren altı ay içinde kullanılmayan vizeler geçerliliğini yitirir.
 - (5) İkamet izni bulunan yabancılar, vize alarak ülkeye giriş yaptıklarında vize süreleri ikamet izni sürelerinden fazla ise, vizeyle elde ettikleri kalma sürelerini kullanabilirler. Vize muafiyeti anlaşması kapsamında gelenler de ikamet izni süreleri kısa ise, muafiyet sürelerinin sonuna kadar kalabilirler.
 - (6) Hava şartları, kaza, taşıtlarda meydana gelebilecek teknik aksaklıklar, sağlık sorunları gibi mücbir nedenlerle planlanmayan bir sınır kapısından giriş yapmak zorunda kalındığında yabancınin mevcut vizesiyle girişine izin verilebilir.
 - (7) Bu hükümlerin uygulanmasında Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı anlaşma hükümleri ile karşılıklılık ilkesinin uygulanması hususları saklıdır.
 - (8) Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıkları, vize ve pasaport işlemlerini yürütürken, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini de alarak Bakanlar Kuruluna müştereken teklifte bulunur.

Vize türleri ve vizenin amacı

Madde 11 – (1) Vize türleri şunlardır:

- a) Turizm vizesi: Türkiye’ye turistik veya resmi ziyaret, iş görüşmesi, konferans, seminer, toplantı, festival, fuar, sergi, sportif etkinlik, kültürel ve sanatsal etkinlik gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılara verilir.
- b) Transit vize: Türkiye’ye herhangi bir sınır kapısından girerek belirlenen süre içinde Türkiye’den geçiş yapmak isteyen yabancılara verilecek transit vize ile belirlenen geçiş süresi, vizenin geçerlilik süresi içinde sınır kapısından her girişte yeniden başlar.
- c) Havalimanı transit vizesi: Türkiye’ye giriş yapmaksızın sadece hava sınır kapısından geçiş yapmak isteyen yabancılara verilir.
- ç) Eğitim vizesi: Türkiye’ye eğitim, öğrenim, staj, kurs, öğrenci değişim programı, Türkçe dil kursuna katılma amacıyla gelmek isteyen yabancılara verilir.
- d) Çalışma vizesi: Türkiye’ye 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi kapsamındaki yabancılar ile bu kapsamda olmayan ve çalışma amacıyla gelmek isteyen yabancılara verilir.

- e) Resmi görev vizesi: Resmi göreve atanan veya diplomatik kurye olarak görevlendirilen yabancılara verilir.
 - f) Diğer vizeler: Türkiye'ye (a), (b), (c), (ç), (d), (e) bentlerinde belirtilen amaçlar dışında kalan ve arkeolojik kazı, araştırma, film veya belgesel çekimi, tedavi, refakat, aile birleşimi, insani yardım, taşımacılık gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılara verilir.
- (2) Vizelerde yabancıнын geliş amacı belirtilir.
 - (3) 5543 sayılı İskân Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına göre verilecek serbest göçmen vizesiyle ilgili hususlar Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıklarınca kendi özel şartları gözetilerek uygulanır.

Vize başvurusu, sonuçlandırılması ve iptali

Madde 12 – (1) Vize başvuruları yabancıнын vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluga yapılır. Başvurular elektronik ortamda da alınabilir.

- (2) Vize Başvuru Formu her yabancı için ayrı ayrı doldurulur.
- (3) Yabancı, vize başvurusu sırasında vize türlerine göre istenebilecek bilgi ve belgeleri yetkili makama vermekle yükümlüdür. Tanınan sürede istenilen belgeleri tamamlayamayan yabancıнын başvurusu değerlendirmeye alınmaz. Vize başvuruları ile ilgili iş ve işlemler hizmet satın alınması yoluyla yaptırılabilir.
- (4) Vize başvuruları en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre, yabancıнын istenilen belgeleri tamamlamasından itibaren başlar.
- (5) Konsolosluklar, vize başvurularını Genel Müdürlüğe iletir. Yabancı ülke diplomatlarına Türkiye Cumhuriyeti büyükelçiliklerince ve istisnai olarak ülke menfaatleri gereği vize verilmesinde yarar görülen yabancılara Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilerince resen vize verilir. Bunlar dışında kalan ve resen vize verilebilecek yabancılar Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıkları tarafından müştereken belirlenir. Resen verilen vizeler Genel Müdürlüğe ve Dışişleri Bakanlığına bildirilir. Genel Müdürlük başvuruları gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de alarak sonuçlandırır ve konsolosluga ya da büyükelçiliğe bildirir. Bildirimler elektronik olarak da yapılabilir.
- (6) Kanunda düzenlenen vizenin iptaline ilişkin hususların ortaya çıkması halinde vize, vizeyi veren makamlar veya valilikler tarafından iptal edilir, vize pasaportta ise gerekli kayıtlar düşülür.

Vize yükümlülüğünden muaf yabancılar

Madde 13 – (1) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize istenmez:

- a) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ya da Bakanlar Kurulu kararıyla vizeden muaf tutulan ülke vatandaşları.
- b) Türkiye'ye giriş yapacağı tarih itibarıyla, geçerli ikamet izni, çalışma izni veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi bulunanlar.
- c) Kanun kapsamında ikamet izninden muafiyet sağlayan belgeye sahip olanlar.
- ç) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesine göre verilmiş ve geçerliliği bulunan Yabancılara Mahsus Damgalı Pasaport sahipleri.

- d) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.
- e) 5543 sayılı Kanun kapsamında Göçmen Belgesi sahibi olanlar.

İstisnai olarak vize yükümlülüğünden muaf yabancılar

Madde 14 – (1) Hava şartları, kaza, taşıtlarda meydana gelebilecek teknik aksaklıklar ile sağlık sorunları gibi mücbir sebeplerle Türk hava ve deniz limanlarını kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancıların, Türkiye'ye girişte liman şehriyle sınırlı olmak üzere ve mücbir sebep süresince vize şartı aranmaksızın ülkeye girişlerine valiliklerce izin verilebilir. On beş güne kadar kalma hakkı sağlayan izin, mücbir sebebin ortadan kalkmasıyla sona erer.

- (2) Türk hava ve deniz limanlarını, yolcularının sağlık sorunu yaşaması nedeniyle kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancılardan sadece hastalanan yabancı ve refakatçisi birinci fıkra kapsamında değerlendirilir. Türkiye'ye girişine izin verilmeyecek yabancılar ise sağlık sorunu yaşamaları hali dışında birinci fıkra kapsamında değerlendirilmez.
- (3) Liman şehri veya çevresindeki illeri turizm amaçlı gezmek üzere deniz taşıtlarıyla gelen yabancılar, yetmiş iki saati geçmemek kaydıyla valiliklerce deniz sınır kapılarında vizesiz giriş izni verilebilir. Kamu düzeni veya kamu güvenliği yönünden gerekli tedbirlerin alınabilmesi için bu tür giriş işlemleri hakkında ilgili kolluk birimleri bilgilendirilir.
- (4) Üçüncü fıkra kapsamındaki vizesiz giriş iznine ilişkin usul ve esaslar şunlardır:
 - a) Ülkeye girişlerinde yabancıların pasaportları alınmaz. Ancak, limandaki giriş ve çıkış kontrolünden sorumlu kolluk birimi tarafından düzensiz göçe konu olabileceği değerlendirilenlerin, çıkışlarında verilmek üzere pasaportları alınır, pasaportları alınan bu kişilere Liman Şehri İzin Belgesi düzenlenir.
 - b) Çıkışlar aynı limandan yapılır. Giriş limanı dışında başka bir liman veya sınır kapısından çıkış yapmak isteyenler olduğunda transit vize harcı alınarak çıkışlarına izin verilir.
 - c) Yetmiş iki saatlik süreyi aşan yabancılar hakkında Türkiye'de izinsiz kalma işlemi yapılır.
 - ç) Düzensiz göçe konu olabileceği değerlendirilerek çıkışlarında verilmek üzere pasaportları alınan yabancılardan yetmiş iki saatlik sürenin sonunda pasaportlarını almak için gelmeyenlerin pasaportları il müdürlüklerine gönderilir.
 - d) Ülkeye girişine izin verilen yabancıların süresinde ülkeden çıkışını acente veya taşıyıcı taahhüt eder.
- (5) Bu madde kapsamında ülkeye girişine izin verilen yabancıların kayıtlarının, hudut kapılarında kolluk birimlerince kullanılan sisteme uyumlu olacak şekilde tutulması sağlanır.

Sınır kapılarında verilen vizeler

Madde 15 – (1) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar hariç, vize almadan sınır kapılarına gelen yabancılar, aşağıda sayılan durumlarını ve süresi içinde

Türkiye'den ayrılacaklarını belgelemeleri durumunda aşağıda belirlenen istisnai haller çerçevesinde valiliklerce vize verilebilir:

- a) Yabancı'nın yasal olarak bulunduğu ülkede konsolosluk bulunmaması veya vize işlemlerinin konsolosluk üzerinden gerçekleştirilememesi.
 - b) Yabancı'nın veya Türkiye'deki eşi ve yakın akrabalarının hastalığı, ölümü veya kaza gibi mücbir sebeplerinin bulunması.
 - c) Yabancı'nın geri gönderilmesinde sağlık durumu yönünden risk görüldüğünün ilgili birimlerce bildirilmesi.
 - ç) Yabancı'nın ulusal ve uluslararası bilimsel, ekonomik, kültürel ve ticari etkinliklere katılmak amacıyla gelmesi.
 - d) Deniz limanlarına gelen ticari gemi mürettebatının ülkesine veya başka bir ülkeye devam etme veya aynı limanda başka bir gemiye katılma zorunluluğunun ortaya çıkması.
 - e) Yabancıya sınır kapısında vize verilmesine ihtiyaç duyulduğunun kamu kurum ve kuruluşları tarafından bildirilmesi.
- (2) Sınır kapılarında vize verilmesinde, mücbir sebeplere bağlı olarak sağlık sigortası şartı aranmayabilir.
- (3) Bakanlar Kurulunca farklı bir süre belirlenmediği sürece, birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (e) bentlerinde belirtilen durumlarda en fazla on beş güne, (d) bendinde belirtilen durumlarda ise en fazla yetmiş iki saate kadar kalış hakkı sağlayan vize verilir.
- (4) Birinci fıkranın (d) bendi kapsamında olan yabancılara sınır vizesi verilmesinde yabancı'nın yeterli miktarda para ve dönüş bileti bulundurması ve ülkeden süresinde çıkışının gemi acenteleri tarafından taahhüt edilmesi şartları aranır.

Havalimanı transit vizeleri

Madde 16 – (1) Konsolosluklar, havalimanı transit vizesi başvurularını doğrudan sonuçlandırır.

- (2) Havalimanı transit vizelerinin kullanım süresi, vizenin veriliş tarihinden itibaren en fazla altı aydır.
- (3) Uçuşlarda meydana gelebilecek gecikmeler hariç, Türkiye'ye varış ile Türkiye'den ayrılış saatleri arasındaki planlanan süre yirmi dört saati geçemez.
- (4) Bu vize, ülkeye giriş hakkı vermez. Ancak acil ve olağanüstü hallerde yabancı'nın ülkeye kabulünde, Kanununun 13 üncü maddesi çerçevesinde sınır kapılarında verilecek vizelerle ilgili hüküm uygulanır.
- (5) Havalimanı transit vizesinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:
 - a) Geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgeye sahip olmak.
 - b) Türkiye'ye gelişi ve Türkiye'den geçişi sağlayacak uçuşlar için rezervasyona veya bilete sahip olmak.
 - c) Gideceği ülkede vizeye tabi ise o ülkenin vizesine ya da vizesiz girişine imkân sağlayan belgeye sahip olmak.
- (6) Havalimanı transit vizesi, olağan durumlarda sadece geçiş hakkı verilen havalimanı için geçerlidir.

- (7) Türkiye üzerinden sınır dışı edilecek üçüncü ülke vatandaşları ve refakatçileri için bu madde hükümlerine göre vize düzenlenir.
- (8) Havalimanı transit vize uygulamasıyla ilgili esaslar ve hangi ülke vatandaşlarından havalimanı transit vizesi isteneceği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Vize verilmeyecek yabancılar

Madde 17 – (1) Kanunun vize verilmeyecek yabancılarla ilişkin 15 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, aynı maddenin birinci fıkrasında belirtilen yabancılarla vize verilmez.

- (2) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıkların belirlenmesinde, hastalığın 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirtilen hastalıklardan olup olmadığının yanı sıra Dünya Sağlık Örgütünün Sağlık Tüzüğünde tanımlanan salgın potansiyeli olan hastalıklar ile bulaşıcı veya bulaşıcı parazit hastalıklardan olup olmadığı göz önünde bulundurulur.
- (3) Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi çerçevesinde değerlendirme yapılırken destekleyicinin katkısı, banka hesap dökümü, nakit para, seyahat çeki ve maaş bordrosu gibi hususlar dikkate alınabilir.

Vize işlemlerinin tebliği

Madde 18 – (1) Vize talebinin reddi ve iptali kararları yabancıya tebliğ edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

İkamet izni

İkamet izni

Madde 19 – (1) İkamet izninden muaf olanlar dışında, Türkiye’de vizenin veya vize muafiyetinin kendisine sağladığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.

- (2) Birinci fıkrada belirtilen sürelerden daha kısa kalacak yabancılar da ikamet izni başvurusunda bulunabilir.
- (3) Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvuruları valiliklere, diğer hallerde yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılır.
- (4) İkamet izni başvuruları, belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde elektronik ortamda da alınabilir.
- (5) Yurt dışından alınan ikamet izinleri, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.

İkamet izninden muaf olan yabancılar

Madde 20 – (1) Aşağıdaki yabancılar ikamet izni alma yükümlülüğünden muaftır:

- a) Vize veya vize muafiyeti süresince Türkiye’de bulunanlar.
 - b) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.
 - c) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi sahibi olanlar.
 - ç) Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.
 - d) Türkiye’de görevli diplomasi ve konsolosluk memurları ile bunların ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler.
 - e) Türkiye’de yerleşik yabancı misyonlarda geçici bir süreyle görevlendirilip pasaportuna, Dışişleri Bakanlığı tarafından en fazla altı ay süreli ikamet izninden muafiyet sağlayan geçici görev şerhi tatbik edilenler.
 - f) Uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar.
 - g) Uluslararası koruma başvurusu çerçevesinde geçerli Kayıt Belgesi veya Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi ya da Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi bulunanlar.
 - ğ) Çalışma iznine veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesine sahip olanlar.
 - h) İskân Kanunu kapsamında Göçmen Belgesi sahibi olanlar.
 - ı) Geçici Koruma Kimlik Belgesi sahibi olanlar.
- (2) Birinci fıkranın (ç), (d) ve (f) bentlerinde belirtilen yabancılar, görevleri süresince geçerli olan, şekil ve içeriği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca birlikte belirlenen belgeyle Türkiye’de kalırlar.
- (3) Birinci fıkranın (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen yabancıardan, ikamet izninden muafiyetlerini sağlayan durumları veya Türkiye’deki görevleri sona erdikten sonra Türkiye’de kalmaya devam edecekler, Kanunda düzenlenen ikamet izinlerinden birini almak üzere, en geç on gün içinde ikamet edeceği yerdeki valiliğe başvurmakla yükümlüdürler.
- (4) Vatansızlar ve uluslararası koruma statüsü sahipleri dışında, birinci fıkrada belirtilen yabancıların Türkiye’de kalışlarına esas teşkil eden belge ve izinlerle ikamet izninden muaf olarak geçirdikleri süreler, ikamet izin sürelerinin toplamına dâhil edilmez.

İkamet izni başvurusuna ilişkin esaslar

Madde 21 – (1) İkamet izni başvurusu yapan yabancılar, istenen bilgi ve belgeleri yurt içi başvurularında valiliğe, yurt dışı başvurularında süresi içinde konsolosluga verirler. Başvuru için istenecek belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek kurumsal internet sitesinde yayınlanır.

- (2) Türkiye içinden valiliklere yapılabilecek ikamet izni başvuruları başvuru için gerekli olan yasal süre bitmeden yapılır. İkamet izni süresini, vize süresini veya vize muafiyetini on güne kadar aşmış olanların başvuruları da alınır. Yabancıların içinde bulunduğu durum ve idari ihtiyaçlar yönünden gerekli olduğunda on günlük süre koşuluna bağlı kalınmaz. Bununla ilgili usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından ayrıca belirlenir.
- (3) Yabancıların içinde bulunduğu durum ve idari ihtiyaçlar yönünden gerekli olması

nedeniyle on günlük süre koşuluna bağlı kalınmaksızın başvurusu alınarak olumlu sonuçlandırılanların yeni ikamet izni süresi başvuru tarihinden itibaren başlatılır. Bu yabancıların başvuru tarihine kadar geçirdikleri süreler için tahakkuk eden harç 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa göre hesaplanır.

- (4) İkamet izni başvurularının yabancı tarafından bizzat yapılması esastır. Bu başvurular, yabancıların yasal temsilcisi veya vekâletnameye haiz avukatı aracılığıyla da yapılabilir.
- (5) Uzatma başvuruları, ikamet izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her koşulda ikamet izni süresi dolmadan önce valiliklere yapılır.
- (6) Çalışma izni iptal edilen ya da sona erenlerin on gün içinde yapacakları ikamet izni başvuruları, Kanunun 22 nci maddesi kapsamında sonuçlandırılır.
- (7) Çalışma izni uzatma başvurusu olumsuz sonuçlananların ikamet izni başvuruları için zorunlu on günlük süre, çalışma izni uzatma başvurusuna ilişkin olumsuz kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren başlar.
- (8) Kanunun Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvurularına ilişkin veya ikamet izinlerinin uzatılmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde ikamet izni başvurusunu tamamlayanlara ikamet izni müracaat belgesi verilir.
- (9) İkamet izni müracaat belgesinin düzenlenmesine ilişkin esaslar ve belgenin yabancıya sağladığı haklar şunlardır:
 - a) Belgenin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir.
 - b) Belgede ikamet izni harcından muaf yabancıların durumu belirtilir.
 - c) Belge tek başına hiçbir harç, resim ve sair ücrete tabi değildir.
 - ç) Başvuru sonuçlanıncaya kadar, bu belge Türkiye’de kalma hakkı sağlar.
 - d) Yabancılar, harçtan muaf olduğu belgede belirtilenler hariç, ikamet izni başvurusunun sonucunu beklemezsizin ikamet harçlarını ödediklerini kanıtlamak ve talep ettikleri ikamet izni süresinin içinde olmak kaydıyla başvuru belgeleriyle birlikte sınır kapılarından birden fazla çıkış yapabilirler ve her defasında on beş gün içinde döndükleri takdirde ülkeye girişlerinde vize koşulundan muaf tutulurlar. On beş günü aşmaları halinde vize genel hükümlerine göre işlem yapılır. 10 uncu madde gereğince yüz seksen günde doksan gün kalma hükmü saklıdır.
- (10) İkamet izni başvurusu reddedilenler ile ikamet izni iptal edilenler, altı ay içinde yeniden ikamet izni başvurusu yaptıklarında yeni bir ikamet izni talep gerekçesi sunmaları istenir.
- (11) Son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla süreyle yurt dışında kalmaları nedeniyle kısa dönem ikamet izinleri; son bir yılda yüz seksen günden fazla yurt dışında kalmaları nedeniyle aile ikamet izinleri; kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izinleri iptal edilen yabancıardan bu izinlerini tekrar almak üzere yapacakları başvuruda yeni bir gerekçe sunmaları istenmez.
- (12) On birinci fıkr kapsamındaki yabancıardan Türkiye’de bulunanlar iptal kararının tebliğinden itibaren on gün içinde ikamet izni başvurusunda bulunabilirler. Bu durumda tek giriş vize harcı ve ikamet izninin iptal edildiği tarihten müracaat tarihine kadar geçirilen sürenin ikamet izni harcı, bir kat fazlasıyla tahsil edilir. Bu sürenin hesaplanmasında yurt dışında geçirilen süreler dikkate alınmaz.

- (13) Türkiye’de doğan yabancı çocuklar, seyahat belgesi düzenlenip ikamet izni başvurusu yapılan kadar doğum belgeleriyle anne veya babanın geçerli ikamet izni süresine bağlı olarak Türkiye’de kalabilirler. Doğum belgesi tek başına Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış hakkı vermez. Bu çocuklar için yüz seksen gün içinde durumlarına uygun ikamet izni alınması zorunludur. İkamet izni, çocuğun doğum tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde düzenlenir. Doğum belgesi ile ikamet ettikleri halde yüz seksen gün içerisinde ikamet izni almak üzere müracaat etmeyenlerden ülkeden çıkışta Harçlar Kanunu uyarınca ikamet izninin alınmaması nedeniyle aşılın sürenin kapsadığı tarife itibarıyla hesaplanan harç bir kat fazlasıyla tahsil edilir. Bu harcın ödenmesi halinde süreli giriş yasağı uygulanmaz.
- (14) İkamet izni başvurularında engelli ve hastaların durumları gözetilerek Valiliklerce gerekli düzenlemeler yapılır.
- (15) Genel Müdürlük, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedeniyle ikamet izni verilebilecek illerle ilgili düzenleme yapabilir.
- (16) İkili veya çok taraflı anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklıdır.

İkamet izni başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması

Madde 22 – (1) Başvuru sırasında eksik ya da ihtiyaç duyulacak tamamlayıcı bilgi ve belgeler yabancıya bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bilgi ve belgelerin tamamlanmaması halinde başvuru işlemde kaldırılır.

- (2) İkamet izni başvuruları, başvurunun işleme alınmasından itibaren en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır. Doksan günlük süre, bilgi ve belgelerin tam olarak yetkili makama teslim edildiği tarihten başlar. Sürenin uzaması halinde yabancıya bilgi verilir.
- (3) İkamet izni başvurusunun değerlendirilmesi sürecinde yabancıyla görüşme yapılabilir.
- (4) Gerekli görülmesi halinde kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı bir durumun olup olmadığı araştırılır.
- (5) Kamu sağlığını tehdit eden hastalığı nedeniyle hakkında daha önce işlem yapıldığı anlaşılanlardan sağlık raporu istenir.
- (6) Aile ve uzun dönem ikamet izni dışındaki ikamet izni başvurularında ülkede kalınacak süre içerisinde yeterli ve düzenli maddi imkânı sahip olup olmadığının tespitinde yabancıya beyanı esas alınır. Beyanın ikna edici bulunmadığı durumlarda yabancıdan maddi imkânın somut tespitini sağlayacak bilgi ve belge talep edilir ve maddi imkânın yeterliliğinin tespitinde aşağıdaki hususlar aranır:
 - a) Başvuru yaptığı yıl itibarıyla geçerli olan net asgari ücret kadar aylık gideri karşılayabilecek maddi güce sahip olması.
 - b) Toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere kendisi dâhil her bir aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar maddi güce sahip olması.
 - c) Maddi imkânını sadece üçüncü kişilerin taahhütlerine dayandırmaması.
- (7) Genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarının tespitinde yabancıya beyanı esastır. Gerektiğinde adres kayıt sisteminden veya yerinden araştırma yapılır.
- (8) Yabancıya Türkiye’de kalacağı adresi, sabit bir adres veya konaklama tesisine

ait adreslerden biri olabilir. Yabancı, her hâlükârda adres bilgilerini eksiksiz olarak beyan eder. Gerekliğinde adres bilgilerinin eksiksiz tespiti için yabancından ek bilgi veya belge istenir.

- (9) Yat turizmi kapsamında gelen yabancılar, Türkiye’de yatlarının bağlı bulunduğu limanlarını, ikamet adresi olarak gösterebilir.
- (10) Vize ihlalden veya önceki ikamet izninden doğan ya da 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip ve tahsil edilmesi gereken alacakları, taraf oldukları yargılama sonucunda ödemelerine hükmedilen yargılama gideri ve vekalet ücretini veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre takip edilen borç ve cezalarını ödemeyenlerin ikamet izni başvuruları reddedilir.
- (11) Süresi biten ikamet izninin uzatılmaması ya da ikamet izni talebinin reddi halinde yabancıya harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenen, Türkiye’de sadece on güne kadar kalma imkânı tanıyan belge verilir.
- (12) İkamet izni, çalışma izni veya çalışma izni muafiyet teyit belgesini konsolosluklardan alan yabancılar ülkeye giriş yaptıkları tarihten, bu izinlerini ülke içinden alan yabancılar ise izin belgelerinin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıtlarını yaptırmakla yükümlüdürler.
- (13) Yabancılardan, talep ettikleri ikamet izni süresini kapsayan geçerli sağlık sigortasına sahip olmaları şartı aranır. Türkiye’de genel sağlık sigortası kapsamında olanların geçerli sağlık sigortası olduğu kabul edilir. Geçerli sağlık sigortası için sunulan poliçelerde ilgili kurumların düzenlemelerinde yer alan hususlar ve ibareler aranır. Yurt içinden yapılan başvurularda, yabancı şirketler tarafından yapılan özel sağlık sigortaları, Türkiye’de akdettirilmeleri kaydıyla kabul edilir. İkili sosyal güvenlik anlaşmaları kapsamında Türkiye’de sağlık hizmetlerinden yararlanabilen kişilerde, bu durumu belgelemeleri halinde özel ya da kamu sağlık sigortası şartı aranmaz.
- (14) Genel sağlık sigortası kapsamında olmayan veya Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuruda bulunmayanlardan, bir yıl ve üzeri ikamet izni taleplerinde, yılsonunda yenilenmek kaydıyla bir yıl süreli özel sağlık sigortası aranır.
- (15) Hazine Müsteşarlığınca, özel sağlık sigortasının yapılmasının mümkün olmadığına bildirildiği durumlarda sağlık sigortası koşulu aranmaksızın ikamet izni başvuruları kabul edilir.
- (16) Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan anlaşma, protokol ve ilgili mevzuat kapsamında ülkemizde ücretsiz olarak tedavileri yapılmakta olan veya yapılmak üzere ülkemize getirilen yabancılardan, bu durumlarını belgelemeleri kaydıyla, sağlık sigortası şartı aranmaz.
- (17) Yabancı devletlerin bizzat ya da temsilcilikleri aracılığıyla sağlık giderlerinin karşılanacağını bildirdikleri vatandaşları için sağlık sigortası şartı aranmayabilir.
- (18) Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması veya iptali ile ilgili işlemler sırasında yabancıların Türkiye’deki aile bağları, ikamet süresi, menşe ülkedeki durumu ve çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurulur ve kararın icrası ertelenebilir. Bu durumdaki yabancıya harca tabi olmayan ve Türkiye’de bir ay süresince kalma hakkı sağlayan belge verilir. Bir aylık süre sonunda Valilikçe tekrar değerlendirme yapılır ve yabancıların ülkemizde kalmasını gerektiren durumun devam ettiğinin anlaşılması halinde söz konusu belgenin süresi birer aylık sürelerle uzatılabilir. Bu durumda, yabancından Harçlar Kanununda belirtilen hükümler doğrultusunda kalacağı sürenin harcı tahsil edilir.

İkamet izninin düzenlenmesi ve süresinin uzatılması

Madde 23 – (1) İkamet izninin düzenlenmesi ve süresinin uzatılması aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

- a) İkamet izni, pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli olarak verilir.
 - b) İkamet izni belgesinde, iznin türü belirtilir.
 - c) Her yabancı için ayrı ikamet izni belgesi düzenlenir. Bu belge için 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu uyarınca miktarı Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen değerli kâğıt bedeli alınır.
 - ç) İkamet izni, vize ya da vize muafiyeti süresinin sona erdiği tarihten, talep halinde müracaat tarihinden itibaren başlatılır.
 - d) Süresi uzatılan ikamet izni, önceki izin süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar.
 - e) Uzun dönem ikamet izinleri hariç, diğer ikamet izinleri, süreli olarak verilir ve Kanununun 24 üncü maddesinde belirlenen esaslar çerçevesinde uzatılır.
 - f) İkamet izin süresinin uzatılmasında, her seferinde yeni ikamet izin belgesi düzenlenir.
 - g) İkamet izni uzatma başvuruları, elektronik ortamda da alınabilir. Başvuruların alınmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.
- (2) İkamet adresi, medeni hal, pasaportta isim veya soy isim değişikliği gibi durumlarda, valiliğe yirmi iş günü içinde bildirimde bulunulur.
- (3) İkametgâhlarını ikamet izni aldıkları ilden başka bir ildeki adrese taşıyan yabancılar, taşındıkları ilde ikamet etmek üzere yeni bir ikamet izni almak amacıyla en geç yirmi iş günü içinde başvuruda bulunurlar. Bu işlemde, ikamet izin türü değişmiyorsa yeni bir ikamet izin belgesi düzenlenmekle birlikte, harcı ödenmiş olan süre, tekrar harca tabi tutulmaz.
- (4) Kaybolması, çalınması, hatalı olması veya yıpranması hallerinde ikamet izni belgesi yeniden düzenlenir. İkamet izin belgesinin kaybolması, çalınması veya yıpranması hâllerinde ikamet izin belgesinin ücreti tam; bu iznin harcı ise yarım harç olarak alınır. Hatalı olan ikamet izin belgesi yabancidan geri alınarak Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne iletilmek üzere, Genel Müdürlüğe gönderilir.
- (5) İkamet izni süresi, yabancının talebi halinde kısaltılabilir.
- (6) İkamet izni belgesinin şekli ve diğer düzenlenme esasları Genel Müdürlükçe belirlenir.

Gözetim ve cezaevinde tutulanlar ile hakkında idari gözetim kararı bulunan yabancıların durumu

Madde 24 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar, haklarında işlem tesis edildikten sonra vize yahut ikamet izni ihlali yapmış sayılmazlar:

- a) Gözetim altında bulunanlar.
- b) Tutuklu veya hükümlü olarak cezaevinde kalanlar.
- c) Hakkında idari gözetim kararı alınanlar.

- ç) Geri gönderme merkezlerinde bekletilenler.
- (2) Birinci fıkra kapsamına girmeden önce vize veya ikamet izni ihlali varsa, ihlalde bulunulan süreler için genel hükümlere göre işlem yapılır varsa ikamet izinleri iptal edilir.
- (3) Bu maddede sayılan yabancıların ikamet izin talepleri değerlendirmeye alınmaz, yabancı kimlik numarası verilmesine ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izninin ikamet izni sayılması

Madde 25 – (1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından veya kendi mevzuatında çalışma izni vermeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen çalışma izinleri, geçerli olduğu sürece ikamet izni olarak kabul edilir. Bu yabancılar ile Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesine sahip yabancılar ikamet izni harcını ödemeleri kaydıyla ayrıca ikamet izni belgesi almazlar. Uluslararası koruma başvuru sahipleri bu harçtan muaftır.

- (2) Çalışma izni verilmesi ya da çalışma izninin süresinin uzatılması talebinde bulunan yabancıların, Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılardan olmaları şartı aranır. Çalışma izni vermeye yetkili kurumlar, Genel Müdürlüğün bu konudaki olumlu görüşünü almak kaydıyla çalışma izni verebilir.
- (3) Çalışma izninin sona erdiği tarih, aynı zamanda ikamet izninin de bitiş tarihidir. Çalışma izni süresi sona erdiği halde süresini uzatmayan ya da yeni durumuna uygun ikamet izni almayan yabancılar, ikamet izni ihlali yapmış sayılırlar.
- (4) Çalışma izni ve Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi süreleri, ikamet izni sürelerinin hesaplanmasında toplam süreye dâhil edilir.
- (5) Çalışma izni veren kamu kurum ve kuruluşları, çalışma izinlerine ilişkin güncel bilgileri Genel Müdürlükle paylaşır.

İkamet izinleri arasında geçişler

Madde 26 – (1) İkamet izinlerinden birine sahip olup; ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesinden sonra Türkiye'de kalmaya devam edecek yabancılar, gerekçenin sona erdiği tarihten itibaren on gün içinde yeni kalış amacına uygun ikamet izni için ilgili valiliğe başvurur. Bu yabancılarla, ikamet izni müracaat belgesi verilir.

- (2) Birinci fıkra kapsamında geçiş başvurusunda bulunan yabancıların mevcut ikamet izni, iznin verilmesine esas olan gerekçenin ortadan kalktığı tarih itibarıyla sona erdirilir.
- (3) İkamet izinlerinden birine sahip olan yabancı mevcut gerekçesine ek olarak yeni bir gerekçeye sahip olması hâlinde, mevcut ikamet izniyle kalmaya devam edebileceği gibi 21 inci maddenin beşinci fıkrasında belirtilen altmış günlük süreyi beklemeden valilikten yeni ikamet izni talebinde bulunabilir.
- (4) Öğrenci ikamet iznine sahip olan yabancıların aile ikamet izni alma koşullarının ortaya çıkması halinde, bu kişiye aile ikamet izni düzenlenir ve öğrenci ikamet izni koşullarını taşımaya devam ettiği sürece öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan aynen yararlanır.

- (5) Aile ikamet iznine sahip olan yabancının öğrenci ikamet izni alma koşullarının ortaya çıkması halinde, aile ikamet izni devam ettirilir ve yabancı, öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan da aynen yararlandırılır.
- (6) Çalışma iznine sahip olan yabancının öğrenci ikamet izni alabilme koşullarının ortaya çıkması halinde, çalışma izni devam eder ve yabancı öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan aynen yararlandırılır.
- (7) İnsani ikamet izni veya insan ticareti mağduru ikamet iznine sahip olan yabancılar, öğrenci ikamet izni alabilme koşullarının ortaya çıkması halinde, öğrenci ikamet iznine geçmeden de bu izni sağladığı haklardan yararlanabilirler.
- (8) Mültecilere, şartlı mültecilere, ikincil koruma statü sahiplerine, insani ikamet izni bulunanlara ve geçici korunanlara uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanınmaz.
- (9) İkamet izni değişiklikleriyle ilgili etkin denetimi sağlayabilmek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

İkamet izni çeşitleri

Madde 27 – (1) İkamet izni çeşitleri şunlardır:

- a) Her defasında en fazla bir yıllık süreyle verilen Kısa Dönem İkamet İzni.
- b) Her defasında en fazla iki yıllık süreyle verilen Aile İkamet İzni.
- c) Öğrenim sürelerine göre verilen Öğrenci İkamet İzni.
- ç) Süre sınırı olmaksızın verilen Uzun Dönem İkamet İzni.
- d) Her defasında en fazla bir yıllık süreyle verilen İnsani İkamet İzni.
- e) Başlangıçta otuz gün süreli olarak verilen ve toplam süresi üç yılı geçmeyecek şekilde her defasında en fazla altı aylık süreyle verilen İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni.

Kısa dönem ikamet izni

Madde 28 – (1) Kısa dönem ikamet izni, her defasında en fazla birer yıllık sürelerle verilir. İkamet izni süresinin belirlenmesinde, yabancının talebi, gerekçesi ve ikamet izniyle ilgili diğer hususlar göz önünde bulundurulur.

- (2) Bilimsel araştırma amacıyla kısa dönem ikamet iznine ilişkin başvurularda;
 - a) Bilimsel araştırma izne tabi ise ilgili kurum veya kuruluştan alınmış izin, izne tabi değilse araştırma konusuna ilişkin beyan istenir.
 - b) Arkeolojik ve yüzey araştırmaları dışında kalan araştırmalar için kurum veya kuruluşlar tarafından yabancının talebi, uygun görülen süre ve verilen izin yabancının bilgileri ile birlikte il müdürlüğüne gönderilir. Araştırma sonucunda hazırlanan raporlar yabancılar tarafından ilgili kurum ve kuruluşa bildirilir.
 - c) Arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları amacıyla gelecek yabancılardan amacına uygun vize şartı aranır.
 - ç) Gerektiğinde araştırma konusu ve planına ilişkin bilgi ve belge sunulması istenir.

- d) Başka bir ikamet iznine sahip iken arkeolojik ve yüzey araştırmasına katılacak yabancıların talepleri ilgili kurumlar tarafından görüşleriyle birlikte Bakanlığa gönderilir.
- (3) Taşınmaz bulunan yabancı tarafından yapılan ikamet izni başvurularında; taşınmazın konut olması ve bu amaçla kullanılması gerekir. Ayrıca aile üyelerinin konut üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet hakkına sahip olmaları durumlarında, aile üyeleri de bu bent kapsamında ikamet iznine başvurabilir. Konut üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet hakkına sahip olmayan aile üyeleri için taşınmaz sadece maddi imkânın tespitine dayanak oluşturabilir.
- (4) Ticari bağlantı veya iş kurma nedeniyle yapılan ikamet izni talebi üç ayın üzerinde ise yabancından temas kuracağı kişi veya şirketlerin davet mektubu veya benzeri belgeler istenebilir.
- (5) Hizmet içi eğitim programlarına katılma amacıyla verilen ikamet izinleri, hizmet içi eğitim verecek kurum veya kuruluş tarafından sunulan eğitimin içeriği, süresi, yeri konularındaki bilgi ve belgelere dayanarak program süresince düzenlenir.
- (6) İki veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla ikamet izni verilecekler için ilgili kurumdan alınacak bilgi veya belgelerin sunulması istenir. İkamet izni süresi, eğitim veya benzeri amacın süresini geçemez. Öğrenci değişim programları kapsamında gelen öğrencilerden aranacak sağlık sigortası koşulu ile ilgili olarak 35 inci maddenin sekizinci fıkrası hükümleri uygulanır.
- (7) Turizm amaçlı ikamet izni başvurularında; yabancının ülkede nerede, ne zaman ve ne süreyle kalacağı gibi seyahat planına ilişkin hususlardaki beyanı değerlendirilir. Yabancından seyahat planına ilişkin ya da kalış amacını ortaya koyan bilgi veya belge sunması istenebilir.
- (8) Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğininin 54 üncü maddesine göre Türkiye’de bulunan Büyükelçilik veya Konsolosluklar bünyesinde faaliyet gösteren okullardaki yabancı öğretmenlere, Türkiye’de yabancı ülkelerin kültür kurumlarındaki görevlilerine, din kurumlarında görevlendirilecek din görevlilerine çalışmak üzere verilecek ikamet izni Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında çalışma ve ikamet izni harçları ayrı ayrı alınarak verilir.
- (9) 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun kapsamı dışında tutulan Türkiye’de görevli yabancı basın mensuplarına Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından verilen basın kartını ibraz etmeleri halinde ikamet izni, süresi basın kartında belirtilen süreyi geçmeyecek şekilde, Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında verilir.
- (10) Yukarıda sayılan kısa dönem ikamet izni başvuruları dışındaki ikamet izni talepleri turizm amaçlı talepler olarak değerlendirilir.
- (11) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımayan ve sırf tedavi amacıyla Türkiye’ye gelmiş olan yabancıların kamu veya özel hastanelere kabulleri aranır. Bunlardan tüm tedavi masraflarını ödediklerini belgeleyenlerden sağlık sigortası şartı aranmaz. İkamet izinleri tedavi sürelerine uygun olacak şekilde düzenlenir. Tedavi süresince barınma, iye ve sağlıkla ilişkin giderleri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanan yabancılardan maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. Gerektiğinde ilgili hastaneden veya kamu kurum ve kuruluşundan yabancının tedavisine ilişkin bilgi veya belge istenebilir.
- (12) Adli veya idari makamların talepleri veya kararları üzerine düzenlenecek ikamet

izinlerinin süresi, karar veya talepte belirtilen süre göz önünde bulundurularak düzenlenir ve geçerli sağlık sigortası ile yeterli maddi imkâna sahip olma şartları aranmayabilir.

- (13) Türkçe öğrenme amacıyla verilen ikamet izni, Türkçe öğrenme kursu vermeye yetkili kuruma kayıt yaptıran yabancıya en fazla iki defa verilebilir. Kurs süresi bir yıldan az ise ikamet izni süresi kurs süresini geçemez. Türkçe kursu veren kurumun Milli Eğitim Bakanlığında izinli olması şartı aranır. Kursu veren kurum, Türkçe öğrenim amacıyla kayıt yaptıran yabancıya kursa başlama ve devam durumunu il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.
- (14) Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye’de eğitim, araştırma, staj veya kurslara katılacaklara düzenlenecek ikamet izninin süresi bir yılı geçemez. Barınma, iâşe veya sağlığa ilişkin giderleri ilgili kamu kurumlarınca karşılanan yabancıardan maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. Kurumlardan bilgi ve belge istenebilir.
- (15) İkili veya çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ülkemizde eğitim amacıyla bulunan askeri personel hakkında anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla gerekli işlemler yürütülür. Bakmakla yükümlü olduğu yakınları hakkında aile ikamet izninin verilememesi durumunda kısa dönem ikamet izni verilebilir.
- (16) Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayanlar mezun oldukları tarihten itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli ikamet izni verilebilir. Bu iznin verilmesinde kişinin talebine esas oluşturacak gerekçelerin göz önünde bulundurulmasının yanı sıra ilgili kurum ve kuruluşlardan alınabilecek görüşler de değerlendirilebilir.

Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 29 – (1) Aşağıdaki hâllerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) Kanunun 32 nci maddesinde aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması.
 - b) İkamet izninin, verilmiş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi.
 - c) Zorunlu kamu hizmeti, görev, eğitim veya sağlık nedenleri haricinde son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla süreyle yurt dışında kalınması.
 - ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması.
- (2) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Aile ikamet izni

Madde 30 – (1) Aile ikamet izni, aşağıda sayılan destekleyicilere bağlı olarak verilebilir:

- a) Türk vatandaşları.
- b) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi uyarınca çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler.
- c) Türkiye’de en az bir yıldır ikamet izniyle kalıyor olmak şartıyla Kanunda düzenlenen ikamet izinlerinden birine sahip olanlar.

- ç) Uluslararası koruma başvuru sahipleri ile şartlı mülteciler ve geçici korunanlar hariç, Kanunda ikamet izni yerine geçtiği kabul edilen kimlik belgesi olanlar.
- d) Mülteciler ve ikincil koruma statü sahipleri.
- (2) Aile ikamet izni alabilecek yabancılar şunlardır:
 - a) Destekleyicinin yabancı eşi.
 - b) Destekleyicinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğu ile evlatlığı.
 - c) Destekleyicinin veya eşinin bağımlı ergin çocuğu.
- (3) Vatandaşı olduğu ülkenin hukukuna göre destekleyicinin birden fazla eşle evli olması hâlinde, eşlerden yalnızca birine aile ikamet izni verilir. Ancak, destekleyicinin diğer eşlerinden olan ve on sekiz yaşını doldurmamış çocukları ile on sekiz yaşını doldurduğu halde bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da aile ikamet izni verilebilir.
- (4) Çocukların aile ikamet izni taleplerinde, Türkiye dışında olup ortak velayeti bulunan anne veya babanın muvafakati aranır.
- (5) Aile ikamet izinleri, on sekiz yaşına kadar, öğrenci ikamet izni almadan ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim hakkı sağlar. On sekiz yaşını doldurduğu halde yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olmadığı yabancılar, öğrenimlerine devam edeceklerse öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdürler. Ancak yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olduğu yabancıların aile ikamet izni devam eder ve öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan yararlanırlar. On sekiz yaşını doldurduğu halde destekleyicinin veya eşinin bakmakla yükümlü olduğu yabancıların belirlenmesinde, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanır.
- (6) En az üç yıl aile ikamet izniyle Türkiye’de kalmış olanlardan on sekiz yaşını tamamlayanlar, talep etmeleri hâlinde bu izinlerini kısa dönem ikamet iznine dönüştürebilir veya şartlarını sağladıkları başka bir ikamet izni çeşidine başvurabilirler.
- (7) Boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Söz konusu yabancıнын, şartlarını sağladığı başka bir ikamet izni çeşidine başvurma hakkı saklıdır.
- (8) Yabancı eşe, aile içi şiddet gördüğü gerekçesiyle, bu fiilin mağduru olduğuna ilişkin mahkeme kararını ibraz etmesi şartıyla üç yıllık süre şartı aranmaksızın kısa dönem ikamet izni verilebilir.
- (9) Destekleyicinin ölümü halinde, destekleyiciye bağlı olarak alınmış olan aile ikamet izni süresi sonuna kadar kullanılır. Süre şartı aranmadan kısa dönem ikamet izni verilebilir. Bu sürenin sonunda yabancıнын ikamet izni talebi genel hükümlere göre değerlendirilir.

Aile ikamet izninin verilmesinde destekleyicinin gelir standardı

Madde 31 – (1) Aile ikamet izni taleplerinde, destekleyicinin aylık toplam gelirinin hesaplanmasında 40 ıncı maddenin beşinci fıkrasının (b) bendi uygulanır.

Destekleyicinin bilgi ve belgelerini ibraz etmesi

Madde 32 – (1) Konsolosluga aile ikamet izni başvurusu yapılmasından itibaren,

Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olduğunu ortaya koyan bilgi ve belgeler, destekleyici tarafından ikamet ettiği yerdeki valiliğe teslim edilir. Aile ikamet izni başvurusu, bilgi ve belgelerin teslim edilmesiyle birlikte işleme konur.

Aile ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 33 – (1) Aşağıdaki hâllerde aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) Kanunun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması.
 - b) Aile ikamet izni alma şartları ortadan kalktıktan sonra kısa dönem ikamet izni verilmemesi.
 - c) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması.
 - ç) Aile ikamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi.
 - d) Zorunlu kamu hizmeti, görev, eğitim veya sağlık nedenleri haricinde son bir yıl içinde toplamda yüz seksen günden fazla süreyle yurt dışında kalınması.
 - e) Evliliğin, ikamet izni almak amacıyla yapıldığının tespit edilmesi.
- (2) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Anlaşmalı evlilik yoluyla talep edilen aile ikamet izni

Madde 34 – (1) Aşağıdaki durumların bir veya bir kaçının varlığı halinde evliliğin sırf ikamet izni alabilmek amacıyla yapıldığı yönünde makul şüphe olduğu kabul edilir ve araştırma yapılır:

- a) Eşlerin aynı konutta yaşamaması veya evliliğin aile birliği içinde devam etmediği yönünde ihbar ya da şikâyetin bulunması.
 - b) Eşlerin konuştuğu ortak bir dilin olmaması.
 - c) Eşler arasında makul olmayan yaş farkının olması.
 - ç) Yabancıнын vize veya ikamet izni ihlallerinde bulunması.
 - d) Eşlerin evliliğin anlaşmalı olduğunu beyan etmesi.
 - e) Eşlerden biri hakkında geçimini meşru olmayan yollardan sağlamaktan veya izinsiz çalışmaktan işlem yapılmış olması.
 - f) Ailenin geliri ile yaşam standardının uygun olmaması.
- (2) Araştırma aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak gerçekleştirilir:
- a) Araştırmada insanları rahatsız edici ve onur kırıcı davranışlardan kaçınılır.
 - b) Özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığının ihlal edilmemesi için gerekli tedbirler alınır.
 - c) Eşlerle ayrı ayrı ve birlikte görüşülür. Eşler görüşme davetine uymakla yükümlüdür.

- ç) Paylaşmış sorumlulukların olup olmadığı tespit edilir.
 - d) Yakın komşu, adres çevresi veya aile üyelerinden bilgi alınır.
 - e) Mahalli birimlerden bilgi alınır. Bu birimler, bilgi ve belge taleplerini derhal yerine getirir.
 - f) Araştırma sırasında sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog veya diğer meslek mensuplarından faydalanılabilir.
 - g) Araştırmaya kolluk personelinin refakat etmesi istenebilir.
 - ğ) Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlara dikkat edilir.
- (3) Birinci fıkrada belirtilen araştırma sonucunda, evliliğin sırf ikamet izni almak amacıyla yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi ve tespiti için il müdürlüğü temsilcisi başkanlığında aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü, il nüfus ve vatandaşlık müdürlüğü ve il emniyet müdürlüğünden birer temsilcinin katılımıyla en az bir kadın üyenin de bulunduğu komisyon oluşturulur. Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Oyların eşitliği halinde komisyon başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. Komisyona diğer kurumlardan temsilciler de davet edilebilir.
- (4) Aile ikamet izni verildikten sonra da evliliğin anlaşmalı olup olmadığı konusunda valiliklerce denetim yapılabilir.
- (5) Anlaşmalı evlilik yoluyla alınan ve sonradan iptal edilen ikamet izinleri, Kanunda öngörülen ikamet izni sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.
- (6) Anlaşmalı evliliğin tespit edilmesi halinde ilgili emniyet birimleri bilgilendirilir.

Öğrenci ikamet iznine ilişkin esaslar

Madde 35 – (1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi göreceklere ile aile ikamet izni bulunmayan ilk ve orta derecede öğrenim göreceklere yabancılar öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdür. Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleriyle ilgili hüküm saklıdır.

- (2) Türkiye’den yapılacak başvurularda ilk ve orta derecede öğrenim göreceklere yabancılarından amacına uygun vize şartı aranır.
- (3) Türk okul veya fakültelerinde okuyan öğrencilere ikamet izni harçsız olarak düzenlenir. Bu okullar dışında kalan konsolosluk, büyükelçilik okulları ve uluslararası okullar gibi Türk okulu sayılmayan okulların öğrencilerinden ikamet izni harcı alınır.
- (4) Genel Müdürlük, ilk ve orta dereceli okullar, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde öğrencilerin iş ve işlemlerinin yürütülmesini kolaylaştırmak amacıyla gerekli tedbirleri alır.
- (5) İlk ve orta derecede öğrenim göreceklere yabancıların bakım ve masraflarının üstlenilmesine ilişkin ölçütler, ilgili kurumların görüşleri alınarak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.
- (6) Öğrenci ikamet izinleri, öğrenciye, yalnızca eş ve çocuklarının aile ikamet izni başvurularında destekleyici olabilme hakkı sağlar. Diğer yakınlarına ikamet izni alma konusunda hiçbir hak sağlamaz.

- (7) Öğrencinin kayıtlı olduğu öğretim kurumundaki öğrenim süresinin bir yıldan kısa olması halinde öğrenci ikamet izni süresi öğrenim süresini aşamaz.
- (8) Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre ilk kayıt tarihlerinden itibaren üç ay içinde genel sağlık sigortalısı olmak için talepte bulunan yabancı öğrencilerden ayrıca sağlık sigortası istenmez. Ancak, kayıt tarihinden itibaren üç ay içinde başvuruda bulunmayarak genel sağlık sigortalısı olma hakkını kaybedenlerden özel sağlık sigortası yaptırmaları istenir.
- (9) Kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla ülkemize getirilen yabancı öğrencilerden ülkemizde bulunduğu sürece işe, sağlık ve barınma giderlerinin ilgili kurumca karşılanacağını belirtir belge ile müracaatları durumunda gelir beyanı istenmez.
- (10) Üniversitelere kayıt yaptırmak amacıyla ülkemize gelip okullarının isteğiyle Türkçe hazırlık sınıfına/kurslarına yönlendirilen öğrencilere durumlarını belgelemeleri kaydıyla bir sonraki öğrenim döneminin başlangıcına kadar öğrenci ikamet izni düzenlenir.
- (11) Öğrenciler ve ilgili öğretim kurumları, öğrencilik ve kayıt durumuna ilişkin değişiklikleri yirmi gün içinde il müdürlüklerine bildirir.
- (12) Yükseköğrenim öğrencilerinin üniversite, fakülte veya bölüm değişikliğinde aşağıdaki usuller izlenir:
 - a) Aynı öğretim kurumunda fakülte veya bölüm değişikliği ile aynı ilde öğretim kurumu değişikliği durumunda öğrenciliğe ara verilmemesi ve süresinde bildirimde bulunulması kaydıyla mevcut ikamet izni geçerliliğini korur. İkamet izni öğrenim süresinden kısa ise iznin bittiği tarihten itibaren öğrenim süresi kadar uzatılır.
 - b) Farklı bir ilde öğrenime devam edilecek olması durumunda öğrenime devam edilecek il valiliğince mevcut ikamet izni kesilerek yeni öğrenim süresi kadar ikamet izni düzenlenir.
- (13) Yükseköğrenim öğrencisinin kayıt dondurması durumunda kayıt dondurma tarihinden itibaren ikamet izni kesilir.
- (14) Özel öğrencilik, açık öğretim veya uzaktan eğitim gerekçesiyle öğrenci ikamet izni verilmez.

Öğrenci ikamet izni başvurusu

Madde 36 – (1) Öğrenci ikamet izni başvurusu, öğrencinin ön kayıt işleminin tamamlanmasından sonra öğrenci ya da öğrenim göreceği okul tarafından, Genel Müdürlüğün belirleyeceği usul ve esaslara göre yapılır. Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Kararı ile yerleştirilenlerden ön kayıt şartı aranmaz. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük ile Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Sekreteryasınca birlikte belirlenir.

- (2) Öğretim kurumları, öğrenci ikamet iznini konsolosluklardan almak isteyenler için de başvuru yapabilir.
- (3) Öğrenci ikamet iznine başvuranlardan on sekiz yaşını doldurmayan veya ergin olmayanların işlemlerinde, 122 nci madde hükümleri uygulanır.

Öğrenci ikamet izinlerinin düzenlenmesi

Madde 37 – (1) İlk ve orta dereceli okullarda öğrenim göreceklere, öğrenime

başlanacak tarihten bir sonraki öğretim yılının başlangıcına kadar geçerli olacak şekilde en fazla bir yıla kadar ikamet izni düzenlenir.

- (2) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi görecektir yabancılar verilecek ikamet izni, ikamet izni müracaat tarihinden itibaren öğrenim programının tamamını kapsayacak şekilde düzenlenebilir. Normal eğitim süresinde mezun olamayan öğrencinin ikamet izni en fazla birer yıllık sürelerle ve azami eğitim süresini aşmayacak şekilde uzatılır. Mezun olan öğrencilerin ikamet izinleri mezuniyet tarihi itibarıyla kesilir ve 26 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen on günlük süre mezuniyet tarihinden itibaren başlar.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalışma hakkı

Madde 38 – (1) Türkiye’de öğrenim gören yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni aldıkları takdirde çalışabilirler.

- (2) Çalışma izni alan öğrencilerin çalışma izni sürelerinin tamamı, ikamet izni süreleri toplamına dâhil edilir. Aynı dönem için geçerli olan öğrenci ikamet izni süreleri bu hesaplama dâhil edilmez.
- (3) Çalışma izni alan öğrenciler, çalışma izninin geçerli olduğu süre içinde öğrenci ikamet izni alma yükümlülüğünden muaf tutulurlar. Ancak yabancı, çalışma izni süresi bittiğinde veya uzatılmadığında öğrenci ikamet izni almak zorundadır.

Öğrenci ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 39 – (1) Öğrenci ikamet izni için aranan koşulların bulunmaması veya ortadan kalkması, öğrenimini sürdüremeyeceğiyle ilgili kanıtların ortaya çıkması, iznin amacı dışında kullanıldığı için yetkili makamlarca belirlenmesi ve yabancı öğrenci hakkında geçerli sınır dışı etme kararı veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması hallerinde öğrenci ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi uzatılmaz.

- (2) Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenci ikamet izinlerinin reddi, uzatılmaması veya iptali halinde burs veren kuruma bilgi verilir.
- (3) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Uzun dönem ikamet izni

Madde 40 – (1) Kanunun uzun dönem ikamet izni için öngördüğü veya Göç Politikaları Kurulunun belirleyeceği şartları taşıyan yabancılar, Bakanlık onayıyla valilikler tarafından, süresiz olarak uzun dönem ikamet izni verilir.

- (2) Yabancılar, şartlarını sağlamaları durumunda uzun dönem ikamet izni talebinde bulunabilirler. Uzun dönem ikamet izninin şartlarından biri olan kesintisiz sekiz yıl süreyle ikamet etmiş olmak şartının sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilirken ikamette kesinti şu şekilde belirlenir:
 - a) Hesaplama başvuru tarihi esas alınır. Yabancıların yurtdışında kaldığı süreler ve ikamet izni almadan Türkiye’de kaldığı süreler kesintidir.

- b) Başvuru tarihinden itibaren geriye dönük birer yıllık dilimler içerisinde toplam yüz seksen günü aşan kesinti bulunmuyorsa diğer bir yıllık dilime geçilir ve bu kontrole sekiz yıl tamamlanana kadar devam edilir.
 - c) Birer yıllık dilimlerde yüz seksen günü aşan kesinti olmaması durumunda son beş yıllık dilim içinde toplam üç yüz altmış beş günü aşan kesinti olup olmadığına bakılır.
 - ç) Sekiz yıl içerisinde bir seferde veya peş peşe, yurtdışında ya da ikametsiz olarak Türkiye’de geçirdiği süre altı ayı geçen yabancıların talepleri, dilimlik hesaplama yapılmadan olumsuz olarak sonuçlandırılır.
 - d) Sınır dışı etme işlemi uygulanan yabancıların, önceki ikamet izni süreleri, ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.
- (3) Kesintisiz en az sekiz yıllık ikamet izniyle Türkiye’de kalmış olmak şartı bakımından, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce alınan ikamet izinleri için de ikinci fıkra çerçevesinde hesaplama yapılır.
 - (4) Yabancıнын, başvuru tarihi itibarıyla son üç yıl içinde sosyal yardım alıp almadığı kontrol edilir. Sosyal yardım aldığı tespit edilirse talebi olumsuz sonuçlandırılır.
 - (5) Yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olma kuralının uygulanmasında aşağıdaki hususlar gözetilir:
 - a) Yabancı, başvuru yaptığı yıl itibarıyla geçerli olan net asgari ücret kadar aylık giderini karşılayabilecek maddi güce sahip olmalıdır.
 - b) Yabancı, toplamda asgari ücretten az olmamak üzere kendisi dahil her bir aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar gideri karşılayabilecek maddi güce sahip olmalıdır.
 - c) Gelir kaynağının tespitinde üçüncü kişilerin taahhütleri kabul edilmez.
 - (6) Başvuru tarihi itibarıyla geçerli sağlık sigortasına sahip olmayanların talebi olumsuz sonuçlandırılır.
 - (7) Gerekliğinde ilgili güvenlik birimleriyle işbirliği içinde, yabancıнын kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturup oluşturmadığı araştırılır.

Uzun dönem ikamet izninin sağladığı haklar

Madde 41 – (1) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar aşağıdaki usul ve esaslara göre Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlandırılır:

- a) Türkiye’de askerlik yapma yükümlülüğünden muaftırlar.
 - b) Seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muaf olarak araç ithal etme haklarından yararlanamazlar.
 - c) Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup, bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler.
 - ç) Bu kişilerin, Türkiye’deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemleri, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuata göre yürütülür.
- (2) Birinci fıkradaki hak ve yükümlülüklerin kullanılmasında özel kanunlarda Türk vatan-dası olma koşulu aranmışsa, uzun dönem ikamet iznine sahip olan kişiler bu haklardan yararlanmayı talep edemezler.

- (3) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılara tanınan haklar, Bakanlığın teklifi üzerine veya resen Bakanlar Kurulu kararıyla kısmen veya tamamen kısıtlanabilir.

Uzun dönem ikamet izninin iptali

Madde 42 – (1) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturduğu ilgili güvenlik birimlerinden görüş alınarak tespit edilenlerin uzun dönem ikamet izni iptal edilir.

- (2) Sağlık, eğitim, ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti veya görev gerekçesi hariç kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalanların uzun dönem ikamet izinleri iptal edilir.
- (3) Uzun dönem ikamet izninin iptali Bakanlık onayıyla valilikler tarafından yerine getirilir.
- (4) Birinci fıkra kapsamında izinleri iptal edilenler, Kanunda belirtilen ikamet izni türlerinden birini almak üzere başvuramazlar.
- (5) İkamet izni başvurusunun iptali kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancıların tekrar yapacakları başvurular

Madde 43 – (1) Sağlık, eğitim, ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti veya görev gerekçesi hariç kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancılar, bu izinlerini tekrar almak üzere başvuruda bulunabilirler.

- (2) Başvurular, yurt dışında konsolosluklara, yurt içinde ise yabancıların bulunduğu ildeki valiliğe bizzat ya da Genel Müdürlükçe belirlenen başvuru usulüne göre yapılır.
- (3) Bu başvurular öncelikli olarak değerlendirilir ve en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.
- (4) Değerlendirme yabancıların;
- Türkiye’de yerleşmek amacıyla kalma iradesi,
 - Türkiye’de yakınlarının bulunup bulunmadığı,
 - Taşınmaz mal varlığı,
 - Aktif iş ve çalışma ilişkileri,
 - Türkiye ile olan sosyal, ekonomik ve kültürel bağları,
- göz önünde bulundurularak gerçekleştirilir.
- (5) Bu başvurularda, uzun dönem ikamet izni alma şartlarının yerine getirilip getirilmediği kontrol edilir. Ancak, kesintisiz sekiz yıl ikamet izniyle kalma şartı yeniden aranmaz.
- (6) Valiliklerce yapılan değerlendirme, valilik görüşüyle birlikte Bakanlığa gönderilir. Uzun dönem ikamet izninin tekrar verilmesi Bakanlığın onayına tabidir.

İnsani ikamet izninin verilmesi, uzatılması veya iptali

Madde 44 – (1) İnsani ikamet izni işlemleri, Genel Müdürlüğün veya valiliğin talebi üzerine başlatılır.

- (2) Valilik, insani ikamet izinlerinin süresi içinde, bu izinlerin verilmesine dayanak teşkil eden şartların ortadan kalkıp kalkmadığına ilişkin resen değerlendirme yaparak, Bakanlığa bilgi verir. İnsani ikamet izni Bakanlığın onayı alınmak kaydıyla, iznin verilmesini zorunlu kılan şartlar ortadan kalktığında valiliklerce iptal edilir veya uzatılmaz. Valilik, Bakanlığın onayı doğrultusunda insani ikamet izninin iptali veya uzatılmasına ilişkin kararı, ikamet izni süresi bitmeden en geç on beş gün önce yabancıya bildirir.
- (3) İnsani ikamet iznine sahip olanlar, bu izinlerinin süresi içinde uzun dönem ikamet izni hariç olmak üzere, şartlarını taşıdıkları diğer ikamet izinlerinden birisi için başvurabilirler.
- (4) İnsani ikamet izni ile geçirilen süreler, Kanunda öngörülen ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.
- (5) İnsani ikamet izni alan yabancılar, iznin verilmiş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak zorundadır.
- (6) İnsani ikamet izinleri Harçlar Kanunu hükümlerine tabidir. İnsani ikamet izni şartlarının oluşması halinde daha önce ikamet süresinin ihlali nedeniyle hesaplanan harcin ödenmemesi insani ikamet izni verilmesine engel teşkil etmez.
- (7) İnsani ikamet izninin iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

İnsan ticareti mağduru ikamet izni, uzatılması ve destek programı

Madde 45 – (1) İnsan ticareti mağdurları ile insan ticareti mağduru olabileceği yönünde kuvvetli kanaat oluşanlara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle işbirliği yapmalarını sağlamak amacıyla, otuz gün süreli insan ticareti mağduru ikamet izni valilikler tarafından harçsız olarak verilir. Mağdurun bu süre zarfında rızası alınarak sığınma evinde veya destek merkezinde kalması ve destek programına katılması esastır.

- (2) Mağdura asgari düzeyde ve imkânlar çerçevesinde sağlanacak mağdur destek programı; barınma, sağlık, psiko-sosyal destek, tercüman desteği, eğitim gibi pek çok konudaki desteği içerir.
- (3) Mağdura, destek programı süresince veya serbest ikamet sırasında yükümlülükler getirilebilir.
- (4) İnsan ticareti mağduru ikamet izni verilmesinde; geçerli pasaport, vize, geçim koşulu, adres kaydı, sağlık sigortası, sınır dışı etme kararı veya giriş yasağı bulunmaması gibi diğer ikamet izinlerinin verilmesinde ihtiyaç duyulan şartlar aranmaz.
- (5) İnsan ticareti mağduru ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle, toplamda üç yılı geçmeyecek şekilde uzatılabilir.

İnsan ticareti mağduru destek programının sona ermesi ve ikamet izninin iptali

Madde 46 – (1) Aşağıdaki durumlarda mağdur destek programı sonlandırılır ve insan

ticareti mağduru ikamet izni iptal edilir:

- a) Yabancı'nın kendi girişimiyle, suçun failleriyle yeniden bağ kurduğunun belirlenmesi.
 - b) Getirilen yükümlülöklere uyulmaması.
 - c) Yabancı'nın mağdur olmadığı'nın anlaşılması.
- (2) Mağdurun birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerindeki fiilleri zorlama, korkutma, şiddet, tehdit gibi nedenlere bağılı olarak iradesinin dışında yaptığı'nın tespiti halinde ikamet izni iptal edilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vatansız Kişiler

Başvuru

Madde 47 – (1) Türkiye'ye vatansız olarak gelen ya da Türkiye'de iken vatandaşlığını kaybeden kişiler, durumlarının tespiti amacıyla valiliğe başvuruda bulunurlar.

- (2) Başvurular bizzat yapılır. Ergin olmayan çocukların başvuruları anne veya baba tarafından, bunların bulunmaması durumunda atanmış vasi ya da kayyım tarafından yapılabilir.
- (3) Ülke içinde veya sınır kapılarında kolluk birimlerine veya diğör kamu kurum veya kuruluşlarına yapılan müracaatlar derhal valiliğe bildirilir.
- (4) Başvuru sahibine, vatansız kişi olduğuyula ilgili iddiasına temel oluşturacak belgeleri sunması için makul bir süre tanınır. Kimliğiyle ilgili hiçbir belge ibraz edemeyenlerin beyanları esas alınabilir.
- (5) Başvurusu kabul edilenler için haklarında verilecek karara kadar geçerli olmak üzere hiçbir harca tabi olmayan müracaat belgesi düzenlenir. Bu belgeye istinaden kullanılan yasal kalma izni, toplam ikamet izni süresinin hesaplanmasında dikkate alınmaz.
- (6) Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesini veya vatansız pasaportunu taşıyan kişilerin başvuruları işleme alınmaz.
- (7) Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesine sahip iken Türkiye'den ikamet izni başvurusunda bulunanların talepleri genel hükümler çerçevesinde sonuçlandırılır ve her koşulda pasaport ya da pasaport yerine geçerli belge taşımaları zorunludur.

Vatansız kişi başvurularında mülakat

Madde 48 – (1) Başvuru ve kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra zorunlu nedenler hariç en geç on beş gün içinde mülakat yapılır. Mülakat sonucunda hazırlanan rapor valilik görüşüyle birlikte karar verilmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

- (2) Mülakatta aşağıdaki hususların açıklığı kavuşturulmasına dikkat edilir:
 - a) Ülkeye ne zaman ve hangi yollarla giriş yapıldığı.

- b) Ülkede yakınlarının olup olmadığı, varsa nerede yaşadıkları.
- c) Geçimini ne şekilde sağladığı.
- ç) Vatansız kalmasına ilişkin süreç.
- d) Önceden sahip olduğu ülke vatandaşlığının tespiti ve buna ilişkin belgelerin ortaya çıkarılması.
- e) Başka bir ülkeden vatansız kişi statüsü için talepte bulunup bulunmadığının tespit edilmesi, talebi olmuş ve reddedilmişse bunun gerekçeleri ve buna ilişkin bilgi ve belgelerin araştırılması.
- f) Kaybetmiş olduğu ülke vatandaşlığını tekrar kazanabilme imkânının olup olmadığı.

Vatansızlığın tespiti

Madde 49 – (1) Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak en geç doksan gün içinde kişinin vatansız olup olmadığına ilişkin tespit işlemini tamamlar.

- (2) Vatansızlığın tespitinde izlenecek esaslar şunlardır:
 - a) Kişiden, herhangi bir ülkeyle vatandaşlık bağı olmadığını gösteren bilgi ve belgeler istenir.
 - b) Bilgi ve belgelerin bizzat getirilemediği durumlarda, ilgili ülkenin vatandaşlık mevzuatında yer alan hükümler kanıt kabul edilebilir.
 - c) Genel Müdürlük, gerektiğinde kişinin önceden vatandaşlığını taşıdığı ülkeden bilgi ve belge talebinde bulunabilir.
- (3) Araştırma sırasında saklı nüfus oldukları yönünde şüphe bulunan yabancılar için öncelikle il/ilçe nüfus ve vatandaşlık müdürlükleri ile temasa geçilerek saklı nüfus olup olmadıklarına ilişkin inceleme yapılır.

Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin verilmesi, sağladığı haklar, güvenceler ve iptali

Madde 50 – (1) Valiliklerce, vatansız olduğu tespit edilenlere hiçbir harca tabi olmayan Vatansız Kişi Kimlik Belgesi verilir. Vatansızlık hali devam ettiği sürece bu belge her iki yılda bir yenilenir.

- (2) Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.
- (3) Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin sağladığı haklar aşağıdaki gibidir:
 - a) Şartlarını sağladığı ikamet izinlerinden birini almak üzere başvuruda bulunabilirler.
 - b) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler.
 - c) Karşılıklılık şartından muaf tutulurlar.
 - ç) Çalışma izniyle ilgili iş ve işlemlerde Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabidirler.

- d) Pasaport Kanununun 18 inci maddesi hükümleri çerçevesinde yabancılara mahsus pasaport alabilirler.
- (4) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi, kişinin vatandaşlık kazanması veya müracaatında gerçek dışı bilgi ve belge sunduğunun anlaşılması ya da kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturduğu gerekçesiyle hakkında sınır dışı etme kararı alındığında iptal edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sınır Dışı Etme

Sınır dışı etme

Madde 51 – (1) Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye'ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.

- (2) Yabancının sınır dışı edileceği ülkenin tespitinde; vatandaşlık durumu, gönderilmesi planlanan ülkeye kabul edilip edilmeyeceği ve varsa gidebileceği üçüncü bir ülkeye ilişkin talebi göz önünde bulundurulur.

Sınır dışı etme kararı

Madde 52 – (1) Kanunun 55 inci maddesinde belirtilen yabancıların yanı sıra aşağıdaki yabancılar hakkında da sınır dışı etme kararı alınmaz:

- a) Vizesi veya ikamet izinleri iptal edilenlerden on gün içinde çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- b) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- c) Vize alarak veya vize muafiyetiyle gelen ve ikamet izni talepleri reddedilenlerden vize süresi veya vize muafiyeti sürelerini kullananlar.
- ç) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenlerden çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- d) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- e) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkından feragat ettiğini ve gönüllü olarak ülkesine dönmek istediğini yazılı olarak beyan edenler.
- f) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkından feragat ettiğini yazılı olarak beyan eden ve Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunanlar.
- g) Mahkemece kesin karar verilene kadar, Uluslararası koruma başvuru sahiplerinden kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yargı yoluna başvuranlar.

- (2) Kanunun 54 üncü maddesi kapsamında sınır dışı etme kararı alınacaklarla ilgili olarak aşağıdaki hususlar da göz önünde bulundurulur:
 - a) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan yabancıların belirlenmesinde, kamu kurum ve kuruluşlarından görüş alınabilir.
 - b) Kamu sağlığı yönünden tehdit teşkil eden yabancıların belirlenmesinde sağlık raporu dikkate alınır.
- (3) Çalışma izni iptal edilen yabancıların durumları Kanunun 54 üncü maddesi kapsamında değerlendirilmek üzere ilgili kurum tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir.
- (4) Çalışma iznini amacına uygun kullanmadığı tespit edilenler hakkında Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi hükmü uygulanır.
- (5) Sınır dışı etme kararına ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda, sınır dışı etme kararı alınması gerekmiyorsa, valilik tarafından sınır dışı etme kararı alınmasına yer olmadığına dair karar alınır ve yabancıya tebliğ edilir.

Sınır dışı etme, Türkiye'yi terke davet ve idari gözetim kararı alınmasında süre, bu süre içinde yabancıların muhafazası

Madde 53 – (1) Sınır dışı etme, Türkiye'yi terke davet ve idari gözetim kararı en geç kırk sekiz saat içinde alınır.

- (2) Kolluk tarafından yakalanan yabancılar da;
 - a) Kırk sekiz saatlik süre, geri gönderme merkezi bulunan illerde yabancıların geri gönderme merkezine teslim edildiği andan itibaren başlar.
 - b) Yabancıların yakalandığı ilde geri gönderme merkezi yoksa veya geri gönderme merkezi doluyorsa kırk sekiz saatlik süre kolluğun yabancı ile ilgili derlediği belgeleri tutanakla il müdürlüğüne ilettiği andan itibaren başlar.
 - c) Kolluk, yabancıya ait bilgi ve belgeleri en kısa sürede il müdürlüğüne iletir. Yabancıların kimliğine ilişkin bilgi ve belgelere ulaşılamadığı durumlarda, yabancıların beyanı esas alınabilir.
- (3) İl müdürlüğü tarafından tespit edilen yabancılar da;
 - a) Kırk sekiz saatlik süre, yabancıların il müdürlüğünde hazır bulunmasından itibaren başlar.
 - b) Yabancıların muhafazası için kolluk kuvvetlerinden görevli talep edilir ve yabancıların sınır dışı işlemleri yapılana kadar veya geri gönderme merkezine sevk edilene kadar genel kolluk tarafından muhafazası sağlanır.
- (4) İkinci ve üçüncü fıkra kapsamında kolluk tarafından muhafaza edilen yabancıların iaşe ve diğer ihtiyaçlarına ilişkin masraflar il müdürlüğü tarafından karşılanır.
- (5) Sınır dışı edilmesi gerektiği, yokluğunda tespit edilen yabancılar hakkında da sınır dışı kararı alınabilir.

Sınır dışı etme kararının alınması

Madde 54 – (1) Sınır dışı etme kararı, her yabancı için ayrı ayrı alınır.

- (2) Karara esas olacak değerlendirme, il müdürlüğünce yapılır. Değerlendirmenin

yapılacağı yere ilişkin koordinasyon, il müdürlüğünce sağlanır. Buna göre;

- a) İl Müdürlüğü bünyesinde,
 - b) Geri gönderme merkezlerinde,
 - c) İl Müdürlüğü tarafından uygun bulunan başka bir yerde, değerlendirme yapılabilir.
- (3) Yabancıyı yakalandığı ilde geri gönderme merkezi varsa, il müdürlüğünün geri gönderme merkezinin kapasite durumu hakkındaki bildirim alındıktan sonra yabancı kolluk tarafından geri gönderme merkezine götürülür. Sınır dışı ve buna ilişkin diğer kararlar geri gönderme merkezinde alınır.
 - (4) Valilikçe gerekli hallerde, sorumluluk bölgesine göre ilave emniyet tedbirleri alınabilir. Sahil Güvenlik Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün görev alanı içerisinde yakalanan yabancıların, değerlendirmenin yapılacağı yere götürülmesi ise mülki idare amirince belirlenen kolluk kuvvetleri tarafından yerine getirilir.
 - (5) Yabancı hakkında, Kanunun 54 üncü maddesinde sayılan hallerden birinin gerçekleşmesi halinde her olay için yalnızca bir sınır dışı etme kararı alınır. Sınır dışı etme kararı alınan yabancıyı başka bir ile gönderilmesi halinde gönderildiği il tarafından aynı sebepten ayrıca sınır dışı etme kararı alınmaz. İlk sınır dışı etme kararı esas alınarak sınır dışı etme işlemlerine devam edilir.
 - (6) Düzensiz göçmenlerin durumları yetkili makamlarca tespit edilmeden önce üçüncü bir ülkeye gitmek ya da menşe ülkesine geri dönmek isteğiyle il müdürlüklerine kendiliğinden başvurular hakkında sınır dışı etme kararı alınır. Genel güvenlik yönünden tehdit oluşturmayacağına kanaat getirilenler Kanunun 57 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre uygun bir adrese yerleştirilir ve sınır dışı etme işlemleri buradan takip edilir.

Genel kolluk personelinin görevlendirilmesi

Madde 55 – (1) Genel kolluğun, sınır dışı edilecek kişilerden olduğunu değerlendirdiği veya tespit ettiği yabancıları il müdürlüğüne bildirmesinden sonra, il müdürlüğü sorumluluk alanına göre kollukla temasa geçerek sınır dışı etme ve sevk işlemleri için personel görevlendirilmesini talep eder. İl müdürlüğü, yakalamayı yapan genel kolluk veya sorumluluk bölgesi gözetilerek diğer genel kolluk birimlerinden de görevlendirme talep edebilir.

- (2) Yabancıların sınır dışı etme işlemlerinin gerçekleştirilmesinde ortaya çıkabilecek risklerin en aza indirilmesi amacıyla, il müdürlüklerinin sevk veya sınır dışı etme işlemlerine refakat edecek kolluk görevlilerine ilişkin talepleri ilgili kolluk birimlerinde öncelikli değerlendirilir ve karşılanır.
- (3) Sınır dışı edilecek yabancıların geri gönderme merkezlerine veya sınır kapılarına ya da buldukları geri gönderme merkezinden başka bir geri gönderme merkeze sevkleri vb. işlemler sırasında valilik tarafından ihtiyaç duyulan sayıda genel kolluk personeli görevlendirilir. Valilikler, gerekli hallerde sorumluluk sahası gözetmeksizin de genel kolluk personeli görevlendirebilir. Yabancıların konsolosluk, hastane, mahkeme gibi yerlere götürülmeleri kolluk refakatinde sağlanır.
- (4) Görevlendirilen genel kolluk personeli, yabancıların sevkinde güvenlik önlemlerinin yanı sıra, yabancıların kaçma ve kaybolmalarını engellemek amacıyla her türlü tedbiri alır.

- (5) Geri gönderme merkezlerinde bulunan veya hakkında sınır dışı etme ve idari gözetim kararı bulunan ancak geri gönderme merkezine alınmadan, doğrudan tedavi amacıyla sağlık birimlerine götürülen yabancılarla ilgili olarak;
 - a) Tedavisine sağlık birimlerinde yatarak devam edilmesi sağlık raporuyla belgelenenlerin idari gözetimlerinin sonlandırılmasına ilişkin değerlendirme, genel güvenlikle ilgili risk oluşturabilecek durumlar hariç olmak üzere valiliklerce yapılır.
 - b) İdari gözetimin devamına karar verilmesi halinde yabancıнын durumu il müdürlüğünce genel kolluk birimine bildirilir. Genel kolluk birimleri, güvenlik dahil yabancıнын kaçma ve kaybolma risk değerlendirmesini yapar, buna göre alınacak tedbirlerin mahiyetini belirler ve uygular.
- (6) Kara Kuvvetleri Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı birimleri tarafından yakalanan sınır dışı kapsamındaki yabancılarla ilişkin bu maddede belirtilen iş ve işlemler, en yakın genel kolluk birimleri tarafından gerçekleştirilir.
- (7) Gümrük muhafaza birimleri tarafından yakalanan sınır dışı kapsamındaki yabancıların bu maddede düzenlenen iş ve işlemleri sorumluluk sahası göz önünde bulundurularak ilgili genel kolluk birimlerince yerine getirilir.
- (8) Uzmanlaşmanın sağlanabilmesi için kendi birimlerindeki görevleri uhdesinde kalmak kaydıyla sınır dışı edilecek yabancıların sevk işlemlerinde görev alacak genel kolluk personel listesi, il müdürlüklerinde geçici olarak görevlendirilen kolluk personeli dışında, genel kolluğun il birimleri tarafından valilik onayıyla her yıl Ocak ayı içinde belirlenir ve il müdürlüklerine gönderilir.
- (9) Sınır dışı etme işlemleri için yurtiçinde görevlendirilecek kolluk personelinin yurtiçi görevlendirme onayı il müdürlüğünce, yurtdışına gitmek üzere görevlendirilecek kolluk personelinin yurtdışı görevlendirme onayı ise kolluk birimi tarafından alınır.
- (10) Sınır dışı etme işlemlerine refakat edecek kolluk personelinin yurtiçi ve yurtdışı geçici görev yollukları il müdürlüğünce karşılanır.
- (11) Valilikler, kamu düzeni veya güvenliği kapsamında, sınır dışı etme işlemlerinde görevlendirilecek genel kolluğun tayin ve tespitine ilişkin her türlü tedbiri alır. Genel kolluğun tespitiyle ilgili çıkacak uyuşmazlıklar, valilikler tarafından karara bağlanır. Valiliklerce gerekli görülmesi halinde, sorumluluk bölgesine bakılmaksızın kolluk birimleri görevlendirilebilir.

Sınır dışı etme kararının alınması ve tebliği

- Madde 56 –** (1) Sınır dışı etme kararı, yabancıнын yakalandığı, işlem gördüğü veya tespit edildiği ildeki valilik tarafından resen veya Genel Müdürlüğün istemi üzerine alınır.
- (2) Sınır dışı etme kararında, yabancıнын doğrudan sınır dışı edileceği, Türkiye'yi terke davet edildiği veya idari gözetime tabi tutulduğu hususlarından biri yer alır.
 - (3) Sınır dışı etme kararı ilgiliye tebliğ edilir. Tebligatta, sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurulması halinde, sınır dışı etme kararını alan makama bilgi verilmesi gerektiği de belirtilir.

Sınır dışı etme kararının uygulanmaması veya iptali

- Madde 57 –** (1) Sınır dışı etme kararı alındıktan sonra, Kanunun 55 inci maddesinin

birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olduğu anlaşılan yabancı hakkında öncelikle üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesi ihtimali değerlendirilir. Yabancıya üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesi mümkün olmadığında sınır dışı etme kararı uygulanmaz ve yabancıya insani ikamet izni verilir. İnsani ikamet izni süresince yabancıya ülkesine veya gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilme olanakları araştırılmaya devam edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.

- (2) Sınır dışı etme kararı alındıktan sonra, Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında olduğu anlaşılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı uygulanmaz ve yabancıya insani ikamet izni verilir. İnsani ikamet izni süresince yabancıya sağlık durumu takip edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.
- (3) Adli makamlarca sınır dışı etme kararının iptaline dair karar verilen yabancıların sınır dışı ve varsa idari gözetim kararları sonlandırılır. Ülkemizde yasal kalışları ile ilgili gerekli çalışmalar yapılır.
- (4) Birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki değerlendirmeler, herkes için ayrı yapılır. Bu kişilerden, belli bir adreste ikamet etmeleri, istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmaları istenebilir.

Türkiye'yi terke davet

Madde 58 – (1) Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri dışındaki yabancılar, Kanunun 56 ncı maddesindeki şartları taşımaları kaydıyla Türkiye'yi terke davet edilebilir.

- (2) Sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınarak Türkiye'yi terke davet edilen ve çıkış izin belgesi düzenlenenlerden, tanınan sürede kabul edilebilir mazereti olmaksızın çıkış yapmayanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.
- (3) Terke davet edilen yabancılar, tanınan sürede ikamet izni veya çalışma iznine başvuru yapamazlar.
- (4) Valilik ya da sulh ceza hâkimi tarafından idari gözetimin sonlandırılması kararı verildiğinde yabancıya idari gözetimi derhal sonlandırılır ve hakkında yurtdışına çıkışını engelleyen bir mahkeme kararının bulunmaması kaydıyla Türkiye'yi terke davet edilir. Bu şekilde idari gözetimin sonlandırılması kararı verilen yabancıya, kamu güvenliği açısından risk oluşturduğu anlaşıldığında konuları yönünden gerekli çalışmaların yapılabilmesini teminen ilgili güvenlik ve istihbarat birimlerine il müdürlüğünce bilgi verilir ve idari yükümlülükler getirilerek yabancıya idari gözetimi sonlandırılır.
- (5) Hakkında sınır dışı etme kararı alınarak Türkiye'yi terke davet edilen yabancılar hakkında işlemi yapan il müdürlüğünce gerekli veri girişi yapılır.
- (6) Türkiye'yi terke davet edilen yabancılar çıkış yapmak üzere sınır kapılarına geldiklerinde, kendilerine tanınan terke davet süresine bakılmaksızın çıkışları sağlanır.
- (7) Terke davet süresi içinde sınır kapısına gelenlerden varsa vize veya ikamet ihlalden kaynaklanan para cezalarını ödeyenler için giriş yasağı uygulanmaz.

- (8) Terke davet süresini geçirmiş olarak sınır kapısına gelenlerden vize veya ikamet ihlal süresine göre giriş yasağı uygulanır.
- (9) Terke davet edildiği süre içerisinde çıkış yapmadığı tespit edilenlerin sınır dışı etme işlemleri geri gönderme merkezinden gerçekleştirilir.
- (10) Sınır kapılarında giriş işlemleri sırasında yabancının terke davet edildiği ile ilgili kaydına rastlanması halinde bu kayıt sınır kapısı tarafından resen kaldırılır. Bunun dışında farklı nedenlerle konulmuş giriş yasağı kayıtları varsa o kayda özgü düzenlemeler çerçevesinde hareket edilir.
- (11) Terke davet uygulamasının yukarıda sayılan tüm şartlarını taşıması kaydıyla herhangi bir şekilde yakalandığı anda pasaportunun bulunmadığı anlaşılan yabancılar da terke davet uygulamasından yararlandırılır.

Sınır dışı etmek üzere idari gözetim

Madde 59 – (1) Sınır dışı etmek üzere idari gözetim kararı alınmasında; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan yabancılar belirlenirken güvenlik birimlerinden, kamu sağlığı yönünden tehdit oluşturan yabancıların belirlenmesinde ise Sağlık Bakanlığının ilgili birimlerinden görüş alınabilir.

- (2) İkamet izni uygun görülmeyen, ikamet izinleri iptal edilen yabancılardan; sahte ya da asılsız belge kullandıkları veya kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturdukları anlaşılanlar idari gözetim altına alınır.
- (3) İdari gözetim altındaki yabancının sınır dışı etme kararına karşı idareye verdiği dava dilekçesi yetkili idare mahkemesine, idari gözetim kararlarına karşı verdiği itiraz dilekçesi ise yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır.
- (4) İdari gözetim altındaki yabancının sadece sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurması, idari gözetimi durdurmaz. İdare sınır dışı etme kararına karşı yargı yoluna gidildiği bilgisini edindiği andan itibaren sınır dışı etme işlemini durdurur.
- (5) Yabancı hakkında alınan sınır dışı etme kararı, idari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması kararı ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları ile yapılan işlemlerin gerekçeleri ve tebligat formları istenilen sürede sulh ceza hâkimine gönderilir. İdari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvuru yapılmış olması tek başına sınır dışı etme işlemini durdurmaz.
- (6) Yabancının yokluğunda dosya üzerinden yapılan değerlendirmeyle alınan sınır dışı etme kararına istinaden alınacak idari gözetim kararının süresi yabancı yakalandığı an başlar.
- (7) Kanununun 57 nci maddesinde idari gözetim için öngörülen sürelerde sınır dışı etme işlemleri gerçekleştirilemeyen yabancıların idari gözetimleri belli idari yükümlülükler getirilerek derhal sonlandırılır.

Adli işleme konu yabancılar

Madde 60 – (1) Suça karışması nedeniyle haklarında adli işlem başlatılan yabancılardan;

- a) Savcılıkça evrak üzerinden işlem yapılarak,

- b) Savcılıkça ifadesi alınarak,
- c) Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar,
- ç) Mahkemece tutuksuz yargılanmak üzere,
serbest bırakılan yabancıların il müdürlüklerine teslim edilmeden, ülkemizde ka-
lışlarıyla ilgili gerekli inceleme kolluk birimi tarafından yapılır.
- (2) Ülkemizde yasal kalış hakkı bulunanların bu süreleri kullandırılmak üzere kolluk
tarafından tebligatla serbest bırakılarak, il müdürlüğüne bilgi verilir.
- (3) Yasal kalış hakkı bulunmayanlar Kanun hükümleri doğrultusunda gerekli değer-
lendirilme yapılmak üzere il müdürlüklerine bildirilir.
- (4) Hakkında adli kontrol, yurt dışına çıkış yasağı kararı verilerek adli makamlarca
serbest bırakılan yabancıların adli kontrol hükümleri çerçevesinde ülkemizdeki
takip ve kontrolleri, sorumluluk sahası göz önünde bulundurularak ilgili kolluk
birimlerince yerine getirilir.
- (5) Bahse konu yabancıların yurt dışına çıkış yasağı kararlarının kaldırılması halinde
Kanun hükümleri çerçevesinde gerekli işlemler il müdürlüğüne yerine getirilir.
- (6) Adli kontrol kararı yurtdışına çıkış yasağı öngörmediği sürece yabancıların çıkışını
engelleyen bir karar olmamakla birlikte bu yabancıların sınır dışı işlemlerine baş-
lanılmadan önce adli kontrol kararı veren makama bilgi verilir.

İdari gözetim kararının gözden geçirilmesi

Madde 61 – (1) İdari gözetim, devamında zaruret olup olmadığı hususunun belirlenmesi amacıyla her ay gözden geçirilir.

- (2) Aşağıdaki hallerde idari gözetimin devamında zaruret görülmemeyebilir:
 - a) Sınır dışı etme kararının, yabancıların idari gözetime alınmasından itibaren altı ay içinde yerine getirilemeyeceğinin öngörülmesi.
 - b) İdari gözetim altında bulunan yabancıların, sınır dışı etme kararı alınmayacaklar kapsamına girdiğiyle ilgili ciddi emarelerin ortaya çıkması.
 - c) Yabancı hakkında idari gözetim kararı alınmasına esas teşkil eden kaçma ve kaybolma riskinin ortadan kalkması.
 - ç) Yabancıların gönüllü geri dönüş desteğine başvurması.
- (3) İkinci fıkradaki işlemlerin yerine getirilmesinde Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri hükümleri saklıdır.

Sınır dışı etme kararının uygulanması

Madde 62 – (1) Sınır dışı etme kararının yerine getirilmesi, il müdürlüğü veya geri gönderme merkezi müdürlüğü koordinesinde kolluk birimleri tarafından yapılır.

- (2) Sınır dışı etme veya idari gözetim kararlarının alınması, yabancıların geri gönderme merkezlerine veya sınır kapılarına götürülmeleri ve sınır dışı etme işleminin yerine getirilmesinde valilikçe görevlendirme yapılır.
- (3) Yabancıların sınır kapılarına götürülmesinde aşağıdaki usuller uygulanır:

- a) Yabancıların sınır kapılarına götürülmesiyle ilgili her türlü masraf il müdürlükleri tarafından karşılanır.
 - b) Sevk sırasındaki risk değerlendirmesi ilgili kolluk birimi tarafından yapıldıktan sonra, sevkte görev alacak kolluk personelinin sayısı belirlenir. Bu amaçla geri gönderme merkezi veya il müdürlükleri, sevk işlemine konu olan yabancılar hakkında ilgili kolluk birimini önceden bilgilendirir.
 - c) Sınır dışı edileceklerin sevkinde, il müdürlüğü tarafından ihtiyaç duyulması halinde il müdürlüğü personeli de görevlendirilebilir.
 - ç) Sevk işlemi için görevlendirilen kolluk görevlileri, sınır kapılarına yapılacak sevklerde güvenlik önlemlerinin yanı sıra, yabancıların kaçma ve kaybolmalarını engelleme amacıyla her türlü tedbiri alır.
- (4) Yalnız başına seyahat etmelerinde risk görülenlere seyahatleri süresince refakat edilir. Bu çerçevede yabancıların gönderileceği ülkeye kadar refakat etmek üzere, valilik tarafından kolluk personeli görevlendirilebilir.

Sınır dışı edileceklerin gönüllü geri dönüş talepleri

Madde 63 – (1) Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılardan ülkelerine veya üçüncü bir ülkeye gönüllü geri dönüş talebi olanlar, seyahatlerine engel bir durumları yoksa geri gönderme merkezlerine sevk edilmeden ve Kanunun 53 üncü maddesindeki süreye bağlı kalınmadan doğrudan ülkelerine veya istedikleri üçüncü ülkeye gönderilebilirler.

- (2) Geri gönderme merkezinde iken gönüllü geri dönüş talebinde bulunan yabancılar il müdürlüğünün koordinasyonunda genel kolluk tarafından sınır kapısına götürülür. Bunlar hakkındaki sınır dışı ve idari gözetim kararları, sınır kapısına intikal edildiğinde sonlandırılır ve çıkış işlemleri “gönüllülük temelinde dönüş” veya “gönüllü terk” olarak kayıtlara geçirilir.

Geri kabul anlaşmaları uyarınca Türkiye’ye kabul edilen yabancıların sınır dışı işlemleri

Madde 64 – (1) Geri kabul anlaşmaları uyarınca Türkiye’ye kabul edilecek yabancıların sınır dışı işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça ayrıca belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Uluslararası Koruma

BİRİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Başvurusu

Genel ilkeler

Madde 65 – (1) Her yabancı veya vatansız kişi kendi adına uluslararası koruma

başvurusu yapabilir. Uluslararası koruma başvuruları, 68 inci madde saklı kalmak kaydıyla şahsın yasal temsilcisi veya avukatı aracılığıyla yapılamaz.

- (2) Uluslararası koruma başvuruları, valiliklere bizzat yapılır. Ancak refakatsiz çocuklar ile diğer başvuru sahiplerinin başvurularını bizzat yapamadığı durumlarda, başvuruları ilgili birimler tarafından buldukları yerlerde de alınabilir.
- (3) Başvuru sırasında, başvuru sahibinden kendisini ifade edebileceği bir dilde uluslararası koruma başvurusuna ilişkin beyanı alınır. Bu beyan, ülkeye geliş nedenleri ve özel ihtiyaç durumu gibi hususları da içerir. Beyanın Türkçe tercümesinin yabancı tarafından sunulmadığı durumlarda idare, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşların imkânlarından da yararlanabilir.
- (4) Makul bir süre içinde valiliklere kendiliğinden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar hakkında; yasa dışı giriş veya kalışlarının nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye'ye yasal giriş şartlarını ihlal etmek veya Türkiye'de yasal olarak bulunmaktan dolayı cezai işlem uygulanmaz. Ancak valilikler tarafından yapılan değerlendirmede yasa dışı giriş veya kalışlarını geçerli nedenlere dayandıramayanlara cezai işlem uygulanır.
- (5) Makul sürede başvuru yapıp yapılmadığı ile yasa dışı giriş veya kalışla ilgili beyan edilen nedenler, her başvuru sahibi için bulunduğu koşullar ve Türkiye'ye geliş nedenleri dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilir.
- (6) Başvuru sahibi hakkındaki bilgi ve belgelerin, gizliliğe riayet edilerek ilgilinin kişisel dosyasında muhafaza edilmek üzere kopyaları alınır ve asılları başvuru sahibine teslim edilir.
- (7) Uluslararası koruma kapsamında işlem görenler, haklarında verilecek son karara kadar Türkiye'de kalışlarına izin verilir.
- (8) Uluslararası koruma başvuru ve statü sahipleri hakkında karar verilirken kişinin uluslararası korumaya ilişkin beyan ettiği hususların yanı sıra, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve diğer kaynaklardan edinilen bilgiler de dikkate alınır.
- (9) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği değerlendirilen başvuru sahipleri hakkında valilikler tarafından gerekli tedbirler alınır.
- (10) Uluslararası koruma kapsamında işlem görenlerin başvuru öncesi ve sonrasında haklarında yapılan adli ve idari işlemlere ilişkin tüm bilgi ve belgeler ilgili kurumlardan talep edilir.

Başvurunun alınması ve mülakatın bildirimine ilişkin ortak hususlar

Madde 66 – (1) Başvuru sırasında, uluslararası koruma başvurusuna ilişkin bilgiler il müdürlüğü tarafından alınır.

- (2) Başvuruda Türkiye'deki hak ve yükümlülükler ile belirlenebiliyorsa mülakat zamanı ve yeri tebliğ edilir. Belirlenememesi halinde mülakat zamanı ve yeri başvuru sahibine daha sonra da bildirilebilir.
- (3) Uydü iller dışında yapılan başvurularda, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından verilecek karara kadar, başvuru sahibinin ikametinin uygun görüleceği il konusunda ilgilinin müracaat ilinde belirli bir adreste bulunmasına izin verilir.

Diğer makamlara yapılan başvurular

Madde 67 – (1) Uluslararası koruma başvuruları sınır kapısı ya da ülke içinde kolluk birimleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılmak istendiğinde bu birimler konuyu derhal il müdürlüğüne bildirir.

- (2) Hürriyeti kısıtlanan kişilerin yapacağı uluslararası koruma başvuruları, derhal il müdürlüğüne bildirilir. Başvuruların alınması ve değerlendirilmesi, diğer adli ve idari işlemlerin ya da tedbir ve yaptırımların uygulanmasını engellemez.
- (3) Uluslararası koruma işlemlerinin mahiyeti ve bu tür başvurular karşısında yerine getirilecek görevler hakkında Genel Müdürlük veya il müdürlükleri, başta kolluk birimleri olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bilgilendirilmesi amaçlı çalışmalar yapar.

Aile üyeleri adına yapılan başvurular

Madde 68 – (1) Başvuru sahibi, aynı gerekçeye dayanan ve kendisiyle birlikte gelen aile üyeleri adına da başvuru yapabilir. Bu durumda, ergin olmayan aile üyelerinden ayrıca muvafakat aranmaz.

- (2) Ergin aile üyeleri, kendi adlarına başvuru yapılmasına muvafakat vermeden önce;
 - a) Başvuru sahibinin hakları,
 - b) Uluslararası koruma başvuru usulleri,
 - c) Başvurusunun bireysel olarak da değerlendirilebileceği,
 - ç) Her halükarda başvuru sahibi olarak işlem göreceği,
 - d) İdare tarafından uygun görülen diğer konular,hakkında bilgilendirilir.
- (3) Muvafakat yoluyla ya da ergin olmadıkları için muvafakat gerekmeksizin adlarına başvuru yapılan aile üyeleri de başvuru sahibi olarak kabul edilir. Bu kişilerin başvuruları, adlarına başvuru yapan kişiyle birlikte değerlendirilir. Başvurudan sonra ergin olan aile üyelerinin ayrı değerlendirmeye ilişkin yazılı talepleri olmadığı sürece başvuruları, refakatinde olduğu aile üyeleri ile birlikte değerlendirilir.
- (4) Başvuru esnasında, aile üyelerinden herhangi birinin bağımsız değerlendirmeye ihtiyacı olduğuna idarece kanaat getirilirse başvurusu ayrı olarak alınır.

Kimlik tespiti

Madde 69 – (1) Başvuru sahibi kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek ve varsa kimliğini ispatlayacak belge ve seyahat dokümanlarını sunmakla yükümlüdür. Sunulan belgelerin sahte olabileceğinden şüphe duyulması halinde, bu belgelerin ilgili birimler tarafından incelenmesi sağlanır.

- (2) Başvuru sahibinin kişisel verileri, il müdürlüğü tarafından alınır, kurumsal yazılım sistemine kaydedilir ve ilgili veri tabanlarında yer alan bilgilerle karşılaştırılır. Kişisel verilerinin alınmasına izin vermeyen başvuru sahiplerinin başvurusu geri çekilmiş kabul edilir.

- (3) Başvuru sahibinin kimlik bilgilerine ilişkin belge sunamaması hâlinde, kimlik tespitinde kişisel verilerinin karşılaştırılmasından ve yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler kullanılır. Kimlik tespit araştırmaları sırasında dil analizi gibi yöntemlerden de faydalanılabilir. Araştırmalar sonucunda, kimliği tespit edilemeyen başvuru sahibinin beyanı esas alınır.
- (4) Kimlik tespiti amacıyla, başvuru sahibinin üzerinde ve eşyalarında mevzuata uygun olarak kontroller yapılabilir.

Kayıt sırasında dikkat edilecek hususlar

Madde 70 – (1) Kayıt işlemlerinde gizlilik esastır. Bu amaçla gerekli tedbirler alınır.

- (2) Kayıt, yeterli donanımına sahip ve kayıt işlemlerinin kesintiye uğramadan tamamlanmasını sağlayacak ayrı bir yerde yapılır. Kayıt yerine, kayıt sırasında bulunması zorunlu olanlar dışında kimse alınmaz.
- (3) Kayıt personeli, başvuru sahibinin bilgi vermesine engelleyecek her tür tutum ve davranıştan kaçınır.
- (4) Uluslararası koruma başvuruları, en kısa sürede kurumsal yazılım sisteminde kayıt altına alınır.
- (5) Başvuru yapan kişi özel ihtiyaç sahibi ise, özel ihtiyaçlarına ilişkin bilgiler kaydedilir.
- (6) Kayıt sonunda, kurumsal yazılım sisteminin kayıt ekranındaki tüm bilgiler eksiksiz olarak başvuru sahibine okunur, verdiği bilgilerin doğruluğu ile ilave olarak ekleneceği bir husus olup olmadığı sorulur.
- (7) Kayıt sırasında doldurulan elektronik kayıt formunun bir çıktısı alınarak, katılanlar tarafından imzalanır ve bir örneği ilgiliye verilir.

Kayıt belgesi

Madde 71 – (1) Kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra, başvuru sahibine il müdürlüğü tarafından hiçbir harca tabi olmayan şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen, iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Başvuru Kayıt Belgesi düzenlenir. Bu belge, geçerli olduğu süre içinde başvuru sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

- (2) Kayıt Belgesi, başvuru sahiplerinden Türkiye’ye düzenli yollarla gelenlerin vize veya vize muafiyeti sürelerinin bitimine ya da düzensiz ve doğrudan gelenlerin ise yasa dışı giriş tarihlerine bakılmaksızın uluslararası koruma başvuru tarihi itibarıyla düzenlenir.

Başvuru sahibinin ikamet ilinin belirlenmesi

Madde 72 – (1) Başvuru sahibinin ikamet edeceği il, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından belirlenir.

- (2) Kalışına izin verilen ile belirlenen süre içinde gitmeyen başvuru sahibi hakkında başvurunun geri çekilmiş sayılması kararı alınır.

Yapılması gereken ilk incelemeler

Madde 73 – (1) Başvurunun, öncelikli olarak kabul edilemez başvuru olup olmadığı, müteakiben de hızlandırılmış değerlendirmeye tabi tutulup tutulamayacağı hususları il müdürlüğü tarafından değerlendirilir.

Kabul edilemez başvuru

Madde 74 – (1) Uluslararası koruma başvurusunun kabul edilemez başvuru olduğuna karar verilmeden önce başvuru sahibiyle mülakat yapılır.

- (2) Mülakat sonunda yapılan değerlendirme üzerine başvurunun kabul edilemez olduğuna valilikler tarafından karar verilir.
- (3) Kanunun 72 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin, başvurunun değerlendirilmesinin herhangi bir aşamasında ortaya çıkması halinde de kabul edilemez başvuru kararı alınır.
- (4) Başvuru sahibinin kayıt, mülakat ve ilgili diğer evrakları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda kabul edilemez başvuru kararı Genel Müdürlük tarafından da alınabilir.
- (5) Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, başvuru sahibine tebliğ edilir.

İlk iltica ülkesi

Madde 75 – (1) Aşağıdaki hallerde başvuru sahibi, ilk iltica ülkesinden gelmiş kabul edilir:

- a) Başka bir ülkede daha önceden mülteci olarak tanınması ve kendisine halen bu korumadan yararlanma imkânı olduğu.
 - b) Mülteci olarak tanınmamakla birlikte, üçüncü ülkenin geri göndermeme ilkesini de içeren yeterli ve etkili nitelikteki korumasından halen yararlanıyor olması.
- (2) Bir ülkenin, başvuru sahibi için ilk iltica ülkesi olup olmadığı her başvuru sahibi için ayrı değerlendirilmesi esastır.
 - (3) Başvuru sahibinin ilk iltica ülkesinden geldiği kabul edildiği takdirde, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve ilk iltica ülkesine gönderilmesi için işlemler başlatılır. İlk iltica ülkesine gönderilememeleri halinde, uluslararası koruma başvurularına ilişkin işlemleri devam eder.

Başvuru sahibinin üçüncü ülkede yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalanıp faydalanmadığının değerlendirilmesi

Madde 76 – (1) Aşağıdaki hallerden birinin olması halinde, başvuru sahibinin üçüncü ülkede yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalandığı kabul edilir:

- a) Başvuru sahibinin üçüncü ülkede haklı sebeplere dayanan zulüm korkusunun veya ciddi zarar görme riskinin bulunmaması.
- b) Başvuru sahibinin bu ülkeden, etkili ve yeterli korumadan faydalanamayacağı başka bir ülkeye gönderilme riskinin olmaması.

- c) Üçüncü ülkenin Sözleşmeye taraf olması veya aynı zamanda ülke uygulamalarının Sözleşme hükümleriyle uyumlu olması.
- ç) Üçüncü ülkenin sağladığı etkili ve yeterli nitelikteki korumanın şahısla ilgili kalıcı çözüm bulunana kadar devam edecek olması.

Güvenli üçüncü ülke

Madde 77 – (1) Bir ülkenin başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olarak nitelendirilebilmesi için aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Kanunun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşıması.
 - b) Kanunun 74 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen, kişi ile ülke arasında bağlantının olması.
- (2) Kanunun 74 üncü maddesinde belirtilen makul bağlantının varlığının değerlendirilmesi için aşağıdaki durumlardan birinin mevcut olması şartı aranır:
- a) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkede yerleşik aile üyelerinin bulunması.
 - b) Başvuru sahibinin daha önce çalışma, öğrenim, yerleşme gibi amaçlarla güvenli üçüncü ülkede uzun süreli bulunmuş olması.
 - c) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkenin dilini temel düzeyde biliyor olması gibi bu ülke ile sağlam kültürel bağlarının bulunması.
 - ç) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkeye, sadece transit amaçlı değil, kalma amacıyla giriş yapmış olması.
- (3) Bir ülkenin, başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olup olmadığı her başvuru sahibi için ayrı değerlendirilir.
- (4) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkeden geldiği kabul edildiği takdirde, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi için işlemler başlatılır. Güvenli üçüncü ülkeye gönderilememeleri halinde, uluslararası koruma başvurularına ilişkin işlemlere devam edilir.

Uluslararası korumanın haricinde tutulma

Madde 78 – (1) Başvuru sahibi Kanunun 64 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası korumanın haricinde tutulur.

Başvurunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması

Madde 79 – (1) Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olanların başvuruları, valilik tarafından geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur ve kurumsal yazılım sistemine kaydedilir.

- (2) Başvurusunun geri çekilmiş sayıldığına ilişkin karar yabancıya tebliğ edilir.
- (3) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan eden başvuru sahiplerinden, gönüllü olarak geri dönüş yapmak isteyenler hakkında son karar beklenmez.
- (4) Başvurusu geri çekilmiş kabul edilenlerden Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olanlar Türkiye'yi terk etmeleri için kendilerine

tanınan sürenin sonunda Türkiye'den çıkmadıklarının tespit edilmesi halinde, Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentleri kapsamında olanlar ise başvurunun geri çekilmiş kabul edilmesine ilişkin haklarında verilen olumsuz son kararın ardından Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar sınır dışı edilirler. Ancak başvurusu geri çekilmiş sayılanlardan bu karar tebliğ edilemeyenler hakkında sınır dışı kararı alınmaz.

- (5) Başvurusunu geri çektikten veya başvurusunun geri çekilmiş sayılmasından sonra yeniden yapılacak uluslararası koruma başvuruları hızlandırılmış değerlendirilmeye alınır.
- (6) Genel Müdürlük uluslararası koruma başvuruları geri çekilmiş sayılanlar veya uluslararası koruma talebi reddedilenler hakkında, ülkeye giriş yasağı uygulayabilir veya bu yetkisini valiliklere devredebilir.

Hızlandırılmış değerlendirme

Madde 80 – (1) Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde, uluslararası koruma başvuruları hızlandırılmış olarak değerlendirilir.

- (2) Hızlandırılmış değerlendirme, başvurunun uluslararası koruma hükümleri kapsamında ayrıntılı şekilde incelenmesine engel oluşturmaz.
- (3) Değerlendirmenin, Kanunun 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen süreden uzun süreceği anlaşılanlar, hızlandırılmış değerlendirmeden çıkarılabilir.
- (4) Uluslararası koruma başvurularının, başvuru yerine ve şekline bakılmaksızın hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yürütülmesine il müdürlüğü tarafından karar verilir.
- (5) Değerlendirmenin herhangi bir aşamasında, uluslararası koruma başvurusu Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından hızlandırılmış değerlendirme kapsamına alınabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Mülakat

Genel ilkeler

Madde 81 – (1) Mülakat, kayıt tarihinden itibaren otuz gün içinde, başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilen başvuru sahibiyile mülakat ise, başvuru tarihinden itibaren en geç üç gün içinde yapılır.

- (2) Mülakat, mülakat teknikleri, mülteci hukuku, insan hakları hukuku ve menşe ülke bilgisi gibi alanlarda eğitim almış personel tarafından gerçekleştirilir.
- (3) Kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın bildirilen üç mülakat tarihinin her birinde hazır olmayan başvuru sahibinin başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.
- (4) Engellilik durumu veya diğer mücbir sebeplere bağlı olarak, mülakat yabancı bulduğu yerde de yapılabilir.
- (5) Mülakat işlemlerinde kullanılacak mülakat formu ile mülakat raporunun şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Mülakata katılabilecek kişiler

Madde 82 – (1) Mülakat bireysel olarak yapılır. Ancak, aşağıda sayılan kişiler gerektiğinde mülakata katılabilirler:

- a) Kişinin muvafakati alınarak aile üyeleri.
 - b) Başvuru sahibinin yazılı talebi üzerine gözlemci olarak avukatı.
 - c) Tercüman.
 - ç) İmkânlar dâhilinde idare tarafından belirlenen psikolog, pedagoğ, çocuk gelişimci veya sosyal çalışmacı ya da ilgili diğer uzmanlık alanlarından görevliler.
 - d) Çocukların mülakatında ebeveyni veya yasal temsilcisi.
- (2) Gerekli görülen durumlarda ergin olanlar için muvafakat alınarak, ergin olmayanlar için muvafakat gerekmeksizin adına başvuruyu yapan aile üyeleriyle bireysel mülakat yapılabilir.

Mülakata hazırlık

Madde 83 – (1) Mülakat görevlisi, başvuru sahibinin kayıt sırasındaki beyanlarının doğruluğunun tespit edilmesi amacıyla, mülakat öncesinde başvurudaki iddiaları, menşe ülke bilgisi ile ihtiyaç duyulacak diğer konulardaki hususları araştırır ve yeterli bilgiyi toplar.

- (2) Görevli, mülakat formunda yer alan soruların dışına çıkarak iddiaların açıklığa kavuşturulmasını sağlayacak ek sorular hazırlayabilir.
- (3) Mülakat öncesinde görevli, mülakatta yer alacak tercüman ve diğer görevlileri mülakatın kapsamı ve uyulması gereken kurallar hakkında bilgilendirir.

Mülakat odası

Madde 84 – (1) Mülakat, gerekli teknik donanıma sahip ve mülakatın kesintiye uğramadan alınmasını sağlayacak mülakat odasında yapılır.

- (2) Mülakat odasında başvuru sahibinin kendisini en iyi şekilde ifade etmesine imkân sağlamak amacıyla mülakatın mahremiyeti ve güvenliğine ilişkin her türlü tedbir alınır.

Mülakat öncesinde dikkat edilecek hususlar

Madde 85 – (1) Mülakat görevlisi, mülakat öncesinde aşağıdaki konularda başvuru sahibini bilgilendirir:

- a) Kendisinin ve mülakata katılan diğer görevlilerin rolü.
- b) Başvurusuyla ilgili işlem süreci.
- c) Mülakatın amacı.
- ç) İddia ve talebine ilişkin hususlarda doğru bilgileri vermesinin önemi.
- d) Varsa belgelerini sunma zorunluluğu.

- e) Mülakatın sesli ve/veya görsel olarak kayıt altına alınabileceği.
 - f) Verdiği beyanı ile her tür bilgi ve belgesinin gizli tutulacağı, bu bilgilerin menşe ülke makamları, kendi aile üyeleri ve üçüncü kişilerle rızası olmadan paylaşılmayacağı.
 - g) Genel Müdürlük tarafından belirlenecek diğer konuları.
- (2) Başvuru sahibinin özel durumları ve menşe ya da önceki ikamet ülkesi ile ülke kültürü dikkate alınarak kendisiyle iletişim kurulur ve başvuru sahibinin bilgi vermesine engel teşkil edecek davranış ve tutumlardan kaçınılır.
 - (3) Özel ihtiyaç sahipleriyle yapılacak mülakatlarda, kişilerin özel durumları göz önünde bulundurulur.
 - (4) Mülakatın sesli veya görsel olarak kayıt altına alınması halinde bu duruma ilişkin mülakat sonunda tutanak düzenlenerek bir nüshası mülakatı yapılan kişiye verilir.

Mülakat

Madde 86 – (1) Uluslararası koruma başvuru sahibiyile, talebine ilişkin etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, menşe ülke bilgisi gözetilerek, kayıt sırasındaki iddiaları, bu iddiaların inandırıcılığının tespiti ve ihtiyaç duyulacak diğer konular hakkında araştırma yapılarak mülakat gerçekleştirilir.

- (2) Mülakat sırasında başvuru sahibi ile mülakat görevlisi veya tercümanın herhangi bir sebeple iletişim kuramaması halinde, bu durum tutanakla tespit edilerek mülakat başka bir tarihte gerçekleştirilmek üzere ertelenir. Yapılması planlanan mülakat öncesinde, ilk mülakatta iletişim kurulamamasına neden olan hususların giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.
- (3) Mülakat sonunda mülakat formu başvuru sahibine okunur ve yapacağı düzeltme, açıklama ve sunacağı ek bilgiler mülakat formuna kaydedilir.
- (4) Mülakat formu, mülakatta hazır bulunanlarca imzalanır.

Mülakatın gerçekleştirilememesi

Madde 87 – (1) İlk mülakatın idareden veya başvuru sahibinden kaynaklanan nedenlerle gerçekleştirilememesi halinde, yeni bir mülakat tarihi belirlenir. Belirlenen tarihte mülakat yapılır.

- (2) Mülakat tarihleri arasında en az on gün bulunur.

Ek mülakat yapılması

Madde 88 – (1) İhtiyaç duyulduğunda başvuru sahibiyile birden çok mülakat yapılabilir. İlk mülakat için geçerli olan kurallar ek mülakatlar için de geçerlidir.

- (2) Yapılmış olan ilk mülakat tarihi ile ek mülakat tarihi arasında süre sınırlaması bulunmaz.

Mülakat raporu

Madde 89 – (1) Mülakatın tamamlanmasının ardından mülakat raporu hazırlanır.

- (2) Mülakat görevlisi, kanaat ve değerlendirmelerini mülakat raporunda belirtir.

- (3) Ek mülakat yapılması durumunda varsa daha önceki mülakatın raporu güncellenir. Daha önce yapılan mülakatın raporu hazırlanmamış ise yeni bir mülakat raporu hazırlanır.

Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi

Madde 90 – (1) Kanunun 72 nci ve 79 uncu maddeleri kapsamında olanlar ile bunların aile üyeleri hariç, mülakatı tamamlanan başvuru sahiplerine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından, yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen ve iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir.

- (2) Bu belge, geçerli olduğu süre içinde başvuru sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

İkamet ili dışına çıkış izin talebi ve ikamet ilini terk

Madde 91 – (1) Başvuru sahiplerine ihtiyaç duymaları halinde il müdürlüğü tarafından otuz güne kadar il dışına çıkış izni verilebilir. İzin belgesinin şekil ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir. İl dışına çıkış izinlerinin amacı dışında kullanılmaması için gerekli tedbirler alınır.

- (2) İzin süresinin uzatılması ihtiyacının ortaya çıkması halinde başvuru sahibi, bulunduğu il müdürlüğüne müracaat edebilir. Bu talep ikamet iliyle birlikte değerlendirilir. Talebin kabul edilmesi halinde izin belgesi üzerine şerh düşülerek izin süresi bir defaya mahsus otuz güne kadar uzatılabilir.
- (3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında verilen toplam altmış günlük iznin bitiminden sonraki izin talepleri, bulunduğu il müdürlüğü görüşüyle birlikte Genel Müdürlüğe gönderilir ve Genel Müdürlüğün kararna göre işlem yapılır.
- (4) Verilen izin sonunda ikamet iline dönmediği veya ikamet ilini izinsiz olarak terk ettiği anlaşılan başvuru sahipleri hakkında kurumsal yazılım sistemine veri girişi yapılarak ülke genelinde bulunması amacıyla gerekli işlemler başlatılır ve başvurunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin işlem tesis edilir.
- (5) Haklarında arama kaydı bulunan yabancıların başka bir ilde olduğunun tespiti durumunda ikamet ili ile görüşülerek varsa hakkında alınmış kararlar tebliğ edilir. Yabancı kendi imkânları ile veya gerekli görülmesi halinde görevli kolluk refakatinde ikamet iline sevk edilir.
- (6) İkamet edecekleri illere gitmeyen veya gittikten sonra bu illerden valilikler tarafından belirlenen kurallara aykırı şekilde ayrılanlar hakkında, eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Korumayla İlgili Kararlar ve İdari Gözetim

Genel ilkeler

Madde 92 – (1) Uluslararası koruma başvuruları hakkında, başvurunun kayıt altına alındığı tarihten itibaren en geç altı ay içinde Genel Müdürlük veya yetki verilmesi

halinde valilik tarafından karar verilir. Kararın bu süre içinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir.

- (2) Karar alınmadan önce başvuru sahibine ilişkin kayıt ve mülakat formları ile mülakat raporu, menşe ülke bilgisi ve başvuru sahibiyle ilgili tüm bilgi ve belgeler gözden geçirilerek detaylı araştırma ve inceleme yapılır. İhtiyaç halinde, kişiyle ek mülakat yapılarak ek bilgi veya belge talep edilebilir.
- (3) Kararlar bireysel olarak verilir. Uluslararası korumadan hariçte tutulma kararları saklı kalmak kaydıyla, aile adına yapılan başvuru bütün olarak değerlendirilir ve verilen karar tüm aile üyelerini kapsar.
- (4) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden kamu düzeni ve kamu güvenliği için tehlike oluşturanlar hakkında da sınır dışı etme kararı alınabilir.
- (5) Uluslararası koruma kapsamında alınan kararlar, itiraz usulleri ve süreleri de belirtilmek üzere yabancıya veya yasal temsilcisi ya da avukatına tebliğ edilir.

Uluslararası koruma statü sahibi kimlik belgesi

Madde 93 – (1) Uluslararası koruma statüsü verilenlere Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen ve iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir.

- (2) Bu belge, geçerli olduğu süre içinde statü sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.
- (3) 90 ıncı maddede belirtilen uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi ile bu maddede belirtilen uluslararası koruma statü sahibi kimlik belgesi, yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenen tek bir kimlik belgesi şeklinde de düzenlenebilir. Bu kimlik belgesi Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından tanzim edilebilir.

Üçüncü ülkeye yerleştirme ve ülkemizden çıkış izni

Madde 94 – (1) Uluslararası koruma kapsamında işlem gören yabancıların üçüncü ülkeye yerleştirme işlemleri Genel Müdürlük koordinesinde yürütülür. Üçüncü ülkeye yerleştirme işlemlerinde, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla da işbirliği yapılabilir.

- (2) Üçüncü ülkeye çıkış izni Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından verilir.

İdari itiraz ve yargı süreci

Madde 95 – (1) İdarenin tesis etmiş olduğu uluslararası koruma işlemlerine karşı idari itiraz veya yargı yoluna başvurulduğunda, süreç sonuçlanıncaya kadar başvuru sahiplerinin Türkiye’de kalışlarına izin verilir. İtirazda bulunulması ya da yargı yoluna başvurulması ikamet ve bildirim yükümlülüğü getirilmesine engel teşkil etmez.

- (2) Kanunun 72 nci ve 77 nci maddelere göre yapılan işlemlere karşı yargı yoluna başvurulduğunda insani ikamet izni verilebilir.

Başvuru sahiplerinin idari gözetimi

Madde 96 – (1) Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınmaları istisnai bir işlemdir. Valilik idari gözetim yerine başka usuller belirleyebilir. Bu tedbirler yeterli olmadığı takdirde Kanunun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen durumlarda başvuru sahipleri idari gözetim altına alınabilir.

- (2) İdari gözetimin gerekip gerekmediği bireysel olarak değerlendirilir.
- (3) İdari gözetim altına alınma gerekçelerini ve gözetimin süresini içerecek şekilde idari gözetim altına alınan kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın sonucu ve itiraz usulleri hakkında bilgilendirilir.
- (4) İdari gözetim kararı Kanunun 68 inci maddesinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valilikler tarafından alınır. İdari gözetim kararı aynı usulde veya Sulh ceza hâkiminin kararı üzerine sonlandırılır. İdari gözetimin sonlandırılmasına yönelik mahkeme kararı Genel Müdürlüğe derhal bildirilir.
- (5) İdari gözetim kararı sonlandırılan başvuru sahibi hakkında ikamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğünün yanı sıra başka yükümlülüklerin de yerine getirilmesi istenebilir.
- (6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetime karşı idari gözetim kararının alındığı yer veya yabancıнын idari gözetim altında bulunduğu yer sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.
- (7) Sınır dışı edilmek üzere geri gönderme merkezinde idari gözetim altında olan yabancıнын uluslararası korumaya başvurması halinde Kanunun 68 inci maddesine göre yeni bir idari gözetim kararı alınmaksızın Kanunun 57 nci maddesine göre hakkında alınan idari gözetim kararının süresi içerisinde uluslararası koruma işlemleri Genel Müdürlük tarafından aksine bir karar verilmediği sürece yürütülmeye devam edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Statüsünün Sona Ermesi ve İptali

Statünün sona ermesi

Madde 97 – (1) Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerin oluşması halinde uluslararası koruma statüsü sona erer. Yabancı veya avukatı ya da yasal temsilcisi bu karara ilişkin bilgilendirilir ve makul süre içinde sözlü veya yazılı olarak bilgi ve belgelerini sunabilmesine imkân tanınır.

- (2) Kanunun 85 inci maddesi çerçevesinde alınacak uluslararası koruma statüsünün sona erme kararı, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından alınır ve yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.
- (3) Statünün sona erme kararı bireysel olarak alınır. Ancak, aynı gerekçeye bağlı olarak statü tanınan aile üyelerinin bu statüleri aynı kararlar sona erdirilir.

Statünün iptali

Madde 98 – (1) Kanunun 86 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası koruma statüsü iptal edilir. Yabancı veya avukatı ya da yasal temsilcisi bu karara ilişkin bilgilendirilir ve makul süre içinde sözlü veya yazılı olarak bilgi ve belgelerini sunabilmesine imkân tanınır.

- (2) Birinci fıkradaki bilgilendirmenin kayıtlarda yer alan iletişim veya adres bilgilerine göre yapılamaması durumunda, kişinin gıyabında da iptal kararı alınabilir.
- (3) Kanunun 86 ncı maddesi çerçevesinde alınacak uluslararası koruma statüsünün iptali kararı, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından alınır ve yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.
- (4) İptal kararları bireysel olarak alınır. Ancak aynı gerekçeye bağlı olarak statü tanınan aile üyelerinin bu statüleri, aynı kararlar iptal edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İdari İtiraz ve Yargı Yolu

Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz

Madde 99 – (1) İdari gözetim, kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme kararları hariç, uluslararası koruma başvurusuyla ilgili idari kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir.

- (2) İtirazlar, sunulacak bilgi ve belgelerle birlikte il müdürlüğü tarafından Komisyona iletilir.

Komisyonun kararları ve niteliği

Madde 100 – (1) Komisyon itirazları değerlendirirken aşağıdaki hususları da gözetir:

- a) İdarenin vermiş olduğu kararı usul ve esas yönünden inceler.
 - b) Genel Müdürlükten, Genel Müdürlük temsilcisinden veya il müdürlüğünden bilgi talep edebilir.
 - c) İtiraz sahibiyle veya yasal temsilcisiyle ya da avukatıyla doğrudan veya il müdürlüğü aracılığıyla görüşebilir.
- (2) Komisyon değerlendirmesinin sonunda iki şekilde karar alır:
 - a) Başvuru sahibinin, itirazını reddedebilir.
 - b) İdareden, vermiş olduğu kararı usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep edebilir.

- (3) Komisyon, kararını itirazın kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde verir. Bu süre en fazla beş gün daha uzatılabilir.
- (4) Komisyonun kararı yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.
- (5) Komisyonun, idarenin kararının usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep etmesi üzerine yapılacak yeni inceleme, başvuruyu ilk aşamada gözden geçiren görevliden farklı biri tarafından gerçekleştirilir.

İdare mahkemesine başvuru

Madde 101 – (1) Kabul edilemez başvuru ile hızlandırılmış değerlendirme kararlarına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde başvuru sahibi veya avukatı ya da yasal temsilcisi yetkili idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.

- (2) İdari gözetim, kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme kararları dışında alınan idari kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde idare mahkemesine başvurulabilir.
- (3) Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz edilmesi, ilgili kişinin yetkili idare mahkemesine başvurma hakkını engellemez ve dava açma süresini durdurmaz. Ancak Komisyona itiraz eden kişinin aynı zamanda yetkili idare mahkemesine de başvurduğu anlaşılırsa, komisyon yapılan başvuru hakkındaki incelemeyi durdurur.

ALTINCI BÖLÜM

Hak ve Yükümlülükler

Bilgilendirme ve tercümanlık

Madde 102 – (1) Başvuru ve statü sahipleri, hak ve yükümlülükler, yükümlülüklere uymama ya da yetkililerle işbirliğinde bulunmamanın yaptırımları ve itiraz usullerine ilişkin konularda bilgilendirilir. Bilgilendirmenin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yapılacağı Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

- (2) Başvuru, kayıt ve mülakat ile idare tarafından gerekli görülecek diğer süreçlerde, tercüman olmaksızın istenilen düzeyde iletişim kurulamayacağının anlaşılması durumunda tercümanlık hizmetleri ücretsiz olarak sağlanır.
- (3) Başvuru sahibinin, talebini destekleyici Türkçe olmayan yazılı belgeler sunması halinde, bu belgelerin yetkili kişiler tarafından tercüme edilmiş kopyaları istenir. Başvuru sahibi tarafından bu belgelerin tercümelerinin temin edilememesi durumunda idare, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşların imkânlarından yararlanabilir.
- (4) Uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında, başvuru sahibine vatandaş olduğu ülkenin dilinde veya anlayabileceği başka dilde bildirimde bulunulması esastır.
- (5) Uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında verilen tercümanlık hizmetleri,

Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından, kendi personeli eliyle veya hizmet alımıyla sağlanabilir.

- (6) Tercümanlık hizmetleriyle ilgili olarak idare, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılabilir.

Adli yardım ve danışmanlık hizmetleri hakkında bilgilendirme

Madde 103 – (1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, Kanunun 81 inci maddesinde düzenlenen hak ve hizmetlere erişim ve bunlardan faydalanmalarına ilişkin hususlarda yazılı olarak bilgilendirilir.

Seyahat belgeleri

Madde 104 – (1) Sözleşme kapsamındaki mülteçilere verilmek üzere düzenlenecek seyahat belgesinin şekli, süresi ve içeriği Sözleşmeye uygun olarak Bakanlık tarafından belirlenir ve Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilik tarafından düzenlenir.

- (2) Şartlı mülteçiler ile ikincil koruma statü sahiplerinin seyahat belgesiyle ilgili talepleri, 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesi çerçevesinde değerlendirilir.

Eğitim ve öğretim

Madde 105 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki eğitim hizmetlerinden statülerini gösteren belgelerini ibraz ederek yararlanabilir.

- (2) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına kayıt işlemleri ile diğer hususlar Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatı çerçevesinde yürütülür.
- (3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, yabancı öğrencilerle ilgili genel hükümler çerçevesinde Türkiye’de ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi hakkı elde edenler, ayrıca öğrenci ikamet iznine gerek olmaksızın, statülerini gösteren belgeleriyle öğrenim görebilir.

Sosyal yardım ve hizmetlere erişim

Madde 106 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, kimlerin ihtiyaç sahibi olduğunun tespiti ile bu kişilerin sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri aşağıdaki kriterlere göre valilikler tarafından belirlenir:

- Barınma olanağı.
- Düzenli gelir durumu.
- Bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerinin sayısı.
- Türkiye’deki veya ülkesindeki taşınır ve taşınmaz mal varlığı.
- Türkiye’deki veya ülkesindeki yakınlarından yardım alıp almadığı.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer vakıf, dernek ve özel kuruluşlardan yardım alıp almadığı.

- f) Sağlık sigortasının bulunup bulunmadığı.
 - g) Herhangi bir engelinin veya hastalığının olup olmadığı.
 - ğ) İdare tarafından belirlenecek diğer hususlar.
- (2) İhtiyaç sahibi olanlara verilebilecek sosyal yardım ve hizmet desteği, Bakanlık ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sağlanır.

Sağlık

Madde 107 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir.

- (2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin birinci fıkrada kapsamında olup olmadığı 106 ncı maddenin birinci fıkrasındaki usule göre valilikler tarafından belirlenir.
- (3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin genel sağlık sigortalarının başlatılması, sona erdirilmesi veya iptaline ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumuyla işbirliği içinde Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Çalışma

Madde 108 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, Kanunun 89 uncu maddesinin dördüncü fıkrası çerçevesinde Türkiye’de çalışabilirler.

- (2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin iş piyasasına erişimleri Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sağlanır.

Harçlık

Madde 109 – (1) Kanunun 89 uncu maddesinin beşinci fıkrasına göre, valilikler tarafından verilecek harçlık ile ilgili olarak, kişilerin muhtaçlık durumu, 106 ncı maddenin birinci fıkrasındaki usule göre valilikler tarafından belirlenir.

- (2) İhtiyaç sahibi olanlara verilecek harçlık, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde valiliklerce verilebilir.

Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahiplerinin ikameti ve bildirim yükümlülüğü

Madde 110 – (1) Genel Müdürlük, kamu düzeni veya kamu güvenliği, kişinin talebi, özel durumu, sağlık ve eğitim durumu ile akrabalık ilişkileri, kültürü, kişisel koşulları, illerin kapasitesi gibi konuları göz önünde bulundurarak, başvuru sahiplerinin barındırılacağı yerler ile ikamet edecekleri illeri, başvuru veya kayıt işlemleri sırasında belirleyebilir, gerekli hallerde değişiklik yapabilir.

- (2) Şartlı mülteciler ile ikincil koruma statüsü sahiplerinin, ikamet edecekleri iller Genel Müdürlük tarafından belirlenebilir veya Genel Müdürlükçe belirlenecek iller

arasından kendileri seçebilir. Genel Müdürlük tarafından zorunlu ikamet ilinin belirlenmediği durumlarda tercih edilen illerde ikamet edilebilir.

- (3) Başvuru sahibi ile mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini ve adres değişikliğini en geç yirmi iş günü içinde il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdürler.
- (4) Başvuru sahibi, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahiplerine kamu düzeni ve kamu güvenliği nedeniyle belirli bir ilde ikamet etmenin yanı sıra, belirlenen süre ve usullerle bildirimde bulunma yükümlülüğü de getirilebilir.
- (5) Başvuru sahipleri akrabalık, sağlık veya diğer nedenlerle ikamet ili değişikliği talebinde bulunabilirler ve bu talepler Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından değerlendirilir.
- (6) Bu madde hükümleri mülteci statüsü verilenlere de uygulanabilir.

Diğer yükümlülükler

Madde 111 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleri, Kanunun 90 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilenler ile Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından kendisine tebliğ edilen ilave hususlara uymakla yükümlüdürler.

- (2) Kanunun üçüncü kısmında belirtilen yardım ve hizmetleri, Kanunun 90 ncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtildiği şekilde haksız yere elde edenler, sağlanan yardım ve hizmet bedelinin tamamını veya ödeyebileceği miktarını geri ödemekle yükümlüdürler.
- (3) Kanunun 90 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler için eğitim ve temel sağlık haklarından yararlandırmada herhangi bir sınırlamaya gidilmez. Diğer hakları sınırlandırılmadan önce yükümlülüklerine ilişkin il müdürlüğü tarafından gerekli bildirim yapılır. Söz konusu yükümlülüklerin ihlaline devam edildiği takdirde Genel Müdürlük veya belirlenecek usul ve esaslara göre valilikler tarafından eğitim ve temel sağlık hakları hariç başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin haklarıyla ilgili sınırlama kararı alınır.
- (4) Başvuru sahiplerinin başvurularıyla veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin statüleriyle ilgili olarak Genel Müdürlük veya valilik tarafından olumsuz karar verilenlere, eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir.
- (5) Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılır ve karar ilgiliye tebliğ edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Korumayla İlgili Diğer Hükümler

Uluslararası koruma süreçlerinde iş birliği

Madde 112 – (1) Bakanlık, Kanunun 92 nci maddesi kapsamında uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği ve protokol yapabilir.

Özel ihtiyaç sahipleri

Madde 113 – (1) Başvuru sahiplerinin; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da

diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişi olup olmadığı öncelikle tespit edilir.

- (2) Uluslararası koruma işlemlerinin herhangi bir aşamasında özel ihtiyaç sahibi olduğu anlaşılanlara, tüm iş ve işlemlerinde öncelik tanınır, gerekli her türlü kolaylık gösterilir ve durumları kayıt altına alınır.
- (3) Uluslararası koruma kapsamında işlemleri yürütülenlerden işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış olduğu değerlendirilenlerin tedavileri için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir.

Uluslararası koruma kapsamında olan insan ticareti mağdurları

Madde 114 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulanlar hakkında, aynı zamanda insan ticareti mağdurlarına ilişkin mevzuat hükümleri de uygulanır.

Menşe ülke bilgisi

Madde 115 – (1) Uluslararası koruma başvurularının değerlendirme sürecinde başvuru sahibinin iddialarının doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili birden fazla kaynaktan bilgi toplanır.

- (2) Genel Müdürlük menşe ülke bilgilerinin toplanması ve güncellenmesi amacıyla kaynak ülke rapor edinme sistemi kurabilir ve bu bilgileri ilgili kurum ve kuruluşların kullanımına açabilir.
- (3) Kaynak ülke rapor edinme sisteminin kurulması ve işletimi Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür.
- (4) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin toplanması için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile yurt içi veya yurtdışından bilgi sağlayabilecek diğer kuruluşlarla işbirliği yapabilir.
- (5) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin toplanması amacıyla ilgili ülkelere personel görevlendirebilir.
- (6) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin güncellenmesi amacıyla gerekli tedbirleri alır.

Gizlilik ilkesi

Madde 116 – (1) Başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibinin tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır. Gizlilik derecesi, yapılacak işlemlerin içeriğine bağlı olarak ilgili mevzuat kapsamında belirlenir.

- (2) Bilgi ve belgeler Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından özel olarak belirlenmiş arşiv alanlarında muhafaza edilir ve yetkili kılınmış personelce işleme alınır.
- (3) Uluslararası koruma başvurusunun değerlendirilme sürecinde başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibinin bilgileri, menşe ülkesinin hiçbir kurumuyla paylaşılmaz.

- (4) Uluslararası koruma başvuruları reddedilen ve menşe ülkelerine geri dönüş işlemleri başlatılanlar hakkında menşe ülke yetkilileriyle kurulabilecek her türlü iletişimde, başvuru sahibinin kendisini, bakmakla yükümlü olduğu kişileri ve halen menşe ülkede yaşamakta olan aile üyelerini tehlikeye düşürecek hiçbir bilgi ve belge paylaşılmaz.
- (5) Bu Yönetmelik çerçevesinde yürütülen iş ve işlemlerde Genel Müdürlükçe uygun görülen kişisel veriler, menşe ülke dışındaki diğer ülkeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, üçüncü şahıslarla paylaşılabilir.
- (6) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların kişisel dosyasında yer alan belgeler, kendisi, yasal temsilcisi veya vekâletnamesini ibraz eden avukatı tarafından incelenebilir, birer örneği alınabilir. Milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin bilgi ve belgeler incelenemez ve verilemez. Hangi bilgi ve belgelerin incelenemez ve verilemez olduğu Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre tayin edilir.
- (7) Bu Yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu kamu görevlileri ile diğer görevliler, görevleri sırasında edindikleri gizlilik derecesi taşıyan her tür bilgi, belge ve kişisel sırları yetkili kılınarlardan başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamaz.
- (8) Çocuklarla ilgili bilgi paylaşımında, çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilir.

Kişisel dosyaya erişim

Madde 117 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibinin kişisel dosyasında bulunan belgelerin bir örneği yazılı olarak talep edildiğinde Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre kendisine, yasal temsilcisine ya da vekâletnamesini ibraz eden avukatına tutanakla teslim edilir. Tutanakta, verilen belge örneklerinin sadece idari itiraz veya yargı sürecinde savunma amaçlı olarak kullanılabilceği, üçüncü şahıslara verilmesi veya açıklanması halinde hukuki sorumluluk doğuracağı uyarıları da yer alır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Ortak Hükümler ve Göç Politikaları Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Uyum

Madde 118 – (1) Genel Müdürlük, yasal kalış imkânına sahip yabancı, uluslararası koruma başvuru sahibi veya statüsü sahibi kişilerin ya da geçici korunanların toplumla olan karşılıklı uyumlarını sağlamak amacıyla uyum faaliyetleri planlama, uygulama veya bu amaçla oluşturulacak merkezlerin kurulması konularında kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapar.

- (2) Uyum çalışmalarını yürütmek amacıyla kurulacak merkezler ve bu merkezlerde verilecek hizmetlerin standartları ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir. Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon Genel Müdürlük tarafından sağlanır.
- (3) Her ilde valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, ticaret odası, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin katılımıyla il düzeyinde uyum faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü il göç kurulları valinin başkanlığında ayda bir kez toplanır. Her toplantıda alınan kararlar düzenli olarak Genel Müdürlüğe gönderilir.

İstatistikî veriler

Madde 119 – (1) Yabancılar ile başvuru sahipleri veya uluslararası koruma statüsü sahiplerine ait istatistikler, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından, Genel Müdürlüğün belirleyeceği usul ve esaslara göre tutulur ve paylaşılır.

- (2) Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak Genel Müdürlük, Türkiye İstatistik Kurumuyla işbirliği yaparak istatistikleri yayınlar.

Tebliğat işlemlerine ilişkin usul ve esaslar

Madde 120 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan tüm tebligat işlemlerinde 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

- (2) Tebligata konu olan işlemler aşağıda belirtilen şekilde yerine getirilir:
 - a) Tebligatın şekli ve içeriği Genel Müdürlük veya valilik tarafından belirlenir.
 - b) Her tür tebligat, Genel Müdürlük tarafından belirlenecek dillerde yapılır.
 - c) Belirlenen dillerde sağlıklı bir tebligat işleminin gerçekleştirilmediğinde valilik tebligata en uygun dili belirler.
 - ç) Özel ihtiyaç sahiplerinin durumu tebligat işlemlerinde de gözetilir.
 - d) Tebliğler ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yapılır.
 - e) İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.
- (3) Tebligat işlemleri, kayıtlı elektronik posta aracılığıyla da yapılabilir. Yabancılar Kayıtlı Elektronik Posta adresi tahsis edilmesi ve bu sistemin kullanımıyla ilgili usul ve esaslar 19/1/2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği çerçevesinde yürütülür.

Gönüllü geri dönüş desteği

Madde 121 – (1) Kanun kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak menşe ülkelerine ya da üçüncü bir ülkeye dönmek isteyenlere, geri dönüşlerini kolaylaştırmak ve uyum sağlamlarına katkıda bulunmak amacıyla aşağıda belirtilen usuller çerçevesinde gönüllü geri dönüş desteği verilebilir:

- a) Gönüllü geri dönüş yapacak kişiye sağlanacak desteğe ilişkin karar, valiliğin teklifi üzerine Genel Müdürlük tarafından alınır.

- b) Destek, aynı veya nakdi olabileceği gibi mesleki eğitim şeklinde de olabilir ve Türkiye’de ya da yabancının menşe ülkesinde verilebilir.
 - c) Destekten yararlanarak menşe ülkelerine dönen yabancılar hakkında Türkiye’ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.
- (2) İdari gözetim altında olup da gönüllü geri dönüş desteğine başvuranlar, dönüş işlemlerinin kolaylaştırılması ve takibi amacıyla, ayrı bir merkeze alınabilir veya haklarındaki idari gözetimin sonlandırılmasına karar verilebilir.
 - (3) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş desteğinin sağlanması ve uygulanmasıyla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, ilgili ülke makamları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir ve uluslararası kuruluşların fonlarından yararlanabilir.
 - (4) Gönüllü geri dönüş talebinde bulunup da bu talebini geri çeken uluslararası koruma statü sahiplerinin statüleri korunur. Başvuru sahiplerinin işlemleri kaldığı yerden devam eder.
 - (5) Gönüllü olarak geri dönüş yapan uluslararası koruma statüsü sahiplerinin statüleri sona erdirilir.

Çocukların iş ve işlemlerinde dikkat edilecek hususlar

Madde 122 – (1) Özel kanunlardaki hükümler hariç yabancı çocuğa ilişkin iş ve işlemlerde aşağıdaki hususlar gözetilir:

- a) Ortak velayet durumunda anne ve babanın birlikte muvafakatı aranır. Muvafakat, başvurunun yapılacağı idari mercilerin önünde de verilebilir. Eşlerden biri ve çocuk ayrı ülkelerde ise çocuk için başvuruda bulunan anne ya da babadan, diğer eşin bu taleple ilgili muvafakatı istenir.
- b) Velayetin kendisinde olduğunu belgeleyen anne ya da baba, işlemleri tek başına yapabilir.
- c) Yasal temsilci ile çocuğun farklı ülkelerde olduğu durumda, yasal temsilcinin yetkili makam huzurunda verilmiş onayı ve refakatçinin çocuğun bakımını üstlendiğine ilişkin taahhüdünün olması kaydıyla, çocuğun refakatine bıraktığı kişiye çocuk hakkında işlemleri yapma hakkı tanınır.
- ç) Çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda çocuk hakkında idare herhangi bir muvafakat, talep veya başvuru olmaksızın Kanun kapsamındaki iş ve işlemleri resen başlatır ve karara bağlar.
- d) Çocuklarla ilgili hükümlerde uluslararası korumaya ilişkin hususlar saklıdır.

Refakatsiz çocuklar

Madde 123 – (1) Kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuklar hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

- (2) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde, çocuğun yüksek yararı gözetilerek aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:
 - a) Refakatsiz çocuk derhal Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından kuru-

ma altına alınır ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, uygun barınma yerlerine veya yetişkin akrabalarının ya da koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

- b) Yaşı, bir belge ile kanıtlanamayan ve on sekiz yaşından büyük olabileceği şüphesi bulunan başvuru sahiplerinin ve düzensiz göçmenlerin, fiziksel ve psikolojik değerlendirilmesini içeren kapsamlı yaş tespiti valiliklerce yaptırılır.
- c) Yaş tespiti yapılacak yabancılara, işlemin amacı ve süreci hakkında bilgi verilir. Tespit işlemi sonucunda yabancının yaşıyla ilgili tereddüt giderilemediği takdirde, çocuk olduğu kabul edilir.
- ç) Yaş tespiti istenen başvuru sahibi veya düzensiz göçmen, hakkında kesin rapor verilinceye kadar yetkili kamu kuruluşunca ya da bu kuruluşça uygun görülecek başka bir yerde barındırılır.
- d) On altı yaşını doldurmuş olanlar, düzensiz göçmen ise özel koşullar sağlandığında geri gönderme merkezlerinde; başvuru sahibi veya uluslararası koruma statü sahibi ise kabul ve barınma merkezlerinde de barındırılabilir.
- e) Mümkün olduğu ölçüde, çocukların yararı, yaşları ve olgunluk düzeyleri dikkate alınarak, kardeşler bir arada bulundurulur. Zorunlu olmadığı sürece barınma yerlerinde değişiklik yapılmaz.
- f) Çocukların mülakatları, onlara en uygun ortamlarda yapılır. Çocuklarla yapılan mülakatlarda, idare tarafından belirlenen psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, ebeveyni veya yasal temsilcisi hazır bulundurulabilir. Söz konusu uzmanlar ilgili kurumlardan talep edilir.
- g) Yapılacak bütün görüşmeler, çocukların psikolojik, duygusal ve fiziksel gelişimleri konusunda yeterli bilgiye sahip nitelikli personel tarafından yapılır.
- ğ) Karar aşamasında, çocuğun bütün taleplerini açık bir biçimde ifade edememiş olabileceği dikkate alınır.
- h) Mülakat görevlisi, mülakat raporunu hazırlarken çocukların mülakatına katılan uzmanın görüşlerinden de faydalanabilir.
- ı) Tam teşekküllü bir devlet hastanesi veya Adli Tıp Kurumundan alınan yaş tespit raporu doğrultusunda on sekiz yaş ve üzerinde olduğu tespit edilenler hakkında, yetişkin düzensiz göçmen ya da başvuru sahiplerinin tabi olduğu usuller uygulanır.

Kişisel verilerin alınması ve saklanması

Madde 124 – (1) Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından Kanun kapsamındaki yabancıların parmak izleri, avuç içi, retina, ses taramaları, fotoğrafları gibi kişisel verileri Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde alınır, korunur, saklanır, kullanılır ve paylaşılır.

- (2) Alınan kişisel veriler, yabancının kimlik bilgileri ile birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle, bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır.
- (3) Vize başvurusunda bulunan devlet ya da hükümet başkanları ile üst düzey hükümet görevlilerinden, Türkiye'ye davet edilen resmi delegasyon üyelerinden ve bunlara refakat eden eşi ile çocuklarından ve vize veya ikamet başvurusunda bulunan on iki yaşından küçük çocuklardan parmak izi alınmaz.

Geri gönderme merkezleri ile kabul ve barınma merkezleri

Madde 125 – (1) Geri gönderme merkezleri ile kabul ve barınma merkezlerine ilişkin usul ve esaslar, 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Politikaları Kurulu ve Görevleri

Kuruluş

Madde 126 – (1) Kurul, İçişleri Bakanının başkanlığında, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Genel Müdülden oluşur.

(2) Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili bakanlık, ulusal veya uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri toplantıya davet edilebilir. Toplantıya davet edilecek bakanlık ile kurum ve kuruluş temsilcileri Kurul Başkanının onayı ile belirlenir.

Görevleri

Madde 127 – (1) Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Türkiye’nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek.
- b) Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak.
- c) Kitlesel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek.
- ç) İnsani mülahazalarla toplu hâlde Türkiye’ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek.
- d) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılara ilişkin esasları belirlemek.
- e) Yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin diğer şartları belirlemek.
- f) Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek.
- g) Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak.

Toplantı usulü

Madde 128 – (1) Kurul, Kurul Başkanı tarafından belirlenen tarihte her yıl olağan olarak toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanının çağrısıyla olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, Kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin Kurul Başkanına öneride bulunabilir.

(2) Kurul toplantıları, Genel Müdürün önerisi üzerine Kurul Başkanının uygun göreceği yerde yapılır.

Toplantı gündemi

Madde 129 – (1) Toplantı gündemi, üyelerin görüşü alınarak Kurul Başkanı tarafından belirlenir. Genel Müdür, Kurul üyelerinin gündem ile ilgili görüşlerini alarak toplantı tarihinden önce toplantı gündemini Kurul Başkanının onayına sunar.

(2) Toplantı gündemi, Genel Müdürlük tarafından toplantı tarihinden önce, varsa ekleri ile birlikte Kurul üyelerine gönderilir. Gündem gönderildikten sonra da Başkan tarafından gerekli görüldüğü hallerde gündeme ekleme yapılabilir.

Kurul kararları

Madde 130 – (1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararları; her karara bir numara verilecek şekilde toplantı esnasında ya da sonrasında makul bir süre içerisinde yazılır. Göç Politika Kurulu kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Alınan kararlarda karşı oy kullanan Kurul üyelerince, karşı oy gerekçeleri yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.

(4) Kurul üyesi olmayan ancak Kurul toplantısına davet edilen temsilciler oy kullanmaz.

Kararların duyurulması

Madde 131 – (1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlükçe Kurul üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirilir. Ayrıca gizlilik kararı bulunmuyorsa Genel Müdürlük internet adresinden duyurulur.

Kararların izlenmesi ve değerlendirilmesi

Madde 132 – (1) Kurul kararlarının uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşlar, kararların uygulanmasına yönelik olarak yaptıkları çalışmaların izleme raporu düzenleyerek toplantı tarihinden itibaren dörder aylık dönemler halinde Genel Müdürlüğe gönderir. İzleme raporunu hazırlamayan veya kararları yerine getirmeyenlerden, Kurula arz edilmek üzere gerekçelerini bir sonraki toplantıya kadar yazılı olarak göndermesi istenir.

Sekretarya ve destek hizmetleri

Madde 133 – (1) Kurulun sekretarya ve destek hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

BEŞİNCİ KISIM

Genel Müdürlük Kurul ve Komisyonları ile Çeşitli Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Sürekli Kurul ve Komisyonlar ile Geçici Komisyonların Oluşumu

Sürekli kurul ve komisyonlar

Madde 134 – (1) Genel Müdürlük bünyesinde faaliyet gösteren sürekli kurul ve komisyonlar; Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'dur.

Geçici komisyonlar

Madde 135 – (1) Genel Müdürlük, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarında bulunmak ve faaliyetlerine katkı sağlamak üzere geçici komisyonlar kurabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Danışma Kurulu

Kuruluş

Madde 136 – (1) Göç Danışma Kurulu, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısının başkanlığında, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıklarının en az daire başkanı seviyesindeki temsilcileri, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, Genel Müdürlük Yabancılar Dairesi, Uluslararası Koruma Dairesi, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi, Uyum ve İletişim Dairesi ve Göç Politika ve Projeleri Dairesi başkanları, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsilcisi, göç konularıyla ilgili beş öğretim elemanı ve göç alanında çalışmalarda bulunan beş sivil toplum kuruluşu temsilcisinden oluşur.

(2) Kurul toplantılarına başkan tarafından, yurt içi ve yurt dışından göç alanında uzman kişiler çağrılarak görüşleri alınabilir.

Kurul üyesi öğretim elemanlarının belirlenmesi

Madde 137 – (1) Kurul üyesi olarak görev yapmak üzere en az doktora derecesine

sahip öğretim elemanları arasından başvuruları alınan beş asıl ve beş yedek olmak üzere on öğretim elemanı, Genel Müdürün teklifi ve Bakanlık Müsteşarının onayıyla üç yıllık süreyle seçilir.

- (2) Kurul üyesi olarak görev yapacak öğretim elemanları, Genel Müdürlük tarafından yapılan duyuru üzerine alınan başvuruların değerlendirilmesiyle belirlenir. Kurul üyeliği için Genel Müdürlük internet sitesi üzerinden duyuru yapılır. Ayrıca üniversitelere ve üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren göç araştırma ve uygulama merkezlerine de başvuruya ilgili duyuru, yazıyla bildirilebilir. Başvurular en fazla bir ay içinde olmak şartıyla duyuruda belirtilen tarih süresince alınır.
- (3) Öğretim elemanı bizzat başvuru yapabileceği gibi üniversiteler tarafından da öğretim elemanı teklifinde bulunulabilir.

Kurul üyesi sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin belirlenmesi

Madde 138 – (1) Kurul üyesi olarak görev yapacak beş asıl ve beş yedek olmak üzere on sivil toplum kuruluşu temsilcisi, Genel Müdürün teklifi ve Bakanlık Müsteşarının onayıyla üç yıllık süreyle seçilir.

- (2) Kurul üyeliği için Genel Müdürlük internet sitesi üzerinden duyuru yapılır. Başvurular, en fazla bir ay içinde olmak şartıyla duyuruda belirtilen tarih süresince alınır.
- (3) Başvurular sivil toplum kuruluşları tarafından yapılır.
- (4) Sivil toplum kuruluşu temsilcisi sıfatıyla kurul üyesi olarak seçileceklerin Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren dernek, vakıf, meslek ve düşünce kuruluşları ile bunların üst yapılanmalarının temsilcileri arasından olması esastır. Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili konularda çalışma programı olan ve bu konularda ulusal veya uluslararası konferans, panel, seminer ve benzeri toplantılar düzenlemiş olanlar öncelikle tercih edilebilir. Ancak 22/1/2004 tarihli ve 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun kapsamında olan dernek ve vakıf temsilcileri Kurula üye olarak seçilemezler.
- (5) Sivil toplum kuruluşu, yönetim kurulu başkanı veya kuruluşun karar organı tarafından yetkilendirilmiş olan kişi tarafından temsil edilir.

Kurul üyelerine ilişkin diğer hususlar

Madde 139 – (1) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri başvuru tarihinin sona ermesinden itibaren en fazla bir ay içinde belirlenerek Genel Müdürlüğün internet sitesinden duyurulur.

- (2) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden toplantıya katılmayacağını bildiren ya da üyelikten çekilen asıl üyenin yerine yedek üye görevlendirilir.
- (3) Mazeretsiz olarak üst üste iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kurul kararıyla düşürülür.

Toplantı usulü

Madde 140 – (1) Kurul, başkan tarafından belirlenecek tarihlerde yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca başkanın çağrısı üzerine her zaman olağanüstü

toplabilir. Genel Müdür, kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin başkana öneride bulunabilir.

(2) Kurul toplantıları, Genel Müdürlükte veya Başkanın uygun göreceği yerde yapılır.

Kurul toplantı gündemi

Madde 141 – (1) Sekreteryaya tarafından Genel Müdürün uygun görüşü alınarak oluşturulan toplantı gündemine ilişkin taslak, toplantı tarihinden en az bir ay önce, varsa ekleri ile birlikte üyelere gönderilir. Üyeler, gündeme alınmasını önerdikleri konuları, toplantı tarihinden en geç iki hafta önce Genel Müdürlüğe iletir.

(2) Toplantı gündemi, son şekli verilerek Genel Müdür tarafından Başkanın onayına sunulur ve üyelere bildirilir.

Kurul kararları ve niteliği

Madde 142 – (1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararları, her karara bir numara verilmek suretiyle toplantı salonunda yazılır, Başkan ve üyelerce imzalanır. Kararların toplantıdan sonra yazılıp imzalanacağı durumlarda buna ilişkin bir karar tutanağı düzenlenerek üyelerce imzalanır. Kararların tek sayfadan fazla olması halinde diğer sayfalar da başlıklı karar kâğıtlarına yazılarak kararların bittiği sayfanın sonu Başkan ve üyelerce imzalanır, diğer sayfalar ise paraflanır. Kurul kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Karşı oy kullanılan kararlar karşı oy yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri dosyasında saklanmak üzere bir sonraki kurul toplantısına kadar sekreteryaya yazılı olarak teslim edilir.

(4) Kurulun tavsiye niteliğindeki kararları, Genel Müdürlük ile kamu kurum ve kuruluşlarınca değerlendirilir.

Kurul kararlarının duyurulması

Madde 143 – (1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlük tarafından üyelerin temsilcisi olduğu kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirilir.

Kurul kararlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi

Madde 144 – (1) Kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin kurul kararları doğrultusunda yaptıkları çalışmalarını ve sonuçlarını, bir sonraki toplantıya kadar Genel Müdürlüğe resmi yollarla bildirir. Genel Müdürlük bu çalışmalarını değerlendirerek Başkanın bilgisine sunar.

Sekreteryaya ve destek hizmetleri

Madde 145 – (1) Komisyonun sekreteryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

Kuruluş

Madde 146 – (1) Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Kanunun 115 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen görevleri yapmak üzere, Genel Müdürlük temsilcisi başkanlığında, Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarınca görevlendirilen birer temsilci ve bir göç uzmanından oluşur. Komisyona, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği temsilcisi gözlemci olarak katılmak üzere davet edilebilir.

Komisyon üyeleri

Madde 147 – (1) Komisyonun başkanlığını yürütecek olan Genel Müdürlük temsilcisi ile komisyonda görev alacak göç uzmanı veya göç uzmanı bulunmadığı takdirde yerine görevlendirilecek göç uzman yardımcısı, iki yıl için asıl ve yedek olmak üzere Genel Müdür tarafından görevlendirilir. Diğer üyeler ise en az bir yıl için asıl ve yedek olmak üzere belirlenir. Komisyon başkan ve üyelerine görevleri süresince ek görev verilmez.

(2) Genel Müdürlük, Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarından Kanunun 115 inci maddesinde belirtilen sürelerde asıl ve yedek olarak görevlendirilecek temsilcilerin, bu alanda uzmanlığı bulunan kişilerden olması yönünde talepte bulunabilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirim üzerine ilgili bakanlıklarca on beş gün içinde görevlendirme yapılır.

Komisyonun çalışma usulü

Madde 148 – (1) Komisyon, uluslararası koruma başvuru talepleri reddedilenlerin itiraz başvurularını değerlendirmek üzere Komisyon Başkanının uygun göreceği tarihlerde toplanır.

- (2) Komisyon, üyelerin eksiksiz katılımıyla toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Oyların eşitliği halinde Komisyon Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.
- (3) Merkez ve taşra teşkilatında komisyon oluşturulabilir. Taşrada oluşturulacak komisyonların kuruluş ve çalışma usulleri Genel Müdürlük tarafından belirlenir.
- (4) Kararlarda üyeler çekimser kalmaz. Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.
- (5) Komisyon çalışmalarını, Genel Müdürlük hizmet binasında; taşrada oluşturulacak komisyonlar ise il müdürlüğünde veya komisyon tarafından uygun bulunan diğer yerlerde yürütür.
- (6) Genel Müdürlüğün merkez teşkilatında kurulan komisyonlar ihtiyaç duyulan illerde taşra komisyonu olarak da görevlendirilebilir. Görevlendirme süresi en fazla on beş gündür. Komisyon tarafından yapılan değerlendirmelerin tamamlanama-

ması durumunda bu süre bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün daha uzatılabilir.

Komisyonun kararları ve niteliği

Madde 149 – (1) Komisyon itirazları değerlendirirken aşağıdaki hususları da gözetir:

- a) İdarenin vermiş olduğu kararı usul ve esas yönünden inceler.
 - b) Genel Müdürlükten, Genel Müdürlük temsilcisinden veya il müdürlüğünden bilgi talep edebilir.
 - c) İtiraz sahibiyle veya yasal temsilcisiyle ya da avukatıyla doğrudan veya il müdürlüğü aracılığıyla görüşebilir.
- (2) Komisyon değerlendirmesinin sonunda iki şekilde karar alır:
- a) Başvuru sahibinin, itirazını reddedebilir.
 - b) İdareden, vermiş olduğu kararı usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep edebilir.
- (3) Komisyon, kararını itirazın kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde verir. Bu süre en fazla beş gün daha uzatılabilir.
- (4) Komisyonun kararı yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

Sekretarya ve destek hizmetleri

Madde 150 – (1) Komisyonun sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu

Kuruluş

Madde 151 – (1) Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu, Kanunun 116 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirlenen görevleri yapmak üzere, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, ilgili kolluk birimleri ve Genel Müdürlüğün daire başkanı seviyesindeki temsilcilerinden oluşur.

- (2) Koordinasyon Kurulunda üye olarak bulunacak bakanlık ve kurum temsilcileri de en az daire başkanı ve dengi seviyesindeki kişiler arasından görevlendirilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirim üzerine ilgili bakanlıklar ve kurumlarca on beş gün içinde görevlendirme yapılır.
- (3) Koordinasyon Kurulunda temsilci görevlendirecek kolluk birimleri Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüdür.

- (4) Koordinasyon Kurulu toplantılarına, kurul başkanının uygun görmesi halinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimleri, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluş temsilcileri ile konuyla ilgili uzmanlar çağrılabilir.

Kurulun toplanma usulü

Madde 152 – (1) Koordinasyon Kurulu, Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca koordinasyon kurulu başkanının çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin koordinasyon Kurulu başkanına öneride bulunabilir.

- (2) Koordinasyon Kurulu toplantıları, Genel Müdürlük yerleşkesinde veya Kurul Başkanının uygun göreceği ve üyelere önceden yazılı olarak bildirilecek farklı bir yerde yapılır.

Kurulun toplantı gündemi

Madde 153 – (1) Kurul Başkanının uygun görüşü alınarak oluşturulan toplantı gündemine ilişkin taslak, Genel Müdürlük tarafından toplantı tarihinden en az bir ay önce, varsa ekleri ile birlikte kurul üyelerine gönderilir. Kurul üyeleri gündeme alınmasını önerdikleri konuları, toplantı tarihinden en geç bir hafta önce Genel Müdürlüğe bildirirler.

- (2) Toplantı gündemi, son şekli verilerek Genel Müdür tarafından Başkanın onayına sunulur ve üyelere bildirilir.

Kurul kararları ve niteliği

Madde 154 – (1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğuyla karar alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

- (2) Kurul kararlarının; her karara bir numara verilmek suretiyle toplantı salonunda yazılması, başkan ve üyelere imzalanması esastır. Kararların toplantıdan sonra yazılıp imzalanacağı durumlarda buna ilişkin bir karar tutanağı düzenlenerek üyelere imzalanır. Kararların tek sayfadan fazla olması halinde diğer sayfalar da başlıklı karar kâğıtlarına yazılarak kararların bittiği sayfanın sonu başkan ve üyelere imzalanır, diğer sayfalar ise paraflanır. Kurul kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.
- (3) Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy kullananlar ayrıca gerekçelerini yazılı olarak dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim eder.

Kararların duyurulması

Madde 155 – (1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlükçe kurul üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlarına yazılı olarak bildirilir ve gizlilik kararı yoksa Genel Müdürlük internet sitesinden duyurulur.

Kurul kararlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi

Madde 156 – (1) Kamu kurum ve kuruluşları Kurul kararları doğrultusunda yaptıkları çalışmaları, ilk toplantı tarihinden itibaren üçer aylık dönemler halinde izleme raporu düzenleyerek Genel Müdürlüğe bildirir. Genel Müdürlük bu raporları değerlendirerek sonuçlarını bir ay içerisinde Kurul Başkanının bilgisine sunar.

Sekretarya ve destek hizmetleri

Madde 157 – (1) Komisyonun sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici Komisyonlar

Kuruluş

Madde 158– (1) Geçici komisyonlar, Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşların temsilcileri ve konuyla ilgili uzmanların katılımıyla Genel Müdürün teklifi üzerine Bakanın onayıyla kurulur.

(2) Geçici komisyonların oluşum şekli, çalışma süresi, komisyonlarda üye olarak görev alacakların sayısı, nitelikleri, uzmanlık alanları, seçimi ve görevlendirilmesi; çalışma yapılacak konuların özellikleri göz önünde bulundurularak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Komisyonun alışma usulü

Madde 159 – (1) İlk toplantıda, komisyonun çalışma, karar alma usul ve esasları yönünde tabi olacağı ilke ve kurallar tespit edilerek Genel Müdürün onayına sunulur.

- (2) Geçici komisyonların olağan ve olağanüstü toplantıları ise Komisyon Başkanının teklifi üzerine Genel Müdür tarafından uygun görülecek yer ve zamanda gerçekleştirilir.
- (3) Geçici komisyonların başkanlığı, Genel Müdürlük temsilcisi tarafından yürütülür.
- (4) Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.
- (5) Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri ayrıca sahiplerince yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekretaryaya teslim edilir.
- (6) Komisyonların toplantıları, Genel Müdürlükte veya Komisyon Başkanının uygun göreceği yerde yapılır.

Sekretarya ve destek hizmetleri

Madde 160 – (1) Komisyonların sekretaryası ve destek hizmetleri, komisyonun kurulma amacına ve çalışma alanına bağlı olarak, Genel Müdürlüğün ilgili daire başkanlığı tarafından sağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

Madde 161 – (1) 29/4/1983 tarihli ve 18032 sayılı Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ Madde 1 – (1) Yurt dışından yapılması gereken ikamet izni başvuruları konsolosluklardan alınmaya başlanıncaya kadar valiliklerce alınmaya devam edilir.

- (2) 11/4/2014 tarihinden önce alınan ikamet tezkerelerinin Kanunda düzenlenen ikamet izni türlerinden hangisine karşılık geldiği Genel Müdürlükçe belirlenir.
- (3) İkamet izni başvuruları konsolosluklardan alınmaya başlanıncaya kadar 10 uncu maddenin birinci fıkrasında belirtilen her yüz seksen günde doksan gün kalış süresini tamamlayan yabancıların, vize alarak sınır kapılarına gelmeleri durumunda, en geç on gün içerisinde ikamet izni başvurusunda bulunmayı kabul etmeleri kaydıyla ülkeye girişlerine izin verilir.
- (4) Üçüncü fıkra kapsamındaki on günlük süre içinde ikamet izni başvurusunda bulunmayan yabancılar hakkında giriş yaptıkları tarih ile çıkış yapacakları tarih aralığındaki süre vize ihlali süresi olarak kabul edilir ve Kanunun sınır dışı etmeye ilişkin hükümleri kapsamında işlem yapılır. Bu yabancılardan ihlal ettikleri süreye karşılık gelen harç miktarı ülkeye giriş tarihinden itibaren hesaplanarak alınır.
- (5) On gün içinde ikamet iznine başvurmadan ülkeden çıkış yapmak için kendiliğinden kapıya gelenler hakkında ise giriş yaptıkları tarih ile çıkış yapacakları tarih aralığındaki süre vize ihlali süresi olarak kabul edilir. Bu yabancılardan ihlal ettikleri süreye karşılık gelen harç miktarı ülkeye giriş tarihinden itibaren hesaplanarak alınır.

Çalışma izni muafiyeti

GEÇİCİ Madde 2 – (1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine göre çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilmeye başlanıncaya kadar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinde sayılan ve dış temsilciliklerden amaçlarına uygun vize alarak gelen yabancılar vize süreleri yeteriyse doksan güne kadar ikamet izni almakla yükümlü tutulmazlar. Bu sürenin sonunda Kanunun 32 nci maddesine göre kendilerine tanınan çalışma hakkından uzun olmamak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilir.

- (2) Amacına uygun vize almadan Türkiye'ye gelmiş olup da Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi kapsamında olduğu anlaşılan yabancılara, talep ettiklerinde vizeyle ya da vize muafiyetiyle gelmiş olma durumları gözetilmeksizin giriş vizesi harcı alınarak kısa dönem ikamet izni verilir.
- (3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında olanlardan kısa dönem ikamet izninde talep edilen belgelere ek olarak, ilgili kurumlardan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinde sayılan kişilerden olduğunu ispatlayan belgeler istenir.
- (4) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine göre çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilmeye başlanıncaya kadar, Türkiye'de herhangi bir amaçla alınmış geçerli ikamet iznine sahip yabancılardan, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi kapsamındaki tur operatörü temsilcileri, yabancıların durumunu gösteren bir belgeyle çalışabilirler. Bu belgenin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenip valilikler tarafından düzenlenir. Bu işlemler sırasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:
 - a) Belgenin geçerlilik süresi ikamet izninin geçerlilik süresiyle sınırlıdır.
 - b) İkamet izni uzatma başvurusunda kendisine verilen müracaat belgesini ibraz edenlere de tur operatörü olarak çalışabilmesini sağlayacak belge düzenlenebilir.
 - c) Alındığı tarihten itibaren bir yıl geçmemiş tur operatörü vizesi bulunanlara düzenlenecek belge ücretsiz olarak verilir.
 - ç) Geriye doğru bir yıl içinde tur operatörü vizesi almamış tur operatörü temsilcilerine belge giriş vizesi harcı alınarak verilir.

Kişisel veriler

GEÇİCİ Madde 3 – (1) Yabancıların fotoğraf ve parmak izi kayıtlarının alınması için gerekli donanım, alt yapı ile bunların kaydedileceği sistemler oluşturuluncaya kadar mevcut alt yapı, donanım ve sistemlerin kullanılabilmesine ilişkin hususlar Emniyet Genel Müdürlüğü ile Genel Müdürlük arasında ayrıca belirlenir.

- (2) Kanun kapsamındaki yabancıların parmak izleri Genel Müdürlüğün parmak izi veri tabanı oluşturuluncaya kadar kolluk tarafından alınmaya devam edilir. Genel Müdürlüğün veri tabanı oluşturulduğunda gerekli koordinasyon sağlanarak bu kayıtların veri aktarımı yapılır.

Yürürlük

Madde 162 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 163 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin		
	Tarihi	Sayısı
	17/3/2016	29656
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin		
	Tarihi	Sayısı
1.	30/7/2019	30847

GEÇİCİ KORUMA YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi: 13/10/2014 **No:** 2014/6883

Dayandığı Kanunun Tarihi: 4/4/2013 **No:** 6458

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 22/10/2014 **No:** 29153

Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5 / **Cilt :** 55

25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 24/12/2019 tarihli ve 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca bu Yönetmelik Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği bölümüne eklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91’inci maddesi çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğiyle ilgili hususları düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2- (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını,
- Aile üyeleri: Yabancıнын eşini, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
- Bakan: İçişleri Bakanını,
- Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- (Değişik: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/1 md.) Geçici barınma merkezi: Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar ile Bakanlık tarafından uygun görülen kişilerin toplu olarak barınma ve işlerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri,

Geçici Koruma Yönetmeliği

- f) Geçici koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınmayan yabancılara sağlanan korumayı
- g) Geçici korunan: Geçici koruma sağlanan yabancıyı,
- ğ) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- h) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- ı) İkamet adresi: Türkiye’de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yerleşim yerini,
- i) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- j) Kitlesel akın: Aynı ülkeden veya coğrafi bölgeden kısa bir süre içerisinde ve yüksek sayılarda gerçekleşen ve söz konusu sayılar nedeniyle bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemlerinin usulen uygulanabilir olmadığı durumları,
- k) (Değişik: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/1 md.) Kurul: 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 521’inci maddesi gereğince kurulan Göç Kurulunu,
- l) Özel ihtiyaç sahibi: Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan, refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,
- m) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,
- n) Sevk merkezi: Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların, geçici barınma merkezlerine sevk edilinceye veya geçici barınma merkezi dışında kalacaklarsa ikametlerine yönlendirilinceye kadar kayıt ve diğer işlemler için geçici olarak beklentildikleri yerleri,
- o) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,
- ö) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,
- p) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- r) (Ek: 8/1/2018-2018/11208 K.) Psikososyal destek: Zorlu yaşam koşullarında ortaya çıkabilecek psikolojik uyumsuzluk ve bozuklukların önlenmesi, birey, grup, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması ve geliştirilmesi, etkilenenlerin normal yaşama geri dönmesi sürecinde kendi kapasitelerini fark etmeleri, güçlenmelerinin sağlanması ve savunuculuk etkinliklerini, toplumun başa çıkma, toparlanma ve iyileşme becerilerinin artırılması ile yardım çalışanlarının desteklenmesini içeren multidisipliner hizmetler bütünü,
- s) (Ek: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/1 md.) Bakanlık tarafından uygun görülen kişi: Bakanlık onayı ile bu Yönetmeliğin hükümleri kapsamında değerlendirilmesi uygun görülen kişileri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel İlkeler

Geçici koruma hakkının uygulanması

Madde 4- (1) Kanunun 5'inci, 6'nı ve 7'nci maddelerinde yer alan şartlar yabancı'nın geçici koruma kapsamına alınma talebini engelleyici şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.

Yasadışı giriş ve bulunuştan dolayı cezalandırmama

Madde 5- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların Türkiye'ye giriş yaparken yetkili birimler tarafından tespit edilmeleri veya makul bir süre içinde kendiliğinden yetkili birimlere kayıt yaptırmak üzere başvurmaları halinde, Türkiye'ye yasa dışı girişleri veya Türkiye'de yasa dışı bulunuşlarından dolayı idari para cezası uygulanmaz.

(2) Birinci fıkraya kapsamı dışında kalanlar hakkında, geçerli nedenleri bulunmaması halinde idari para cezası uygulanır.

Geri gönderme yasağı

Madde 6- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

(2) Genel Müdürlük, ilgili mevzuata göre ülkemizden gönderilmesi gerektiği halde, birinci fıkraya kapsamında ülkemizden gönderilemeyecek yabancılar hakkında idari tedbirler alabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Korumanın Kapsamı

Geçici koruma sağlanacak yabancılar

Madde 7- (1) Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancıardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılar uygulanır.

(2) Geçici koruma, Cumhurbaşkanı tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, geçici koruma ilanının geçerliliğinden önce, geçici koruma ilanına esas teşkil eden olayların olduğu ülkeden veya bölgeden ülkemize gelmiş olanları kapsamaz.³⁷

(3) Geçici korunanlar, Kanuna göre belirlenen uluslararası koruma statülerinden herhangi birini doğrudan elde etmiş sayılmaz.

³⁷ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 2'nci maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılar

Madde 8- (1) Aşağıdaki hallerde, yabancı geçici korumadan yararlandırılmaz, yararlandırılmışsa geçici koruması iptal edilir.

- a) Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat bulunanlar.
 - b) Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenleri bulunanlar.
 - c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik edenler.
 - ç) Ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olduğu halde bu faaliyetlerini kalıcı olarak sonlandırmayanlar.
 - d) Terör eylemlerinde bulunduğu veya planladığı ya da bu eylemlere iştirak ettiği tespit edilenler.
 - e) Ciddi bir suçtan mahkûm olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler ile milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler.
 - f) Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk edenler.
 - g) Uluslararası mahkemelerce hakkında insanlık suçu işlediğine dair karar verilmiş kişiler.
 - ğ) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Dördüncü Kısım Yedinci Bölümünde yer alan suçlardan birini işleyenler.
- (2) Birinci fıkrada kapsamındaki kararlar bireysel olarak Genel Müdürlük tarafından alınır ve ilgili yabancıya bildirilir. (Ek cümle: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/3 md.) Genel Müdürlük bu yetkisini, kısmen veya tamamen valiliklere devredebilir.
- (3) Birinci fıkrada kapsamındaki olanlar, ülkelerine dönüşleri sağlanıncaya kadar, insani nedenlerle mevcut geçici barınma merkezlerinin özel bir bölümünde veya ayrı geçici barınma merkezinde ya da valiliklerce belirlenen yerlerde, Kanunda belirtilen idari gözetim kararı alınmaksızın da barındırılabilir. Bu yabancıların aile üyeleri, talep etmeleri halinde, aile üyelerinin geçici koruma durumlarına bakılmaksızın aynı yerde de barındırılabilir.
- (4) Geçici koruma kapsamına alınmayan kişilerin ülkelerine geri dönüşleri sağlanıncaya kadar haklarında yapılacak tüm iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.³⁸
- (5) Geçici barınma merkezi yönetimi, acil ihtiyaç durumlarında ya da kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine birinci fıkrada kapsamındaki yabancıların geçici barınma merkezinden kısa süreli olarak ayrılmasına izin verebilir. Geçici barınma merkezi yönetimi tarafından gerekli görülen durumlarda, geçici barınma merkezinden kısa süreli olarak ayrılacak bu kişilere kolluk görevlilerinin eşlik etmesi talep edilebilir. Bu yabancıların geçici barınma merkezinden kısa süreli ayrılma-

38 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 3’üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Genel Müdürlük” ibaresi “Bakanlık” şeklinde değiştirilmiştir.

sına ilişkin hususlar, geçici barınma merkezlerinin kuruluş ve yönetimi ile ilgili düzenlemeler kapsamında belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Koruma Kararının Alınması ve Sona Ermesine İlişkin Hükümler

Geçici koruma kararının alınması

Madde 9- (1) Geçici koruma kararı, Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından alınır.³⁹

(2) (...) ⁴⁰ geçici korumanın yöntemi ve uygulanmasına dair usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından uygulanır.

Geçici koruma kararının içeriği

Madde 10- (1) Cumhurbaşkanı geçici koruma kararında;⁴¹

- a) Geçici koruma kapsamına alınacakları,
 - b) Geçici korumanın başlangıç tarihini ve gerekli görülmesi halinde süresini,
 - c) Geçici koruma süresinin uzatılması veya sona erme koşullarını,
 - ç) Geçici korumanın ülke genelinde veya belirli bir bölgede uygulanıp uygulanmayacağını,
 - d) (...) ⁴² Kurul tarafından karar alınabilecek ve takip edilebilecek hususları,
 - e) 15'inci maddeye istinaden alınan geçici koruma kapsamında ülkemize kabul işlemlerinin sınırlandırılması veya durdurulmasıyla ilgili hususları,
 - f) Gerekli görülen diğer hususları,
- belirlemeye yetkilidir.

(2) Cumhurbaşkanınca geçici koruma kararı alınmasını müteakip geçici korumadan yararlananlar hakkında verilebilecek bireysel kararlar Genel Müdürlük tarafından alınır.⁴³

39 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 4'üncü maddesiyle, birinci fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrada yer alan "Kanunun 105'inci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

40 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 4'üncü maddesiyle, birinci fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrada yer alan "Kanunun 105'inci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

41 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 5'inci maddesiyle, birinci fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın (d) bendinde yer alan "Kanunun 105'inci maddesi kapsamında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

42 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 5'inci maddesiyle, birinci fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın (d) bendinde yer alan "Kanunun 105'inci maddesi kapsamında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

43 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 5'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Geçici koruma uygulamasının sona ermesi

Madde 11- (1) Bakanlık, geçici korumanın sona erdirilmesi için Cumhurbaşkanına teklifte bulunabilir. Geçici koruma, Cumhurbaşkanı kararıyla sonlandırılır.⁴⁴

- (2) Cumhurbaşkanı, sonlandırma kararıyla birlikte;⁴⁵
- Geçici korumayı tamamen durdurarak geçici korunanların ülkelerine dönmesine,
 - Geçici korunanlara, koşullarını taşıdıkları statünün toplu olarak verilmesine ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirilmesine,
 - Geçici korunanların, Kanun kapsamında belirlenecek koşullarda Türkiye’de kalmalarına izin verilmesine,

karar verebilir.

Geçici korumanın bireysel olarak sona ermesi veya iptali

Madde 12- (1) Geçici korunanların;

- Kendi isteğiyle Türkiye’den ayrılması,
- Üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanması,
- Üçüncü bir ülkeye insani nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilmesi ya da üçüncü bir ülkeye çıkış yapması,
- Ölmesi,
- (Ek: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/7 md.) Kanunda yer alan diğer yasal kalış türlerinden birisi ile kalış hakkı kazanması,
- (Ek: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/7 md.) Türk vatandaşlığını kazanması,

hallerinde geçici koruma bireysel olarak sona erer.

- (2) 8’inci maddenin birinci fıkrası kapsamında yer alanların geçici korumanın kapsamı dışında tutulması gerektiğinin sonradan anlaşılması halinde geçici koruma, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından iptal edilir.
- (3) (Ek: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/7 md.) Mazeretsiz olarak bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmeyenlerin geçici korumaları Valilik tarafından iptal edilir. Bu maddenin uygulanmasında 13’üncü madde hükümleri uygulanır.

44 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 6’ncı maddesiyle, birinci fıkrada yer alan “Bakanlar Kuruluna” ve “Bakanlar Kurulu” ibareleri sırasıyla “Cumhurbaşkanına” ve “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

45 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 6’ncı maddesiyle, birinci fıkrada yer alan “Bakanlar Kuruluna” ve “Bakanlar Kurulu” ibareleri sırasıyla “Cumhurbaşkanına” ve “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Geçici koruması sona erenlerin tekrar gelmesi

Madde 13- (1) Geçici koruma uygulamasının devam ettiği süre içinde, geçici koruma kapsamında olduğu halde 12'nci maddeye göre geçici koruması sona eren yabancıların, geçici korumadan faydalanmak üzere tekrar sınırlarımıza gelmesi veya sınırlarımızı geçmesi halinde, geçici koruma hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına Genel Müdürlük bireysel olarak karar verir. Genel Müdürlük bu yetkisini, kısmen veya tamamen valiliklere devredebilir.

Geçici korumanın sona ermesini müteakip yapılacak işlemler

Madde 14- (1) Cumhurbaşkanının geçici korumanın sona erdirilmesi kararını müteakip, geçici korunanların Türkiye'den çıkış yapması esastır. Geçici korunanların Türkiye'den ayrılmaları için gereken süre, geçici korunanların menşe ve Türkiye'ye gelmek üzere geçtikleri transit ülkelerin durumuna göre Genel Müdürlük tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda belirlenir.⁴⁶

- (2) Geçici korumanın sona erdirilmesiyle birlikte, Cumhurbaşkanı tarafından, 11'inci madde kapsamında, geçici korumadan yararlanmış olanlara grup temelli toplu statü kararı alınması veya uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirmeye alınması ya da bu yabancıların Kanun kapsamında belirlenecek koşullarda Türkiye'de kalmasına izin verilmesinin kararlaştırılmış olması durumunda gerekli işlemler ilgili hükümlere göre yapılır.⁴⁷
- (3) 8'inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen yabancılardan, ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olanların, silahlı faaliyetlerine kalıcı olarak son verdiklerinin anlaşılması halinde, bireysel uluslararası koruma statü belirleme işlemlerine erişimleri sağlanır.

Geçici koruma kapsamında ülkemize kabul işlemlerinin sınırlandırılması veya durdurulması

Madde 15- (1) Cumhurbaşkanı, milli güvenliği, kamu düzenini, kamu güvenliğini veya kamu sağlığını tehdit edebilecek şartların oluşması durumunda, uygulanmakta olan geçici koruma tedbirlerinin sınırlandırılmasına ya da süreli veya süresiz durdurulmasına karar verebilir.⁴⁸

- (2) Birinci fıkra kapsamındaki kararda, daha önce geçici koruma sağlananların bu karardan sonraki süreçte tabi olacağı hükümler ile bu kararın yürürlüğe gireceği tarihten sonra ülkemize kitlesel veya bireysel olarak geçici koruma talebiyle gelmek isteyenlere uygulanacak diğer tedbirler de belirlenir.
- (3) Birinci fıkrada belirtilen durumlarda, Dışişleri Bakanlığı, kitlesel akınlara yönelik ülkemizin sınır hattı boyunca veya sınır ötesinde uygulanabilecek tedbirlerle ilgili olarak Bakanlık ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak, konuyla ilgili uluslararası kuruluşlar aracılığıyla da destek çağrısı yapabilir.

46 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 8'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

47 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 8'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

48 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 9'uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Uluslararası koruma başvuruları

Madde 16- (1) Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların bireysel uluslararası koruma başvuruları, geçici koruma tedbirlerinin etkin şekilde uygulanabilmesi amacıyla işleme konulmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici Koruma Kapsamında Yapılacak İlk İşlemler

Ülkeye kabul

Madde 17- (1) Türkiye'nin kara sınırlarına veya karasularına acil ve geçici koruma bulmak amacıyla gelen yabancıların, Türkiye'ye kabul edilecekleri ve Türkiye'den çıkış yapacakları sınır kapıları ile sınır geçiş yerleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlık tarafından belirlenir. Acil hallerde bu yerlerin belirlenmesine Bakanlık doğrudan karar verir ve ilgili kurumlara bildirir.

- (2) Sınır kapılarına veya sınır geçiş yerlerine belgesiz veya geçersiz belgeyle geçici koruma amacıyla gelen yabancıların girişlerine valiliklerce izin verilebilir.
- (3) Geçici koruma amacıyla sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancıların üzerlerinde, eşyalarında ve taşıtlarında, sınırda Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri, sınır kapılarında yetkili kolluk birimleri ile deniz yetki alanlarında Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından güvenlik kontrolü yapılır.
- (4) Yabancı ve varsa aile üyeleri, kimlik bilgileri, ülkeye giriş tarihi ve yeri ile gerekli görülen diğer bilgileri de içeren tutanakla birlikte ilgili birimler tarafından en yakın sevk merkezine götürülmek üzere mümkün olabilecek en kısa sürede yetkili kolluk birimlerine teslim edilir.
- (5) Yabancılardan ülkemize şahsi taşıtlarıyla giriş yapmak isteyenler, Ticaret Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre giriş yapar.⁴⁹
- (6) Sınır kapısı dışından gelen yabancıların beraberinde getirebilecekleri eşyaların kaçakçılığa konu olabileceği göz önünde bulundurularak ilgili birimler tarafından gerekli tedbirler alınır ve durum en yakın gümrük idaresine bildirilir.
- (7) Ülke içinde olup da geçici korumanın kapsamına girenler, valiliklere bizzat başvuru yapmaları halinde en yakın sevk merkezine yönlendirilirler. Ancak bu kişilerin yetkili makamlar tarafından tespit edilmeleri durumunda ise en yakın sevk merkezine yetkili kolluk refakatinde götürülürler.

Silahtan arındırma ve sivillerden ayırma tutma

Madde 18- (1) Acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya herhangi bir şekilde ülkemize girmiş bulunan asker olmayan silahlı unsurlar ile ülkesinin silahlı kuvvetlerinin mensubu olup da askeri hizmetini tek taraflı olarak sonlandırmış olan yabancılardan, 8'inci madde kapsamına girmeyenler, sınırda Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri, deniz yetki alanlarında Sahil Güvenlik Komutanlığı, sınır kapılarında ve ülke içinde ilgili kolluk birimleri tarafından silahtan

49 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 10'uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca" ibaresi "Ticaret Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiştir.

arındırıldıktan sonra sevk ve yerleştirme işlemleri yapılmak üzere en kısa sürede yetkili kolluk kuvvetine teslim edilir.

- (2) Silahtan arındırma işlemleri mutlaka sivillerden ayrı ve güvenli mahallerde gerçekleştirilir. Bu yabancılar, kimlik bilgileri, ülkeye giriş tarihi ve yeri ile gerekli görülen diğer bilgileri de içeren tutanakla birlikte ilgili birimler tarafından, bu durumda olan yabancılar için belirlenmiş olan yerlere yerleştirilmek üzere en kısa sürede sevk edilir.
- (3) Bu madde kapsamındaki yabancıların aile üyeleri; aynı yerde barındırılabilir, herhangi bir sakınca bulunmaması durumunda geçici korunanların bulunduğu ayrı bir geçici barınma merkezinde veya Genel Müdürlükçe belirlenen bir ilde ya da valilik tarafından belirlenen yerde ikamet edebilir.

Sevk merkezlerinde yapılacak ilk işlemler

Madde 19- (1) Sevk merkezlerinde, geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların kimlik tespiti ve kayıt işlemleri, Genel Müdürlük tarafından yapılır. İhtiyaç duyulması halinde, valilik tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde geçici süreyle personel görevlendirilebilir.

- (2) Sevk merkezlerinin kapasitesinin yetersiz olması durumunda, bu yabancıların işlemleri valilikler tarafından belirlenecek yerlerde de yürütülebilir.
- (3) Kayıt sırasında yabancılar, kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek, varsa kimliklerini ispata yarar belgelerini yetkili makamlara teslim etmek ve yetkililerle işbirliği yapmakla yükümlüdür.
- (4) Üçüncü fıkra kapsamındaki bilgi ve belgelerden gerekli görülenlerin, gizliliğe riayet edilerek ilgilinin dosyasında muhafaza edilmek üzere kopyaları alınır ve asılları kendisine teslim edilir.
- (5) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, geçici korumayla ilgili süreç, hak ve yükümlülükleri ile diğer hususlarda anlayabilecekleri dilde bilgilendirilir. İhtiyaç duyulduğu takdirde bilgilendirmeyle ilgili broşür ve doküman hazırlanabilir.

Sağlık kontrolleri

Madde 20- (1) Sevk merkezine gelen yabancılardan acil sağlık hizmetine ihtiyacı olduğu değerlendirilenlere bu hizmet öncelikli olarak sağlanır.

- (2) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği gözlemlenen bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre sağlık kontrolünden geçirilir ve ihtiyaç duyulması halinde konuyla ilgili gerekli tedbirler alınır.

Kayıt

Madde 21- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların kaydı, yeterli donanımına sahip ve kayıt işlemlerinin kesintiye uğramadan tamamlanmasını sağlayacak ayrı bir yerde, kayıt usulleri ve gereklilikleri konusunda eğitim almış, Genel Müdürlük personeli tarafından yapılır.

- (2) Kayıt işlemleri aşağıdaki şekilde yürütülür.
 - a) Kayıt işlemlerinde gizlilik esas olup, bu amaçla gerekli tedbirler alınır.

- b) Genel Müdürlük tarafından şekli ve içeriği belirlenecek kayıt formu doldurulur.
 - c) Kimliğine ilişkin belge sunamayan yabancıların, aksi ispat edilinceye kadar beyanı esas alınır.
 - ç) Fotoğraf, parmak izi ya da kimlik tespitine elverişli diğer biyometrik veriler alınır, merkezi veri tabanına kaydedilir, mevcut biyometrik verilerle eşleştirilir.
 - d) Kayıt altına alınan yabancıların bilgileri derhal Genel Müdürlüğe iletilir.
 - e) Yabancıların bilgileri ilgili mevzuat kapsamında dosyalanır ve elektronik ortamda da saklanır.
- (3) Geçici korumadan yararlananların Türkiye’de doğan çocuklarının da en kısa sürede kayıt işlemleri yapılır.
 - (4) Yabancıların kayıt bilgileri; doğum, ölüm, evlilik, boşanma, gönüllü geri dönüş gibi hallerde güncellenir.
 - (5) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, adres kayıt sistemine kaydedilir. Ancak 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamına girenlerin adres kayıt sistemine kayıtlarının yapılmasına Genel Müdürlük tarafından karar verilir.

Geçici koruma kimlik belgesi

Madde 22- (1) Kayıt işlemleri tamamlananlara, valilikler tarafından geçici koruma kimlik belgesi düzenlenir. 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamına girenlere geçici koruma kimlik belgesi verilmez, verilmişse iptal edilir.

- (2) Geçici koruma kimlik belgesi verilenlere, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında yabancı kimlik numarası da verilir.
- (3) Geçici koruma kimlik belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir, bu belge süreli veya süresiz olarak hiçbir ücrete tabi olmaksızın düzenlenir.
- (4) Geçici koruma kimlik belgesinin yıpranması ya da kaybedilmesi durumunda ilgiliden açıklama istenir ve bu durum kayıt altına alınır. Belgenin yıpranması halinde belge iptal edilir. Yıpranan ya da kaybedilen belgenin yerine yenisi düzenlenir.
- (5) Geçici korumanın sona ermesi halinde geçici koruma kimlik belgesi geçerliliğini kaybeder ve yabancıdan geri alınır.

Geçici barınma merkezlerine sevk işlemleri

Madde 23 - (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, (...) sevk merkezinden doğrudan veya illere yerleştirildikten sonra, valiliklerle eşgüdüm içerisinde Genel Müdürlükçe uygun görülecek geçici barınma merkezine en kısa sürede yönlendirilir. Sevk işleminin kolluk refakatinde veya refakatsiz olarak yapılmasına ilişkin değerlendirme valilik tarafından yapılır.⁵⁰

- (2) Genel Müdürlük tarafından belirlenen geçici barınma merkezine sevk yapılırken yabancıların talebi, ailevi durumu ve özel ihtiyaç sahibi olup olmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulur.

⁵⁰ 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 11’inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “AFAD tarafından bildirilecek kapasite bilgisi de göz önünde bulundurulurarak,” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır

- (3) Genel Müdürlük veya valilik tarafından belirlenen özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinde barındırılmasına öncelik verilir.
- (4) (Mülga: 8/1/2018-2018/11208 K.)

Geçici korunanlara illerde kalma hakkı verilmesi

Madde 24- (1) Kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı yönüyle herhangi bir sakınca görülmediği hallerde geçici korunanların, Genel Müdürlükçe belirlenen illerde kalmalarına izin verilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.⁵¹

- (2) Geçici barınma merkezi dışında kalan geçici korunanlardan ihtiyaç sahibi olanlar, imkânlar ölçüsünde, valilikler tarafından belirlenecek yerlerde de barındırılabilir.

Ülkede kalış hakkı

Madde 25- (1) Geçici koruma kimlik belgesi, Türkiye’de kalış hakkı sağlar. Ancak bu belge Kanunda düzenlenen ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belgelere eşdeğer sayılmaz, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanımaz, süresi ikamet izni toplamında dikkate alınmaz ve sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamaz.

ALTINCI BÖLÜM

Geçici Korunanlara Sağlanacak Hizmetler

Hizmetler

Madde 26- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara; sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal hizmetler ve yardımlar ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanabilir. 8’inci maddenin birinci fıkrası kapsamındaki yabancılara sağlanacak hizmetlerle ilgili usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.⁵²

- (2) Birinci fıkrada yer almayan diğer hizmetler kamu kurum ve kuruluşlarınca imkânlar ölçüsünde ayrıca sağlanabilir.
- (3) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, geçici koruma kimlik belgeleriyle elektronik haberleşme hizmeti dâhil diğer hizmetler için abonelik sözleşmesi yapabilir.
- (4) Bu Yönetmelik kapsamında ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen hizmetler Genel Müdürlük koordinasyonunda yürütülür.⁵³

51 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 11’inci maddesiyle, bu fıkranın son cümlesinde yer alan “Genel Müdürlükçe” ibaresi “Bakanlıkça” şeklinde değiştirilmiştir.

52 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 2’nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “sosyal yardım ve hizmetler” ibaresi “sosyal hizmetler ve yardımlar” şeklinde değiştirilmiştir.

53 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 2’nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “AFAD” ibaresi “Genel Müdürlük” şeklinde değiştirilmiştir.

Sağlık hizmetleri⁵⁴

Madde 27- (1) Aşağıda belirtilen sağlık hizmetleri geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yapılır veya yaptırılır.

- a) Sağlık hizmetlerini yürütmek üzere sürekli faaliyet gösterecek sağlık merkezleri kurulabilir. Sağlık merkezinin bulunması halinde, yeterli sayıda ambulans ve sağlık personeli bulundurulur.
 - b) (Değişik: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/12 md.) Temel ve acil sağlık hizmetleri ile bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan Bakanlıkça belirlen tutar veya oran üzerinden katılım payı alınabilir.
 - c) İkinci ve üçüncü basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sağlık hizmeti bedelleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçemez.
 - ç) Sunulan sağlık hizmeti bedeli, Sağlık Bakanlığı kontrolünde, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçmeyecek şekilde Genel Müdürlük tarafından ödenir.⁵⁵
 - d) Geçici korunanlar acil ve zorunlu haller dışında, özel sağlık kuruluşlarına doğrudan başvuramazlar.
 - e) Bulaşıcı hastalık riskine karşı gerekli tarama ve aşilar yapılarak her türlü önlem ve tedbir alınır.
 - f) Üreme sağlığıyla ilgili olarak yetkili personel tarafından bilgilendirme yapılır ve destek faaliyetleri yürütülür.
 - g) Kişisel veya toplu kullanım alanlarının sağlığa uygunluğu kontrol edilerek, tespit edilen aksaklıkların giderilmesi ve geçici barınma merkezlerinin bulunduğu çevre koşullarının sağlık açısından uygun hale getirilmesi sağlanır.
 - ğ) Geçici korunanlar arasında madde bağımlılığı veya ağır psikolojik ya da psikiyatrik sorunları olduğu tespit edilenler hakkında sağlık kurumuna nakli de içerebilecek şekilde gerekli tedbirler alınır.⁵⁶
 - h) Çocuklara yönelik gerekli aşiların yapılması amacıyla gerekli tedbirler alınır.
 - ı) Barınma merkezleri oluşturulurken gerekli olan uygun fiziki donanım kurulur ve Sağlık Bakanlığına teslim edilir.
- (2) Geçici korunanlara sağlık hizmetlerine ilişkin olarak yapılan yardımlar Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda yürütülür.

54 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 3'üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "AFAD" ibaresi "Genel Müdürlük" şeklinde, (ğ) bendinde yer alan "psikolojik sorunları" ibaresi "ağır psikolojik ya da psikiyatrik sorunları" şeklinde değiştirilmiştir.

55 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 3'üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "AFAD" ibaresi "Genel Müdürlük" şeklinde, (ğ) bendinde yer alan "psikolojik sorunları" ibaresi "ağır psikolojik ya da psikiyatrik sorunları" şeklinde değiştirilmiştir.

56 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 3'üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "AFAD" ibaresi "Genel Müdürlük" şeklinde, (ğ) bendinde yer alan "psikolojik sorunları" ibaresi "ağır psikolojik ya da psikiyatrik sorunları" şeklinde değiştirilmiştir.

- (3) Aşı ile koruyucu sağlık hizmetleri sunumunun gecikmeksizin ve sürekli uygulanabilmesi için geçici korunanların kimlik beyanı ve tespiti yapılarak, adres değişiklikleri ivedilikle Sağlık Bakanlığına bildirilir.
- (4) Sınırı ilk geçişlerinde ve acil durumlarda, henüz kayıt işlemlerini tamamlamamış olan bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için kimlik bilgilerine göre işlem yapılır.
- (5) (Mülga: 8/1/2018-2018/11208 K.)
- (6) Bu madde kapsamında sağlanacak temel ve acil sağlık hizmetlerine karşılık olarak sağlık hizmet sunucularına bir bedel ödenmesinin zorunlu olması halinde; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan birim fiyatları geçecek veya daha düşük iskontoyu içerecek şekilde fiyat uygulaması yapılamaz. Aşılar hariç olmak kaydıyla bu madde kapsamına girenlere Sosyal Güvenlik Kurumunca bedeli karşılanmayan sağlık hizmetleri kapsamında sağlık hizmeti verilemez.

Eğitim hizmetleri

Madde 28- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür. Bu kapsamda;

- a) 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir.
 - b) İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür.
 - c) (Değişik: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/13 md.) Yaygın eğitim kapsamında kişisel gelişim, sosyal-kültürel, mesleki ve teknik, sanatsal ve sportif alanlarda talebe bağlı olarak kurslar düzenlenebilir.
- (2) Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir.
 - (3) Bu Yönetmelik kapsamında ülkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve süresini gösteren belge verilir. Farklı müfredatta eğitim alınmış ve belgelendirme yapılmış ise bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilir ve uygun bulunan seviyelere denklikleri yapılır.
 - (4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usul ve esaslar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir.

İş piyasasına erişim

Madde 29- (1) Geçici korunanların çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenir.⁵⁷

⁵⁷ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanî Kararının 14’üncü maddesiyle, birinci fıkrada yer alan “Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının” ibaresi “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının” şeklinde ve “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde ve “Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına” ibaresi “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

- (2) Geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar, Cumhurbaşkanınca belirlenecek sektörlerde, iş kollarında ve coğrafi alanlarda (il, ilçe veya köylerde) çalışma izni almak için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına başvurabilir.⁵⁸
- (3) Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin mevzuatta yer alan hükümler saklıdır.
- (4) Geçici korunanlara verilen çalışma izinlerinin süreleri, geçici korumanın süresinden fazla olamaz. Geçici koruma sona erdiğinde, bu kapsamda verilen çalışma izni sona erer.
- (5) Geçici korunanlara verilen çalışma izni, Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez.

Sosyal hizmetler ve yardımlar^{59 60}

Madde 30- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan ihtiyaç sahibi olanlar, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 3'üncü maddesinde belirtilen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde anılan Kanun kapsamındaki sosyal yardımlardan yararlandırılabilir.

- (2) (Değişik: 8/1/2018-2018/11208 K.) Bu Yönetmelik kapsamındaki özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında yararlanacakları sosyal hizmetler ve yardımlar ile bu yabancılara sağlanacak psiko-sosyal destek çalışmaları Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür. Yürütülen iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenir.
- (3) (Ek: 8/1/2018-2018/11208 K.) Refakatsiz çocuklar, esas olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinesinde barındırılır. Ancak uygun koşullar sağlandığında refakatsiz çocuklar, geçici barınma merkezlerinin ayrı bir bölümünde, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kontrol ve sorumluluğunda Genel Müdürlük ile işbirliği halinde barındırılabilir.

58 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanınca Kararının 14'üncü maddesiyle, birinci fıkrada yer alan "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının" şeklinde ve "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde ve "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

59 Bu maddenin "Sosyal yardım ve hizmetler" olan başlığı, 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 4'üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

60 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanınca Kararının 15'inci maddesiyle, ikinci fıkrada yer alan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" ibareleri "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrada yer alan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" şeklinde ve "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının" şeklinde değiştirilmiş, dördüncü fıkrada yer alan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkrada yer alan "özel ihtiyaç sahiplerinin" ibaresinden sonra gelmek üzere "sosyal hizmet ve" ibaresi eklenmiş, beşinci fıkrada yer alan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkrada yer alan "verilmesi planlanan" ibaresinden sonra gelmek üzere "sosyal hizmet ile" ibaresi eklenmiştir.

- (4) (Ek: 8/1/2018-2018/11208 K.) Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında yaşayan özel ihtiyaç sahiplerinin sosyal hizmet ve psikososyal destek gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılacak hane ziyaretleri, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre gerçekleştirilir.
- (5) (Ek: 8/1/2018-2018/11208 K.) Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları tarafından verilmesi planlanan sosyal hizmet ile psikososyal destek hizmetlerinin takibi ve kontrolü Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre düzenlenir.

Tercümanlık hizmetleri

Madde 31- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemlerde, yabancıyla tercüman olmaksızın istenilen düzeyde iletişim kurulamadığında tercümanlık hizmetleri ücretsiz olarak sağlanır.

Gümrük işlemleri

Madde 32- (1) Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların ve varsa aile üyelerinin yanlarında getirecekleri eşya ve taşıtlar ile ülkemizde buldukları süre içerisinde bu kişilere çeşitli yollarla gönderilebilecek eşyalara dair yürütülecek işlemlere ilişkin esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenir.⁶¹

YEDİNCİ BÖLÜM

Yükümlülükler

Genel yükümlülükler

Madde 33- (1) Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancılar, kanunlara ve idari gerekliliklere uymakla yükümlü olup, aksine hareket edenler hakkında gerekli adli işlemler ile idari yaptırımlar genel hükümlere göre yerine getirilir.

- (2) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar;
 - a) Genel Müdürlük tarafından belirlenen ilde, geçici barınma merkezinde veya belirli bir yerde ikamet etmekle,
 - b) Valilikler tarafından belirlenen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmakla,
 - c) Çalışma durumuna ait güncel bilgileri otuz gün içinde bildirmekle,
 - ç) Gelir ve taşınmazlarını otuz gün içinde bildirmekle,
 - d) Adres, medeni hâl ve ailelerindeki doğum ve ölüm gibi kimlik bilgisi değişikliklerinin yirmi iş günü içinde bildirmekle,
 - e) Diğer kişisel verilerini yetkili makamlara vermekle,
 - f) Kendilerine sağlanan hizmet, yardım ve diğer imkânlardan haksız olarak yararlandığının tespit edilmesi hâlinde, bedellerini geri ödemekle,

⁶¹ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 16’ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı” ibaresi “Ticaret Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

- g) Genel Müdürlük veya valilik tarafından yerine getirilmesi istenilen diğer hususlara uymakla,
yükümlüdür.

Davete uyma yükümlülüğü

Madde 34- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemler nedeniyle yabancılar, ilgili birime davet edilebilir.

- (2) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, davete uymadıklarında veya uymayacaklarına ilişkin şüphe oluşması halinde, ilgili mevzuat kapsamında, davet edilmeksizin kolluk görevlileri tarafından ilgili birime getirilebilir.

Hakların uygulanmasında kısıtlamalar

Madde 35- (1) Yükümlülüklerini kısmen veya tamamen ya da istenilen sürede yerine getirmeyenler, yükümlülüklerine uymaları konusunda ilgili birimler tarafından uyarılır, uymayanlar hakkında adli ve idari işlem başlatılır.

- (2) Kendilerine uyarı yapıldığı halde, yükümlülüklerine uymayanlar hakkında; eğitim ve acil sağlık hizmetleri hariç, diğer haklardan faydalanmalarında tamamen veya kısmen kısıtlamaya gidilebilir.
- (3) İkinci fıkrada belirtilen yabancılardan geçici barınma merkezi dışında bulunanların, geçici barınma merkezi dışında kalmaları süreli veya süresiz olarak sınırlandırılabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Sevk Merkezleri ile Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi ile Geçici Barınma Merkezlerinde Sağlanacak Hizmetler

Sevk merkezlerinin kurulması ve yönetimi

Madde 36- (1) Sevk merkezlerinin kurulması, yönetimi ve bu merkezlerdeki hizmetler, valilikler tarafından sağlanır.

Geçici barınma merkezlerinin kurulması, yönetimi ve işletilmesi

Madde 37- (1) (Değişik: 8/1/2018-2018/11208 K.) Ülkemize yönelik kitlesel nüfus hareketi olması halinde acil durumun gerektirdiği koşullar ve ihtiyaçlar çerçevesinde geçici barınma merkezleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Genel Müdürlüğün koordinasyonunda AFAD tarafından kurularak Genel Müdürlüğe devredilir. Genel Müdürlük, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak valiliklerle eşgüdüm içinde geçici barınma merkezlerinin kullanımına son verilmesine ya da kapatılmasına karar verir.

- (2) Geçici barınma merkezleri, Genel Müdürlük tarafından işletilir veya işletirilir.⁶²

62 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 17’nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “valilikler” ibaresi “Genel Müdürlük” şeklinde değiştirilmiştir.

- (3) Geçici barınma merkezlerinin yönetimi, işletilmesi ve güvenliğinin sağlanması ile geçici barınma merkezlerinde barındırılanların tabi olacağı diğer hükümlere ilişkin usul ve esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Genel Müdürlük (...) tarafından (...) belirlenir.⁶³

Geçici barınma merkezlerinde sağlanacak hizmetler

Madde 38- (1) Geçici barınma merkezlerinde bulunanlara beslenme, barınma, sağlık, sosyal hizmetler ve yardımlar, eğitim ve benzeri hizmetler imkânlar ölçüsünde sağlanır.⁶⁴

- (2) Geçici barınma merkezlerinin dışında kalan geçici korunanlar, bu merkezlerdeki hizmetlerden imkânlar ölçüsünde yararlandırılabilir.
- (3) Geçici barınma merkezlerinde aileler ve özel ihtiyaç sahipleri için yer tahsis edilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılır.
- (4) (Ek: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/18 md.) Geçici korunanlar ile Bakanlık tarafından uygun görülen kişilerin geçici barınma merkezlerinde kalışlarına izin verilir.
- (5) (Ek: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/18 md.) Geçici barınma merkezinde kalışları Bakanlık tarafından uygun görülen kişilere sağlanacak yardım ve desteğin kapsamı, kişilerin durumları değerlendirilerek Bakanlıkça belirlenir.

Geçici barınma merkezlerini ziyaret

Madde 39- (1) Yabancı ülke heyetleri, uluslararası kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, basın mensupları, bilimsel amaçlı araştırma yapanlar ile diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinin geçici barınma merkezlerini ziyaret etmesine ilişkin usul ve esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Dışişleri Bakanlığı ve Genel Müdürlük tarafından müşterek olarak belirlenir ve valilikler tarafından uygulanır.⁶⁵

Sevk merkezleri ve geçici barınma merkezlerinin güvenliği

Madde 40- (1) Sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin iç ve dış güvenliği, sorumluluk bölgesine göre ilgili genel kolluk birimi tarafından yürütülür. Bu çerçevede ilgili genel kolluk birimi, sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin güvenliğinin sağlanması ile asayişin temini yönünde her tür önlemi alır.

- (2) Valilik tarafından uygun görülmesi halinde sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin iç ve dış güvenliği, 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümlerine göre özel güvenliğe verilebilir.

63 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 5'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "ve AFAD" ile "müştereken" ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

64 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 6'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "sosyal yardım" ibaresi "sosyal hizmetler ve yardımlar" şeklinde değiştirilmiştir.

65 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 7'nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlık ve AFAD" ibaresi "ve Genel Müdürlük" şeklinde değiştirilmiştir.

Sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinde görevli personel

Madde 41- (1) Sevk (...) ⁶⁶ merkezlerinin bulunduğu illerde bu Yönetmelik kapsamında belirlenen iş ve işlemler ile sağlanacak diğer hizmetleri yürütmek üzere, 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 9'uncu maddesi gereğince ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir. İlde görevlendirilecek yeterli kamu görevlisi bulunmaması halinde ise valilik il dışından personel görevlendirilmesini talep edebilir.

- (2) Sevk merkezleri ve geçici barınma merkezlerinde görev yapacak personelin çalışma koşulları, bu personelin bağlı olduğu kamu kurum ve kuruluşları tarafından ayrıca düzenlenir.
- (3) Sevk merkezlerinde ve geçici barınma merkezlerinde görev yapan personelden kamu görevlisi olmayanların kimlik bilgileri ile gerekli görülmesi halinde biyometrik verileri kolluk birimlerince alınır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Gönüllü Geri Dönüş ve Üçüncü Ülkeye Çıkış

Gönüllü geri dönüş

Madde 42- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak ülkesine dönüş yapacaklara gerekli kolaylık gösterilir ve imkânlar ölçüsünde destek sağlanabilir.

- (2) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş çalışmalarını, ilgili ülke makamları, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde planlayabilir, proje ve program hazırlayabilir ve uygulayabilir.
- (3) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş işlemlerinin uygulanması amacıyla uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.
- (4) Gönüllü geri dönüş işlemlerinin uygulanmasına dair usul ve esaslar ile gönüllü geri dönüş yapanlara sağlanabilecek yardımlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir ve valilikler tarafından uygulanır.

Seyahat belgesi

Madde 43- (1) Geçerli seyahat belgesi olmayan ya da seyahat belgesi temin edemeyen bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların bu husustaki talepleri, 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu çerçevesinde Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir.

Üçüncü ülkeye çıkış ve yerleştirme

Madde 44- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların, geçici veya daimi olarak üçüncü ülkeye çıkışları Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

- (2) Genel Müdürlük, bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların geçici veya daimi

⁶⁶ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 19'uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "merkezleri ve geçici barınma" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

olarak üçüncü ülkeye yerleştirilmeleri amacıyla uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve ülkelerle işbirliği yapabilir, proje ve programlar geliştirebilir ve uygulayabilir.

Türkiye'ye giriş yasağı

Madde 45- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan ülkemizden çıkış yapanlar veya yapacak olanlar hakkında, giriş yasağına ilişkin hususlar genel hükümlere tabidir.

ONUNCU BÖLÜM

İşbirliği ve Yardım

İşbirliği

Madde 46- (1) Bakanlık, bu Yönetmelikte belirtilen ve geçici korumayla ilgili diğer konularda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar, diğer ülke ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapabilir.

- (2) Bakanlık, Dışişleri Bakanlığının görüşünü alarak, Kanun ile bu Yönetmelikte belirtilen konularda, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde, uluslararası kuruluşlarla uluslararası anlaşma niteliği taşımayan protokoller yapmaya yetkilidir.
- (3) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara sağlanması öngörülen hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi veya takip edilmesi ile hizmetlerin uygulanması amacıyla geçici korumayla ilgili sorumluluk ve yetkileri bulunan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, görev alanlarıyla ilgili konularda ulusal ve uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşlarıyla yapabileceği işbirliğinin usul ve esasları, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak, Bakanlık tarafından belirlenir.

Destek çağrısının yapılması ve yardım sağlanması

Madde 47- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara, hizmetlerin sağlanabilmesi amacıyla uluslararası külfet paylaşımı kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığı tarafından diğer ülkelere, uluslararası kuruluşlardan ve sivil toplum kuruluşlarından destek talep edilebilir.

- (2) Birinci fıkra kapsamında sağlanacak aynı ve nakdi yardımların kabul edilmesi ve kullanılması, Dışişleri Bakanlığı ile Bakanlığın görüşleri alınarak, Cumhurbaşkanlığınca belirlenen kurum tarafından koordine edilir.⁶⁷⁶⁸

67 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 8'inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "AFAD" ibaresi "Başbakanlıkça belirlenen kurum" şeklinde değiştirilmiştir.

68 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 20'nci maddesiyle, ikinci fıkrada yer alan "Başbakanlıkça" ibaresi "Cumhurbaşkanlığınca" şeklinde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrada yer alan "Başbakanlıkça" ibaresi "Cumhurbaşkanlığınca" şeklinde, "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

- (3) Cumhurbaşkanlığınca belirlenen kurum, bu aynı ve nakdi yardımların kullanılması konusunda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türkiye Kızılay Derneği, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları başta olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile valiliklerle doğrudan işbirliği yapabilir.^{69 70}

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Özel ihtiyaç sahipleri

Madde 48- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan özel ihtiyaç sahibi olanlara sağlanacak başta sağlık hizmetleri, psiko sosyal destek, rehabilitasyon olmak üzere, her tür yardım ve destek imkânlar ölçüsünde öncelikli ve bedelsiz olarak sağlanır.

- (2) Çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararı gözetilerek ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.
- (3) 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve ilgili Yönetmelik kapsamında şiddet mağduru olduğu değerlendirilen yabancılar hakkında derhal önleyici ve koruyucu tedbirler alınır.
- (4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilenler hakkında ilgili mevzuat kapsamında gerekli tedbirler derhal alınır.

Aile birleşimi

Madde 49- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, başka bir ülkede bulunan eşi, ergin olmayan çocukları ve bağımlı ergin çocukları ile Türkiye’de bir araya gelmek üzere aile birleşimi talebinde bulunabilir. Bu başvurular, Genel Müdürlükçe değerlendirilir ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde gerekli çalışmalar yapılabilir.

- (2) Refakatsiz olduğu tespit edilen çocuklarla ilgili olarak çocukların talebi beklenmeksizin aile birleşimine ilişkin işlemler derhal başlatılır.

Kişisel veriler

Madde 50- (1) Geçici koruma sağlanması amacıyla ülkemize gelen yabancıların kişisel verileri, Bakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, Genel Müdürlük veya valiliklerce ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak alınır, korunur, saklanır ve kullanılır.⁷¹

69 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 8’inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “AFAD” ibaresi “Başbakanlıkça belirlenen kurum” şeklinde değiştirilmiştir.

70 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 20’nci maddesiyle, ikinci fıkrada yer alan “Başbakanlıkça” ibaresi “Cumhurbaşkanlığınca” şeklinde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrada yer alan “Başbakanlıkça” ibaresi “Cumhurbaşkanlığınca” şeklinde, “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” ibaresi “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

71 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı

- (2) Bu Yönetmelikte belirtilen iş ve işlemlerin yürütülmesi kapsamında Bakanlıkça uygun görülen kişsel veriler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü ülkeye yerleştirme çalışmaları kapsamında üçüncü ülke veya Birleşmiş Milletler Mltecililer Yüksek Komiserliğiyle paylaşılabilir.⁷²

Gizlilik ilkesi ve kişsel dosyaya erişim

Madde 51- (1) Bu Yönetmelikte belirtilen iş ve işlemlerin yürütülmesi kapsamında, 5490 sayılı Kanununun 45'inci maddesinin birinci fıkrası ve bu Yönetmeliğin 50'nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hükümler saklı kalmak kaydıyla, yabancılardan tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esas olup, bunlar kişinin izni olmadan üçüncü şahışlarla paylaşılamaz.

- (2) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan kişsel dosyasında yer alan belgeler, kendisi ya da yasal temsilcisi veya avukatı tarafından incelenebilir, birer rneği alınabilir. Milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ile suç işlenmesinin nlenmesine ve istihbari bilgilere ilişkin belgeler incelenemez ve verilemez.
- (3) Bu Yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu kamu görevlileri ile diğer görevliler, görevleri sırasında edindikleri gizlilik derecesi taşıyan her tür bilgi ve belge ile kişsel sırları, yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü şahışların yararına kullanamaz.

İstatistikler

Madde 52- (1) (Değişik: RG-25/12/2019-30989-CK-1851/22 md.) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara ait istatistikî veriler, Kanun kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu ile işbirliği halinde Bakanlığın belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde Genel Müdürlük ve valilikler tarafından tutulur.

- (2) İstatistik veriler, Genel Müdürlük tarafından, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile bu Yönetmeliğin uygulanmasında işbirliği yapılan uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurumlarla paylaşılabilir.

Avukatlık hizmetleri

Madde 53- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan, ücretleri kendilerince karşılamak kaydıyla idari işlemler sırasında avukat tarafından temsil edilebilir. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun adli yardıma ilişkin hükümleri saklıdır.

İhbar ve şikayetler

Madde 54- (1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen iş ve işlemlerle ilgili ihbar ve şikâyetler, valilikler tarafından derhal işleme alınır. Adli konularla ilgili hususlar geciktirilmeden adli makamlara bildirilir.

Kararının 21'inci maddesiyle, birinci fıkrada "kişsel verileri," ibaresinden sonra gelen "Genel Müdürlük" ibaresi "Bakanlık" şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrada yer alan "Genel Müdürlükçe" ibaresi "Bakanlıkça" şeklinde değiştirilmiştir.

72 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 21'inci maddesiyle, birinci fıkrada "kişsel verileri," ibaresinden sonra gelen "Genel Müdürlük" ibaresi "Bakanlık" şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrada yer alan "Genel Müdürlükçe" ibaresi "Bakanlıkça" şeklinde değiştirilmiştir.

Tebliğat

Madde 55- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki tebliğat işlemleri, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri çerçevesinde yerine getirilir. Bakanlık bu konuda ek usul ve esaslar düzenleyebilir.⁷³

Yetki

Madde 56- (1) Vali, geçici korumanın etkin olarak uygulanmasında zorunlu gördüğü her tür tedbiri almak ve gerekli düzenlemeleri yapmakla yetkili ve sorumludur.

Denetim

Madde 57- (1) Bu Yönetmelik kapsamında il mülki sınırları içinde yürütülen iş ve işlemler, vali veya görevlendireceği kamu personeli tarafından düzenli olarak denetlenir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen görevlerin uygulanması, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının mevzuatları çerçevesinde düzenli aralıklarla denetlenir ve denetim raporları Genel Müdürlüğe mevzuatın veya idari süreçlerin geliştirilmesi amacıyla gönderilir.⁷⁴

Uygulama ilişkin düzenlemeler

Madde 58- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin alt düzenlemeler, Bakanlığın görüşü alınarak ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından üç ay içinde yürürlüğe konulur.

Talep yetkisi

Madde 59- (1) Bu Yönetmelikteki iş ve işlemlerle ilgili olarak ülke güvenliği ve Devlet istihbarat hizmetleri kapsamında Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının talepleri, ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle karşılanır.⁷⁵

(2) Genel Müdürlüğün bu Yönetmelik kapsamındaki her tür bilgi ve belge talebi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeden yerine getirilir.

Mali hükümler

Madde 60- (Mülga: 8/1/2018-2018/11208 K.)

⁷³ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 23’üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Genel Müdürlük” ibaresi “Bakanlık” şeklinde değiştirilmiştir.

⁷⁴ 8/1/2018 tarihli ve 2018/11208 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Yönetmeliğin 9’uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Genel Müdürlük ve AFAD’a” ibaresi “Genel Müdürlüğe” şeklinde değiştirilmiştir.

⁷⁵ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 24’üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının” ibaresi “Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının” şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 61- (1) 14/9/1994 tarihli ve 94/6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

Geçici Madde 1- (1) 28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti'nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz.

- (2) Birinci fıkrada belirtilen yabancılardan 28/4/2011 tarihinden önce uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar, talepleri halinde geçici koruma altına alınırlar.
- (3) 28/4/2011 tarihinden itibaren ikamet izni almış ancak süresi uzatılmamış ya da ikamet izni iptal edilmiş olanlar ile vize süresi veya muafiyeti sonunda koruma talep edenler, 8 inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla geçici koruma kapsamına alınırlar. Bunlardan koruma talep etmeyenler hakkında ise genel hükümler uygulanır.
- (4) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kimlik belgeleri, 22 nci maddede belirtilen geçici koruma kimlik belgesi düzenleninceye kadar geçici koruma kimlik belgesi yerine geçer. Bu belge sahiplerine, 5490 sayılı Kanun kapsamında yabancı kimlik numarası verilebilir.
- (5) Birinci fıkrada belirtilen yabancılar hariç üçüncü ülke vatandaşlarının, Suriye Arap Cumhuriyeti'nden ülkemize girişleri ve ülkemizden Suriye Arap Cumhuriyeti'ne çıkış işlemleri sınır kapılarından genel hükümler çerçevesinde yapılır.
- (6) (Ek: 5/4/2016-2016/8722 K.) 28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle Türkiye'ye gelmiş ve 20/3/2016 tarihinden sonra ülkemiz üzerinden düzensiz yollarla Ege adalarına geçmiş olan Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarından, ülkemize geri kabul edilenlere koruma talep etmeleri halinde bu Yönetmelik kapsamında geçici koruma sağlanabilir.

Geçici Madde 2- (Ek: 8/1/2018-2018/11208 K.)

- (1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin kendi bütçe imkânları dahilinde karşılanamayan iş ve işlemler, Bakanlıkça yeni bir düzenleme yapıncaya kadar Genel Müdürlük tarafından yapılacak talep üzerine AFAD tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin özel hesabına aktarma yapılarak 6/3/2011 tarihli ve 27866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliğinde belirtilen usul ve esaslara göre bu ödeneklerin harcanması suretiyle gerçekleştirilir.

Geçici Madde 3- (Ek: 8/1/2018-2018/11208 K.)

- (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce geçici barınma merkezlerinin ku-

Geçici Koruma Yönetmeliği

rulması, yönetilmesi ve işletilmesine ilişkin yapılmış olan sözleşme ve protokollerden Bakanlık tarafından uygun görülenler Genel Müdürlüğe devredilir

Yürürlük

Madde 62- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 63- Bu Yönetmelik hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.⁷⁶

13/10/2014 TARİHLİ VE 2014/6883 SAYILI BAKANLAR KURULU KARARI İLE YÜRÜRLÜĞE KONULAN YÖNETMELİĞE EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN YÖNETMELİKLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTEREN TABLO			
Ek ve Değişiklik Getiren Yönetmeliği Yürürlüğe Koyan Kararnamenin		2014/6883 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konulan Yönetmeliğin Değişen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
Tarihi	Numarası		
5/4/2016	2016/8722	GEÇİCİ MADDE 1	7/4/2016
8/1/2018	2018/11208	3, 23, 26, 27, 30, 37, 38, 39, 47, 57, 60, GEÇİCİ MADDE 2, GEÇİCİ MADDE 3	16/3/2018
24/12/2019	1851	3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 24, 27, 28, 29, 30, 32, 37, 38, 41, 47, 50, 52, 55, 59, 63	25/12/2019

⁷⁶ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1851 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 25’inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

Kanun Numarası: 2709

Kabul Tarihi: 18/10/1982

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 9/11/1982 **Sayı:** 17863 (Mükerrer)

Yayımlandığı Düstur: Tertip : 5 **Cilt :** 22 **Sayfa :** 3

BİRİNCİ KISIM GENEL ESASLAR

X. Kanun önünde eşitlik

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.⁷⁷

İKİNCİ KISIM TEMEL HAKLAR VE ÖDEVLER

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13 – (Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.)

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

⁷⁷ 9/2/2008 tarihli ve 5735 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu fıkraya “bütün işlemlerinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında” ibaresi eklenmiştir. Daha sonra bu ibare; Anayasa Mahkemesinin 5/6/2008 tarihli ve E.: 2008/16, K.: 2008/116 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

V. Yabancıların durumu

Madde 16 – Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kişinin Hakları ve Ödevleri

III. Kişi hürriyeti ve güvenliği

Madde 19 – Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

(Değişik birinci cümle: 3/10/2001-4709/4 md.) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal (...) ve savaş hallerinde uzatılabilir.⁷⁸

(Değişik fıkra: 3/10/2001-4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

⁷⁸ 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan “, sıkıyönetim” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Değişik: 3/10/2001-4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

V. Yerleşme ve seyahat hürriyeti

Madde 23 – Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

(Değişik fıkra: 7/5/2010-5982/3 md.) Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

XIII. Hakların korunması ile ilgili hükümler

A. Hak arama hürriyeti

Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.⁷⁹

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

XV. Temel hak ve hürriyetlerin korunması

Madde 40 – Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Siyasi Haklar ve Ödevler

I. Türk vatandaşlığı

Madde 66 – Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.

Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. (Mülga ikinci cümle: 3/10/2001-4709/23 md.) (...)

⁷⁹ 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 14'üncü maddesiyle, bu fıkraya "savunma" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile adil yargılanma" ibaresi eklenmiştir.

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı⁸⁰

Madde 74 – Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.⁸¹

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu gecikmeksizin, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.⁸²

(Mülga üçüncü fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.)

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Kamu Başdenetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

CUMHURİYETİN TEMEL ORGANLARI

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasama

II. Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri

D. Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma

80 Bu maddenin kenar başlığı “VII. Dilekçe hakkı” iken, 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunun 8’inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

81 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 26’ncı maddesiyle, bu fıkraya “Vatandaşlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar” ibaresi eklenmiştir.

82 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 26’ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan “sonucu” ibaresinden sonra gelmek üzere “gecikmeksizin” ibaresi eklenmiştir.

Madde 90 – Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yürütme

1. Cumhurbaşkanlığı

D. Görev ve yetkileri

Madde 104 – (Değişik: 21/1/2017-6771/8 md.)

Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.

Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.

Kanunları yayımlar.

Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.

Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir.

Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.

Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.

Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar.

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.

Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir.

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

IV. İdare

A. İdarenin esasları

2. Yönetmelikler

Madde 124 – Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.⁸³

Hangi yönetmeliklerin Resmî Gazetede yayımlanacağı kanunda belirtilir.

B. Yargı yolu

Madde 125 – İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek hüküm: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

⁸³ 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanununun 16'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Başbakanlık" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde, "tüzüklerin" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde değiştirilmiştir.

(...) (Ek cümle: 7/5/2010-5982/11 md.) (...) Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.⁸⁴

İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

(Değişik birinci cümle: 7/5/2010-5982/11 md.) Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, (...) seferberlik ve savaş halinde ayrıca milli güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.⁸⁵

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

J. Kanunsuz emir

Madde 137 – Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.⁸⁶

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yargı

II. Yüksek mahkemeler

A. Anayasa Mahkemesi

3. Görev ve yetkileri⁸⁷

84 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır. Ancak," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

85 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "sıkıyönetim," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

86 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiştir.

87 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunun 18'inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin sonuna "ve bireysel başvuruların karara bağlar" ibaresi eklenmiştir.

Madde 148 – Anayasa Mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde (...) ve savaş hallerinde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.⁸⁸

Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/18 md.) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/18 md.) Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/18 md.) Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay (...) ⁸⁹ Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hakimler ve Savcılar (...) ⁹⁰ Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar. ^{91 92 93 94}

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/18 md.) Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları (...) da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar. ⁹⁵

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcivekili yapar.

88 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan "sıkıyönetim," ibaresi madde metninden çıkarılmış; "kanun hükmünde kararnamelerin" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde değiştirilmiştir.

89 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan ", Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

90 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Yüksek" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

91 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunun 18'inci maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Cumhurbaşkanını," ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını," ibaresi eklenmiştir.

92 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Bakanlar Kurulu üyelerini" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları" şeklinde değiştirilmiştir.

93 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan ", Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

94 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Yüksek" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

95 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan "ile Jandarma Genel Komutanı" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Değişik beşinci fıkra: 7/5/2010-5982/18 md.) Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir. Genel Kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir.

4. Çalışma ve yargılama usulü

Madde 149 – (Değişik: 7/5/2010-5982/19 md.)

Anayasa Mahkemesi, iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışır. Bölümler, başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır. Genel Kurul, Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az on üye ile toplanır. Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır. Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir.⁹⁶

Siyasî partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır, bireysel başvurular ise bölümlerce karara bağlanır.

Anayasa değişikliğinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu şarttır.

Şekil bozukluğuna dayalı iptal davaları Anayasa Mahkemesince öncelikle incelenip karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, Genel Kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri kanunla; Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinde inceler. Ancak, bireysel başvurularda duruşma yapılmasına karar verilebilir. Mahkeme ayrıca, gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları çağırabilir ve siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasî partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin savunmasını dinler.

96 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanununun 16'ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "oniki" ibaresi "on" şeklinde değiştirilmiştir.

CUMHURBAŞKANLIĞI TEŞKİLATI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 1
Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi - Sayısı: 10/7/2018 - 30474

DÖRDÜNCÜ KISIM CUMHURBAŞKANLIĞI POLİTİKA KURULLARI

İKİNCİ BÖLÜM Kurullar

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu

Madde 26- (1) Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- Türkiye'nin uluslararası ilişkilerine yönelik politika önerileri oluşturmak,
- Bölgesel etkinliği artırmaya yönelik politika önerileri oluşturmak,
- Bölgesel sorunlara çözüm önerileri geliştirmek,
- Küresel gelişmeleri analiz ederek raporlamak,
- Değişen güvenlik ortamını analiz ederek, tehditlere, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarının yasadışı faaliyetlere karşı korunması, güvenliğinin sağlanması, ülke içinde ve uluslararası alanda işbirliğinin geliştirilmesi ile sınır yönetimine ilişkin güvenlik politika önerileri geliştirmek,
- Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek, Göç uygulamalarını izlemek ve önerilerde bulunmak, göç alanında yapılması planlanan yeni düzenlemeleri değerlendirmek, göç politikaları ve hukuku alanında bölgesel ve uluslararası gelişmeleri takip etmek ve bu gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarını değerlendirerek raporlamak,
- Afet ve acil durum halleri ile ilgili önleme, müdahale ve iyileştirme konularında politika önerileri geliştirmek,
- Sivil havacılık güvenliği ile ilgili politikaların belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- Siber güvenlik ile ilgili politika ve strateji önerileri geliştirmek,
- Karayolu, demiryolu ve havayolu trafik güvenliği ile ilgili politika önerileri geliştirmek.

Sosyal Politikalar Kurulu

Madde 30 - (1) Sosyal Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- Toplumun ihtiyaç sahibi kesimlerine yönelik yapılan çalışmaların etkinliği için politika önerileri oluşturmak,
- Aile kurumunun korunması, güçlendirilmesi; iş ve aile hayatı uyumunun sağlanması için politika önerileri oluşturmak,

- c) Çalışma şartlarının iyileştirilmesine yönelik politika önerileri geliştirmek,
- ç) Gelir güvencesi ve gelir adaleti sağlamaya yönelik politika önerileri geliştirmek,
- d) Sosyal refahın oluşturulmasına yönelik politika önerileri geliştirmek,
- e) Dezavantajlı gruplara yönelik politika önerileri oluşturmak,
- f) Göç ve göçmen sorunlarının çözümüne ilişkin politika önerileri geliştirmek.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu

Madde 31- (1) Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kentleşme ve yerel yönetim alanında politika ve strateji önerileri geliştirmek,
- b) Türkiye'nin toplumsal, ekonomik ve siyasal gerçekliklerine uygun olarak yerel yönetim politikalarına ilişkin strateji önerileri sunmak,
- c) Göç ve iskan konularında politika önerileri geliştirmek,
- ç) Çevre, orman, su ve benzeri alanlarda koruyucu ve geliştirici politika önerileri geliştirmek,
- d) Türkiye'nin kültürel mirasından beslenerek kentleşme politika önerileri geliştirmek,
- e) Akıllı şehircilikle ilgili araştırmalar yaparak strateji önerilerinde bulunmak,
- f) Boğaziçi imar uygulama programları gereği kamu yatırımlarının planlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak,
- g) Etkin bir çevre yönetiminin sağlanması için politika ve strateji önerileri geliştirmek.

ALTINCI KISIM BAKANLIKLAR

İKİNCİ BÖLÜM

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü

Madde 77 – (1) Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Yabancı istihdamı ve işgücü göçü ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmak, çalışma izni ve çalışma izni muafiyetine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- b) Uluslararası işgücüne ilişkin politika belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak ve belirlenen politikanın uygulanmasına ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmak,
- c) Yabancı ülkelerle imzalanacak işgücü anlaşmaları ve sosyal güvenlik sözleşmelerinin müzakerelerine, hazırlanmasına ve tadiline katkı sağlamak,
- ç) Uluslararası işgücü göçüne ilişkin iş ve işlemleri yapmak,
- d) Uluslararası işgücüne ilişkin konularda ulusal ve uluslararası projeler hazırlamak ve uygulamak,

- e) Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemini kullanarak yabancı çalışanlara ve yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının niteliklerine ilişkin veri toplamak, bunları analiz etmek ve raporlamak,
- f) Ulusal göç politikasının oluşturulmasında görev alanıyla ilgili konularda çalışmalar yapmak,
- g) Görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla yazışmalar yapmak ve bu kuruluşlarla çalışmalar yürütmek,
- ğ) Ülkemize rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla uluslararası eğilimleri, iş-gücü potansiyelini ve hareketliliğini izlemek ve politikalar geliştirmesi için gerekli çalışmaları yapmak,
- h) Yüksek nitelikli işgücünün ülkemize kazandırılmasına yönelik yurt dışında tanıtım faaliyetleri yapmak, ulusal ve uluslararası fuar ve organizasyonlara katılmak, gerektiğinde tanıtım ofisleri açmak,
- ı) Kültürel, sanatsal, ekonomik ve sportif alanlarda uluslararası gelişmeleri izleyerek ilgili kurum, kuruluş ve ülkelerle işbirliğini geliştirmek, gerektiğinde ortak projeler yürütmek,
- i) Eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ile stratejik önemi haiz herhangi bir alanda öne çıkmış yurt dışında yaşayan nitelikli insan gücünün ülkemize kazandırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak,
- j) Bilim, teknoloji, Ar-Ge ve yenilikçilik alanlarında yetişmiş yabancı beyin gücünü ülkemize kazandırmak amacıyla faaliyetlerde bulunmak,
- k) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Dışişleri Bakanlığı

Küresel ve İnsani Konular Genel Müdürlüğü

Madde133- (1) Küresel ve İnsani Konular Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Çevre, insan hakları, göç, iltica, insan ticareti ve insani yardımlar ile küresel boyut taşıyan diğer konularda politika ve hareket tarzlarının belirlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak ve tatbikine yönelik faaliyetlerde bulunmak, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak,
- b) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İçişleri Bakanlığı

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

Madde 258 – (1) Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Ülke nüfusunun yapısı, nitelikleri, nüfus hareketleri ve bunlardaki gelişmelere göre takip edilecek politikaların tespitine dair çalışmaları ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde yapmak, belirlenecek esasların yürütülmesini sağlamak,

- b) Nüfus hareketlerini takip etmek ve değerlendirmek, merkezde bir nüfus bilgi bankası kurmak, aile ve hayat istatistiklerine ait verileri toplamak, ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde yayınlamak,
- c) Nüfus hizmetlerini düzenlemek, yürütmek, takip etmek, denetlemek ve değerlendirmek, usulüne göre tesis edilmemiş kayıtların silinmesini karara bağlamak, maddi hataları düzeltmek, aile kayıtlarını birleştirmek, mükerrer kayıtları birbirine göre tamamlamak ve diğerlerini silmek, nüfus hizmetleri ile ilgili olarak diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamak,
- ç) Vatandaşlığın kazanılması, kaybı ve göçmen olarak kabule dair işlemleri yürütmek ve vatandaşlıkla ilgili kanunları uygulamak, vatandaşlık anlaşmazlıklarını karara bağlamak ve vatandaşlık incelemelerini yapmak,
- d) Nüfus cüzdanlarının yürürlük, değiştirme ve geçerlilik tarihlerini belirlemek ve nüfus cüzdanlarının üretiminde uygulanacak sistem ve teknolojiyi tespit etmek,
- e) Pasaport, pasaport yerine geçen belgeler ve sürücü belgelerinde yer alacak bilgiler ile biyometrik verinin türü, niteliği ve alınma yaşını tespit etmek, bu belgelerin tasarımı, temini, basımı, dağıtımı, teslimi ile üretim ve kişiselleştirilmesine ilişkin işlemleri yürütmek ve bunlara dair usul ve esasları belirlemek,
- f) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

İdari Kurul, Konsey ve Komisyonlar

Amaç ve kapsam

Madde 521- (1) Bu Bölümün amacı, çeşitli kanunlarla görev verilmiş olan Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu, Ekonomik İşler Olağanüstü Hal Koordinasyon Kurulu, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7'nci maddesinde belirtilen Kurul, İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu, Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu, Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 16'ncı maddesinde belirtilen Komisyon, Toptancı Hal Konseyi ile Göç Kurulunun kuruluşunu düzenlemektir.⁹⁷

Kurulların oluşumu

Madde 522- (1) 521'inci maddede adı geçen kurulların oluşumu aşağıdaki şekildedir; (...)

- h) (Ek: RG-13/9/2018-30534 - CK-17/1 md.) Göç Kurulu; Türkiye'nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevli olup İçişleri Bakanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanır.

(...)

⁹⁷ 13/9/2018 tarihli ve 30534 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle bu maddede geçen "ile Toptancı Hal Konseyinin" ibaresi ", Toptancı Hal Konseyi ile Göç Kurulunun" şeklinde değiştirilmiştir.

BAKANLIKLARA BAĞLI, İLGİLİ, İLİŞKİLİ KURUM VE KURULUŞLAR İLE DİĞER KURUM VE KURULUŞLARIN TEŞKİLATI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4

Yayımlandığı Resmi Gazetenin Tarihi – Sayısı: 15/7/2018 - 30479

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Göç İdaresi Başkanlığı⁹⁸

Amaç ve kuruluş⁹⁹

Madde 158 – (1) Bu Bölümün amacı, Göç İdaresi Başkanlığının kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Başkanlığı kurulmuştur.

Tanımlar

Madde 158/A- (Ek: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/20 md.)

- (1) Bu Bölümde geçen;
- Bakan: İçişleri Bakanı,
 - Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
 - Başkan: Göç İdaresi Başkanını,
 - Başkanlık: Göç İdaresi Başkanlığını,

ifade eder.

Teşkilat

Madde 158/B- (Ek: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/20 md.)

- (1) Başkanlık; merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatından oluşur.

98 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 18 inci Maddesiyle bu bölüm başlığı "Göç İdaresi Genel Müdürlüğü" iken metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

99 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 19 uncu Maddesiyle bu Maddede yer alan "Genel Müdürlüğünün" ibaresi "Başkanlığının" şeklinde ve "Genel Müdürlüğü" ibaresi "Başkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

Görev ve yetki

Madde 159 – (1) Başkanlığın görev ve yetkileri şunlardır:¹⁰⁰

- a) Göç alanına ilişkin, mevzuatın ve idari kapasitenin geliştirilmesi konularında çalışmalar yürütmek ve Cumhurbaşkanınca belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek.
 - b) (Ek: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/21 md.) Göç Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek.
 - c) Göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
 - ç) 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununda Bakanlığa verilen görevleri yürütmek.
 - d) İnsan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - e) Türkiye’de bulunan vatansız kişileri tespit etmek ve bu kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
 - f) Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - g) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - ğ) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, tedbirler geliştirmek, alınan tedbirlerin uygulanmasını takip etmek.
 - h) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerinin programlanmasına ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütülen çalışma ve projeleri izlemek, bu çalışma ve projelerin uluslararası standartlara uygun şekilde yürütülmesine destek vermek.
 - ı) Mevzuatla verilen diğer görevleri yürütmek.
- (2) Başkanlığın 6458 sayılı Kanun ve bu Bölüm kapsamındaki her tür bilgi ve belge talebi, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından geciktirilmeden yerine getirilir.

Başkan

Madde 160- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/22 md.)

- (1) Başkan, Başkanlığın en üst amiri olup Bakana karşı sorumludur.
- (2) Başkanın görevleri şunlardır:
 - a) Başkanlığı mevzuat hükümlerine, Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalara uygun olarak yönetmek.
 - b) Başkanlığın görev alanına giren hususlarda gerekli mevzuat çalışmalarını yürütmek, belirlenen strateji, amaç ve performans ölçütleri doğrultusunda Başkanlığı yönetmek.

¹⁰⁰ 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 21 inci Maddesiyle bu Maddede yer alan “Genel Müdürlüğün” ibareleri “Başkanlığın” şeklinde değiştirilmiş, aynı Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinden sonra gelmek üzere (b) bendi eklenmiş ve sonraki bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- c) Başkanlığın faaliyet ve işlemlerini denetlemek, yönetim sistemlerini gözden geçirmek, kurumsal yapı ile yönetim süreçlerinin etkililiğini gözetmek ve yönetimin geliştirilmesini sağlamak.
 - ç) Başkanlığın orta ve uzun vadeli strateji belirleme çalışmalarını yürütmek, bu amaçla uluslararası kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmasını sağlamak.
 - d) Faaliyet alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- (3) Başkanlığın yönetim ve koordinasyonunda Başkana yardımcı olmak üzere, iki başkan yardımcısı atanabilir. Başkan yardımcıları, Başkan tarafından verilen görevleri yerine getirir ve Başkana karşı sorumludur.
- (4) (Ek:RG-9/6/2022-31861-C.K-103/18 md.) Lüzumu halinde Başkan kadrosu bir vali kadrosu ile tebdil edilebilir.

Hizmet birimleri

Madde 161- (Değişik: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/23 md.)

- (1) Başkanlığın hizmet birimleri şunlardır:
- a) Yabancılar Genel Müdürlüğü.
 - b) Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü.
 - c) Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü.
 - ç) Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü.
 - d) Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
 - e) Rehberlik ve Denetim Başkanlığı.
 - f) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.
 - g) Hukuk Müşavirliği.
 - ğ) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.
 - h) Özel Kalem Müdürlüğü.
- (2) Başkanlığın hizmet birimlerinin görevleri şunlardır:
- a) Yabancılar Genel Müdürlüğü:
 - 1) Düzenli göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
 - 2) 5543 sayılı Kanunda Bakanlığa verilen görevleri yürütmek.
 - 3) Türkiye’de bulunan vatansız kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
 - 4) İlgili mevzuat kapsamında yabancıların sınır kapılarındaki iş ve işlemlerini yürütmek ve koordinasyonu sağlamak.
 - 5) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
 - b) Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü:
 - 1) Uluslararası korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - 2) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

- 3) Menşee ülkelerle ilgili bilgileri toplamak ve güncellemek.
 - 4) Kabul ve barınma merkezleri ile geçici barınma merkezleri işletmek veya işlettirmek.
 - 5) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - 6) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin projeleri yürütmek.
 - 7) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
 - 8) İnsan ticareti mağdurları sığınma evleri ile bu kapsamda ihtiyaç duyulabilecek diğer merkezleri işletmek veya işlettirmek.
 - 9) İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek.
 - 10) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- c) Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü:
- 1) Düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
 - 2) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, tedbirler geliştirmek, alınan tedbirlerin uygulanmasını takip etmek.
 - 3) Türkiye'nin taraf olduğu geri kabul anlaşmalarına ilişkin hükümleri yürütmek.
 - 4) Geri gönderme merkezlerini işletmek veya işlettirmek.
 - 5) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- ç) Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü:
- 1) Yabancıların toplumla olan karşılıklı uyumlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - 2) Başkanlığın görev alanıyla ilgili konularda kamuoyunu bilgilendirmek ve toplumsal bilinci artırmaya yönelik çalışmalar yapmak.
 - 3) Yabancılarla yönelik uyum faaliyetlerinde kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşlarla gerektiğinde işbirliği yapmak.
 - 4) Yabancılarla yönelik iletişim merkezinin işletilmesi, koordinasyonu ve denetimini sağlamak.
 - 5) Kurumsal iletişim çalışmalarını planlamak ve yürütmek.
 - 6) Göç alanında belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek.
 - 7) Göç Kurulunun sekretarya hizmetlerini Başkanlık adına yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek.
 - 8) Göç alanına ilişkin projeleri yürütmek, izlemek ve koordine etmek.

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların
Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- 9) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerinin programlanmasına ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütülen çalışmaları ve projeleri izlemek, bu çalışmalar ve projelerin uluslararası standartlara uygun şekilde yürütülmesine destek vermek.
 - 10) Göç alanına ilişkin inceleme, araştırma ve etki analizleri yapmak, yaptırmak ve değerlendirmek.
 - 11) Yıllık göç raporunu hazırlamak ve yayımlamak.
 - 12) Göç alanına ilişkin ulusal ve uluslararası istatistiklerin derlenmesi, raporlanması, analiz edilmesi çalışmalarını yürütmek.
 - 13) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- d) Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü:
- 1) Başkanlığın görev alanıyla ilgili bilgi sistemleri kurmak, işletmek ve işlettirmek.
 - 2) 6458 sayılı Kanun ve bu Bölüm kapsamındaki kişisel verilerin alınması, korunması, saklanması ve kullanılmasına ilişkin altyapı iş ve işlemlerini yürütmek.
 - 3) Başkanlık birimleri arasında haberleşmeyi yürütmek, elektronik evrakın kayıt, tasnif ve dağıtımını sağlamak, bilişim ve haberleşme ihtiyaçları ile bağlantılı yazılımları temin etmek, oluşturmak ve geliştirmek.
 - 4) Taşıyıcılardan ülkemize giriş-çıkış yapan ve ülkemiz sınırları içerisinde seyahat eden yolculara ve mürettebata ilişkin uluslararası düzeyde standartları belirlenmiş olan yolcu verilerinin alınması, korunması, saklanması ve kullanılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
 - 5) Başkanlığın bilgi güvenliğine ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek ve gerekli tedbirleri almak.
 - 6) İlgili kurum ve kuruluşlarla gerekli bilişim entegrasyonuna ve veri paylaşımına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
 - 7) Başkanlığın insan gücü politikası ve planlaması ile insan kaynakları sisteminin geliştirilmesi ve performans ölçütlerinin oluşturulması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak.
 - 8) Başkanlık personelinin atama, nakil, terfi, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek.
 - 9) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak.
 - 10) 5018 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kiralama ve satın alma işlemlerini yürütmek, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısıtma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak.
 - 11) Başkanlığın taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek.
 - 12) Genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.
 - 13) Başkanlığın sivil savunma ve seferberlik ile afet ve acil durum hizmetlerini planlamak ve yürütmek.

- 14) 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak.
 - 15) Kabul ve barınma merkezleri, geri gönderme merkezleri, insan ticareti mağdurları sığınma evleri ve ihtiyaç duyulan diğer merkezlerin temin, yapım, onarım ve tefrişat işlemlerini gerçekleştirmek.
 - 16) Başkanlığın görev alanıyla ilgili eğitim faaliyetlerini planlamak ve uygulamak.
 - 17) Seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek.
 - 18) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- e) Rehberlik ve Denetim Başkanlığı:
- 1) Başkanlık teşkilatı ile 6458 sayılı Kanun çerçevesindeki yetkili aracı kurumların her türlü işlem ve faaliyetlerine ilişkin denetim, inceleme ve soruşturma işlemlerini yapmak.
 - 2) Başkanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatında istihdam edilen personelin iddia edilen usulsüzlük ve disiplinsizlikleri ile ilgili olarak araştırma, inceleme ve soruşturma yapmak.
 - 3) Denetime ilişkin standartları belirlemek ve geliştirmek, rehberler hazırlamak.
 - 4) Başkanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatının işlem ve faaliyetlerinin hukuka uygun yürütülmesine, verimlilik, etkililik ve tutumluluğun sağlanmasına yönelik rehberlik hizmetleri vermek, yürütülen eğitim ve rehberlik çalışmalarına katkı sağlamak, personelin yıllık genel hizmet içi eğitim programlarına ve bunların uygulanmasına ilişkin olarak görüş bildirmek.
 - 5) Başkanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatının görev, hizmet ve amaçlarını daha iyi gerçekleştirmesi ile mevzuata, kalkınma planı, stratejik plan ve programlara uygun çalışmasını temin etmeye yönelik olarak incelemeler yapmak ve uygulamada görülen aksaklıklar hakkında öneriler sunmak.
 - 6) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- f) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı:
- 1) Başkanlığın görev alanıyla ilgili konularda diğer ülkeler ve uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşlarla iletişim ve işbirliğini yürütmek, gerekli bağlantıyı ve koordinasyonu sağlamak, yeni işbirliği alanlarına yönelik çalışmalar yapmak.
 - 2) Başkanlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda Avrupa Birliği ile ilişkilerin yürütülmesini sağlamak.
 - 3) Başkanlık personelinin yurtdışında geçici görevlendirilmeleriyle ilgili işlemleri yürütmek.
 - 4) Başkanlığın görev alanıyla ilgili ülkeye gelen yabancı heyet ve yetkililerin ziyaretlerini programlamak, uluslararası toplantı, konferans, seminer ve benzeri faaliyetlerin düzenlenmesiyle ilgili çalışma yapmak, koordinasyonu sağlamak.

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- 5) Başkanlığın görev alanına giren konularda yabancı ülkelerde gerçekleştirilen faaliyet ve gelişmeleri izlemek.
- 6) Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerde göç konularında görev yapan yetkililerle temasları yürütmek.
- 7) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- g) Hukuk Müşavirliği:
 - 1) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak.
 - 2) Gerekli görülmesi hâlinde insan ticareti mağduru hakkında açılacak ya da açılan her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılmak.
 - 3) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- ğ) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği:
 - 1) Başkanlığın basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetlerini planlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usul ve ilkelere göre yürütülmesini sağlamak.
 - 2) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- h) Özel Kalem Müdürlüğü:
 - 1) Başkanın resmi ve özel yazışmalarını yürütmek.
 - 2) Başkanın her türlü protokol ve tören işlerini düzenlemek ve yürütmek.
 - 3) Başkanın ziyaret, davet, karşılama ve uğurlama, ağırlama, milli ve dini bayramlarla ilgili hizmetlerini düzenlemek, yürütmek ve diğer kuruluşlarla koordine etmek.
 - 4) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Taşra teşkilatı

Madde 162 – (1) Başkanlık, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.¹⁰¹

Yurtdışı teşkilatı¹⁰²

Madde 163 – (1) Başkanlık, yurtdışı teşkilatına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri şunlardır:

101 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 24 üncü Maddesiyle bu Maddede yer alan "Genel Müdürlük" ibaresi "Başkanlık" şeklinde değiştirilmiştir.

102 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 25 inci Maddesiyle bu Maddede yer alan "Genel Müdürlük" ibareleri "Başkanlık" şeklinde, "Genel Müdürlüğün" ibareleri "Başkanlığın" şeklinde, "Genel Müdürlüğe" ibaresi "Başkanlığa" şeklinde ve "Genel Müdürlükçe" ibareleri "Başkanlıkça" şeklinde değiştirilmiştir.

- a) Görevli oldukları ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarla Başkanlık arasında göç alanına ilişkin iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.
 - b) Başkanlığın görev alanına giren konulardaki gelişmeleri izlemek ve Başkanlığa iletmek.
 - c) Buldukları ülkeyle ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek.
 - ç) Düzensiz göçe konu yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak.
 - d) Menşe ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek.
 - e) Başkanlıkça insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin olarak verilecek görevleri yapmak.
 - f) Görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmek.
 - g) Başkanlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.
- (3) Konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri şunlardır:
- a) Konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak.
 - b) Başvurularla ilgili bilgi ve belgeleri toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak.
 - c) Konsolosluklarca karara bağlanabilecek vize başvurularını doğrudan, ikamet izni başvurularını ise Başkanlığın kararını gerektiren vize başvurularını ise Başkanlığın kararını aldıktan sonra konsolosun onayına sunmak.
 - ç) Türkiye'den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancıların, gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak.
 - d) Görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak.
 - e) Göç alanına ilişkin konsoloslar tarafından verilen diğer görevleri yürütmek.
 - f) Başkanlıkça verilecek diğer görevleri yürütmek.

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu¹⁰³

Madde 164 – (1) Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Başkanlık temsilcisi başkanlığında, Adalet ve Dışişleri bakanlıklarınca görevlendirilen birer temsilci ve bir göç uzmanından oluşur. Komisyona, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği temsilcisi gözlemci olarak katılmak üzere davet edilebilir. Başkanlık merkez veya taşra teşkilatında, bir veya birden fazla komisyon kurulabilir. Başkanlık temsilcisi ve göç uzmanı iki yıl, diğer üyeler ise en az bir yıl için asıl ve yedek olmak üzere belirlenir. Komisyon başkan ve üyelerine, görevleri süresince ek görev verilmez.

¹⁰³ 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 26 ncı Maddesiyle bu Maddede yer alan "Genel Müdürlük" ibareleri "Başkanlık" şeklinde ve "Genel Müdürün" ibaresi "Başkanın" şeklinde değiştirilmiştir.

- (2) Komisyonun görevleri şunlardır:
 - a) İdari gözetim kararları ve kabul edilemez başvurularla ilgili kararlar ile hızlandırılmış değerlendirme sonucu verilen kararlar hariç, uluslararası koruma başvuruları hakkında verilen kararlar ile başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahibi hakkındaki diğer kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek.
 - b) Uluslararası korumanın sona ermesi ya da iptaline yönelik kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek.
- (3) Komisyonlar, doğrudan Başkanın koordinasyonunda çalışır.

İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu

Madde 164/A- (Ek: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/27 md.)

- (1) İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu, ilgili İçişleri Bakan Yardımcısının başkanlığında toplanır.
- (2) Kurul insan ticareti suçunu önleme ve bu suçla etkin mücadeleye ilişkin stratejilerin oluşturulması konusunda kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamakla görevlidir.
- (3) Kurulun kararları, kamu kurum ve kuruluşlarınca öncelikle değerlendirilir.
- (4) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Göç Araştırmaları Merkezi

Madde 164/B- (Ek: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/27 md.)

- (1) Göç alanında bilimsel araştırma ve incelemelerde bulunmak, bölgesel ve uluslararası gelişmeleri değerlendirmek, bu gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarını incelemek ve bunlara ilişkin raporlama ve yayın faaliyetlerini yürütmek; göç uygulamalarını izlemek ve önerilerde bulunmak üzere Göç Araştırmaları Merkezi kurulmuştur.
- (2) Göç Araştırmaları Merkezi, göç alanına ilişkin faaliyetler yürütmek üzere kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve üniversitelerde bulunan göç araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.
- (3) Göç Araştırmaları Merkezinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

İl ve ilçe göç koordinasyon kurulları

Madde 164/C- (Ek: RG-29/10/2021-31643-C.K-85/27 md.)

- (1) Gerekli görülen il ve ilçelerde, il ve ilçe göç koordinasyon kurulları oluşturulabilir. Koordinasyon kurullarının çalışma usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir.

Geçici görevlendirme¹⁰⁴

Madde 165 – (1) 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci Maddesine göre Başkanlığın görev alanıyla ilgili konularda çalıştırılmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilebilir. Görevlendirilecek personel sayısı, mevcut personelin yüzde otuzunu aşamaz.

Personele ilişkin hükümler¹⁰⁵

Madde 166 – (1) Başkanlık merkez teşkilatında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci Maddesine göre Göç Uzmanı ve Göç Uzman Yardımcısı; taşra teşkilatında 657 sayılı Kanunun ek 44 üncü Maddesine göre İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.

- (2) (Ek:RG-29/10/2021-31643-C.K-85/29 md.) Başkanlıkta 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü Maddesine göre denetçi ve denetçi yardımcısı istihdam edilir. Bunlar mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu Maddesi uyarınca bağımsız genel müdürlük müfettiş ve müfettiş yardımcısına denktir.
- (3) (Ek:RG-29/10/2021-31643-C.K-85/29 md.) Başkan, Başkan Yardımcıları ile Rehberlik ve Denetim Başkanı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu Maddesi uyarınca sırasıyla Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Yardımcıları ile Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanına denktir.
- (4) Başkanlıkta 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı Maddesine göre özel bilgi ve uzmanlığı gerektiren işlerde sözleşmeyle uzman istihdam edilebilir.

Çalışma grupları

Madde 167 – (Değişik:RG-29/10/2021-31643-C.K-85/30 md.)

- (1) Başkanlık merkez ve taşra teşkilatında, görev alanına giren hizmetleri yürütmek üzere çalışma grupları oluşturulabilir. Gerekli görülmesi halinde, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanlar çalışma gruplarına dahil edilebilir.

Geçiş hükümleri

Geçici madde 1- (Ek:RG-29/10/2021-31643-C.K-85/31 md.)

- (1) Bu Maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Göç İdaresi Başkanlığında Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Yabancılar Dairesi Başkanı, Uluslararası Kori-

104 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 28 inci Maddesiyle bu Maddede yer alan “Genel Müdürlüğün” ibaresi “Başkanlığın” şeklinde ve “Genel Müdürlükte” ibaresi “Başkanlıkta” şeklinde değiştirilmiştir.

105 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 29 uncu Maddesiyle bu Maddede yer alan “Genel Müdürlük” ibaresi “Başkanlık” şeklinde, “Genel Müdürlükte” ibaresi “Başkanlıkta” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasından sonra gelmek üzere ikinci ve üçüncü fıkra eklenmiş ve sonraki fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

Bakanlıklara Bağlı, İlişkili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

ma Dairesi Başkanı, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanı, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanı, Uyum ve İletişim Dairesi Başkanı, Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanı, Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı, Eğitim Dairesi Başkanı kadrolarında bulunanların görevleri hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer.

- (2) Mevzuatta Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar Göç İdaresi Başkanlığına, Göç İdaresi Genel Müdürüne yapılan atıflar ise Göç İdaresi Başkanına yapılmış sayılır.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TAŞRA TEŞKİLATI KURULUŞ, GÖREV VE ÇALIŞMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 14/11/2013

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 28821

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatı olan il ve ilçe göç idaresi müdürlüklerinin kuruluş, görev, çalışma usul ve esaslarını düzenlemek, bu birimlerde görevli personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek; bu müdürlüklerin iş ve işlemlerinin idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak düzenli, insan odaklı, uyumlu, hızlı, etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır.

(2) Bu Yönetmelik, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü taşra teşkilatının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile taşra teşkilatında yer alan birimlerin görev tanımları ve çalışmalarına ilişkin usul ve esasları ile bu teşkilatta çalışan personeli kapsar.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 106'ncı, 109'uncu ve 121'inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakan: İçişleri Bakanı,
- b) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- c) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- ç) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- d) İl Müdürü: İl Göç İdaresi Müdürünü,
- e) İl Müdürlüğü: İl Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- f) İlçe Müdürü: İlçe Göç İdaresi Müdürünü,
- g) İlçe Müdürlüğü: İlçe Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- ğ) Kanun: 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Görevler

İl ve ilçe müdürlüklerinin kuruluşu

Madde 4 – (1) Kanununun 109'uncu maddesi uyarınca her ilde il müdürlüğü ve ilçelerde ilgili mevzuat uyarınca ilçe müdürlüğü kurulur.

- (2) Genel Müdürlük ihtiyaç duyulan il ve ilçelerde il müdürlüklerine bağlı olarak hizmet vermek üzere geri gönderme merkezi, kabul ve barınma merkezi ile insan ticareti mağdurları sığınma evi kurar, işletir veya işletir.
- (3) Kanun ve ilgili diğer mevzuatın öngördüğü iş ve işlemler; illerde, Genel Müdürlüğün taşra teşkilatı olarak kurulan ve valiliğe bağlı olarak görev yapan il müdürlüğü ile bu müdürlüğe bağlı geri gönderme merkezi, kabul ve barınma merkezi ile insan ticareti mağdurları sığınma evi; ilçelerde ise kaymakamlığa bağlı olarak görev yapan ilçe müdürlüğü tarafından yürütülür.
- (4) İl ve ilçe müdürlüklerinin çalışma usul ve esasları çıkarılacak yönergeyle belirlenir.

İl müdürlüğünün görevleri

Madde 5 – (1) Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde il müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Düzenli ve düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- b) Uluslararası korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- c) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- ç) 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında Genel Müdürlükçe belirlenen görevleri yürütmek.
- d) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- e) Vatansız kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- f) Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- g) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yaparak bu alanda koordinasyonu sağlamak.
- ğ) Yabancılar, uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleri ile vatansızlar ve insan ticareti mağdurlarının kendilerine mevzuat kapsamında tanınan haklara erişimini sağlamak amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.
- h) Kanunda öngörülen kurul ve komisyonların aldığı kararların uygulanması amacıyla çalışmalar yapmak.
- ı) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerine destek vermek ve bu faaliyetlerin sonuçlarını takip etmek, proje tekliflerini Genel Müdürlüğe sunmak.
- i) Görev alanlarıyla ilgili konularda üniversiteler, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle işbirliği yapmak.

- j) Genel Müdürlük göç araştırmalarına destek vermek.
- k) Kanun kapsamında işlem görenlerin kişisel verilerini ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak almak, korumak, saklamak ve kullanmak.
- l) Kanun ve diğer mevzuatla il müdürlüğüne verilen görev alanıyla ilgili verileri toplamak ve analiz etmek.
- m) İlde bulunan insan ticareti mağdurları sığınma evi, geri gönderme ile kabul ve barınma merkezlerinin iş ve işleyişine ilişkin Genel Müdürlükçe verilecek görevleri yapmak.
- n) İl müdürlüğünün işleyişi ve personeliyle ilgili düzenleyici tedbirleri almak ve uygulamak.
- o) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili iş ve işlemlerden dolayı Genel Müdürlük veya taşra birimleri husumetiyle açılan ve il müdürlüklerine intikal eden yargı mercilerindeki davaları ikame, takip ve müdafaa ile icra dosyalarını takip etmek.
- ö) Geri gönderme merkezleriyle ilgili olarak; düzensiz göçmenlerin geri gönderme merkezine giriş işlemlerini yapmak, geri gönderme merkezinin kural-lara uygun şekilde işleyişini sağlamak, geri gönderme merkezlerindeki sınır dışı edilecek yabancılarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek, yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetlerinin ücretsiz verilmesini sağlamak, yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, telefon hizmetlerine erişme imkânını sağlamak, yabancıya; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânını sağlamak, çocukların yüksek yararını gözetmek, aileler ve refakatsiz çocukların imkânlar ölçüsünde ayrı yerlerde kalmaları için uygun ortam hazırlamak, çocukların eğitim ve öğretimi konularında ilgili birimle iş-birliği yapmak, geri gönderme merkezini ziyaret etme izni verilen kurum veya kuruluşların ziyaretlerini sağlamak.
- p) Kabul ve barınma merkezleriyle ilgili olarak; uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek, bu kişilerin merkezlerin kapasitesine bağlı olarak barınma, iâşe, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak, merkezde barınanlarla ilgili sevk/takip ve merkezler arası koordinasyonu sağlamak, merkezin iyileştirilmesine yönelik gerekli çalışmaları koordine etmek.
- r) İnsan ticareti mağdurları sığınma evleriyle ilgili olarak; insan ticareti mağdurlarının sığınma evine giriş işlemlerini koordine etmek, insan ticareti mağdurlarının sığınma evinde barınmasını sağlamak, sağlık hizmetlerine, psikolojik desteğe, sosyal hizmet ve yardımlara, hukuki yardıma, eğitim ve öğretime, mesleki eğitim ve işgücü piyasasına ve diğer uygun görülen hizmetlere erişimini temin etmek, insan ticareti mağdurlarının bu alanda faaliyet gösteren ilgili sivil toplum kuruluşları ile uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanabilecek danışmanlık hizmetlerine erişimini temin etmek, insan ticareti mağduru çocuk ise 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun yetkili ve görevli kıldığı makam veya merciler ile iletişime geçmek, insan ticareti mağduru yabancı ise tercüme hizmeti sağlanması, vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsolosluluğuna, rızası halinde bilgi verilmesi, vatandaşı olduğu ülke büyükelçilik veya konsolosluk yetkilileriyle görüşme imkânı tanınmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, vatandaşı olduğu veya ikamet

ettiği ülkeye gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin güvenli geri dönüşlerinin yapılmasına ilişkin iş ve işlemleri kolluk ve ilgili makamlarla koordine içinde yürütmek.

- s) Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yapmak.

İl müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 6 – (1) İl müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmek.
 - b) Personelin performansını izlemek ve geliştirmek üzere önlemler almak, disiplin işlemlerini yürütmek.
 - c) İl Müdürlüğünün ve bağlı birimlerin faaliyet ve işlemlerini denetlemek, çalışmalarının etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için ihtiyaç planlaması yapmak ve ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak.
 - ç) Kurumu temsil etmek, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli olarak yürütülen hizmetlerin gerçekleştirilmesini sağlamak.
 - d) Genel Müdürlük tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- (2) İl müdürü, sınırları açıkça belirtilmek ve yazılı olmak şartıyla yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilir. Yetki devri, yazılı olarak ilgililere duyurulur.
- (3) İl müdürü;
- a) Sahip olduğu ve Genel Müdür tarafından kendisine devredilen yetkileri kullanmaktan, görevlerin mevzuata, kalkınma planı, stratejik plan ve yıllık programlarda yer alan esaslara uygun ve zamanında yapılmasından dolayı Genel Müdürlüğe,
 - b) Kendisine verilen görevlerin, valiliğin mevzuatla haiz olduğu görev, yetki ile çalışma esas ve ilkelerine göre yürütülmesinden valiliğe,
- karşı sorumludur.

İlçe müdürlüğünün görevleri

Madde 7 – (1) Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde ilçe müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Düzenli ve düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- b) Uluslararası korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- c) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- ç) 5543 sayılı Kanun kapsamında Genel Müdürlükçe belirlenen görevleri yürütmek.
- d) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- e) Vatansız kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- f) Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

- g) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yaparak bu alanda koordinasyonu sağlamak.
 - ğ) Yabancılar, uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleri ile vatansızlar ve insan ticareti mağdurlarının kendilerine mevzuat kapsamında tanınan haklara erişimini sağlamak amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.
 - h) Kanunda öngörülen kurul ve komisyonların aldığı kararların uygulanması amacıyla çalışmalar yapmak.
 - ı) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerine destek vermek ve bu faaliyetlerin sonuçlarını takip etmek, proje tekliflerini İl Müdürlüğüne sunmak.
 - i) Görev alanlarıyla ilgili konularda üniversiteler, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle iş birliği yapmak.
 - j) Kanun kapsamında işlem görenlerin kişisel verilerini ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak almak, korumak, saklamak ve kullanmak.
 - k) Kanun ve diğer mevzuatla il müdürlüğüne verilen görev alanıyla ilgili verileri toplamak ve analiz etmek.
 - l) İlçe müdürlüğünün işleyişi ve personeliyle ilgili her türlü düzenleyici tedbiri almak ve uygulamak.
 - m) İl Müdürlüğüne verilecek diğer görevleri yapmak.
- (2) İlçe müdürlüğü, birinci fıkrada sayılan görevler ile Kanun ve ilgili diğer mevzuat kapsamında Genel Müdürlükçe belirlenen ve valilikçe devredilen yetki çerçevesinde verilen görevlerin ifasından sorumludur.

İlçe müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 8 – (1) İlçe müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmek.
 - b) Personelin performansını izlemek ve geliştirmek üzere önlemler almak, disiplin işlemlerini yürütmek.
 - c) İlçe Müdürlüğünün ve bağlı birimlerin faaliyet ve işlemlerini denetlemek, çalışmalarının etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için ihtiyaç planlaması yapmak ve ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak.
 - ç) Kurumu temsil etmek, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli olarak yürütülen hizmetlerin gerçekleştirilmesini sağlamak.
 - d) İl müdürlüğü tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- (2) İlçe müdürü, sınırları açıkça belirtilmek ve yazılı olmak şartıyla yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilir. Yetki devri, yazılı olarak ilgililere duyurulur.
- (3) İlçe müdürü;
- a) Sahip olduğu ve il müdürü tarafından kendisine devredilen yetkileri kullanmaktan, görevlerin mevzuata, kalkınma planı, stratejik plan ve yıllık prog-

ramlarda yer alan esaslara uygun ve zamanında yapılmasından dolayı il müdürlüğüne,

- b) Kendisine verilen görevlerin, valiliğin mevzuatla haiz olduğu görev, yetki ile çalışma esas ve ilkelerine göre yürütülmesinden kaymakamlığa,

karşı sorumludur.

İl ve ilçe müdürlüğü personeli

Madde 9 – (1) İl ve ilçe müdürlükleri; il veya ilçe müdürü ile iş yoğunluğu dikkate alınarak il göç uzmanı, il göç uzman yardımcısı, avukat, mütercim, çözümleyici, programcı, sosyolog, psikolog, sosyal çalışmacı ve diğer personelden oluşturulur.

- (2) İl müdürlüğüne bağlı müdürlükler; merkez müdürü veya insan ticareti mağdurları sığınma evi müdürü ile iş yoğunluğu dikkate alınarak il göç uzmanı, il göç uzman yardımcısı, avukat, mütercim, çözümleyici, programcı, sosyolog, psikolog, sosyal çalışmacı ve diğer personelden oluşturulur.

İl göç uzmanı ve uzman yardımcılarının görev ve sorumlulukları

Madde 10 – (1) İl göç uzmanı ve uzman yardımcısının görev, yetki ve sorumluluklarında; 11/7/2013 tarihli ve 28704 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İl Göç Uzmanlığı Yönetmeliğinde belirtilen hükümler uygulanır.

- (2) Verilen işleri mevzuata, stratejik plan ve yıllık programlara uygun olarak ve süresi içinde yerine getirmekten dolayı uzmanlar il/ilçe müdürüne karşı, uzman yardımcılar ise birlikte çalıştıkları uzmana ve il/ilçe müdürüne karşı sorumludur.

İl ve ilçe müdürlüğünde çalışan diğer personelin görev ve sorumlulukları

Madde 11 – (1) İl ve ilçe müdürlüklerinde görev yapan diğer personel, kendisine verilen görevleri zamanında, mevzuata, kalkınma planı, stratejik plan ve yıllık programlarda yer alan esaslara ve müdürlüğün mevzuatla haiz olduğu görev, yetki ve çalışma esas ve ilkelerine göre yürütülmesinden il ve ilçe müdürüne karşı sorumludur.

İl ve ilçe müdürlükleri ile ilgili diğer hususlar

Madde 12 – (1) İlçe müdürlüğü bulunmayan ilçelerde, Genel Müdürlüğün görev ve yetki alanına ilişkin hususlardaki iş ve işlemler il müdürlüğü tarafından yürütülür.

- (2) İl ve ilçe müdürlüklerinin kendi aralarında, Genel Müdürlük ve diğer kurum ve kuruluşlar ile yapacağı yazışmalar, Vali veya Kaymakam ya da yetki verdiği görevlilerin imzaları ile yapılır. Ancak, teknik, istatistikî bilgileri içeren ve mali konulardaki yazışmalar doğrudan yapılabilir.
- (3) İl ve ilçe müdürlükleri, yabancı ülke, uluslararası kurum ve kuruluşlar ile doğrudan yazışma yapamaz, diyalog kuramaz. Ancak, Genel Müdürlük tarafından uygun görülmesi halinde uluslararası kurum ve kuruluşlar ile diğer ülkelerin göç idareleriyle ortak proje ve çalışmalar yürütebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İş ve işlemlerin yürütülmesi

Madde 13 – (1) İl ve ilçe müdürlüklerinde çalışma konuları ile bürolardaki iş ve işlemlerin yürütülmesinde uyulacak ilke, kural ve esaslar, kullanılacak formlar ve iş akışı ile diğer teknik hususlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(2) Genel Müdürlük, gerekli gördüğü hallerde, idari düzenlemeler ile uygulamaya yön verebilir.

Yönetmelikte hüküm bulunmayan haller

Madde 14 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hususlarda 8/6/2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Madde 15 – (1) Bu Yönetmeliğin;

- a) 5, 6, 7 ve 8’inci maddeleri 11/4/2014 tarihinde,
- b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 16 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

Karar Sayısı: 2018/11464

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatında ekli listede belirtilen yerlerde ilçe göç idaresi müdürlüğü kurulması; İşçileri Bakanlığının 16/1/2018 tarihli ve 227 sayılı yazısı üzerine, 27/9/1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanununun 17'inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 19/2/2018 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI

Binali YILDIRIM

Başbakan

B. BOZDAĞ Başbakan Yardımcısı	M. Şimşek Başbakan Yardımcısı	F. IŞIK Başbakan Yardımcısı	R. AKDAĞ Başbakan Yardımcısı
H. ÇAVUŞOĞLU Başbakan Yardımcısı	A. GÜL Adalet Bakanı	F.B.SAYAN KAYA Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı	Ö. ÇELİK Avrupa Birliği Bakanı
F. ÖZLÜ Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı	J. SARIEROĞLU Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	M. ÖZHASEKİ Çevre ve Şehircilik Bakanı	M. ÇAVUŞOĞLU Dışişleri Bakanı
N. ZEYBEKÇİ Ekonomi Bakanı	B. ALBAYRAK Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	O.A. BAK Gençlik ve Spor Bakanı	A.E. FAKIBABA Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı
B. TÜFENKÇİ Gümrük ve Ticaret Bakanı	S. SOYLU İçişleri Bakanı	L. ELVAN Kalkınma Bakanı	N. KURTULMUŞ Kültür ve Turizm Bakanı
N. AĞBAL Maliye Bakanı	İ. YILMAZ Milli Eğitim Bakanı	N. CANIKLI Milli Savunma Bakanı	
V. EROĞLU Orman ve Su İşleri Bakanı	A. DEMİRCAN Sağlık Bakanı	A. ARSLAN Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı	

19/2/2018 TARİHLİ VE 2018/11464 SAYILI KARARNAMENİN EKİ

S.NO	İL	İLÇE	ADI
1	ADANA	Ceyhan	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
2	AĞRI	Doğubayazıt	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
3	ANKARA	Altındağ	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
4	ANTALYA	Alanya	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Kaş	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Kemer	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Manavgat	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
5	AYDIN	Didim	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Kuşadası	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Efeler	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
6	BALIKESİR	Ayvalık	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
7	ÇANAKKALE	Ayvacık	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
8	ERZURUM	Aşkale	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
9	GAZİANTEP	Oğuzeli	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
10	HATAY	Reyhanlı	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		İskenderun	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
11	İSTANBUL	Beşiktaş	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Beylikdüzü	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Pendik	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Kadıköy	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Sultanbeyli	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Bakırköy	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Fatih	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Küçükçekmece	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Ataşehir	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Başakşehir	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
Gaziosmanpaşa	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü		
12	KIRKLARELİ	Pehlivanköy	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
13	KOCAELİ	Gebze	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
14	MALATYA	Yeşilyurt	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
15	MUĞLA	Bodrum	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Fethiye	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Marmaris	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
16	ŞANLIURFA	Suruç	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Akçakale	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü
		Ceylanpınar	İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü

KABUL VE BARINMA MERKEZLERİ İLE GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNİN KURULMASI, YÖNETİMİ, İŞLETİLMESİ, İŞLETTİRİLMESİ VE DENETİMİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 22.04.2014

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 28980

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı kabul ve barınma merkezleri ile geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, işlettirilmesi, işlettirilmeye ilişkin protokol esaslarının belirlenmesi, bu merkezlerde verilecek hizmetlerin çeşit ve niteliği, denetimi, kurumlar arası işbirliği ile çalışanların görev ve sorumluluklarıyla, mali konulara ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik; 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 58 ve 95'inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- b) Geçici merkez: Olağanüstü veya acil durumların ortaya çıkması halinde kabul ve barınma veya geri gönderme merkezi olarak kurulan merkezleri,
- c) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- ç) Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri,
- d) İl müdürlüğü: İl Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- e) İl müdürü: İl Göç İdaresi Müdürünü,
- f) İşletme: Merkezlerin, yönetim birimi görev alanına giren hizmetlerin bizzat; barınma, beslenme, güvenlik, sağlık, psikolojik destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin de bizzat ya da hizmet satın alması yöntemiyle yerine getirilmesi,
- g) İşlettirme: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 58'inci ve 95'inci maddelerine istinaden; merkezlerin, yönetim

birimi görev alanına girmeyen barınma, beslenme, güvenlik, sağlık, psikolojik destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin Kanunda belirtilen kurumlara bedeli karşılığında protokol yapmak suretiyle gördürülmesi,

- ğ) Kabul ve barınma merkezi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerinin beslenme, barınma, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Genel Müdürlük tarafından kurulan, valiliklerce (il müdürlüğü) doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri,
- h) Kamu yararına çalışan dernek: 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun 27'nci maddesine göre tespit edilmiş derneği,
- ı) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- i) Merkez: Kabul ve barınma ile geri gönderme merkezlerini,
- j) Müdür: Kabul ve barınma ile geri gönderme merkezlerinin yönetiminden sorumlu kişiyi,
- k) Özel ihtiyaç sahibi: Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,
- l) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan kişileri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezlerin Çalışma Esasları ile Kuruluşu, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi, Güvenliği ve Diğer Hükümler

Merkezlerin çalışma esasları

Madde 4 – (1) Merkezlerin kurulması, işletilmesi ve işlettirilmesinde ve bu Yönetmelik kapsamında verilecek hizmetlerin yerine getirilmesinde aşağıdaki usul ve esaslara göre hareket edilir:

- a) Yaşam hakkının korunması.
- b) İnsan odaklı yaklaşım.
- c) Refakatsiz çocuğun yüksek yararının gözetilmesi.
- ç) Özel ihtiyaç sahiplerine öncelik tanınması.
- d) Kişisel bilgilerin gizli tutulması.
- e) Yapılacak işlemlerde ilgililerin bilgilendirilmesi.
- f) Barınanların sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi.

- g) Barınanların inanç ve ibadet özgürlüklerine saygı gösterilmesi.
- ğ) Barınanlara dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin hizmet verilmesi.

Kuruluş

Madde 5 – (1) Geri gönderme merkezleri, ihtiyaç olan il ve ilçelerde Genel Müdürlüğün teklifi üzerine, Bakanlık onayıyla kurulur.

- (2) Kabul ve barınma merkezleri, ihtiyaç olan il ve ilçelerde valiliğin teklifi üzerine Genel Müdürlüğün onayıyla veya resen Genel Müdürlük tarafından kurulur.
- (3) Genel Müdürlük, acil veya olağanüstü durumlarda, konusu, amacı ve süresi kuruluş onayında belirtilmek kaydıyla geçici merkezler kurabilir.
- (4) Merkezlere ait standartlar, Genel Müdürlükçe belirlenir.
- (5) Merkezlere yerleştirme ve merkezlerin kapasite yönetimi, merkezlerin kapasitesi ve idari gerekliliklerine bağlı olarak Genel Müdürlük tarafından yapılır.

Merkezlerin işletilme şekli

Madde 6 – (1) Merkezler, Kanunun 58'inci ve 95'inci maddeleri çerçevesinde işletilir veya işlettirilebilir.

Merkezlerin işletilmesi

Madde 7 – (1) Merkezlerin doğrudan işletilmesi halinde merkezlerde sağlanacak hizmetler, satın alma yoluyla da yürütülebilir.

Merkezlerin protokol yapmak suretiyle işletirilmesi

Madde 8 – (1) Merkezler, doğrudan işletilebileceği gibi Kanunun 58'inci ve 95'inci maddelerine istinaden; yönetim birimi görev alanına girmeyen beslenme, barınma, temizlik, güvenlik, sağlık, sosyal ve psikolojik destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin gördürülebilmesi amacıyla aşağıdaki kurumlara işlettirilebilir:

- a) Kamu kurum ve kuruluşları.
 - b) Türkiye Kızılay Derneği.
 - c) Kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlar.
- (2) Protokolle işlettirilen merkezlerde beslenme, barınma, temizlik, sağlık, sosyal ve psikolojik destek, eğitim, iç ve dış güvenlik gibi hizmetler, protokolün tarafı olan ve işletmecilik hizmetlerini sunmakla yükümlü kurumlarca yerine getirilir. Ancak valilikçe, ihtiyaç duyulduğunda, iç ve dış güvenliğin sağlanması amacıyla genel kolluk birimleri merkezlerde görevlendirilebilir.
 - (3) Merkezlerin, Kanunun 58'inci ve 95'inci maddelerine istinaden işletirilmesi halinde; Genel Müdürlük ile ilgili kurumlar arasında protokol yapılır. Protokolde, merkezlerin işletirilmesine ilişkin aşağıdaki hususlar yer alır:
 - a) Konu.
 - b) Amaç.

- c) Kapsam.
 - ç) Yönetim ve işletme.
 - d) Denetim.
 - e) Görevlendirilecek personel.
 - f) Merkez binalarının temini.
 - g) Tarafların yükümlülükleri.
 - ğ) Mali hususlar.
 - h) Merkezlerden faydalanacaklar.
 - ı) Ortak yükümlülükler ve genel hususlar.
 - i) Yürürlük ve süre.
 - j) Anlaşmazlıkları çözümü.
 - k) Fesih.
 - l) Diğer hususlar.
- (4) Merkezlerin işlettirilmesi halinde, protokolde yer alan hizmetlerle ilgili Genel Müdürlük tarafından ilgili kuruma yapılacak ödemeler; protokolde yer alan mali hususlar başlığı altında tespit edilecek olup; ödeme şekli ödemeye esas fatura ve ödemeye ilişkin evrakların işlettirilen kurum tarafından hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilmesini takiben yapılır.
- (5) Genel Müdürlük protokolde, hangi merkezlerin işlettirileceği, hangi merkezlerde hangi hizmetlerin verdirileceği gibi hususlara da yer verir.
- (6) Genel Müdürlük ile ilgili kurumlar arasında imzalanan protokoller talep edilmesi halinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Merkezlerin yönetimi

Madde 9 – (1) Merkezlerin bizzat işletilmesine veya işlettirilmesine bakılmaksızın yönetim, gözetim, denetim ve koordinasyonu yetkisi; merkez müdürü ve ona bağlı yönetim birimi tarafından yerine getirilecek olup devredilmeyecektir.

- (2) Merkez müdürü yönetim, denetim, gözetim ve koordinasyon görevini doğrudan ve yönetim birimi aracılığıyla yerine getirir.

Merkez müdürü ve görevleri

Madde 10 – (1) Merkez müdürü, merkezin en üst amiri olup, görevlerinden dolayı merkezin bulunduğu yerin il müdürüne karşı sorumludur.

- (2) Merkez müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:
- a) İlgili mevzuat çerçevesinde merkezi yönetmek.
 - b) Kurum personeli üzerinde mevzuatın öngördüğü şekilde yönetim, gözetim, denetim ve koordinasyon yetkisini kullanmak.
 - c) Merkez hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli plan ve programları hazırlamak, personel ve birimler arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak.
 - ç) Merkezin ihtiyaçlarıyla ilgili konularda il müdürlüğüne talepte bulunmak.

- d) Merkezin iç ve dış güvenliğiyle ilgili tedbirleri almak, bu tedbirleri ilgili kolluk birimleriyle paylaşmak ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak.
- e) Merkezde sağlık koşullarına uygun ortamın sağlanması için gerekli tedbirleri almak.
- f) İhtiyaç duyulan alanlarda kamu kurum ve kuruluşlarıyla etkin işbirliği yapmak.
- g) Merkezin acil durum plânlarını yapmak ve bu plânın uygulanmasını takip etmek. çalışanları ve merkezde kalanları plân hakkında bilgilendirmek.
- ğ) Mevzuat kapsamında yapısal ve idari her türlü tedbiri almak.
- h) Protokolle işlettirilen merkezlerde, protokole uygunluk denetim ve gözetimi yapmak.
- ı) Kayıtların ve biyometrik verilerin mevzuata uygun şekilde alınmasını, saklanması ve kullanılmasını sağlamak.
- i) İdari gözetim altında tutulan yabancıların kaçmalarını önlemek için gerekli tedbirleri almak.
- j) Genel Müdürlük veya il müdürü tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Merkez müdürlüğünün görevleri

Madde 11 – (1) Merkez müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Merkeze kabul işlemlerinin yapılması.
- b) Uluslararası koruma başvurusu yapan yabancıların taleplerinin il müdürlüğüne iletilmesi.
- c) Merkeze yerleştirilenlerin mevzuat çerçevesinde kayıtlarının ve biyometrik verilerinin alınması.
- ç) İstatistiki verilerin oluşturulması.
- d) Tercümanlık ve rehberlik hizmetlerinin sağlanması.
- e) Merkezlerde barınanların merkez içerisindeki genel yerleşim planlarının yapılması ve düzenlenmesi.
- f) Protokol yapılarak işlettirilen merkezlerde, protokol hükümlerinin uygulanmasının takip edilmesi ve aksaklıkların derhal il müdürüne iletilmesi.
- g) Merkezlerin işleyişine ilişkin Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslar ile hizmet standartlarının yerine getirilmesiyle ilgili iş ve işlemlerin takip edilmesi.
- ğ) Merkezler arasındaki nakillerde veya sınır dışı edilmek üzere sınır kapılarına intikallerin sağlanmasında sorumlu kolluk birimleriyle koordinasyonun sağlanması.
- h) Merkezlerde barınanların, yakınlarına, notere, yasal temsilciye, avukata, ziyaretçilerine, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisine, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisine erişebilmeleri ve bunlarla görüşme yapabilmelerinin koordine edilmesi.
- ı) Merkezde çalışan personelin özlük iş ve işlemlerinin yürütülmesi.

- i) Gerekli olduğunda, İl müdürlüğü kanalıyla diplomatik temsilcilikler veya konsolosluklarla temasa geçilmesi, buna ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi.
- j) Kolluk birimleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyonun sağlanması.
- k) İl müdürlüğü tarafından verilen diğer iş ve işlemlerin yapılması.

Merkezlerin güvenliği

Madde 12 – (1) Bizzat işletilen merkezlerde, iç ve dış güvenlik hizmeti; genel kolluk birimlerince sunulabileceği gibi, özel güvenlik hizmeti sağlayan kurumlardan hizmet satın alma yoluyla da sağlanabilir.

- (2) Protokolle işletirilen merkezlerin iç ve dış güvenliğinden, protokolün tarafı olan ve hizmetleri yerine getiren kurum sorumludur. Protokolle işletirilen merkezlerin iç ve dış güvenliğinin ne şekilde sağlanacağı hususu protokolde belirlenir.
- (3) Genel Müdürlük, merkezlerin güvenliğinin hangi usulle sağlanacağı hususunu valiliklerle koordineli şekilde belirler.

Kayıtlar ve merkezlerle ilgili elektronik takip sistemi

Madde 13 – (1) Genel Müdürlük, merkezlerin etkin bir şekilde yönetilmesi ve koordine edilmesi amacıyla elektronik takip sistemi kurar, veri tabanı ve internet ağı oluşturur.

- (2) Merkezlerle ilgili olarak elektronik ortamda girilen veriler, Genel Müdürlük merkezi veri tabanında muhafaza edilir.
- (3) Merkezlerde tutulacak tüm kayıtlar ile bunların ne kadar süreyle saklanacağıyla ilgili hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerde Verilecek Hizmetler, Ödenek, Denetim, Mali ve Diğer Hükümler

Merkezlerde verilecek hizmetler

Madde 14 – (1) Merkezlerde verilecek hizmetler şunlardır:

- a) Barınma ve beslenme.
 - b) İç ve dış güvenlik.
 - c) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri.
 - ç) Psikolojik ve sosyal destek faaliyetleri.
 - d) Özel ihtiyaç sahiplerine uygun alanların tahsis edilmesi.
 - e) Barınanların kıymetli eşyalarının emanete alınması.
 - f) Merkezler arası nakil ve sınır dışı nakil işlemleri.
 - g) Genel Müdürlükçe uygun görülen diğer hizmetler.
- (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin sağlanması ile buna ilişkin standartlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Ödenek

Madde 15 – (1) Bizzat işletilen merkezlerde genel hükümlere göre merkez müdürü tarafından gerçekleştirilen giderler ile protokolle Kanunun öngördüğü kurumlara işletirilen merkezlerin işletirme giderleri, Genel Müdürlük bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

(2) Kanunun öngördüğü kurumlara Genel Müdürlük tarafından işletirilen merkezlerle ilgili yapılacak ödemenin şekli protokolde belirlenir.

Merkezlerin denetimi

Madde 16 – (1) Merkezler bağlı oldukları il müdürlüğü tarafından sürekli, Genel Müdürlükçe her yıl, Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığınca üç yılda bir denetlenir. Valilikler her zaman Bakanlıktan denetim yapılması talebinde bulunabilir.

- (2) Genel Müdürlükte, merkezlerin denetimiyle ilgili olarak bir komisyon oluşturulur. Komisyonun çalışma usul ve esasları Genel Müdürlük tarafından ayrıca belirlenir.
- (3) İl ve ilçe insan hakları komisyonlarının düzenleyecekleri raporlar denetimlerde öncelikle dikkate alınır. Raporlarda dile getirilen hususlarla ilgili yapılanlar ilgili komisyonlara ve Genel Müdürlüğe bildirilir.
- (4) Protokolle işletirilen merkezlerin denetiminde, genel hükümler yanında protokol hükümlerine uyulup uyulmadığı da denetlenir.
- (5) İl müdürlüğü ve Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından düzenlenen denetim raporlarının bir örneği Genel Müdürlüğe gönderilir.
- (6) Denetim raporlarında tespit edilen eksiklik ve aksaklıkların giderilmesinden il müdürü ve merkez müdürü sorumludur.

Kamu yararına çalışan dernekler

Madde 17 – (1) Kamu yararına çalışan dernekler ile bu derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanların tespiti, Bakanlık Dernekler Dairesi Başkanlığından sorulmak suretiyle yapılır.

İş birliği

Madde 18 – (1) Merkezlerde hizmetlerin yürütülmesi sırasında ihtiyaç halinde, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, vakıf, sivil toplum kuruluşları, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile özel sektörün desteğinin alınması amacıyla Genel Müdürlükle koordinasyon halinde işbirliği yapılır.

İdari düzenlemeler

Madde 19 – (1) Genel Müdürlük, bu Yönetmeliğe aykırı olmamak üzere idari düzenlemeler yapabilir.

(2) Ayrıca merkezlerin genel güvenlik, yangın, bilgi sistemlerinin güvenliği gibi diğer güvenlik standartları ile güvenlik personelinin merkez içinde ve dışında yerine getireceği görevler, Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

Madde 20 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 21 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

ULUSLARARASI İŞGÜCÜ KANUNU

Kanun Numarası: 6735

Kabul Tarihi: 28/7/2016

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 13/8/2016 **Sayı:** 29800

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 57

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı; uluslararası işgücüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile yabancılara verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine dair iş ve işlemlerde izlenecek usul ve esasları, yetki ve sorumlulukları ve uluslararası işgücü alanındaki hak ve yükümlülükleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Kanun; Türkiye’de çalışmak için başvuruda bulunan veya çalışan, bir işveren yanında mesleki eğitim görmek üzere başvuruda bulunan veya görmekte olan, staj yapmak üzere başvuruda bulunan veya staj yapan yabancılar ile Türkiye’de geçici nitelikte hizmet sunumu amacıyla bulunan sınırötesi hizmet sunucusu yabancıları ve yabancı çalıştıran veya çalıştırmak üzere başvuruda bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

- (2) Çalışma izni almaktan muaf tutulan yabancıların iş ve işlemleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür.
- (3) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ile uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bağımsız çalışma izni: Yabancıya Türkiye’de kendi ad ve hesabına çalışma hakkı veren çalışma iznini,
- b) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- c) Çalışma izni: Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye’de çalışma ve ikamet hakkı veren izni,
- ç) Çalışma izni muafiyeti: Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye’de çalışma izni almaksızın çalışma ve ikamet hakkı veren muafiyeti,
- d) Genel Müdürlük: Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünü,
- e) Kanuni çalışma izni süresi: Yabancıнын, kanuni yükümlülüklerinin yerine getirilmesi suretiyle çalışma izniyle çalıştığı süreyi,

- f) Sınırötesi hizmet sunucusu: Türkiye’de geçici nitelikte olmak üzere ve herhangi bir hizmet sunumu amacıyla bulunan ve ücretini Türkiye’deki ya da Türkiye dışındaki bir kaynaktan alan yabancıyı,
 - g) Süresiz çalışma izni: Yabancıya, Türkiye’de süresiz çalışma hakkı veren çalışma iznini,
 - ğ) Turkuaz Kart: Yabancıya, Türkiye’de süresiz çalışma hakkı, mevzuat hükümlerine göre eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına ise ikamet hakkı veren belgeyi,
 - h) Uzun dönem ikamet izni: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 42’nci maddesi uyarınca verilen ikamet iznini,
 - ı) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
 - i) Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Bakanlık tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Uluslararası İşgücü Politikasının Belirlenmesi ve İzlenmesi

Uluslararası işgücü politikasının belirlenmesi

Madde 4- (1) Bakanlık, Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu kararlarını dikkate alarak uluslararası işgücüne ilişkin politika belirlemeye ve belirlenen politikayı uygulamaya yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmaya yetkilidir.

- (2) Uluslararası işgücü politikası; uluslararası işgücü hareketliliği ve bölgesel gelişmeler ile Göç Politikaları Kurulu kararları, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, kalkınma plan ve programları, yabancıların uyuğunda bulunduğu ülkeyle ikili ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler, Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı dikkate alınarak belirlenir.
- (3) Bakanlık, uluslararası işgücü politikasının hazırlanmasında ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini alır.
- (4) (Mülga fıkra: 2/7/2018-KHK-703/212 md.)
- (5) (Mülga fıkra: 2/7/2018-KHK-703/212 md.)
- (6) (Mülga fıkra: 2/7/2018-KHK-703/212 md.)
- (7) (Mülga fıkra: 2/7/2018-KHK-703/212 md.)
- (8) (Mülga fıkra: 2/7/2018-KHK-703/212 md.)

Uluslararası işgücünün izlenmesi ve değerlendirilmesi

Madde 5- (1) Bakanlık, yabancı istihdamı taleplerini almak, değerlendirmek ve uluslararası işgücünün etkilerini izlemek üzere Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemi kurur.

- (2) Bakanlık, kamu güvenliğine ilişkin hususlar saklı kalmak üzere; yabancılara, yabancı istihdamı ihtiyacına ve bu Kanun kapsamındaki diğer hususlara ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi ve belge talep edebilir.
- (3) Bilgi paylaşımına ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çalışma İzni ve Muafiyet

Çalışma izninde yetki ve yükümlülük

Madde 6- (1) Çalışma izni, 4'üncü maddeye göre belirlenen uluslararası işgücü politikası esas alınarak Bakanlıkça verilir.

- (2) Bu Kanun kapsamında yer alan yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmaları veya çalıştırılmaları yasaktır.
- (3) Diğer kanunlarda ya da Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar veya uluslararası sözleşmelerde çalışma izni almadan çalışabileceği belirtilen yabancılar, bu Kanuna göre çalışma izni almadan çalışabilir veya çalıştırılabilirler.
- (4) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28'inci maddesi kapsamında olanların çalışma hakkı saklıdır.

Çalışma izni başvurusu ve değerlendirilmesi

Madde 7- (1) Çalışma izni başvuruları yurt içinde doğrudan Bakanlığa, yurt dışında yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarına yapılır. Yurt dışında yapılan çalışma izni başvuruları Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarınca Bakanlığa iletilir.

- (2) Çalışma izni başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.
- (3) Çalışma izni uzatma başvurusu, çalışma izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her durumda çalışma izni süresi dolmadan yapılır. Bu süre dolduktan sonra yapılan uzatma başvuruları reddedilir.
- (4) Çalışma izni başvurusu uluslararası işgücü politikasına göre değerlendirilir.
- (5) Bakanlıkça gerek görülen hâllerde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşleri dikkate alınır.
- (6) Bakanlık, Uluslararası İşgücü Politika Danışma Kurulu kararları doğrultusunda çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesinde ve çalışma izni puanlama sisteminin oluşturulmasında kullanılacak kriterleri belirler.
- (7) Başvuruda eksik bilgi veya belgelerin olması hâlinde, bu eksiklikler tamamlanıncaya kadar başvurunun değerlendirilmesi ertelenir. Erteleme süresi, bilgi veya belge eksikliklerinin tamamlanmasını geciktiren mücbir bir sebebin varlığının resmî bir makamdan belgelendirildiği hâller dışında otuz günü aşamaz. Erteleme süresi sonunda eksiklikleri tamamlanmayan başvurular reddedilir.
- (8) Usulüne uygun olarak yapılan başvuruların değerlendirilmesi, bilgi ve belgelerin tam olması kaydıyla otuz gün içinde tamamlanır.

Ön izin

Madde 8- (1) Mesleki yeterlilik gerektiren sağlık ve eğitim hizmetlerinde çalışacak yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde ön izin alınması zorunludur.

- (2) Sağlık hizmetlerinde Sağlık Bakanlığı, eğitim hizmetlerinde Millî Eğitim Bakanlığı bu hizmetlerde mesleki faaliyette bulunacak yabancılara ön izin vermeye yetkili olup ön izin alınması gereken meslekler anılan bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.
- (3) Ön izin alan yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, bu Kanunun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi hükmü uygulanmaz.
- (4) 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 34'üncü maddesi uyarınca çalışacak yabancı uyruklu öğretim elemanlarına çalışma izni, Yükseköğretim Kurulunun ilgili mevzuata göre vereceği ön izne istinaden Bakanlıkça verilir. Ön izne istinaden çalışacak yabancı öğretim elemanlarının çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, bu Kanunun 7 nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları ile (f), (g) ve (ğ) bentleri saklı kalmak üzere 9'uncu maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz.
- (5) Çalışma izni uzatma başvuruları da ilgili bakanlığın veya Yükseköğretim Kurulunun ön iznine tabidir.
- (6) 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında Ar-Ge Merkezi Belgesi olan firmalarda Ar-Ge personeli olarak çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının olumlu görüşü olması hâlinde değerlendirilir.

Çalışma izni başvurusunun reddi

Madde 9- (1) Bu Kanunun 7'nci maddesine göre yapılan değerlendirme neticesinde;

- a) Uluslararası işgücü politikasına uygun olmayan,
- b) Sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle yapılan,
- c) Yabancı istihdam edilmesine ilişkin gerekçesi yeterli görülmeyen,
- ç) Diğer kanunlarda Türk vatandaşlarına hasredilen iş ve meslekler için yapılan,
- d) Gerekli nitelik ve uzmanlığı taşımadığı anlaşılan yabancılara ilişkin olan,
- e) Bakanlıkça belirlenen değerlendirme kriterlerini karşılamayan,
- f) 6458 sayılı Kanunun 7'nci, 15'inci ve 54'üncü maddeleri kapsamında olduğu İçişleri Bakanlığınca bildirilen yabancılara ilişkin olan,
- g) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye'de çalışmasında sakınca görülen yabancılara ilişkin olan,
- ğ) Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü olması durumu hariç, Türkiye Cumhuriyetinin tanımadığı veya diplomatik ilişkisinin bulunmadığı ülke vatandaşları için yapılan,
- h) Kanuni süresi içinde yapılmayan veya eksiklikleri tamamlanmayan, başvurular reddedilir.

Çalışma izni türleri

Madde 10- (1) Başvurunun olumlu değerlendirilmesi hâlinde yabancıya, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak koşuluyla, gerçek veya tüzel kişiye ya da kamu kurum veya kuruluşuna ait belirli bir işyerinde veya bunların aynı işkolundaki işyerlerinde belirli bir işte çalışmak şartıyla ilk başvuruda en çok bir yıl geçerli çalışma izni verilir.

- (2) Bu Kanunun 7'nci maddesine göre yapılacak uzatma başvurusunun olumlu değerlendirilmesi hâlinde yabancıya aynı işverene bağlı olarak ilk uzatma başvurusunda en çok iki yıl, sonraki uzatma başvurularında ise en çok üç yıla kadar çalışma izni verilir. Ancak, farklı bir işveren yanında çalışmak üzere yapılan başvurular bu maddenin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilir.
- (3) Türkiye'de uzun dönem ikamet izni veya en az sekiz yıl kanuni çalışma izni olan yabancılar süresiz çalışma iznine başvurabilir. Ancak, yabancıların başvuru şartlarını taşıması yabancıya mutlak hak sağlamaz.
- (4) Süresiz çalışma izni olan yabancı, uzun dönem ikamet izninin sağladığı tüm haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancı, özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancıların seçme, seçilme ve kamu görevlerine girme hakkı ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü yoktur.
- (5) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kurulmuş olan;
 - a) Limited şirketlerin şirket ortağı olan müdürü,
 - b) Anonim şirketlerin şirket ortağı olan yönetim kurulu üyesi,
 - c) Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin yönetici olan komandite ortağı,olan yabancılar çalışma izni olarak çalışabilirler.
- (6) Profesyonel meslek mensubu yabancılar, diğer kanunlarda belirtilen özel şartların sağlanması kaydıyla bağımsız çalışma izni verilebilir.
- (7) Bağımsız çalışma izninin uluslararası işgücü politikası doğrultusunda değerlendirilmesinde, yabancıların; eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi, yabancı şirket ortağı ise sermaye payı ile Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu önerileri doğrultusunda Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlar dikkate alınır.
- (8) Bağımsız çalışma izni, bu maddede yer alan süre sınırlamalarına tabi olmaksızın süreli olarak düzenlenir.

Turkuaz Kart

Madde 11- (1) Uluslararası işgücü politikası doğrultusunda; eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi ile Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu önerileri ve Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre başvurusu uygun görülen yabancılar Turkuaz Kart verilir.

- (2) Turkuaz Kart, ilk üç yılı geçiş süresi olmak kaydıyla verilir. Bakanlık, geçiş süresi içinde işveren veya yabancından yürütülen faaliyetlere ilişkin bilgi ve belge talep edebilir. Geçiş süresi içinde 15'inci madde uyarınca iptal edilmeyen Turku-

az Kartta yer alan geçiş süresi kaydı, yabancı'nın başvurusu hâlinde kaldırılır ve süresiz Turkuaz Kart verilir. Bu başvuru, geçiş süresinin dolmasına yüz seksen gün kalmasından itibaren, her durumda geçiş süresi dolmadan yapılır. Bu süre dolduktan sonra geçiş süresi kaydının kaldırılmasına ilişkin yapılan başvuru reddedilir ve Turkuaz Kart geçersiz hale gelir.

- (3) Turkuaz Kart sahibi yabancı'nın, mevzuat hükümlerine göre eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına Turkuaz Kart sahibi yakını olduğunu gösteren ve ikamet izni yerine geçen belge verilir.
- (4) Turkuaz Kart sahibi yabancı bu Kanunda düzenlenen süresiz çalışma izninin sağladığı haklardan yararlanır.
- (5) Turkuaz Kart uygulamasında; akademik alanda uluslararası kabul görmüş çalışmalarını bulunanlar ile bilim, sanayi ve teknolojiye ülkemiz bakımından stratejik kabul edilen bir alanda öne çıkmış olanlar ya da ihracat, istihdam veya yatırım kapasitesi olarak ulusal ekonomiye önemli katkı sağlayan ya da sağlaması öngörülenler nitelikli yabancı olarak değerlendirilir.
- (6) Geçici koruma sağlanan yabancılara bu madde hükümleri uygulanmaz.

Çalışma izninin mahiyeti

Madde 12- (1) Bu Kanuna göre verilen çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti, 6458 sayılı Kanununun 27'nci maddesi uyarınca ikamet izni yerine geçer. Ancak, 6458 sayılı Kanunda tanımlanan mülteci ya da ikincil koruma statüsü dışında yabancı'nın herhangi bir nedenle ikamet izni olması yabancı'ya çalışma hakkı vermez.

- (2) Yurt dışından yapılan başvuruya istinaden çalışma izni verilen yabancı, çalışma izninin geçerliliğinin başladığı tarihten itibaren altı ay içinde Türkiye'ye gelmek zorundadır. Bu süre içinde Türkiye'ye gelmeyen yabancı'nın çalışma izni iptal edilir.
- (3) Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde çalışma izinleri; iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür koşullarının gerekli kıldığı hâllerde, belirli bir süre için tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir.

Çalışma izni muafiyeti

Madde 13- (1) Çalışma izni muafiyeti kapsamında olan yabancılar, çalışma izni muafiyeti almak kaydıyla çalışabilir.

- (2) Çalışma izni muafiyeti başvuruları yurt içinde doğrudan Bakanlığa, yurt dışında yabancı'nın vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri ya da başkonsolosluklarına yapılır. Yurt dışında yapılan bu başvurular Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarına Bakanlığa iletilir.
- (3) Çalışma izni muafiyeti başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.
- (4) Çalışma izni muafiyeti başvurusunda bu Kanununun 7'nci maddesinin dördüncü, beşinci ve yedinci fıkraları uygulanır.
- (5) Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılara Bakanlıkça çalışma izni muafiyeti düzenlenir.

- (6) Çalışma izni muafiyetiyle geçirilen süreler, kanuni çalışma izni veya ikamet izni sürelerinin hesabında dikkate alınmaz.
- (7) 6102 sayılı Kanuna göre kurulmuş anonim şirketlerin Türkiye’de ikamet etmeyen yönetim kurulu üyesi ve diğer şirketlerin yönetici sıfatı olmayan ortağı ile Türkiye’de gerçekleştirdiği faaliyetleri yüz seksen gün içinde doksan günü geçmeyen sınırötesi hizmet sunucusu, çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilir.

Dışişleri Bakanlığına yapılacak başvurular

Madde 14- (1) Yabancı ülkelerin Türkiye’deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinin;

- a) Bağlı birimi olarak faaliyet gösteren okullarda, kültür kurumlarında ve din kurumlarında görevli yabancılar, çalışma izni muafiyeti,
- b) 18/4/1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi ve 24/4/1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi kapsamında bağlı birimi sayılmayan okul, kültür veya din kurumlarında görevli yabancılar çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler.

(2) Yabancı ülkelerin Türkiye’deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinde diplomatik kadro üyesi, konsolosluk memuru, idari ve teknik kadro üyesi ve konsolosluk hizmetlisi, Türkiye’deki uluslararası kuruluşlarda uluslararası memur ve idari ve teknik personel olarak görev yapan kişilerin;

- a) Eş ve çocukları ile karşılıklılık esasına veya ilgili ülkeyle yapılmış bulunan ikili anlaşmaya göre belirlenmiş yakınları; bu Kanunda, ilgili ikili anlaşmada ve mevzuatta zikredilen çalışma izni muafiyeti hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye’de çalışma izni alarak,
- b) Özel hizmetinde çalışan yabancılar, çalışma izni muafiyeti alarak, çalışabilirler.

(3) Bu maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen yabancıların, aynı fıkrada belirtilen statüde olmayan işveren yanında çalışmak üzere yurt içinden yapacakları çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvuruları kabul edilmez.

(4) Bu madde kapsamındaki başvurular Dışişleri Bakanlığına yapılır. Dışişleri Bakanlığınca uygun görülen başvurular Bakanlığa iletilir. Bakanlığa iletilen bu başvurulara çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti düzenlenmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin geçerliliği ve iptali

Madde 15- (1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti, sürenin sona ermesi veya Bakanlıkça iptal edilmesiyle geçerliliğini kaybeder.

- (2) Yabancınin veya işverenin talebi dışında çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti, yabancınin;
 - a) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin geçerlilik tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye’ye gelmemesi,
 - b) İçişleri Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığının uygun görüşünün bulunması hâli hariç, pasaportunun veya pasaport yerine geçen belgesinin geçerlilik süresinin uzatılmaması,

- c) Bu Kanunda belirtilen hükümlere aykırı olarak çalıştığına tespiti,
 - ç) Çalışmasının herhangi bir nedenle sona ermesi,
 - d) Çalışma izni başvurusunun sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle yapıldığının sonradan tespiti,
 - e) 11'inci madde kapsamında olması ve geçiş süresi içinde talep edilen bilgi ve belgeleri sunmaması ya da bunların niteliklerini kaybettiğinin anlaşılması,
 - f) 6458 sayılı Kanunun 7'nci, 15'inci ve 54'üncü maddeleri kapsamında olduğunun İçişleri Bakanlığınca bildirilmesi,
 - g) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye'de çalışmasında sakınca olduğunun ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bildirilmesi,
 - ğ) Sağlık sebepleri veya zorunlu kamu hizmeti gibi mücbir sebepler dışında süreli çalışma izinlerinde aralıksız olarak altı aydan, bağımsız ve süresiz çalışma izinlerinde ise aralıksız olarak bir yıldan uzun süre Türkiye dışında kalması,
 - h) Turkuaz Kart sahibi olması hâlinde yurt dışında kalış süresinin Bakanlıkça belirlenen süreyi aşması,
- durumlarında iptal edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İstisnalar

Çalışma izninin istisnai olarak verilebileceği yabancılar

Madde 16- (1) Bakanlıkça belirlenen uluslararası işgücü politikasına uygun olarak;

- a) Eğitim düzeyi, ücreti, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli işgücü olarak değerlendirilen,
- b) Bilim ve teknolojiye katkısı, yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen,
- c) Belirli bir süre için işvereni tarafından Türkiye'de gerçekleştirilen bir projede istihdam edilen,
- ç) İçişleri Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığı tarafından Türk soylu olduğu bildirilen,
- d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı,
- e) Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşı,
- f) 6458 sayılı Kanun uyarınca uluslararası koruma başvurusu sahibi, şartlı mülteci, geçici koruma sağlanan veya vatansız ya da mağdur destek sürecinden yararlanan insan ticareti mağduru,
- g) Bir Türk vatandaşı ile evli ve eşyle Türkiye'de evlilik birliği içinde yaşayan,
- ğ) Yabancı devletlerin ve uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde diplomatik dokunulmazlığı olmadan çalışan,

- h) Alanındaki başarısı ile uluslararası düzeyde temayüz etmiş olarak bilimsel, kültürel, sanatsal veya sportif amaçla Türkiye'ye gelen,
- i) Sınırötesi hizmet sunucusu,
- yabancılara bu Kanunun 7'nci, 9'uncu ve 10'uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin istisnalar tanınabilir.

Uluslararası koruma kapsamında olan yabancılar

Madde 17- (1) 6458 sayılı Kanun uyarınca uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş veya şartlı mülteci yabancılar; uluslararası koruma başvurusu tarihinden, geçici koruma sağlanan yabancılar ise geçici koruma kimlik belgesinin düzenlendiği tarihten altı ay sonra çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti almak için başvurabilirler.

- (2) Birinci fıkra kapsamında çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine başvuru hakkı tanınan yabancılara çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti verilmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.
- (3) Geçerli çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine sahip olunması bu yabancılara Türkiye'de mutlak kalış hakkı sağlamaz.
- (4) Çalışma izni, 10'uncu maddede belirtilen sürelerle verilebilir.
- (5) 6458 sayılı Kanunun;
- a) 77'nci maddesi uyarınca uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması, 85'inci maddesi uyarınca uluslararası koruma statüsünün sona ermesi veya 86'ncı maddesi uyarınca uluslararası koruma statüsünün iptali hâlinde İçişleri Bakanlığının bildirimine,
- b) 91'inci maddesi uyarınca sağlanan geçici korumanın Cumhurbaşkanı kararıyla sonlandırılması veya bireysel olarak sona ermesi ya da iptali hâlinde Cumhurbaşkanı kararı veya İçişleri Bakanlığının bildirimine,¹⁰⁶

verilmiş olan çalışma izni veya çalışma izni muafiyetleri Bakanlıkça iptal edilir.

- (6) Uluslararası koruma başvuru sahibi, uluslararası koruma statüsü sahibi ve geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma ve çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvurusu hakkının il, süre, sektör, işkolu, iş ve meslek bakımından Göç Politikaları Kurulu kararları ve Bakanlığın uluslararası işgücü politikası dikkate alınarak uygulanması ve sınırlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Serbest bölgelerde çalışacak yabancılar

Madde 18- (1) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları Ekonomi Bakanlığına yapılır. Ekonomi Bakanlığı tarafından yapılan değerlendirme neticesinde çalışma izni alması uygun görülen yabancılar Bakanlıkça bildirilir.

- (2) Bu madde kapsamında Ekonomi Bakanlığınca bildirilen yabancılara, bu Kanunun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (f), (g) ve (ğ) bentleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla Bakanlıkça çalışma izni düzenlenir.

¹⁰⁶ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 212'nci maddesiyle bu bente yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

- (3) Bu Kanunun 21'inci, 22'nci ve 23'üncü maddeleri, 3218 sayılı Kanun kapsamındaki serbest bölgelerde uygulanmaz. Bu maddelerde düzenlenen konularda 3218 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Yabancı öğrenciler

Madde 19- (1) Türkiye'de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı yabancı öğrenciler, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler.

- (2) Yabancı öğrencilerden ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olanlar, öğrenimlerinin ilk yılının tamamlanmasından sonra çalışma iznine başvurabilir ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu uyarınca kısmi süreli çalışabilirler. Örgün öğretim programlarına kayıtlı lisansüstü öğrenciler için bu sınırlamalar uygulanmaz.
- (3) Yabancı öğrencilere verilen çalışma izinleri, geçerli öğrenci ikamet iznini ve bu ikamet izninin sağladığı hakları sona erdirmez.
- (4) Yabancı öğrencilerin çalışmasına ilişkin usul ve esaslar Göç Politikaları Kurulunca belirlenen esaslar dikkate alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.
- (5) Türkiye'de yükseköğrenimini tamamlayan yabancının mezuniyet tarihinden itibaren bir yıl içinde çalışma izni başvurusu yapması hâlinde, başvuru Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunca belirlenen esaslar doğrultusunda değerlendirilir.

Yabancı mühendis ve mimarlar

Madde 20- (1) Öğrenimlerini Türkiye'de bir yükseköğretim kurumunun mühendislik ve mimarlık fakültelerinde veya yurt dışında ilgili ülke makamları ve Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınmış bir yükseköğretim kurumunda tamamlayarak mühendis ve mimar unvanlarını almış olan yabancılar bu Kanuna göre proje bazlı ve geçici süre ile çalışma izni alarak mühendislik ve mimarlık mesleklerini icra edebilirler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İtiraz, Yükümlülük, Denetim ve Cezalar

İdari itiraz ve yargı yolu

Madde 21- (1) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvurusunun reddi ve düzenlenen belgelerin iptali kararları, yabancı çalıştıran işverene veya bağımsız çalışma izni, süresiz çalışma izni ya da Turkuaz Kart sahibi yabancıya 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

- (2) Bakanlığın bu Kanun kapsamında verdiği kararlara karşı ilgililer tarafından tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Bakanlığa itiraz edilebilir. İtirazın reddedilmesi hâlinde idari yargı yoluna başvurulabilir.

Bildirim ve sosyal güvenlik yükümlülüğü

Madde 22- (1) Yabancı çalıştıran işverenler ile süresiz veya bağımsız çalışma izni bulunan yabancılar, çalışma izninin veya çalışma izni muafiyeti kapsamında çalışmanın başlaması ve sona ermesi durumu ile çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin iptalini gerektirecek hâlleri on beş gün içinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.

- (2) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti alan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler, sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerini kanuni süresi içinde 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre yerine getirirler.
- (3) Türkiye'nin taraf olduğu sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklıdır.

Denetleme yetkisi

Madde 23- (1) Bu Kanun kapsamındaki yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmedikleri Bakanlık iş müfettişleri ile Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri ve sosyal güvenlik denetmenleri tarafından denetlenir. Bu Kanun gereğince yapılacak teftiş, denetim ve soruşturmalar, uygulamakla yükümlü olunan mevzuatın teftiş, denetim ve soruşturma hükümlerine göre yapılır ve bu hükümlere göre ilgili yaptırımlar uygulanır.

- (2) Kamu idarelerinin denetim elemanları ile kolluk kuvvetlerinin, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim, inceleme ve kontrol sırasında yabancı çalıştıran işverenler ile yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmediklerini tespit etmeleri hâlinde, durum Bakanlığa bildirilir.
- (3) Birinci fıkraya göre yapılan denetimler ve ikinci fıkraya göre yapılan bildirimler üzerine, gönderilen tutanaklara ve denetim raporlarına göre, bu Kanunda yer alan idari yaptırımlar Çalışma ve İş Kurumu il müdürünce uygulanır.
- (4) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.
- (5) Bu Kanuna göre;
 - a) Bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeksizin,
 - 1) Bağımsız veya süresiz çalışma izni ile çalışan yabancıya dört yüz Türk lirası,
 - 2) Yabancı çalıştıran işverene her bir yabancı için dört yüz Türk lirası,
 - b) Çalışma izni olmaksızın,
 - 1) Bir işverene bağlı olarak çalışan yabancıya iki bin dört yüz Türk lirası,
 - 2) Bağımsız çalışan yabancıya dört bin sekiz yüz Türk lirası,
 - 3) Yabancı çalıştıran işverene veya işveren vekiline her bir yabancı için altı bin Türk lirası,tutarında idari para cezası verilir.
- (6) Beşinci fıkrada sayılan fiillerin tekrarı hâlinde idari para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.
- (7) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları genel bütçeye gelir kaydedilir.

- (8) Çalışma izni bulunmadan çalıştığı tespit edilen yabancılar sınır dışı edilmek üzere İçişleri Bakanlığına bildirilir.
- (9) İşveren veya işveren vekili, çalışma izni bulunmayan yabancıların ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadır. Bu gider, masraf ve harcamaların Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanması hâlinde, bu madde gereğince ödenen tutarlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca işveren veya işveren vekilinden tahsil edilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin düzenlenmesi ve şekli

Madde 24- (1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti, yabancıların pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerinin geçerlilik süresinden almış gün daha kısa süreli ve her yabancı için ayrı verilir.

- (2) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti belgelerinin şekli ve içeriği Bakanlıkça belirlenir. Bu belgelerin basım ve dağıtım işlemleri Bakanlıkça yerine getirilir. Değerli kâğıt bedellerinin tahsiline ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Yönetmelik

Madde 25- (1) Bu Kanuna ilişkin;

- Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvuru şartları ve işlemleri ile bunların kapsam, tür ve süreleri,
- Çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilecek yabancılar ve çalışma alanları,
- Yabancıdan ve işverenden istenecek bilgi ve belgeler,
- İlgili kurum ve kuruluşlardan görüş alınmasına ilişkin süre, kapsam, içerik, bildirim ve benzeri hususlar,
- Çalışma izni hükümlerinin istisnai uygulanması ve bu kapsama alınabilecek; gerçek kişi yabancıların eğitim düzeyi, ücreti, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, şirket ortaklarının sermaye payı ile tüzel kişilerin yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri,
- Bu Kanununun 16'ncı maddesi uyarınca çalışma izinlerinin istisnai olarak uygulanacağı yabancılara, bu Kanununun 7 nci, 9'uncu ve 10'uncu maddeleri hükümlerinin farklı uygulanmasına ilişkin hususlar,
- Çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesinde, reddinde ve çalışma izni puanlama sisteminin oluşturulmasında esas alınacak kriterler,
- Belge düzenlenmesi ve teslimine ilişkin hususlar,
- Çalışma izninin iptaline ve geçerliliğini yitirmesine ilişkin hususlar,

- h) Sınırötesi hizmet sunucularının tanımı, türleri ile bu kapsamda sayılanlara ilişkin diğer hususlar,
- i) Bu Kanunun 16'ncı maddesi uyarınca projede istihdam edilmeleri kaydıyla çalışma izinlerinin istisnai olarak verileceği yabancılara ve bu projelerin niteliklerine ilişkin hususlar,
- j) Yetkili aracı kurumun nitelikleri, görev çerçevesi ve yetkilendirmeye ilişkin usul ve esaslar,
- k) Benzeri özel düzenleme gerektirebilecek konular ve bu konulara bağlı bildirimler,
- k) Uygulamaya yönelik diğer hususlar,
Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.
- (2) Ekonomi Bakanlığı ve Bakanlıkça çıkarılan müşterek yönetmelikle;
- a) 3218 sayılı Kanun gereği serbest bölgelerde çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları ve çalışma izni belgesi düzenlenmesine ilişkin hususlar,
- b) 5/6/2003 tarihli ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu kapsamındaki yabancı sermayeli şirket ve kuruluşlarda çalışma izni verilecek personelin tanımı ile çalışma izinlerine ilişkin özel nitelikteki diğer usul ve esaslar,
düzenlenir.

Atf yapılan hükümler

Madde 26- (1) Diğer mevzuatta, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

- (2) Diğer mevzuatta yer alan "çalışma izni muafiyet teyit belgesi" veya "çalışma izni muafiyet belgesi" ibarelerinden bu Kanunda yer alan "çalışma izni muafiyeti", "çalışma izni belgesi" ibaresinden ise bu Kanunda yer alan "çalışma izni" anlaşılır.

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen hükümler

Madde 27- (1) (27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

- (2) (21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (3) (2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (4) (4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (5) (9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (6) (6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (7) 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

- (8) (5/6/2003 tarihli ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (9) (29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (10) (4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (11) Bu Kanuna ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı Cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.¹⁰⁷

Ek Madde 1- (Ek: 2/7/2018-KHK-703/212 md.)

- (1) Mevzuatta Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kuruluna yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.

Geçiş hükümleri

Geçici Madde 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça veya diğer kanunların verdiği yetkiye dayanarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilmiş olan çalışma izinleri, sürelerinin sonuna kadar geçerlidir. Bu çalışma izinleri 15'inci madde uyarınca süresinin sona ermesi veya iptal edilmesi hâlinde geçerliliğini kaybeder.

- (2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça verilmiş ve geçerliliğini sürdüren süresiz çalışma izinleri, iptal edilmediği sürece geçerlidir.
- (3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan ve işlemleri devam eden çalışma izni başvurularında, bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki mevzuat hükümlerinin başvuru sahibi lehine olan hükümleri dikkate alınır.
- (4) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.
- (5) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay süreyle başka bir işleme gerek kalmaksızın Bakanlıkta mevcut genel müdür yardımcısı ve daire başkanı kadrolarının birimler arasında yeniden dağılımını yapmaya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yetkilidir.

Yürürlük

Madde 28- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 29- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

¹⁰⁷ Bu fıkrada yer alan kadrolarla ilgili olarak 13/8/2016 tarihli ve 29800 sayılı Resmî Gazete'ye bakınız.

**6735 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE
GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	6735 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/703	4, 17, EK MADDE 1	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

ULUSLARARASI İŞGÜCÜ KANUNU UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 02/02/2022

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 31738

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu uyarınca, uluslararası işgücüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile yabancılara verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine dair iş ve işlemlerde izlenecek usul ve esasları, yetki ve sorumlulukları ve uluslararası işgücü alanındaki hak ve yükümlülükleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik; uluslararası işgücünü ve Türkiye’de çalışan, mesleki eğitim gören, staj yapan, sınır ötesi hizmet sunan veya bu kapsamda faaliyette bulunmak için çalışma izni ya da çalışma izni muafiyeti başvurusunda bulunan yabancılar ve bu yabancıları çalıştıran veya çalıştırmak üzere başvuruda bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

(2) Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ile uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelik, 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununun 25 inci Maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Bağımsız çalışma izni: Yabancıya Türkiye’de kendi ad ve hesabına çalışma hakkı veren çalışma iznini,
- Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- Çalışma izni: Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye’de çalışma ve ikamet hakkı veren izni,
- Çalışma izni muafiyeti: Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye’de çalışma izni almaksızın çalışma ve ikamet hakkı veren muafiyeti,
- Elektronik tebligat adresi: 6/12/2018 tarihli ve 30617 sayılı Resmî Gaze-

te'de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliğine uygun olarak oluşturulmuş elektronik tebligata elverişli tebligat adresini,

- e) Genel Müdürlük: Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünü,
- f) İkamet izni: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre Türkiye'de kalmak üzere verilen izin belgesini,
- g) Kanun: 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununu,
- ğ) Kanuni çalışma izni süresi: Yabancıнын, kanuni yükümlülüklerinin yerine getirilmesi suretiyle çalışma izniyle çalıştığı süreyi,
- h) Kurul: 6735 sayılı Kanuna göre oluşturulan Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunu,
- ı) Mesleki Yeterlilik: Bir mesleğe ilişkin yetkili otorite tarafından tanınmış bilgi, beceri ve yetkinliği,
- i) Ön izin: Yabancıнын mesleki yeterliliğine ilişkin ilgili kurum veya kuruluşun uygunluk görüşünü,
- j) Politika belgesi: Uluslararası işgücü politikasının belirlendiği belgeyi,
- k) Sınırötesi hizmet sunucusu: Türkiye'de geçici nitelikte olmak üzere herhangi bir hizmet sunumu amacıyla bulunan ve ücretini Türkiye'deki ya da Türkiye dışındaki bir kaynaktan alan iş ziyaretçisi, sözleşme karşılığı hizmet sunucusu veya bağımsız meslek mensubu yabancıyı,
- l) Sistem: Bakanlıkça kurulan Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemini,
- m) Süresiz çalışma izni: Yabancıya, Türkiye'de süresiz çalışma hakkı veren çalışma iznini,
- n) Tanıtım Ofisi: Uluslararası işgücü politikasının belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesine ilişkin hususlar ile Genel Müdürlük tarafından belirlenecek diğer hususlarda faaliyette bulunmak üzere yurtiçi veya yurtdışında açılan ofisi,
- o) Turkuaz Kart: Yabancıya, Türkiye'de süresiz çalışma ve ikamet hakkı veren, ilgili mevzuat hükümlerine göre yabancıнын eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına ise ikamet hakkı veren belgeyi,
- ö) Türk dış temsilciliği: Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilikleri veya Başkonsolosluklarını,
- p) Uzun dönem ikamet izni: 6458 sayılı Kanunun 42 nci Maddesi uyarınca verilen ikamet iznini,
- r) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- s) Yabancı kimlik numarası: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,
- ş) Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Bakanlık tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Uluslararası İşgücü Politikasının Belirlenmesi, Uygulanması ve İzlenmesi

Uluslararası işgücü politikasının belirlenmesi ve politika belgesi

Madde 5 – (1) Genel Müdürlük;

- a) Kurul kararlarını,
- b) Türkiye'ye nitelikli işgücü ve yatırımcının çekilmesine yönelik eylem, tedbir, proje, plan, program ile diğer ülke uygulamalarına ilişkin bilgileri,
- c) Yurtdışından Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den yurtdışına giden işgücüne ilişkin politika oluşturulmasına katkı sağlayacak veri ve analizleri,
- ç) Ulusal, bölgesel ya da uluslararası nüfus ve işgücü hareketliliği verilerini,
- d) Türkiye ile kaynak ülkeler arasında mevcut veya muhtemel siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkileri,
- e) Ekonomi ve işgücü piyasasına ilişkin mesleki, sektörel, bölgesel ve ulusal gelişmeleri ve ihtiyaçları,
- f) Kamu kurum ve kuruluşlarınca oluşturulan politika belgesi, karar, eylem ve tedbirleri,
- g) Yabancı devletlerle yürütülen ikili ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkileri,
- ğ) Milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu sağlığına ilişkin hususları,
- h) Uluslararası işgücü politikasının uygulanmasında ortaya çıkan hususları,
- ı) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile ikili veya çok taraflı anlaşmalarda yer alan hak ve yükümlülükleri,

ve benzeri hususları dikkate alarak politika belgesi hazırlamaya ve bu belgede değişiklik yapmaya yetkilidir.

- (2) Genel Müdürlük, milli güvenliğe ilişkin hususlar saklı kalmak üzere; politika belgesinin hazırlanmasında kullanılmak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden görüş, bilgi ve belge talep edebilir.

Uluslararası işgücü politikasının uygulanması

Madde 6 – (1) Uluslararası işgücü politikası temel olarak;

- a) Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu işgücünün öncelikle yerli işgücünden karşılanmasına yönelik geliştirilecek politikaların yanı sıra ulusal istihdam politikalarının sürdürülebilirliğini bozmadan, yerli ve yabancı işgücü dengesinin kuru-larak nitelikli yabancı işgücünden de yararlanılması,
- b) Eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ile stratejik öneme haiz herhangi bir alanda öne çıkmış yüksek nitelikli yabancı işgücünün ülkemize kazandırılması,
- c) Yatırımın büyüklüğü, istihdama ve ekonomiye katkısı, istihdam düzeyi, ihracat tutarı, faaliyet gösterilen bölge, il veya sektöre katkısı ve benzeri hususlar gözetilerek yüksek nitelikli yabancı yatırımcının ülkemize kazandırılması,

esaslarına dayalı olarak Genel Müdürlükçe uygulanır.

- (2) Uluslararası işgücü politikasının yurt içinde ve yurt dışında etkin ve eşgüdümlü olarak uygulanması için Genel Müdürlükçe proje, plan, program ve benzeri faaliyetler gerçekleştirilebilir ve gerekli hallerde ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon sağlanır.
- (3) Bu Yönetmelikte ve diğer mevzuatta Kurula yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.

Uluslararası işgücü politikasının izlenmesi ve değerlendirilmesi

Madde 7 – (1) Uluslararası işgücü politikasının izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla Genel Müdürlük tarafından yıllık değerlendirme raporları hazırlanır.

Tanıtım ofisi

Madde 8 – (1) Tanıtım ofisi, uluslararası işgücü politikasının belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesi ile Genel Müdürlükçe belirlenecek diğer hususlara ilişkin faaliyetleri yürütür.

- (2) Tanıtım ofislerinin açılacağı yer, faaliyetleri, bütçesi, bu ofislerde görevlendirilecek personelin niteliği ve benzeri hususlara ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

İşgücü piyasası eğilimlerinin tespiti ve uluslararası işgücü projeksiyonu

Madde 9 – (1) Uluslararası işgücü politikasının kapsamına giren alanlarda işgücü piyasası eğilimleri ve tahminleri, sistemden sağlanacak veriler ile ilgili kurum ve kuruluşlarca tutulan veriler ve yapılan saha araştırmalarının sonuçlarından sağlanan veri, bilgi ve belgelerden yararlanarak oluşturulur.

- (2) Birinci fıkra kapsamında oluşturulacak eğilim ve tahminler doğrultusunda uluslararası işgücü projeksiyonu hazırlanır. Uluslararası işgücü projeksiyonu doğrultusunda Genel Müdürlükçe meslek, faaliyet alanı, coğrafi bölge ve benzeri hususlar temel alınarak pozitif veya negatif işgücü değerlendirme listeleri oluşturulabilir.

Bilgi ve belge paylaşımı

Madde 10 – (1) Genel Müdürlük, kanunlarda düzenlenen hususlar ile milli güvenlik ve kamu düzeninin korunmasına ilişkin hususlar saklı kalmak üzere; kurumlar arası veri paylaşımı esasına dayalı olarak hızlı, güvenli, etkili, verimli, şeffaf ve hesap verilebilir, temel hak ve özgürlüklere dayalı ve gizlilik ilkesine bağlı kalacak şekilde yürütülmek üzere yabancı istihdamı ihtiyacına ve Kanun ve bu Yönetmelik kapsamındaki diğer hususlara ilişkin olarak, yabancılara ve işverenlerine ilişkin bilgi ve belgeleri, elektronik ortama aktarılmış olarak kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden paylaşmasını talep edebilir.

- (2) Bilgi ve belge talepleri ilgililerince en geç on beş gün içinde karşılanır.

Sistem

Madde 11 – (1) Yabancıların çalışma izni ve çalışma izni muafiyet başvuruları ile diğer başvuruların alınmasına, değerlendirilmesine, sonuçlandırılmasına ilişkin tüm iş ve işlemler sistem üzerinden elektronik ortamda yapılır.

- (2) Sistem Türkçe olarak hizmet verir. Genel Müdürlükçe uygun görülecek diğer yabancı diller de sisteme eklenebilir.
- (3) Yurtdışından Türkiye'ye ve Türkiye'den yurtdışına gerçekleşen işgücü hareketliliğinin etkilerinin izlenmesine dair tüm iş ve işlemlere ilişkin veriler sistem üzerinden elektronik ortamda toplanarak saklanır.
- (4) Gerekli görülen hallerde sistem dışından başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve sonuçlandırılmasına Genel Müdürlükçe imkân sağlanabilir. Bu başvurulara ilişkin bilgi ve belgelerin, başvurunun sonuçlandırıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde sisteme girilmesi zorunludur.
- (5) Genel Müdürlükçe belirlenen yetki sınırları dâhilinde yetkili aracı kurumların sisteme erişimlerine imkân sağlanabilir.
- (6) Sistem, ulusal coğrafi bilgi sistemi uygulamaları ile uyumlu şekilde çalışır. Uluslararası işgücüne ilişkin hususlar, işveren ve işyerine ilişkin hususlar, coğrafi bölge ve benzeri kısımlar bazında tutulan verilerin farklı düzeylerde eşleştirilmesi sonucunda elde edilen mikro veya makro kapsamlı ve etkileşimli çıktılar üretir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çalışma İzni

Çalışma izni alınması zorunluluğu

Madde 12 – (1) Türkiye'de çalışacak yabancıların çalışmaya başlamadan önce çalışma izni alması zorunludur. Çalışma izni Bakanlık tarafından verilir.

- (2) Kanunlarda veya Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar veya uluslararası sözleşmelerde çalışma izni almadan çalışabileceği belirtilen yabancılar çalışma izni almadan çalışabilirler. Bu kapsamdaki yabancıların Türkiye'de çalışmaya başlamaları yabancı çalışmaya başlamadan en geç bir gün önce ve çalışmalarının sona ermesi bu tarihten itibaren en geç on beş gün içinde Bakanlığa bildirilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında yabancı istihdamı

Madde 13 – (1) İlgili mevzuatına göre yabancı istihdam etme yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının bu yabancıları çalıştırmaya başlamadan önce Bakanlıktan çalışma izni almaları zorunludur.

- (2) Çalışma izni almadan yabancı istihdam edebileceği özel kanunlarında açıkça belirtilen kamu kurum ve kuruluşları, bu kapsamdaki yabancıların Türkiye'de çalışmaya başlamalarını yabancı çalışmaya başlamadan en geç bir gün önce ve çalışmalarının sona ermesini bu tarihten itibaren en geç on beş gün içinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.
- (3) Milli güvenlik kapsamında faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen yabancılar için çalışma izni ve bildirim hükümleri uygulanmaz.

Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin çalışması

Madde 14 – (1) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci

Maddesi kapsamında doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığında çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altoşlarından Mavi Kart sahibi olanlar veya Mavi Kart Kütüğüne kaydı olduğunu belgeleyenler Türkiye’de çalışma izni almadan çalışabilirler.

- (2) Birinci fıkra kapsamında bulunan kişiler için çalışma izni belgesi düzenlenmez. Ancak, talepleri halinde Türkiye’de çalışabileceklerini belirten harca tabi olmayan bir belge verilir.

Çalışma izni başvuru usul ve esasları

Madde 15 – (1) Çalışma izni başvuruları yurt dışında yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türk dış temsilciliğine yapılır. Bu başvurulara ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa görüş ve değerlendirmeleri Türk dış temsilciliğince Bakanlığa iletilir.

- (2) Sistem üzerinden onaylanarak tamamlanan çalışma izni başvuruları için Bakanlığa ayrıca kâğıt ortamında bilgi veya belge gönderilmez. Sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerin ibraz edildiğinin tespiti halinde başvuru reddedilir ve durum adli mercilere bildirilir.
- (3) Genel Müdürlükçe belirlenecek yabancılardan Türkiye’de yasal olarak bulunanlar, geçerli bir ikamet izni olmaksızın sistem üzerinden başvuru yapabilir. Yabancılara geçerli bir ikamet izni olmaksızın başvuru imkânı tanınmasında;
 - a) Kurul kararları,
 - b) Adına çalışma izni başvurusu yapılan yabancıların niteliklerine ilişkin hususlar,
 - c) Yabancıların istihdam edileceği işveren veya işyerinin niteliklerine ilişkin hususlar,
 - ç) Başvurunun uluslararası işgücü politikasına uygunluğuna ilişkin hususlar,dikkate alınarak özel şartlar belirlemeye ve bu şartları altı aylık dönemler halinde güncelleyerek resmi internet sayfasında yayımlamaya Genel Müdürlük yetkilidir.
- (4) Üçüncü fıkra kapsamında Genel Müdürlükçe belirlenen yabancıların çalışma izni başvuruları hariç olmak üzere yurtiçinden yapılacak çalışma izni başvurularında yabancıya ait en az altı ay süreli geçerli bir ikamet izninin bulunması gerekir.
- (5) Süre uzatımı yapılmış çalışma izinleri hariç olmak üzere bir işverene bağlı çalışan yabancılar bakımından, izin başlangıç tarihinden itibaren altı ay içerisinde başka bir işverene bağlı çalışmak üzere yurtiçinden çalışma izni başvurusu yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenerek resmi internet sayfasında yayımlanır.
- (6) İnsan ticaretine konu olan veya olabilecek alanlarda çalışan ya da çalışacak yabancılar adına süre uzatma başvurusu dâhil yurtiçinden çalışma izni başvurusu yapılamaz. Bu yabancılar adına çalışma izni başvuruları, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki Türk dış temsilciliği aracılığıyla yapılır.
- (7) Genel Müdürlük başvuruya ilişkin belge ya da belgelerin kâğıt ortamında aslının ibraz edilmesini ya da ilgisine göre Türk dış temsilciliği, yabancıların uyuğunda bulunduğu ülkenin Türkiye’de bulunan temsilciliği, ilgili ulusal veya yabancı kurum ve kuruluşlar veya noter tarafından tasdik edilmiş bir örneğinin ibraz edilmesini isteyebilir. Genel Müdürlük belge ya da belgeleri yeniden tercüme ettirebilir.
- (8) Başvuru esnasında sisteme girilmesi gereken bilgiler ile yüklenmesi gereken belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek resmi internet sayfasında yayımlanır.

- (9) Çalışma izni başvurusu yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.
- (10) Çalışma izin başvurularının 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu uyarınca güvenli elektronik imza ile yapılmasına yönelik usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izni başvurusunda yabancı kimlik numarası ve elektronik tebligat adresi

Madde 16 – (1) Yurtiçinden yapılacak çalışma izni başvurusu bakımından;

- a) Geçerli bir ikamet izni olmaksızın çalışma izni başvurusu imkânı tanınan yabancılar adına yapılan başvurular hariç olmak üzere çalışma izni başvurusunun türüne bakılmaksızın adına çalışma izni başvurusu yapılan yabancının yabancı kimlik numarasına,
 - b) Bağımsız çalışma izni veya süresiz çalışma izni başvurusunda adına çalışma izni başvurusu yapılan yabancının elektronik tebligat adresine,
 - c) Bir işverene bağlı çalışacak yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusunda işverenin elektronik tebligat adresine,
- sahip olması zorunludur.

(2) Yurtdışından yapılacak çalışma izni başvurusu bakımından:

- a) Bir işverene bağlı çalışacak yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusunda işverenin elektronik tebligat adresine sahip olması zorunludur.
- b) Adına süresiz çalışma izni veya bağımsız çalışma izni başvurusu yapılan yabancının elektronik tebligat adresi, çalışmanın başladığı tarihten itibaren otuz gün içinde sistem üzerinden Bakanlığa bildirilir.

(3) Bağımsız çalışma izni veya süresiz çalışma izni başvurusunun Türk dış temsilciliği aracılığıyla yabancının kendisi tarafından yapılması halinde Genel Müdürlük yabancıyla iletişimini Türk dış temsilciliği aracılığıyla sağlar.

Çalışma izni başvurusunun tamamlanması

Madde 17 – (1) Türk dış temsilciliği aracılığıyla yapılan çalışma izni başvurusunun tamamlanması bakımından:

- a) Bir işverene bağlı çalışacak yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusunda, yabancının ilk olarak Türk dış temsilciliğine çalışma vizesi başvurusu yapması zorunludur. Çalışma vizesi başvurusunun ardından işverenin dış temsilcilik tarafından verilen referans numarası ve istenen bilgi ve belgeleri sisteme yükleyerek başvuruyu onaylaması ile çalışma izni başvurusu tamamlanır.
- b) Bir işverenin bulunmadığı çalışma izni başvurusunda, başvurunun Türk dış temsilciliğine yapılması zorunludur. Yabancı başvuru esnasında gerekli bilgi ve belgeleri dış temsilciliğe sunar. Sunulan bilgi ve belgelerin dış temsilcilik tarafından sisteme yüklenmesinin ardından başvurunun onaylanması ile çalışma izni başvurusu tamamlanır.

(2) Birinci fıkranın (a) bendi kapsamında yapılan çalışma izni başvurusunun çalışma vize başvurusundan itibaren otuz gün içinde sistem üzerinden işveren tarafından onaylanarak tamamlanması zorunludur.

- (3) Yurtiçinden yapılan çalışma izni başvurusu bakımından;
- Bir işverene bağlı çalışacak yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusunda istenilen bilgi ve belgelerin sisteme yüklenmesi ve işverenin başvurusu onaylamasıyla,
 - Bir işverenin bulunmadığı çalışma izni başvurusunda yabancıya istenilen bilgi ve belgeleri sisteme yüklemesi ve başvurusu onaylamasıyla,
- çalışma izni başvurusu tamamlanır.

İlgili mercilerden görüş alınması

Madde 18 – (1) Genel Müdürlük, çalışma izni başvurularının değerlendirilmesi sürecinde gerek görülen hâllerde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşlerini alır.

- İlgili merciinin görüş oluşturmaya esas teşkil edecek bilgi ve belgeler, temel hak ve özgürlüklere dayalı olarak ve gizlilik gözetilerek Genel Müdürlükçe belirlenir.
- Görüş, bilgi ve belge taleplerinin sistem veya elektronik tebligat adresi üzerinden yapılması esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda resmi yazışma usulü kullanılır. İlgili merciler görüşlerini en geç on beş gün içinde Bakanlığa bildirir ya da zorunluluk halinde on beş günü geçmemek üzere ek süre talebinde bulunabilir. Süresi ve verilen ek süre içinde bildirilmeyen görüşler Genel Müdürlükçe olumlu kabul edilir.
- Milli güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hususlar saklıdır.

Eksik bilgi, belge tespiti ve talebi

Madde 19 – (1) Başvuruda eksik bilgi veya belgelerin tespit edilmesi hâlinde başvurunun değerlendirilmesi ertelenir. Eksikliklerin tamamlanması için başvuru sahibinden sistem üzerinden ve elektronik tebligat adresi aracılığıyla bilgi veya belge talep edilir.

- Bilgi veya belge eksikliklerinin tamamlanması, mücbir bir sebebin varlığının resmî bir makamdan belgelendirildiği hâller dışında otuz günü aşamaz. Otuz günlük süre bilgi ve belge talebinin yapıldığı tarihten itibaren başlar.

Ön izin

Madde 20 – (1) Mesleki yeterlilik gerektiren sağlık ve eğitim hizmetlerinde çalışacak yabancılar ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 34 üncü Maddesi uyarınca çalışacak yabancı öğretim elemanları için yapılan çalışma izni ve süre uzatma başvurusunda, ön izin için talep Genel Müdürlükçe ilgili mercie sistem üzerinden iletilir.

- Sağlık hizmetlerinde Sağlık Bakanlığı, eğitim hizmetlerinde Millî Eğitim Bakanlığı ve yabancı öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bu hizmetlerde mesleki faaliyette bulunacak yabancılar için ön izin vermeye yetkilidir.
- İlgili merciler ön izin değerlendirmesine esas olacak bilgi ve belgeleri veya bu bilgi ve belgelerde yapacakları değişiklikleri Genel Müdürlüğün görüşünü alarak belirler ve Genel Müdürlüğe bildirir.
- Kanunun 8 inci Maddesi kapsamında ön izin verilen yabancı adına yapılan çalış-

ma izni başvurusunun değerlendirilmesinde, yabancının yapacağı meslek veya görev için gerekli nitelik ve uzmanlığa sahip olup olmadığına ilişkin Genel Müdürlükçe değerlendirme yapılmaz.

- (5) Genel Müdürlük, birinci fıkra kapsamı dışında ön izin alınması gereken meslekleri belirlemeye yetkilidir. Bu kapsamda belirlenen meslekler resmi internet sayfasında duyurulur.
- (6) Genel Müdürlük Kanununun 8 inci Maddesi kapsamındaki meslekler dışındaki başvuruların değerlendirilmesinde yabancının sahip olduğu mesleki yeterliliği kanıtlayıcı her türlü bilgi ve belgeyi talep etme, söz konusu belgeleri kontrol edip uygun bulmaya veya reddetmeye yetkilidir.

Çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesi

Madde 21 – (1) Çalışma izni başvuruları Genel Müdürlükçe belirlenen çalışma izni değerlendirme kriterlerine göre değerlendirilir.

- (2) Usulüne uygun olarak tamamlanan başvuruların değerlendirilmesi, bilgi ve belgelerin tam olması kaydıyla otuz gün içinde tamamlanır. Otuz günlük süre başvurunun sistem üzerinden tamamlandığı veya ek bilgi ve belge talebi olması halinde talep edilen bilgi ve belgelerin sistem üzerinden yüklendiği tarihten itibaren başlar.
- (3) Adına çalışma izni başvurusu yapılan yabancılar veya işverenleri, gerekli görülmesi halinde Genel Müdürlüğe davet edilebilir.

Çalışma izni değerlendirme kriterleri

Madde 22 – (1) Genel Müdürlük, çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde;

- a) Yabancının eğitimi, iş yerinde alacağı görev, mesleki bilgi ve tecrübesi, işyerinde alacağı görev ile mesleki bilgisi ve tecrübesi arasındaki uyum, ücreti, bildiği diller ve benzeri,
- b) Yabancının ortağı olduğu veya istihdam edileceği tüzel kişiliğin ödenmiş sermayesi, öz kaynağı, brüt satışı, ihracat ile yatırım miktarları, faaliyet alanı, faaliyet gösterdiği sektör veya coğrafi alan, toplam istihdam düzeyi, toplam istihdamı içerisindeki Türk ve yabancı çalışanların oranı, yatırım ve istihdam düzeyine ilişkin kısa ve orta vadeli taahhütleri ve benzeri,
- c) Uluslararası işgücü politikasına uygunluk bakımından işgücü piyasası araştırmaları ve analizleri ve bu kapsamda hazırlanacak pozitif ve negatif işgücü değerlendirme listeleri, milli güvenlik ve kamu düzeni, karşılıklılık ilkesi doğrultusunda yabancının vatandaşı olduğu ülke ile ikili ilişkiler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler ve benzeri,
- ç) Çalışma izni talep edilen iş ve meslek için ülke içinde aynı işi yapacak aynı niteliğe sahip kişinin bulunup bulunmadığına ilişkin Türkiye İş Kurumu kayıtları ve benzeri,

hususları dikkate alarak kriterler belirler.

- (2) Genel Müdürlük birinci fıkra kapsamında oluşturulan değerlendirme kriterlerini;
 - a) İleri teknoloji gerektiren işler, ülke ekonomisine yüksek katkı yapacağı veya yüksek sayıda istihdam yaratacağı taahhüt edilen yatırımlar, uluslararası

sözleşmelere dayalı veya kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülen ve kamu yararı gözetilen projeler,

- b) Değerlendirme kriterlerinden muaf tutulanlar hariç olmak üzere bu Yönetmeliğin dördüncü bölümü kapsamında sayılan yabancılar,
- c) Çalışma izni türleri, il, bölge, faaliyet alanı, meslek ve benzeri sınıflandırmalar,

temelinde farklı olarak belirleyebilir.

- (3) Genel Müdürlük, belirlenen kriterler doğrultusunda puanlama sistemleri hazırlamaya ve bu kapsamda yapılan düzenlemeleri altı aylık dönemler halinde güncelleyerek resmi internet sayfasında yayımlamaya yetkilidir.
- (4) Aşağıda belirtilen yabancılarla ilişkin çalışma izni başvuruları, değerlendirme kriterlerine tabi tutulmayabilir:
 - a) Anne, baba veya çocuğu Türk vatandaşı olan yabancılar.
 - b) İnsani ikamet izni verilmiş olan yabancılar.
 - c) İnsan ticareti mağduru olarak ikamet izni verilmiş olan veya 17/3/2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik uyarınca mağdur destek programından yararlanan yabancılar.
 - ç) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi sahibi yabancılar.
 - d) Bilim ve teknolojiye katkısı, yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli yatırımcı olduğu ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bildirilen yabancılar.
 - e) Genel Müdürlükçe uygun bulunacak diğer yabancılar.

Çalışma izni başvurusunun reddi

Madde 23 – (1) Çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesi neticesinde;

- a) Uluslararası işgücü politikasına uygun olmayan,
- b) Sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle yapıldığı tespit edilen,
- c) Yabancı istihdam edilmesine ilişkin gerekçesi yeterli görülmemeyen,
- ç) Özel kanunlarda Türk vatandaşlarına hasredilen iş ve meslekler için yapılan,
- d) Gerekli nitelik ve uzmanlığı taşımadığı anlaşılan yabancılarla ilişkin olan,
- e) Genel Müdürlükçe belirlenen değerlendirme kriterlerini karşılamayan,
- f) Türkiye’ye girmelerine izin verilmeyecek, vize verilmeyecek veya sınır dışı etme kararı alınmış yabancıardan olduğu İçişleri Bakanlığınca bildirilen yabancılarla ilişkin olan,
- g) Millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu sağlığı açısından Türkiye’de çalışmasında sakınca görülen yabancılarla ilişkin olan,
- ğ) Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü olması durumu hariç, Türkiye Cumhuriyetinin tanımadığı veya diplomatik ilişkisinin bulunmadığı ülke vatandaşları için yapılan,

- h) 17 nci Maddenin ikinci fıkrası uyarınca süresi içerisinde tamamlanmayan, 19 uncu Maddenin ikinci fıkrası uyarınca süresi içerisinde eksiklikleri giderilmeyen ve 27 nci Maddenin birinci fıkrası uyarınca süresi içinde uzatma başvurusu yapılmayan,
- i) 19 uncu Maddenin birinci fıkrası kapsamında ek bilgi veya belge talebinin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı,
- ii) 48 inci Maddenin birinci fıkrasının (ö) bendi kapsamında çalışma izni muafiyeti olarak çalışan yabancıların yurt içinden aynı statüde olmayan bir işverene bağlı çalışmak üzere yaptıkları,
- j) Çalışma izni harcı ve değerli kâğıt bedeli yatırılması bildirim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde harç ve değerli kâğıt bedeli yatırılmayan,
- k) Kanun ve bu Yönetmelikte düzenlenen hükümlere aykırı olarak yapılan, başvurular reddedilir.

Çalışma izni verilmesi

Madde 24 – (1) Başvurunun olumlu değerlendirilmesi hâlinde yabancıya çalışma izni verilir.

- (2) Turkuaz kart, bağımsız çalışma izni ve süresiz çalışma izni bir işverene bağlı olmaksızın yabancı adına düzenlenir.
- (3) Bir işverene bağlı çalışan yabancıya verilen çalışma izni, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak koşuluyla, gerçek veya tüzel kişiye ya da kamu kurum veya kuruluşuna ait belirli bir işyerinde veya bunların aynı işkolundaki işyerlerinde belirli bir işte çalışmak şartıyla ilk başvuruda en çok bir yıl süreyle geçerli olmak üzere düzenlenir.
- (4) Çalışma izni, adına bağımsız çalışma izni başvurusu yapılan yabancılar ile bu Yönetmeliğin dördüncü bölümünde çalışma izni süresi bakımından istisna tanınmış yabancılar bakımından üçüncü fıkrada yer alan süre sınırlamalarına tabi olmaksızın süreli olarak düzenlenir.
- (5) Çalışma izni yabancıнын pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerinin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli olarak düzenlenir.

Çalışmaya başlama

Madde 25 – (1) Yurtdışından yapılan başvurularda yabancıнын, çalışma izninin başlangıç tarihinden itibaren bir ay içerisinde ilgili mevzuat kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle çalışmaya başlaması zorunludur.

- (2) Yurtdışından yapılan başvurularda yabancıнын yurda giriş tarihinden itibaren bir ay içerisinde ve her halükarda çalışma izninin başlangıç tarihinden itibaren altı ay içerisinde ilgili mevzuat kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle çalışmaya başlaması zorunludur.
- (3) Çalışma izin belgesinin işverene tebliğ tarihi ile çalışma izni başlangıç tarihinin farklı olması halinde çalışma izin belgesinin işverene tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bildirimler süresinde yapılmış sayılır.

Şube veya görev değişikliği

Madde 26 – (1) Bir işverene bağlı olarak çalışma izni verilen yabancıya aynı işverene ait işyerinde farklı bir görevde veya bu işverenin aynı iş kolundaki diğer şubelerinde çalışabilmesi için;

- a) Değişiklik talebini içeren başvurunun işverence sistem üzerinden Bakanlığa iletilmesi,
 - b) Çalışılacak yeni şubenin işverenin ticaret siciline kayıtlı olması,
 - c) Yabancıya yapılacak işin mesleki yeterlilik veya ön izin gerektirmemesi ve mevcut işleyle benzer veya uyumlu olması,
 - ç) Yapılacak başvurunun Genel Müdürlükçe uygun bulunması, gerekir.
- (2) Aynı işverenin diğer bir ildeki şubesinde çalışmak üzere yapılacak işyeri veya görev değişikliği başvurusu uygun bulunan yabancıya çalışma izni belgesi Bakanlıkça yenilenir.
- (3) Turkuaz Kart, bağımsız çalışma izni ve süresiz çalışma izninde işyeri veya görev değişikliği, en geç yeni işyerinde çalışmaya başlamadan on gün önce yabancı tarafından Bakanlığa bildirilir.
- (4) Başvuruda yer alması gereken hususlar ve uygulama esasları Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izni süre uzatma başvurusu

Madde 27 – (1) Çalışma izni süre uzatma başvurusu, çalışma izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her halükarda çalışma izni süresi dolmadan sistem üzerinden yapılır.

- (2) Bir işverene bağlı çalışan yabancı adına yapılan çalışma izni süre uzatma başvurusu olumlu değerlendirilen yabancıya çalışma izin süresi, aynı işverene bağlı olarak ilk süre uzatma başvurusunda en çok iki yıl, sonraki süre uzatma başvurularında ise en çok üç yıla kadar uzatılır.
- (3) Farklı bir işverene bağlı çalışmak üzere süre uzatma başvurusu yapılması halinde bu başvuru, ilk başvuru usul ve esaslarına tabi olarak değerlendirilir.
- (4) Bağımsız çalışma izni ve dördüncü bölümde çalışma izni süresi bakımından istisna tanınmış yabancılar için yapılacak süre uzatma başvurularının olumlu değerlendirilmesi halinde çalışma izni, ikinci fıkrada yer alan süre sınırlamalarına tabi olmaksızın süreli olarak uzatılır.
- (5) Adına çalışma izni süre uzatma başvurusu yapılan yabancılar, izin süresinin sona erdiği tarihten itibaren başvurunun değerlendirilmesi süresince ve her halükarda doksan günü geçmemek ve yapılan iş ile çalışılan işyerinin değişmemesi kaydıyla çalışmaya devam edebilir. Bu süre boyunca yabancıya ve işverenin çalışma izninden doğan hak ve yükümlülükleri aynı şekilde devam eder.
- (6) Beşinci fıkrada kapsamında çalışma izni süre uzatma başvurusunu tamamlayanlara talep etmeleri halinde, sistem üzerinden, herhangi bir harç ya da ücrete tabi olmayan ve şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen çalışma izni süre uzatma müracaat belgesi verilir.

- (7) Çalışma izni süre uzatma başvurusunun olumlu değerlendirilmesi halinde, uzatılan çalışma izninin süresi, önceki sürenin sona erdiği günü takip eden gün itibarıyla başlatılır.

Süresiz çalışma izni

Madde 28 – (1) Türkiye’de uzun dönem ikamet izni veya en az sekiz yıl kanuni çalışma izni olan yabancılar süresiz çalışma iznine başvurabilir. Ancak, yabancıların başvuru şartlarını taşıması süresiz çalışma izni verilmesi hususunda yabancıya mutlak hak sağlamaz.

- (2) Süresiz çalışma izni, ilgili mevzuat hükümlerine uyulması ve yeni işyerinde çalışmaya başlamadan en geç on gün önce Bakanlığa bildirim yapılması kaydıyla yabancıya bağımsız veya bir ya da birden fazla işverene bağlı olarak çalışma hakkı verir.
- (3) Süresiz çalışma izni olan yabancı, uzun dönem ikamet izninin sağladığı tüm haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancı, özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancıların seçme, seçilme ve kamu görevlerine girme hakkı ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü yoktur.
- (4) Süresiz çalışma izni belgeleri çalışma izni başlangıç tarihi itibarıyla her beş yılın sonunda yenilenir. Belge yenileme başvurusu süresiz çalışma izni başlangıç tarihinden itibaren beş yıllık sürenin dolmasından önceki altı ay içerisinde ve her halükarda süre dolmadan yapılır. Bu başvurunun usulü ile başvuruda ibrazı gereken belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek resmi internet sayfasında yayımlanır.

Bağımsız çalışma izni

Madde 29 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar bağımsız çalışma izni verilebilir:

- a) Genel Müdürlükçe belirlenecek profesyonel meslek mensupları.
- b) Türkiye’de gerçekleştireceği faaliyetleri 48 inci Maddenin birinci fıkrası kapsamında öngörülen süreleri aşacak şekilde hizmet sunumunda bulunacak bağımsız veya yurt dışında kurulu bir işverene bağlı çalışan sınırötesi hizmet sunucuları.
- c) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kurulmuş olan; limited şirketlerin şirket ortağı olan müdürü, anonim şirketlerin şirket ortağı olan yönetim kurulu üyesi, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin yönetici olan komandite ortağı olan yabancılar.
- ç) 6102 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan diğer şirketlerin şirket ortağı ve yöneticisi olan yabancılar.
- (2) Birinci fıkranın (a) bendi kapsamındaki yabancıardan bağımsız çalışma izni olanlar mesleğiyle uyumlu olmayan işleri yapamazlar.
- (3) Birinci fıkra kapsamında bağımsız çalışma izni verilen yabancılar, ilgili mevzuat hükümlerine uyulması ve sistem üzerinden başvuru yapılması kaydıyla birden fazla işyerinde çalışma hakkı verilebilir. Başvuruda yer alması gereken hususlar ve uygulama esasları Genel Müdürlükçe belirlenir.

- (4) Birinci fıkrada kapsamındaki yabancılardan çalışma izni başvurusunu tamamlayanlara herhangi bir harç ya da ücrete tabi olmayan bağımsız çalışma izni müracaat belgesi verilebilir.
- (5) Bağımsız çalışma izni başvurularının uluslararası işgücü politikası doğrultusunda değerlendirilmesinde, yabancının; eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi, yabancı şirket ortağı ise sermaye payı ve diğer benzeri hususlar dikkate alınır.

Çalışma izninin askıya alınması

Madde 30 – (1) İş veya hizmet sözleşmesinin ücretsiz izin yoluyla askıya alınması ve ücretsiz izin sonlanması durumlarının işverence en az bir gün önceden Bakanlığa bildirilmesi zorunludur.

- (2) Bir işverene bağlı olarak verilen çalışma izninde, iş kazası, hastalık, analık, zorunlu kamu hizmeti gibi ücretsiz izin verilmesini zorunlu kılan haller hariç olmak üzere işveren ve yabancının karşılıklı anlaşması suretiyle en fazla doksan gün iş veya hizmet sözleşmesinin ücretsiz izin yoluyla askıya alınması durumunda bu durumun birinci fıkrada kapsamında bildirilmesi halinde çalışma izni askıya alınır ve çalışma izni ücretsiz izin süresince askıda kalır.
- (3) Süresiz çalışma izni belgesinin izin başlangıç tarihinden itibaren beş yıllık sürenin sonunda yenilenmemiş olması durumunda süresiz çalışma izni askıya alınır ve belgenin yenilenmesine kadar askıda kalır.
- (4) Çalışma izninin askıya alınması halinde bu çalışma iznine bağlı olarak doğan;
 - a) Çalışma hakkı, iznin askıya alınması tarihinden itibaren,
 - b) İkamet hakkı, iznin askıya alınmasını takip eden on günlük sürenin tamamlanmasından itibaren,askı halinin son bulunduğu tarihe kadar kullanılamaz.
- (5) Çalışma izninin askıya alınabileceği meslek ve sektörler Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izninin sınırlandırılması

Madde 31 – (1) Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde çalışma izinleri Bakanlık tarafından; işgücü piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür koşullarının gerekli kıldığı hâllerde, belirli bir süre için tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çalışma İzninde İstisnalar

Nitelikli işgücü ve nitelikli yatırımcı

Madde 32 – (1) Genel Müdürlük nitelikli işgücünün tespitinde yabancının aşağıdaki şartlardan en az üçünü karşılamasını arar:

- a) Saygın bir yükseköğretim kurumunda öğrenim görmüş olması.
 - b) Yıllık toplam ücretinin, Sosyal Güvenlik Kurumunca belirlenen prime esas kazanç üst sınırının on iki katına eşit veya üzerinde olması.
 - c) Ar-Ge veya tasarım alanında mesleki tecrübeye sahip olması.
 - ç) Ulusal ya da uluslararası alanda bilinen yükseköğretim kurumlarında veya bilim ve teknoloji alanında öne çıkmış kuruluşlarda mesleki tecrübe sahibi olması.
 - d) Anadil dışında Genel Müdürlükçe belirlenecek yabancı dilleri ileri düzeyde bilmesi.
 - e) Genel Müdürlük tarafından ülke kalkınması için stratejik olduğu değerlendirilen sektörlerde çalışacak olması.
 - f) Genel Müdürlükçe uluslararası işgücü politikasına göre belirlenecek diğer koşullara sahip olması.
- (2) Genel Müdürlük nitelikli yatırımcının tespitinde aşağıdaki şartlardan en az üçünün karşılanmasını veya en fazla iki yıl içerisinde gerçekleştirileceğinin taahhüt edilmesini arar:
- a) Yatırım sermaye tutarının bir milyon Türk Lirası veya üzerinde olması.
 - b) İhracat tutarının yıllık bir milyon beş yüz bin Türk Lirası veya üzerinde olması.
 - c) En az on Türk vatandaşının doğrudan ve sürekli istihdam edilmesi.
 - ç) Genel Müdürlük tarafından ülke kalkınması için stratejik olduğu değerlendirilen sektörlerde yatırım yapılması.
 - d) Yatırım bünyesinde ilgili mevzuata uygun Ar-Ge veya tasarım merkezi kurulması.
 - e) Yatırımın Genel Müdürlük tarafından kalkınmada öncelikli olarak değerlendirilen bölgelere yapılması.
 - f) Türkiye’de yatırım dışında maddi değeri iki milyon Türk Lirası veya üzerinde taşınır veya taşınmaz ya da fikri veya sınai mülkiyet haklarına sahip olunması.
 - g) Genel Müdürlükçe uluslararası işgücü politikasına göre belirlenecek diğer koşullara sahip olunması.
- (3) Yatırımın çok ortaklı olması halinde ikinci fıkranın (a), (b), (c) ve (f) bentlerinde yer alan hususların belirlenmesinde adına çalışma izni başvurusu yapılan yabancıların ortaklık payı esas alınır.
- (4) İkinci fıkra kapsamında yer alan taahhütlerin takibi için Genel Müdürlükçe gerekli görülen her türlü bilgi ve belge istenebilir. İstenen bilgi ve belgelerin iki ay içerisinde Genel Müdürlüğe sunulması gerekir.
- (5) İkinci fıkra kapsamında yatırımcıların niteliğinin tespitinde kullanılan ve Türk Lirası olarak belirtilen değerler, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci Maddesi hükmü uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.
- (6) Nitelikli işgücü ve nitelikli yatırımcı sayılan yabancıların çalışma izinleri beş yıla kadar düzenlenebilir.

Belirli süreli projelerde istihdam edilecek yabancılar

Madde 33 – (1) Belirli bir süre için Türkiye’de kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilen veya Genel Müdürlükçe ülke ekonomisine yüksek katkı sağlayacağı veya yüksek sayıda istihdam yaratacağı değerlendirilen bir projede istihdam edilen yabancıların çalışma izinleri, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere üç yıla kadar düzenlenebilir.

Türk soylu yabancılar

Madde 34 – (1) İçişleri veya Dışişleri Bakanlığı tarafından Türk soylu olduğu bildirilen yabancılar, Türk vatandaşlarına hasredilen iş ve meslekler için 25/9/1981 tarihli ve 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanununun 1 inci ve 3 üncü Maddeleri kapsamında Türkiye’de ihtiyaç duyulan meslek ve sanat dallarında çalışmak üzere başvuru yapabilir.

- (2) Birinci fıkrada kapsamında yapılan çalışma izni başvurularında Kanun ve 2527 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınır.
- (3) Birinci fıkrada kapsamında ve diğer meslek ve sanat dallarında çalışmak üzere yapılan çalışma izin başvuruları uluslararası işgücü politikasına göre değerlendirilir. Yabancıların başvuru şartlarını taşıması çalışma izni düzenlenmesi hususunda yabancıya mutlak hak sağlamaz.
- (4) 2527 sayılı Kanununun 1 inci Maddesinde öngörülen Türk vatandaşlarına hasredilen iş ve mesleklerden ihtiyaç duyulan meslek ve sanatları; istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikleri ve gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşlarının görüşlerini alarak belirlemeye Genel Müdürlük yetkilidir.
- (5) Türk soylu yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusu bakımından çalışma izinleri, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere beş yıla kadar düzenlenebilir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları

Madde 35 – (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları Türkiye’de kamu kurum ve kuruluşlarında çalışma izni almadan çalışabilirler ancak kamu kurum ve kuruluşları dışında çalışacakların çalışma izni almaları zorunludur.

- (2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı adına yapılan çalışma izni başvurusu bakımından:
 - a) 22 nci Madde kapsamında oluşturulan değerlendirme kriterleri uygulanmaz.
 - b) Çalışma izinleri, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere beş yıla kadar düzenlenebilir.

Türk vatandaşı ile evli olan yabancılar

Madde 36 – (1) Bir Türk vatandaşı ile en az üç yıl süreyle Türkiye’de evlilik birliği içinde yaşayan yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusu bakımından çalışma izinleri, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere üç yıla kadar düzenlenebilir.

Yabancı devletlerin ve uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde diplomatik dokunulmazlığı olmadan çalışan yabancılar

Madde 37 – (1) Yabancı devletlerin ve uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde diplomatik dokunulmazlığı olmadan çalışan yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesinde Dışişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.

Bilimsel, kültürel, sanatsal veya sportif başarıları ile uluslararası düzeyde temayüz etmiş yabancılar

Madde 38 – (1) Alanındaki başarıları ile uluslararası düzeyde temayüz etmiş olarak bilimsel, kültürel, sanatsal veya sportif amaçla Türkiye'ye gelen yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusu bakımından:

- 22 nci Madde kapsamında oluşturulan değerlendirme kriterleri uygulanmaz.
- Çalışma izinleri, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere üç yıla kadar düzenlenebilir.
- Başvurunun değerlendirilmesinde ilgili mercilerin görüşü alınabilir.

Yabancı öğretim elemanları

Madde 39 – (1) 2547 sayılı Kanununun 34 üncü Maddesi uyarınca çalışacak yabancı öğretim elemanlarına çalışma izni, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ilgili mevzuata göre vereceği ön izne istinaden Bakanlıkça verilir.

- Yabancı öğretim elemanı adına yapılan çalışma izni başvurusu bakımından:
 - Başvuru yabancıyı istihdam edecek yükseköğretim kurumu tarafından sistem üzerinden yapılır.
 - 22 nci Madde kapsamında oluşturulan değerlendirme kriterleri uygulanmaz.
 - Çalışma izinleri, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere üç yıla kadar düzenlenebilir.

Ar-Ge, yenilik veya tasarım personeli olarak çalışacak yabancılar

Madde 40 – (1) 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında Ar-Ge merkezi veya tasarım merkezi olan firmalarda ve 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında kurulan teknoloji geliştirme bölgeleri ve ihtisas teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren işletmelerde Ar-Ge, yenilik ve tasarım personeli olarak çalışacak yabancı adına yapılan çalışma izni başvurusu bakımından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının olumlu görüşü aranır.

Kültür ve Turizm Bakanlığında çalışacak yabancı uzmanlar

Madde 41 – (1) Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde özel kanunlar uyarınca görevlendirilecek yabancı uzmanlar Bakanlıktan çalışma izni alındıktan sonra göreve başlayabilirler.

- (2) Birinci fıkra kapsamındaki yabancılar adına yapılan çalışma izni başvurusunda 22 nci Madde kapsamında oluşturulan değerlendirme kriterleri uygulanmaz.

Yabancı mühendis ve mimarlar

Madde 42 – (1) Öğrenimlerini Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunun mühendislik ve mimarlık fakültelerinde veya yurt dışında ilgili ülke makamları ve Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınmış bir yükseköğretim kurumunda tamamlayarak mühendis ve mimar unvanlarını almış olan yabancılar bu Kanuna göre proje bazlı ve geçici süre ile çalışma izni olarak mühendislik ve mimarlık mesleklerini icra edebilirler.

- (2) Yabancı müteahhit veya yabancı kuruluşlar, Türkiye’de Devlet daireleri ile resmî ve özel kuruluş ve şahıslara karşı resen veya yerli kuruluşlarla birlikte taahhüt ettikleri mühendislik veya mimarlıkla ilgili işlerde, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla çalışma izni ile yabancı mühendis ve mimar çalıştırabilirler. Bu kapsamdaki çalışma izni başvuruları Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin görüşü alınarak değerlendirilir. Bu Madde uyarınca verilecek Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği görüşünde, diplomalarını yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından almış yabancı meslek mensuplarının, 2547 sayılı Kanun uyarınca diploma denkliğinin tespitinin yapılması şartı aranmaz.
- (3) Birinci ve ikinci fıkraların kapsamına girmeyen işlerde çalıştırılacak yabancı mühendis ve mimarlara ilişkin çalışma izin başvuruları Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin görüşü alınarak sonuçlandırılır.

Yabancı öğrenciler

Madde 43 – (1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı yabancı öğrenciler, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler.

- (2) Yabancı öğrencilerden ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olanlar, öğrenimlerinin ilk yılının tamamlanmasından sonra çalışma iznine başvurabilir ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu uyarınca kısmi süreli çalışabilirler. Örgün öğretim programlarına kayıtlı lisansüstü öğrenciler için bu sınırlamalar uygulanmaz.
- (3) Yabancı öğrencilere verilen çalışma izinleri, geçerli öğrenci ikamet iznini ve bu ikamet izninin sağladığı hakları sona erdirmez.
- (4) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı yabancı öğrenciler ile yükseköğrenimini tamamlayan yabancılardan mezuniyet tarihinden itibaren bir yıl içinde yapacakları başvurularının il, süre, sektör, işkolu, iş ve meslek, izin türü, mülki veya coğrafi alan, yabancının öğrenim gördüğü veya mezun olduğu bölüm ve benzeri hususlar ile Göç Kurulu kararları ve uluslararası işgücü politikası uyarınca değerlendirilmesi ve sınırlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Dışişleri Bakanlığınca bildirilecek çalışma izni başvuruları

Madde 44 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar çalışma izni olarak çalışabilirler:

- a) Yabancı ülkelerin Türkiye’deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinin 18/4/1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi ve 24/4/1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi kapsamında bağlı birimi sayılmayan okul, kültür veya din kurumlarında görevli yabancılar.

- b) Yabancı ülkelerin Türkiye'deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinde diplomatik kadro üyesi, konsolosluk memuru, idari ve teknik kadro üyesi ve konsolosluk hizmetlisi olan kişilerin ve Türkiye'deki uluslararası kuruluşlarda uluslararası memur, idari ve teknik personel ve hizmet personeli olarak görev yapan kişilerin eş ve çocukları ile karşılıklılık esasına veya ilgili ülkeyle yapılmış bulunan ikili anlaşmaya göre belirlenmiş yakınları.
- (2) Birinci fıkra kapsamındaki yabancıların çalışma izni başvuruları ilgili kurum ve kuruluşlarca veya diplomatik ve konsüler temsilciliklerce Dışişleri Bakanlığına bildirilir ve Dışişleri Bakanlığınca uygun görülen başvurular Bakanlığa iletilir.
- (3) Birinci fıkra kapsamındaki yabancılar için, işveren veya bir işverene bağlı olmaksızın çalışılacaksa yabancı tarafından ayrıca sistem üzerinden çalışma izni başvurusu yapılır.
- (4) Başvurunun değerlendirilmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.
- (5) Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılar düzenlenecek çalışma izni için gerekli harç ve değerli kâğıt bedelleri işverenlerce veya işverene bağlı çalışılmayacaksa yabancı tarafından ödenir.

Sınırötesi hizmet sunucusu

Madde 45 – (1) Yapılacak işin geçici nitelikte olması koşuluyla;

- a) Ücretini Türkiye dışında bir kaynaktan alan;
- 1) Toplantı, seminer, konferans veya ticari fuarlara katılmak,
 - 2) Teknik, bilimsel ve istatistiki araştırma yapmak,
 - 3) Pazar araştırması ve analizleri yapmak,
 - 4) İş teknikleri ile ilgili hizmet içi eğitimlere katılmak,
 - 5) Satış temsilcisi olarak sipariş almak veya sözleşme müzakere etmek,
 - 6) Yük ve yolcu taşımacılığına yönelik hizmet sunmak,
 - 7) Ekipman ve makinaların satış sözleşmesi kapsamında kurulum, bakım, onarım ve benzeri hizmetleri sunmak,
 - 8) Yurt dışında başlamış turlar için operatörlük hizmeti sunmak,
 - 9) Mütercim-tercümanlık hizmeti sunmak,
- üzere Türkiye'ye gelen iş ziyaretçisi,
- b) Yurt dışında kurulu bir tüzel kişiliğin çalışanı ya da bağımsız çalışan profesyonel meslek mensubu olup Türkiye'de bir gerçek veya tüzel kişiye bir sözleşme karşılığı doğrudan hizmet sunan,
- gerçek kişi yabancılar sınırötesi hizmet sunucusudur.
- (2) Sınırötesi hizmet sunucularından 48 inci Maddenin birinci fıkrası kapsamında düzenlenen muafiyet sürelerini aşan sürelerle Türkiye'de çalışacak olanlara yabancıların sözleşme süresini aşmamak koşuluyla en fazla üç yıla kadar çalışma izni düzenlenebilir.
- (3) Sınırötesi hizmet sunucuları için çalışma izni süre uzatma başvurusu yapılamaz.

Şirket içi çalışan değişimi

Madde 46 – (1) Bir şirketin yurtdışında kurulu bir işyerinde çalışmaktayken şirket içi çalışan değişimi kapsamında, 6102 sayılı Kanuna göre Türkiye’de kurulu bulunan şirketine ait bir işyerinde yönetici olarak veya uzmanlık gerektiren işlerde çalışmak üzere görevlendirdiği yabancıların çalışma izni, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak üzere iki yıla kadar düzenlenebilir.

- (2) Bir şirketin yurtdışında kurulu bir işyerinde çalışmakta iken şirket içi çalışan değişimi kapsamında, 6102 sayılı Kanuna göre Türkiye’de kurulu bulunan şirketine ait bir işyerinde staj yapmak üzere görevlendirdiği yabancıların çalışma izni, staj süresini aşmamak üzere bir yıla kadar düzenlenebilir.
- (3) Şirket içi çalışan değişimi kapsamında yabancı adına çalışma izni süre uzatma başvurusu bir defaya mahsus olmak üzere yapılabilir ve çalışma izni süresi bir yıla kadar uzatılabilir.

Turkuaz kart

Madde 47 – (1) Turkuaz kart başvuru, değerlendirme ve düzenleme işlemleri 14/3/2017 tarihli ve 30007 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Turkuaz Kart Yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslara göre yürütülür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çalışma İzni Muafiyeti

Çalışma izninden muaf tutulacak yabancılar

Madde 48 – (1) Özel kanunlarda yer alan hükümler ile yabancı ile işverenin diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerinin saklı kalması kaydıyla;

- a) Bilimsel, kültürel ve sanatsal faaliyetler kapsamında çalışacak yabancılar bir aya kadar,
- b) Türkiye’den ihraç edilen ya da Türkiye’ye ithal edilen mal ve hizmetlerin kullanılmasına ilişkin eğitim amacıyla veya Türkiye’ye ithal edilen makine ve teçhizatın montajı, bakım ve onarımı, kullanımına ilişkin eğitiminin verilmesi veya teçhizatı teslim almak veya Türkiye’de arızalanan araçların tamiri amacıyla gelecek yabancılar toplam üç aya kadar,
- c) Sınırötesi hizmet sunucusu yabancılar üç aya kadar,
- ç) 6102 sayılı Kanuna göre kurulmuş anonim şirketlerin Türkiye’de ikamet etmeyen yönetim kurulu üyeleri ve diğer şirketlerin yönetici sıfatı olmayan ortakları ile bu şirketlerde ortak olmayıp en üst seviyede temsil ve ilzama yetkili olan Türkiye’de çalışacak yabancılar üç aya kadar,
- d) Yurtdışında yerleşik olup İçişleri veya Dışişleri Bakanlığınca Türk soylu olduğu bildirilenlerden Türkiye’de çalışacaklar üç aya kadar,
- e) Sportif faaliyetler kapsamında çalışacak yabancılar dört aya kadar,
- f) Türk üniversiteleri ile yabancı ülkelerdeki üniversiteler arasında yapılmış ve Yükseköğretim Kurulunca onaylanmış öğrenci değişim programları kapsamında staj yapacak yabancılar dört aya kadar,

- g) Genel Müdürlükçe belirlenen mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde çalışacak yabancılar altı aya kadar,
- ğ) Belgeli turizm işletmelerinin sınırları dışında faaliyette bulunacak fuar ve sirkelerde çalışacak yabancılar altı aya kadar,
- h) Ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik alanlar ile eğitim konularında Türkiye'ye önemli hizmet ve katkı sağlayabilecekleri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınınca bildirilen yabancılar altı aya kadar,
- ı) Tur operatörü temsilcisi olarak çalışacak yabancılar sekiz aya kadar,
- i) Genel Müdürlükçe uygun görülen uluslararası stajyer öğrenci değişimi, yeni mezun stajyer değişimi veya gençlik değişimi programları kapsamında staj yapacak yabancılar on iki aya kadar,
- j) Üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarına araştırma yapmak veya bilgi ve görgülerini artırmak amacıyla gelen yabancılar eğitim süresiyle sınırlı olmak kaydıyla ve her halükarda iki yıla kadar,
- k) Gençlik ve Spor Bakanlığı veya Türkiye Futbol Federasyonunun uygun görüşü olması kaydıyla spor meşruhatlı vize ile Türkiye'ye gelen profesyonel yabancı sporcu ve antrenörler ile spor hekimi, spor fizyoterapisti, spor mekanisyeni, spor masözü veya masörü ve benzeri spor elemanı yabancılar spor federasyonları ve spor kulüpleri ile olan sözleşmeleri süresince,
- l) Gemiadamlarının Eğitim, Belgelendirme ve Vardiya Standartları Hakkında Uluslararası Sözleşme'nin I/10 Kuralına göre devletlerle yapılan ikili protokoller gereği, ilgili idareden Uygunluk Onayı Belgesi almış Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı ve kabotaj hattı dışında çalışan gemilerde görev yapan yabancı gemiadamları iş veya hizmet sözleşmesi süresince,
- m) Türkiye Avrupa Birliği Mali İşbirliği Programları kapsamında yürütülen program veya projelerde görevlendirilen yabancılar görevleri süresince,
- n) Türkiye'de bir örgün öğretim programına kayıtlı yabancı öğrencilerden ilgili mevzuat gereği mesleki eğitim kapsamında bir işveren yanında staj yapması zorunlu olanlar zorunlu staj süresince,
- o) Yabancı ülkelerin Türkiye'deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinin bağlı birimi olarak faaliyet gösteren okullarda, kültür kurumlarında ve din kurumlarında görevli yabancılar görevleri süresince,
- ö) Yabancı ülkelerin Türkiye'deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinde diplomatik kadro üyesi, konsolosluk memuru, idari ve teknik kadro üyesi ve konsolosluk hizmetlisi, Türkiye'deki uluslararası kuruluşlarda uluslararası memur ve idari ve teknik personel olarak görev yapan kişilerin özel hizmetinde çalışan yabancılar iş veya hizmet sözleşmeleri süresince,
- p) Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren askeri fabrika ve tesisler ile Makina ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi bünyesinde çalışacak yabancılar iş veya hizmet sözleşmeleri süresince,
- r) 18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin Kuruluşu Hakkında Kanunla kurulan Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi bünyesinde çalışacak yabancı uyruklu personel, araştırmacı veya yöneticiler iş sözleşmeleri süresince,

- s) 26/4/2014 tarihli ve 28983 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği uyarınca uzmanlık eğitimi alan yabancılar eğitimleri süresince,
- çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilir.

Çalışma izni muafiyeti başvurusu

Madde 49 – (1) Çalışma izni muafiyeti kapsamında olan yabancılar, çalışma izni muafiyeti almak kaydıyla çalışabilirler.

- (2) Çalışma izni muafiyeti başvuruları yabancı tarafından yurt içinde sistem üzerinden Bakanlığa, yurt dışında yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türk dış temsilciliğine yapılır. Türk dış temsilciliğine yapılan başvurular sistem üzerinden Bakanlığa iletilir.
- (3) Yurt içinden yapılacak çalışma izni muafiyeti başvuruları, vize veya vize muafiyeti süresinin aşılmasıyla kaydıyla yabancının Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yapılır.
- (4) Çalışma izni muafiyeti başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.
- (5) 48 inci Maddenin birinci fıkrasının (o) ve (ö) bentlerinde yer alan yabancılar bakımından;
- a) Çalışma izni muafiyeti başvuruları Dışişleri Bakanlığına yapılır ve Dışişleri Bakanlığınca uygun görülen başvurular Bakanlığa iletilir.
- b) Çalışma izni muafiyeti düzenlenmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.
- c) Başvurusu uygun bulunan yabancılar düzenlenecek çalışma izni muafiyeti belgesi gerekli harç ve değerli kağıt bedellerinin işveren tarafından ödenmesi sonrasında Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

Çalışma izni muafiyeti başvurusunun değerlendirilmesi

Madde 50 – (1) Çalışma izni muafiyeti başvuruları, başvuruya dair bilgi ve belgelerin tam olması ve yabancının muafiyet kapsamında olduğunun tespit edilmesi kaydıyla olumlu değerlendirilir, ihtiyaç duyulması halinde ilgili mercilerin görüşleri alınır.

- (2) Üç ay veya daha uzun süre için yapılan çalışma izni muafiyeti başvuruları Bakanlıkça değerlendirilir. Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılar çalışma izni muafiyeti belgesi düzenlenir.
- (3) Üç aya kadar talep edilen çalışma izni muafiyeti başvuruları;
- a) Yurtdışından yapılması halinde Bakanlıkça,
- b) Yurtdışından yapılması halinde Türk dış temsilciliğince,
- değerlendirilir. Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılar durumlarını gösterir belge verilir. Bu belge için çalışma izni muafiyeti harcı ve değerli kâğıt bedeli alınmaz. Ancak yabancının talep etmesi ve değerli kâğıt bedelinin ödenmesi kaydıyla Bakanlıkça çalışma izni muafiyeti belgesi düzenlenebilir.
- (4) Adına çalışma izni muafiyeti başvurusu yapılan yabancılar, gerekli görülmesi halinde Genel Müdürlüğe davet edilebilir.

Çalışma izni muafiyetinde süreler

Madde 51 – (1) Çalışma izni muafiyeti 48 inci Maddenin birinci fıkrası kapsamında belirlenen süre sınırlarını aşmamak kaydıyla yabancı tarafından talep edilen süreyle düzenlenir.

- (2) Çalışma izni muafiyeti, yabancının pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerinin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli ve her yabancı için ayrı düzenlenir.
- (3) Çalışma izni muafiyetinde süre uzatma başvurusu yapılamaz.

Çalışma izni muafiyeti başvurusunun reddi

Madde 52 – (1) Çalışma izni muafiyeti başvurusu bakımından;

- a) Uluslararası işgücü politikasına uygun olmayan,
- b) Sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle yapıldığı tespit edilen,
- c) Diğer kanunlarda Türk vatandaşlarına hasredilen iş ve meslekler için yapılan,
- ç) Adına çalışma izni muafiyeti başvurusu yapılan yabancının muafiyet kapsamında olmadığı anlaşılan,
- d) Türkiye'ye girmelerine izin verilmeyecek, vize verilmeyecek veya sınır dışı etme kararı alınmış yabancılardan olduğu İçişleri Bakanlığınca bildirilen yabancılara ilişkin olan,
- e) Milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu sağlığı açısından Türkiye'de çalışmasında sakınca görülen yabancılara ilişkin olan,
- f) Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü olması durumu hariç, Türkiye Cumhuriyetinin tanımadığı veya diplomatik ilişkisinin bulunmadığı ülke vatandaşları için yapılan,
- g) 48 inci Maddenin birinci fıkrasının (ö) bendi kapsamında çalışma izni muafiyeti alarak çalışan yabancılardan yurt içinden aynı statüde olmayan bir işverene bağlı çalışmak üzere yaptıkları,
- ğ) 49 uncu Maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen sürenin dolmasından sonra yapılan,
- h) 53 üncü Maddenin birinci fıkrasında öngörülen süreler dolmadan yapılan,
- ı) Ek bilgi veya belge talebinin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı,
- i) Kanun ve bu Yönetmelikte düzenlenen hükümlere aykırı olarak yapılan, başvurular reddedilir.

Çalışma izni muafiyetine ilişkin diğer hususlar

Madde 53 – (1) 48 inci Maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında çalışma izni muafiyeti verilen yabancılar için çalışma izni muafiyetinin düzenlendiği tarihten itibaren altı aylık, diğer çalışma izni muafiyetlerinde ise on iki aylık süre geçmedikçe aynı muafiyet kapsamında yeni başvuru yapılamaz.

- (2) Çalışma izni muafiyeti belgesi, 48 inci Maddenin birinci fıkrasında öngörülen süreler içerisinde yabancıya ülkeye çoklu giriş çıkış imkânı sağlar.
- (3) 48 inci Maddenin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri kapsamındaki çalışma izni muafiyeti parçalı olarak kullanılabilir.
- (4) Çalışma izni muafiyeti kapsamındaki çalışmanın, 48 inci Maddenin birinci fıkrasında öngörülen muafiyet sürelerini aşacak olması durumunda Bakanlıktan çalışma izni alınması zorunludur.
- (5) Politika belgesinin oluşturulmasında dikkate alınacak hususlar göz önünde bulundurularak Genel Müdürlük geçici süreli olmak kaydıyla ilave çalışma izni muafiyeti düzenlemeleri yapmaya ve bu düzenlemeleri resmi internet sayfasında yayımlamaya yetkilidir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin düzenlenmesi ve şekli

Madde 54 – (1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti belgelerinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(2) Bu belgelerin basım ve dağıtım işlemleri Bakanlıkça yerine getirilir.

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin geçerliliği

Madde 55 – (1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti, izin süreleri içinde geçerli olup bu sürelerin sona ermesi veya Genel Müdürlükçe sonlandırılması veya iptal edilmesiyle geçerliliğini kaybeder.

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin iptali

Madde 56 – (1) Yabancıнын veya işverenin talebi dışında çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti, yabancıнын;

- a) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin başlangıç tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye'ye gelmemesi,
- b) İçişleri veya Dışişleri Bakanlığının uygun görüşünün bulunması durumu hariç, pasaportunun veya pasaport yerine geçen belgesinin geçerlilik süresinin uzatılmaması,
- c) Kanun ve bu Yönetmelikte düzenlenen hükümlere aykırı olarak çalıştığıнын tespiti,
- ç) Bir işverene bağlı olarak verilen çalışma izni bakımından çalışmasının herhangi bir nedenle sona erdiğinin tespit edilmesi,
- d) Bağımsız veya süresiz çalışma izni bakımından sağlık sebepleri veya zorunlu kamu hizmeti gibi mücbir sebepler dışında çalışmasının aralıksız olarak üç aydan veya bir yıl içerisinde toplam altı aydan fazla süreyle kesintiye uğradığıнын tespit edilmesi,

- e) Başvurusunun sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle veya değerlendirme kriterlerinin karşılanması amacıyla muvazaalı bir şekilde yapıldığının sonradan tespiti,
 - f) Kanunun 11 inci Maddesi kapsamında olması ve geçiş süresi içinde talep edilen bilgi ve belgeleri sunmaması,
 - g) Türkiye'ye girmelerine izin verilmeyecek, vize verilmeyecek veya sınır dışı etme kararı alınmış yabancılardan olduğunun İçişleri Bakanlığınca bildirilmesi,
 - ğ) Millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu sağlığı açısından Türkiye'de çalışmasında sakınca olduğunun ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bildirilmesi,
 - h) Sağlık sebepleri veya zorunlu kamu hizmeti gibi mücbir sebepler dışında bir işverene bağlı olarak verilen çalışma izinlerinde aralıksız olarak altı aydan, bağımsız veya süresiz çalışma izinlerinde ise aralıksız olarak bir yıldan uzun süre Türkiye dışında kalması,
 - ı) 25 inci Madde uyarınca çalışmaya başlamaması,
 - i) 30 uncu Maddenin ikinci fıkrası kapsamında çalışma izninin askıya alınmasını gerektiren durumunun süresi içerisinde bildirilmediğinin veya çalışma izninin doksan günden fazla süreyle askıda kaldığının tespiti,
 - j) 32 nci Maddenin dördüncü fıkrası kapsamında Genel Müdürlükçe talep edilen bilgi ve belgeleri süresi içerisinde sunmaması veya taahhütlerinin gerçekleştirilmeyeceğinin değerlendirilmesi,
 - k) 36 ncı Madde kapsamında verilen çalışma izni bakımından, anlaşmalı evlilik yaptığının ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bildirilmesi,
 - l) Uluslararası koruma başvurusunun geri çekildiğinin veya geri çekilmiş sayıldığı, uluslararası koruma statüsünün sona erdiğinin veya uluslararası koruma statüsünün iptal edildiğinin İçişleri Bakanlığınca bildirilmesi,
 - m) 43 üncü Madde kapsamında verilen çalışma izni bakımından, öğrenci ikamet izninin iptal edilmesi,
 - n) Çalışma izni başvurusunda beyan edilen ücret tutarının altında bir ücret almasını veya tam süreli çalışmanın kısmi süreli çalışmaya dönüştürülmesini öngören iş veya hizmet sözleşmesi değişikliğinin çalışma izninin düzenlenmesinden sonra yapıldığının tespit edilmesi veya 60 ıncı Maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen haller dışında sosyal güvenlik yükümlülüklerinin eksik şekilde yerine getirildiğinin tespit edilmesi,
 - o) Sosyal güvenlik yükümlülüklerinin yerine getirilmediğinin tespiti,
 - ö) Süresiz çalışma izninin kesintisiz olarak bir yıldan daha uzun süreyle askıda kaldığının tespiti,
- durumlarında iptal edilir.
- (2) İşveren veya yabancı tarafından çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin iptali, ileri tarihli olarak talep edilemez.
 - (3) İptal edilen çalışma izni belgesinin çalışma izninin iptaline ilişkin bildirim tarihinden itibaren on beş gün içinde Bakanlığa iade edilmesi zorunludur.

Çalışma izninin mahiyeti

Madde 57 – (1) Bakanlıkça düzenlenen çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti geçerli olduğu sürece ikamet izni yerine geçer. Mülteci veya ikincil koruma statüsü tanıyan yabancılara ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla yabancıların herhangi bir nedenle ikamet izni olması yabancıya çalışma hakkı sağlamaz.

- (2) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin herhangi bir nedenle geçersiz hale gelmesi halinde buna bağlı olan ikamet hakkı sona erer.
- (3) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti dışında bir nedenle Türkiye’de geçerli bir ikamet izni olan yabancıya verilen çalışma izninin veya çalışma izni muafiyetinin geçerliliğinin herhangi bir nedenle sona ermesi durumunda yabancıların sahip olduğu diğer ikamet izni geçersiz hale gelmez.
- (4) Bir işverene bağlı olarak verilen çalışma izni düzenlendiği işyeri ve adreste geçerlidir.

Harç ve değerli kâğıt bedeli

Madde 58 – (1) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti harca tabidir.

- (2) 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kâğıtlar Kanunu uyarınca yabancılara düzenlenen çalışma izni belgesi ve çalışma izni muafiyeti belgesinden değerli kâğıt bedeli alınır.
- (3) Çalışma izni süresinin uzatılması halinde harç ve değerli kâğıt bedelinin tamamı alınır.
- (4) 26 ncı Maddenin ikinci fıkrası kapsamında yenilenen çalışma izni belgesi harca tabi olmayıp bu belge için değerli kâğıt bedeli alınır.
- (5) 28 inci Maddenin dördüncü fıkrası kapsamında yenilenen süresiz çalışma izni belgesi harca tabi olmayıp bu belge için değerli kâğıt bedeli alınır.
- (6) İdarenin kusuru nedeniyle hatalı düzenlenen çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti belgesinin yenilenmesi durumunda harç ve değerli kâğıt bedeli alınmaz.
- (7) Kaybolma nedeniyle çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti belgesinin yenilenmesi halinde harç bedelinin yarısı ve değerli kâğıt bedelinin tamamı alınır.
- (8) Muafiyet geçerlilik süresi üç aydan kısa talep edilen çalışma izni muafiyeti başvuruları için harç bedeli alınmaz.
- (9) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyet harcı ile değerli kâğıt bedellerinin tahsiline ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir ve Genel Müdürlükçe uygulanır.
- (10) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti harçlarını, harca mevzu olan işlemin yapılmasını isteyen kişiler ödemekle mükelleftir.

Kanuni çalışma süresinin hesaplanması

Madde 59 – (1) Yıllık ücretli izinler, iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık, geçici iş göremezlik ödenekleri alınan süreler, kanuni çalışma süresine dâhil edilir.

- (2) Birinci fıkrada sayılanlar dışında hangi sürelerin kanuni çalışma süresinin hesaplanmasına dâhil edileceğini belirlemeye ve resmi internet sayfasında yayımlanmaya Genel Müdürlük yetkilidir.
- (3) Sürelerin hesaplanmasında Bakanlığa başvuru tarihi esas alınır.

Sosyal güvenlik yükümlülüğü

Madde 60 – (1) Çalışma izni veya çalışma izin muafiyeti bulunan yabancılara ilişkin sosyal güvenlik yükümlülüklerinin çalışma izni veya çalışma izni muafiyet başvurusu esnasında beyan ve taahhüt edilen ücret ve tam zamanlı çalışmaya ilişkin usul ve esaslar üzerinden yerine getirilmesi zorunludur.

- (2) Çalışma izni veya çalışma izin muafiyeti kısmi süreli çalışmak üzere düzenlenebilir. Kısmi süreli çalışmanın yapılabileceği sektör, iş ve meslekler Genel Müdürlükçe belirlenerek resmi internet sayfasında yayımlanır. Bu kapsamda bulunan yabancılara ilişkin sosyal güvenlik yükümlülükleri başvuru esnasında ibraz edilen iş sözleşmesinde belirtilen ücret ve süreler üzerinden yerine getirilir.
- (3) Çalışma izni veya çalışma izin muafiyeti bulunan yabancı bakımından:
 - a) Yetkilendirilmiş sağlık hizmet sunucularından veya işyeri hekiminden alınmış istirahatli olduğunu gösterir raporun bulunması,
 - b) 4857 sayılı Kanununun 74 üncü Maddesinde sayılan hallerin bulunması,
 - c) Gözaltı veya tutukluluk hallerinin bulunması,
 - ç) Çalıştığı işyerinde grev veya lokavt olması,
 - d) Yabancıнын geçici olarak yurtdışına çıkması,
 - e) Çalışmaya engel mücbir sebeplerin var olması,
 - f) 30 uncu Madde kapsamında çalışma izninin askıya alınmış olması,hallerinde bu durumu kanıtlayan belgelerin işveren veya bir işverene bağlı olmaksızın düzenlenen çalışma izinlerinde yabancı tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna ibrazı zorunludur.
- (4) Çalışma izninin düzenlenmesinden sonra çalışma izni başvurusunda beyan edilen ücretin altında ücret ödenmesini veya tam süreli çalışmanın kısmi süreli çalışmaya dönüştürülmesini öngören iş veya hizmet sözleşmesi değişikliği yapılamaz.
- (5) Türkiye'nin taraf olduğu sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklıdır.

Bildirim yükümlülüğü

Madde 61 – (1) İşverenler ile bir işverene bağlı olmaksızın düzenlenen çalışma izinlerinde adına çalışma izni düzenlenen yabancılar, çalışma izninin veya çalışma izni muafiyeti kapsamında çalışmanın başlamasını ve sona ermesini, çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin iptalini gerektirecek halleri on beş gün içinde ve bu Yönetmelikte bildirim yükümlülüğü düzenlenen diğer hususları süresi içerisinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.

- (2) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti verilen yabancıların işe başlayışlarına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işe giriş bildirimleri ve çalışma izin süresi bitiş tarihinde yapılan işten çıkış bildirimleri Genel Müdürlüğe yapılmış sayılır.

Bu kapsamda Genel Müdürlüğe ayrıca bildirimde bulunulmaz. Sosyal güvenlik yükümlülüklerinden muaf olan yabancıların işe başlangıç ve işten çıkışlarına ilişkin bildirimler birinci fıkra kapsamında Genel Müdürlüğe yapılır.

- (3) Üç aya kadar düzenlenen çalışma izni muafiyetleri bildirim yükümlülüğünden muaftır.
- (4) Bu Yönetmelik kapsamındaki bildirim yükümlülüklerine uyulmaması halinde Kanunun bildirim yükümlülüğüne aykırılık yaptırımları işverene, bir işverene bağlı olmaksızın düzenlenen çalışma izinlerinde ve çalışma izni muafiyetlerinde adına izin veya muafiyet düzenlenen yabancıya uygulanır.
- (5) Bildirimler sistem üzerinden yapılır. 12 nci Maddenin birinci fıkrası ile 13 üncü Maddenin birinci fıkrası kapsamında düzenlenen bildirimlerin sistem üzerinden yapılmasının mümkün olmaması durumunda bu bildirimler elektronik tebligat adresi aracılığıyla yapılabilir.

Belgelerin yenilenmesi

Madde 62 – (1) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti belgelerinin kaybolması halinde bu durum derhal işveren veya yabancı tarafından sistem üzerinden Genel Müdürlüğe bildirilerek yeni belge talebi yapılır.

Denetleme yetkisi

Madde 63 – (1) Kanun ve bu Yönetmelik kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediği Bakanlık iş müfettişleri ile Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri ve sosyal güvenlik denetmenleri tarafından denetlenir. Bu kapsamda yapılacak teftiş, denetim ve soruşturmalar, uygulamakla yükümlü olunan mevzuatın teftiş, denetim ve soruşturma hükümlerine göre yapılır.

- (2) Kamu idarelerinin denetim elemanları ile kolluk kuvvetlerinin, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim, inceleme ve kontrol sırasında yabancı çalıştıran işverenler ile yabancıların Kanun ve bu Yönetmelikten doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğini tespit etmeleri hâlinde, durum ilgili çalışma ve iş kurumu il müdürlüğüne bildirilir.

İdari yaptırımlar

Madde 64 – (1) 63 üncü Maddenin birinci fıkrasına göre yapılan denetimler ve ikinci fıkrasına göre yapılan bildirimler üzerine, gönderilen tutanaklara ve denetim raporlarına göre, Kanunda yer alan idari yaptırımlar çalışma ve iş kurumu il müdürünce uygulanır.

- (2) Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında düzenlenen bildirim yükümlülüklerinin ihlaline ilişkin Bakanlıkça yapılacak tespitler üzerine Kanunda yer alan idari yaptırımlar çalışma ve iş kurumu il müdürünce uygulanır.
- (3) Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar, uluslararası sözleşmeler ve özel kanunlarda çalışma izni almadan çalışabileceği düzenlenen yabancılar hariç olmak üzere Bakanlığa ulaşan bilgi ve belgelerden yabancıların çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti olmaksızın çalıştırıldığına açık olarak tespiti halinde söz konusu bilgi ve belgelere göre Kanunda yer alan idari yaptırımlar çalışma ve iş kurumu il müdürünce uygulanır.

- (4) Bu Madde kapsamında çalışma ve iş kurumu il müdürlüğünce uygulanan idari yaptırımlara ilişkin bilgiler ve 65 inci Maddenin birinci fıkrası kapsamındaki tespitler en geç on gün içerisinde sistem üzerinden Genel Müdürlüğe bildirilir. Bildirimde yer alacak hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilen yabancıların sınır dışı edilmesi

Madde 65 – (1) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilen yabancılar sınır dışı edilmek üzere çalışma ve iş kurumu il müdürlüğünce Kanunun 23 üncü Maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca il göç idaresi müdürlüğüne bildirilir.

- (2) Birinci fıkra kapsamındaki yabancıların işveren veya işveren vekili, yabancıların ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadır. Bu gider, masraf ve harcamaların Göç İdaresi Başkanlığı bütçesinden karşılanması hâlinde, bu Madde gereğince ödenen tutarlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca işveren veya işveren vekilinden tahsil edilir.
- (3) İkinci fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

İdari itiraz ve yargı yolu

Madde 66 – (1) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvurusunun reddi ve düzenlenen belgelerin iptali kararları, işverenler ile bir işverene bağlı olmaksızın düzenlenen çalışma izinleri ve çalışma izni muafiyetlerinde yabancılar 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

- (2) Bakanlığın Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında verdiği kararlara karşı ilgililer tarafından tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Bakanlığa itiraz edilebilir.
- (3) İtirazlar sistem üzerinden yapılır. İtiraza ilişkin bilgi ve belgeler başvuruya eklenir. İtirazın reddedilmesi hâlinde idari yargı yoluna başvurulabilir.

Hüküm bulunmayan haller

Madde 67 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü idari düzenleme yapmaya Genel Müdürlük yetkilidir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

Madde 68 – (1) 29/8/2003 tarihi ve 25214 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

- (2) Mevzuatta, birinci fıkra uyarınca yürürlükten kaldırılan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğine yapılan atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Geçiş hükümleri

Geçici Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin;

- a) 15 inci Maddesi kapsamında ikamet izni olmadan başvuru yapılması, Bakanlığa kâğıt ortamında başvuru belgesi gönderilmemesi, Genel Müdürlükçe başvuru bilgi ve belgelerinin belirlenmesi,
- b) 20 nci Maddesi kapsamında ön izin taleplerinin ilgili mercie sistem üzerinden iletilmesi,
- c) 22 nci Maddesi kapsamında değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi,
- ç) 44 üncü Maddesi ve 49 uncu Maddesinin beşinci fıkrası kapsamında Dışişleri Bakanlığına yapılacak çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvuruları,

bakımından gerekli idari ve teknik çalışmalar tamamlanıncaya kadar mevcut uygulamalar devam eder.

(2) Bu Yönetmeliğin;

- a) 26 ncı Maddesi uyarınca şube veya görev değişikliği yapılmasına,
- b) 27 nci Maddesi kapsamında çalışma izni süre uzatma müracaat belgesi verilmesine,
- c) 28 inci ve 29 uncu Maddeler kapsamındaki başvuruların yurtdışından yapılmasına,
- ç) 30 uncu Maddesi kapsamında çalışma izninin askıya alınmasına,
- d) 48 inci ve 53 üncü Maddeleri hariç olmak üzere çalışma izni muafiyetine ilişkin hükümlerinin uygulanmasına,

gerekli teknik çalışmaların tamamlanmasının ardından başlanır.

(3) Bu Madde kapsamında belirtilen çalışmaların tamamlandığı bilgisi Bakanlık internet sitesinde duyurulur.

(4) 4/4/2014 tarihinden önce verilen süresiz çalışma izinlerinde, süresiz çalışma izni belgesinin bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde yenilenmemesi halinde süresiz çalışma izni, izin belgesi yenilenene kadar askıya alınır.

Tebliğat ve bildirim

Geçici Madde 2 – (1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvurularıyla ilgili iş ve işlemlere ilişkin kararların tebliği ve bildirim, elektronik tebliğat adresine ilişkin gerekli çalışmalar tamamlanıncaya kadar başvuru sahibi tarafından sistem üzerinden güvenli elektronik imza ile imzalanmak suretiyle beyan ve taahhüt edilen elektronik posta adresine yapılır.

Yürürlük

Madde 69 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 70 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

GEÇİCİ KORUMA SAĞLANAN YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİNE DAİR YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi: 11/1/2016 **No:** 2016/8375

Dayandığı Kanunun Tarihi: 4/4/2013 **No:** 6458

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 15/1/2016 **No:** 29594

Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5 **Cilt:** 57

Amaç ve kapsam

Madde 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91'inci maddesi uyarınca geçici koruma sağlanan yabancıların çalışmalarına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Dayanak

Madde 2- (1) Bu Yönetmelik, 6458 sayılı Kanun'un 91'inci maddesi ile 13/10/2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
- Eğitim meslek mensubu: 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda tanımlanan öğretmen, uzman ve usta öğreticiler ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda tanımlanan öğretim elemanlarını,
- Sağlık meslek mensubu: Tabipler ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, hemşire, ebe ve optisyenler ile 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun ek 13'üncü maddesine tanımlanan diğer meslek mensuplarını,
- Yabancı kimlik numarası: 27/9/2006 tarihli ve 2006/11057 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye'de Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında, kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin her türlü işlem ve kayıtlarında esas alınan numarayı

ifade eder.

Çalışma izni alma zorunluluğu

Madde 4- (1) Geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışamaz veya çalıştırılmaz.

(2) Çalışma izni olmaksızın çalışan geçici koruma sağlanan yabancılar ile bunları ça-

İştiranlar hakkında 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvurusu

Madde 5- (1) Geçici koruma sağlanan yabancılar, geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için Bakanlığa başvuruda bulunabilir.

- (2) Çalışma izni başvuruları, geçici koruma sağlanan yabancıları çalıştıracak işveren tarafından e-Devlet Kapısı üzerinden yapılır.
- (3) Bağımsız çalışma iznine başvurma hakkı olan geçici koruma sağlanan yabancılar kendi adına başvuru yapar.
- (4) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni muafiyeti kapsamındadır. Çalışma izni muafiyeti başvuruları, geçici koruma sağlanan il valiliğine yapılır. Bu başvurular, ilgili valilik tarafından Bakanlığa bildirilir.
- (5) Bakanlıkça, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılara ilişkin il ve kota sınırlaması getirilebilir.

Değerlendirme

Madde 6- (1) Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 13’üncü maddesi uyarınca Bakanlıkça değerlendirme kriterleri belirlenir.

- (2) Kanunlarda yalnızca Türk vatandaşları tarafından icrasına izin verilen iş ve meslekler için yapılan başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemde kaldırılır.
- (3) Bakanlığa çalışma izni başvurusu için: sağlık meslek mensuplarının Sağlık Bakanlığından, eğitim meslek mensuplarının ise Millî Eğitim Bakanlığından veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından ön izin almaları gerekir. Ön izin belgesi olmayan başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemde kaldırılır.

Çalışma izni verilebilecek iller

Madde 7- (1) Geçici koruma sağlanan yabancılara çalışma iznine başvuru hakkı verilmesinde, Geçici Koruma Yönetmeliğinin 24’üncü maddesi uyarınca yabancıların kalmasına izin verilen iller esas alınır.

- (2) Kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı yönüyle çalışma izni verilmesinde sakınca görüldüğünün İçişleri Bakanlığınca bildirildiği illerde çalışma izni verilmesi, Bakanlıkça durdurulur. Bu illerde, verilmiş çalışma izinleri uzatılmaz. Ancak, yabancıların bu ilde kalma hakkı devam ediyorsa, önceden verilen ve geçerliliği devam eden çalışma izinleri, sona erdiği tarihe kadar kullanılır.

İstihdam kotası

Madde 8- (1) Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısı üzerinden sektör ve illere göre açık iş ve işe yerleştirilmeler dikkate alınarak Bakanlıkça, geçici koruma sağlanan yabancı istihdamı kotası değişen oran-

larda uygulanabilir. Üçüncü fıkra hükmü saklı kalmak üzere, çalışma iznine başvuru tarihinde çalıştırılan yabancı sayısı, işyerinde çalışan Türk vatandaşlarının yüzde onunu geçemez.

- (2) Toplam çalışan sayısı ondan az olan işyerlerinde, en fazla bir geçici koruma sağlanan yabancıya çalıştırılmasına izin verilebilir.
- (3) İşveren tarafından; işyerinin kayıtlı bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden, çalışma izni başvurusu tarihinden önceki dört haftalık süre içerisinde yabancıya çalıştırılacağı işi yapacak aynı nitelikte Türk vatandaşı bulunmadığının belgelendirildiği başvurularda istihdam kotası uygulanmayabilir.

Çalışma izni verilmesi ve bildirim

Madde 9- (1) Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılara Bakanlık tarafından çalışma izni verilir ve bu durum İçişleri Bakanlığı ile işverene bildirilir.

- (2) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışması uygun görülen geçici koruma sağlanan yabancılara verilen çalışma izni muafiyetleri ilgili valiliğe bildirilir.

Ücret

Madde 10- (1) Geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenemez.

Dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda çalışma

Madde 11- (1) 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu uyarınca kamu yararına çalışan dernek statüsüne sahip dernekler ile 30/7/2003 tarihli ve 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun uyarınca vergi muafiyet, tanınan vakıflar, insani yardım hizmeti faaliyetlerinde geçici koruma sağlanan yabancılara çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilirler.

- (2) Birinci fıkra kapsamında yer almayan dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kar amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilcilikleri geçici koruma sağlanan yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir. Ancak, başvuru yapan kuruluşa ilişkin İçişleri Bakanlığının uygun görüşü aranır. Uygun görüş alınamayan kuruluşlara ait başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemden kaldırılır.

Mesleki eğitim

Madde 12- (1) Türkiye'de İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi görecekle ile bu kişilerin eğitim süresinin sonunda aynı işyerinde çalıştırılması için Bakanlığa başvuruda bulunulabilir.

- (2) Bu madde kapsamında yapılacak başvurularda, Bakanlığa işyeri istihdam kotası farklı uygulanabilir.

Çeşitli hükümler

Madde 13- (1) Geçici koruma sağlanan yabancıların ve işverenlerin çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan hak ve yükümlülükleri saklıdır.

- (2) Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışmalarına ilişkin bu Yönetmelikte düzenlenmeyen konularda, 4817 sayılı Kanun hükümleri ile Yabancıların alışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- (3) Geçici Koruma Yönetmeliğini kapsamında geçici koruması sonlandırılan veya iptal edilen yabancıların almış olduğu çalışma izinleri iptal edilir.

Yürürlük

Madde 14- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ULUSLARARASI KORUMA BAŞVURU SAHİBİ VE ULUSLARARASI KORUMA STATÜSÜ SAHİBİ KİŞİLERİN ÇALIŞMASINA DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 26.04.2016

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 29695

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca başvuru sahibi, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsü sahibi sayılan yabancıların Türkiye'de çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

Madde 2- (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanunun 89 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
- İkincil koruma statü sahibi: 6458 sayılı Kanunun 63'üncü maddesinde tanımlanan yabancıyı,
- Kanun: 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunu,
- Kimlik belgesi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi olan yabancılar adına 6458 sayılı Kanunun 69'uncu, 76'ncı ve 83'üncü maddeleri uyarınca tanzim edilen belgeyi,
- Mülteci: 6458 sayılı Kanunun 61'inci maddesinde tanımlanan yabancıyı,
- Şartlı mülteci: 6458 sayılı Kanunun 62'nci maddesinde tanımlanan yabancıyı,
- Uluslararası koruma statüsü: 6458 sayılı Kanuna göre verilen mülteci statüsü, şartlı mülteci statüsü veya ikincil koruma statüsünü,
- Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibi kişilerin çalışması

Madde 4- (1) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişiler statü almasından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilir.

- (2) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibinin kimlik belgesi, çalışma izni yerine geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır.
- (3) Statülerin herhangi bir nedenle sona ermesini veya kimlik belgelerinin iptalini gerektirecek nedenler, yabancının çalışma hakkını da sona erdirir.
- (4) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişilerin; çalıştığı il, meslek, sektör ile bağımlı veya bağımsız çalışma durumuna ait güncel bilgiler İçişleri Bakanlığınca Bakanlığa bildirilir.

Başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi kişilerin çalışması

Madde 5- (1) Başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi kişiler çalışmaya başlamadan önce çalışma izni almakla yükümlüdür. Bu kişilerden başvurusu uygun görülere çalışma izni Bakanlık tarafından verilir.

- (2) Geçerli çalışma iznine sahip olmak, başvuru sahibi ve şartlı mülteci sayılan yabancılara Türkiye’de mutlak kalış hakkı sağlamaz.

Çalışma izni başvuru şartları

Madde 6- (1) Başvuru sahibi ile şartlı mülteci yetkili makamlardan alacakları başvuru-sunu veya statülerini gösteren kimlik belgeleri ile çalışma iznine başvurabilirler.

- (2) Geçerli kimlik belgesi olmadıkça, başvuru sahibi veya şartlı mülteci statüsü sahibi kişinin geçerli çalışma izninin olması, farklı bir işveren yanında veya bağımsız olarak çalışma izni başvurusu yapma hakkı vermez.
- (3) Çalışma izni başvurusu uluslararası koruma başvurusu tarihinden altı ay sonra yapılabilir.
- (4) Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi ve şartlı mültecinin, bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurular, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak sonuçlandırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Başvuru Sahibi ve Şartlı Mültecilere Çalışma İzni Verilmesi

Çalışma izni başvuru usulü

Madde 7- (1) Çalışma izni başvuruları e-Devlet Kapısı üzerinden Bakanlığa yapılır.

- (2) Başvuruda talep edilen belgelerin taranarak yabancıların çalışma izinleri otomasyon sistemine yüklenmesi ve yabancıya ve işverene ait bilgilerin girilmesi, istenilen belgelerin Bakanlığa ulaştırılması gereklidir.

Çalışma izni uzatma başvurusu

Madde 8- (1) Çalışma izni uzatma başvurusu aynı işveren yanında çalışmaya devam etmek üzere e-Devlet Kapısı üzerinden Bakanlığa yapılır. İşveren değişikliği olan uzatma başvuruları reddedilir.

- (2) Çalışma izni uzatma başvurusunda başvuru sahibi veya şartlı mülteciye ilişkin geçerli kimlik belgesinin ibrazı aranır.
- (3) Çalışma izni uzatma başvurusu, çalışma izni geçerlilik süresi dolmadan yapılır.
- (4) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci geçerli kimlik belgesi olmak ve uzatma başvurusu yaptığını belgelemek kaydıyla, çalışma izni uzatma başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren bu başvuru sonuçlanıncaya kadar, aynı işyerinde çalışmaya devam edebilir.

Çalışma izni muafiyet başvurusu

Madde 9- (1) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi yabancılar, çalışma izni muafiyeti kapsamındadır. Çalışma izni muafiyeti başvuruları, uluslararası koruma sağlanan ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne yapılır.

- (2) Bakanlıkça, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi yabancılara ilişkin il ve kota sınırlaması getirilebilir.

Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesi

Madde 10- (1) Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, Kanunda ve 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen esaslar dâhilinde Bakanlıkça belirlenecek değerlendirme kriterleri uygulanır.

Çalışma izni başvurularının reddi

Madde 11- (1) Çalışma izni başvurularının reddinde, Kanunun 14’üncü maddesi hükümleri yanında;

- a) Uluslararası koruma başvuru tarihi üzerinden altı ay geçmediğinin,
- b) Bakanlığa gerekli belgelerin teslimi dâhil başvuru tamamlandığında, kimlik belgesinin geçerlilik süresinin otuz günden az kaldığının,
- c) 6458 sayılı Kanun uyarınca kesinleşmiş sınır dışı kararı alındığının,
- ç) Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi ve şartlı mültecinin bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurularda içişleri Bakanlığınca olumsuz görüş bildirildiğinin,

tespiti halinde çalışma izni veya çalışma izni uzatma başvurusu reddedilir.

Eksik evrak tespiti

Madde 12- (1) Başvurunun eksik evrak ile yapıldığının tespiti halinde, eksik belgelerin tamamlanması istemiyle başvuru sahibine bilgi verilir. Eksik evrakın on beş gün içerisinde yabancıların çalışma izinleri otomasyon sistemine yüklenilmesi veya Bakanlığa

ulaştırılması durumunda değerlendirme süreci devam eder. Aksi halde başvuru reddedilir.

İlgili mercilerden görüş alınması

Madde 13- (1) Bakanlık çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde ilgili mercilerden görüş alınabilir.

- (2) Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi veya şartlı mültecinin bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurulara ilişkin görüş alınması elektronik ortamda gerçekleştirilir.
- (3) İlgili merciler görüşlerini en geç on beş gün içinde Bakanlığa bildirirler. Süresi içinde bildirilmeyen görüşler Bakanlıkça olumlu kabul edilir.

Harç alımı

Madde 14- (1) Başvuruları olumlu değerlendirilen başvuru sahibinden veya şartlı mülteciden ya da bunların işverenlerinden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri gereğince çalışma izni harcı tahsil edilir.

Çalışma izni süresi

Madde 15- (1) Çalışma izni, 4817 sayılı Kanunun 5'inci maddesinde belirtilen sürelerle verilebilir.

- (2) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına düzenlenen çalışma izni süresinin kimlik belgesi süresinden uzun olması halinde İl Göç İdaresi Müdürlüğüne çalışma izni süresi esas alınarak yeni bir kimlik belgesi düzenlenir.

Çalışma izni verilmesi ve bildirim

Madde 16- (1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına Bakanlıkça çalışma izin belgesi veya muafiyet belgesi düzenlenir ve bu durum İçişleri Bakanlığı ile varsa işverene bildirilir.

- (2) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışması uygun görülen başvuru sahibi veya şartlı mülteciye çalışma izni muafiyet belgesi verilir.
- (3) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına düzenlenen çalışma izni veya çalışma izni muafiyet belgeleri 6458 sayılı Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez.

Ücret

Madde 17- (1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteciye asgari ücretin altında ücret ödenemez.

Çalışmanın sınırlandırılması

Madde 18- (1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteciye çalışma izni verilmesi; izin türü, süre, meslek, sektör, işkolu, mülki ve coğrafi alan bakımından Bakanlıkça sınırlandırılır.

labilir. Ancak, Türkiye’de üç yıl ikamet eden veya Türk vatandaşıyla evli olan ya da Türk vatandaşı çocuğu olan mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri için bu sınırlamalar uygulanmaz.

Çalışma izninin iptali

Madde 19- (1) Kanununun 15’inci maddesinde yer alan hallerden birinin ortaya çıkması, başvuru sahibi veya şartlı mülteci statüsü sahibi kişilerin veya işverenin talebi veya yabancı hakkında 6458 sayılı Kanun uyarınca kesinleşmiş sınır dışı kararı alındığının İçişleri Bakanlığınca bildirimine üzerine Bakanlıkça çalışma izni iptal edilir.

Çalışma izninin geçersiz hale gelmesi

Madde 20- (1) Çalışma izni belgesi süresinin sona ermesi veya iptal edilmesiyle geçerliliğini kaybeder.

Dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda çalışma

Madde 21- (1) 4/11/2014 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu uyarınca kamu yararına çalışan dernek statüsüne sahip dernekler ile 30/7/2003 tarihli ve 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun uyarınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, insani yardım hizmeti faaliyetlerinde uluslararası koruma başvuru veya statü sahibi yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir.

(2) Birinci fıkrada kapsamında yer almayan dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kar amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şube veya temsilcilikleri uluslararası koruma başvuru veya statüsü sahibi yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir. Ancak, başvuru yapan kuruluşa ilişkin İçişleri Bakanlığının uygun görüşü aranır. Uygun görüş alınamayan kuruluşlara ait başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemde kaldırılır.

Mesleki eğitim

Madde 22- (1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi görebilir. Bu kişilerin eğitim süresinin sonunda aynı işyerinde çalıştırılacak olması halinde ilgili işveren tarafından çalışma izni başvurusunda bulunulmalıdır.

(2) Bu madde kapsamında yapılacak başvurularda, Bakanlıkça işyeri istihdam kotası farklı uygulanabilir.

Sosyal güvenlik yükümlülüğü

Madde 23- (1) Çalışma izni alan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler, sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirirler. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler hakkında 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uyarınca idari yaptırım uygulanır.

Hüküm bulunmayan haller

Madde 24- (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Kanunun ve Yabancıların alışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uygulanır.

Geçiş hükümleri

Geçici Madde 1- (1) Bu Yönetmelik uyarınca belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getiren başvuru sahibi veya şartlı mültecinin bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurulara ilişkin görüş alınmasının elektronik ortamda gerçekleştirilmesine ilişkin İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık arasında uygun teknik altyapı sağlanıncaya kadar, görüş alınmasında ve karşılıklı bildirimde bulunulmasında elektronik posta dâhil iletişimi kolaylaştıracak araç, gereç ve yöntemler kullanılır.

(2) alışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde uygun teknik altyapı sağlanıncaya kadar, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi veya şartlı mültecinin çalışma izni muafiyet başvuruları Bakanlığa yapılır. Talebi uygun bulunanlara ilişkin bilgiler Bakanlıkça İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Yürürlük

Madde 25- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 26- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

04/11/2015

Sayı : 54567092/9648
Konu : Geçici koruma Altına Alınanlara Verilecek
Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslarda Değişiklik Yapılması

BAKANLIK MAKAMINA

22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği'ne istinaden, geçici koruma altına alınan kişilere yönelik sağlık hizmeti verecek sağlık kurum ve kuruluşlarını, gönüllü sağlık hizmetini ve bu hizmeti sunan vakıf veya derneklerin çalışma esaslarını belirlemek üzere hazırlanan "Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar" 25/03/2015 tarih ve 2875 sayılı Makam Onayı ile yürürlüğe konulmuş idi. Bu kapsamdaki sağlık hizmetlerinin daha etkin ve verimli şekilde sunumunun sağlanması ve uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi maksadıyla, mezkur Esaslarda değişiklik yapılması gerekliliği hâsıl olmuştur.

Bu amaçla hazırlanan "Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Esaslar" metni ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve anılan Esasların onaylanarak yürürlüğe konulması hususunu tensiplerine arz ederim.

Uzm. Dr. Muzaffer AKKOCA
Genel Müdür

Uygun Görüşle Arz Ederim.
.../.../2015

Uzm. Dr. Mehmet BAKAR
Müşteşar Yardımcısı

Uygun Görüşle Arz Ederim.
.../.../2015

Prof. Dr. Eyüp GÜMÜŞ
Müşteşar

OLUR
.../.../2015
Dr. Mehmet MÜEZZİNOĞLU
Bakan

EKLER:

Ek-1 Yönerge Taslağı (5 sayfa)

GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINANLARA VERİLECEK SAĞLIK HİZMETLERİNE DAİR ESASLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - (1) Bu Esasların amacı; 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91'inci maddesi çerçevesinde geçici koruma altına alınanlara sağlık hizmeti sunulmasına ilişkin esasların belirlenmesidir.

Kapsam

Madde 2 - (1) Bu Esaslar; 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici koruma altına alınan kişileri ve kuruluşları, sağlık hizmeti verecek sağlık kurum ve kuruluşlarını, Bakanlıkça uygun görülen gönüllü sağlık hizmetini ve bu hizmeti sunan vakıf ve dernekleri kapsar.

Hukuki dayanak

Madde 3 - (1) Bu Esaslar; 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 40'inci maddesine ve 22/10/2014 tarihli 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliğinin 27'inci ve 58'inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - (1) Bu Esaslarda geçen;

- a) AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı,
- b) Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,
- c) Geçici Barınma Merkezi: Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki yabancıların toplu olarak barınma ve iaşelerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri,
- ç) Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınmayan yabancılara sağlanan korumayı.
- d) Geçici Korunan: Geçici koruma sağlanan yabancıyı,
- e) İkamet Adresi: Geçici koruma altına alınanların Türkiye'de adres kayıt sisteminde kayıtlı oldukları yerleşim yerlerini,
- f) Müdürlük: İl Sağlık Müdürlüğünü,
- g) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri: Sağlığın teşkivi, koruyucu sağlık hizmetleri ile ilk kademedeki teşhis, tedavi ve

rehabilitasyon hizmetlerinin bir arada verildiği, bireylerin hizmete kolayca ulaşabildikleri, etkin ve yaygın sağlık hizmeti sunumunu,

- ğ) Kimlik Kartı: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından geçici korunanlara verilen Geçici Koruma Kimlik Belgesi.
- h) SUT: Sağlık Uygulama Tebliği,
- ı) (Ek: BO-04/11/2015-9648) Göçmen Sağlığı Birimi/Merkezi: Geçici korunanların yoğun olduğu yerlerde, birinci basamak sağlık hizmetlerini sunmak üzere oluşturulan toplum sağlığı merkezi ek birimleri.
- i) (Ek: BO-04/11/2015-9648) MBYS: Muayene Bilgi Yönetim Sistemi'ni
- j) (Ek: BO-04/11/2015-9648) SGK: Sosyal Güvenlik Kurumunu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sağlık Hizmetlerinden Faydalanabilecek Kişiler, Sağlık Hizmeti Sunacak Kuruluşlar ve Hizmet Esasları, Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri, Sağlık Hizmeti Bedellerinin Ödenmesi

Sağlık hizmetlerinden faydalanabilecek kişiler

Madde 5 - (1) Sağlık hizmetinden;

- a) Kimlik kartı olan geçici korunanlar,
 - b) Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne henüz kaydı yapılmamış geçici korunanlar,
 - c) Sınırdan yaralı olarak geçen ve geçici koruma altında sayılanlar faydalanır.
- (2) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Geçici koruma altındaki yabancıların tanı-tehdavi işlemlerini yürüten sağlık hizmeti sunucularına MEDULA-Hastane Sisteminde yalnızca provizyon alınmak suretiyle işlem yapılacak olup hizmet kaydı, fatura kayıt ve dönem sonlandırma işlemleri yapılmayacaktır.
- (3) Bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde bahsedilen kişiler için, kolluk kuvvetlerince yapılan kayıt dikkate alınarak hastane kaydı oluşturulur. Tedavisi tamamlanan bu kişilerin, taburcu olmadan Göç İdaresi/Valilik personeline biyometrik kaydının yapılması hastane tarafından sağlanır. Biyometrik kaydın mümkün olmadığı durumlarda bu husus Göç İdaresi/Valilik personeli tarafından tutanak altına alınır.
- (4) (Ek: BO-04/11/2015-9648) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olup SGK provizyonu alınmayan kişiler ile (b) ve (c) bendinde bahsedilen kişiler, sadece acil sağlık hizmetleri ile halk sağlığını tehlikeye düşürebilecek bulaşıcı ve salgın hastalık durumlarında birinci basamak sağlık hizmetlerinden kimlik beyanına göre faydalanır.

Sağlık hizmeti sunacak kuruluşlar ve hizmet esasları

Madde 6 - (1) Geçici korunanlar;

- a) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Geçici barınma merkezlerinde ya da geçici barınma merkezleri dışında oluşturulan göçmen sağlığı merkezlerinden,

- b) Bakanlık ve bağlı kuruluşlarına ait sağlık hizmeti sunucularından,
 - c) Üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezlerinden,
 - ç) Özel hastanelerden,
 - d) Vakıf veya dernekler tarafından gönüllü olarak verilen sağlık hizmetlerinden, faydalanabilir.
- (2) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Geçici korunanlarının sağlık hizmetini ikamet adresinde almaları esastır. Bakanlığa bağlı kuruluşlarına ait ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına doğrudan sevk aranmaksızın başvurulur. Üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezlerine ve özel hastanelere doğrudan başvurulamaz, öncelikli olarak üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezlerine, bunun mümkün olmaması halinde ise özel hastanelere sevk ancak;
- a) Acil sağlık hizmetleri ve erişkin/yeni doğan yoğun bakım hizmetleri,
 - b) Yanık tedavisi ve kanser tedavisi (radyoterapi, kemoterapi, radyoizotop tedavileri) için yapılabilir.
- (3) MERS, Ebola, Tüberküloz gibi yüksek bulaş riski taşıyan hastaların sevkı gerekli görüldüğü takdirde, bu hastalıkların tedavisini yapan sağlık kuruluşlarına sevk, Halk Sağlığı Müdürlükleri ile koordineli bir şekilde Müdürlük tarafından yapılır.
- (4) Aynı il içinde veya il dışında Bakanlık bağlı kuruluşlara ait ikinci veya üçüncü basamak sağlık kuruluşları ile üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezleri ve özel hastanelere sevk için:
- a) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Ayaktan teşhis ve/veya tedavi için Ek-1'deki geçici korunan hasta sevk formu 2 nüsha doldurularak sevk yapılır. Bu kapsamda yapılan sevklerin geçerlilik süresi 5 (beş) iş günüdür.
 - b) Acil haller, yoğun bakım, yanık gibi ağır vaka olarak kabul edilen durumlar için Ek-1'deki geçici korunan hasta sevk formu doldurularak 112 Koruma Kontrol Merkezi koordinasyonunda sevk yapılır.
- (5) Geçici korunanların ikamet adresinin bulunduğu ilde tedavilerinin yapılamaması halinde, hasta tedavisinin yapılacağı uygun olan ve öncelikle en yakın ilden başlamak üzere diğer illerdeki sağlık kuruluşlarına sevkleri 112 Komuta Kontrol Merkezi koordinasyonunda yapılır. Ayakta teşhis ve/veya tedavi için sevk edilerek geçici korunanlar, 112 Komuta Kontrol Merkezi koordinasyonunda sevk usulüne tabi değildir.
- (6) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Kronik hastalığı bulunanlar ile tedavi veya kontrol için çağrı belgesi olanların, üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezleri ve özel hastaneler dahil sağlık kuruluşlarına başvurularında sevk geçerlilik süresi sevk yapıldığı tarihten itibaren 30 (otuz) gündür. Bu süre içerisinde yeniden sevk alma zorunluluğu yoktur.
- (7) Geçici korunanların sevk bilgileri, sevkı yapanın her sağlık kuruluşu tarafından en geç beş iş günü içerisinde geçici korunanların ikamet adresinin bulunduğu ilin Müdürlüğüne yazılı olarak ya da elektronik ortamda gönderilmek zorundadır.
- (8) (Ek: BO-04/11/2015-9648) Sınırdan yoğun yaralı girişlerinde, Bakanlığa bağlı sağlık tesislerinde yer olmaması veya tedavisinin mümkün bulunmaması halinde, Komuta Kontrol Merkezi koordinasyonunda doğrudan üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezlerine veya özel hastanelere sevkı yapılabilir.

Acil Sağlık Hizmetleri

Madde 7 - (1) Geçici barınma merkezlerinde müdürlükçe belirlenen planlamaya göre acil sağlık hizmeti verilir. Müdürlükçe uygun görülen geçici barınma merkezlerinde personeliyle birlikte 112 acil yardım ambulansı bulundurulur.

(2) Geçici barınma merkezleri dışındaki acil sağlık hizmetleri, 11/05/2000 tarihli ve 24046 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği doğrultusunda verilir.

Birinci basamak sağlık hizmetleri

Madde 8 - (1) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Geçici korunanların birinci basamak sağlık hizmetleri Halk Sağlığı Müdürlüğünce ve bağlı sağlık kuruluşları ile gönüllü sağlık kuruluşu tarafından verilir. Birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumu sırasında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon da Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından sağlanır. Halk sağlığı müdürlüğü ve gönüllü sağlık kuruluşu tarafından, verilen birinci basamak sağlık hizmetleri konusunda yazılı olarak aylık dönemler halinde Müdürlüğe bilgi verilir.

- (2) Geçici korunanlara yönelik birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında;
- (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Bulaşıcı hastalık riskine karşı gerekli tarama ve aşlar yapılır. Sıtma, Tüberküloz, Leishmaniazis gibi benzeri hastalıkların tetkikleri Bakanlık laboratuvarlarınca ve gerekli görülmesi halinde söz konusu hastalıklar için belirlenmiş referans laboratuvarınca yapılarak bulaşıcı hastalıklara karşı her türlü önlem ve tedbir alınır. Bulaşıcı hastalıklar ve diğer akut halk sağlığı sorunlarına ilişkin bildirimler, hizmet veren kurum ve kuruluşlar tarafından ve takipler ise hizmet veren kurum ve kuruluşlara bakılmaksızın Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve bu kurumun taşra teşkilatınca yapılır.
 - Aşılama hizmeti; Genişletilmiş Bağışıklama Programı çerçevesinde, belirlenen aşı takvimi ile ilgili diğer programlar doğrultusunda verilir ve gerekli tedbirler alınır.
 - Ülkemizdeki bebek/çocuk ve ergenlere yönelik olarak sunulan sağlık hizmetleri geçici koruma altına alınanlara da aynı şekilde verilir.
 - Ülkemizdeki doğurganlık çağındaki kadınlara yönelik verilen kadın ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetler geçici koruma altındaki kadınlara da aynı şekilde verilir. Gebelikler erken dönemde tespit edilir, riskli durumların saptanabilmesi için, gebe ve loğusa izlemeleri yapılır. Korunmak isteyen kadınlara gebeliği önleyici yöntemler hakkında bilgi verilir ve gebeliği önleyici yöntemler uygulanır.
 - Toplu kullanım alanlarının ve gerektiğinde kişisel alanların sağlığa uygunluğu kontrol edilerek, tespit edilen aksaklıkların giderilmesi ve geçici barınma merkezlerinin bulunduğu çevre koşullarının sağlık açısından uygun hale getirilmesine yönelik çevre sağlığı ile ilgili hizmetler yürütülür.
 - Geçici korunanlar arasında madde bağımlılığı veya psikolojik sorunları olduğu tespit edilenler hakkında, sağlık kurumuna nakli de içerebilecek şekilde gerekli tedbirler alınır. Ruhsal bozukluğu bulunanların sevk ve takipleri Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından mevcut belirlenmiş kurallar doğrultusunda yerine getirilir.
 - Geçici korunanlar arasında halkın sağlığını tehlikeye düşürebilecek potan-

siyel bir durum/hastalık olması halinde profilaksi, izolasyon/karantina gibi koruyucu önlemler Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından uygulanır.

Sağlık hizmeti bedelinin faturalandırılması ve ödenmesi

Madde 9 - (1) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Geçici Koruma Kimlik Belgesi bulunan ancak SGK provizyonu alınamayan kişiler (acil sağlık hizmetleri ile halk sağlığını tehlikeye düşürebilecek bulaşıcı ve salgın hastalık durumlarında birinci basamak sağlık hizmetleri hariç olmak üzere) ücretli hasta olarak değerlendirilir ve bu hastalara sunulan sağlık hizmetleri, SUT hükümlerine göre hasta adına fatura edilir.

- (2) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) AFAD ile Bakanlık arasında götürü bedel üzerinden Sağlık Hizmeti Alım Protokolü imzalanmıştır. 112 Acil Sağlık Hizmetleri ve TKHK'na ait sağlık hizmet bedelleri, AFAD tarafından Bakanlığın Sağlık Kurumları Merkez Döner Sermaye Saymanlık Müdürlüğü hesabına aktarılacaktır.
- (3) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Bakanlığımız hastanelerinden özel hastanelere ve üniversite hastanelerine sevk edilen hastaların tedavi giderlerine ilişkin faturaların, hastayı sevk eden sağlık tesisi tarafından ödenmesi esastır. Özel hastaneler ve üniversite hastanelerince düzenlenen bu faturalar öncelikle, Genel Sekreterlik bünyesinde kurulan "Birlik Fatura İnceleme Komisyonunca" incelenir. İnceleme neticesinde hata tespit edilmesi halinde, gerekli düzeltmelerin yapılması için faturalar ilgili sağlık tesisine iade edilir. İadesi yapılan faturalar içinde tespit edilen hata düzeltilerek Birlik Fatura İnceleme Komisyonuna yeniden gönderilir. Birlik Fatura İnceleme Komisyonunca ödenmesi uygun görülen faturaların ödemesi gerçekleştirilir.
- (4) Bakanlık hastanelerinden il içi ve il dışı Bakanlık hastanelerine sevk edilen hastaların tedavi giderlerine ilişkin faturaları, tedavi gördüğü sağlık tesisince muhasebeleştirilmesi gerçekleştirilecektir.
- (5) İkinci ve üçüncü basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sunulan sağlık hizmet bedelleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan güncel SUT bedellerini geçemez.
- (6) SUT'ta fiyatlandırılmayan birinci basamak sağlık hizmetleri, Bakanlıkça belirlenen Sağlık Hizmetleri Fiyat Tarifesine göre faturalandırılır.
- (7) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Acil müdahale edilmemesi halinde hastanın uzuv kaybı ve/veya vücut fonksiyonunu kaybetmesine sebep olacak durumlar nedeniyle özel hastanelere ve üniversite hastanelerine yapılan müracaatlar sonucu düzenlenen faturaların ödenmesini Genel Sekreterlik tarafından belirlenecek sağlık tesisi yapacaktır. Birden fazla Genel Sekreterliğin bulunduğu illerde Koordinatör Genel Sekreterlikçe belirlenecek sağlık tesisi tarafından ödeme gerçekleştirilecek ya da Koordinatör Genel Sekreterlikçe belirlenecek Genel Sekreterlik tarafından ödeme gerçekleştirilecektir.
- (8) (Ek: BO-04/11/2015-9648) Sınırdan yaralı olarak alınan ve kuruma bağlı sağlık hizmet sunucularında uygun yoğun bakım yatağının bulunmaması ve hasta naklinin 112 Komuta Kontrol Merkezi koordinasyonunda gerçekleştirilmesi koşuluyla, üniversite ve özel hastanelere nakledilen hastalara ait faturaların ödemesini Genel Sekreterlik tarafından belirlenecek sağlık tesisi yapacaktır. Birden fazla Genel Sekreterliğin bulunduğu illerde Koordinatör Genel Sekreterlikçe belirlenecek sağlık tesisi tarafından ödeme gerçekleştirilecek ya da Koordinatör Genel Sekreterlikçe belirlenecek Genel Sekreterlik tarafından talimatlandırılacak sağlık tesisi tarafından ödeme gerçekleştirilecektir.

- (9) (Ek: BO-04/11/2015-9648) Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumuna bağlı sağlık tesisleri tarafından üniversite hastanesine ya da özel hastaneye sevk edilen hastaların, sevk edildiği üniversite hastanesi ya da özel hastane tarafından başka bir özel hastane veya üniversite hastanesine sevk edilmesi halinde, ilk sevki yapan Kurum'a bağlı sağlık tesisi tarafından tedavi bedelinin ödenmesi esastır.
- (10) (Ek: BO-04/11/2015-9648) SUT hükümlerine göre SGK ödeme kapsamında bulunmayan isteğe bağlı rapor (sağlık kurulu, tek hekim) müracaatlarında (özürlü tespit, ehliyet, işe giriş vb.), rapor bedeli hastadan tahsil edilir. Bu kapsamdaki raporlar, Kamu Sağlık Hizmetleri Satış Tarifesi çerçevesinde ücretlendirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gönüllü Sağlık Hizmeti Sunumu

Gönüllü Sağlık Hizmeti

Madde 10 - (1) Bakanlığın uygun göreceği yerleşim yerlerinde yardım vakıfları veya dernekleri tarafından ücretsiz ve gönüllü olarak yalnızca geçici korunanlara altı ay süreyle sağlık hizmeti verilebilir.

- (2) Gönüllü sağlık hizmeti sunmak isteyen vakıf veya dernek bir dilekçeyle Müdürlüğe başvurur. Başvuru dilekçesi ekinde;
- Vakıf veya derneğin kuruluş belgesi,
 - Çalıştıracağı tüm personelin kimlik bilgileri, mesleki belgeleri (diploma, uzmanlık belgesi, sertifika vb)
 - Sağlık hizmetlerinden sorumlu olacak hekimin ismi, (diploma, uzmanlık belgesi, sertifika vb),
 - Hizmet verilecek adres ile hizmet verilecek alanın krokisi, bulundurulmak istenilen tıbbi cihaz ve ilaç listesi, bulunur.
- (3) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Müdürlük; geçici korunanların sayısı ve ilde gönüllü sağlık hizmeti sunumuna ihtiyaç bulunup bulunmadığı hususundaki görüşü ile birlikte başvuru dilekçesi ve eklerini, Bakanlığa gönderilir.
- (4) Bakanlıkça, gönüllü sağlık hizmeti sunmak isteyen vakıf veya dernek ile ilgili Ülkemizde faaliyet göstermeleri bakımından sakınca bulunup bulunmadığı ve güvenlik hususlarında İçişleri Bakanlığında uygun görüş alınır ve bu konuda ayrıca Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, SGK ve AFAD'a bilgi verilir.
- (5) İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine en geç beş iş günü içinde Bakanlıkça, gönüllü sağlık hizmeti sunulabileceği Müdürlüğe bildirir. Vakıf veya derneğin çalıştıracağını belirttiği personelin çalışma izinleri hususunda işlemler Bakanlıkça başlatılır.
- (6) Bakanlıkça yapılan bildirim üzerine Müdürlükçe, hizmet verilecek yerin yangına karşı gerekli tedbirler bakımından yeterliliği konusunda en geç yedi gün içerisinde bildirilmek üzere ilgili merciden yazılı görüş talep edilir. Bu görüşün Müdürlüğe intikalinden itibaren en geç beş gün içinde alınacak Valilik onayı üzerine hizmet verilmeye başlanır.
- (7) Altı aylık sürenin dolmasına bir ay kala, gönüllü sağlık hizmeti sunmasına izin verilen vakıf veya derneğin başvurusu üzerine Müdürlükçe hizmete ihtiyacın devam

ettiğine dair görüş üzerine Bakanlık altı ay sürelerle hizmetin devamı uygun görebilir. Vakıf veya dernek tarafından hizmetin devamı uygun görebilir. Vakıf veya dernek tarafından hizmetin sunulmaya devam edilmesi istenilmiyorsa, altı ayın sonunda hizmet verilen yer Müdürlükçe kapatılır.

- (8) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında tanı, tedavi, cerrahi ve rehabilitasyon hizmetleri ile tetkik hizmetleri sunulabilir.
- (9) Gönüllü sağlık hizmeti sunumu sırasında gelişebilecek acil durumlar için Ek-2'de belirtilen ilaç ve malzeme bulundurulur.
- (10) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında Bakanlıkça verilen izin, hiçbir şekilde ileride sağlık kuruluşu olma hakkı doğurmaz.

Personel ayrılışı ve yeni personel başlatılması

Madde 11 - (1) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında çalışmasına izin verilen personelin herhangi bir sebeple görevinden ayrılması halinde sorumlu hekim tarafından, ayrılış tarihinden itibaren en geç beş iş günü içinde Müdürlüğe bildirimde bulunulur. Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında işe yeni başlamak isteyenler için vakıf veya dernek tarafından, bu konudaki başvuru dilekçesi ekinde bu maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen belgelerle birlikte Müdürlüğe başvurulur. Bu başvuru en geç üç iş günü içinde Bakanlığa gönderilir. Başvuru, bu maddenin beşinci fıkrası kapsamında değerlendirilir ve çalışma izni verildikten sonra göreve başlanabilir.

Çalışma usul ve esasları

Madde 12 - (1) Gönüllü sağlık hizmeti, İşleri Bakanlığının gözetimine ve sağlık hizmet sunumu bakımından Bakanlığın denetimine tabidir.

- (2) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Bakanlıkça hizmet vermesi uygun görülen vakıf veya dernek hizmet sunacağı saatleri kendisi belirler ve Müdürlüğe bilgi verir. Hizmet sunulan saatlerde mesleğini icraya yetkili sorumlu bir hekim ve hemşire, sağlık memuru, acil tıp teknisyeni unvanlarından asgari bir sağlık personelinin bulundurulması zorunludur. Gönüllü sağlık hizmeti kapsamındaki ihtiyaca göre hemşire, sağlık memuru veya acil tıp teknisyeni sayısı artırılabilir.
- (3) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında vakıf veya dernek, Bakanlıkça belirlenen sağlık hizmet sunum standartları çerçevesinde, geçici korunanların sağlık hizmetleri ile ilgili temel gerekliliklerini yerine getirir. Gönüllü sağlık hizmeti verilmesi sırasında, bildirmeye zorunlu bulaşıcı hastalık tanısı konması veya akut halk sağlığı tehdidi oluşturabilecek herhangi bir durum tespit edilmesi halinde. Halk Sağlığı Müdürlüğüne aynı gün bildirim yapılır.
- (4) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında, hasta için kullanılan ilaç ve tıbbi malzeme giderleri dâhil tanı ve tedavi masraflarının tamamı vakıf veya dernek tarafından karşılanır. Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında, hastadan herhangi bir sebeple ücret talep edilemez.
- (5) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında hastanın tedavisinin mümkün olmadığı hallerde hasta birinci ve ikinci basamak sağlık kuruluşuna sevk edilebilir.
- (6) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında;
 - a) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Kesintisiz hizmet vermek isteyen vakıf

- veya dernek 24 saat süreyle en az bir hekim ve bir hemşire veya sağlık memuru veya acil tıp teknisyeni bulundurulur.
- b) (Değişiklik: BO-09/07/2015-6482) 24 saat süreyle hizmet sunulmaması halinde ise, hizmet sunulan saatler içerisinde en az bir hekim ve mesleğini icraya yetkili asgari bir hemşire veya acil tıp teknisyeni bulundurulur.
- c) (Ek: BO-04/11/2015-9648) Gönüllü sağlık kuruluşları, bağışıklama hizmetlerini, halk sağlığı müdürlüklerinin koordinasyon ve gözetiminde, Genişletilmiş, Bağışıklama Programı'na uygun olarak sunar. Aşılar, halk sağlığı müdürlükleri tarafından tedarik edilir.
- (7) Gönüllü sağlık hizmeti sunumunda, tıbbi atıklar için 22/7/2005 tarihli ve 25883 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak gerekli tedbirler alınır. Tıbbi atıkların imhası için, atıkların düzenli şekilde alınması konusunda ilgili merciyle sözleşme yapılır.
- (8) Gönüllü sağlık hizmeti sunumunda direkt grafi filmi çekiminde kullanılmak üzere direkt grafi cihazı bulundurulabilir. Bu cihaz için Türkiye Atom Enerjisi Kurumundan ilgili mevzuata uygun lisans alınması zorunludur.
- (9) Gönüllü sağlık hizmeti kapsamında, sağlık taraması, anket vb, yollarla bilgi toplamaya yönelik hiçbir faaliyette bulunulamaz.
- (10) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Gönüllü sağlık hizmeti sunan kuruluşlar için Müdürlükçe tasdik edilmiş kayıt defteri kullanılır. Başvuran her hastanın kaydı bu deftere yapılır. Kayıtlar için elektronik ortama (MBYS)'ne geçilecektir. MBYS' ne geçtikten sonra kayıtlar her iki şekilde de tutulmaya devam eder. Bu kayıtlardan çıktı alınır, sorumlu hekim tarafından imzalanarak dosyalanması sağlanır. Hastaların sağlık bilgilerine ait gerekli kayıtların elektronik ortamda saklanması, değiştirilmesinin ve silinmesinin önlenmesi ve gizliliğin ihlal edilmemesi için fiziki, manyetik veya elektronik müdahalelere ve olası suistimallere karşı gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınması gerekir.
- (11) Hastalarla ilgili kayıt altına bilgiler gizlidir. Bu bilgiler, geçici korunanlarla ilgili resmi kurum ve kuruluşlar ile yargı mercilerinin talepleri veya hastanın kendisi velisi veya vasisi dışındaki hiçbir merci veya kişilere verilemez ve hiçbir amaçla kullanılamaz. Hasta bilgilerinin mahremiyetinin ve kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması zorunludur.

Gönüllü sağlık hizmetinin denetimi

Madde 13 - (1) Gönüllü sağlık hizmetinin sunulduğu yer ve kayıtları, buldukları ilin Müdürlüğü tarafından altı aylık süre içinde en az iki defa denetlenir.

- (2) Bu denetim sırasında;
- a) Çalışma izni verilen personel dışında personel çalıştığı tespit halinde, faaliyet bir ay süreyle durdurularak sorumlu hekim yazılı olarak uyarılır ve izni olmayan personelin çalışmasının sonlandırılması istenir. Hizmetin devamı süresince bu aykırılığın ikinci kez yapıldığının tespiti durumunda gönüllü sağlık hizmeti sunumu sonlandırılır.
- b) 12'nci maddenin dördüncü fıkrasına aykırılığın tespiti halinde, sorumlu hekim yazılı olarak uyarılır. Hizmetin devamı süresince bu aykırılığın ikinci kez yapıldığının tespiti durumunda gönüllü sağlık hizmeti sunumu sonlandırılır.
- c) 12'nci maddenin yedinci fıkrasına aykırı bir durumun tespiti halinde, so-

rumlu hekim yazılı olarak uyarılır ve uygunsuzluğun giderilmesi için beş gün süre verilir. Bu süre sonunda uygunsuzluğun giderilip giderilmediği yeniden incelenir.

- d) 10'uncu maddenin sekizinci fıkrasına aykırı bir durumun tespiti halinde, o birimin faaliyeti mühürleme yapılarak durdurulur ve sorumlu hekim yazılı olarak uyarılır. İkinci kez cerrahi müdahale biriminin oluşturulduğu veya tıbbi işlem yapıldığı tespit edilir ve gönüllü sağlık hizmeti sunumu sonlandırılır.
 - e) 12'nci maddenin dokuzuncu fıkrasına aykırı bir durumun tespiti halinde, gönüllü sağlık hizmeti sunumu sonlandırılır.
 - f) 12'nci maddenin onuncu fıkrasına aykırılığın tespiti halinde, sorumlu hekim yazılı olarak uyarılır. Hizmetin devamı süresince bu aykırılığın üçüncü kez yapıldığının tespiti durumunda gönüllü sağlık hizmeti sunumu sonlandırılır.
 - g) Başvuru sırasında sunulan krokide gösterilen hizmet odasında değişiklik yapıldığının tespiti halinde, sorumlu hekim yazılı olarak uyarılır ve uyumsuzluğun giderilmesi için 5 gün süre verilir. Tespit edilen durumla hizmet verilmesinde Müdürlükçe sakınca görülmemesi halinde, yeni krokinin Müdürlükçe onaylanması gerekir.
 - h) Başvuru dilekçesi ekinde liste halinde bildirilen ilaç ve tıbbi malzemelerin bulunmaması veya eksik olması halinde, tamamlanması için sorumlu hekime yedi gün süre verilir.
 - i) Gönüllü sağlık hizmeti sunumunda, çalışanların veya hastaların sağlığını olumsuz etkileyecek durumlarla karşılaşılması halinde, hizmetin sunumu derhal durdurulur. Sorumlu hekim tarafından yazılı olarak Müdürlüğe bildirim üzerine yerinde inceleme yapılır ve uygunsuzluğun giderildiği tespit edilirse hizmet sunumuna izin verilir.
- (3) Gönüllü sağlık hizmeti faaliyetinin durdurulması ve sonlandırılması işlemleri, Valilik onayı ile yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Sağlık hizmetlerinin denetimi ve değerlendirilmesi

Madde 14 - (1) Bu Esaslar kapsamında sunulan sağlık hizmetlerinin denetimi ve değerlendirilmesinden;

- a) Acil sağlık hizmetleri ile üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezleri, özel hastaneler ve gönüllü sağlık hizmeti sunumu bakımından Müdürlük,
 - b) Birinci basamak sağlık hizmetleri bakımından Halk Sağlığı Müdürlüğü,
 - c) Devlet hastaneleri ile eğitim ve araştırma hastanelerine sunulan sağlık hizmetleri bakımından Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği, görevli ve yetkilidir.
- (2) Bu maddenin birinci fıkrası kapsamında yapılacak sağlık hizmetlerinin denetimi, kendi mevzuatlarında yer alan hükümlere göre yapılır.
- (3) Müdürlük tarafından, ilgili sağlık yöneticilerinin de katılımıyla en az iki ayda bir geçici korunanlara verilen sağlık hizmetleriyle ilgili değerlendirme toplantısı ya-

pılır ve değerlendirme sonuçları rapor halinde Bakanlığa gönderilir. M¼d¼rl¼ę¼, geçici korunanlara sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin istatistikî veriler aylık olarak Bakanlığa gönderilir.

H¼k¼m bulunmayan haller

Madde 15 - (1) Bu Esaslarda d¼zenleme bulunmayan hususlarda, sağlık hizmetlerinin y¼r¼t¼lmesi ile ilgili mevzuat h¼k¼mleri uygulanır.

(2) (Değişiklik: BO-04/11/2015-9648) Esasların uygulanması ile ilgili karşılaşılan teredd¼tlerde ve gerekli hallerde ayrıca, AFAD, SGK ve İçişleri Bakanlığı ile koordine edilerek uygulama belirlenir.

Y¼r¼rl¼k

Madde 16 - (1) Bu Esaslar Bakan Onayı ile y¼r¼rl¼ę¼ girer.

Y¼r¼tme

Madde 17 - (1) Bu Esasları Sağlık Bakanı y¼r¼t¼r.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü

Sayı: 96773357-045.99

Konu: Geçici koruma kapsamındaki yabancılara sağlık hizmeti sunumu

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: 20.01.2020 tarihli ve 55327416-000-E.3065 sayılı yazı.

Bilindiği üzere, Geçici Koruma Yönetmeliği 22.10.2014 tarihli ve 29153 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak, gerekli şartları sağlayan Suriye uyruklu yabancılar geçici koruma kapsamına alınmıştır. Yine Yönetmelikte yapılan değişiklikler 16.03.2018 tarihli ve 30362 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Ülkemize sığınan Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki Suriyeli yabancılar sağlık hizmetleri, Bakanlığımız ile İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü arasında imzalanan “**Götürü Bedel Üzerinden Sağlık Hizmeti Alım Protokolü**” ve Bakanlığımızca yayımlanan “**Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar**” doğrultusunda yürütülmektedir.

Bakanlığımızca yayımlanan esaslarda, sağlık hizmetlerinden faydalanabilecek kişiler, sağlık hizmeti sunacak kuruluşlar ve hizmet esasları, birinci basamak sağlık hizmetleri, sağlık hizmeti bedellerinin ödenmesi gibi hususlara yer verilmiştir. Ayrıca götürü bedel protokolünde de söz konusu kişilerin alabilecekleri sağlık hizmetlerinin kapsamı ile bu hizmetleri hangi koşullarda alabileceklerine dair hükümlere yer verilmiştir.

Söz konusu mevzuatlar doğrultusunda sağlık tesislerimize başvuran kişilere sağlık hizmeti verildiği tarihte yürürlükte olan Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) hükümleri çerçevesinde sağlık hizmeti sunulmaktadır.

Mevcut durumda geçici koruma altındaki yabancıların tanı-tedavi işlemlerini yürüten sağlık hizmeti sunucularında MEDULA-Hastane Sisteminden yalnızca provizyon alınmak suretiyle işlem yapılmakta olup, hizmet kaydı, fatura kayıt ve dönem sonlandırma işlemleri yapılmamakta idi.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nden alınan ilgi kayıtlı yazıda da belirtildiği üzere Bakanlığımız, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı arasında yapılan çalışmalar neticesinde **01.01.2020 tarihinden başlamak üzere** MEDULA-Hastane sisteminin tüm süreçleri ile birlikte kullanılması sağlanmış olup, hizmet sunumunda aksaklıkların yaşanmaması için aşağıdaki açıklamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

- 1) Geçici koruma altındaki yabancıların Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 24 üncü maddesi uyarınca kalmalarına izin verilen (ikamet adresi) ilde sağlık hizmeti alması esastır. Yol izin belgesi olan kişilerin ikamet adresi dışında gitmesine izin verilen ildeki müracaatları da kabul edilir.
- 2) Sağlık hizmetlerinden; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen “**Geçici Koruma Kimlik Belgesi**” veya “**Kayıt Belgesi**” bulunan kişiler MEDULA-Hastane sisteminden provizyon alınması koşuluyla faydalanır.

Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü'nün
"Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancılara Sağlık Hizmeti Sunumu" Konulu Yazısı

- 3) Geçici koruma altındaki yabancıların tanı-tedavi işlemlerini yürüten sağlık hizmeti sunucuları MEDULA-Hastane sisteminden hak sahipliği sorgulamasını (provizyon) yanı sıra hizmet kayıt, fatura kayıt ve dönem sonlandırma işlemlerini de yapacaklardır.
- 4) Sağlık hizmet sunucularına istisnai haller olarak belirlenen acil hal, bildiri mi zorunlu bulaşıcı hastalıklar ve madde bağımlılığı tedavisine yönelik sağlık hizmeti almak amacıyla başvuran, ancak MEDULA-Hastane sisteminden normal provizyon alınamayan kişiler için istisnai hal provizyonu alınması gerekmektedir. Provizyon alınamayan kişiler ücretli hasta olarak değerlendirilecektir. Bu kişilere sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin faturalandırma işlemleri Kamu Sağlık Hizmetleri Fiyat Tarifesinin ilgili maddesi kapsamında yapılacaktır. Tedavinin ardından kişiler kayıt işlemleri için bulunduğu ildeki İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne yönlendirilir. Tedavisi uzun sürecek olan veya İl Göç İdaresi Müdürlüğüne yönlendirilmesi mümkün olmayan kişilerin (vefat edenler dâhil), tedavisi devam ederken varsa kimlik bilgileri bulunduğu ildeki İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne resmi yazı ile bildirilir.
- 5) Sağlık hizmeti sunularınca, kişilerin müracaatı aşamasında acil hallerde ise acil halin sona ermesinden sonra, kimlik tespiti yapılması zorunludur. Kimlik tespiti, kimlik doğrulama işlemini usulüne uygun yapmayan ve bu nedenle bir başka kişiye sağlık hizmeti sunulması nedeniyle Bakanlığın zarara uğramasına sebebiyet veren sağlık hizmeti sunucularından ödenen tutar geri alınır.
- 6) Yeni doğan bebeklere kimlik belgesi düzenleninceye kadar sunulan sağlık hizmetleri doğumdan itibaren 30 (otuz) gün boyunca anne üzerinden fatura edilir.
- 7) Geçici koruma kapsamındaki kişilere sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin bedeller götürü bedel protokolü kapsamında Bakanlığımızca karşılanmaktadır. Bu nedenle hiçbir sağlık hizmet sunucusu tarafından Göç İdaresi Genel Müdürlüğü veya il teşkilatlarına tedavi faturası gönderilmeyecektir.
- 8) Geçici koruma kapsamındaki kişilere sunulan ancak ilgili mevzuatlar doğrultusunda geri ödeme kapsamında olmayan sağlık hizmetlerine ilişkin tedavi bedelleri, kişinin kendisinden tahsil edilecektir.
- 9) Kişiler acil hal ve yoğun bakım tedavileri dışında Bakanlığımıza bağlı sağlık hizmet sunucularından sevk olmaksızın kamu üniversite hastaneleri ya da özel sağlık hizmet sunucularına (Vakıf üniversite hastaneleri dâhil) başvuramazlar.
- 10) Üniversite ve özel sağlık hizmeti sunucularına acil hal kapsamında yapılan doğrudan başvuruların ödenebilmesi için, acil tıbbi müdahale yapılmasını zorunlu kılan durumun müdahaleyi yapan hekim tarafından imzalanmış bir belge ile belgelendirilmesi ve başvurunun İl Sağlık Müdürlüğü Fatura İnceleme Komisyonlarınc a acil hal kapsamında olduğunun kabul edilmesi gerekir.
- 11) Kişiler acil hal, yoğun bakım, yanık ve kanser tedavileri (radyoterapi, kemoterapi, radyoizotop tedavileri) için özel sağlık hizmet sunucularına sevk edilebilir. Ancak yanık ve kanser tedavileri (radyoterapi, kemoterapi, radyoizotop tedavileri) için sevkler, sadece aynı il içindeki özel sağlık hizmet sunucularına yapılabilir.
- 12) Kişiler acil hal, yoğun bakım ve aynı il içinde olmak koşuluyla yanık, kanser tedavileri ile Bakanlığımıza bağlı sağlık hizmet sunucularında tedavinin yapılamadığı durumlarda kamu üniversite hastanelerine sevk edilebilir.
- 13) Kamu üniversite hastaneleri ile özel sağlık hizmet sunucularına yapılan sevk ve doğrudan başvurulara ilişkin ödeme işlemleri aşağıdaki şekilde yapılacaktır.
 - a. Bakanlığa bağlı sağlık hizmeti sunucularından il içi ya da il dışındaki üniversite veya özel sağlık hizmeti sunucularına sevk usul ve esaslarına uygun

şekilde sevk edilen hastaların tedavi giderlerine ilişkin faturalar hastayı sevk eden sağlık hizmeti sunucusu tarafından ödenecek olup, faturalar ödemeyi yapacak sağlık tesisinin bağlı olduğu İl Sağlık Müdürlüğü'ne gönderilecektir.

- b. Bakanlığa bağlı sağlık hizmeti sunucularından üniversite ya da özel sağlık hizmet sunucularına sevk usul ve esaslarına uygun şekilde sevk edilen hastaların, sevk edildiği üniversite ve özel sağlık hizmet sunucuları tarafından başka bir üniversite veya özel sağlık hizmet sunucusuna sevk edilmesi halinde düzenlenen faturalar, ilk sevki yapan Bakanlığımıza bağlı sağlık hizmeti sunucusu tarafından ödenecek olup, faturalar ödemeyi yapacak olan sağlık tesisinin bağlı olduğu İl Sağlık Müdürlüğü'ne gönderilecektir.
 - c. Bakanlığımıza bağlı sağlık tesislerine hiç uğramadan direkt üniversite veya özel sağlık hizmet sunucularına acil hal ve yoğun bakım tedavileri için yapılan başvurular (gerek kişilerce yapılan doğrudan başvurular gerekse de 112 Komuta Kontrol Merkezi koordinasyonunda yapılan başvurular) neticesinde oluşan tedavi giderlerine ilişkin faturalar, tedavinin sağlandığı üniversite ve özel sağlık hizmet sunucusunun bulunduğu ilin İl Sağlık Müdürlüğüne gönderilecek olup, fatura bedeli Müdürlük tarafından belirlenecek sağlık hizmet sunucusu tarafından ödenecektir.
 - d. Bakanlığımıza bağlı sağlık tesislerine hiç uğramadan direkt üniversite veya özel sağlık hizmet sunucularına acil hal ve yoğun bakım tedavileri için yapılan başvurular (gerek kişilerce yapılan doğrudan başvurular gerekse de 112 Komuta Kontrol Merkezi koordinasyonunda yapılan başvurular) sırasında, söz konusu kişilerin başka bir ildeki üniversite ve özel sağlık hizmet sunucularına sevk edilmeleri halinde, sevk edildikleri üniversite ve özel hastaneler tarafından düzenlenen tedavi giderlerine ilişkin faturalar, tedavinin sağlandığı üniversite ve özel sağlık hizmet sunucusunun bulunduğu ilin İl Sağlık Müdürlüğüne gönderilecek olup, fatura bedeli Müdürlük tarafından belirlenecek sağlık hizmet sunucusu tarafından ödenecektir.
- 14) MEDULA hastane sisteminden her ayın ilk ve son günü arasında verilen sağlık hizmetlerine ilişkin dönem sonlandırma işlemi yapılır. Herhangi bir nedenle dönemde faturalandırılmayan sağlık hizmeti, işlemin bittiği tarih itibarıyla faturalandırılması gereken dönemi takip eden en geç 2 ay içerisindeki dönem sonlandırılmasına dâhil edilir.
- 15) Üniversite ve özel sağlık hizmeti sunucularınca düzenlenen ve İl Sağlık Müdürlüklerine gönderilen faturalar öncelikle, Müdürlükler bünyesindeki Fatura İnceleme Komisyonunca ilgili mevzuat çerçevesinde incelenir. İnceleme neticesinde hata tespit edilmesi halinde, gerekli düzeltmelerin yapılması için faturalar ilgili sağlık hizmet sunucusuna iade edilir. İadesi yapılan faturalar içinde tespit edilen hata düzeltilerek Fatura İnceleme Komisyonuna yeniden gönderilir. Komisyonca ödenmesi uygun görülen faturalar, ödemeyi yapacak bağlı sağlık hizmet sunucusuna ödenmek üzere gönderilir.,

Uygulamanın yukarıda yer alan açıklamalara göre yürütülmesi amacı ile gerekli tedbirlerin alınması ve ilinizdeki ikinci ve üçüncü basamak tüm sağlık hizmet sunucularının bilgilendirilmesi hususunda;

Gereğini arz/rica ederim.
e-imzalıdır.

Prof. Dr. Hilmi ATASEVEN

Bakan a.
Genel Müdür

Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel M¼d¼rl¼đ¼'n¼n
"Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancılar Sağlık Hizmeti Sunumu" Konulu Yazısı

Dağıtım: Gereği:

81 İl Valiliği (İl Sağlık M¼d¼rl¼đ¼)

Bilgi:

Göç İdaresi Genel M¼d¼rl¼đ¼

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼đ¼

Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼đ¼

Acil Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼đ¼

Strateji Geliştirme Başkanlığı

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 10230228/235/4145933

Konu : Yabancılara Yönelik
Eğitim – Öğretim Hizmetleri

GENELGE

2014/21

İlgi:

- a) 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
- b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu,
- c) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslar arası Koruma Kanunu,
- ç) 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu,
- d) Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,
- e) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,
- f) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği,
- g) Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği,
- ğ) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,
- h) Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği,
- ı) Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği,
- i) Göçmen İşçi Çocukların Eğitimine İlişkin Yönetmelik,
- j) Denklik İşlemleri Kılavuzu 2011,
- k) Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği,
- l) Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
- m) Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
- n) Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
- o) Halk Eğitimi Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge,
- ö) 2010/48 sayılı “Yabancı Uyruklu Öğrenciler” Genelgesi.

Türkiye, coğrafi, stratejik, kültürel ve siyasî konumu nedeniyle tarihsel süreç içerisinde önemli göç akımlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'nin artan ekonomik gücü ülkemize yönelik göç hareketleri için bir çekim unsuru oluştururken, yer aldığı coğraf

bölgede devam eden siyasi iktidarsızlıklar, Türkiye'ye yönelik göçü teşvik eden bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Son döneme kadar göç hareketleri açısından Türkiye daha çok "geçiş ülkesi" konumunda iken, yabancılar tarafından ülkemizin artan ekonomik gücü ve istikrarıyla giderek bir "hedef ülke" olarak görüldüğü ve bu bağlamda ülkemize yönelik göçün artarak devam ettiği de bir gerçektir. Diğer taraftan ilgi (a) ve (b) Kanunlar ile Çocuk Hakları Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslar arası Sözleşme hükümlerinde; eğitim hakkı, ayrımcılık yasağı, özel ihtiyaç sahibi çocukların eğitim imkanlarına erişimi, çatışma etkilerinin azaltılması ve çocuklara fiziksel, hukuki ve psikolojik olarak koruma sağlanmasında tamamlayıcı çabaların desteklenmesi bakımından eğitim politikalarının belirlenmesinde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda ilgi (c) Kanununda yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılar sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir. Bakanlığımızın, söz konusu yeni durum ile birlikte, ilgili mevzuatı doğrultusunda ülkemizde bulunan yabancıların eğitim-öğretim hizmetlerinden yararlanmaları ve yararlandırılmaları hususlarında yaşanmakta olan sorunları ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla yol gösterici ve açıklayıcı bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Ülkemizde bulunan, öncelikle zorunlu eğitim çağındaki öğrenciler olmak üzere, yabancılar yönelik yürütülen eğitim-öğretim faaliyetinin koordine edilmesi, eğitime erişim ve kaliteli eğitim hizmetlerinin sunulması, alanlarında ilgili birimler ve kurumlar ile eş güdüm içerisinde çalışmaların yürütülmesi ve acil durumlarda gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik iş ve işlemler; tarafımca görevlendirilecek bir Müsteşar Yardımcısının koordinasyonunda olmak ve ilgi (a), (b), (c), (ç) kanunlar, (d), (e), (f), (g), (ğ), (h), (ı), (i), (k), (l), (m), (n) yönetmelikler, (o) yönerge ve (j) kılavuzun ilgili hükümleri kapsamında özel mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere aşağıdaki açıklamalar doğrultusunda yürütülecektir.

Buna göre;

1- Bakanlık Koordinasyonu

Müsteşar, tarafımca görevlendirilen Müsteşar Yardımcısının koordinasyonunda, uygun

gördüğü bir birim uhdesinde ilgili birimlerden görevlendirdiği personel ile bir komisyon oluşturacaktır. Gerek görülmesi hâlinde taşra teşkilatından personel de bu komisyonda geçici olarak görevlendirilebilecektir.

Bakanlık Komisyonu;

- Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumunda yürütülen eğitim faaliyetinden yabancıların yararlanmaları ve yararlandırılmaları hususlarında yaşanan sorunlar ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla, görevlendirilen Müsteşar Yardımcısının talimatları doğrultusunda çalışma yürütecektir.
- Ülkemize kitlesel olarak akın eden yabancıların eğitim-öğretim ihtiyaçları ile ilgili durumu gösterir raporlar hazırlayacak; söz konusu durum ile ilgili çalışmalar yürüten ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve/veya uluslar arası kuruluşlar (paydaşlar) ile koordinasyonu sağlayacaktır.
- Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile kriz durumlarında geçici olarak oluşturulan merkezlerde, yabancılar yönelik olarak yürütülen eğitim çalışmaları ile ilgili gerekli izleme ve raporlama çalışmalarını yürütecektir.

- ç) Müsteşar Yardımcısı tarafından konuyla ilgili verilen diğer görevleri ilgili birimler ile eş güdümlü yürütecektir.

2- İl Komisyonu

İl milli eğitim müdürlükleri bünyesinde, yabancılara yönelik eğitim-öğretim faaliyeti

ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere il milli eğitim müdürü tarafından görevlendirilecek bir il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü başkanlığında bir komisyon oluşturulacaktır. Bu komisyonunda, her tür ve derecedeki eğitim kurumundan en az bir müdür ve yabancı öğrencilere mülakat yapabilecek yabancı dil öğretmeni veya tercüman ile vali tarafından gerekli görülen ilgili diğer kurumlardan (İl göç müdürlüğü, il emniyet müdürlüğü, il AFAD müdürlüğü, il müftülüğü, il aile ve sosyal politikalar müdürlüğü, il sağlık müdürlüğü) yetkili birer kişi ve geçici eğitim merkezleri bulunan illerde eğitim koordinatörleri (Kitleli akından etkilenen illerde il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere geçici eğitim merkez/merkezleri kurulması durumunda bu merkezlerde yürütülecek eğitim faaliyetinin koordine edilmesi amacıyla geçici olarak görevlendirilen eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfından personel) bulunacaktır. Kitleli olarak akın eden yabancılardan, eğitim-öğretim konusunda deneyimli olanlar arasından komisyon tarafından belirlenecek temsilciler, gerek görüldüğünde komisyona davet edilebilecektir.

İl Komisyonu;

- a) Yabancı öğrencilerin, bu Genelge'de yer alan kayıt kabullere ilişkin şartları taşımaları hâlinde, diploma ve öğrenim belgelerine dayalı olarak denkliklerini ilgi (i) Yönetmelik ve ilgi (j) Kılavuza göre belirleyerek öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonları aracılığı ile öğrenim görecekları eğitim kurumlarına yönlendirecektir.
- b) İlgi (c) Kanunda tanımlanan, ancak ikamet izni alamayan ve/veya yabancı kimlik numarası edinemeyen, ilgili kurumca yabancı tanıtma belgesi verilerek suretiyle kayıt altında olan ve sınır dışı edilmeyenler de dâhil olmak üzere, yabancı öğrencilerden öğrenim belgesi bulunmayanları, beyanlarına dayalı olarak mülakat, gerektiğinde yazılı veya sözlü sınav yoluyla ülkelerinde öğrenim gördükleri sınıf seviyesi üzerinden denkliğini belirleyerek öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonları aracılığı ile ilgili eğitim kurumlarına yönlendirecektir.
- c) Kitleli akın ile ülkemize gelen yabancılar için illerde barınma merkezi/merkezleri oluşturulması hâlinde, söz konusu merkezlerde ilgili paydaşlar ile iş birliği içerisinde, il/ilçe milli eğitim merkezi kurulması amacıyla gerekli tedbirleri alacaktır. Geçici eğitim merkezlerinde yürütülecek faaliyeti koordine etmek için komisyona geçici olarak yeterli sayıda personel görevlendirilmesini sağlayacaktır. Personel görevlendirilmesi il millî eğitim müdürlüğü önerisi ile ve valilik onayı ile yapılacaktır.
- ç) Kitleli akından etkilenen illerde, barınma merkezleri dışında da ihtiyaç duyulması hâlinde, söz konusu merkezlerde ilgili paydaşlar ile iş birliği içerisinde, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere geçici eğitim merkezi oluşturulmasını valilik olurlarına sunacaktır.
- d) Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde Türkçenin öğretilmesi, yaygın eğitim kurumları aracılığıyla mesleki beceri kazandırılması, sosyal ve kültürel içerikli kurslar düzenlenmesi ve kurs dışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirle-

ri alacaktır. İstenilmesi ve uygun ortamın bulunması hâlinde konuyla ilgili her türlü destekleyici eğitim-öğretim çalışmalarının planlanması ve gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla, Bakanlık talimatları doğrultusunda paydaşlar ile iş birliği içerisinde çalışmalar yürütecektir.

- e) Oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde eğitim-öğretim faaliyetine gönüllü olarak destek olmak isteyen yabancıları, görevlendirilen eğitim koordinatörü ile birlikte değerlendirecek ve uygun bulunanların söz konusu merkezlerde eğitim koordinatörü denetiminde çalışanlara destek olmalarını sağlayacaktır.
- f) Geçici eğitim merkezlerinin oluşturulmasına karar verilmesi hâlinde, ihtiyaç duyulan yerlerde kamu ve özel kurum ve kuruluşlarınca temin edilen binaların tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere tahsis edilmesi çalışmalarını yürütecektir.
- g) Yabancı öğrencilere gerekli ders araç gereci ile burs ve yatılılık imkânlarının sağlanması için imkânlar ölçüsünde gerekli tedbirlerin alınması yönünde paydaşlarla iş birliği içerisinde çalışma yürütecektir.
- ğ) Her eğitim ve öğretim yılı dönem başlarında olmak üzere yılda en az iki defa, bu tarihler dışında ise ihtiyaç duyuldukça toplanarak, il genelinde öğrenim gören yabancılarla ilgili değerlendirmeler yapacak ve alınan kararları ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirecektir.
- h) Bakanlık tarafından konuyla ilgili verilen diğer talimatları, ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde yürütecektir.

3- Geçici Eğitim Merkezi

Kitlel akından etkilenen il/ilçelerde millî eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere valilik oluru ile geçici eğitim merkezi oluşturulacaktır. Bu merkezlerde verilen eğitimin amacı, kitlel olarak ülkemize akın etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmelerini, ülkelerine döndüklerinde veya Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine ülkemizde devam etmek istemeleri hâlinde, sene kaybını önleyecek nitelikte olacaktır. Söz konusu faaliyetler, uygulamada birlik sağlanabilmesi amacıyla Bakanlık tarafından özel olarak belirlenecek haftalık ders çizelgeleri ve öğretim programları üzerinden yürütülecektir.

Geçici eğitim merkezinde;

- a) "Türk devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, güvenliğine ve menfaatlerine aykırı, Türk milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerleri aleyhinde eğitim-öğretim yapılamaz." İlkesine uyulacaktır.
- b) Yaygın eğitim kurumları aracılığı ile talep gören alanlarda, imkânlar ölçüsünde yaygın eğitim kursları ve kurs dışı faaliyetleri açılacaktır. İl komisyonu, faaliyetlerde ilgi (n) Yönergenin 9'uncu maddesi çerçevesinde öğretmen ve usta öğretici görevlendirilecektir.
- c) İl komisyonu, geçici eğitim merkezlerinde yapılacak olan Türkçe dersleri için;
 1. Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı alan öğretmenleri
 2. Sınıf öğretmenleri

3. Yabancı dil dersi öğretmenleri
arasından görevlendirme yapabilecektir.
- ç) Yürütülen eğitim faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan materyallerin temin edilmesi hususunda paydaşlarla iş birliği içinde Bakanlık talimatları doğrultusunda gerekli tedbirler alınacaktır.

4- Kayıt Kabuller İçin Gerekli Şartlar

- a) Yabancıların, Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna kayıtlarının yapılabilmesi için ilgi (c) Kanununun 30'uncu maddesinde tanımlanan ikamet izinlerinden herhangi birisine sahip olmaları veya ilgi (c) Kanununun 20'nci maddesinde tanımlanan ikamet izninden muaf tutulanlar ya da 91'inci madde kapsamına alınanlar arasında yer almaları şartı aranacaktır.
- b) Kitlesele akın ile ülkemize gelen yabancılarından eğitim-öğretim çağında olanlar ile talep eden yetişkinlerin geçici eğitim merkezleri veya Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna (yükseköğretim kurumları hariç olmak üzere) kayıtlarının yapılabilmesi için ilgili kurumca "yabancı tanıtma belgesi" verilmiş olması şartı aranacak ve il komisyonlarınca öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonları aracılığı ile uygun görülen Bakanlığımıza bağlı eğitim kurumlarına veya geçici eğitim merkezlerine kayıtları yapılacaktır.

5- Veri Girişi ve Belge Düzenleme

- a) Yabancı kimlik numarası bulunan yabancıların her türlü veri girişi e-okul ve e-yaygın otomasyon sistemleri üzerinden yapılacaktır.
- b) Yabancı kimlik numarası bulunmayıp yabancı tanıtma belgesi bulunan yabancıların ve girişi öncelikle okul/kurum idareleri tarafından elektronik ve fizikî ortamda ve Bakanlık tarafından duyurulacak yabancı öğrenciler bilgi işletim sistemi üzerinden yapılacaktır.
- c) Yabancı tanıtma belgesi üzerinden veri girişi yapılan yabancı öğrencilerin yabancı kimlik numarası edinmeleri hâlinde kayıtları e-okul otomasyon sistemine aktarılacaktır.
- ç) Yabancı öğrencilere karne, tasdikname, diploma gibi belge düzenlenmesi, ilgili mevzuat doğrultusunda e-okul otomasyon sistemi veya Bakanlık tarafından duyurulacak yabancı öğrenciler bilgi işletim sistemi üzerinden yapılacaktır.
- d) Geçici eğitim merkezlerinde gönüllü olarak destekleyici faaliyette bulunan yabancıların bilgileri, Bakanlık tarafından duyurulacak yabancı öğrenciler bilgi işletim sistemi üzerinden kayıt altında tutulacaktır.
- e) Öğrenimini yarıda bırakan yabancı öğrencilere, istemeleri hâlinde, ülkemizde almış oldukları öğrenim süresi ve seviyesini gösteren öğrenim belgesi düzenlenerek kendilerine verilecektir.
- f) Geçici eğitim merkezlerinde ortaöğretim son sınıf seviyesinde olan yabancı öğrencilere yönelik Bakanlığımızın koordinesinde ve kontrolünde menşei oldukları ülke müfredatında yapılan belgelendirme sınavlarında başarılı olanların denklik işlemleri, il komisyonlarına başvuruları durumunda ilgi (j) Kılavuzdaki açıklamalar doğrultusunda yapılacaktır.

6- Diğer Hususlar

- a) Geçici eğitim merkezlerinde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetine gönüllü olarak destek olan yabancılar, Bakanlık tarafından hazırlanacak Etik Sözleşme imzalatılacak ve çalışmalarında söz konusu sözleşmede yer alan taahhütlere uygun davranmaları sağlanacaktır.
- b) Bakanlık Komisyonu ve il komisyonları, geçici eğitim merkezlerinde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetine gönüllü olarak destek olan yabancıları, maddi, manevi ve mesleki anlamda desteklemeye yönelik olarak paydaşlar ile iş birliği içerisinde çalışmalar yürütecektir.
- c) Yaygın eğitim kurumları aracılığıyla açılan kurslarda kullanılacak temrinlik malzemelerin temin edilmesi hususunda, Bakanlık Komisyonu ve il komisyonlarınca paydaşlarla iş birliği yapılmak suretiyle gerekli tedbirler alınacaktır.
- ç) Öğrencilerin okul, çevre ve diğer öğrencilerle uyum içerisinde öğrenimlerini sürdürebilmeleri, uyum zorluğu çekenlere gerekli destek ve yardımın sağlanması için ilgi (h) Yönetmelik hükümleri doğrultusunda geçici eğitim merkezi yönetimleri, okul yönetimleri, rehberlik servisleri, rehberlik ve araştırma merkezleri ile il komisyonunca gerekli önlemler alınacaktır.
- d) Yabancı öğrencilerin eğitim-öğretimleri ile ilgili tereddüt ve sorunlar öncelikle il komisyonlarınca değerlendirilerek çözüme kavuşturulacak, çözüme kavuşturulamayan sorunlar ise Bakanlığa intikal ettirilecektir.
- e) Bu Genelge kapsamı dışında her ne ad altında olursa olsun eğitim-öğretim faaliyetinin izinsiz yapıldığının tespit edilmesi halinde ilgi (ç) Kanun hükümlerince gerekli işlemler yapılacak; izinsiz faaliyet sonucu yapılan belgelendirmeler geçersiz sayılacaktır.
- f) Bu Genelge yayımlanmadan önce valiliklerce yabancılar yönelik olarak eğitim-öğretim hizmetlerinin sunulması amacıyla yapılmış anlaşmalar, projeler ve protokoller bu Genelge kapsamında gözden geçirilecek; gerekiyorsa yeniden düzenlenerek uygulamalara bu Genelgede yapılan açıklamalar doğrultusunda devam edilecektir.
- g) Yabancı tanıtma belgesi ile Bakanlığımıza bağlı ortaokullara devam eden öğrenciler Bakanlıkça yapılan merkezi sistem ortak sınavlarına giremeyecek; millî eğitim müdürlükleri bünyesinde kurulan öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonlar tarafından okul kontenjanları da değerlendirilerek uygun bulunan ortaöğretim kurumuna yerleştirilecektir.
- ğ) Ülkemizde bulunan yabancılar ilgi (k), (l), (m), (n) açık öğretim kurumları yönetmeliklerinin ilgili hükümleri doğrultusunda açık okullardan yararlanabilecektir.
- h) Özel eğitime ihtiyacı olduğu tespit edilen yabancı öğrenciler için ilgi (ğ) Yönetmeliğin ilgi hükümleri doğrultusunda gerekli tedbirler alınacaktır.
- ı) Yabancı öğrencilerin ve kursiyerlerin başarı, devamsızlık, disiplin ve benzeri durumlarının değerlendirilmesi ilgi (d), (e), (f), (g) Yönetmeliklerin ilgili hükümleri doğrultusunda yapılacaktır.
- i) İlgi (c) Kanununun 59 uncu maddesinde yer alan geri gönderme merkezlerinde sağlanacak eğitim hizmetleri hususunda, il komisyonlarınca ilgili kurumlar ile iş birliği içerisinde gerekli tedbirler alınacaktır.
- j) İlgi (ö) Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nabi AVCI

Bakan

DAĞITIM:

Gereği:

B Planı

Bilgi:

A Planı

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı

İçişleri Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

UNICEF Türkiye Temsilciliği

UNHCR Türkiye Temsilciliği

IOM Türkiye Temsilciliği

ÇOCUK KORUMA KANUNU

Kanun Numarası: 5395

Kabul Tarihi: 3/7/2005

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 15/7/2005 **Sayı:** 25876

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 44

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Temel İlkeler, Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Temel İlkeler

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,
 - Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmâl veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,
 - Suçta sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
- Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini,
- Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,
- Kurum: Bu Kanun kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında ve-

rilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,

- e) (Değişik: 13/6/2012-6327/38 md.) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

ifade eder.

Temel ilkeler

Madde 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

- a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
- b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,
- c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,
- d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,
- e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,
- f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,
- g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,
- h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,
- i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,
- j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,
- k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,
- l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması,

İlkeleri gözetilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

Koruyucu ve destekleyici tedbirler

Madde 5- (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile orta-

mında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

- a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,
- d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,

Yönelik tedbirdir.

- (2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.
- (3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasında, çocuk hakkında birinci fıkrada belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir.

Kuruma başvuru

Madde 6- (1) Adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.

- (2) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.

Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması

Madde 7- (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir.

- (2) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir.
- (3) Tedbirin türü kararda gösterilir. Bir veya birden fazla tedbire karar verilebilir.

- (4) Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.
- (5) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.
- (6) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.
- (7) Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyim, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.

Tedbirlerde yetki

Madde 8- (1) Korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınır.

- (2) Tedbir kararlarının uygulanması, kararı veren hâkim veya mahkemece en geç üçer aylık sürelerle inceletirilir.
- (3) Hâkim veya mahkeme; denetim memurları, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek kaldırabilir, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

Acil korunma kararı alınması

Madde 9- (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

- (2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.
- (3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

Bakım ve barınma kararlarının yerine getirilmesi

Madde 10- (1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, kendisine intikal eden olaylarda gerekli önlemler derhâl alınarak çocuk, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

Çocuklara özgü güvenlik tedbiri

Madde 11- (1) Bu Kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır.

Akıl hastalığı

Madde 12- (1) Suça sürüklenen çocuğun aynı zamanda akıl hastası olması hâlinde, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamına giren çocuklar hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır.

Tedbir kararlarında usûl

Madde 13- (1) Bu Kanunun 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen durumlar hariç olmak üzere, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla koruma ihtiyacı olan çocuklar hakkında duruşma yapılmaksızın tedbir kararı verilir. Ancak, hâkim zaruret gördüğü hâllerde duruşma yapabilir.

(2) Tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun görüşü alınır, ilgililer dinlenebilir, çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi istenebilir.

Kanun yolu

Madde 14- (1) Bu Kanun hükümlerine göre, çocuk hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun itiraza ilişkin hükümlerine göre en yakın çocuk mahkemesine yapılır.

İKİNCİ KISIM

Soruşturma ve Kovuşturma

BİRİNCİ BÖLÜM

Soruşturma

Soruşturma

Madde 15- (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.

- (2) Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.
- (3) Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

Çocuğun gözetiminde tutulması

Madde 16- (1) Gözetimine alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

- (2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözetimine alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

İştirak hâlinde işlenen suçlar

Madde 17- (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

- (2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.
- (3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

Çocuğun nakli

Madde 18- (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi

Madde 19- (Değişik: 6/12/2006-5560/39 md.)

- (1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır.
- (2) (Ek:17/10/2019-7188/33 md.) Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hapis cezasının üst sınırı, on beş yaşını doldurmuş çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanır.

Adli kontrol

Madde 20- (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak.
- b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek.
- c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.
- (2) Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir.

- (3) (Ek:14/4/2020-7242/54 md.) Denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından takip edilen çocuk için adli kontrol süresince rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir ve çocuk hakkında yapılacak ihtiyaç değerlendirmesine göre iyileştirme çalışmaları yürütülür.

Tutuklama yasağı

Madde 21- (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Kovuşturma

Duruşma

Madde 22- (1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

- (2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir.
- (3) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması

Madde 23- (Değişik: 6/12/2006-5560/40 md.)

- (1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda, Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır.

Uzlaşma

Madde 24- (Değişik: 6/12/2006-5560/41 md.)

- (1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılığı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkemelerin Kuruluş, Görev ve Yetkisi

Mahkemelerin kuruluşu

Madde 25- (1) Çocuk mahkemesi, tek hâkimden oluşur. Bu mahkemeler her il merke-

zinde kurulur. Ayrıca, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulabilir. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz. Mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki Cumhuriyet savcılarını, çocuk mahkemeleri kararlarına karşı kanun yoluna başvurabilirler.

- (2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur ve mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır. Bu mahkemeler bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk ağır ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

Mahkemelerin görevi

Madde 26- (1) Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.

- (2) Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar.
- (3) Mahkemeler ve çocuk hâkimi, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan tedbirleri almakla görevlidir.
- (4) Çocuklar hakkında açılan kamu davaları, Kanunun 17 nci maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunla kurulan mahkemelerde görülür.

Mahkemelerin yargı çevresi

Madde 27- (1) Çocuk mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir.

- (2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.
- (3) Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine veya değiştirilmesine Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Hâkimlerin atanmaları

Madde 28- (1) Mahkemelere, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adli yargıda görevli, tercihan çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanlarında eğitim almış olan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarını arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

- (2) Atamalarda istekli olanlarla daha önce bu görevlerde bulunmuş olanlara öncelik tanınır.
- (3) Herhangi bir nedenle görevine gelemeyen hâkimin yerine bu hâkim görevine başlayınca veya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yetkilendirme yapıncaya kadar o yerdeki hâkimlerden hangisinin bakacağı, birinci fıkrada aranan nitelikler de gözetilerek adli yargı adalet komisyonu başkanınca belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk

Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu

Madde 29- (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınınca 28 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı, bu büroda görevlendirilir.

Çocuk bürosunun görevleri

Madde 30- (1) Çocuk bürosunun görevleri;

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
 - b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
 - c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmek,
 - d) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.
- (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

Kolluğun çocuk birimi

Madde 31- (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

- (2) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başladığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez.
- (3) Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.
- (4) Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.
- (5) Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirimi ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

Görevlilerin eğitimleri

Madde 32- (1) Mahkemelerde görevlendirilecek hâkimler ve Cumhuriyet savcılar ile sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine, adaylık dönemlerinde Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara uygun çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

- (2) Mahkemelere görevlendirilenlerin, görevleri süresince, alanlarında uzmanlaşmalarını sağlama ve kendilerini geliştirmelerine yönelik hizmet içi eğitim almaları sağlanır.¹⁰⁸
- (3) Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin usûl ve esasları yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal İnceleme

Sosyal çalışma görevlileri

Madde 33- (1) (Değişik cümle:17/10/2019-7188/35 md.) Adalet Bakanlığınca en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi mahkemelere görevlendirilmek üzere adliyelere atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

- (2) Mahkemelere görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında ödenek verilir.¹⁰⁹
- (3) Bu görevlilerin bulunmaması, görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî veya hukukî bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz kimseler de sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebilirler.
- (4) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri

Madde 34- (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevi;

- a) Görevlendirildikleri çocuk hakkında derhâl sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,

¹⁰⁸ 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan "atananların," ibaresi "görevlendirilenlerin," şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁰⁹ 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli" ibaresi "görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan" şeklinde değiştirilmiştir.

- b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak,
 - c) Bu Kanun kapsamında mahkemeler ve çocuk hâkimleri tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.
- (2) İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır.
 - (3) Sosyal çalışma görevlilerinin, görevleri sırasında yaptıkları ve hâkim tarafından takdir edilen masrafları Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

Sosyal inceleme

Madde 35- (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

- (2) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.
- (3) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetim

Denetim altına alma kararı

Madde 36- (1) Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir.

Denetim görevlisinin görevlendirilmesi

Madde 37- (1) Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir.

- (2) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocuğa kolay ulaşılabilecek olanlar tercih edilir.

Denetim görevlisinin görevleri

Madde 38- (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

- a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.

- b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.
 - c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.
 - d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.
 - e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.
 - f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.
- (2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.
 - (3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.
 - (4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

Denetim plâni ve raporu

Madde 39- (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.¹¹⁰

- (2) Denetim plâni hazırlanırken;
 - a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,
 - b) Çocuğun ihtiyaçları,
 - c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,
 - d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,
 - e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,
 - f) Çocuğun görüşü,Dikkate alınır.
- (3) Denetim plâni, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhâl uygulanır. Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediği, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine rapor verir.

¹¹⁰ 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanununun 37 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "mahkeme nezdindeki" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Denetimin sona ermesi

Madde 40- (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

Sosyal inceleme ve denetim raporları hakkında bilgi edinme

Madde 41- (1) Sosyal inceleme raporu ile denetim plânı ve raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Ancak, çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu ile denetim plânı ve raporu hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM¹¹¹

Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması

Görevli ve yetkili birim

Madde 41/A- (Ek:24/11/2021-7343/39 md.)

- (1) Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilam veya tedbir kararları, çocuğun üstün yararı esas alınarak, Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince bu Kısım hükümlerine göre yerine getirilir.
- (2) Müdürlüklerde müdür, yeteri kadar müdür yardımcısı ve personel ile psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacı Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilir.
- (3) Müdürlük bulunmayan yerlerde bu Kısım kapsamında yer alan görevler, Adalet Bakanlığınca belirlenen hukuk mahkemeleri yazı işleri müdürlüğü tarafından yerine getirilir.
- (4) İlam ve tedbir kararlarının yerine getirilmesinde çocuğun yerleşim yeri müdürlüğü yetkilidir.
- (5) İlam ve tedbir kararları müdürlük tarafından görevlendirilen psikolog, pedagoğ, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve rehber öğretmen gibi uzmanlar, uzmanın bulunmadığı yerlerde ise öğretmen marifetiyle yerine getirilir.
- (6) İlam ve tedbir kararlarını yerine getirmek için müdürlüğün talebi üzerine, valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşlarında görevli, beşinci fıkrada belirtilen uzmanların yer aldığı bir görevli listesi oluşturulur. Bu uzmanların yeterli sayıda olmaması hâlinde öğretmenler de listeye dâhil edilir. Bu listede yer alan uzman ve öğretmenlerin görev yapacakları yer ve tarihler müdürlükler tarafından belirlenir.

¹¹¹ 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanunun 39 uncu maddesiyle Kanununa 41 inci maddesinden sonra gelmek üzere başlığı ile birlikte Dördüncü Kısım eklenmiş, mevcut Dördüncü Kısım, Beşinci Kısım olarak teselsül ettirilmiştir.

Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi

Madde 41/B- (Ek:24/11/2021-7343/40 md.)

- (1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararları, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir.
- (2) Talebi alan müdürlük, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçer ve müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun belirlenen yere getirilmesini derhâl bildirir; bu bildirim yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlar.
- (3) Yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse yahut yükümlü çocuğu belirlenen yere getirmezse müdürlük, derhâl yükümlüye, çocuğun teslimine dair bir teslim emri gönderir. Emir, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilir. Bu emirde aşağıdaki hususlar yer alır:
 - a) Müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.
 - b) Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.
 - c) Çocuğu getirmez veya haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınmasını talep etmezse, çocuğun, uzman veya öğretmen marifetiyle gerekirse kolluktan yardım alınarak ve zor kullanılarak teslim alınacağı.
 - d) Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.
 - e) Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyette bulunabileceği.
- (4) Müdürlüğün belirlediği yere getirilen veya yükümlünün haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınan çocuk hak sahibine teslim edilir.
- (5) Yükümlü, emrin gereğini yerine getirmezse, çocuk nerede bulunursa bulunsun müdürlük tarafından alınarak hak sahibine teslim edilir. Bu hâlde kolluktan yardım istenebilir. Kolluk birimleri, zor kullanma dâhil bu konudaki talepleri derhâl yerine getirir.
- (6) Çocuk hak sahibine teslim edildikten sonra yükümlü haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca yeni bir hükme veya yükümlüyle irtibata geçmeye ya da teslim emri tebliğine gerek olmaksızın çocuk beşinci fıkra uyarınca hak sahibine teslim edilir.
- (7) Çocuğun üstün yararının gerektirdiği hâllerde müdürlük, yükümlüyle irtibata geçmeye veya teslim emri tebliğine gerek olmaksızın doğrudan beşinci fıkra hükmünü uygulayabilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi

Madde 41/C- (Ek:24/11/2021-7343/41 md.)

- (1) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararları, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir.
- (2) Talebi alan müdürlük, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçer; ilam veya tedbir kararında belirtilen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun müdürlük tarafından belirlenen yere getirilmesini derhâl bildirir; bu bildirim yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlar.
- (3) Yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse yahut belirlenen yere getirmezse müdürlük, derhâl yükümlüye, çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair bir teslim emri gönderir. Emir, 7201 sayılı Kanun hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilir. Bu emirde aşağıdaki hususlar yer alır:
 - a) İlam veya tedbir kararında belirtilen gün ve saatte, gün ve saatin belirtilmemesi hâlinde müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.
 - b) Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.
 - c) İlam veya tedbir kararı kapsamında emrin tebliğinden sonraki dönemde de (a) ve (b) bentlerindeki yükümlülüğünün devam edeceği, bunun için yeniden emir çıkarılmayacağı.
 - d) Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.
 - e) Yerleşim yeri veya iletişim bilgilerinin değişmesi hâlinde yeni adres veya iletişim bilgilerinin müdürlüğe derhâl bildirilmesi gerektiği.
 - f) Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunulabileceği.
- (4) Müdürlüğün belirlediği yere getirilen çocuk hak sahibine teslim edilir. Hak sahibine; ilam veya tedbir kararında belirtilen sürenin bitiminde çocuğu, belirlenen yere getirmek zorunda olduğu, çocuğu getirmez veya kendisinden kaynaklanmayan makul sebepler hariç olmak üzere geç getirirse disiplin hapsiyle cezalandırılacağı, hakkında suç duyurusunda bulunulacağı hususu tutanağa bağlanarak tebliğ edilir. Çocuk, belirlenen yere getirilmezse hak sahibi hakkında müdürlük tarafından suç duyurusunda bulunulur ve müteakip süreç hakkında yükümlü bilgilendirilir.
- (5) Kişisel ilişki kurulmasından sonra hak sahibi tarafından teslim yerine getirilen çocuğun yükümlüye veya yükümlünün belirlediği kişiye teslimi mümkün olmazsa çocuk hak sahibinde bırakılır. Bu da mümkün olmazsa müdürlüğün talebi üzerine, aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü tarafından çocuğun geçici olarak barınmasına yönelik tedbirler alınır.
- (6) Yükümlü haklı mazereti nedeniyle çocuğun müdürlükçe alınmasını talep ederse, gerektiğinde hak sahibi de hazır bulundurulmak suretiyle çocuk, müdürlük tarafından yükümlüden alınarak hak sahibine teslim edilir.
- (7) Hak sahibi, emrin yükümlüye tebliğinden sonraki dönemde, teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini müdürlüğe yazılı olarak, elektronik ortamda veya başvuru aşamasında beyan ettiği iletişim kanalıyla

bildirmek zorundadır. Hak sahibinin bildirimde bulunmadığı veya gelemeyeceğini bildirdiği hâllerde bu husus ve çocuğu emirde belirtilen yere getirme zorunluluğu bulunmadığı yükümlüye bildirilir. Tüm bu işlemler tutanak altına alınır.

- (8) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair işlemlerin çocuğun üstün yararını koruyacak şekilde yerine getirilebilmesi amacıyla müdürlüğün önerisi üzerine aile mahkemesince, çocuk, hak sahibi veya yükümlü hakkında danışmanlık tedbiri uygulanmasına karar verilebilir. Yükümlünün teslim emrine aykırı ilk hareketinde müdürlük yükümlü hakkında danışmanlık tedbiri uygulanmasını aile mahkemesinden talep eder.
- (9) İlam veya tedbir kararını rızasıyla yerine getirdiğini iddia eden yükümlü, ikinci fıkra uyarınca yapılan bildirim veya bu bildirim yapılmamışsa üçüncü fıkra uyarınca gönderilen teslim emrinin haksız olduğunu süresi içinde şikâyet yoluyla ileri sürebilir.
- (10) Çocuğun yerleşim yerinin değişmesi hâlinde dosya resen ilgili yer müdürlüğüne gönderilir ve ilgili müdürlük işlemlere kaldığı yerden devam eder. Bu müdürlük, dosyadaki teslim emri kapsamında sadece teslimin gerçekleştirileceği yeni yeri yükümlüye tebliğ eder. Teslim yeri değişikliği hak sahibine her türlü iletişim vasıtasıyla bildirilir.
- (11) Hak sahibi veya teslim yükümlüsü hakkında, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca gizlilik kararı ya da başka bir tedbire karar verilmesi hâlinde, teslim işlemleri bu kararlar dikkate alınarak yerine getirilir.
- (12) Hak sahibi, teslim emrinin yükümlüye tebliğinden sonraki dönemde, teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini müdürlüğe bildirdiği hâlde haklı bir mazeret olmaksızın art arda iki kez veya bir yılda üç kez gelmezse müdürlük tarafından dosyanın işlemde kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüz hâle gelmesine karar verilir. Bu karar hak sahibi ve yükümlüye tebliğ edilir.
- (13) Teslim emrinin tebliğinden sonraki dönemde yükümlü en az bir yıl boyunca emrin gereğini usulüne uygun bir şekilde yerine getirir ve müteakip dönemde de kişisel ilişki kurulmasına dair mahkeme kararına uygun olarak hareket edeceğini taahhüt ederse müdürlük, ilgili uzmanın kanaatini de alarak dosyanın işlemde kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüz hâle gelmesine karar verebilir. Bu karar hak sahibi ve yükümlüye tebliğ edilir. Yükümlü bu taahhüdünü yerine getirmezse hak sahibinin talebiyle yükümlüye doğrudan teslim emri tebliğ edilir.

Teslim mekânları

Madde 41/D- (Ek:24/11/2021-7343/42 md.)

- (1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemler, müdürlükçe belirlenen teslim mekânlarında gerçekleştirilir.
- (2) Teslim işlemleri için müdürlüğün talebi üzerine, valilikler ve belediyeler tarafından elverişli teslim mekânları belirlenir, yoksa oluşturulur; araç tahsis edilir ve sürücü görevlendirilir.
- (3) Teslim mekânlarının belirlenmesinde, oluşturulmasında, tefrişinde, bu mekânların güvenliğinin sağlanmasında ve teslim hizmetlerinin sunumunda, kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler, müdürlüğe her türlü desteği sağlamakta yükümlüdür.

Şikâyet ve itiraz

Madde 41/E- (Ek:24/11/2021-7343/43 md.)

- (1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin müdürlükçe yapılan işlem ve verilen kararlara karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunulabilir.
- (2) Mahkeme, yapılan işlemlerin yerine getirilmesini durdurabilir ve dosya üzerinden veya gerektiğinde ilgilileri dinlemek suretiyle ivedilikle karar verir.
- (3) Şikâyet üzerine verilen karara karşı, tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde itiraz edilebilir. Mahkeme, itirazı incelemesi için dosyayı o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın aile mahkemesine veya asliye hukuk mahkemesine ivedilikle gönderir. İtiraz mercii, bir hafta içinde kararını verir. Mercii, itirazı yerinde görürse işin esası hakkında karar verir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefet

Madde 41/F- (Ek:24/11/2021-7343/44 md.)

- (1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, fiil suç teşkil etse dahi, üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.
- (2) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, üç günden on güne kadar disiplin hapsiyle cezalandırılır.
- (3) Kişisel ilişki kurulması için kendisine çocuk teslim edilen hak sahibi, ilam veya tedbir kararında belirtilen sürenin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmezse, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, fiil suç teşkil etse dahi, üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.
- (4) Yukarıdaki fıkralar kapsamında şikâyete bakacak görevli ve yetkili mahkeme, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesidir.
- (5) Şikâyet olunana, şikâyet dilekçesi ile birlikte duruşma gün ve saatini bildiren davetiye gönderilir. Davetiyede, savunma ve delillerini duruşma gününe kadar bildirmesi gerektiği; duruşmaya gelmediği takdirde yargılamaya yokluğunda devam olunarak karar verileceği ihtar olunur. Mahkeme, duruşmaya gelen şikâyet olunanın, 5271 sayılı Kanunun 147 nci maddesinde belirtilen haklarını hatırlatarak savunmasını alır; gerekli araştırmayı yapar; dosyadaki delilleri değerlendirir; şikâyet olunanın teslim emrine aykırı hareket ettiğini veya emrin gereğinin yerine getirilmesini engellediğini yahut sürenin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmediğini tespit ederse disiplin hapsi ile cezalandırılmasına, aksi takdirde şikâyetin reddine karar verir.
- (6) Disiplin hapsi ile cezalandırmaya ilişkin kararlar, kesinleşmesini müteakip Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından infaz edilir. Bu kararlar kesinleştiği tarihten itibaren

iki yıl geçtikten sonra yerine getirilemez.

- (7) Şikâyetten vazgeçilmesi hâlinde veya birinci ve üçüncü fıkralar bakımından çocuğun velayet hakkı sahibine teslim edilmesi durumunda dava ve bütün sonuçlarıyla beraber ceza düşer.
- (8) Yukarıdaki fıkralar uyarınca aile mahkemesince verilen kararlara karşı, 41/E maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca itiraz edilebilir.

İçeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi

Madde 41/G- (Ek:24/11/2021-7343/45 md.)

- (1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması kapsamında çocuğun uzman veya öğretmen tarafından yükümlüden ya da hak sahibinden teslim alındığı veya diğerine teslim edildiği sırada kayda alınan ses veya görüntülerin internet ortamında yayınlanması nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden ilgililer, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesini isteyebilir.

Giderlerin karşılanması

Madde 41/H- (Ek:24/11/2021-7343/46 md.)

- (1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak işlemler, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile diğer kanunlar uyarınca alınması gereken tüm harçlardan istisnadır. Ayrıca bu iş ve işlemlerin yürütülmesi için yapılacak tüm masraflar, avukatlık ücreti hariç, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.
- (2) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemleri hafta sonu ve resmî tatil günlerinde yerine getirmek üzere görevlendirilen uzman ve öğretmenlere bu kapsamda fiilen görev yaptıkları her teslim işlemi için, görevlendirilen diğer kişilere ise bu kapsamda görev yaptıkları her gün için (500) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödeme yapılır. Bu kapsamda uzman ve öğretmenlere bir ayda yapılacak ödeme tutarı (10000) gösterge rakamının, görevlendirilen diğer kişilere ise (5000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Bu ödemeden damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz. Bu fıkra uyarınca yapılacak ödemelerden kadrolu veya sözleşmeli olup olmadığına bakılmaksızın görevlendirilen tüm personel yararlanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca belirlenir.

Yönetmelik

Madde 41/İ- (Ek:24/11/2021-7343/47 md.)

- (1) Bu Kısımın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

BEŞİNCİ KISIM¹¹²

Çeşitli Hükümler

Uygulanacak hükümler

Madde 42- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medenî Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Denetim konusunda bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu hükümleri uygulanır.

Çocuğun giderleri

Madde 43- (1) Çocuk hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek miktar mahkemece verilecek bir karar ile tespit edilir.

(2) Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre çocuğa bakmakla yükümlü olan kimse- nin malî durumunun müsait olması hâlinde, Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgililere rücu edilir.

Kamu görevlisi

Madde 44- (1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevli- leri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Kurumlar

Madde 45- (1) Bu Kanunun 5 inci maddesinde yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerden;

- a) (a) ve (e) bentlerinde yazılı danışmanlık ve barınma tedbirleri Milli Eğitim Ba- kanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler,
- b) (b) bendinde yazılı eğitim tedbiri Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
- c) (c) bendinde yazılı bakım tedbiri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Ku- rumu,
- d) (d) bendinde yazılı sağlık tedbiri Sağlık Bakanlığı,

Tarafından yerine getirilir.

(2) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesi, çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer ba- kanlıkların görev alanına giren diğer hususlarla ilgili olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

¹¹² 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanunun 39 uncu maddesiyle Kanununa 41 inci maddesinden sonra gelmek üzere başlığı ile birlikte Dördüncü Kısım eklenmiş, mevcut Dördüncü Kısım, Beşinci Kısım olarak teselsül ettirilmiştir.

- (3) Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu Adalet Bakanlığınca sağlanır.

Kadrolar

Madde 46- (1) Bu Kanun gereğince kurulacak mahkemelerin kuruluş ve çalışmaları için gerekli sınıflardan yeteri kadar kadro temin edilir.

Yönetmelik

Madde 47- (1) Bu Kanununun 5 ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Adalet Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından müştereken, diğer maddelerin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ise Adalet Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 48- (1) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

- (2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılan yollar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Geçici Madde 1- (1) 2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine devredilir.

- (2) Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez.
- (3) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli mahkemelerce bu Kanun hükümlerine göre yapılır.
- (4) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemelerince alınır.
- (5) Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren altı ay içinde koruyucu ve destekleyici tedbirleri yerine getirmek üzere gerekli tedbirleri alır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilirler.

Geçici Madde 2- (Ek:24/11/2021-7343/48 md.)

- (1) Bu Kanunun Dördüncü Kısmının uygulanmasına ilişkin yönetmelik, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.
- (2) Bu Kanunun Dördüncü Kısmının uygulanmasına, Adalet Bakanlığınca belirlenen il veya ilçelerde başlanır ve birinci fıkra uyarınca çıkarılan yönetmeliğin yürürlüğe

girdiği tarihten itibaren en geç bir yılın sonunda ülke genelinde uygulamaya geçilir. Dördüncü Kısımın hangi il veya ilçede ne zaman uygulanacağı Adalet Bakanlığının resmî internet sitesinde duyurulur.

- (3) İkinci fıkra uyarınca Dördüncü Kısımın henüz uygulanmadığı yerlerde, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun, bu maddeyi ihdas eden Kanunla yürürlükten kaldırılan 25, 25/a ve 25/b maddelerinin uygulanmasına devam olunur.
- (4) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleşen ve 2004 sayılı Kanunun mülga 341 inci maddesi kapsamında kalan eylemlere ilişkin şikâyetler, icra mahkemelerince sonuçlandırılır.
- (5) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra;
 - a) Üçüncü fıkra gereğince 2004 sayılı Kanunun mülga 25, 25/a, 25/b maddeleri uyarınca icra dairelerince,
 - b) Dördüncü Kısım gereğince müdürlüklerce,yürütülen çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulması sürecindeki emre veya kararın yerine getirilmesine muhalefet eylemleri bakımından 41/F maddesi uygulanır.
- (6) İkinci fıkra uyarınca Dördüncü Kısımın uygulanmaya başlandığı il ve ilçelerde, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrasına ilişkin derdest takip dosyaları, icra dairesince teslim veya kişisel ilişki kurulması işlemleriyle sınırlı olmak üzere resen işlemden kaldırılır. Şu kadar ki, çocuğun, bu tarih itibarıyla kişisel ilişki kurulması kapsamında hak sahibinde bulunduğu hâller bakımından dosya, çocuğun yükümlüye teslim edilmesinden sonra işlemden kaldırılır.
- (7) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrası için icra daireleri nezdinde yapılacak takip işlemleri, 492 sayılı Kanun ile diğer kanunlar uyarınca alınması gereken tüm harçlardan istisnadır. İşlemleri yerine getiren icra müdürlerine 8/5/1991 tarihli ve 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde, uzman ve öğretmenlere ise 41/H maddesinde belirtilen esaslara göre ücret ödenir. Bu iş ve işlemler için yapılacak tüm masraflar, avukatlık ücreti hariç, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca belirlenir.
- (8) Bu maddede kabul edilen usul ve esaslar, 22/11/2007 tarihli ve 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun uyarınca yapılacak çocuk teslim işlemleri bakımından da uygulanır.

Yürürlük

Madde 49- (1) Bu Kanunun;

- a) Suça sürüklenen ve hakkında bakım tedbiri uygulanan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilecek hizmetlere ilişkin hükümler ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,
- b) 37 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

- c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,
Yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 50- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5395 SAYILI KANUNA EK VE DEğİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL EDİLEN HÜKÜMLERİN YüRüRLüğE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin/İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5395 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5560	19, 23, 24	19/12/2006
6327	3	29/6/2012
7188	19, 32, 33, 39	24/10/2019
7242	20	15/4/2020
7343	Dördüncü Kısım, 41/A, 41/B, 41/C, 41/D, 41/E, 41/F, 41/G, 41/H, 41/İ, Geçici Madde 2	30/11/2021

ÇOCUK KORUMA KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USÛL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi: 24.12.2006

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 26386

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunması, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınması ile Çocuk Koruma Kanununun uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, denetim altına alınmasına karar verilen, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklar hakkında yürütülecek uygulamalar ile sosyal inceleme raporlarına ve suça sürüklenen çocukların soruşturma ile yargılama usûllerine ilişkin kuralların uygulanmasına ve bu konuyla ilgili olarak görev yapanların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimine dair usûl ve esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 32 ve 47 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,
 - 1) Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,
 - 2) Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
- b) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,
- c) Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununu,

- d) Kurum: Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,
 - e) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini,
 - f) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,
 - g) Denetim görevlisi: Denetimli serbestlik ve yardım merkezlerinde kadrolu veya geçici olarak görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmeni,
 - h) Şube Müdürlüğü: Taşra teşkilâtındaki denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünü,
 - i) Büro: Şube müdürlüğü bulunmayan ilçelerde denetimli serbestlik ve yardım hizmetlerini yürütmek üzere şube müdürlüğüne bağlı olarak kurulan büroyu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Soruşturma ve Kovuşturma

Soruşturma

Madde 5 – (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma, çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, soruşturma çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcılarının tarafından da yerine getirilebilir.

- (2) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturmalar Cumhuriyet başsavcılığının iş bölümünde gösterilen Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır.
- (3) Mahkemelerin yargı çevresi dikkate alınarak, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesi ile bağlı bulunduğu çocuk mahkemesi veya çocuk ağır ceza mahkemesi farklı yerlerde bulunduğu takdirde, Cumhuriyet savcısı çocuk hakkında düzenlediği soruşturma evrakını, çocuk mahkemesine veya çocuk ağır ceza mahkemesine dava açılmak üzere bu yer Cumhuriyet başsavcılığına fezle-ke düzenleyerek gönderir.
- (4) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.
- (5) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi hâlinde, yemin hariç, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa ilişkin hükümleri uygulanır.
- (6) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuk, bu suça ilişkin soruşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.
- (7) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya

eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

- (8) Cumhuriyet savcısı soruşturmayı yürütürken aynı zamanda tedbir kararı alınabilmesi için korunma ihtiyacı olan çocuğu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gerekli incelemeyi derhâl yapar. Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması gereken hâllerde, il veya ilçe sosyal hizmetler müdürlüğünce çocuk hakkında bu Yönetmeliğin 21 inci maddesine uygun olarak hazırlanacak sosyal inceleme raporu, talep yazısı ekinde mahkemeye veya çocuk hâkimine sunulur. Kurum, aynı zamanda yaptığı inceleme sonucunda hazırladığı sosyal inceleme raporunun bir örneğini soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcılığına gönderir. Cumhuriyet savcısı da soruşturma sırasında gerekli gördüğünde çocuk hâkiminden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini isteyebilir.
- (9) Çocuklar hakkında, yakalama, gözaltına alma ve ifade almaya ilişkin hususlarda 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin çocuklara ilişkin hükümleri uygulanır.
- (10) Fiili işlediği sırada oniki yaşından küçük çocuklar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri iddia olunan suçlara dair delillerin toplanması veya başka fail ya da failerin bulunup bulunmadığının belirlenmesine ilişkin olarak yukarıdaki esaslar dahilinde soruşturma yapılabilir.
- (11) Görünüş itibarıyla oniki yaşından büyük olup, nüfus kaydına göre oniki yaşından küçük çocuklar ile çocuğun nüfusa kayıtlı yaşının gerçek yaşı olmadığını başka bir şekilde anlaşılması hâlinde; çocuğun yaşı hukuk mahkemesi nezdinde dava açılıp düzeltilmeden kamu davası açılmaz.

Çocuğun gözaltında tutulması

Madde 6 – (1) Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

- (2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, yukarıda belirtilen hususlara uygun olarak, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

İştirak hâlinde işlenen suçlar

Madde 7 – (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, adli kolluk tarafından çocuklar hakkında ayrı evrak düzenlenir, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

- (2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.
- (3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir.
 - a) Birleştirme kararı verilmesinin genel mahkemeler tarafından istenildiği hâllerde; çocuk hakkında davayı yürüten mahkeme davaların birleştirilmesini uygun bulursa genel mahkeme iki davanın birleştirilmesine dair ara kararı vererek, bunu çocuk hakkındaki davayı görmekte bulunan mahkemeye bildirir. Bunun üzerine çocuk mahkemesi de birleştirme kararı vererek dosyasını esastan kapatır ve genel mahkemeye gönderir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

- b) Birleştirme kararı verilmesinin çocuk hakkında davayı yürüten mahkeme tarafından istenildiği hâllerde; genel mahkeme davaların birleştirilmesini uygun bulursa iki davanın birleştirilmesine dair ara kararı vererek, bunu çocuk hakkındaki davayı görmekte bulunan mahkemeye bildirir. Bunun üzerine çocuk mahkemesi de birleştirme kararı vererek dosyasını esastan kapatır ve genel mahkemeye gönderir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

Çocuğun nakli

Madde 8 – (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

Adli kontrol

Madde 9 – (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak,
- Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek,
- Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

Adli kontrol tedbirlerine uymama

Madde 10 – (1) Adli kontrol tedbirlerinden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağına anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda suça sürüklenen çocuk hakkında yetkili yargı mercii tarafından tutuklama kararı verilebilir ya da adli kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükler bütünüyle veya kısmen kaldırılabilir, değiştirilebilir veya bunlardan bazılarına uymaktan geçici olarak muaf tutulabilir.

Tutuklama yasağı

Madde 11 – (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

Adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesi

Madde 12 – (1) Adli kontrol yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, 20/12/2005 tarihli ve 26029 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Kovuşturma

Madde 13 – (1) Çocukların duruşmaları kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır. Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi,

Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

- (2) Kuvuşturma sırasında onsekiz yaşını doldurmuş çocuklar hakkında yargılama açık yapılır, hükümdede açık tefhim edilir. Ancak, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 182 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen koşulların varlığı hâlinde duruşmanın kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.
- (3) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir. Sosyal çalışma görevlisi, çocuğa bu süreçte haklarını öğretmek, yargılama süreci hakkında bilgilendirmek ve kendini güvende hissetmesi, süreci anlaması ve görüşlerini serbestçe ifade etmesi için ona yardım etmekle görevlidir.
- (4) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi hâlinde, yemin hariç, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa ilişkin hükümleri uygulanır.
- (5) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuk, bu suça ilişkin kuvuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.
- (6) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında birlikişilere ilişkin hükümler uygulanır.
- (7) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.
- (8) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait kuvuşturmalar görevli mahkemelerce Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk

Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu

Madde 14 – (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınca, bu büroda Kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı görevlendirilir.

- (2) Ayrıca, büroda görevli Cumhuriyet savcılarını ile çalışmak, büro görevlerini Kanunun 4 üncü maddesine uygun olarak yerine getirmek üzere bir müdür ve yeterli sayıda zabıt kâtabi görevlendirilir.

Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosunun görevleri

Madde 15 – (1) Çocuk bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
- b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,

- c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna veya diğer kurum ve kuruluşlara bildirmek,
 - d) Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince il veya ilçe koordinasyon makamları ile işbirliği içinde çalışmak,
 - e) Çocuk Koruma Kanununda ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek.
- (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcılar tarafından da yerine getirilebilir.

Kolluğun çocuk birimi

Madde 16 – (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

- (2) Kolluk bünyesinde çocuklarla ilgili işlemlerin yürütülmesi sırasında, bunların soruşturma nedeniyle kolluk biriminde bulunan yetişkinlerle karşılaşmalarının engellenmesi için gerekli tedbirler alınır.
- (3) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, derhal çocuğun veli veya vasisine ya da çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî veya özel bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez. Keyfiyet, soruşturma dosyası içine konulmak üzere tutanak altına alınarak derhâl Cumhuriyet savcısına bildirilir.
- (4) Çocuğun yararı aksini gerektirmediği takdirde kollukta bulunduğu süre içerisinde yanında yakınlarından birinin devamlı olarak bulunmasına imkân sağlanır. Çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınları yanında bulundurulmaz. Keyfiyet hazırlanan tutanağa yazılarak adlî veya idarî makamlara sevk edilen evraka eklenir.
- (5) Kolluğun çocuk birimi, suça sürüklenen çocuğun aileye teslimini gerektiren hâllerde; çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilci veya bakımını üstlenen kimseleri bulamaz ya da bunların çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelendiğinde bu kişilere teslim edemez. Cumhuriyet savcısının talimatını alarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.
- (6) Kolluk görevlisi, teslim ettiği çocuğun veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin çocuğa yeterli rehberliği sunamadığı veya çocuğu yeterince gözetemediği hususlarında bilgi edinmesi hâlinde durumu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna derhâl bildirir.
- (7) Korunma ihtiyacı içinde olan çocuğun bulunduğu bildirimi, tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı, çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ile yörenin örf ve âdetleri dikkate alınarak, çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları ile yarar ve esenliğinin tehlikeye düşebileceğinin tespiti hâlinde;

kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, kolluk tarafından getirilen çocukların derhâl teslim alınabilmesi için gerekli önlemleri alır. Kolluğun çocuk birimi, suç mağduru olan korunma ihtiyacı içinde olan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim işlemini, Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda yapar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal İnceleme

Sosyal çalışma görevlilerinin atanmaları ve çalışma esasları

Madde 17 – (1) Her mahkemeye en az birer ve iş durumuna göre yeterli sayıda psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında en az lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun sosyal çalışma görevlisi Adalet Bakanlığı tarafından atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

- (2) Sosyal inceleme raporları, öncelikle mahkemelere atanan birinci fıkrada sayılan görevliler tarafından düzenlenir. Ancak, Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 6 ve 7 nci maddesi hükümleri saklıdır. Kuvuşturma sırasında çocuğun korunma ihtiyacı içinde olduğunun anlaşılması ve sosyal inceleme raporunun alınmamış olması hâlinde mahkemelerin rapor talepleri hakkında da Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 6 nci maddesi hükmü uygulanır.
- (3) Sosyal çalışma görevlilerinin bulunmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî ya da hukukî bir engel bulunması hâlinde; birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri, inceleme için görevlendirilebilir.
- (4) Sosyal çalışma görevlilerinin görev alanı haricinde başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâlinde, birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla mahkemece, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra edenler arasından görevlendirme yapılabilir.
- (5) Üçüncü ve dördüncü fıkralarda sayılanlar arasından temin edilemediği takdirde inceleme yaptırmak için denetimli serbestlik görevlisi olarak istihdam edilen sosyal çalışma görevlisinden de yararlanılabilir.
- (6) Görevlendirme yapılırken bilirkişilerin iş durumu gözetilerek 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarındaki Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanan listelerden yararlanılır.
- (7) Üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralara göre yapılan görevlendirmelerde, incelemeyi yapanlara mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından bilirkişilik esasları çerçevesinde tayin edilecek ücret Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.
- (8) Mahkemelere atanan sosyal çalışma görevlilerine Kanun kapsamındaki tedbir kararlarını yerine getirdikleri sürece almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.

- (9) Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.
- (10) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.
- (11) Sosyal çalışma görevlileri, görevlerini yerine getirmek üzere yaptıkları masrafları belgeleyerek, görevlendirmeyi yapan mercie ibraz eder. Mercie tarafından onaylanan giderler, Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

Sosyal çalışma görevlisinin çalışma ilkeleri

Madde 18 – (1) Sosyal çalışma görevlisi görevini yaparken Kanunda belirlenen temel ilkeler ve meslek etiği kuralları uyarınca hareket eder. Bu doğrultuda;

- a) Görevlendirildiği çocukla, gereksinimi doğrultusunda yeterli süre ve sayıda görüşmekle,
 - b) Kollukta ve adliyede yapılacak görüşmeleri; görüşmenin amaç ve niteliğine ve çocukların özellik ve gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmiş mekanda ve biçimde yapmakla,
 - c) Görüşmeye başlamadan önce çocuğu görüşmenin amacı, hakları ve yükümlülükleri, görüşmenin sonuçları ve sosyal çalışma görevlisinin yasal yükümlülükleri hakkında bilgilendirmekle,
 - d) Çocuğun katılım hakkına saygı göstererek ve kendi görüşlerini serbestçe oluşturma yeteneğine veya yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun kendisi ile ilgili olarak alınacak kararlara katılımını sağlamakla,
 - e) Çocuğa ilişkin bilgi ve belgelerin, sosyal verilerin, amacı dışında işleme konulmaması veya kullanılmaması için çalışmalarını gizlilik ilkesine uyarak sosyal sırların korunması esasına göre sürdürmekle, verileri sadece yetkililere veya yetkilendirilen yerlere bildirmekle,
 - f) Çocuğa psiko-sosyal desteği sağlamak üzere gerekli rehberliği yapmak, çocuğun örselenmemesi için gerekli önlemleri almakla,
- yükümlüdür.

Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri

Madde 19 – (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri şunlardır:

- a) Hâkim veya mahkemenin çocuk hakkında bir karar vermesinden önce onun içinde bulunduğu koşulları, çocuğun özelliklerini ve çocuğun toplumda yapıcı bir rol üstlenmesini ve yararlanılabilecek toplumsal kaynakları tanımasını sağlamak üzere görevlendirildikleri çocuk hakkında sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,
- b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında adalet mekanizmasının işleyişinden olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla çocuğun yanında bulunmak, çocuğun hakları ile kendisine yöneltilen suç-

Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- lama dahil olmak üzere yargılama süreci hakkında anlayabileceği bir dilde bilgilendirilmesini sağlamak, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında da benzeri işlemleri ifa etmek,
- c) Sosyal inceleme, gözetim ve denetim yapmasını engelleyen durumların ortaya çıkması hâlinde durumu derhal görevlendirildikleri mercie bildirecek gerekli önlemlerin alınmasını istemek,
 - d) Çocukla ilgili kararların yerine getirilmesinde veya çocuğun kapasitesinin araştırılması ile görevli adli mercilerce tayin edilen uzmanlar dahil olmak üzere ilgili kurum ve kuruluş yetkilileri ile çocuk hakkındaki kararın amaca ulaşmasını sağlamak üzere işbirliği yapmak ve uzmanlık alanına giren konularda görüşlerini bildirmek suretiyle bu kişilere yardımcı olmak,
 - e) Kanun kapsamında mahkemeler, çocuk hâkimleri ve Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
- (2) Mahkeme ve hâkimler ile çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcılarının sosyal çalışma görevlilerinden aşağıdaki görevleri yapmalarını isteyebilir:
- a) İşbirliği yapılabilecek toplumsal kaynakları ve işbirliği olanaklarını araştırmak ve geliştirmek,
 - b) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk hakkında mahkeme veya çocuk hâkimince kendisine görev verildiği hâllerde kararın uygulanması, takibi ve denetimine ilişkin inceleme yapmak,
 - (3) İkinci fıkranın (b) bendi hükmü, sosyal çalışma görevlisinin denetim görevlisi olarak sahip olduğu görev ve yetkilerini ortadan kaldırmaz.
 - (4) Sosyal çalışma görevlileri, sosyal inceleme yaparken Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve bunların her türlü kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlardan, yaptığı sosyal incelemenin amacına uygun olarak çocuk ve yakın çevresi ile çocuk hakkında uygulanabilecek koruyucu ve destekleyici tedbirin belirlenebilmesine yönelik ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri isteme yetkisine sahiptir. İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır. Meslek sırrı kapsamındaki bilgiler istisnadır.

Sosyal inceleme talebi, yaptırılması ve değerlendirilmesi

Madde 20 – (1) Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılabilir. Soruşturma ve kovuşturma aşamalarında çocuğun, veli veya vasisi ya da müdafî veya bu kimselerin avukatları da mahkeme veya çocuk hâkimine müracaat ederek çocuk hakkında sosyal inceleme yapılmasını talep edebilirler.

- (2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.
- (3) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu

fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Sosyal incelemeyi yapan bilirkişi, çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenler. Hâkim, bu yaş grubuna giren çocuğun kusur yeteneğinin olup olmadığını takdir ederken, görevlendirdiği bilirkişinin hazırlamış bulunduğu raporda yer verilen gözlem, tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurur.

- (4) İkinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde, hâkim veya mahkeme, sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır.
- (5) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren acil durumlarda sosyal inceleme sonucu beklenmeden tedbir kararı verilebilir. Ancak sosyal inceleme daha sonra yaptırılarak, gerektiğinde tedbir konusunda verilen karar değiştirilebilir.
- (6) İnceleme, kararda gösterilen sürede tamamlanmalıdır; gerektiğinde ek süre talep edilebileceği gibi kararda bir süre belirtilmemiş olması hâlinde incelemenin çocuğun durumunun aciliyetine uygun bir süre içerisinde tamamlanarak, raporun mahkemeye sunulmuş olması gerekir.
- (7) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

Sosyal inceleme raporları

Madde 21 – (1) Sosyal inceleme raporlarında yapılan incelemenin özelliğine ve verilen görevin niteliğine göre aşağıdaki hususların tamamına veya bir kısmına yer verilir;

- a) Hakkında inceleme yapılması talep edilen çocuğun;
 - 1) Doğumundan başlayarak geçirdiği gelişim aşamaları,
 - 2) Fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve moral gelişim özellikleri,
 - 3) Ailesinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumu,
 - 4) Aile bireyleri arasındaki ilişki,
 - 5) Okul ve iş ortamı ile boş zamanlarını değerlendirdiği çevre,
 - 6) İçinde bulunduğu hukukî durum ve adli mercilerin müdahalelerini gerektiren olaylar,
 - 7) İnceleme sırasında uzmanlar tarafından tespit edilen davranışları,
 - 8) Suçluluklarına ve topluma uyumsuzluklarına veya korunmaya muhtaç olmalarına neden olan etkenler hakkında bilgiler,
- b) Çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden incelenmesi sırasında elde edilen ve olayın açıklanması bakımından önemli görülen bilgiler,
- c) Çocuk hakkında Kanunun 5 inci maddesinde gösterilen tedbirlerden hangisinin yararlı olacağına, tedbirin yanında denetim altına alınmasına gerek olup olmadığına dair öneriler,
- d) Çocuk hakkındaki tedbir veya denetim kararlarının ne kadar süre ile uygulanması gerektiğine ilişkin öneriler,

Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- e) Çocuklar ve ailelerine uygulanabilecek özel tretman veya psikiyatrik tedavi hususunda öneriler.
- (2) Raporla çocuğun işlediği fiille ilgili olarak hukukî anlam ve sonuçları kavrayabilme ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığı hakkında sonuç değerlendirmesinde bulunulmaz.
- (3) Sosyal inceleme raporu, suçla sürüklenmiş çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

Sosyal inceleme raporları hakkında bilgi edinme

Madde 22 – (1) Sosyal inceleme raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir. Ancak, söz konusu bilgi ve belgeler gizli tutulur, amacı dışında kullanılmaz.

- (2) Çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, raporun incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir. Ancak, sosyal inceleme raporlarından çocuğun bilgi sahibi olması hâlinde çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığı takdirde çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi temel ilkesi nazara alınarak çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri içeren bilgi ve belgeler çocuğa verilmeyebilir.
- (3) Tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının yerine getirilmesinde hazırlanacak uygulama plânına veya çocuk hakkında denetim altına alma kararı verilmiş ise denetim plânı, denetim raporu ve değerlendirme raporlarına esas olmak üzere; birinci ve ikinci fıkradaki ilkelere uymak şartıyla sosyal inceleme raporundan yararlanılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Denetim

Denetim altına alma kararı

Madde 23 – (1) Denetim altına alma kararı;

- a) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk hakkındaki kararın amacına ulaşmasını ve çocuğa etkili bir koruma ve gözetim hizmeti sunulmasını sağlamak üzere kararların yerine getirilmesinin izlenmesi ve denetlenmesini,
- b) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuk hakkında mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim plânı doğrultusunda suçla sürüklenen çocuğun toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı,

ifade eder.

- (2) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından denetim altına alma kararı verilebilecek hâllerde, çocuğun; yetiştirilme şekli, kişisel özellikleri, yaşadığı çevre, bulunduğu ortam ve onun suça yönelmesine etkin davranışlar araştırılır.

Denetim görevlisinin görevlendirilmesi

Madde 24 – (1) Suç tarihinde oniki yaşını bitirmiş suça sürüklenen çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı ile birlikte çocuğun denetim altına alınmasına karar verilmesi hâlinde; denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğü veya bürosu tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Bu halde denetime ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydeder. Şube müdürlüğü veya büro tarafından görevlendirilen denetim görevlisi bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

- (2) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilmesi hâlinde; denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğü veya bürosu tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir.
- (3) Korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir. Bu hâlde denetime ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra doğrudan bu kuruma gönderilir.
- (4) Denetim altına alınmasına karar verilen çocuk hakkında aynı zamanda koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesi hâlinde denetim görevinin ifasında, tedbir kararını ya da kararlarını yerine getirecek kurum veya kuruluşlarla işbirliği yapılır. Gerekliğinde çocuk hakkında denetim plânı ve denetim raporlarının hazırlanmasında, tedbiri yerine getirmekle görevli kurumda bulunan uzmanlardan yararlanılır.
- (5) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocukla iyi iletişim kurabilecek olanlar tercih edilir.

Denetim görevlisinin görevleri

Madde 25 – (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

- a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.
- b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.
- c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.
- d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.
- e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.

Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.
- (2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.
- (3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.
- (4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi hâlinde yapılacak işlemler

Madde 26 – (1) Hakkında kamu davasının açılması ertelenen çocuğun, denetim altına alınmasına da karar verilmesi hâlinde; çocuğa ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydettikten sonra çocuğun ailesi veya kanuni temsilcisine on gün içinde çocuk ile birlikte şube müdürlüğü veya büroya başvurması için bildirim yapar. Bu süre içinde başvurulması hâlinde bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesi gereğince denetim görevlisi görevlendirilir. Denetim görevlisi bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

- (2) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen ancak denetim altına alınmayan çocuklara ilişkin ilâmlar Cumhuriyet başsavcılığınca takip edilir.
- (3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin verilen kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, kanunun kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine ilişkin maddelerinde belirtilen amaçlar için kullanılabilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması hâlinde yapılacak işlemler

Madde 27 – (1) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen ancak bir yükümlülük belirlenmeyen ve denetim altına alınmasına karar verilmeyen çocuklar ile ilgili kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir.

- (2) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması hâlinde mahkemece denetim süresi içinde; denetimli serbestlik tedbiri olarak yükümlülük belirlenen veya denetim altına alma kararı verilen ya da yükümlülük belirlenerek denetim altına alma kararı verilen çocuğa ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydettikten sonra çocuğun ailesi veya kanunî temsilcisine on gün içinde çocuk ile birlikte şube müdürlüğü veya büroya başvurması için bildirim yapar. Bu süre içinde başvurulmaması hâlinde defterdeki kayıt kapatılarak durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildirilir. Bu süre içinde başvurulması hâlinde karar aşağıda belirtilen usûl ve esaslar kapsamında yerine getirilir:

- a) Mahkemece sadece yükümlülük belirlenmesi hâlinde bu yükümlülük 20/12/2005 tarihli ve 26029 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliğinde belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde yerine getirilir.
 - b) Mahkemece sadece denetim altına alma kararı verilmesi hâlinde bu karar bu Yönetmeliğin 24 ve 25 inci maddeleri gereğince yerine getirir.
 - c) Mahkemece yükümlülük ile birlikte denetim altına alma kararı verilmesi hâlinde bu karar (a) ve (b) bentlerine göre yerine getirilir.
- (3) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin verilen kararlar, talî karar fişî düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, kanunun kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine ilişkin maddelerinde belirtilen amaçlar için kullanılabilir.

Denetim plânı

Madde 28 – (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya mahkeme nezdindeki sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.

- (2) Denetim plânı hazırlanırken koruyucu ve destekleyici tedbir kararını uygulayacak yerin görüşü alınır ve denetim plânı işbirliği içinde hazırlanır.
- (3) Denetim plânı hazırlanırken;
 - a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,
 - b) Çocuğun ihtiyaçları,
 - c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,
 - d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,
 - e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,
 - f) Çocuğun görüşü,dikkate alınır.
- (4) Denetim plânı, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhal uygulanır.
- (5) Çocuklar hakkında verilen denetimli serbestlik kararlarının infaza başlama tarihi denetim plânının hâkim tarafından onaylandığı tarihtir.

Denetim raporu

Madde 29 – (1) Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediği, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine denetim raporu verir.

Değerlendirme raporu

Madde 30 – (1) Denetim görevlisi, denetim altında bulunan çocuğun şahsî, sosyal ve duygusal durumunu, okul ve arkadaş çevresini, aile yaşantısını göz önünde bulundurarak, yapılan rehberlik ve iyileştirme çalışmaları neticesinde çocuğun nasıl bir gelişme gösterdiğini, olumsuz davranışlarını değiştirmedeki istekliliği ve başarısı ile çocuk hakkında yapılmasının faydalı olacağını düşündüğü diğer çalışmaların belirtildiği bir değerlendirme raporu hazırlayarak, üç ayda bir mahkeme veya çocuk hâkimine verir.

(2) Değerlendirme raporu hazırlandığı hallerde denetim raporu, bu rapor içinde değerlendirilir.

Denetime ara verilmesi

Madde 31 – (1) Denetim altına alınanın askere gitmesi veya sağlık, yurtdışı eğitimi gibi yerleşim yerinden geçici süreyle ayrılmasını haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazeretine dayandırabilmesi hâlinde denetime ara verilir. Bu halde Cumhuriyet başsavcılığınca bir karar verilerek bu Yönetmeliğin 33 üncü maddesine göre tebliğ edilir.

Denetimin sona ermesi

Madde 32 – (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

Bildirim

Madde 33 – (1) Şube müdürlüğü veya büro tarafından yapılacak bildirim, suça sürüklenen çocukların aileleri veya kanunî temsilcilerine 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

(2) Bildirim, hükümde gösterilen adrese yapılır. Hükümlü, adres değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür, aksi halde hükümde gösterilen adrese yapılan tebligat geçerlidir.

Yetki alanı ve çocuğun yerleşim yerinin değişmesi

Madde 34 – (1) Yetki alanında şube müdürlüğü veya büro bulunmayan Cumhuriyet başsavcılığı, kararı denetimli serbestlik genel defterine kaydettikten sonra, şube müdürlüğünün bağlı bulunduğu Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Karar, Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğüne gönderilir.

(2) Hakkında denetimli serbestlik tedbiri hükmedilen ya da denetim altına alınan çocuğun, infaz sırasında yerleşim yerinin değişmesi hâlinde dosya, yerleşim yerinin bulunduğu şube müdürlüğü veya büroya gönderilir.

Denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporları hakkında bilgi edinme

Madde 35 – (1) Denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporlarının birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

- (2) Çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporları hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir. Ancak, denetim raporlarından çocuğun bilgi sahibi olması hâlinde çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığı takdirde çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi temel ilkesi nazara alınarak çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri içeren bilgi ve belgeler çocuğa verilmeyebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Görevlilerin Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimi

Hâkim ve savcılarının hizmet öncesi ve meslek içi eğitimleri

Madde 36 – (1) 1/6/2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Meslek Öncesi Eğitimlerinin Yapıtılmasının Esas ve Usûllerine İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hâkim ve savcı adaylarına çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

- (2) Hâkim ve savcılara mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına uygun olarak 29/8/1983 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Hâkim ve Savcılarının Meslek İçi Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda uzmanlaşmalarını sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine yönelik eğitim verilir.

Diğer görevlilerin hizmet öncesi ve meslek içi eğitimleri

Madde 37 – (1) 4/2/1986 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Aday Memurlarının Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine adaylık dönemlerinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

- (2) Sosyal çalışma görevlileri ile denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine 16/7/1985 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda uzmanlaşmalarını sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine yönelik eğitim verilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Tutulacak kartonlar

Madde 38 – (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair kararların saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartona konulacak karar nüshalarında Cumhuriyet savcısının imzası ile Cumhuriyet başsavcılığı mührünün bulunması zorunludur.

(2) Denetim altına alınan çocuklar hakkında verilen kararların tarih ve sıra numarasına göre saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartonlara konulacak karar nüshalarında ilgisine göre hâkim veya mahkeme başkanı ile zabıt kâtibinin imzalarının ve mahkeme mührünün bulunması zorunludur. Ayrıca, çocukların isimlerini ve karar numaralarını gösteren bir liste yapılır. Bu listeler, çocuk hakkında mükerrer karar verilmesini önlemek için o yerde bulunan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine bildirilir.

Raporlar

Madde 39 – (1) Sosyal inceleme raporu, denetim plâni, denetim ve değerlendirme raporları ile çocukların kişilik gelişimlerini, aile ve sosyal çevrelerini gösteren her türlü evrak dava dosyası içinde ayrı bir bölümde tarih sırasına uygun olarak muhafaza edilir.

(2) Sosyal inceleme raporlarının bir örneği, raporu hazırlatan mahkeme veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca ayrı bir kartonda tutulur, isme göre listelenir. Söz konusu listelerin birer örneği, her ay güncellenerek aynı yerde bulunan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri ile Cumhuriyet başsavcılığına bilgileri bakımından gönderilir.

Elektronik ortamda kayıt

Madde 40 – (1) Elektronik ortamda kayıtların tutulmasına başlandığı takdirde, defterlerle birlikte tüm kayıt ve bilgiler ayrıca elektronik ortamda tutulur ve saklanır. Elektronik ortamda tutulan kayıtların ihtiyacı karşıladığının tespiti hâlinde, kayıtların yazılı olarak tutulması uygulamasından vazgeçilebilir.

Yürürlük

Madde 41 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 42 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ REFAKATSİZ ÇOCUKLAR YÖNERGESİ

Yönerge Tarihi: 20/10/2015

Yönerge Sayısı: 152065

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu Yönergenin amacı sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuklara Genel Müdürlüğümüzce sunulacak hizmetlere ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 - (1) Bu yönerge, sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz olduğu tespit edilerek Genel Müdürlüğümüze bağlı kuruluşlara veya birimlere yönlendirilmeden önce ve yönlendirildikten sonra çocukların korunmaya muhtaçlık durumlarının incelenmesi, gerekli tedbir kararlarının alınması ve kaldırılmasına ilişkin esaslar ile bu işlemleri yapacak kuruluşların ve birimlerin görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.

Dayanak

Madde 3 - (1) Bu Yönerge, 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 66'ncı ve 91'inci maddesi, 24/05/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, 15/07/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 29/03/2015 tarihli ve 29310 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çocuk Destek Merkezleri Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısıtlamalar

Madde 4 - (1) Bu Yönergede geçen;

- Acil korunma kararı: Çocuk Koruma Kanununun 9 uncu maddesinde tanımlanan korunma kararını,
- AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını,
- Bakan: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanını,
- Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

- d) Bakım tedbir kararı: Çocuk Koruma Kanununun 5 inci Maddesinin 1 inci fıkrasının (c) bendinde tanımlanan tedbir kararını,
- e) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
- f) Bilişim sistemi: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından kullanılan veri sistemlerini,
- g) Birim: AFAD işbirliğinde geçici barınma merkezlerinde oluşturulan Genel Müdürlüğümüz bünyesinde hizmet veren kuruluşlara bağlı çocuk koruma birimini,
- ğ) BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğini,
- h) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- ı) Danışman: Kuruluşa/birime kabul edilen her çocuğun uyumunu sağlamak, takibini yapmak, uygulama ve mesleki çalışma planlarını izlemekten sorumlu meslek elemanını,
- i) Geçici barınma merkezi: Geçici koruma sağlanan yabancıların toplu olarak barınma ve işlerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri,
- j) Geçici koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınmayan yabancılarla sağlanan korumayı,
- k) Geçici koruma kimlik belgesi: Geçici koruma sağlanan kişilere verilen kimlik belgesini,
- l) Genel Müdürlük: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,
- m) İl Müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünü,
- n) Kabul ve barınma merkezi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerinin beslenme, barınma, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından kurulan, Valiliklerce (Göç İdaresi İl Müdürlüğü) doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri,
- o) Kuruluş: Çocuk Destek Merkezi, Çocuk Evi, Çocuk Yuvası, Yetiştirme Yurdu ve Çocuk Evleri Sitesini,
- ö) Meslek elemanı: Sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, öğretmenlik ve sosyoloji alanlarında lisans eğitimi veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,
- p) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,
- r) Şartlı mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için va-

tandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiyi,

- s) Tedbir kararları: Çocuk Koruma Kanununun 5 inci maddesinde yer alan koruyucu destekleyici tedbir kararlarını,
 - ř) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,
 - t) Yabancı kimlik numarası: 25.4.2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Esaslar, Tespit ve Sevk İşlemleri

Esaslar

Madde 5 - (1) Refakatsiz çocuğun da görüşü alınarak kendi uyuğundaki bir ailenin yanında bakımı sağlanabilir.

- (2) Çocuğun görüşü ve yüksek yararı dikkate alınarak hakkında bakım tedbir kararı alınmış refakatsiz çocuklar koruyucu aile hizmetleri de dâhil olmak üzere öncelikli olarak aile yanında bakım hizmetlerinden yararlandırılır.
- (3) Kuruluş bakımına yönlendirilen refakatsiz çocukların bakımı öncelikle bu alanda ihtisaslaştırılan kuruluş veya birimlerde sağlanır.
- (4) Çocukların bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır.

Tespit ve sevk işlemleri

Madde 6 - (1) Ülkemiz sınırlarında bulunan yabancı uyruklu çocukların refakatsiz olup olmadığı İl Göç İdaresi Müdürlüğüne araştırılır, refakatsiz olduğu tespit edilenlerde çocuğun yüksek yararı gözetilerek aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

- a) Refakatsiz çocuğun uluslararası koruma başvurusu, kayıt altına alınması, yabancı kimlik numarası verilmesi ve başvuru sahiplerine kayıt belgesi verilmesine ilişkin iş ve işlemler İl Göç İdaresi Müdürlüğüne yapılır.
- b) Geçici koruma statüsündeki refakatsiz çocuğun kayıt altına alınması ve geçici koruma kimlik belgesi verilmesine yönelik iş ve işlemler İl Göç İdaresi Müdürlüğüne yapılır.
- c) Yaşını ispatlayacak herhangi bir kimlik belgesi bulunmayan, fiziki gelişimi ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen çocuklar için İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından yaş tespit raporu alınır. Yaş tespiti yapılacak yabancılara, işlemin amacı ve süreci hakkında bilgi verilir.
- ) Yaş tespiti istenen yabancılar, hakkında kesin rapor verilinceye kadar fiziksel gelişimine uygun Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne oluşturulacak kabul ve barınma merkezinde barındırılır.

- d) Yabancı kimlik numarası veya geçici koruma kimlik belgesi verilen çocuklar İl Müdürlüğüne yönlendirilir.
- e) Refakatsiz çocuk İl Müdürlüğüne teslim edilmeden önce İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından sağlık kurumunda gerekli muayenesi yaptırılarak toplu yaşam şekli ile ikamet edilen kuruluşa ya da birimde kalmasında sağlık açısından sakınca yoktur raporu alınır.
- f) Refakatsiz çocuğun İl Müdürlüğüne teslim edilmeden önce çocuğun bulaşıcı hastalığı, süregelen hastalığı veya madde bağımlılığı yönünden gerekli tetkiklerin İl Göç İdaresi Müdürlüklerince yapılması, sağlık kontrolünden geçirilmesi, sağlık sorunu olması halinde gerekli tedavisi yaptırıldıktan sonra İl Müdürlüğüne teslimi sağlanır.
- g) Refakatsiz çocuğun görüşü dikkate alınarak uygun kuruluşa veya birime, yetişkin akrabalarının veya koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.
- ğ) On altı yaşını doldurmuş refakatsiz çocuklar uygun koşullar sağlandığında kabul ve barınma merkezlerinde de barındırılabilir.
- h) Mümkün olduğu ölçüde, çocukların yararı, yaşları ve olgunluk düzeyleri dikkate alınarak, kardeşler bir arada bulundurulur. Zorunlu olmadığı sürece barınma yerlerinde değişiklik yapılmaz.
- ı) Çocukların mülakatları İl Göç İdaresi Müdürlüğüne, onlara en uygun ortamlarda yapılır. Çocuklarla yapılan mülakatlara, çocuğun danışmanı eşlik eder.
- i) Mülakat raporu hazırlanırken çocukların mülakatına katılan danışmanın görüşleri de dikkate alınır. Hazırlanan mülakat raporunun bir örneği gizlilik ilkesine uygun olarak çocuğun şahsi dosyasında saklanmak üzere İl Müdürlüğüne gönderilir.
- j) Refakatsiz çocukların kuruluşa veya birime yerleştirilmelerine ilişkin talepler İl Göç İdaresi Müdürlüklerince İl Müdürlüğüne resmi yazı ile bildirilir.
- k) İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bilgisi olmadan hiçbir yabancı çocuğun İl Müdürlüğüne yönlendirmesi yapılmaz.
- l) Uluslararası koruma başvuru sahibi olan ve/veya mülteci veya şartlı mülteci olan ebeveyni veya yakınları yanında olan çocuklardan kuruluş bakımına alınması talep edilen çocukların durumları değerlendirilir, yapılan değerlendirme sonucunda korunma ihtiyacı içinde bulunan çocukların kuruluşa kabulü sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çocukların Kuruluş veya Birimlere Kabulü, Hizmet Sunumu ve Ayrılış İşlemleri

Çocukların kuruluşlara kabul işlemleri

Madde 7 - (1) Refakatsiz çocukların kuruluşlara kabullerinde aşağıdaki hususlar gözetilir.

- (a) Çocukların kuruluşa yerleştirilmesine ilişkin talepler İl Göç İdaresi Müdürlüklerince İl Müdürlüklerine iletilir. İl Müdürlüklerince değerlendirme yapılarak

çocuklar; yaş, cinsiyet ve durumlarına uygun kuruluşa yerleştirilir. İlinde uygun kuruluş bulunmaması halinde refakatsiz çocuklar için oluşturulan kuruluşların bulunduğu İl Müdürlüklerine nakil işlemi İl Müdürlükleri arasında koordinasyon sağlanarak gerçekleştirilir.

- (b) Çocukların nakil işlemleri İl Göç İdaresi Müdürlükleri bilgilendirilerek İl Müdürlüklerinin koordinasyonu ile gerçekleştirilir. Nakil edilen çocuklar hakkında ilgili mahkeme ve İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bilgi verilir.

Geçici koruma sağlanan çocuklar

Madde 8 - (1) Geçici koruma sağlanan refakatsiz çocuklardan 0-12 yaş aralığındaki çocuklar kuruluşlara; 13-18 yaş aralığında öz bakımını yapabilen, engeli bulunmayan ve istismar mağduru olmayan çocuklar ise birimlere yönlendirilir.

- (2) Geçici barınma merkezleri dışında terk, buluntu ve benzeri sebeplerle bulunan çocukların kayıtları İl Göç İdaresi Müdürlüklerince incelenerek refakatsiz olup olmadığı tespit edilir.
- (3) Ülkemiz sınırlarında aile bağları bulunan çocukların aileleri hakkında sosyal inceleme yapılarak uygun görülmesi halinde çocuk ailesi yanına döndürülür.
- (4) Ülkemiz sınırlarında aile bağları bulunan ancak korunma ihtiyacı içinde olan çocukların aile ile görüşmesinin risk içermediği durumlarda aile bağlarının korunması amacıyla öncelikle ailelerinin bulunduğu ilde bakım ve korunmalarının sağlanmasına ve aile bağlarının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülür.
- (5) 0-12 yaş grubu refakatsiz çocuklar, yaş ve durumuna uygun kuruluşa yerleştirilir.
- (6) 13-18 yaş grubundaki refakatsiz çocuklardan zihinsel ve/veya fiziksel engeli, süregelen hastalığı, psikiyatrik bozukluğu olan çocuklar ile suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklar, Bakanlığımıza bağlı durumlarına uygun sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirilir.

Çocukların birime kabul işlemleri

Madde 9 - (1) Birimlere yönlendirilecek çocuklarla ilgili yapılacak işlemlerde:

- a) 13-18 yaş grubunda olan ve gelişimsel yeterliliğe sahip olduğuna kanaat getirilen refakatsiz çocuklar hakkında birimin bulunduğu İl Müdürlüğü ile iletişime geçilir. Birimin bulunduğu İl Müdürlüğünce birime kabul edilmesi uygun değerlendirilen çocuklar hakkında ilgili mahkemeden gerekli tedbir kararları talep edilir.
- b) Birime yerleştirilmesi uygun değerlendirilen çocukların uygunluk yazısı ilgili İl Müdürlüğüne bildirilerek çocuğun barınma merkezine giriş izni AFAD'tan alınır ve görevli refakatinde birime teslimi sağlanır.

Kuruluşlarda veya birimlerde çocuklara yönelik yürütülen işlemler

Madde 10 - (1) Kuruluşa veya birime kabulü yapılan çocuklara yönelik yürütülen işlemlerde aşağıdaki hususlar gözetilir.

- a) Çocuğun kabulü ile birlikte 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereği acil korunma kararı alınır, çocuğun korunma ihtiyacının devam etmesi halinde bakım tedbiri ile ihtiyaç duyulan diğer tedbir kararlarının alınması mahkemeden talep edilir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Refakatsiz Çocuklar Yönergesi

- b) Çocukların, kütük defterine kayıtları yapılır, çocuğa ilişkin bilgiler bilişim sistemine işlenir.
- c) Çocuklara ilişkin bilgi ve beyanlarda herhangi bir değişiklik tespit edilmesi halinde İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bilgi verilir.
- ç) Refakatsiz olduğu tespit edilerek kuruluşa kabul edilen çocukların bildirimleri Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne yapılır. Çocukların sağlık giderleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında karşılanır.
- d) Kuruluşa veya birime yerleştirilen çocuğa kuruluş müdürü tarafından danışman görevlendirilir. Danışman, en kısa sürede çocuk ile görüşerek, kuruluşu veya birimi ve alacağı hizmetleri çocuğa tanıtır.
- e) Çocukların, kuruluşa veya birime giriş çıkış saatleri kuruluş müdürlüğünce koordinasyon ve değerlendirme komisyonu kararı doğrultusunda belirlenir ve uygulanır.
- f) Kuruluşa veya birime kabulü yapılan her çocuğun kuruluş veya birim dışına izinli çıkması ile aktivitelere katılımı, bireysel durumları ve özellikleri dikkate alınarak danışmanınca planlanır.
- g) Kuruluşa veya birime kabul edilen çocuğa alacağı hizmetler, günlük işleyiş ve düzen açısından uyulması gereken kurallar ve sorumlulukları danışmanınca bildirilir.
- ğ) Kuruluşun veya birimin günlük işleyiş ve düzeni açısından uyulması gereken kurallar; tüm kuruluş veya birim çalışanlarının ve çocukların katılımı ile belirlenir. Bu kurallar hem Türkçe hem de çocukların anlayacağı dillerde yazılır ve 50x70 cm ebatlarında çerçevelenerek kuruluşa veya birimde görünür yerlere asılır.
- h) Kuruluşun veya birimin hizmetlerine ilişkin çocukların anlayabileceği dilde bilgilendirme materyali yazılı ve görsel olarak hazırlanır ve çocuğun kuruluşa veya birime kabulünden sonra kendisine verilir.
- ı) Zorunlu örgün eğitim çağında olanların okullara kayıtlarının yapılarak devamları sağlanır, diğer yaş gruplarındaki çocuklar da imkânlar ölçüsünde İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile koordine sağlanarak yaygın ve mesleki eğitim olanaklarından yararlandırılır.
- i) Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların iş ve işlemleri için İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile koordine sağlanır.
- j) Çocukların ücretsiz Türkçe dil kurslarına katılımı sağlanır.
- k) Çocukların uluslararası koruma başvuru süreci hakkında güncel bilgi alması için İl Göç İdaresi Müdürlükleri ve BMMYK ile irtibat kurulur.
- l) Gönüllü geri dönüş talebi olan çocuklar İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bildirilerek gönüllü geri dönüş süreci başlatılır.
- m) Gönüllü geri dönüş talebi olan çocuğun uluslararası koruma başvurusu yapılmışsa BMMYK'ya da bildirilir.
- n) Çocuğun menşe ülke veya hedef ülkede aile birleşimi talebi varsa ailenin izinin sürülmesi için çocuğun talebi İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bildirilir.
- o) Kuruluşa veya birimde kalan her çocuk için; hafta içi ve hafta sonları yapılacak olan okul, kurs, etüt ve sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif aktiviteleri

de içerecek şekilde; günlük yaşam programı hazırlanır. Program, ilgili tüm personelin katılımıyla ve çocukların görüşü alınarak oluşturulur ve kuruluş müdürünce onaylanır. Program, nöbetçi personel dâhil, sorumlu tüm personele ve çocuğa bildirilir.

- ö) Çocuklara yönelik sosyal ve sportif faaliyetlerde Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile işbirliği sağlanır.
- p) Çocukların harçlıkları kaldığı kuruluştaki veya birimde uygulanan harçlık göstergelerine uygun olarak verilir.
- r) Kuruluştaki veya birimde kalan çocukların günlük programlarına uygun olarak etüt yapılır.
- s) Kuruluştaki veya birimde çocukların internete erişimi filtrelenir, telefonun kontrollü kullanımı sağlanır.
- ş) Çocukların güvenliklerini sağlamak üzere gerekli güvenlik tedbirleri alınır. Gerekli hâllerde kolluk kuvvetlerinden yardım talep edilir.
- t) BMMYK çocuklarla görüşme taleplerini İl Göç İdaresi Müdürlüklerine iletir, bu görüşme, İl Göç İdaresi Müdürlüğünden gelecek yazılı bilgi doğrultusunda yapılır, görüşmenin kuruluş veya il dışında yapılacak olması halinde ise, çocuğun danışmanı tarafından görüşmeye eşlik edilir.
- u) Tercümana ihtiyaç duyulması halinde, tercüman İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin koordinesinde Valiliklerden, BMMYK büroları ile sivil toplum kuruluşlarından temin edilir.
- ü) Kuruluşu izinsiz terk eden çocuklar hakkında derhal kolluk kuvvetlerine ve İl Göç İdaresi Müdürlüklerine bilgi verilir, bilişim sistemine kuruluşu veya birimi izinsiz terk ettiği işlenir, kuruluşu izinsiz terk eden çocuğun kuruluşa dönmesi halinde İl Göç İdaresi Müdürlüğünce sağlık kurumunda gerekli muayenesi yaptırılarak toplu yaşam şekli ile ikamet edilen kuruluştaki kalmasında sağlık açısından sakınca yoktur raporu alındıktan sonra çocuğun kuruluşa kabulü sağlanır.
- v) Kuruluşa veya birime kabulü sağlanan çocukların yaşına göre aşlarının yaptırılması sağlanır.
- y) Kuruluş veya birim bakımını reddederek sıklıkla kuruluştan veya birimden izinsiz ayrılan veya eldeki tüm verilerin değerlendirilmesine karşın altı ay süreyle kendisine ulaşamayan ve haber alınamayan çocukların durumu ilgili belgelerle birlikte mahkemeye bildirilerek, korunma veya bakım tedbir kararının kaldırılması veya diğer tedbirlerin alınmasına dair mahkemeden talepte bulunulur.
- z) Kuruluştan veya birimden izinsiz ayrılma sürecinde on sekiz yaşını tamamlayan çocuğun kaydı silinir.
- aa) (y) ve (z) bendinde belirtilen durumların sonucu ile ilgili kolluk kuvvetlerine ve İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bilgi verilir.
- bb) Kuruluşlarda barındırılan refakatsiz çocuklara ilişkin ziyaret ve görüşme talepleri İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile birlikte değerlendirilir. Ziyaret talebinin uygun görülmesi halinde ise görevli bir meslek elemanının refakatinde ve uygun bir ortamda görüşmeleri sağlanır.

Çocuğun kuruluştan veya birimden ayrılması

Madde 11 - (1) Kuruluşlarda veya birimlerde kalan çocuklardan 18 yaşını dolduranların Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne uygun görülen kabul ve barınma merkezleri veya çocuğun da görüşü alınarak uygun bir uydur kente yerleştirilmelerinin sağlanabilmesi için, söz konusu çocukların 18 yaşını doldurmalarına üç ay kala İl Göç İdaresi Müdürlükleri ile irtibata geçilir.

- (2) Geçici koruma statüsünde olup birimlerde bakım altında olan refakatsiz çocuklardan 18 yaşını dolduracak olanlara barınma ve yardım seçenekleri hakkında gerekli danışmanlık sunulur. Bir ilde yardım ve destek mekanizmalarının tespit edilmesi halinde ilgili ilde kayıt olmak üzere yönlendirilebilir, kendilerine bakamayacak durumda olmaları ve geçici barınma merkezinde kalmayı seçmeleri halinde AFAD tarafından uygun görülen geçici barınma merkezlerine yerleştirilmelerinin sağlanabilmesi için, söz konusu çocukların 18 yaşını doldurmalarına üç ay kala İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü ile irtibata geçilir.
- (3) Çocuğun menşe ülkesine gönüllü geri dönüşünün gerçekleşmesi halinde bakım tedbir kararı kaldırılarak kuruluştan ayrılır ve dosyası kapatılır.
- (4) Çocuğun uluslararası koruma başvuru talebi değerlendirilerek üçüncü ülkeye yerleştirilmesi halinde bakım tedbir kararı kaldırılarak dosyası kapatılır.
- (5) Çocuğun aile birleşiminin gerçekleşmesi veya iltica talebinde bulunduğu ülkeye gitmesi halinde bakım tedbir kararı kaldırılarak dosyası kapatılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

Madde 12 - (1) Bu Yönerge, Bakanlık Makamının Onayı ile yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13 - (1) Bu Yönerge hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

ÇOCUK DESTEK MERKEZİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmî Gazete'nin Tarihi: 29.03.2015

Yayımlandığı Resmî Gazete'nin Sayısı: 29310

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlere, Bakanlığa bağlı olarak geçici süre ile hizmet veren Çocuk Destek Merkezlerinin çalışma usul ve esasları ile hizmet standartlarını belirlemektir.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin (6) numaralı alt bendine, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa ve 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Bakan: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanını,
- Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,
- Bilişim sistemi: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından kullanılan veri sistemlerini,
- Çocuk anne: Bebek sahibi olan 18 yaş altı çocuklardan hakkında bakım tedbiri veya korunma kararı verilmiş olanları,
- Çocuk destek merkezi: Suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü; çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, yaş ve cinsiyet durumuna göre ayrı ayrı yapılandırılan veya ihtisaslaştırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,
- Çocuk haklarına dair sözleşme: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20/11/1989 tarihinde kabul edilen ve çocuk haklarını düzenleyen sözleşmeyi,

- f) Çocuk komisyonu: Merkezde kalan bütün çocuklardan oluşan komisyonu,
- g) Çocuk temsilcisi: Merkezde verilen hizmetlerin verimini artırmak, çocukların hizmete ve yönetime katılmalarını sağlamak amacı ile altı ayda bir kendi aralarında yaptıkları seçimle belirledikleri çocuğu,
- ğ) Danışman: Merkeze kabul edilen her çocuğun merkeze uyumunu sağlamak, takibini yapmak, uygulama ve mesleki çalışma planlarını psikososyal destek programı çerçevesinde hazırlayarak yürütmek, vaka sunumu yapmak, çocuğun aile ilişkilerini, sosyalleşme ve yaşam becerilerini, öz bakım ve özgüven yeterliliğini geliştirmek, eğitimi yönlendirmek, desteklemek ve çocuğun aldığı sağlık hizmetlerinin sonuçlarını izlemekten sorumlu meslek elemanlarını,
- h) Diğer personel: Merkezin ihtiyacına göre teknik, idari ve benzeri hizmetlerin yürütülmesi için istihdam edilecek personeli,
- ı) Eğitim görevlisi: Hizmet içi eğitim kapsamında ücretli ders görevi verilenleri,
- i) Ekip çalışması: Farklı bilgi, deneyim, yetenek ve mesleki kimlik taşıyan kişilerce ortak bir amaca yönelik olarak işbirliği içerisinde yapılan çalışmaları,
- j) Genel Müdürlük: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,
- k) İhtisaslaşma: Çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, sokakta yaşama, yaş, cinsiyet ve ihtiyaçlarına uygun olarak merkezin yapılandırılmasını,
- l) Hizmet içi eğitim: Yıllık eğitim planı kapsamında personelin eğitimi amacıyla düzenlenen hizmet içi eğitim, kurs ve seminerler ile konferans, panel, sempozyum, forum, tartışma, staj, araştırma, inceleme ve uygulama gezileri gibi çalışmaları,
- m) İl müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünü,
- n) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, bu mahkemelerin bulunmadığı yerlerde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun geçici 1 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre belirlenecek mahkemeleri,
- o) Merkez: Çocuk destek merkezini,
- ö) Mesleki çalışma: Sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, sağlık, eğitim ve çocuk gelişimi alanında lisans eğitimi alan ve bu eğitim sonucu bir mesleği icra edenlerin, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yöntemleri kullanarak gerçekleştirdiği çalışmaları,
- p) Meslek elemanı: Sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, öğretmenlik ve sosyoloji alanlarında lisans eğitimi veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,
- r) Nakil: Korunma ve bakım altında bulunan çocukların kuruluş değişikliği ile ilgili olarak yapılan işlemi,
- s) Psikososyal destek programı: Çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak olumlu tutum ve davranış değişikliği oluşturmaya, olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan örselenmeyi veya davranış bozukluklarını sağaltmaya, aile ve sosyal çevre ile uyum sağlamasına yönelik Genel Müdürlükçe hazırlanan veya hazırlattırılan programı,

- ş) Psikososyal destek hizmeti: Çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak oluşturulan ve psikososyal destek programı çerçevesinde yürütülen mesleki müdahale süreçlerini,
 - t) Sokakta yaşayan çocuk: Ailesi ile ilişkisi az olan, ailesi olmayan, evden atılan, evden kaçan ve günün tamamını sokakta geçirip, gereksinimlerinin tamamını veya önemli bir kısmını sokakta karşılayan çocuğu,
 - u) Sosyal inceleme raporu: Çocuğun bireysel özellikleri, yaşam koşulları, ailesi, sosyal çevresi ve yaşadığı sorunun kaynağına ilişkin tespitlerin yer aldığı, ilgili kurum, kuruluş ve kişilerle görüşülerek düzenlenen, sorunun çözümüne yönelik öneri ve planlamayı içeren raporu,
 - ü) Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen çocuğu,
 - v) Suç mağduru çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiilin kendisine karşı işlenmesi sonucu mağdur olan çocuğu,
 - y) Tertip: Hakkında bakım tedbiri veya korunma kararı alınmış çocukların ilk defa yatılı bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilmesi işlemini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar, Merkezin Yapısı ve İşleyişi

Genel esaslar

Madde 4 – (1) Merkezin ihtisas alanı ve işleyişi Bakanlıkça belirlenir.

- (2) Merkezlerde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan temel ilkeler ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan genel esaslara ek olarak;
 - a) Çocuklara verilen hizmetlerin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çerçevesinde insan haysiyeti ve vakarına yaraşır şekilde yerine getirilmesi, özel hayatın gizliliğinin korunması, kişilik haklarının ihlal edilmemesi ve edilmesine izin verilmemesi, çocuk hakkında alınacak her türlü karar ve yapılacak işlemlerde çocuğun yararının gözetilmesi,
 - b) Çocuk hakkında yapılacak işlemlerde, çocuğun görüşlerinin de göz önünde bulundurulması,
 - c) Mahkemece verilen aksi yönde bir karar bulunmadıkça, çocuğun aile ile bağlarının sürdürülmesi ve güçlendirilmesi ile en kısa zamanda ailesine döndürülmesine azami çaba gösterilmesi,
 - ç) Merkezlerin çocukların mağduriyet, suça sürüklenme ve sokakta yaşama durumları dikkate alınarak yaş ve cinsiyetine göre ayrı ayrı ihtisaslaştırılması,
 - d) Merkezlere ihtisas alanları dışında çocuk kabulü yapılmaması,
 - e) Merkezlere 11-18 yaş grubu çocukların kabulünün sağlanması, 0-10 yaş grubu çocukların ise aile odaklı hizmetlerden yararlandırılması veya uygun diğer sosyal hizmet kuruluşlarında kalmalarının sağlanması,

- f) Suç mağduru çocuklara hizmet veren merkezlerin öncelikle 11-18 yaş grubu cinsel istismar mağduru çocuklar alanında ihtisaslaştırılması,
- g) Merkezdten fiilen yararlanan en fazla on çocuğa bir danışman görevlendirilmesi,
- ğ) Psikososyal destek programlarının çocukların bireysel özellikleri ve aile durumları dikkate alınarak yapılması, uygulanması ve ailelerinin bu psikososyal destek sürecine katılımlarının sağlanması,
- h) Psikososyal destek süreci sona eren çocukların öncelikle ailelerine teslim edilmesi, bunun mümkün olmaması halinde uygun sosyal hizmet modellerinden yararlandırılması,
- ı) Çocuğun merkezde kalış süresinin çocuğa uygulanacak psikososyal destek programının süresi ile sınırlı olması,
- i) Merkeizde kalan çocukların eğitim ve öğretimlerini sürdürmelerinin sağlanması,
- j) Çocukların ilgilerine göre, uğraş yapabilecekleri, mesleki beceri kazanabilecekleri ve yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitim merkezlerine yönlendirilmeleri veya merkezde bu faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri bölümlerin oluşturulması,
- k) Merkezin hizmetleri yürütülürken yükseköğretim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapılması,
- l) Bakım tedbir kararı ile birlikte diğer tedbirlere de hükmedilmesi halinde, tedbirlerin uygulanması amacıyla ilgili kurumlarla işbirliği yapılması, tedbirlerin uygulanmasına yönelik olarak mahkemeye belirlenen süreler içinde bilgi verilmesi,
- m) Merkez veya çocuklar hakkında yapılacak araştırma ve çalışmalarda, çocukların tanınmasına neden olacak hiçbir bilgiye yer verilmemesi,
- n) Merkeze yerleştirilen çocukların, sosyal çevreleri ile toplumdaki gelebilecek olumsuz etkilere karşı korunması amacıyla merkezin adresinin gizli tutulması; iletişim bilgilerinin elektronik ortam da dahil olmak üzere paylaşılması ve merkeze tabela asılmaması,
- o) Merkeizde, Türk örf, adet, inanç, millî değerleri ile Atatürk ilkeleri doğrultusunda dinî ve millî bayramların kutlanması; toplumsal normların öğretilmesi, geleneklerin yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılmasının sağlanması,

esastır.

Merkezin açılışı, yapısı ve işleyişi

Madde 5 – (1) Merkezin hizmete açılışı; ilin göç ve nüfus yoğunluğu, sağlık ve eğitim kuruluşu yönünden yeterliliği, vaka sayısı, ulaşım imkânları ve benzeri nedenler ile hizmet binasının özelliklerini tanıtan belgelerin yer aldığı raporla birlikte il müdürlüğüne Bakanlığa teklif edilir. Bakanlıkça yapılan değerlendirme sonucu, teklifin uygun görülmesi halinde merkez hizmete açılır.

- (2) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde tanımlanan refakatsiz çocuklara, aynı Kanunun 66 ncı maddesi gereğince hizmet veren merkezler oluşturulur. Bu merkezler seksen kişilik kapasiteyi geçemez.

- (3) Merkezlerin yaşam üniteleri; çocukların korunma altına alınma nedenleri, cinsiyet ve yaş durumlarına uygun olarak düzenlenir. Merkezin hizmet binası en fazla kırk kişilik kapasite ile hizmete açılır. Gebe çocuk ve çocuk anneler için açılan merkezler bebekler ile birlikte yirmi kişilik kapasiteyi geçemez.
- (4) Merkezin fiziki ortamı ve çocukların yaşam alanları, merkezde verilen hizmetin özelliği ve çocukların gelişimsel ihtiyaçları dikkate alınarak çocukların sportif, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri şekilde düzenlenir.
- (5) Gebe çocuklar ile çocuk anneler bebeği ile birlikte, gebe çocuklar ve çocuk annelere yönelik hizmet veren merkezlerde kalır. Çocuk anne ve bebeğinin aynı veya farklı odalarda kalmasına ilişkin karar, her bir çocuk annenin bireysel durumu gözönüne alınarak ve görüşü alınarak, danışmanı tarafından verilir.
- (6) Gebe çocuklar için mahkemeden sağlık tedbiri kararı verilmesi talep edilir. Çocuklar merkeze kabul edildikten sonra gerekli güvenlik ve sağlık önlemleri alınır. Gebe çocuklar merkezlerde doğumdan sonra bir yıla kadar kalabilirler. Çocuk anne ve bebek arasında ilişkinin devamına karar verilmesi durumunda bu süre ihtiyaç doğrultusunda uzatılabilir. Doğan bebek nüfusa kayıt ettirilerek bebek hakkında da bakım tedbir kararı alınır. Çocuk annenin ve bebeğinin sağlık kontrolleri ve takibi yapılır. Çocuk anne ve bebekle ilgili gerekli mesleki çalışma yapılarak uygun hizmet modeli belirlenir.
- (7) Merkezde koordinasyon ve değerlendirme komisyonu, sosyal servis, ödül ve disiplin komisyonu, çocuk komisyonu ve mevzuat gereği mali işlerin gerekli kıldığı diğer komisyonlar bulunur.
- (8) Merkezde kapasite ve gereksinimler ve hizmet türünün özelliği göz önünde bulundurularak, Bakanlıkça hazırlanacak standart kadrolarda belirtilen sayı ve niteliklere uygun olarak alanda eğitim almış ve deneyimli personel atanır veya görevlendirilir. Merkezde verilen hizmetin sürekliliği açısından personelin başka sosyal hizmet kuruluşlarında görevlendirilmemesine özen gösterilir.
- (9) Çocukların, merkeze giriş çıkış saatleri merkez müdürlüğüne koordinasyon ve değerlendirme komisyonu kararı doğrultusunda belirlenir ve uygulanır.
- (10) Merkeze kabulü yapılan her çocuğun merkez dışına izinli çıkması ile aktivitelere katılımının refakatli olup olmayacağı, bireysel durumları ve özellikleri dikkate alınarak, vaka tartışma ve değerlendirme toplantısında kararlaştırılır.
- (11) Güvenlik riski bulunan ve hizmeti reddeden çocukların merkez dışındaki aktivitelere katılımının refakatli olmasına öncelik verilir; refakatsiz katılımı ise vaka tartışma ve değerlendirme toplantısında kararlaştırılır.
- (12) Güvenlik riski bulunan ve hizmeti reddeden çocukların psikososyal destek hizmeti süresince eğitim ve öğrenimlerini merkez bünyesinde alabilmeleri için il milli eğitim müdürlüğü ile işbirliğine gidilir.
- (13) Merkeze kabul edilen çocuğa alacağı hizmetler, günlük işleyiş ve düzen açısından uyulması gereken kurallar ve sorumlulukları bildirilir.
- (14) Merkezin günlük işleyiş ve düzeni açısından uyulması gereken kurallar; tüm merkez çalışanlarının ve çocukların katılımı ile belirlenir ve 50x70 cm ebatlarında çerçevelenerek merkezin görünür yerlerine asılır.
- (15) Merkezde kalan her çocuk için; hafta içi ve hafta sonları yapılacak olan okul, kurs, etüt ve sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif aktiviteleri de içerecek şekilde; günlük yaşam programı hazırlanır. Program, ilgili tüm personelin katılımıyla ve çocukların görüşü alınarak oluşturulur ve merkez müdürünce onaylanır. Program, nöbetçi personel dahil, sorumlu tüm personele ve çocuğa bildirilir.

- (16) Merkezde kalan çocukların günlük programlarına uygun olarak etüt yapılır.
- (17) Merkezlerde çocukların internete erişimi filtrelenir, telefonun kontrollü kullanımı sağlanır.
- (18) Çocukların güvenliklerini sağlamak üzere gerekli güvenlik tedbirleri alınır. Gerekli hâllerde kolluk görevlilerinden yardım talep edilir.
- (19) Merkezde verilen hizmetler Bakanlıkça belirlenen standartlar ve değerlendirme kriterlerine uygun olarak yürütülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çocuğa Yönelik İşlemler

Mesleki çalışma raporları ve gizlilik

Madde 6 – (1) Çocuk hakkında yapılan tüm mesleki çalışmalar raporlanır.

- (2) Çocuğa ilişkin hazırlanan mesleki çalışmalar, raporlar ve yazışmaları içeren kişisel dosyalar ile bilişim sisteminde yer alan tüm kayıtların tutulmasında gizlilik ilkesi esastır.

Çocuğun merkeze kabulü¹¹³

Madde 7 – (1) Çocuğun merkeze kabulü aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir:

- a) İl müdürlüğü bünyesinde oluşturulan, sosyal inceleme raporunu düzenleyen meslek elemanının da katıldığı üç farklı meslek elemanından oluşan komisyonca psikososyal desteğe ihtiyacı olduğu tespit edilen çocukların merkeze kabulü yapılır.
- b) Merkeze yerleştirilecek çocuğun dosyasında sosyal inceleme raporu, psikososyal desteğe ihtiyacı olduğunu gösterir komisyon raporu, varsa acil korunma kararı, bakım tedbiri veya korunma kararı, suça sürüklenme veya mağduriyet durumu ile ilgili adli ve idari süreç ile sağlık, nüfus ve eğitim durumuna ilişkin bilgi ve belgeler bulunur.
- c) Psikososyal destek hizmetinden yararlandırılması gereken çocuk, merkez bulunan illerde il müdürlüğüne yerleştirilir; merkez bulunmayan illerde çocuğun en yakın ildeki uygun bir merkeze yerleştirilmesi sağlanır.
- ç) Bakım tedbiri kararı ile birlikte, sağlık tedbirine hükmedildiği hallerde öncelikle sağlık tedbiri uygulanır.
- d) Merkeze yerleştirilen çocuğa merkez müdürü tarafından danışman görevlendirilir. Danışman, en kısa sürede çocuk ile görüşerek, merkezi ve alacağı hizmetleri çocuğa tanıtır. Çocuğa uygulanacak psikososyal destek programını on gün içinde hazırlayarak uygular.
- e) Merkeze kabul aşamasında, nüfus kaydı ile fiziksel görünümü arasında belirgin fark olduğu gözlemlenen çocukların durumu yaş tashihi amacıyla gö-

¹¹³ 31/3/2015 tarihli ve 29312 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan düzeltme bu Yönetmeliğinin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan "yaş" ibaresi "yaş tashihi" olarak düzeltilmiştir.

revli ve yetkili mahkemeye bildirilir. Bu konuda mahkemece karar verinceye kadar, çocuk fiziksel görünüm ve gelişimine uygun bölüme yerleştirilir.¹

- f) Merkeze nakil yolu ile kabul edilecek çocukların dosyasında, (b) bendinde sayılan belgelere ek olarak, bireysel uygulama planı da bulunur.
- g) Gebe çocuk ve çocuk annelere hizmet veren merkezlere gebe çocuklar ile üç yaşını doldurmamış bebeği olan çocuk annelerin kabulü yapılır.
- ğ) Hakkında bakım tedbir kararı verilen uçucu, çözücü ve uyuşturucu madde bağımlısı olan çocukların öncelikli olarak madde bağımlılığı tedavisinin başlatılması ile birlikte merkeze kabulü veya nakli sağlanır.

Çocuğun merkezden ayrılması

Madde 8 – (1) Merkezde kalan çocuklar hakkında verilen korunma veya bakım tedbir kararının devam edip etmeyeceği 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca en geç üçer aylık sürelerle değerlendirilir. Korunma veya bakım tedbiri kararı kaldırılan çocukların merkezden ayrılışı yapılır.

- (2) Psikososyal destek hizmetinin tamamlanıp tamamlanmadığına çocuğun danışmanı ve merkezde görev yapan tüm meslek elemanlarının katılımı ile yapılan vaka tartışma ve değerlendirme toplantısında karar verilir.
- (3) Bakım tedbiri veya korunma kararının devamına ihtiyaç duyulan çocukların durumları değerlendirilir ve uygun sosyal hizmet modeli belirlenerek il müdürlüğüne bildirilir.
- (4) Psikososyal destek süreci tamamlanan çocuğun ailesi yanına dönmesine engel bir durum olup olmadığının tespit edilmesi ve aile bütünlüğünün sağlanması amacıyla aile veya yakınının yerleşim yeri adresinin bulunduğu il müdürlüğünden sosyal inceleme raporu talep edilir. İlgili il müdürlüğünce en geç onbeş iş günü içinde sosyal inceleme yapılarak talep eden il müdürlüğüne gönderilir.
- (5) Çocuğun, sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılarak ya da yararlandırılmadan ailesi veya yakınlarına teslim edilmesinin uygun bulunması durumunda, işlemler hazırlanacak sosyal inceleme raporu doğrultusunda bakım tedbiri veya korunma kararının değiştirilmesi veya kaldırılması ile gerçekleştirilir.
- (6) Çocuğun koruyucu aile ve evlat edindirme hizmetlerinden yararlandırılması yoluyla nakil olarak başka ile gitmesi halinde ilgili mahkemeye bilgi verilir.
- (7) Nakli yapılacak çocuk bilgilendirilir ve mesleki çalışma ile bu sürece hazırlanması sağlanır.
- (8) Güvenlik riski bulunan çocuğun nakil ve sevklerinde kolluk kuvvetlerinden destek alınır.
- (9) Gebe çocuklar ile çocuk annelerin herhangi bir nedenle nakil ve sevklerinin gerekmesi durumunda kolluk birimleri ve il sağlık müdürlükleri ile irtibat kurularak gerekli önlemler alınır. Gerektiğinde sevk ve nakiller sağlık personeli refakatinde yapılır.
- (10) Alınan her türlü tedbir ve mesleki çalışmaya rağmen merkezden izinsiz ayrılan çocuklar hakkında ilgili mahkemeye bilgi verilir. Verilen tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması için mahkemeden talepte bulunulabilir.
- (11) Aile veya yakını yanına döndürülen veya ergin olarak merkezden ayrılan çocukların düzenli aralıklarla izlenmesi ve ihtiyaçlarına göre desteklenmesi ikamet ettiği ildeki il müdürlüğü tarafından sağlanır.

- (12) Çocukların tutukluluk veya hükümlülük durumu nedeniyle bakım tedbiri veya korunma kararının fiilen uygulanamaması hallerinde, mahkemeden tedbirin değiştirilmesi talep edilir.

Hukuki danışmanlık ve işlemler

Madde 9- (1) Merkezde kalan çocukların ve ailelerinin hakları ve davranışlarının hukuki neticeleri konusunda bilgilendirilmeleri amacıyla, bünyesinde avukat bulunmayan illerde barolar ile işbirliği yapılır. İhtiyaç duyulması halinde Bakanlık hukuk müşavirliğinden destek alınır.

- (2) Merkeze kabulü yapılan çocuklardan kanuni temsilcisi bulunmayanlara, öncelikli olarak, kanuni temsilci atanması için işlem başlatılır. Çocukların velâyet, vesayet, kayyum ve nafakalarının tespitine yönelik işlemler mevzuat çerçevesinde geciktirilmeksizin yerine getirilir.

İzin

Madde 10 – (1) Çocukların izinli verilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a) Çocukların merkeze kabulü öncesinde aile, akraba ve yakın çevreleri ile kişisel ilişkilerinin düzenlenmesi veya sınırlandırılmasına yönelik ilgili mahkemeden alınan karar doğrultusunda, belirlenen kişiler ve süreler dikkate alınarak, izinli verilmeleri veya görüştürülmeleri sağlanır.
- b) Çocuğun merkeze kabulünden sonra yapılan görüşmelerde ailesi ile ilişkisini sürdürmesinin güvenliği ya da gelişimi açısından çocuğun yararına aykırı olduğu durumlarda, hazırlanacak sosyal inceleme raporu ile mahkemeden çocuk ve aile üyeleri arasındaki ilişkinin sınırlandırılması veya kaldırılması talep edilir.
- c) Merkezlerde kalan ve mahkemeden ailesi veya yakınları ile olan ilişkisinin düzenlenmesi veya sınırlandırılması kararı alınan çocukların ailesi veya yakınları ile görüşmesinde güvenlik riskinin olmadığı ve görüşmenin eğitim ve psikososyal destek hizmetine yarar sağlayacağı kanaatine varılması halinde mahkemeden kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesi talep edilir.
- ç) Okula devam eden veya meslek kurslarına katılan çocuklara öğrenim ve iş durumları dikkate alınarak izin verilir.
- d) İzinli verilen çocuklar için izin tutanağı doldurulur ve çocuğun dosyasında saklanır. İzin dönüşünde çocuğun izin dönemini nasıl geçirdiğine ilişkin değerlendirilmeleri de içerecek şekilde çocukla görüşülür ve görüşmeler kayıt altına alınır.
- e) Çocuğun merkeze uyum sağlaması için, zorunluluk durumları hariç, ilk onbeş gün içinde izin verilmemesine özen gösterilir; ancak çocuğun yüksek yararının söz konusu olduğu hallerde izin verilebilir.
- f) Çocuklara psikososyal destek programını aksatmayacak şekilde bir yıl içinde altmış güne kadar izin verilebilir. Çocukların aile bağlarının güçlendirilmesi amacıyla ihtiyaç duyulması halinde vaka tartışma toplantısında alınan karar ile bu süre bir ay daha uzatılabilir.
- g) Çocuğun izin süresinin bitiminde bulunduğu merkeze teslim edilmemesi halinde, izinli verildiği kişiye yazılı tebligat yapılarak çocuğun derhal merkeze

teslim edilmesi istenir. Teslim edilmeyen ocuk ve ailesi hakkında sosyal inceleme raporu hazırlanır. Bu raporda, bakım tedbiri veya korunma kararının kaldırılması uygun görülen ocuk hakkında ilgili mahkemeye başvurulur. Bakım tedbiri veya korunma kararını gerektiren koşullar ortadan kalkmamışsa gerekli mercilere başvurularak çocuğun merkeze teslimi veya dönüşü sağlanır.

- ę) ocukların izin işlemleri merkez müdürü tarafından yürütülür.
- h) İzinli verilme işlemi ile ilgili diğer konular ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilir.

Merkezden izinsiz ayrılan ocuklar

Madde 11 – (1) ocuğun merkezden izinsiz ayrılması halinde, merkez tarafından en kısa sürede kolluk kuvvetlerine, il müdürlüğüne, ilgili mahkemeye ve ailesi ile ilişkisini sürdürmesinin güvenliği ya da gelişimi açısından çocuğun yararına aykırı olmadığı durumlarda ailesine bilgi verilir.

- (2) Merkezden izinsiz ayrılan çocuğun nerede olduğunun bilinmesi ve hakkında yapılan sosyal inceleme sonucu korunma ihtiyacının olmadığının belirlenmesi halinde, bakım tedbiri veya korunma kararının kaldırılması veya değiştirilmesi mahkemeden talep edilir.
- (3) Kuruluş bakımını reddederek sıklıkla kuruluştan izinsiz ayrılan veya eldeki tüm verilerin değerlendirilmesine karşın altı ay süreyle kendisine ulaşılamayan ve haber alınamayan çocukların durumunun ilgili belgelerle birlikte mahkemeye bildirilerek, korunma veya bakım tedbir kararının kaldırılması veya diğer tedbirlerin alınmasına dair mahkemeden talepte bulunulur.
- (4) Merkezden izinsiz ayrılma sürecinde on sekiz yaşını tamamlayan çocuğun kaydı silinir.
- (5) İkinici ve üçüncü fıkralarda belirtilen durumların sonucu ile ilgili kolluk kuvvetlerine bilgi verilir.
- (6) Merkezden izinsiz ayrılan çocuklara ilişkin diğer iş ve işlemler ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülür.
- (7) Merkezden izinsiz ayrılan çocuğun kuruluşa dönmesi halinde kolluk kuvvetlerine bilgi verilir.
- (8) Merkezden izinsiz ayrılan çocukların, izinsiz ayrıldığı dönemde nakil isteğinde bulunulmaz.

Ziyaret

Madde 12 – (1) Ziyaret, merkez müdürlüğünce merkezde kalan çocukların eğitim ve psikososyal destek programını aksatmayacak şekilde düzenlenir.

- (2) Ziyaretçilere ziyaret gün, saat ve yeri bildirilir. Ziyaret, gerekli görülmesi halinde bir refakatçi eşliğinde, merkezin ziyaretçi odasında veya başka bir sosyal hizmet kuruluşunda gerçekleştirilir.
- (3) Ziyarete ilişkin diğer iş ve işlemler ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Merkezde Uygulanacak Plan ve Programlar

Uygulama planı

Madde 13 – (1) Merkeze kabul edilen her çocuk için danışman tarafından çocuğun görüşü, bireysel özellikleri ve durumu dikkate alınarak psikososyal destek programını da içeren bir uygulama planı hazırlanır. Bu plan çocuğun kuruluşa kabulünden itibaren en geç on gün içinde mahkemenin onayına sunulur.

- (2) Uygulama planında tedbirin uygulanmasında işbirliği yapılacak kurumlar, psikososyal destek programlarına ilişkin yapılacak çalışmalar, çocuğun kimlere izinli verileceği, çocuğun gereksinimleri ve katılması öngörülen eğitsel, sportif ve diğer faaliyetler, ailesi ile yapılacak çalışmalar ve benzeri konulara yer verilir.
- (3) Uygulama planı uyarınca, çocuğa yönelik yürütülen çalışmalar, elde edilen sonuçlar, ulaşılamayan hedefler ile hedefe ulaşılamama nedenleri üçer aylık dönemlerle değerlendirilir ve sonuçları mahkemeye bildirilir. Gerekli görülmesi halinde ise tedbir kararının kaldırılması veya değiştirilmesi mahkemeden talep edilir.

Psikososyal destek programı

Madde 14 – (1) Merkezde kalan çocukların öncelikle aileleri ve sosyal çevreleri ayrıntılı olarak incelenerek çocuklara ve ailelerine yönelik psikososyal destek programı uygulanır.

- (2) Psikiyatrik tedaviye ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların, öncelikle durumlarına uygun en yakın sağlık kuruluşunda tedavileri başlatılır; tedavi programı çocuğun danışmanınca takip edilir.
- (3) Psikososyal destek süreci her çocuk için ayrı ayrı değerlendirilir. Değerlendirme sürecinde çocukların gelişimsel ve kişisel özellikleri, yaşadıkları örselenmelerin etkisi, psikolojik ve sosyal durumları, aile durumları ve mahkemenin haklarında almış olduğu karar göz önünde bulundurulur.
- (4) Psikososyal destek hizmetleri, çocuğu öncelikle aile bütünlüğü içinde korumaya ve desteklemeye yönelik bir anlayışla planlanır ve uygulanır.
- (5) Aile ve çocuğun ayrı illerde ikamet etmeleri halinde psikososyal destek programının uygulanmasında iller arasında koordinasyon sağlanır. Bu programların uygulama ve sonuçları düzenli olarak izlenir ve değerlendirilir.
- (6) Merkezde çalışan bütün personele psikososyal destek programı ile ilgili eğitim verilir.
- (7) Merkezlerde çocuğun bireysel özelliklerine ve durumuna uygun olarak üç aylık, altı aylık veya azami bir yıllık psikososyal destek programı uygulanır. Çocukla ilgili vaka tartışma ve değerlendirme toplantılarında yapılan değerlendirme sonrasında ve çocuğun özel durumu nedeniyle bu program uzatılabilir.
- (8) Psikososyal destek programı süresi çocuğun fiilen merkezde kaldığı süreleri ifade eder.
- (9) Psikososyal destek süreci tamamlanan ve korunma şartları devam eden çocuklar, durumlarına uygun sosyal hizmet modellerinden yararlandırılır.

Günlük yaşamın planlanması

Madde 15 – (1) Çocuğun merkezde danışman tarafından bir günü planlanırken, katılması gereken psikososyal destek programı çerçevesindeki çalışmalar, etüt, eğitsel ve sportif faaliyetler, oyun, eğlenme, dinlenme, kişisel ve genel kullanım alanlarının tertip ve düzenine ilişkin sorumluluklar dikkate alınır.

(2) Çocuğun üstleneceği sorumluluklar konusunda çocuk bilgilendirilir ve katılımı sağlanır.

Yıllık çalışma planı

Madde 16 – (1) Merkezin yıllık çalışma planı, koordinasyon ve değerlendirme komisyonunca her yıl ocak ayının onbeşine kadar hazırlanarak uygulamaya konulur; plan doğrultusundaki gelişmeler izlenir ve bu doğrultuda güncellemeler gerçekleştirilir.

(2) Yıllık çalışma planı, değerlendirme raporu ve uygulanan programlar her türlü denetimde gösterilmek üzere merkezde muhafaza edilir.

Çeşitli etkinlikler

Madde 17 – (1) Çocukların meslek edinmeleri, bilgi ve beceri kazanmaları amacıyla kurs programları planlanır. Çocukların istek ve yetenekleri dikkate alınarak bu kurslarda aktif görev ve sorumluluk almaları sağlanır.

(2) Çocukların görüşleri dikkate alınarak müzik, spor, tiyatro, resim ve diğer etkinliklerden, kamu kurum ve kuruluşları veya özel kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenecek kurslardan yararlandırılmaları sağlanır. Çocukların katılacakları kurslar koordinasyon ve değerlendirme komisyonunca çocukların ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak belirlenir. Her çocuğun en az bir faaliyete aktif katılımı ve sorumluluk alması sağlanır.

(3) Çocuklara yönelik her türlü organizasyon ile çocukların katılacakları kurs, kamp, gezi ve sosyal etkinlik giderleri Bakanlıkça gönderilen ödenekten karşılanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Komisyonlar

Koordinasyon ve değerlendirme komisyonu

Madde 18 – (1) Koordinasyon ve değerlendirme komisyonu; merkez müdürü, müdür yardımcısı, meslek elemanları, hemşire, din görevlisi ve çocuk temsilcisinden oluşur. İhtiyaç duyulması halinde diğer personel toplantıya çağrılır.

(2) Çocuk temsilcisi, çocuklara ilişkin görüşülen konular süresince komisyon toplantısına katılır.

(3) Merkez müdürü komisyonun başkanıdır; bulunmadığı zamanlarda vekili komisyona başkanlık eder.

(4) Koordinasyon ve değerlendirme komisyonu her ayın son iş günü toplanır. Merkez müdürü gerekli gördüğü hallerde komisyonu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Komisyon en az beş üyenin katılımı ile toplanır. Kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta kabul edilir.

- (5) Komisyonun sekretaryası sosyal servis tarafından yerine getirilir. Çocukla ilgili karar alınması halinde bir örneği çocuğun dosyasında saklanır.

Koordinasyon ve değerlendirme komisyonunun görevleri

Madde 19 – (1) Koordinasyon ve değerlendirme komisyonunun görevleri şunlardır:

- a) Yıllık çalışma planını hazırlamak,
 - b) Yıllık çalışma planı çerçevesinde üç ayda bir uygulamaları değerlendirmek, yaşanan sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin öneriler geliştirmek, konuya ilişkin rapor hazırlamak,
 - c) Merkezin öngörülebilir iç ve dış risklerini belirlemek, risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik gerekli tedbirleri almak,
 - ç) Çocukların yaş, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda devam edecekleri eğitim kurumlarının ve kamu veya özel işyerlerinde hangi iş ve meslek dallarında eğitim alabileceklerinin belirlenmesi konusunda değerlendirmeler yapmak,
 - d) Çocukların eğitimlerine devam edebilmeleri için gerekli olan ihtiyaçlarını belirlemek ve bu konuya ilişkin kararlar almak,
 - e) Çocukların aileleri ile sağlıklı ilişkiler kurmaları, geliştirmeleri ve toplum içinde desteklenmeleri amacıyla çalışmalarda bulunmak,
 - f) Merkezde ek ders karşılığında çalışma talebinde bulunan kişilerin başvurularını incelemek, gerekli onaylar alındıktan sonra çalışmalarını izlemek ve değerlendirmek,
 - g) Çocukların psikolojik ve sosyal yönden gelişimlerinin sağlanması amacıyla toplum kaynaklarını da kullanarak sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler düzenlenmesine karar vermek,
 - ğ) Çocuk temsilcisi tarafından toplantı gündemine getirilen konulara ilişkin çözüm önerileri geliştirmek ve alınan kararları çocuklara iletmek,
 - h) Kuruludan izinli veya izinsiz ayrılan çocukların durumlarını değerlendirmek,
 - ı) Okula servis ile gitmek zorunda olan çocukların durumunu değerlendirmek ve karara bağlamak,
 - i) Yapılan etkinlikleri gözden geçirmek, etkinliklere ilişkin önerileri değerlendirmek ve karara bağlamak,
 - j) Personelin gelişim ve eğitim gereksinimlerini belirleyerek yıllık eğitim planlarını oluşturmak,
 - k) Çocukların merkeze giriş-çıkış saatlerini belirlemek.
- (2) Koordinasyon ve değerlendirme komisyonlarında alınan kararların uygulanması amacı ile iş bölümüne ilişkin görevlendirmeler merkez müdürü tarafından yapılır.

Vaka tartışma ve değerlendirme toplantısı

Madde 20 – (1) Vaka tartışma ve değerlendirme toplantısına merkez müdürü veya vekili başkanlığında müdür yardımcısı, meslek elemanları, hemşire ve gerekli görülen diğer personel katılır.

- (2) Toplantılar ayda bir yapılır. İhtiyaç duyulması halinde süre beklenmeksizin de toplantı yapılabilir. Toplantıda merkezden hizmet almakta olan her ocuk ele alınarak çocuğa ilişkin yapılan çalışmalar, çocuğa uygulanan programlardan yararlanma düzeyi ve psikososyal destek sürecinin işleyişi değerlendirilir. Danışman, ocukla ve ilgili diğer kişilerle yaptıkları görüşmeleri içeren raporların sunumunu yapar. Üyelerin tümü vaka hakkındaki mesleki görüş ve önerilerini ifade eder. Toplantıda sorunlar ve çözüm önerileri değerlendirilir, vakanın çözümüne ilişkin kararlar alınır ve bu doğrultuda iş bölümü yapılır. Mesleki müdahalelere rağmen uyum sorunu devam eden çocuklar, çok yönlü ele alınarak uygun çözüm yolları aranır.
- (3) ocuk ve ergen psikiyatristi, yetişkin psikiyatristi veya diğer görevlilerin vakaya ve tedavi sürecine ilişkin değerlendirmeleri vaka tartişma ve değerlendirme toplantılarında göz önünde bulundurulur.
- (4) ocuk kendisi hakkında alınan kararlara ilişkin bilgilendirilir ve alınan kararların uygulanmasına katılımı sağlanır.
- (5) ocuğa yönelik psikososyal destek sürecinin devamı veya sonlandırılması, çocuğun aile veya yakınları yanına dönüşü veya farklı sosyal hizmet modellerinden yararlandırılması hususları değerlendirilir.
- (6) Uygulama sonuçları değerlendirilir, çalışmalar raporlaştırılır ve vaka takip formuna işlenir. Vakalara ilişkin tüm rapor ve belgeler çocuğun dosyasında saklanır.

ocuk komisyonu

Madde 21 – (1) ocuk komisyonu merkezde kalan çocuklardan oluşur. Çocukların yönetime katılmaları, kendilerini ifade edebilmeleri, sorumluluk almaları, verilen görevi yerine getirebilmeleri ve sosyal çevrenin gerektirdiği kurallara uygun davranmaları amacıyla oluşturulur.

- (2) ocuk komisyonu, ocuk temsilcisi başkanlığında her ayın üçüncü haftasının ilk iş gününde toplanır.
- (3) ocuklar sorunlarını bu komisyonda tartişır ve çözüme yönelik öneriler ocuk temsilcisi tarafından koordinasyon ve değerlendirme komisyonunda grüşölmek ve karara bağlanmak üzere idareye iletilir.

ocuk temsilcisi

Madde 22 – (1) ocuk temsilcisi, merkezde kalan ve aday olan çocuklar arasından ocuk komisyonunca bir defaya mahsus olmak üzere, altı ay süre için seçilir.

- (2) ocuk temsilcisi, gizli oy ve açık sayım yapılarak seçilir. Seçimde en yüksek oyu alan ocuk temsilcisi olur. Oyların eşit olması halinde kura çekilir.
- (3) Seçim, merkez müdürünün görevlendirdiği personelin yönetimi ve denetimi altında gerçekleştirilir. Seçimlere ilişkin her türlü bilgi ve belge kuruluşta muhafaza edilir.
- (4) ocuk temsilcisi ocuk komisyonu tarafından alınan kararları koordinasyon ve değerlendirme komisyonunda grüşölmek üzere idareye iletir.

Ödül ve disiplin komisyonu

Madde 23 – (1) Merkezde bulunan çocukların, merkez kurallarına uygun davranışları, merkezde ve merkez dışında olumlu sosyal ilişkiler içinde olmaları, okul başarılarının artırılması, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılımlarının desteklenmesi ve olumlu davranışlar kazanması amacıyla merkezde bir ödül ve disiplin komisyonu oluşturulur.

- (2) Komisyonun başkanı merkez müdürüdür. Komisyon, merkez müdürü, müdür yardımcısı ve merkezde görevli meslek elemanlarından oluşur. Komisyonun toplanabilmesi için en az beş üyenin bulunması zorunludur. Yeterli meslek elemanı bulunmaması sebebi ile toplantı yeter sayısının sağlanamadığı durumlarda il müdürlüğü tarafından görevlendirme yapılır. Kararlar oy çokluğu ile alınır.
- (3) Merkezde görevli danışman ve diğer mesleki personel, çocuklara ödül verilmesi ve kısıtlamaların uygulanması için komisyona yazılı olarak öneride bulunur.
- (4) Komisyon, her ayın son haftası olağan olarak toplanır. Olağanüstü hallerde merkez müdürünün uygun göreceği günde toplantı yapılır. Toplantıda alınan kararlar rapor haline getirilir ve bir örneği çocuğun dosyasında saklanır. Komisyonun sekreteryası görevlendirilen komisyon üyelerinden biri tarafından yerine getirilir.
- (5) Çocuğa yönelik kısıtlama uygulanacağı hallerde çocukla görüşme yapılır.

Ödül ve kısıtlamalar

Madde 24 – (1) Olumlu tutum ve davranışlarıyla örnek olan çocuklar ile davranışlarında olumlu gelişme gözlenen, katıldığı eğitim programını başarıyla tamamlayan, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerde başarı gösteren çocukların ödüllendirilmesi amacıyla, kamp, gezi ve sosyal etkinliklere katılımlarına öncelik verilir.

- (2) Olumlu tutum ve davranışları ile örnek olan, sosyal, sportif ve kültürel etkinliklerde başarı gösteren, okul başarısı yüksek olan veya olumlu ilerleme gösteren çocuklara ödül ve disiplin komisyonunun önerisi, merkez müdürünün teklifi ve il müdürünün onayı ile bir harçlık tutarı ödül olarak verilir.
- (3) Merkez kurallarına aykırı davranmayı alışkanlık haline getiren çocuklara aşağıdaki şekilde kısıtlamalar getirilebilir:
 - a) Çocuğun merkeze ya da arkadaşına verdiği maddi zararın karşılanmasına yönelik aylık harçlıkları 1/3 oranında eksik tahakkuk ettirilir.
 - b) Sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılımın sınırlandırılması çocuğun psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz etkilemeyecek biçimde uygulanır.
- (4) Ödül sistemi kısıtlamaya oranla öncelikli işletilir. Ödüle ilişkin çocuğun görüşü alınır. Ödül ve kısıtlamalar, komisyon tarafından çocuğa bildirilir. Kısıtlamalardan diğer çocukların haberdar olmamasına özen gösterilirken, ödüllendirmeler merkezdeki diğer çocukların da bulunduğu ortamda çocuğu onurlandıracak şekilde açıklanır.
- (5) Ödül ve kısıtlamalara ilişkin iş ve işlemler ödül ve disiplin komisyonunca yerine getirilir.

ALTINCI BÖLÜM

Danışman ve Sosyal Servisin Görevleri

Danışman ve görevleri

Madde 25 – (1) Danışman meslek elemanlarından oluşur.

(2) Danışmanın görevleri şunlardır:

- a) Çocuğun merkeze kabulünü yapmak,
- b) Çocuğa merkez ve alacağı hizmetler hakkında bilgi vermek, kurallar listesini bildirmek, merkeze uyum sürecini planlamak, izlemek ve ihtiyaçlarını belirlemek,
- c) Mahkeme veya çocuk hâkimine sunulmak üzere çocuğa ilişkin yürütülecek uygulama planını merkeze ilk kabulünü takip eden on gün içinde hazırlamak,
- ç) 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının alınması, uygulanması, kaldırılması ve değiştirilmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- d) Çocukların sorunlarının çözülmesi amacıyla hastane, psikiyatri klinikleri ve benzeri kuruluşlarla iletişime geçerek vaka takibini yapmak,
- e) Çocuğa ilişkin yürütülecek psikososyal destek programını en geç on gün içinde hazırlayarak uygulamak ve üç aylık dönemlerde değerlendirme yapmak,
- f) Ziyaretçisi gelmeyen ve izinli gitmeyen çocukların varsa ailesi, yoksa akrabaları ile iletişime geçmek,
- g) Çocukların yeteneklerine ve isteklerine göre sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere düzenli katılımlarını sağlamak, izlemek, denetlemek, değerlendirmek ve raporlamak,
- ğ) Çocukların etüt programlarına düzenli katılımlarını sağlamak ve rehberlik yapmak,
- h) Danışmanı olduğu çocuk hakkında değerlendirme raporları hazırlamak, vaka tartışma ve değerlendirme toplantısına sunmak ve çocuğun dosyasında muhafaza etmek,
- ı) Çocukların sağlıklı gelişimlerinin sağlanması amacıyla toplumsal ve kültürel kurallar, görgü ve nezaket kuralları, kişiler arası iletişim, temizlik, düzen, giyim ve benzeri konularda olumlu alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,
- i) Çocukların merkezden ayrıldıktan sonraki hayata hazırlanması amacı ile değerlendirme yapmak ve gerekli çalışmaları yürütmek,
- j) Çocukların giyim-kuşam ve kırtasiye gibi gereksinimlerinin zamanında belirlenmesi ve karşılanması amacıyla gerekli iş ve işlemleri gerçekleştirmek,
- k) Çocuğa ait harçlık, tasarruf ve harcamalara ilişkin iş ve işlemleri yapmak,
- l) Çocuklara yaşam becerileri kazandırabilmek amacı ile kendi yaşam alanının tertip, düzen ve temizliği, kişisel bakım konusunda sorumluluk ve görev vermek,

- m) Çocuklara toplumsal, kültürel, manevi ve milli değerleri benimsetmek amacıyla, dini ve milli bayramlar ile özel gün ve haftalarda etkinlikler yapılmasını sağlamak ve bu değerleri öğretmek,
 - n) Çocuğun günlük yaşam programını ve kendisine bağlı bakım elemanlarının günlük çalışma programlarını oluşturmak, takip etmek ve çocuk ile ilgili bakım elemanlarından geri bildirimler almak,
 - o) Merkezde bulunan çocukların psikososyal özelliklerini göz önünde tutarak aile bağlarını güçlendirici yönde çalışmalarda bulunmak,
 - ö) Psikososyal destek sürecine ilişkin çocuk, aile ve sosyal çevresi ile gerekli mesleki çalışmaları planlamak,
 - p) Kuruluştan ilişkisi kesilen veya kuruluştan izinsiz ayrılan çocuğun kuruluşa dönmesi halinde tekrar danışmanlığını üstlenmek,
 - r) Çocukların okul başarı durumlarını değerlendirmek, okul, kurs ve iş yeri ile ilgili sorunlarının tespiti ve çözümüne yardımcı olmak.
- (3) Danışman, görevlerini diğer meslek elemanları ve kendisine bağlı bakım elemanları ile birlikte yerine getirir.

Sosyal servis

Madde 26 – (1) Sosyal servis merkezde mesleki çalışmaları koordineli bir şekilde yürütmek üzere danışmanlardan oluşur. Sosyal servisin arşiv, dosyalama, bilişim ve diğer ofis işlemlerini yürütmek üzere, tercihen bilgisayar işletmeni olmak üzere, bir memur görevlendirilir. Sosyal servis, çalışmalarını merkez müdürünün yönetiminde yürütür.

Sosyal serviste görev alacak kişilerce yürütülecek çalışmalar

Madde 27 – (1) Sosyal serviste görev alacak kişiler tarafından yürütülecek çalışmalar şunlardır:

- a) Çocukla ilgili yapılan tüm mesleki çalışmaları ve yazışmaları içeren kişisel dosyalar ile bilişim sisteminde yer alan tüm kayıtların gizlilik ilkesine uygun olarak hazırlanması ve saklanmasını sağlamak,
- b) Mesleki çalışmalar, raporlar ve tutanakların kaydedildiği mesleki raporlar kayıt defterini tutmak,
- c) Çocuk kütük kayıt defterini düzenli olarak tutmak,
- ç) Çocuklara yönelik sosyal, kültürel, sportif ve eğitsel etkinlikler düzenlemek,
- d) Personele yönelik hizmet içi eğitim programlarını planlamak,
- e) Merkez hizmetlerinden faydalanan çocukların merkeze geliş nedenleri ve buldukları sosyo-ekonomik ortam ile ilgili istatistiksel veri ve raporları hazırlayarak koruyucu ve önleyici çalışmalar yapmak üzere il müdürlüğüne göndermek,
- f) Tüm verileri zamanında ve eksiksiz olarak bilişim sistemine işlemek ve güncellemek,
- g) Tedbir kararlarının alınması, kaldırılması veya değiştirilmesine ilişkin iş ve işlemleri koordine etmek,
- ğ) Personele yönelik hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak.

YEDİNCİ BÖLÜM

Personel Standardı ile Personelin Görev ve Yetkileri

Personel standardı

Madde 28 – (1) Merkezde bir müdür, bir müdür yardımcısı, bir sosyolog, bir çocuk gelişimcisi, bir din görevlisi, üç bilgisayar işletmeni, üç yurt yönetim memuru, iki hemşire veya sağlık memuru, her on çocuğa bir sosyal çalışmacı, bir psikolog ve bir öğretmen bulunur.

- (2) Merkezin kapasitesinin otuzun altında olması halinde ise müdür yardımcısı kadrosu bulunmaz.
- (3) Merkezlerde ihtiyaca göre teknik, idari ve diğer hizmetlerin yürütülmesi için diğer personel de istihdam edilir. Bu fıkra kapsamındaki personel, ilgili mevzuatı çerçevesinde ve merkez müdürlüğüne verilen işleri yapar. Bunların iş bölümü, iş koşulları ve esasları, merkez müdürlüğüne tespit edilir ve yerine getirilir.

Merkez müdürünün görev ve yetkileri

Madde 29 – (1) Merkez müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Psikososyal destek programının uygulanmasını sağlamak,
- b) Merkezin idari, mali ve teknik işlerini mevzuat çerçevesinde yürütmek,
- c) Çocuklara etkili ve verimli hizmet verilmesi için görevliler arasında iş bölümü yapmak,
- ç) Çocukların hizmete aktif katılımlarını sağlamak için gerekli önlemleri almak,
- d) Koordinasyon ve değerlendirme komisyonu, vaka tartışma ve değerlendirme toplantısı ile ödül ve disiplin komisyonuna başkanlık etmek ve alınan kararların uygulamasına yönelik iş bölümünü yapmak ve izlemek,
- e) Personel ve çocuklarla ilgili yazışmalar ve işlemlerde gizlilik ilkesine uyulmasını sağlamak,
- f) Personelin günlük çalışma programlarını, çalışma saatlerini, nöbet çizelgelerini düzenlemek, onaylamak ve uygulamak,
- g) Hizmet içi eğitim programlarının Bakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde uygulanmasını sağlamak, olanaklar ölçüsünde yükseköğretim kurumları ile işbirliği yapmak, bilimsel ve eğitsel destek almak,
- ğ) Genel Müdürlükçe istenilen bilgi ve belgelerin zamanında, eksiksiz ve gizlilik ilkesine uygun olarak gönderilmesini sağlamak,
- h) Merkezin etkin ve verimli çalışması için kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- ı) Çocukların tedavilerinin yapılması amacıyla sağlık kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- i) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre suç sayılan fiilleri işleyen veya bu fiillerin mağduru olan çocuklara ilişkin gerekli işlemleri mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmek,

- j) Çocukların hukuki sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olmak amacıyla avukat bulunmayan illerde muhakemat müdürlükleri ve barolarla işbirliği yapmak,
- k) Yapılan mesleki çalışmalar sonucu hazırlanan ve meslek elemanlarınca mesleki kayıt defterine kaydedilen raporlar doğrultusunda gereken iş ve işlemlerin yapılmasını sağlamak,
- l) Çocukların okul başarılarının artırılmasına yönelik etüt programının uygulanmasını sağlamak,
- m) Merkeze kabulü yapılan çocuklara ilk mesai günü bir danışman görevlendirmek,
- n) Merkeze kabulü yapılan çocukların gerektiğinde merkez bünyesinde örgün eğitimlerine devamına ilişkin gerekli işlemleri yapmak,
- o) Çocuklarla ilgili her türlü adli ve hukuki iş ve işlemlerin takibini süresinde yapmak,
- ö) Mutfak personelinin portör ve sağlık kontrolünün altı ayda bir yapılmasını sağlamak,
- p) Kuruluşlarda çalışacak tüm personelin hizmete başlamadan önce hizmet grubunun özelliklerine göre oryantasyon eğitimine tabi tutulmalarını sağlamak.

Müdür yardımcısının görev ve yetkileri

Madde 30 – (1) Müdür yardımcısının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Merkez hizmetlerinin yerine getirilmesinde müdüre yardım etmek,
- b) Müdür tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Meslek elemanlarının ortak görevleri

Madde 31 – (1) Meslek elemanlarının ortak görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Danışmanlık görevini yerine getirmek,
 - b) Sosyal servisteki görevleri yerine getirmek,
 - c) Çocuklarla mesleği ile ilgili çalışmalar yapmak, çalışmalara ilişkin raporları hazırlamak ve dosyasında muhafaza etmek,
 - ç) Merkez müdürünce mesleği ile ilgili verilen diğer görevleri yerine getirmek.
- (2) Meslek elemanları görevlerini diğer meslek elemanları ile birlikte ekip çalışması içerisinde yürütür.

Sosyal çalışmacının görev ve yetkileri

Madde 32 – (1) Sosyal çalışmacı, çocuğa, ailesine ve sosyal çevresine ilişkin inceleme yapmak ve mesleği ile ilgili çalışmaları program dâhilinde planlayarak gerçekleştirmekle görevlidir.

Psikoloğun görev ve yetkileri

Madde 33 – (1) Psikolog, çocuğun merkezde kalış süresi içerisinde psikolojik durumunu, yeteneklerini, mesleki yönelimi ve ilgi alanlarını çeşitli test, yöntem ve tekniklerle belirlemek veya belirlenmesini sağlamakla görevlidir.

Çocuk gelişimcisinin görev ve yetkileri

Madde 34 – (1) Çocuk gelişimcisinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Çocukların gelişimlerini izlemek ve değerlendirmek,
- b) Gebe çocuk ve çocuk annelere beslenme ve bebek gelişimi ile ilgili eğitim vermek,
- c) Gebe çocuk ve çocuk annelerin tüm gelişim alanlarını destekleyerek takip etmek.

Öğretmenin görev ve yetkileri

Madde 35 – (1) Öğretmenin psikolojik danışma ve rehberlik bölümü mezunu olmasına öncelik verilir.

(2) Öğretmenin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Çocukların eğitimlerini sürdürmeleri ve meslek edindirilmeleri amacıyla gerekli eğitim programlarını oluşturmak, uygulamak, sonuçlarını değerlendirmek ve raporları vaka tartışma ve değerlendirme toplantılarında sunmak; raporların çocukların dosyasında saklanmasını sağlamak,
- b) Çocuklara programlı ders çalışma alışkanlığını kazandırmak ve etüt yapmak,
- c) Her çocuğun eğitim öğretimine yönelik yapılması planlanan eğitsel müdahaleleri belirlemek ve uygulanmasında mesleği ile ilgili görev almak.

Sosyoloğun görev ve yetkileri

Madde 36 – (1) Sosyoloğun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Merkezde kalan çocukların aile ve ailenin bulunduğu sosyo-ekonomik çevre ile ilgili alan çalışmaları yapmak, değerlendirme yapmak ve sonuçlarına ilişkin önerilerde bulunarak, çocuğun tekrar ailesine döndürülmesi konusunda yapılacak çalışmalara destek vermek,
- b) Merkezlerin hizmet verimliliğinin artırılması, toplumsal kaynakların merkezlerin ihtiyaçları doğrultusunda kullanılması, gönüllü ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliğinin artırılması için projeler oluşturmak,
- c) Merkezle ilgili istatistiki bilgileri oluşturarak veri analizlerini yapmak.

Hemşire ve sağlık memurunun görev ve yetkileri

Madde 37 – (1) Hemşirenin ve sağlık memurunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Çocukların sağlık ve temizlik durumlarını takip etmek, hasta çocukların doktor kontrolünden geçmelerini sağlamak ve önerilen tedaviyi uygulamak,

- b) Sağlık kuruluşlarına sevk edilen çocuklara gerektiğinde refakat etmek ve taburcu edildiklerinde merkeze getirmek ve izlemek,
 - c) Çocukların sağlığı ile ilgili kayıtları tutmak, revir ile ilgili işleri yürütmek ve revirdeki ilaçların korunmasını sağlamak,
 - ç) Acil durumlarda ilk yardım yapmak ve gerekli önlemleri almak,
 - d) Bulaşıcı bir hastalıktan kuşkulandığı durumlarda çocuğu derhal tecrit etmek, durumu merkez idaresine haber vermek, derhal sağlık kuruluşuna sevkini sağlamak,
 - e) Merkezin bütün bölümlerinin sağlık ve hijyen koşullarına uygun olmasını sağlamak amacı ile çalışmalar yapmak,
 - f) Yemekhane, mutfak ve uygulama mutfağında verilen hizmetlerin sağlık koşullarına uygun olarak yürütülmesini sağlamak,
 - g) Gıda numunelerinin usulüne uygun olarak saklanması için gerekli işlemleri yapmak,
 - ğ) Çocuklara ve personele sağlık ve sağlıklı yaşam konularında gerekli eğitimleri vermek,
 - h) Gebe çocuk ve çocuk annelere beslenme, doğuma hazırlık ve bebek bakımı ile ilgili eğitim vermek,
 - ı) Gebe çocukların aylık doktor kontrollerinin ve çocuk annelerin bebeklerinin aşlarının takibini yapmak,
 - i) Merkez müdürünce verilen mesleği ile ilgili diğer görevleri yerine getirmek.
- (2) Hemşire, birinci fıkrada sayılan görevlerini diğer meslek elemanları ile birlikte ekip çalışması içerisinde yürütür.

Din görevlisinin görev ve yetkileri

Madde 38 – (1) Çocukların manevi değerleri kazanmalarını sağlamak amacıyla, tercihen lisans veya ön lisans mezunu kişiler din görevlisi olarak görevlendirilir.

- (2) Din görevlisinin görev ve yetkileri şunlardır:
 - a) Kurulda kalan çocuklara manevi değerlerin kazandırılması amacıyla bir plan dâhilinde çalışmalar yapmak ve eğitim vermek,
 - b) Merkez müdürünce verilen mesleği ile ilgili diğer görevleri yerine getirmek.
- (3) Din görevlisi görevlerini, sosyal servisteki meslek elemanları ile işbirliği ve ekip çalışması içinde yürütür.

Yurt yönetim memurunun görev ve yetkileri

Madde 39 – (1) Yurt yönetim memuru, müdür adına merkezin nöbet hizmetlerini yürütür ve merkez müdürünce verilen görevi ile ilgili diğer işleri yapar.

- (2) Yurt yönetim memuru görevini meslek elemanları ve diğer personel ile işbirliği ve ekip çalışması içinde yerine getirir.

Bakım elemanının nitelikleri, görev ve sorumlulukları

Madde 40 – (1) Bakım elemanları, yirmibeş yaşını doldurmuş, söz ve davranışlarıyla çocuklara rol model olabilecek yapıda ve sağlıklı iletişim becerisine sahip olmalıdır. Bakım elemanları;

- a) Kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi, ev ekonomisi veya dengi bölümü mezunları,
 - b) Çocuk gelişimi, ev ekonomisi, ev idaresi, sosyal hizmetler bölümlerinin ön lisans mezunları,
 - c) Sağlık meslek liselerinin hemşirelik, acil tıp teknisyeni bölümü mezunları ile bu bölümlerin lisans veya ön lisans mezunları,
 - ç) Lise ve dengi okulu mezunları ile ön lisans mezunu olanlardan çocuk bakımı konusunda Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen eğitimlerden sertifika alanlar,
 - d) Lisans mezunları, arasından seçilir.
- (2) Bakım elemanlarının görev ve yetkileri şunlardır:
- a) Danışmanı tarafından oluşturulan günlük çalışma programına uymak, çocukları takip etmek, çocuklar hakkında danışmana bilgi vermek,
 - b) Çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmak,
 - c) Günlük yaşam sürecinde çocuklara rehberlik yapmak, yardımcı olmak,
 - ç) Çocukların kişisel temizlik, bakım, ders çalışma, düzenli uyku, yemek yeme gibi temel bireysel alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak,
 - d) Öğünlere göre çocukların yemeklerini hazırlamak, sunmak, yemeğe nezaret etmek,
 - e) Çocukların sağlık durumlarını yakından takip etmek, hastalıklara karşı belirlenen tedbirleri almak, hastalanan çocukların zamanında tedavileri için hemşire veya sağlık memuruna bilgi vermek,
 - f) Çocukların olumlu davranış kazanmaları amacıyla onlara uygun rol model olmak,
 - g) Çocukların psikolojik, sosyal ve fiziksel yönden sağlıklı gelişimleri için verilen görevleri yerine getirmek,
 - ğ) Çocuğun olası kazalara karşı korunması için gerekli emniyet tedbirlerini almak,
 - h) Merkez müdürü tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.
- (3) Bakım elemanları danışman ve merkez müdürüne karşı sorumludur.

Personelin çalışma gün ve saatleri

Madde 41 – (1) Merkezde görevli tüm personelin çalışma gün ve saatleri, merkez müdürlüğünce her ay, çocukların okul veya kursa gidiş dönüş ve merkezde buldukları saatler dikkate alınarak düzenlenir. Merkez müdürü, dini ve milli bayramlar ile sosyal etkinliklerin düzenlendiği günlerde gerekli gördüğü personeli görevlendirir. Görevlendirilen personelin izinleri merkezin işleyişini aksatmadan mevzuat çerçevesinde kullanılır.

Nöbet hizmetleri

Madde 42 – (1) Merkezdeki hizmetler yirmi dört saat çalışma esasına göre yürütülür. Mesai ve nöbet hizmetleri buna göre belirlenir.

- (2) Merkezlerde, hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla, millî ve dini bayramlarda, diğer tatil günlerinde ve mesai saatleri dışındaki zamanlarda nöbet hizmeti yürütülür.
- (3) Nöbet hizmetlerinde yurt yönetim memurunun mesai yapması esastır.
- (4) Yurt yönetim memuru kadrosunda personel bulunmaması veya sayıca yetersiz olması halinde meslek elemanları, hemşire ve din görevlisi nöbet hizmetlerine dâhil edilir. Sayıca yetersizliğin devam etmesi durumunda, asgari lise mezunu diğer personele kuruluş müdürünün teklifi ve il müdürünün onayı ile nöbet görevi verilebilir.
- (5) Merkezde görevli sosyal servis elemanlarının tek olması durumunda sosyal servis elemanlarına nöbet görevi verilmez.
- (6) Nöbet tutabilecek personelden durumu uygun olanlara, talep etmeleri halinde, sürekli olarak geceleri ve tatil günlerinde nöbet görevi verilebilir.
- (7) Nöbetçi amir olarak görevlendirilen personel nöbet hizmeti süresince merkezin işleyişi ile ilgili hizmetleri yerine getirmekle yükümlüdür.
- (8) Nöbet tutmakla yükümlü olan personelin nöbet çizelgesi, nöbet talimatı, idare tarafından düzenlenir.
- (9) Nöbet hizmetlerine ilişkin hususlar Bakanlığın mevzuat ve talimatlarına uygun olarak yürütülür.

Nöbetçi amirin görev ve yetkileri

Madde 43 – (1) Nöbetçi amirin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Mesai bitiminden ertesi gün mesai başlangıcına kadar merkezin işleyişini yürütmek,
- b) Nöbet görevini idareden veya bir önceki nöbetçiden teslim almak ve nöbet bitiminden sonra nöbet defterini düzenleyerek idareye veya bir sonraki nöbetçiye teslim etmek,
- c) Nöbet saatleri içerisinde, nöbet mahallini terk etmeden, merkezdeki güvenlik tedbirlerini ve bununla ilgili personelin görevlerini yerine getirip getirmediğini kontrol etmek; merkezde işleyişin düzenli yürütülmesini takip etmek, görülen aksaklıkları giderici önlemleri almak, aksayan yönleri görev defterine kaydetmek, merkez müdürüne raporlamak,
- ç) Merkezin tertip ve düzeni ile yakından ilgilenmek,
- d) Merkeze gelen tertip ve nakilleri kabul etmek,
- e) Nöbet hizmetlerine ilişkin diğer hususları ilgili mevzuat ve talimatlara uygun olarak yürütmek.

Hizmet içi eğitim

Madde 44 – (1) Merkezde verilen hizmetin niteliğinin geliştirilmesi ve personelin verimliliğinin artırılması amacıyla personel, merkez müdürlüğünce altı ayda bir hizmet içi eğitime alınır.

- (2) Merkezde göreve başlayacak özel hizmet alımı personeli dahil tüm personele göreve başlaması ile birlikte ilk bir ayda hizmetin niteliğine ilişkin oryantasyon eğitimi verilir.
- (3) İllerde hizmet içi eğitimler, ihtiyaçlar doğrultusunda yükseköğretim kurumları ve kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilir.
- (4) Merkezlerde sunulan hizmetin geliştirilmesi, sorunların çözümü, kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla il müdürlüğüne uygun görülen yerde kurs, seminer gibi organizasyonlar düzenlenebilir.
- (5) Organizasyon ve hizmet içi eğitim giderleri bütçe imkânları çerçevesinde Bakanlıkça gönderilen ödenekten karşılanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çocukların İhtiyaçlarının Karşlanması

Harçlık

Madde 45 – (1) Merkezde kalan çocuklara aşağıda belirtilen gösterge rakamlarının her yıl tespit edilen memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktar hiçbir kesinti yapılmaksızın net aylık harçlık olarak verilir. Çocuk grupları:

- a) İlkokul 1-4 üncü sınıfa devam edenlere 600,
 - b) Ortaokul 5-8 inci sınıfa devam edenlere 900,
 - c) Lise ve dengi 9-12 nci sınıfa devam edenlere 1200,
 - ç) Yükseköğrenime devam edenlere 2000.
- (2) Öğrenime devam edenlerin kredi ve burs almaları halinde harçlıkları kesilmez.
 - (3) Çocuk merkeze kabul edilmesi ile birlikte harçlığı hak eder ve harçlığı o ay için tam olarak verilir.
 - (4) Merkezden izinsiz ayrılan çocukların harçlığı bir önceki ay içinde merkezde kaldığı gün oranında hesaplanarak ödenir. Bir aydan fazla izinsiz ayrılan çocuklar adına harçlık tahakkuk ettirilmez.
 - (5) Harçlıklar danışmanın sorumluluğunda, çocuğun gereksinimleri göz önünde bulundurularak günlük, haftalık veya aylık olarak imza karşılığında çocuğa verilir.
 - (6) Öğrenim kurs ve benzeri nedenlerle yemeklerini merkezde yeme olanağı bulamayan çocuklara; öğrenim gördüğü yerde yemek çıkması halinde yemek maliyeti kadar tutar, aylık olarak harçlığına ilave edilerek ödenir. Yemeğinin çıkması halinde ise, çocuğun öğrenim süresi boyunca harçlıkları bir kat artırılarak ödenir.
 - (7) Eğitime devam etmeyen çocuklara yaş grupları göz önüne alınarak, kendi yaşındaki eğitime devam eden çocukların aldığı harçlık tutarı ödenir.
 - (8) Danışmanca, çocukların ay içinde kullanmadıkları harçlıkları ile döner sermayeli veya özel işletmelerde çalışan çocukların aldıkları maaş ve ücretlerden kullanmadıkları miktarı çocuklar adına ulusal bankalarda açılan hesaba yatırılır. Banka belgeleri veya diğer belgeler her türlü denetimde gösterilmek üzere muhafaza edilir.

- (9) Çocuklar adına ulusal bankalarda açtırılan hesaba para yatırmak veya çekmek için merkez müdürünün onayı alınır.
- (10) Tedavi, sosyal ve sportif etkinlikler, kamp, gezi, nakil ve benzeri nedenlerle il dışına çıkan çocuğa, il dışında geçireceği her gün için 150 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpılmasıyla bulunan tutar ek harçlık olarak ödenir.

Giyim-kuşam ve okul kıyafeti giderleri

Madde 46 – (1) Çocukların giyecekleri ve okul kıyafetleri aşağıdaki usul ve esaslara göre karşılanır:

- a) Çocukların giyecek gereksinimleri için Ek-1 ve Ek-2'deki miktarlar ile sosyal, kültürel, sportif etkinliklere takım ve bireysel olarak katılan çocukların giysi, forma, müzik ve spor aleti, aksesuarları ve diğer gereksinimleri ile gebe çocuklara yönelik hizmet veren merkez veya birimlerde kalan çocuk annelerin bebeklerinin ihtiyaçları Ek-3'teki miktarlara göre Bakanlıkça gönderilen ödeneklerden karşılanır.
- b) Giyim eşyaları aynı olarak bir tutanakla verilir.
- c) Giyim eşyası standart beden ölçülerine göre farklı model renklerde satın alınır veya Merkez Müdürlüğüne yaptırılır.
- ç) Çocukların ihtiyaç duyduğu giyim-kuşam ve okul kıyafeti belirlenmesi ve satın alma işlemleri, çocukların tercihleri, gelişimsel özellikleri, bireysel ihtiyaçları ve çevre koşulları dikkate alınarak yapılır. Çocukların eşyaları kendi şahsi dolaplarında muhafaza edilir.
- d) Merkezin bulunduğu iklim koşulları dikkate alınarak kışlık giyecek en geç Ekim ayında, yazlık giyecek en geç Mayıs ayında, okul kıyafetleri de en geç Eylül ayında verilir. Merkeze yeni kabul edilen çocuğa yukarıda belirtilen aylar beklenmeden giyim eşyası verilir.
- e) Çocuğa verilen giyim-kuşam, okul kıyafetini ve diğer aynı yardımları gösteren merkez müdürü tarafından onaylanmış bir defter tutulur, bu defter her türlü denetimde gösterilmek üzere hazır bulundurulur.
- f) Çocuğun giysileri, başka kuruluşa naklinin yapılması durumunda çocukla birlikte gönderilir.

Ulaşım, konaklama ve yemek giderleri

Madde 47 – (1) Sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler ile tedavi, iş, eğitim, öğrenim ve benzeri nedenlerle il içinde veya dışında çocukların ulaşım, yemek ve konaklama giderleri aşağıdaki şekilde karşılanır:

- a) Tedavi, nakil veya eğitim/öğrenim amacıyla başka ile gönderilen çocukların ulaşım, yemek, konaklama giderleri ile öğrenime devam eden ve meslek edinme amacı ile iş yerlerine giden çocukların gidiş gelişlerindeki ulaşım giderleri, otobüs bileti veya abonman kartı alınarak ya da bilet ücretleri harçlıklarına ilave edilerek Bakanlık tarafından gönderilen ödenekten karşılanır.
- b) Çocukların okula gidişinin servis ile sağlanmasına öncelik verilir. Servis ücreti Bakanlık tarafından gönderilen ödenekten karşılanır.

Tedavi, ilaç ve sağlık giderleri

Madde 48 – (1) Çocukların sağlık harcamaları için 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Çocukların genel sağlık sigortasından karşılanamayan her türlü tedavi, ilaç, ortez, protez ve benzeri gereksinimleri tabip raporuna istinaden ilgili ödenekten karşılanır.

Eğitim ve öğretim giderleri

Madde 49 – (1) Eğitim ve öğretime devam eden çocukların eğitim ve öğrenimlerine ilişkin her türlü araç, gereç ile sınava giriş harç masrafları, kayıt ücretleri ve diğer masrafları Bakanlık tarafından gönderilen ödenekten ödenir.

Yemek çeşitleri, miktarı ve zamanı

Madde 50 – (1) Merkezde günlük yemek çeşidi, miktarı ve zamanı aşağıdaki esaslara göre düzenlenir:

- a) Yemekler mevcut çocuk sayısına, çocukların özel durumlarına göre ve düzenlenecek sosyal etkinliklerin gerektirdiği miktarlarda verilir.
- b) Merkez müdürünce uygun görülecek etkinlikler ve merkezde bulunan uygulama mutfakları için gerekli olan gıda maddelerinin sağlanması ve yapılması için ek tabela hazırlanır.
- c) Merkez personeline öğle yemeği, sürekli olarak merkezde kalan nöbetçilere üç öğün yemek ve vardiya uygulanan merkezde de personelin çalışma süresi içinde yer alan öğünlerde yemek verilir. Daimi işe tabi personelden izin, hastalık veya diğer sebeplerle bir günden fazla merkezden ayrılmış bulunanlar ile öğle yemeğini merkezde yemeyen izinli ve merkezden izinsiz ayrılmış olan çocuklara ait istihkaklar tabeladan çıkarılır.
- ç) Merkezlere organizasyonlar ve çeşitli nedenlerle misafir olarak kabul edilen çocuklar günlük tabelaya eklenir.
- d) Gebe çocuk, çocuk anne ve bebeklere hizmet veren merkez veya birimlerde günlük yemek çeşidi, miktar ve zamanı merkez veya birimin ihtiyacına göre düzenlenir.

Bağış

Madde 51 – (1) Merkeze yapılan aynı bağışlar merkez müdürlüğünce kabul edilir. Merkeze yapılan aynı bağışlardan merkez müdürlüğünce kabul edilenler bağış veya yardım alma işlem seçeneği ile düzenlenecek taşınır işlem fişi ile kayıtlara alınır ve 18/1/2007 tarihli ve 26407 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliğine göre işlem yapılır.

(2) Bağışların bağışçılar tarafından dağıtılmasına, ses veya görüntü kaydı almasına izin verilmez.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Merkezin Bölümleri

Merkez binası

Madde 52 – (1) Merkez, Bakanlıkça imar planı ve notları ile mevzuata göre hazırlanan tip projeye uygun olarak inşa edilen veya Bakanlıkça onay verilen binalarda hizmet verir.

- (2) Merkez binasının eğitim, sağlık ve sosyal imkânlarla yakın, ulaşımın kolay ve dış güvenliğinin etkin olarak sağlanabileceği yerlerde olmasına özen gösterilir.
- (3) Merkezin iç ve dış cephe camları kırılmaz malzemeden yapılır.
- (4) Merkezin iç mekan kapıları darbeye dayanıklı dolu kapı şeklinde olur ve kapılar dışa açılır.
- (5) İç ve dış mekanlardaki aydınlatmalar kırılmalara karşı korunaklı olur.
- (6) Çocukların güvenliğinin sağlanması amacıyla, yaşam ünitelerinin iç mekanı hariç, merkezin diğer iç ve dış mekanları güvenlik kamerası ile izlenir. Güvenlik kamerasının en az altı ay süreyle kayıt yapabilecek hafızası olmalıdır. Güvenlik kamera kayıtları altı aylık sürelerle elektronik ortamda arşivlenir.
- (7) Merkezin girişinde güvenliğinin sağlanabilmesi amacıyla ihtiyaca uygun olarak tuvalet-lavabo imkânlı bir güvenlik noktası bulunabilir.
- (8) Merkezin kapalı ve açık alanlarında engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için erişilebilirlik düzenlemeleri yapılır.
- (9) Mimari projede, bölgesel özellikler doğrultusunda bölgenin mimari karakteristik özelliklerini yansıtan ve yöreye özgü yapı cephe malzemelerinin kullanılmasına ve binanın çevre dokusuna uygun olmasına özen gösterilir.
- (10) Gebe çocuklar ve çocuk anneler için fiziki düzenlemeler çocuk annelerin bebekleri ile birlikte kalacakları şekilde yapılır. Ayrıca bebeklerin gelişimsel özelliklerine uygun düzenlemeler yapılır.
- (11) İlgili mevzuata göre yangından korunma ve iş kazalarına karşı güvenlik tedbirleri alınır.
- (12) Sivil savunma planı oluşturulur.

Bölümler

Madde 53 – (1) Merkezin idari binasında müdür, müdür yardımcısı, sosyal servis, bireysel görüşme odası, eğitim odası, revir, çok amaçlı salon, iş ve uğraşı odaları, ziyaretçi odası, nöbet odası, merkez mutfak, merkez çamaşırhane, güvenlik ve kontrol birimi ile ambar, depo ve benzeri birimler bulunur.

- (2) Yaşam ünitelerinde yatak odaları, oturma ve yemek odası, mutfak, temizlik odası, çamaşırhane, banyo, tuvalet ve depo bulunur.
- (3) Merkezler, bulunduğu yörenin iklim koşulları ve çocukların gereksinimleri göz önünde tutularak belirlenen standartlara uygun malzemelerle döşenir.

Sosyal servis

Madde 54 – (1) Her merkezde, meslek elemanlarının mesleki çalışma yapabilecekleri uygun bir mekân sosyal servis olarak düzenlenir.

Bireysel görüşme odası

Madde 55 – (1) Bireysel görüşme odası, meslek elemanlarının çocuklar ve aileler ile görüşme yapabilecekleri rahat bir ortam olarak düzenlenir. Odanın kullanımı sosyal servisin sorumluluğundadır.

Eğitim odası

Madde 56 – (1) Eğitim odaları çocukların görevliler eşliğinde ders çalıştıkları odalardır. Eğitim odaları çocukların eğitim alabileceği ve etüt yapabilecekleri sınıf düzeninde oluşturulur ve bu odalarda yeterli sayıda masa, sandalye, ders kitapları, kitaplık ve benzeri eğitim materyalleri bulundurulur.

Revir

Madde 57 – (1) Her merkezde gerekli tıbbi araç ve gereçlerin bulunduğu bir revir bulunur. Hastalanan çocuklar revire alınır ve olanaklar ölçüsünde tedavileri burada sağlanır.

- (2) Revir yeteri kadar ışık ve hava almalı, duvar ve zemini temizlenebilir nitelikte olmalı ve yeterli ısıtma sağlanmalıdır.
- (3) Revirin sağlık hizmetleri ve kayıt işleri hemşire tarafından yürütülür. Revirde ilaç kullanım, revir protokol ve hasta tedavi defteri tutulur; çocuğun revire geliş nedeni, revirde kalan çocuklar için konulan teşhis ve yattığı günden çıktığı güne kadar hastalığın seyrini, yapılan tedavi biçimlerini, verilen ilaçları gösteren bir müşahede kâğıdı tutulur ve tedavi sonrası çocuğun sağlık dosyasına konulur.
- (4) Revirin sağlık gereçleri hemşire tarafından teslim alınarak korunur ve her zaman hizmete hazır halde bulundurulur. Çocukların revir ünitesinde yer alan ilaçlara ve diğer cihazlara ulaşmalarını engelleyecek gerekli tedbirler alınır.
- (5) İlaç dolabında kaza, zehirlenme, böcek sokması gibi acil durumlar dikkate alınarak, ihtiyaca göre ilaçlar bulundurulur. Kullanım tarihi geçen ilaçlar sağlık personeli ve merkez müdürünce hazırlanan bir tutanak ile tespit edilir ve Taşınır Mal Yönetmeliğine uygun olarak gerekli işlem yapılır.

Çok amaçlı salon

Madde 58 – (1) Çok amaçlı salon sahneli ve projeksiyon imkanlı, çocukların grup olarak kullanabileceği, gösteri, eğitim, spor, konferans, müzik, sinema gösterimi, resim, el sanatları ile sergi açmaya elverişli bir mekân olarak düzenlenir. Sahneye arkadan giriş, sahne arkasında soyunma odası ve depo bulunur; koltuklar sabit olmaz.

İş ve uğraş odaları

Madde 59 – (1) Merkezlerde çocukların resim, seramik, boyama gibi faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri iş ve uğraş odaları bulunur.

- (2) İş ve uğraş odalarının zemini kolay temizlenebilir malzeme ile kaplanır, odalarda malzeme dolapları ile faaliyetlere uygun masa ve sandalyeler bulunur. Oda içinde lavabo bulunur.
- (3) Çocukların iş ve uğraş faaliyetleri sonucunda elde edilen ürün ve eserler çocuğun yüksek yararı gözetilerek merkez müdürü başkanlığında oluşturulan bir komisyon kararı ile değerlendirilir.

Nöbet odası

Madde 60 – (1) Merkezde nöbet hizmetlerinin yerine getirilmesi için bir oda, nöbet odası olarak düzenlenir.

- (2) Nöbet odası idari binada yaşam ünitelerini ve merkez bahçesini gören bir kumda olur.
- (3) Nöbet odasında çocuğun kimlerin yanına izinli verilebileceği ve kimler tarafından ziyaret edilebileceğine ilişkin hazırlanan dosyanın bir örneği bulundurulur.

Ziyaretçi odası

Madde 61 – (1) Merkezlerde çocukların aileleri veya yakınları ile görüşebilecekleri ziyaretçi odası bulunur.

- (2) Ziyaretçi odası merkezin ve çocukların güvenliğinin sağlanacağı şekilde oluşturulur.
- (3) Ziyaretçi odası dışarıdan da görülebilecek şekilde düzenlenir.
- (4) Ziyaretçi odası çocuk ve ailesinin karşılıklı oturabileceği şekilde düzenlenir. Yeteri kadar malzeme ile tefriş edilir.
- (5) Ziyaretler kayıt altına alınarak çocuğun dosyasında saklanır.

Merkez mutfak

Madde 62 – (1) Mutfak duvarları ve zemini yıkamaya ve dezenfeksiyona uygun inşaat malzemeleri ile kaplanır.

- (2) Yemek hazırlama, pişirme ve bulaşık yıkama yerleri ayrı düzenlenir.
- (3) Soğuk hava depoları mutfak içinden açılabilme özelliği taşır.
- (4) Servis girişinde tartı ve kayıt kabul yeri düzenlenir.
- (5) Yemek kokularının bina içinde dağılmasını önlemek için mekanik havalandırma bulunur.
- (6) Kuru erzak, sebze, meyve, ekmek, et, temizlik malzemesi gibi malzemelerin korunması için malzemelerin cinsine uygun nitelikte ayrı dolaplar bulundurulur.
- (7) Yemeklerin numuneleri yetmiş iki saat saklanır ve üzerine tarihi yazılır.
- (8) Mutfağın düzenli ve temiz olması sağlanır; haşerelere karşı belirli zamanlarda ilaçlama yapılır.
- (9) Merkez mutfaklarında kazalara karşı gerekli önlemler alınır ve bu konuda görevlilerin eğitimi sağlanır.

Merkez amaşırhane

Madde 63 – (1) Merkez amaşırhanesinde çarşaf, battaniye gibi büyük eşyaların yıkanabilmesi için sanayi tipi bir adet çamaşır makinesi ve bir adet kurutma makinesi ile t bulundurulur.

- (2) amaşırhane taban ve duvarları yıkamaya ve dezenfeksiyona uygun Şekilde düzenlenir.
- (3) amaşırhanenin yeteri kadar havalandırılması sağlanır.
- (4) amaşır ve t odasında, kazalara karşı gerekli önlemler alınır ve bu konuda görevlilerin eğitimi sağlanır.

Yatak odaları

Madde 64 – (1) Yatak odaları olanaklar ölçüsünde bir veya üç kişilik olacak Şekilde düzenlenir.

- (2) Yatak odalarında yatak, ahşap gömme dolap ve etajer bulunur.
- (3) Yatak odalarının geceleri hafif Şekilde aydınlatılması sağlanır.
- (4) Gebe ocuk ve ocuk annelere hizmet veren merkez veya birimlerde yatak odalarının anne ve bebeğinin birlikte kalacağı tek kişilik odalar Şeklinde düzenlenmesine zen gösterilir.

Oturma ve yemek odası

Madde 65 – (1) Oturma odaları ortak kullanım alanı olup, çocukların birlikte zaman geçirecekleri Şekilde ev ortamına uygun olarak düzenlenir.

- (2) Yemek odası çocukların bir arada yemek yiyebileceği büyüklükte ve mutfakla bağlantılı Şekilde olur.
- (3) Yemeklerin ısısı korunarak dağıtımı sağlanır, rahat ve huzurlu yemek yeme ortamı oluşturulur.

Yaşam nitesi mutfağı

Madde 66 – (1) Yaşam nitelerinde merkez mutfakta pişirilen yemeklerin dağıtımının yapıldığı mutfak bulunur.

- (2) Mutfak duvarları ve zemini yıkamaya ve dezenfeksiyona uygun malzemeler ile kaplanır.
- (3) Mutfak ile yemek salonu arasında servis penceresi bulunur.
- (4) Mutfağın düzenli ve temiz olması sağlanır; haşerelere karşı belirli zamanlarda ilaçlama yapılır.
- (5) Kazalara karşı gerekli emniyet tedbirleri alınır.

Ütü odası ve çamaşırhane

Madde 67 – (1) Yaşam ünitelerinde çocukların kendi çamaşırını yıkayabilecekleri, kurutabilecekleri ve ütüleyebilecekleri mekânlar oluşturulur.

- (2) Ütü odası ve çamaşırhanenin taban ve duvarları yıkamaya ve dezenfeksiyona uygun şekilde düzenlenir.
- (3) Ütü odası ve çamaşırhanede kazalara karşı gerekli önlemler alınır.

Banyo

Madde 68 – (1) Merkezin her bir yaşam ünitesinde yeterli sayıda banyo bulunur.

- (2) Banyonun taban ve duvarları yıkamaya ve dezenfeksiyona uygun şekilde olur.
- (3) Banyoda bulunan cam ve aynalar kırılmayan malzemeden yapılır.
- (4) Banyoda kullanılan duş başlıkları tavana gömülü olur ve duş kabinleri kırılmayan malzemeden olur.

Satın alma, ambar, ayniyat ve depolama

Madde 69 – (1) Merkez için gerekli tüketim maddeleri, yiyecek, yakacak, temizlik ve benzeri malzeme, demirbaş, döşeme ve gerekli cihazların satın alınması, muayenesi ve tesellümü, ayniyat, ambar ve depolama ve sarf işleri ile her çeşit onarım ve diğer bütün mali iş ve işlemler, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yürütülür.

Güvenlik ve kontrol birimi

Madde 70 – (1) Çocukları dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korumak amacıyla merkezin kontrol ve güvenliğini destekleyici önlemler alınır.

- (2) Merkeze giriş ve çıkışların kontrol edilebileceği bir alanda güvenlik ve kontrol birimi oluşturulur.

Spor alanı

Madde 71 – (1) Merkezde çocukların bir arada spor yapabileceği kapalı veya açık hava spor alanı bulunur.

Bahçe

Madde 72 – (1) Merkezin bahçesi çocukların basketbol, futbol ve voleybol gibi sportif etkinlikleri yapabilecekleri spor alanları ile açık hava spor aletlerine uygun şekilde düzenlenir.

- (2) Merkezde hobi bahçesi, sera alanları ile evcil ve diğer hayvanlar için barınaklar bulunur.
- (3) Bahçe içerisinde pergolalı oturma ve rekreasyon alanları düzenlenir.

ONUNCU BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İlaçlama

Madde 73 – (1) Merkezdeki bölümler haşerelere karşı düzenli olarak, çocuk ve yiyeceklere zarar vermeyecek biçimde ilaçlanır.

Standart formlar

Madde 74 – (1) Merkezde, esasları Genel Müdürlük tarafından geliştirilen hizmete ilişkin standart formlar uygulanır. Merkez ve çocuklara ilişkin bilgilerin ve değişikliklerin zamanında bilişim sistemine kaydedilmesi sağlanır. Düzenli istatistiki bilgiler il müdürlüğü aracılığı ile Genel Müdürlüğe belirtilen zamanlarda gönderilir.

Mali hükümler

Madde 75 – (1) Merkezin giderleri ilgili mevzuat çerçevesinde Bakanlık tarafından gönderilen ödeneklerden karşılanır.

(2) Merkezde harcamalar, ilgili mevzuat ve Bakanlık tarafından belirlenen genel esaslara uyularak yapılır.

Alt düzenleyici işlemler

Madde 76 – (1) Bakanlık, bu Yönetmeliğin uygulanmasını sağlamak üzere her türlü alt düzenleyici işlem yapabilir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 77 – (1) 30/9/2001 tarihli ve 24539 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği ile 4/9/2009 tarihli ve 27339 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 78 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 79 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

EK-1

**Merkezden Yararlanan 11-18 Yaş Kız Çocukları İçin
Yıllık Giyim-Kuşam İstihkakları**

MALZEMENİN CİNSİ	YILLIK İSTİHKAK	AÇIKLAMA
İç çamaşırı	24 takım	Yazlık ve kışlık
Çorap	20 çift	
Gecelik-pijama	4 takım	Yazlık ve kışlık
Okul forması	2 adet	
Terlik	4 çift	
Elbise ve Etek	4 adet	Yazlık ve kışlık
Pantolon	4 adet	Yazlık ve kışlık
Bluz	4 adet	Yazlık ve kışlık
Hırka/Kazak	4 adet	
Ayakkabı	4 çift	Yazlık, kışlık, spor
Eşofman	4 takım	
Manto/Kaban	1 adet	
Pardösü/Mont	1 adet	
Eldiven	1 çift	
Atkı	1 adet	
Bere	1 adet	
Çanta	2 adet	
Mayo	1 adet	
El-yüz havlusu	2 adet	
Banyo havlusu	1 adet	
Bornoz	1 adet	
Pet (10'luk)	24 paket	Kız çocukları için

EK-2**Merkezden Yararlanan 11-18 Yaş Erkek Çocukları İçin
Yıllık Giyim-Kuşam İstihkakları**

MALZEMENİN CİNSİ	YILLIK İSTİHKAK	AÇIKLAMA
İ amaşır	12 takım	Yazlık ve kışık
orap	20 çift	Yazlık ve kışık
Mendil (kağıt-10'luk)	52 paket	
Mendil (kumaş)	1 adet	
Pijama	4 takım	Yazlık ve kışık
Terlik	2 çift	
Pantolon	6 adet	Yazlık ve kışık
Takım elbise	2 takım	Yazlık ve kışık
Kemer	2 adet	Yazlık ve kışık
Kravat	2 adet	
Gömlek	6 adet	Yazlık ve kışık
T-shirt	6 adet	
Hırka/Kazak	2 adet	
Sveter	2 adet	
Ayakkabı	4 çift	Yazlık, kışık, spor
Eşofman	2 takım	
Mont	1 adet	
Palto	1 adet	
Eldiven	1 adet	
Atkı	1 adet	
Bere	1 adet	
Mayo	1 adet	
Traş malzemesi		İhtiyaca göre
El-yüz havlusu	2 adet	
Banyo havlusu veya bornoz	1 adet	

EK-3

**Merkezden Yararlanan 0-3 Yaş Bebekler İçin
Yıllık Giyim-Kuşam İstihkakları**

MALZEMENİN CİNSİ	YILLIK İSTİHKAK	AÇIKLAMA
Hazır bez	3500 adet	
Mama önlüğü	6 adet	
Zıbn	6 adet	
Fanila	6 adet	
Külot	12 adet	Yazlık ve kışlık
Tulum	6 adet	
Çorap	6 çift	Yazlık ve kışlık
Yelek	3 adet	
Hırka	3 adet	
Patik (ayağa uygun ve yumuşak deriden)	3 adet	
Pijama	4 adet	Yazlık ve kışlık
Ayakkabı	2 çift	Yazlık ve kışlık
Banyo havlusu	1 takım	
Anorak	1 adet	

EVLENDİRME YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi:10.7.1985, **No:** 85/9747

Dayandığı Kanunların Tarihi: 17.2,1926, **No:** 743

5.7.1939, **No:** 3686

5.5.1972, **No:** 1587

15.11.1984, **No:** 3080

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi:7.11.1985, **No:** 18921

Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5, **Cildi :** 25, **S.** 1039

İKİNCİ BÖLÜM

Temel İlkeler

Yabancıların Türkiye’de Evlenmesi

Madde 12 - (Değişik : 16/11/2006-2006/11269 K.)

Türkiye’de bir Türk vatandaşı ile bir yabancı ya da farklı uyruklu yabancı iki kişi, yetkili Türk evlendirme memuru önünde evlenebilirler. Eşlerden birinin yabancı olması halinde evlendirmeye, (...) belediye evlendirme memurlukları ile nüfus müdürleri yetkilidir.¹¹⁴

Aynı devlet vatandaşı olan iki yabancı kendi milli kanunları yetki vermiş olduğu takdirde, o devletin Türkiye’deki temsilcilikleri önünde evlenme yapabilecekleri gibi yetkili Türk makamları önünde de evlenebilirler.

Yabancıların evlenme isteklerine dair müracaatları evlendirme memurluğunca kabul edilir ve bu Yönetmeliğin Türk vatandaşlarının evlenmeleri hakkındaki esas ve usul hükümleri yabancılar için de uygulanır.

Evlenme ehliyet belgesinin tarafların uyuşu bulunduğu devlet makamlarından bizzat temin edilmesi esastır. Bunun mümkün olmaması halinde bu belge evlendirme memurları tarafından Genel Müdürlük aracılığı ile de istenebilir.

Evlenme ehliyet belgesi düzenlenmesi¹¹⁵

Madde 13 – (Değişik: 28/11/2017-2017/11079 K.)

4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamındaki yabancılardan; ikamet izni dışında Türkiye’de bulunan vatansız, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsünde bulunanlar ve uluslararası koruma başvuru sahip-

¹¹⁴ 29/12/2014 tarihli ve 2014/7126 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 8’inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “il ve ilçe” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır

¹¹⁵ Bu madde başlığı “Vatansız veya Vatandaşlık Durumu Muntazam Olmayanların Evlenmesi” iken, 28/11/2017 tarihli ve 2017/11079 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının eki Yönetmeliğin 4’üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

leri ile geçici koruma kapsamına alınan yabancıların müracaatları evlendirme memurları tarafından kabul edilir.

Bunların evlenme manilerinin bulunup bulunmadığı il göç idaresi müdürlüklerince tutulan dosyalarındaki bilgi ve belgelere göre il göç idaresi müdürlüklerince tespit edilerek evlenme ehliyet belgesi düzenlenir.

İl göç idaresi müdürlüklerince düzenlenen evlenme ehliyet belgelerine göre yapılan evliliklere ilişkin evlenme bildirimini il göç idaresi müdürlüğüne yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Evlenmede Usul ve Evlenmenin Yapılması¹¹⁶

Müracaat

Madde 16 – (Değişik birinci fıkra: 28/7/2003 – 2003/5996 K.)

Birbirleriyle evlenecek kadın ve erkeğin, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte müracaat etmeleri esastır.

(Mülga ikinci fıkra : 29/12/2014-2014/7126 K.)

(Ek fıkra : 16/11/2006-2006/11269 K.) Yerleşim yeri köy (...) olan ve yabancı uyruklu kişilerle evlenecek Türk vatandaşları, yerleşim yerlerinin (...) belediye evlendirme memurluklarına ya da o yerin (...) nüfus müdürlüğüne müracaat edebilirler.¹¹⁷

(Mülga dördüncü fıkra : 29/12/2014-2014/7126 K.)

Evlenme Dosyalarında Bulunacak Belgeler

Madde 20 - (Değişik : 16/11/2006-2006/11269 K.)

Evlenme dosyasına aşağıdaki belgeler konulur:

- (Değişik : 29/12/2014-2014/7126 K.) Beyanname (İzin belgesi talebinde evlenme izin belgesi iki örnek olarak düzenlenir.)
- (Mülga: 29/12/2014-2014/7126 K.)
- Resmî veya özel sağlık kurum ve kuruluşlarından alınacak sağlık raporu/ resmi sağlık kurulu raporu.
- Rıza belgesi.
- Vesikalık fotoğraf.
- Nüfus kayıt örneği veya evlenme ehliyet belgesi.

Sağlık raporu alınmaması durumunda evlenme yapılamaz. Sağlık raporuyla ilgili usul ve esaslar, sağlık alanındaki değişen ve gelişen şartlar da dikkate alınmak suretiyle Sağlık Bakanlığınca yayımlanacak genelgeyle belirlenir.

¹¹⁶ Bu bölümün başlığı “Evlenme Akdinde Usul ve Akdin Yapılması” iken, 29/12/2014 tarihli ve 2014/7126 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 7’nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

¹¹⁷ 29/12/2014 tarihli ve 2014/7126 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 8’inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “ya da belde”, “bağlı bulunduğu il veya ilçe” ve “ilçe” ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır

Akil hastalarının evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla belgelendirilir.

(Değişik:29/12/2014-2014/7126 K.) Yaşlarının küçüklüğü veya kısıtlama sebebiyle evlenmeleri ana, baba veya vasinin rızası ya da hakimın iznine bağlı olanlar, müracaat sırasında beyannameye bunların rızalarını gösterir belgeyi ya da hakimın izin belgesini eklemek zorundadır. Rıza belgeleri ana, baba veya vasi tarafından bizzat evlendirme memurunun huzurunda imzalanarak imza tasdiki evlendirme memuru tarafından yapılabileceği gibi, rıza gösteren şahısların imzalarının yetkili merciler tarafından tasdik edilmiş olması şartı ile rıza belgeleri imzalı olarak da sunulabilir. Ana ve babadan birinin ölmüş olması halinde sağ olan veya boşanma halinde velayet verilmiş olan tarafın imzası yeterlidir. Rıza belgesi vasi tarafından imza edildiği takdirde vasi tayinine dair mahkeme kararı istenir ve dosyaya eklenir.

(Değişik: 29/12/2014-2014/7126 K.) Fotoğrafın, renkli ve ön cepheden baş açık, sivil giysilerle çekilmiş olması ve kişinin son halini göstermesi bakımından son altı ay içerisinde çekilmiş olması gerekir. Kadınların alın, çene ve yüzleri açık olmak şartıyla başörtülü fotoğrafları da kabul edilir.

Nüfus idarelerince aile kütük kayıtlarına dayanılarak düzenlenen ve kişinin tam künyesi ile nüfus açısından evlenmesine engel bir halinin bulunup bulunmadığını gösteren nüfus kayıt örnekleri evlenme ehliyet belgesi olarak kabul edilir. Evlendirme memuru, müracaat eden her Türk vatandaşından nüfus kayıt örneğini veya evlenme ehliyet belgesini ister ve dosyaya ekler; Kimlik Paylaşımı Sistemini kullanan evlendirme memurlukları nüfus kayıt örneğini veya evlenme ehliyet belgesini sistem üzerinden temin eder. Sadece nüfus cüzdanına göre evlenme yapılamaz.¹¹⁸

Yabancılar için, yetkili merkezi makamlarca veya o devletin yerel temsilcilikleri tarafından kişinin adını, soyadını, ana ve baba adı ile doğum tarihini ve evlenmesine engel halinin bulunup bulunmadığını gösterir şekilde düzenlenerek verilmiş ve usulüne göre tasdik edilmiş olan belge, evlenme ehliyet belgesi kabul edilir.

Evlendirme memurluğunca belgelerin doğruluğundan şüphe edilmesi halinde, Bakanlık aracılığı ve Dışişleri Bakanlığı kanalı ile ilgili devletin temsilciğine gönderilmek suretiyle doğruluğu tevsik ettirilebilir.

(Değişik dokuzuncu fıkra: 28/11/2017-2017/11079 K.) Bu Yönetmeliğin 13'üncü maddesi kapsamında düzenlenen evlenme ehliyet belgelerinin, yabancıнын kimlik bilgilerini içerir ve kayıttaki bilgi ve belgelere göre evlenmesine engel bir halinin olup olmadığını belirler şekilde düzenlenmiş olması gerekir.

Evlenme ehliyet belgelerinin asılları evlenme dosyasında saklanır.

(Değişik: 29/12/2014-2014/7126 K.) Yabancıların, beyannameye beyan ettikleri adres esas alınır. Adrese ilişkin başka bir belge istenmez.

Fahri konsolosluklarca düzenlenen belgelere dayanılarak işlem tesis edilmez.

118 29/12/2014 tarihli ve 2014/7126 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Yönetmeliğin 2'nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "nüfus kayıt örneği ister ve dosyaya ekler" ibaresi "nüfus kayıt örneğini veya evlenme ehliyet belgesini ister ve dosyaya ekler; Kimlik Paylaşımı Sistemini kullanan evlendirme memurlukları nüfus kayıt örneğini veya evlenme ehliyet belgesini sistem üzerinden temin eder" şeklinde değiştirilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

Evlenme Töreni

Evlenmede Aleniyet, Usul ve Şekil

Madde 27 - (Değişik birinci fıkrası : 16/11/2006-2006/11269 K.) Evlenme, evlendirmeye yetkili bir görevli önünde en az iki tanıkla birlikte ve bizzat tarafların huzuru ile aleni olarak yapılır.

Davetli bulunmaması, evlenmenin aleni yapılmadığı manasına gelmez.

Vekaletle evlenme yapılamaz.

Evlendirme memuru önceden tesbit edilen yer ve zamanda tarafların ve şahitlerin önünde kadın ve erkekten her birine ayrı ayrı olmak üzere birbirleriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Her birinin müsbet cevap vermesi ve bu cevapların iki şahit tarafından da duyulduğunun doğrulanması üzerine, evlenmenin kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu yüksek sesle açıkladıktan sonra evlenme kütüğünü taraflara ve şahitlere imza ettirir ve kendisi de tarih ve saat koyarak imzalar.

(Değişik beşinci fıkrası: 16/11/2006-2006/11269 K.) Sağır ve dilsizler işaretlerle cevap verebilirler. Evlendirme memuru lüzum görürse, işaretlerden anlayan bir kişinin aracılığını daha önceden isteyebilir. Bu durumda taraflar aracı bulundurmamak zorundadırlar. Sağır ve dilsizler okuma yazma biliyorlarsa, beyanları yazılı olarak kabul edilir.

Yabancılar Türkçe bilmedikleri takdirde, evlendirme memuru, Türk devletince tanınmış devletlerin birinci resmi dili olması kaydıyla bu dili bilen tercüman kullanabilir. Taraflarca bu tercüman daha önceden tören yerinde bulundurulur.

Evlenmelerde Yabancı Uyruklular İçin Yapılacak İşlem

Madde 34 - Yetkili Türk makamları önünde evlenen yabancı uyruklu kadın ve erkeğe bir aile cüzdanı ve ayrıca istekleri üzerine çok dilli evlenme belgesi düzenlenerek verilir.

Bu yabancılar, Uluslararası Kişisel Hal Komisyonu Üyesi bir devletin vatandaşı iseler, bu evlilik, 1958 tarihinde İstanbul'da imza edilen 3 numaralı Uluslararası Bilgi Teatisi Hakkında Sözleşme gereğince, gerekli kart doldurularak yabancıнын doğum yeri nüfus idaresine gönderilir.

Evlenenlerden birinin yabancı olması halinde de yukardaki fıkraya göre işlem yapılır.

(Mülga dördüncü fıkrası: 28/11/2017-2017/11079 K.)

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı: 40004962-010.07.01-E.88237
13/10/2015

Konu: Mülteciler ve Geçici Koruma Altına Alınanların Evlenme ve Çocuklarının Tanınması

Türkiye’de mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsünde bulunanlar ve geçici koruma altına alınanların evlendirme işlemleri ile çocuklarının tanınmasına yönelik işlemlerde tereddütlerin giderilmesi amacıyla aşağıdaki açıklamanın yapılması uygun görülmüştür.

07.11.1985 tarihli ve 18921 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Evlendirme Yönetmeliğinin 13’üncü maddesinde “Vatansız veya mültecilerle, vatandaşlık durumu muntazam olmayan yabancıların müracaatları evlendirme memurları tarafından kabul edilir. Bunların evlenme manilerinin bulunup bulunmadığı, Türkiye’de nüfus kaydı tutuluyorsa Genel Müdürlükten verilecek evlenme ehliyet belgesi ile, henüz nüfus kaydı tesis edilmemiş ise emniyet makamlarınca tutulan dosyalardaki bilgilere göre bu makamlarca verilecek belge ile tespit edilir.” düzenlemesi yer almıştır.

5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 4’üncü maddesinde “(1) Bu Kanun hükümleri uyarınca yetkili olan hukukun vatandaşlık esasına göre tayin edildiği hâllerde, bu Kanunda aksi öngörülmedikçe a) Vatansızlar ve mülteciler hakkında yerleşim yeri, bulunmadığı hâllerde mutad mesken, o da yok ise dava tarihinde bulunduğu ülke hukuku, ... uygulanır.” 7’nci maddesinde “Hukukî işlemler, yapıldıkları ülke hukukunun veya o hukukî işlemin esas hakkında yetkili olan hukukun maddî hukuk hükümlerinin öngördüğü şekle uygun olarak yapılabilir.” 13’üncü maddesinde “(1) Evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki millî hukukuna tâbidir. (2) Evliliğin şekline yapıldığı ülke hukuku uygulanır. (3) Evliliğin genel hükümleri, eşlerin müşterek millî hukukuna tâbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hâlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.” hükümleri yer almaktadır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 61, 62, 63 ve 91’inci maddelerine göre mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsünde bulunanlar ve geçici koruma altına alınanların Evlendirme Yönetmeliğinin 13’üncü maddesi kapsamında, İl Göç İdaresi Müdürlüğüne kişinin kimlik bilgileri ile medeni halini gösterir şekilde düzenlenmiş ve onaylanmış belge temin edilmedikçe evlenmeleri yapılmayacaktır.

Ayrıca, 13.02.2014 tarihli ve 15464 sayılı talimatımız eki “Nüfus ve Evlendirme Mevzuatının Uygulanmasına İlişkin Açıklamanın” 16.2’nci maddesinde yer aldığı gibi bu belgelerde medeni hali dışında kişinin “evlenmesinde sakınca bulunmadığı” anlamına gelen “evlilik kaydı yoktur”, “evlenmemiştir”, “evlilik kaydına rastlanmamıştır”, “hiç evlenmemiştir” ibareleri de aranmayacaktır.

Evlenme ehliyetinin tespiti ve ileride ortaya çıkabilecek hukuki sorunların bertaraf edilebilmesi bakımından evlenecek kişilerin tereddütte mahal bırakmayacak şekilde kimlik tespitinin yapılması önemlidir.

Bu bakımından evlendirme memurluğuna müracaat sırasında İl Göç İdaresi Müdürlü-

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Mülteciler ve Geçici Koruma Altına Alınanların Evlenme ve Çocukların Tanınması" Konulu Yazısı

öünce kişinin kimlik bilgileri ile medeni halini belirtir şekilde düzenlenmiş ve onaylanmış belge dışında evlenecek kişinin pasaport ibraz etmesi, pasaportunun bulunmaması halinde pasaport yerine geçen seyahat belgesi veya 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre verilen vatansız kişi kimlik belgesi, uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi, geçici koruma kimlik belgesi gibi kişiyi tanıtıcı resimli ve onaylı bir kimlik belgesini ibraz etmesi de gerekmektedir.

Diğer taraftan, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 285'inci maddesinde yer alan "... Başka bir erkek ile soy bağı bulunan çocuk, bu bağ geçersiz kılınmadıkça tanınamaz." hükmü uyarınca Türk vatandaşı erkeklerin 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 61, 62, 63 ve 91'inci maddeleri kapsamındaki mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsünde bulunan veya geçici koruma altına alınan kadınlardan evlilik dışı dünyaya gelen çocukların tanıma yoluyla Türk vatandaşı baba hanesine tescil edilebilmesi için İl Göç İdaresi Müdürlüğünce düzenlenecek kadının kimlik bilgileri ile medeni halini belirtir şekilde düzenlenmiş ve onaylanmış belgenin ibraz edilmesi gerekmektedir.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 61, 62, 63 ve 91'inci maddelerine göre mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsünde bulunan veya geçici koruma altına alınanların evlenme ehliyeti şartları ile evlenme engelleri ve çocuklarının tanıma yoluyla babaları ile soy bağı kurulması konularında Türk hukuku esas alınacaktır. Medeni durumu boşanmış veya dul olan kadınların evlenmelerinde Türk hukukuna göre 300 günlük bekleme süresi geçmedikçe veya bu süre hâkim tarafından kaldırılmadıkça evlenme yapılmayacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğinin bu yolda işlem yapılmasını arz ve rica ederim.

Dr.Ahmet SARICAN

Bakan a.

Genel Müdür

DAĞITIM:

Gereği:

Bilgi:

81 İl Valiliğine
Başkanlığına

Dışişleri Bakanlığına

(Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğü)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne

Mülkiye Teftiş Kurulu

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı: 40004962-010.07.01-63254
09/05/2019

Konu: Suriye Uyruklu Kişiler İle Evlenme

DOSYA

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 24'üncü maddesi uyarınca yurt dışında yabancı yetkili makamlar önünde Türk vatandaşlarının yaptığı evlenmeler, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine uygun olmak ve butlanla batıl olmayı gerektiren bir sebep bulunmamak kaydıyla geçerli kabul edilmektedir. Yabancı makamlar önünde yapılan evlenmeler, yabancı makamlardan alınan evlenme belgesinin usulüne uygun onay ve tasdik işlemleri yapılarak Türkçe çevirileri ile birlikte ibraz edilmek suretiyle, nüfus müdürlüklerince aile kütüklerine tescil edilmektedir.

Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki şartlar nedeniyle, Şam Büyükelçiliğimiz ve Halep Başkonsolosluğumuzun faaliyetleri geçici olarak askıya alındığından, Suriye makamları nezdinde gerçekleştirilen adli, idari ve hukuki işlemlerin doğruluğu teyit edilememektedir.

Bu kapsamda, Bakanlık Makamının 30/4/2019 tarihli Onayına dayanılarak "Suriye Arap Cumhuriyeti Makamlarınca Düzenlenen Evlenme Onayına İlişkin Belgelerin Doğruluğunun Tespiti ile Aile Kütüklerine Tescilinde Uygulanacak Esaslar (EK-1)" ve "Evlenme Olayının Tesciline İlişkin Başvuru Formu (EK-2)" düzenlenmiş olup, Suriye makamlarınca düzenlenen evlenme belgelerinin Türk vatandaşı eşin aile kütüğüne tescilinde uygulanacak esaslara ilişkin ekte gönderilen "Açıklama" doğrultusunda işlem yapılması hususunda azami özen gösterilmesini rica ederim.

H. Engin SARIİBRAHİM

Bakan a.

Genel Müdür

Ek:

- 1- Uygulanacak Esaslar (1 Adet – 2 Sayfa)
- 2- Evlenme Başvuru Formu (1 Adet -2 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

81 İl Valiliğine
Başkanlığına

Bilgi:

Mülkiye Teftiş Kurulu

Suriye Arap Cumhuriyeti Makamlarınca Düzenlenen Evlenme Olayına İlişkin Belgelerin Doğruluğunun Tespiti İle Aile Kütüklerine Tescilinde Uygulanacak Esaslar

1. Başvuru Usulü ve İstenecek Belgeler

Evlenmenin tesciline ilişkin başvurular bizzat yapılır. Başvuru sırasında aşağıda belirtilen belgelerin ibraz edilmesi zorunludur:

- 1.1. Evlenme olayının tesciline ilişkin başvuru formu.
- 1.2. Eşlere ait birer adet biyometrik fotoğraf.
- 1.3. Evlenme olayına ait usulüne uygun bir şekilde onaylı, Suriye makamlarca düzenlenen belgenin aslı ile birlikte Türkçeye tercüme edilmiş tasdikli örneği.
- 1.4. Suriye vatandaşı kişiye ait Doğum Belgesi, Pasaport, Sürücü Belgesi vb. belgelerden birinin noter tarafından Türkçeye tercüme tasdikli bir örneği.
- 1.5. Geçici Koruma Kimlik Belgesi veya İkamet İzin Belgesi, yabancılar kütüğünden alınacak nüfus kayıt örneği.
- 1.6. Türk vatandaşlarına ait kimliğini gösteren Nüfus Cüzdanı / Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı, Pasaport, Sürücü Belgesinden biri.
- 1.7. Türk vatandaşı eşin Suriye vatandaşı kimliği ile evlenmesi halinde diğer devlet vatandaşlığını kazandığı tarih ve tüm kimlik bilgilerini gösteren belge.

2. İlçe Nüfus Müdürü Tarafından Bizzat Yapılacak İşlemler

İlçe Nüfus Müdürünce,

- 2.1. Suriye makamlarca düzenlenmiş olan belgelerin; yetkili makamlarca düzenlenip düzenlenmediği, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 167'nci maddesi uyarınca, usulüne uygun olarak yetkili makamlarca onaylanıp onaylanmadığı ve tercüme edilip edilmediği incelenir.
- 2.2. İbraz edilen belgelerde adı geçen kişi/kişiler ile başvuran kişi/kişilerin aynı kişi olup olmadığının tespitine yönelik kimlik kontrolü (Nüfus Cüzdanı/Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı, Pasaport, Sürücü Belgesi vb.) yapılır.
- 2.3. Türk vatandaşı Suriye vatandaşı kimliği ile evlenmiş ise nüfus kaydında 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 44'üncü maddesi uyarınca çok vatandaşlığının bulunduğuna dair açıklama bulunup bulunmadığı kontrol edilir.
- 2.4. Yapılan kontrol sonucunda; Türk vatandaşı olan kişinin kaydının uzun süre işlem görmediği, kaydında nüfus cüzdanı/Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı bilgisi ve adres bilgisinin bulunmadığının anlaşılması ve nüfus kütüğündeki kayıtlı kişi ile başvuruda bulunan kişinin aynı kişi olduğunun tespit edilmemesi ve ilgilinin aynı kişi olduğuna dair kimliğini ispat edememesi halinde, bu yolda Mülki İdare amirinin emriyle kolluk kuvvetlerince etraflıca araştırma yapılır.
- 2.5. Yapılan inceleme ve araştırma sonucunda;
 - 2.5.1. İbraz edilen belgelerin ve beyanın doğruluğunun anlaşılması halinde; evlenme olayının tesciline ilişkin başvuru formunun uygun bir alanına "Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 167'nci maddesi uyarınca, yapılan inceleme/araştırma sonucunda belgelerin usulüne uygun düzenlendiği

ve beyanların doğruluğu anlaşıldığından, evlenme olayının aile kütüklerine tescil edilmesi uygundur.” şerhi düşülererek, başvuru evrakları tescili için ilgili personele havale edilir ve evlenmenin nüfus kayıtlarına tescil edilmesi sağlanır.

2.5.2. İbraz edilen belgelerin ve beyanın gerçeğe aykırı olduğunun anlaşılması halinde durum Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirilir.

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Mülteciler ve Geçici Koruma Altına Alınanların Evlenme ve Çocukların Tanınması" Konulu Yazısı

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	EVLENME TESCİL BAŞVURU FORMU	İLÇE KODU	
		YILI	
		SIRA NO	

..... KAYMAKAMLIĞINA

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 24'üncü maddesine göre Suriye Arap Cumhuriyeti makamları önünde Türk/Yabancı Kimliğimle yapmış bulunduğum evlenmenin nüfus kayıtlarına tescilini arz ederim. .../.../...

Adı/Soyadı

İmza

EVLENME TESCİLİNİ TALEP EDEN TÜRK VATANDAŞI KİŞİYE AİT BİLGİLER			
T.C. Kimlik No			
Adı			
Soyadı			
Anne Adı			
Baba Adı			
Doğum Yeri			
Doğum Tarihi			
Cinsiyeti			
Evlenme Tarihi / Yeri			
Türk vatandaşlığından başka bir devlet vatandaşlığınız var mı?	Evet	Hayır	Türk vatandaşlığından başka bir devlet vatandaşı iseniz Ülke adı
İLETİŞİM BİLGİLERİ			
Telefon	(0)	e-Posta Adresi	
Yerleşim Yeri Adresi			

EVLENME TESCİLİNİ TALEP EDEN YABANCI KİŞİYE AİT BİLGİLER			
Yabancı Kimlik No / Pasaport No		Fotoğraf	
Uyruğu			
Adı			
Soyadı			
Anne Adı			
Baba Adı			
Doğum Yeri (Şehir ve lke)			
Doğum Tarihi			
Cinsiyeti			
İLETİŞİM BİLGİLERİ			
Telefon	(0)	e-Posta Adresi	
Yerleşim Yeri Adresi			

BAŞVURU SAHİBİ TARAFINDAN İBRAZ EDİLMESİ GEREKEN BELGELER

- Evlenme olayının tesciline ilişkin başvuru formu,
- Eşlere ait birer adet biyometrik fotoğraf,
- Suriye makamlarınca düzenlenen evlenme olayına ilişkin belgenin aslı ile birlikte Türkçeye tercüme edilmiş tasdikli belge örneği,
- Suriye vatandaşı kişiye ait Doğum Belgesi, Pasaport, Sürücü Belgesi vb. belgelerden birinin Türkçeye tercüme tasdikli bir örneği,
- Türk vatandaşlarına ait kimliğini gösteren Nüfus Cüzdanı / Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı, Pasaport,
- Türk Vatandaşlığı dışında başka bir ülke vatandaşlığı var ise buna ilişkin belge.

FORMUN DOLDURULMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Formun elektronik ortamda, büyük harflerle, Arial fontunda ve 8 punto ile doldurulması esastır. Elektronik ortamda doldurulmasının mümkün olmadığı durumlarda tükenmez veya dolma kalem ile doldurulur.
- Birden fazla ad ve soyad bulunması halinde herhangi bir kısaltma yapılmaz.
- Kimlik bilgileri, usulüne göre onaylanmış kimlik belgelerinin Türkçe tercümelerine uygun şekilde doldurulur.
- Formun doldurulmasında herhangi bir alan yeterli gelmez ise ikinci form kullanılır ve sadece o alan ilave olarak doldurulup imzalanır.

DİKKAT!

- Bilgilerin eksik olması, okunamaması ya da imzasız olması halinde form işleme alınmaz.
- Yalan beyanda bulunulduğunun sonradan tespit edilmesi halinde Evlenme Bildirimi işleme konulmaz. Beyanda bulunan hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.
- Evlenme tarihinden sonra doğan çocuklar var ise birlikte müracaat edilir ve çocuklar için 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 24'üncü maddesinde belirtilen belgeler başvuru evraklarına eklenir.
- Evlenme işlemleri sırasında sahte belge kullanan kişi, Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesi uyarınca iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun Numarası: 6284

Kabul Tarihi: 8/3/2012

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 20/3/2012 **Sayı:** 28239

Yayımlandığı Düstur: Tertip:5 **Cilt:** 52

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

Madde 3 - (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

- Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
 - Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
 - Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
 - Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.
 - Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.
- (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

Madde 4 - (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- İşyerinin değiştirilmesi.

- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

Madde 5 - (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
 - b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
 - c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
 - ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.
 - d) Gereklî görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
 - e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
 - f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
 - g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
 - ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
 - h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
 - ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.
- (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.
- (3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721

sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

- (4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler

Madde 6 - (1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

- a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,
- b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine, ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

İhbar

Madde 7 - (1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

Madde 8 - (1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

- (2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.
- (3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.
- (4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.
- (5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır.
- (6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgi-

leri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır.

- (7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

İtiraz

Madde 9 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

- (2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.
- (3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması

Madde 10 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

- (2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.
- (3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.
- (4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.
- (5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.
- (6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülki amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.
- (7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Kolluk görevleri

Madde 11 - (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

Teknik yöntemlerle takip

Madde 12 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Tedbir kararlarına aykırılık

Madde 13 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

Madde 14 - (1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Destek hizmetleri

Madde 15 - (1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

- a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

- b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.
 - c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.
 - ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.
 - d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.
 - e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.
- (2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:
- a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.
 - b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.
 - c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.
 - ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.
 - d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.
 - e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.
 - f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.
- (3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:
- a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.
 - b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.
 - c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;
 - 1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,
 - 2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

- 3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.
- 4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Geçici maddi yardım yapılması

Madde 17 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrafta belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

- (2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.
- (3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit hâlinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Nafaka

Madde 18 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

- (2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Sağlık giderleri

Madde 19 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60'ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

- (2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı

zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA İLİŞKİN UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 18.01.2013

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 28532

İKİNCİ BÖLÜM

İhbar ve Şikâyet

İhbar ve şikâyet

Madde 4 - (1) Kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır.

- (2) Şiddet mağduru, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir.
- (3) Şikâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.
- (4) Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir.
- (5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

Yapılacak işlemler

Madde 5 - (1) Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bilgi verir.

- (2) Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve şikâyet üzerine evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir.
- (3) Mülki amire yapılan ihbar veya şikâyet üzerine Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Ayrıca mülki amir olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.
- (4) Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ŞÖNİM'e bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararları

Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

Madde 6 - (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere delil veya belge aranmaksızın mülki amir tarafından ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da resen karar verilebilir:

- Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,
- Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,
- Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Barınma yerinin sağlanması

Madde 7 - (1) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde; barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise mülki amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılır.

- Korunan kişi varsa beraberindeki çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanıncaya kadar, bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılır. Barınma ve iâşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM kişinin talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesini sağlar.
- Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayati tehlikesinin bulunması halinde konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanır.
- Barınma yeri sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hallerde, kolluk tarafından kişi ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde barınma ve iâşe giderleri Bakanlık büt-

çesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı, ikinci fıkrada belirtilen şekilde sağlanır.

- (5) Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilir.
- (6) Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde kolluk refakati talep edilir.

Geçici maddi yardım yapılması

Madde 8 - (1) Korunan kişi hakkında Kanunun 17'nci maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılır.

- (2) Tedbir kararı, ilgiliye tefhim veya tebliğ edilir ve yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir.
- (3) Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.
- (4) Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz.
- (5) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Geçici maddi yardıma ilişkin ödemelerin geri alımı 42'nci maddede belirtilen esaslara göre yapılır.
- (6) Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.
- (7) Bu madde kapsamında yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden istisnadır.

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti

Madde 9 - (1) Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.

- (2) Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde 48'inci madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.
- (3) Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanır.

Geçici koruma altına alınma

Madde 10 - (1) Mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, olayın niteliği, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurularak şiddet mağdurunun hayatı tehlikesinin bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma tedbiri verilir.

- (2) Geçici koruma altına alınma tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir. Korunan kişi acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmidört saat öncesinden gideceği yere ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur.
- (3) Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir.
- (4) Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.

Kreş imkanı sağlanması

Madde 11 - (1) Çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

- (2) Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi Müdürlüğe ibraz eder. Müdürlük birinci fıkra uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.
- (3) Kreş bedelinin birinci fıkrada belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise birinci fıkrada belirtilen tutar ödenir. Bu ödemeler Müdürlük tarafından kreş yapılır.
- (4) Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suiistimalinin öğrenilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir.

Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

Madde 12 - (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine veya resen, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaksızın aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya olayın özelliğine göre mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler de dâhil olmak üzere, uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

- a) İş yerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

İşyerinin değiştirilmesi

Madde 13 - (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabî olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir.

- (2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir.
- (3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir.

Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi

Madde 14 - (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenebilir.

- (2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir.

Aile konutu şerhi

Madde 15 - (1) Hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir.

- (2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir.

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi

Madde 16 - (1) Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, hâkim tara-

findan, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilen tedbir karardır.

- (2) Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.
- (3) Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığına ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

Madde 17 - (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
 - b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
 - c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
 - ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
 - d) Gereklî görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
 - e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
 - f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
 - g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
 - ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
 - h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
 - ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.
- (2) Hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyim, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir.
 - (3) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise hâkim, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir. Tedbir nafakasının tahsiline ilişkin hususlar 43 üncü maddedeki usul ve esaslara göre yerine getirilir.

Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama

Madde 18 - (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmasına ilişkin olarak karar verilebilir.

Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi

Madde 19 - (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oldukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin karar verilebilir.

- (2) Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir.
- (3) Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir.
- (4) Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir.

Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama

Madde 20 - (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye, konuta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması

Madde 21 - (1) Hâkim tarafından daha önce verilmiş, çocukla kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına veya durumun özelliğine göre sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına ilişkin karar verilebilir.

Yakınlara, tanıdıklara ve çocuklara yaklaşmama

Madde 22 - (1) Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde, şiddet uygulayanın, şiddete uğramamış olsa bile korunan kişinin, yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Eşyalara zarar vermeme

Madde 23 - (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verilebilir.

İletişim araçlarıyla rahatsız etmeme

Madde 24 - (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir.

Silah teslimi

Madde 25 - (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilir.

Kamu görevi nedeniyle kullanılan silahın teslimi

Madde 26 - (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, silah taşımaya zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik karar verilebilir.

- (2) Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez.
- (3) Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir.

Alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanamama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi

Madde 27 - (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

- (2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir.
- (3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.
- (4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi

Madde 28 - (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurusu ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

- (2) Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur.
- (3) Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlginin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.
- (4) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.
- (5) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44'üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbirler

Madde 29 - (1) Mülkî amir tarafından alınabilecek barınma yeri sağlanmasına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir. Kolluk amiri, evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

- (2) 18, 19, 20 ve 22'nci maddelerde belirtilen ve hâkim tarafından karar altına alınabilecek önleyici tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.
- (3) Tatil günleri sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararlarının Verilmesi, Yerine Getirilmesi ve Diğer Usul İşlemleri

Tedbir kararının verilmesi

Madde 30 - (1) Tedbir kararı ilginin talebi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluktan talep edilebilir.

- (2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşılması hâlinde, resen, korunan kişinin, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine, tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine ya da aynen devam etmesine karar verilebilir.
- (3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktiremez.
- (4) Hâkim veya mülki amir tarafından resen, korunan kişi, müdürlük, ŞÖNİM veya

kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye de tebliğ edilir.

Tedbir kararının tebliği

Madde 31 - (1) Tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Bu karar, yerine getirilmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşa gönderilir.

- (2) Tedbir talebinin reddine ilişkin karar, sadece korunan kişiye tebliğ edilir.
- (3) 29'uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında alınan tedbirlerin belirtilen sürelerde yetkili merci tarafından onaylanmaması halinde tedbir kararının kalktığı korunan kişiye tebliğ edilir, ilgili kolluğa bildirilir.
- (4) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından alınan önleyici tedbir, şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir ve bu husus hakkında ŞÖNİM'e ve mahkemeye bildirimde bulunulur.
- (5) Şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsine tabi tutulmasına karar verilebileceği ihtar kararda belirtilir. Ayrıca tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde de bu ihtar yapılır.

Gizlilik

Madde 32 - (1) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

- (2) Adli işlemlerde, şiddet mağduruna ilişkin gizlilik işlemleri Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerde Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.
- (3) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılır.
- (4) Birinci fıkra hükmüne göre bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen korunan kişinin, Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur.
- (5) Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde, karar ŞÖNİM müdürü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlüklerinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir. Gizlilik şerhinde kararı veren mercinin adı, kararın tarih ve sayısı bulunur. Bu durumda korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres beyanı istenilmez. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.
- (6) Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının süresinin sona ermesini takip eden onbeşinci gün MERNİS veri tabanından silinir. Gizliliğe ilişkin tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ise nüfus müdürlüğü tarafından karar gecikmeksizin yerine getirilir.

Mülki amir tarafından verilen kararlara itiraz

Madde 33 - (1) Kanun hükümlerine göre mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Aile mahkemesinin bulunmaması halinde 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan usule göre işlem yapılır.

- (2) Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.
- (3) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Hakim tarafından verilen tedbir kararlarına ve zorlama hapsi kararına itiraz

Madde 34 - (1) Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararları ile tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

- (2) İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.
- (3) Tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.
- (4) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.
- (5) Asıl dava ile birlikte talep edilen tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak ikinci fıkrada yer alan usule göre itiraz edilebilir.
- (6) Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazda da ikinci fıkrada yer alan usule göre işlem yapılır.
- (7) Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Tedbir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi

Madde 35 - (1) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya müdürlüğe gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir.

- (2) Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından ŞÖNİM'e gecikmeksizin bildirilir.
- (3) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde ivedilikle yerine getirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez.
- (4) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan

hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir.

- (5) Önleyici tedbir kararı, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderilir ve kolluk marifeti ile uygulanması izlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gerektiğinde tedbir kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine imkân tanınır. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin;
 - a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
 - b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
 - c) Komşularının bilgisine başvurulması,
 - ç) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
 - d) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması,şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.
- (6) Tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için yapılan iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu hakkında ilgili kurum tarafından aynı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir.
- (7) Korunan kişi, korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerektiğinde gideceği yer hakkında kolluğa bilgi verir, bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir. Korunan kişi tarafından tedbir kararına uyulmaması halinde bu husus kolluk amiri tarafından bir tutanak ile tespit edilir.
- (8) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

Kolluk görevleri

Madde 36 - (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar görevli tarafından yerine getirilir.

- (2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.

Teknik yöntemlerle takip

Madde 37 - (1) Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez.

Tedbir kararlarına aykırılık

Madde 38 - (1) Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir.

- (2) Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde olduğu takdirde zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından verilir. Ancak tedbirin bağka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlal edilmesi halinde, mkerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenilir. Verilen bilgiye göre ihlal durumu değerlendirilerek karar verilir.
- (3) Zorlama hapsine karar verilebilmesi için Şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarın da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiğ olması gerekir.
- (4) Zorlama hapsine iliğkin kararlar, duruğma yapılmaksızın verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.
- (5) Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararlarına aykırı hareket eden Şiddet uygulayana, filli bir suç oluğtursa bile, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapsine tâbi tutulmasına karar verilir.
- (6) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeğ günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.
- (7) Zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, koğullu salıverilme hükümleri uygulanmaz ve adli sicil kayıtlarına iŐlenmez.

Şiddet nleme ve izleme merkezlerinin kurulması

Madde 39 - (1) Bakanlık, Şiddetin nlenmesi ile Şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile Şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü ŞÖNİM'i kurar.

KADIN KONUKEVLERİNİN AÇILMASI VE İŞLETİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 05.01.2013

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 28519

İKİNCİ KISIM

Konukevinin İşleyişi

BİRİNCİ BÖLÜM

Başvuru, Kabul ve Hizmetten Yararlananlar

Konukevine başvuru

Madde 11 - (1) Konukevine kabulünü isteyen kadınlar il müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, benzeri görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine veya kolluğa başvurabilirler.

- (2) Şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin bildirimleri ihbar kabul edilir.
- (3) Kadınların konukevine doğrudan başvuruları kabul edilemez. Konukevine kişisel olarak yapılan başvurular ŞÖNİM'e yönlendirilir.
- (4) Konukevine kabulde kadınlardan herhangi bir belge istenmez. Konukevi yönetimi, resmi kimlik belgesi olmayan kadınların kimlik belgesi edinme işlemlerine destek olur.

Konukevine kabul

Madde 12 - (1) Mülkî amir, aile mahkemesi hâkimi veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin kararı üzerine ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine veya konukevine kadın kabul edilir.

- (2) ŞÖNİM'e yapılan başvurularda, kadının yazılı talebi alınır ve yapılacak değerlendirme sonucunda barınma ihtiyacının olduğu tespit edilenler ilk kabul birimine yönlendirilir. Ancak ŞÖNİM tarafından, konukevine kabulü uygun görülen kadın ve beraberindeki çocuklar, durumun gerektirdiği hallerde kabul için aranan bilgi ve belgeler sonradan tamamlanmak üzere doğrudan konukevine gönderilebilir.
- (3) Kadınların ilk kabul birimine geçici kabulünün yapılabilmesi için gereken bilgi ve belgeler şunlardır:
 - a) Başvuru dilekçesi.
 - b) Ön görüşme formu.
 - c) Kadının konukevi kurallarına uyacağına dair taahhütname.
 - ç) Kimlik bilgisi beyanı.
- (4) ŞÖNİM'ler tarafından doğrudan konukevine kabulü yapılan veya ilk kabul biri-

minde kalanlardan konukevine yerleştirilmesi uygun görülen kadınlar ve beraberindeki çocukları, Bakanlık, belediye, il özel idaresi veya sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerine yerleştirilirler. Bu suretle yerleştirilen kadınlar, konukevleri tarafından ŞÖNİM'in bilgisi dışında, takdir yetkisi kapsamında çıkarılamazlar.

- (5) ŞÖNİM tarafından geçici kabul ile ilk kabul birimine yerleştirilen kadın ve beraberindeki çocukların, konukevine kabulü sırasında aşağıdaki belgeler tamamlanır:
 - a) Sosyal inceleme raporu.
 - b) Sosyal inceleme raporu sonucuna göre veya ŞÖNİM'in gerek gördüğü halde kadının bulaşıcı ve sürekli tıbbi bakım isteyen bir hastalığı bulunmadığı, ruh sağlığının yerinde olduğu, alkol veya madde bağımlısı olup olmadığına dair sağlık raporu.
 - c) Yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar ve müdahale plânı.
 - ç) Kadının sorunlarının çözümüne yönelik yapılan yazışmalar ile gerekli form, tutanak ve diğer belgeler.
 - d) Konukevine anneleri ile birlikte kabul edilen çocuklarla yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar.
 - e) Gerekli görüldüğü takdirde hayati tehlikesinin bulunup bulunmadığına dair kolluk tarafından hazırlanan risk değerlendirme raporları.
- (6) Konukevinde kalanların düzenli olarak kaydı tutulur ve veri tabanına işlenir.
- (7) Hakkında gizlilik kararı verilmekle beraber konukevine kabulü yapılan kadınlar için ŞÖNİM tarafından kodlu kimlik kartı hazırlanarak verilir. Bu kimlik kartı ayrılışlarında geri alınır. Kimlik kartında, ilgilinin kimlik numarası, bulunulan ilin kodu, konukevinin kodu, kadına verilecek numara, konukevine giriş tarihi ile başlamak üzere tespit edilen bilgiler bulunur ve veri tabanına işlenir. Aynı kadının farklı yerlerdeki başvurularında da kadının kendine ait kodu sabit tutulur ve kullanılmaya devam edilir.

Konukevi hizmetlerinden yararlananlar

Madde 13 - (1) Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir. Ancak;

- a) Onsekiz yaşından küçük şiddet mağduru çocuklar, sosyal çalışmacı ile çocuk gelişimci tarafından uygun görüldüğü takdirde il müdürlüğü tarafından uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.
- b) Onsekiz yaşından küçük kız çocukları anneleri ile birlikte konukevi hizmetinden yararlanabilirler.
- c) Oniki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınlar ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve iâşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir. Kiralanacak evlerde 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan belgeler aranır. Kiralanacak konutlara ilişkin kira, depozit ve diğer cari giderler konukevi bütçesinin ilgili kalemlerinden ödenir. Kadınlar ve beraberindeki çocuklar konukevi hizmetlerinden bu evde yararlandırılır. Evlerin, konukevine yakın çevreden, tercihen mobilyalı

ve her bir kişi için en az yirmi metrekare yaşam alanı olmasına, bulunduğu ilin rayiç fiyatları üzerinden kiralanmasına özen gösterilir. Konukevi bulunmayan ilçelerde de ihtiyaca göre bu bent kapsamında düzenlenen ev kiralanması yoluna gidilebilir.

- ç) İlk kabul biriminde psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen kadınlar hakkında psikiyatri uzmanından alınacak "toplumda yaşanan yerde kalabileceğine dair rapor" doğrultusunda konukevine kabulleri yapılır.
- d) Bulaşıcı veya sürekliliği tıbbi tedaviyi gerektiren ağır hastalığı olduğu tespit edilen kadınların tedaviyi kabul etmeleri durumunda ilgili mevzuatları çerçevesinde tedavileri sağlanır. Tedaviyi kabul etmemeleri durumunda, 29 uncu maddenin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince işlem yapılır.
- e) Altmış yaşından büyük şiddet görmüş kadınlar ile akıl ve ruh sağlığının bozuk olduğu gözlemlenen veya zihinsel engelli kadınlar uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.
- f) Alkol ve madde bağımlıları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşulu ile konukevine kabul edilirler.
- g) Rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlar, Bakanlıkça bu hizmet için kurulacak ve içinde hizmete uygun eğitim almış personelin istihdam edileceği ihtisaslaşmış konukevlerine yerleştirilirler.
- ğ) Öz bakımlarını kendi başlarına yapamayan kadınlar ilgili kuruluşlara yerleştirilir.
- h) Bedensel ve zihinsel engelli kadınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşlarından destek alınır.
- ı) Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlediği anlaşılan kadınlar derhal kolluk birimlerine bildirilir ve haklarında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kalış Süresi, Giriş Çıkış Saatleri

Kalış süresi

Madde 14 - (1) Konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır.

- (2) Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılır. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak, değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir.
- (3) Mülkî amir ya da aile mahkemesi hâkimi tarafından hakkında barınma tedbiri kararı verilenler kararda belirtilen süre kadar konukevi hizmetlerinden yararlandırılırlar.
- (4) Durumun özelliğine göre tedbir kararının, süresinin ya da şeklinin değiştirilmesi, değerlendirme komisyonunun tespiti ve il müdürlüğünün talebi ile ilgili merciden istenebilir.

Giriş çıkış saatleri

Madde 15 - (1) Konukevine giriş çıkış saatleri, güvenliği sağlamak amacıyla ve bölgesel koşullar ile kadının durumu dikkate alınarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile belirlenir. Konukevi hizmetlerinden faydalanan kadın yazılı bildirimde bulunmak kaydıyla en çok onbeş gün süre ile konukevinden ayrı bir yerde kalabilir. Bu süre, konukevi hizmetlerinden faydalanma süresinden mahsup edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Güvenlik Önlemleri, Ayrılma, Hizmetler ve Değerlendirme Komisyonu

İKİNCİ BÖLÜM

Konukevinde Hizmetlerin Sunulması, Yardım ve Çıkarılma

Konukevinde sunulacak hizmetler

Madde 19 - (1) Konukevi, kadın ve çocuklara doğrudan ya da ŞÖNİM aracılığıyla ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle aşağıda belirtilen alanlarda destek sunar:

- a) Güvenlik.
- b) Danışmanlık.
- c) Yönlendirme.
- ç) Psikolojik destek.
- d) Hukuki destek.
- e) Tıbbi destek.
- f) Geçici maddi yardım.
- g) İş bulma konusunda destek.
- ğ) Kreş.
- h) Mesleki eğitim kursu.
- ı) Grup çalışmaları.
- i) Çocuklar için burs.
- j) Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler.

Nöbet

Madde 20 - (1) Nöbet sistemi, konukevlerinde güvenliğin ve hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla, hizmetin özelliğine ve yedi gün yirmidört saat esasına göre müdür tarafından düzenlenir.

(2) Konukevi çalışanları düzenlenecek nöbet çizelgesi doğrultusunda gece de görev yaparlar.

Beslenme

Madde 21 - (1) Konukevindeki kadınlar ve çocuklara üç ana öğün verilir, çocuklara iki ara öğün daha verilir.

- (2) Doktor tarafından özel diyet uygulaması önerilen kadın ve çocuklara özel diyet uygulanır. İzin, hastalık ve diğer nedenlerden dolayı bir günden fazla konukevinde ayrılmış bulunanların, ayrıldıkları günlere ait istihkakları tabeladan çıkarılır.
- (3) Konukevinin yemek ihtiyacı, mamul yemek alımı yolu ile de karşılanabilir.

Çocuklar

Madde 22 - (1) Konukevi hizmetinden yararlanan çocuğun, konukevine en yakın okula, ŞÖNİM tarafından verilen kodlu kimlik kartına istinaden, gizlilik ilkesine bağlı kalınarak kesin kaydı yapılır. Çocuğun yerleşim yeri adresi olarak aksine bir hüküm bulunmaması halinde ŞÖNİM gösterilir.

- (2) Okul öncesi çocukların gelişimi ve eğitimi, konukevi tarafından okul idaresi ile işbirliği yapılarak takip edilir.

Harçlık ve yardım

Madde 23 - (1) Harçlık, ilk kabul birimi veya konukevi hizmetlerden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlara ve çocuklara, Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmemiş olması halinde sosyal inceleme raporlarına dayanılarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile Kanununun 17 nci maddesinde belirtilen orana göre ödenir.

- (2) Harçlık, konukevi tarafından hazırlanacak bordroya göre, imza karşılığında her ayın birinci günü peşin olarak ödenir. Ayın onuncu gününe kadar konukevine kabul edilen kadın ve çocuklarına tam harçlık, daha sonra kabul edilenlere ise kaldıkları gün sayısı üzerinden hesaplanacak harçlıkları ödenir. İşe yerleştirilen kadınların harçlıkları, maaşlarını alıncaya kadar kesilmez.
- (3) Bu ödemeler için ilk kabul birimi ya da konukevine kabulü yapılan kadın ve çocuk sayısının, aylık ortalaması üzerinden yapılacak hesaplama sonucunda elde edilen meblağ tutarınca konukevi müdürlüğüne avans açılır. Yapılacak ödemeler bu avans üzerinden yapılır.
- (4) Konukevinde kalan kadınların öğrenim gören çocukları ile çeşitli nedenlerle öğrenimine devam etmeyen ve ücretli olarak bir işyerinde çalışmayan çocuklarına, Bakanlığa bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında kalan çocuklara verilen miktar kadar hiçbir kesinti yapılmaksızın net harçlıkları verilir.
- (5) Harçlıklar, belediye, il özel idaresi ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı konukevlerinde kalan kadınlara ve beraberindeki çocuklara ise;
 - a) Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden,
 - b) Belediyelere ait konukevlerinde belediye bütçesinden,
 - c) İl özel idarelerine ait konukevlerinde il özel idaresi bütçesinden,
 - ç) Sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerinde ise Bakanlık bütçesinden,karşılanır.
- (6) Giyim yardımı aynı olarak yapılır. Bu yardımdan yararlanacak kadınlar ve çocuklarına verilecek giyecek eşyasının türü ve miktarı Ek-1 ve Ek-2'deki listelerde gösterilmiştir. İhtiyaca göre verilecek giyim eşyasının rengi ve biçimi ilgili konukevi tarafından belirlenerek, standart beden ölçülerine, mevsimine, çocuk yaş ve cinsiyetlerine uygun olarak satın alınır ve bir tutanakla kadınlara teslim edilir. Giyim

eşyalarının renk ve modellerinin aynı olmamasına özen gösterilir. Verilen giyecek ve aynı yardımlar kayıt altına alınır.

- (7) Konukevinde kalmakta iken, haklı bir nedene dayanması ve kadının sorunlarını çözümlenmede etkili olabileceği kanaatine varılması halinde bir başka konukevine nakledilen kadınların nakil dosyasına, kendisine verilmiş olan eşyaların türü, sayısı, miktarı ve verilen harçlığa ilişkin belgeler de eklenir.
- (8) Yapılacak ödemeler, Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden muaftır.

Tedavi ve tedavi yardımı

Madde 24 - (1) Tedavisi gereken kadının ilgili mevzuatı çerçevesinde gerekli tedavileri yaptırılır.

- (2) Konukevinde kalan kadın, hakkında koruyucu tedbir kararı verilmesi halinde, Kanunun 19 uncu maddesi gereğince muayene ve tedavi yardımından yararlandırılır. Kadınlara, tedavileri sürecinde ve sağlık raporlarının alınmasında sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanınır.

Eğitim giderleri

Madde 25 - (1) Kadınların, çalışma yaşamına katılımını desteklemek ve istihdam politikasına uygun olarak istekleri ve yeteneklerine göre meslek edinmelerini sağlamak için gerekli olan eğitim giderleri Bakanlık bütçesinden konukevine aktarılacak ödenekten karşılanır.

Emanete alma

Madde 26 - (1) Her konukevinde müdürün veya uygun göreceği bir çalışanın sorumluluğunda bir emanet kasası bulunur.

- (2) Konukevine kabul edilen kadınların kıymetli eşyaları, ayrıntılı emanet tutanağı hazırlanarak teslim alınır, kadının istemesi halinde ve konukevinden nakil ya da ayrılımları sırasında tutanakla teslim edilir. Tutanağın bir örneği konukevine kabul edilen kadına da verilir.

Taahhütname

Madde 27 - (1) Konukevine kabul edilen kadınlar, konukevi hizmetlerinden yararlandığı süre içerisinde uyulması gereken kuralları içeren ve Ek-3'te yer alan taahhütnamayı imzalar. Taahhütnamenin bir sureti kadına verilir.

- (2) Konukevinin girişinde yararlanıcıların uyması gereken kurallar açıkça yazılarak ilân edilir.

Konukevinden ayrılma

Madde 28 - (1) Konukevinde kalan kadın ve varsa beraberindeki çocukları aşağıdaki hallerde konukevinden ayrılır:

- a) Kendi talebi.

- b) Konukevinde kalma süresinin sona ermesi.
 - c) Kanun gereğince barınma tedbirine karar verilen kadının kararda belirtilen sürenin sona ermesinden önce konukevinden ayrılmak istemesi halinde, kararı veren mercie kararın kaldırılmasına dair başvurusu.
 - ç) Güvenlik ya da başka bir gerekçeyle aynı ildeki veya il dışındaki başka bir konukevine yönlendirilmesi veya nakledilmesinin uygun görülmesi.
- (2) Ayrılan kadınlar hakkında konukevi sonrasında, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve sosyal inceleme raporuna istinaden ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde altı ay süre ile 13'üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca hizmet verilebilir.
 - (3) Kadının ayrılma nedenini içeren bir tutanak hazırlanarak arşivlenir.
 - (4) Konukevinden ayrılan kadın, ihtiyaç duyması ve uygun görülmesi halinde birden çok defa konukevine kabul edilebilir.

Çıkarılma

Madde 29 - (1) Konukevine kabul edilen kadınlar ve beraberindeki çocukları aşağıdaki hallerde değerlendirme komisyonunun kararı ve ŞÖNİM'in onayı ile konukevinden çıkarılır:

- a) Yönetmelikte belirtilen konukevi kurallarına uymaması.
 - b) Konukevine kabul koşullarını taşımadığının tespit edilmesi.
 - c) 13'üncü maddenin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca tedaviyi kabul etmemesi.
- (2) Kadınların birinci fıkranın (a) bendine göre çıkarılabilmesi için daha önce, Yönetmelik kapsamında belirtilen kurallara uymadığı için bir kez uyarılması ve buna rağmen olumsuz tutum ve davranışlarını sürdürdüğüne dair sosyal inceleme raporu düzenlenmesi gerekir. İşlenen fiilin suç niteliğini taşıması halinde genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.
 - (3) Konukevinden çıkarılma işlemi ŞÖNİM tarafından il müdürlüğü aracılığı ile Genel Müdürlüğe bildirilir. Kadının konukevi hizmetinden tekrar yararlanabilmesi Genel Müdürlüğün iznine tabidir.
 - (4) Çıkarılma kararına karşı bir hafta içinde il müdürlüğüne itiraz edilebilir.

İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE VE MAĞDURLARIN KORUNMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 17.03.2016

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 29656

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Temel İlke

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı ve kapsamı; insan ticareti suçunun önlenmesi, insan ticaretiyle mücadele, insan hakları kapsamında Türk vatandaşı ve yabancı ayrımı gözetilmeksizin insan ticareti mağdurlarının korunması, yabancı mağdura ikamet izni verilmesi ve mağdurlara sunulacak destek hizmetlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu Yönetmelik, Türk vatandaşı veya yabancı ayrımı gözetmeksizin insan ticareti-ne konu olmuş gerçek kişileri kapsar.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 121 inci maddesine ve 30/1/2016 tarihli ve 6667 sayılı Kanunla uygun bulunan Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakan: İçişleri Bakanını,
- b) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- c) Çocuk: 18 yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- ç) Daire Başkanlığı: İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığını,
- d) Değerlendirme raporu: İnsan ticareti mağduru ikamet izninin uzatılmasına veya iptaline, destek programının sonlandırılmasına ilişkin değerlendirmeleri içeren raporu,
- e) Düşünme süresi: Mağdurun, suçun sebep olduğu olumsuz etkilerden kurtulması ve yetkililerle işbirliği yapıp yapmayacağına serbest iradesiyle karar verebilmesi için tanınan otuz günlük süreyi,
- f) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- g) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- ğ) Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı: Yabancı mağdurun tanımlama iş-

lemi sonrasında, destek programının uygulandığı sırada veya program bitiminde destek programından yararlanmak istemediğini beyan veya talep etmesi hâlinde Genel Müdürlüğün koordinasyonu dâhilinde Müdürlük tarafından kendi ülkesine veya güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesini,

- h) İkamet izni: İnsan ticareti mağduru ikamet iznini,
- ı) İl Komisyonu: İl İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonunu,
- i) İnsan ticareti: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 80'inci maddesinde yaptırıma bağlanan fiilleri,
- j) İnsan ticareti mağduru tanımlama belgesi: Uzman personel tarafından hazırlanan uzman raporuna istinaden Müdürlük tarafından düzenlenen ve onaylanan formu,
- k) Kanun: 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- l) Kolluk: Jandarma, polis, sahil güvenlik ve gümrük muhafaza görevlilerini,
- m) Komisyon: İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonunu,
- n) Mağdur: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişiyi,
- o) Mağdur destek hizmetleri: Düşünme süresinde ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen mağdur destek programı ile gönüllü ve güvenli geri dönüş programını,
- ö) Mağdur destek programı: İnsan ticareti mağduruna düşünme süresi boyunca, mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen barınma, sağlık hizmetlerinden yararlanma, eğitim-öğretim, psiko-sosyal, hukuki ve sosyal hizmetler ile iş gücü piyasasına erişim, maddi-manevi destek ve tercümanlık hizmeti sağlanması ve buna benzer hizmetleri içeren program ile yargılama sürecinde Adalet Bakanlığı ile koordineli olarak verilecek destek programını,
- p) Müdür: İl veya ilçe Göç İdaresi Müdürlerini,
- r) Müdürlük: İl veya ilçe Göç İdaresi Müdürlüklerini,
- s) Sığınmaevi: Mağdurun güvenli şekilde barındırıldığı yeri,
- ş) Tanımlama: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişinin insan ticareti mağduru olarak belirlenmesini,
- t) Ulusal eylem planı: İnsan ticaretinin önlenmesi, bu suçla mücadele ve insan ticaretinin süreçlerine ilişkin oluşturulan ve stratejileri belirleyen belgeyi,
- u) Uzman personel: İl göç uzmanı, il göç uzman yardımcısı, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog gibi alanında çalışan uzman personeli,
- ü) Uzman raporu: Uzman personelin, insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme ve yapılan mülakat sonrasında, kişi ile ilgili olarak insan ticareti mağduru olduğu veya olmadığı yönünde verilen kararı içeren raporu,
- v) Vaka yöneticisi: Uzman raporunu ve risk analizini yapan vakanın tüm süreçlerini takip eden müdürlükte görevli uzman personeli,
- y) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi, ifade eder.

Temel ilke

Madde 4 – (1) Bu Yönetmeliğın uygulanmasında; insan haklarına dayalı, toplumsal cinsiyet eşitliğı temelinde, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Önleme, Mücadele, Koordinasyon ve İşbirliğı

Komisyon

Madde 5 – (1) İnsan ticareti suçunu önleme ve bu suçla mücadeleye ilişkin politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek, eylem planı hazırlamak, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla Kanunun 117'nci maddesine istinaden Komisyon oluşturulur.

- (2) Komisyon; Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceğı Müsteşar yardımcısının başkanlığında Yargıtay Başkanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcisi, Adalet, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliğı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Milli Eğitim, Kültür ve Turizm, Dışişleri, Sağlık, Gümrük ve Ticaret Bakanlıkları ile Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türkiye Barolar Birliğinin üst düzey temsilcileri ve Genel Müdürlük temsilcilerinden oluşur.
- (3) Komisyon toplantılarına, ilgili diğere bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimlerinin temsilcileri ile konuyla ilgili akademisyenler, uzmanlar ve sivil toplum kuruluşları çağrılabilir. Uluslararası veya hükümetler arası kuruluş temsilcileri de gözlemci olarak davet edilebilir.
- (4) Komisyon, insan ticaretiyle mücadele ulusal koordinatörlük görevini de yerine getirir ve başkanı ulusal koordinatördür.
- (5) Komisyon alt çalışma grupları oluşturmaya yetkilidir.
- (6) Komisyon, insan ticareti konusunda yıllık olarak durum analizi yapmak amacıyla uzman görevlendirebilir veya akademisyen görevlendirilmesini yetkili kurum ve kuruluşlardan talep edebilir.

Toplantı ve gündem

Madde 6 – (1) Komisyon, şubat ayında olağan olarak toplanır. Komisyon, gerekli görüldüğü hallerde Başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Üyeler, Komisyonun olağanüstü toplanmasına ilişkin Başkana öneride bulunabilir.

- (2) Komisyon toplantıları, Genel Müdürlükte veya Komisyon Başkanının uygun göreceğı yerde yapılır ve toplantı gündemi, yeri ve zamanı üyelere yazılı olarak bildirilir.
- (3) Komisyon üyeleri gündeme alınmasını önerdikleri konuları Genel Müdürlüğe bildirirler.
- (4) Komisyon, üyelerinin salt çoğunluğuyla toplanır. Toplantıya katılanların oy çoklu-

ğuyla karar alır. Komisyon kararları toplantı esnasında yazılır ve katılanlar tarafından imzalanır.

Komisyonun görevleri

Madde 7 – (1) Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) İnsan ticaretiyle mücadele alanında politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek,
 - b) Ulusal eylem planlarına ilişkin konularda görüş ve önerilerde bulunmak,
 - c) İnsan ticaretiyle mücadelede ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyona ilişkin konuları görüşmek,
 - ç) İnsan ticareti suçunun önlenmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarca alınması gereken tedbirleri tespit etmek ve tespit edilen tedbirleri ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek,
 - d) Mağdurların korunması, barındırılması ve desteklenmesi ile ilgili önerilerde bulunmak,
 - e) İnsan ticaretine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde verilerin toplanması, karşılaştırılması, uyumlaştırılması ve analizinin yapılması konusunda koordinasyonu sağlamak,
 - f) Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yıllık raporu görüşmek,
 - g) İnsan ticaretiyle ilgili mevzuatın geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmak,
 - ğ) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında iş ve işlemlerin yürütülmesine katkı sağlamak.
- (2) Komisyonun sekretarya ve destek hizmetleri, Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilir.

Yıllık rapor

Madde 8 – (1) Genel Müdürlük; kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile yerel ya da ulusal düzeyde mağdurlara hizmet sunan diğer kuruluşlar tarafından temin edilen bilgileri ve verileri analiz ederek ülke genelinde insan ticaretinin durumu hakkında yıllık rapor düzenler.

İl Komisyonu

Madde 9 – (1) Genel Müdürlük tarafından uygun görülen illerde, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve koordinasyonu sağlamak üzere İl Komisyonu kurulur.

- (2) İl Komisyonu, ilde Valinin veya Vali Yardımcısının başkanlığında, Belediye Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdürü, İl Kültür ve Turizm Müdürü, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Emniyet Müdürü, İl Jandarma Komutanı, İl Göç İdaresi Müdürü veya temsilcileri ile varsa Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrük Muhafaza Teşkilatı ve İldeki Baro temsilcisinden oluşur.

- (3) İl Komisyonu toplantılarına ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluş temsilcileri davet edilebilir.
- (4) İl Komisyonlarının görev ve çalışmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.
- (5) İl Komisyonunun sekreteryaya ve destek hizmetleri, Müdürlük tarafından yerine getirilir.

Acil yardım ve ihbar hattı

Madde 10 – (1) Genel Müdürlük tarafından Acil Yardım ve İhbar Hattı kurulur, işletilir veya işletilir. Bu amaçla Genel Müdürlük tarafından kurulan çağrı merkezleri, Acil Yardım ve İhbar Hattı olarak da kullanılabilir.

- (2) Acil Yardım ve İhbar Hattına yapılan bildirimlerle ilgili olarak, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 158'inci maddesi çerçevesinde işlem yapılır.
- (3) Acil Yardım ve İhbar Hattı görevlileri, kendilerine intikal eden kişisel bilgileri yasalarla yetkilendirilen merciler ile görevleri gereği bilgi sahibi olması gerekenler dışında hiçbir kişi ya da kurumla paylaşamazlar.
- (4) Acil Yardım ve İhbar Hattına yapılan bildirimler, kayıt altına alınır ve beş yıl süreyle saklanır.
- (5) Acil Yardım ve İhbar Hattı görevlileri, yapılan ihbar, şikâyet ve bildirimleri olayın olduğu yer kolluk birimine ve Müdürlüğe bildirir.
- (6) Kolluk, Acil Yardım ve İhbar Hattından kendisine yönlendirilen ihbar, şikâyet ve bildirimlerle ilgili Müdürlüğe bilgi vermek ve yapılan işlem sonucu hakkında geri bildirim yapmakla yükümlüdür.

Talebin azaltılmasına yönelik faaliyetler

Madde 11 – (1) Genel Müdürlük, insan ticaretine yol açan, kadın ve çocuklar başta olmak üzere, kişilerin her türlü istismarına sebep olan talebi engellemek için eğitici, sosyal ve kültürel alanlarda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütür.

- (2) Bu faaliyetler, ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı ile Genel Müdürlük arasında işbirliği halinde yürütülür.

Eğitim ve farkındalık faaliyetleri

Madde 12 – (1) Genel Müdürlük; kolluk personeline, mağdurlar ile karşılaşma ihtimali yüksek olan kamu kurum ve kuruluşlarının görevlilerine ve sivil toplum kuruluşlarının çalışanlarına yönelik eğitim çalışmaları düzenler.

- (2) Genel Müdürlük, yükseköğretim kurumları da dâhil olmak üzere insan ticaretinin önlenmesine yönelik araştırmaları teşvik eder.
- (3) Genel Müdürlük, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, mahalli idareler, yükseköğretim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde, bireylerin insan ticareti suçuna maruz kalmalarını engellemek amacıyla uygun olan yazılı, görsel iletişim araçları ve materyalleri aracılığıyla farkındalık faaliyetleri ve eğitim programları düzenler.

- (4) Genel Müdürlüğün talebiyle Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı gibi kurum ve kuruluşların merkez ve taşra teşkilatı eğitim müfredatında insan ticareti suçu konusuna yer verebilir.

Tüzel kişilerin sorumluluğu

Madde 13 – (1) Tüzel kişilerin sorumluluğuna ilişkin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 60'inci maddesi hükmü uygulanır.

Veri tabanı oluşturulması, kişisel verilerin gizliliği ve paylaşımı

Madde 14 – (1) Genel Müdürlük, mağdurlara, insan tacirlerine, insan ticareti sürecine ve adli makamlar tarafından yapılan işlemlere ilişkin toplanan verileri ilgili kurum ve kuruluşlardan talep eder. İlgili kurumlar talep edilen verileri ivedilikle Genel Müdürlüğe iletir.

- (2) Genel Müdürlük, bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemlerin yürütülmesi sırasında ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi, belge ve istatistik talep edebilir. Bu talepler geciktirilmeksizin yerine getirilir.
- (3) Toplanan kişisel veriler konusunda gizlilik esastır.
- (4) İnsan ticaretine ilişkin terimlerin, tanımların ve insan ticaretine maruz kalmış kişilerin tespitinde kullanılan ölçütlerin ulusal düzeyde standartlaştırılması sağlanır.
- (5) İnsan ticareti ile mücadele ve mağdurların korunması süreci kapsamındaki yetkililer ve görevliler; edindikleri gizlilik taşıyan her tür bilgi ve belge ile kişisel sırları yetkililerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz.
- (6) Mağdurun kimliğine ve güvenliğine ilişkin kişisel veriler, aile üyelerinin tespiti ve bulunmasına yönelik işlemler dışında hiçbir surette kimseye açıklanamaz.
- (7) İnsan ticareti mağdurlarının korunmasına yönelik Genel Müdürlükçe yürütülen iş ve işlemler konusunda, araştırma, alan taraması ve anket çalışması Genel Müdürlüğün iznine tabidir. Özel kanunlarda yer verilen ilgili hükümler saklıdır.

İşbirliği

Madde 15 – (1) Genel Müdürlük, insan ticaretinin önlenmesi, mücadele edilmesi, mağdur tanımlama süreci, mağdurların korunması, barındırılması ve geri dönüş işlemleri alanında, ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları, yükseköğretim kurumları, akademisyenler, yerli ve yabancı uzmanlar ile suçun sınır aşan özelliğini göz önünde bulundurarak ilgili ülkeler, uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

- (2) Genel Müdürlük, kaynak ülkelerle, insan ticaretinin önlenmesi, mağdurların korunması ve desteklenmesi alanında işbirliği yapabilir.
- (3) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında bu Yönetmelikte düzenlenmeyen hâllerde Genel Müdürlük, ilgili kurum ve kuruluşlardan her türlü destek talebinde bulunabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mağdur Tanımlaması ve İkamet İzni

İhbar, şikâyet ve bildirim

Madde 16 – (1) Mağdur olduğunu beyan eden veya insan ticareti suçundan haberdar olan herkes durumu yazılı, sözlü veya elektronik olarak, acil yardım ve ihbar hattına, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa ihbar eder.

- (2) Genel Müdürlüğe, Müdürlüklere, acil yardım ve ihbar hattına yapılan ihbar ve şikâyetler derhal Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa bildirilir.
- (3) Valilik veya Kaymakamlığa yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.
- (4) Sivil toplum kuruluşları kendilerine yapılan insan ticareti suçu ile ilgili ihbarları, Müdürlüğe, kolluğa veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirir.
- (5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar hakkında tutanak düzenlenir ve tutanak Cumhuriyet Başsavcılığına en seri vasıtalarla iletilir.
- (6) Kolluk, insan ticareti suçu kapsamında soruşturma başlatılan kamu görevlileri hakkında Cumhuriyet Savcılığının izniyle Genel Müdürlüğe derhal bilgi verir.
- (7) İnsan ticareti mağduru ile karşılaşma ihtimali yüksek olan Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Sağlık Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlar mağdur olduklarından şüphelendikleri kişiyi Acil Yardım ve İhbar Hattına ve ayrıca ivedilikle Müdürlüğe, kolluğa veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirir.

Mağdur tanımlaması

Madde 17 – (1) Kolluk, yapılan operasyonlarda kişilerin zorla çalıştırılması, fuhşa konu olmaları, zorla hizmet ettirme, zorla evlendirme, organ ve dokularından yararlanma, çocuk işçiliği, çocukların suçta kullanılmaları ve çocukların dilendirilmesi, evlatlık verilmesi gibi insan ticareti suçu kapsamında değerlendirilebilecek vakalarda Müdürlükle irtibata geçer.

- (2) Fuhuşla mücadele kapsamında yapılan operasyonlar sırasında tespit edilen veya fuhşa sürüklenen kişilerin insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilerek, ön tespitin titizlikle yapılması sağlanır ve kamu sağlığı açısından tehdit oluşturabilecek hastalık taşıma riski olduğundan, öncelikle işlemleri tamamlanır.
- (3) Kollukta, görüşme sırasında muhtemel mağdurlardan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 234'üncü maddesi kapsamında olanlara baro tarafından avukat görevlendirilir.
- (4) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişilerle ilgili olarak, genel adli muayene raporu ve ilgili belgelerle birlikte mağdurun Müdürlüğe sevki kolluk tarafından sağlanır.
- (5) Kolluk birimlerinin talebi hâlinde Müdürlükte görevli uzman personelden en az biri, insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme yapmak ve görüşme sırasında hazır bulunmak üzere görevlendirilir.
- (6) Müdürlük tarafından görevlendirilen uzman personel, mağdurun içinde bulunduğu psikolojik durumu göz önünde bulundurarak uygun bir ortamda veya mağdurun bulunduğu yerde Ek-1'de yer alan tutanağa göre mülakat yapar.

- (7) Müdürlük personeli tarafından muhtemel insan ticareti mağdurları ile gerçekleştirilen mülakatlar esnasında, kolluk birimleri tarafından alınan ifadede yer almayan ve suç soruşturmasına ışık tutacak bilgiler elde edilmesi hâlinde bu bilgiler kolluk veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir.
- (8) Müdürlük uzman personeli tarafından, soruşturmanın gizliliğini ihlal etmeyecek şekilde insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme ve kişi ile yapılan mülakat sonrasında, kişinin mağdur olup olmadığı yönünde rapor tanzim edilir.
- (9) Uzman personel tarafından hazırlanan rapora istinaden düzenlenen ve Ek-2'de yer alan insan ticareti mağduru tanımlama belgesi Müdürlük tarafından onaylanır.
- (10) İnsan ticareti mağduru tanımlama belgesi onaylanan kişiyle ilgili olarak Müdürlük tarafından kayıt işlemi yapılır.
- (11) Mağdurlara yönelik iş ve işlemler sırasında mağdurun güvenliği için gerek görülmesi hâlinde Müdürlük tarafından kolluk refakati talep edilebilir.
- (12) Mağdur olarak tanımlanan yabancıya, kendi dilinde veya anlayacağı bir dilde, sunulacak destek hizmetleri anlatılır, sığınmaevine sevk işleminin ardından mağdur yabancı ise ikamet izni işlemlerine başlanır.
- (13) Mağdurun ruhen veya bedenen engelli olduğu yönünde kanaat oluşması halinde, durumu tutanakla tespit edilerek gerekli destek ve yardım hizmetlerine yönlendirilir.

Mağdur tanımlamasındaki esaslar

Madde 18 – (1) İnsan ticareti suçunun mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler şikâyetçi olup olmadığına bakılmaksızın, soruşturma veya kovuşturmanın sonucu beklenmeden yapılacak idari işlem ile mağdur olarak tanımlanır.

- (2) İhtiyaç durumunda tanımlama sürecindeki mağdura, Müdürlükçe psiko-sosyal destek sağlanır.
- (3) Mağdurun, ruhsal yönden tedaviye veya gözetime ihtiyacı olduğu doktor raporuyla anlaşıldığı takdirde; mağdur, psikiyatrik tedavisi için ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı bulunan hastanelere genel hükümlere göre sevk edilir.
- (4) Mağdur olarak tanımlanan yabancı, ülkesine gönüllü ve güvenli geri dönüşü sağlandıktan sonra ülkemizde tekrar insan ticareti suçundan mağdur olduğu takdirde, mağdur tanımlaması Genel Müdürlüğün görüşleri doğrultusunda gerçekleştirilir.
- (5) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan, ancak tanımlama sürecinde psikolojik ve/veya fiziksel sorunları nedeniyle mülakat yapılamayan kişilerin iyileşme sürecinde veya sonrasında mülakatı tamamlanır.
- (6) Soruşturma veya kovuşturma aşamasında mağdurların dinlenmesi, görüntü ve ses kaydı alınması 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 52'nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne göre yerine getirilir.
- (7) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler, tanımlama sürecinde sınır dışı işlemine konu edilmez.
- (8) Mülakat öncesinde kişiler, insan ticareti suçu ve bu suça maruz kalanların faydalanabileceği haklar konusunda bilgilendirilir.

- (9) Kişilerle yapılan mülakatlarda yaş, cinsiyet, uyruk, ikamet gibi demografik özellikler ile sömürü belirtileri, beden dili, kişinin yaşam koşulları, çevresi ile olan ilişkileri birlikte değerlendirilir.
- (10) Tanımlama sürecinde gerçekleştirilecek iş ve işlemler esnasında, mağdur yabancı ise talebi üzerine veya re'sen, Müdürlük tarafından tercüman sağlanır. Mağdurun kadın olması durumunda, varsa, tercümanın da kadın olması tercih edilir.
- (11) Kanununun 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (ğ) bentleri uyarınca hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılarla Müdürlük tarafından insan ticareti göstergelerine yönelik olarak mülakat gerçekleştirilir.
- (12) Mülakat sırasında ikamet ve çalışma izni elde etme amaçlı yanıltıcı beyanlarda bulunan ve belge sunan kişiler insan ticareti mağduru olarak tanımlanamaz.

Vaka yönetimi

Madde 19 – (1) Genel Müdürlük, uygun görülen illerde insan ticareti vakalarında tüm süreci takip etmek üzere, vaka yöneticisi belirleyebilir.

- (2) Vaka yönetimine ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

İkamet izni

Madde 20 – (1) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmesi ve yetkililerle işbirliği yapıp yapmayacağına karar verebilmesi amacıyla Valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir.

- (2) Otuz günlük ikamet izni süresinde mağdurun güvenliği ve özel durumu göz önünde bulundurularak, mağdurun ülkede kalmak istemesi hâlinde sığınmaevinde barındırılması esastır.
- (3) Bu ikamet izninde, Kanunda sayılan diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.
- (4) Genel Müdürlük veri tabanına, tanımlanan mağdurun kişisel verilerinin gizliliği esas alınarak, Müdürlüklerde yetkilendirilen personel tarafından gerekli veri giriş işlemleri yapılır.
- (5) Yabancı uyruklu mağdur ve çocuğuna, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 88'inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre ikamet izni verilir. Mağdurun daha önceki dönemlerde vize ve ikamet süresi ihlalden kaynaklanan cezalarının bulunması, ikamet izni düzenlemesine engel teşkil etmez.
- (6) Mağdur olan veya olduğu yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişilere verilen düşünme süresi esnasında veya bitiminde destek programından faydalanmak istemediğini ve yetkililerle işbirliği yapmayacağını yazılı olarak açıkça beyan eden kişi de mağdur olarak tanımlanır. Bu durumda, mağdurlara yabancılara ilişkin genel hükümler uygulanır.

İkamet izninin uzatılması ve iptali

Madde 21 – (1) Mağdurun barındırıldığı ilde bulunan Müdürlükte görevli uzman personel tarafından, işleme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izninin uzatılması için Ek-3'te yer alan değerlendirme raporu hazırlanır.

- (2) Değerlendirme raporuna istinaden ikamet izni uzatılması uygun görülen mağdurların ikamet izni en fazla altışar aylık sürelerle uzatılır. Ancak bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yılı geçemez.
- (3) 29 uncu madde kapsamında mağdur destek programının sonlandırıldığı durumlarda verilen ikamet izinleri uzatılmaz veya iptal edilir.
- (4) Destek hizmetlerinden sadece gönüllü ve güvenli geri dönüş programı talep eden mağdurun ikamet izni, gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemi gerçekleştirildikten sonra iptal edilir.
- (5) Destek programı sürecinde mağdurun, gönüllü ve güvenli geri dönüş programından faydalanmak istemesi hâlinde, ikamet izni, gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemi gerçekleştirildikten sonra iptal edilir.
- (6) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancıların, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir. Ancak; bu eylemi karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir, şiddet, korkutma, tehdit sonucu ya da psikolojik sebeplerle yapıp yapmadıkları araştırılır. Müdürlük ve sığınmaevi görevlilerinin görüşlerini içeren değerlendirme raporunda bu nedenlerden birinin varlığı konusunda kanaat oluşursa, mağdurun ikamet izni iptal edilmez.
- (7) İkamet izninin uzatılması veya iptali, mağdurun ikametinin bulunduğu yerdeki Valilik onayına tabidir.
- (8) İnsan Ticareti Mağduru Tanımlama Belgesi onaylanmayan, ikamet izninin uzatılması kararı verilmeyen, ikamet izni iptal edilen veya destek hizmetlerinden faydalanmayı tercih etmeyen ve destek programı sonlandırılan yabancı uyruklu kişiler hakkında yabancılara ilişkin genel hükümler uygulanır.
- (9) Kamu düzeni ve güvenliği açısından tehdit oluşturması veya kişinin mağdur olmadığının anlaşılması hâlinde ikamet izni düzenlenmez ve düzenlenen ikamet izni iptal edilir.
- (10) Mağdurun ikamet izninin uzatılmasını talep etmesi ve sığınmaevi dışında bir adreste kalmak istemesi hâlinde, kolluk tarafından, belirtilen adres ve varsa o adreste ikamet eden kişilerle ilgili olarak tahkikat yapılır ve bu tahkikat on gün içerisinde sonuçlandırılır.

Kanun kapsamında olan mağdurlar

Madde 22 – (1) Kanun kapsamındaki, uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleri ile geçici korumaya tâbi olanlar ve diğer yabancılardan, mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulanlar hakkında, insan ticareti mağdurlarına ilişkin hükümler de uygulanır.

İnsan ticareti mağduru Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları

Madde 23 – (1) Mağdur olarak tanımlanan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı aile bireyleri, kadınlar ve beraberindeki çocukların tanımlama sonrasındaki iş ve işlemleri 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre yürütülür. Yurtdışında insan ticareti suçuna maruz kalan Türk vatandaşları ile ilgili işlemler de aynı Kanun kapsamında yürütülür.

- (2) Mağdur olarak tespit edilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına ve çocuk mağ-

durlara sunulacak destek hizmetleriyle ilgili usul ve esasların belirlenmesi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile protokol yapılır.

İnsan ticareti mağduru çocuklar

Madde 24 – (1) Yaşça çocuk olma incelemesi devam eden mağdurlar, bu inceleme bitinceye kadar çocuk olarak kabul edilir.

- (2) Çocuk mağdurla ilgili tanımlama sürecinde çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde mutlaka psikolog ya da sosyal çalışmacı bulunur.
- (3) Mağdur olarak tanımlanan çocuk ile ilgili işlemler, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Mağdur olarak tanımlanan çocuk, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ilgili birimlerine teslim edilir.
- (4) Millî Eğitim Bakanlığı, insan ticareti mağduru çocuklar ve insan ticareti mağdurlarının beraberindeki çocukların eğitim hizmetine erişimi amacıyla gerekli tedbirleri alır.
- (5) Mağdur çocukların gönüllü ve güvenli geri dönüş programı sürecinde de risk ve güvenlik değerlendirmesi yapılarak çocukların yüksek menfaati gözetilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mağdurun Korunması, Barındırılması, Destek Hizmetleri

Sığınmaevleri

Madde 25 – (1) Genel Müdürlük, uzman personelin görev yaptığı, mağdurların fiziki, psikolojik tedavilerine erişimi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmaları yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütülen sığınmaevleri kurar, işletir veya tamamını ya da bir kısım hizmetlerini protokol yaparak işlettirebilir.

- (2) Muhtemel veya tanımlanan mağdurlar, Müdürlüğe ait sığınmaevlerine, mümkün olmaması halinde kamu kurum ve kuruluşlarına, mahalli idarelere, sivil toplum kuruluşlarına ait sığınmaevleri veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine yerleştirilir.
- (3) Sığınmaevlerinin yeri gizlidir. Müdürlük, kolluk, sığınmaevi görevlileri, diğer görevliler ve destek programından yararlanan mağdurlar gizlilik kurallarına riayet etmek zorundadır.
- (4) Genel Müdürlüğe ait geri gönderme ve kabul barınma merkezlerinde; mağdurların ön tanımlama, tanımlama, sığınmaevine sevk, gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemleri sırasında kısa süreli kalabileceği ayrı mekânlar tahsis edilebilir. Bu yerler, ikinci fıkrada belirtilen yerlerde kalma imkânı bulunmaması hâlinde yabancı mağdur için hazır bulundurulur.

Sığınmaevine sevk

Madde 26 – (1) Müdürlük, tanımlanan veya muhtemel mağdurların sığınmaevine veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine, Genel Müdürlük bilgisi dâhilinde yerleştirilmesini sağlar.

- (2) Mağdurun sığınmaevine sevki Valilik koordinesinde sağlanır ve bu durum tutanak altına alınır.
- (3) Mağdurun tanımlandığı ilde barındırılmaması durumunda sevk eden Valilik personeli tarafından, sığınmaevinin bulunduğu ildeki Müdürlük görevlilerine mağdur tutanakla teslim edilir.
- (4) Ulaşım ve diğer giderler Müdürlük veya protokol hükümlerine göre ilgili kurum veya kuruluş tarafından karşılanır.
- (5) Sığınmaevine sevk sırasında ve sonrasında kişinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından bir tehlikenin mevcut olması hâlinde 6284 sayılı Kanun kapsamında gerekli tedbirler alınır ve kolluk refakati sağlanır.

Mağdurun barındırılması

Madde 27 – (1) Mağdurun sığınmaevinde barındırılması esastır.

- (2) Mağdur, destek programı kapsamında, uygun sığınmaevine veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine yerleştirilir.
- (3) Mağdurun sığınmaevindeki toplu yaşam kuralları ile uyması gereken güvenlik önlemlerini içeren metin kendisine anlayabileceği dilde okunur, izah edilir ve bu metni imzalaması sağlanır.
- (4) Mağdur, destek programı kapsamında kaldığı sığınmaevinden yetkililere haber vermeden ayrıldığı takdirde sığınmaevi yetkililerince tutanak düzenlenir ve derhal Müdürlüğe ve kolluğa bilgi verilir.
- (5) Müdürlük, mağdurla ilgili tüm süreçler konusunda Genel Müdürlüğü bilgilendirir.

Destek programı

Madde 28 – (1) Düşünme süresinde, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak mağdur destek programı verilir.

- (2) Mağdura asgari düzeyde ve imkânlar çerçevesinde sağlanacak mağdur destek programı;
 - a) Sığınmaevlerinde veya güvenli yerde barınmasını,
 - b) Sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması,
 - c) Psiko-sosyal destek sağlanmasını,
 - ç) Sosyal hizmet ve yardımlara erişimini,
 - d) Hukuki yardıma erişim ve mağdurların yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti ve bilgi verilmesini,
 - e) Eğitim ve öğretim hizmetlerine erişim konusunda rehberlik yapılmasını,
 - f) Mesleki eğitim alması ve iş gücü piyasasına erişimi konusunda destek verilmesini,
 - g) Temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde geçici maddi destek temini amacıyla 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek konusunda gerekli rehberliğin sağlanmasını,

- ğ) İlgili sivil toplum kuruluşları ile uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar tarafından sağlanabilecek danışmanlık hizmetlerine erişimini,
 - h) Tercümanlık hizmeti verilmesini,
 - ı) Vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukuna, rızası hâlinde bilgi verilmesini,
 - i) Vatandaşı olduğu ülke büyükelçilik veya konsolosluk yetkilileriyle görüşebilme imkânı tanınmasını,
 - j) Kimlik tespiti ve seyahat belgelerinin temini konusunda yardım sağlanmasını,
 - k) Genel Müdürlük tarafından uygun görülen diğer hizmetleri,
- kapsar.

Mağdur destek programının sona ermesi

Madde 29 – (1) Mağdurun;

- a) Destek programından faydalanmak istememesi,
 - b) İradeyi sakatlayan haller dışında, özgür iradesiyle suçun failleriyle bağlantı kurduğunun tespit edilmesi,
 - c) Sığınmaevinden haber vermeden ayrılması,
 - ç) Destek programında alınan tedbirlere uymaması,
 - d) Yetkililerle işbirliği yapmaması,
 - e) Mağdur olmadığının anlaşılması,
 - f) Gerçek dışı beyanda bulunduğu anlaşılması,
- durumlarında Müdürlük uzman personeli tarafından düzenlenen değerlendirme raporuna istinaden destek programı sonlandırılabilir.
- (2) Değerlendirme raporuna istinaden, yabancı mağdura düzenlenmiş olan ikamet izni uzatılmaz veya iptal edilir.
 - (3) Destek programından gönüllü olarak ayrılmak isteyen mağdur, gönüllü ve güvenli geri dönüş programı ile kişisel güvenliği konusunda Müdürlük tarafından bilgilendirilir.
 - (4) Mağdur, destek programı sırasında programdan ayrılmak istediğini yazılı veya sözlü olarak sığınmaevi görevlilerine bildirdiği takdirde, bu bildirim Müdürlüğe iletilir.

Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı

Madde 30 – (1) Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı, mağdurun destek programından yararlanmak istemediğini, destek programı uygulandığı sırada veya program bitiminde talep etmesi hâlinde Genel Müdürlüğün koordinasyonu altında Müdürlük tarafından gerçekleştirilir.

- (2) Müdürlük tarafından, mağdurun kendi ülkesine veya üçüncü bir ülkeye gitmek istediği durumda, güvenli çıkışının sağlanması ve gerekli koruma önlemlerinin alınabilmesi amacıyla Genel Müdürlüğe bilgi verilir.

- (3) Mağdurların sığınmaevlerindeki destek programı bitiminde ülkelerine gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla havalimanlarına sevkleri sığınmaevi görevlilerince, diğer durumlarda da Valilik görevlisi veya protokol yapılan kurum veya kuruluşun yetkilisi tarafından gerçekleştirilir.
- (4) Kişinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından yakın bir tehlikenin mevcut olması hâlinde kolluk refakati talep edilebilir.
- (5) Ulaşım ve diğer giderler Müdürlük veya protokol hükümlerine göre ilgili kurum veya kuruluş tarafından karşılanır.
- (6) Mağdurların ülkemizden çıkış ve belge kontrol işlemleri, söz konusu mağdurlar pasaport kontrol noktasına götürülmeden, belgeler üzerinden tamamlanır ve kişiler doğrudan uçağın veya diğer ulaşım vasıtalarının kapisına götürülür.
- (7) Mağdurların ülkeden çıkışlarında, vize ve ikamet süresi ihlallerinden kaynaklanan cezaların bulunduğu durumlarda, çıkış işlemleri 492 sayılı Kanunun 88 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre gerçekleştirilir.
- (8) Mağdurun vatandaşı olduğu ülke makamları, mağdurun dönüş tarihi ve konu olduğu insan ticareti olayı ile ilgili olarak mağdurun rızasına dayanılarak bilgilendirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Maddi destek

Madde 31 – (1) Temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde geçici maddi destek temini amacıyla 3294 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Genel Müdürlüğün talebiyle mağdurun ikamet ettiği ildeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından maddi destek sağlanır.

Sağlık giderleri

Madde 32 – (1) Resmi sağlık kurum ve kuruluşlarınca sunulan sağlık hizmetleri, insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen ve sağlık hizmetleri giderlerini karşılayacak durumda olmayan yabancı uyruklu hastalara, 5/12/2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1'inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaf olarak ücretsiz verilir.

(2) İnsan ticareti mağduru olup, ayakta tedavilerine yönelik ilaç ihtiyacının mağdur tarafından karşılanamaması durumunda mağdurun ikametinin bulunduğu ildeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılanır.

İş gücü piyasasına erişim

Madde 33 – (1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, mağdur destek programından yararlanmakta olan insan ticareti mağdurlarının iş gücü piyasasına erişimi konusunda gerekli tedbirler alınır.

- (2) Mağdurlara, iş gücü piyasasına erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla, mesleki beceri ve niteliklerini geliştirmeye yönelik Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezleri gibi kurum ve kuruluşlar destek sağlar.

İdari düzenleme yetkisi

Madde 34 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin idari düzenlemeler yapmaya Genel Müdürlük yetkilidir.

Yürürlük

Madde 35 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 36 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

EK-1

MÜLAKAT TUTANAĞI

KİMLİK BİLGİLERİ

ADI VE SOYADI :
BABA-ANA ADI :
DOĞUM YERİ VE TARİHİ :
NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER :
İKAMETGÂH ADRESİ :
MEDENİ HALİ VE MESLEĞİ :
İFADENİN ALINDIĞI YER-TARİH :
YURTDIŞI ADRESİ :
İLETİŞİM BİLGİLERİ :

SORU 1 - İNSAN TACİRLERİYLE İLK NEREDE NE ZAMAN VE NASIL TEMAS KURDUNUZ?

CEVAP -

SORU 2 - TÜRKİYE'YE NASIL GETİRİLDİNİZ? (HANGİ YOL, GÜZERGÂH KULLANILARAK)

CEVAP -

SORU 3 - SİZE TÜRKİYE'DE NASIL BİR İŞ SÖZÜ VERİLDİ YA DA TÜRKİYE'YE HANGİ VAATLERLE GETİRİLDİNİZ?

CEVAP -

SORU 4 - TÜRKİYE'YE GELİRKEN SEYAHAT MASRAFLARINIZ KİM TARAFINDAN KARŞILANDI?

CEVAP -

SORU 5 - TÜRKİYE'YE SEYAHAT ETMEK İÇİN GEREKLİ BELGELERİN SAHTE OLMASI SÖZ KONUSU MUDUR? (PASAPORT BİLGİLERİ SİZE Mİ AİTTİR?)

CEVAP -

SORU 6 - TÜRKİYE'YE GELDİĞİNİZDE KİM TARAFINDAN KARŞILANDINIZ?

CEVAP -

SORU 7 - TÜRKİYE'YE GELMENİZDEN İTİBAREN NE KADAR SÜRE SONRA İSTİSMAR SÜRECİ BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP -

SORU 8 - TÜRKİYE'DE FİHUŞ YAPMAYA VEYA ÇALIŞMAYA ZORLANDINIZ MI? ZORLANDIYSANIZ BU SÜREÇ NASIL GERÇEKLEŞTİ?

CEVAP -

SORU 9 - İNSAN TİCARETİ MAĞDURU OLDUĞUNUZ BU SÜREÇTE HERHANGİ BİR GELİR ELDE ETTİNİZ Mİ?

CEVAP -

SORU 10 - İNSAN TACİRLERİYLE ARANIZDA BORÇ İLİŞKİSİ KURULDU MU?

CEVAP -

SORU 11 - TÜRKİYE'DE BULUNDUĞUNUZ SÜRE İÇERİSİNDE ÇALIŞMA ŞARTLARINIZI AÇIKLAR MİSİNİZ?

CEVAP -

SORU 12 - TÜRKİYE'YE BULUNDUĞUNUZ SÜREÇTE HAREKETLERİNİZ KISITLANMAKTA MIYDI?

CEVAP -

SORU 13 - DAHA ÖNCE TÜRKİYE'DE BULUNDUNUZ MU? AYNI ŞEKİLDE TACİRLER TARAFINDAN ZORLA ÇALIŞTIRILDINIZ MI?

CEVAP -

SORU 14 - TÜRKÇE BİLİYOR MUSUNUZ? BİLİYORSANIZ NEREDE ÖĞRENDİNİZ?

CEVAP -

EK SORU - (MUHTEMEL İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARIYLA YAPILAN MÜLAKAT ESNASINDA MAĞDURUN İÇİNDE BULUNDUĞU DURUM GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULARAK MÜLAKATÇI TARAFINDAN MAĞDURA YÖNELTİLEN EK SORULAR VE CEVAPLAR)

BU MÜLAKAT TUTANAĞI MAĞDUR HUZURUNDA UYGUN YER VE ŞARTLAR ALTINDA HUKUKU PROSEDÜRE UYGUN OLARAK YAPILDIĞINA DAİR TANZİM EDİLEREK ALTI BİRLİKTE İMZA ALTINA ALINMIŞTIR. .../.../....

MÜLAKAT YAPAN
TERCÜMAN

HAZIRUN

MÜLAKAT YAPILAN

EK-2

TANIMLAMA BELGESİ

İnsan Ticareti Mağdurunun	
Adı Soyadı	
Uyruğu	
Baba Adı	
Ana Adı	
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	
Pasaport No	
Türkiye'ye Gelme Amacı	
Öğrenim Durumu	
Medeni Durumu	
Çocuk Sayısı	
Ülkesindeki Adresi	
Vatandaşlık Numarası	
Düzenlendiği Tarih	

Bu belge, sahibine;

1. 05/12/2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca sağlık kuruluşlarından ücretsiz faydalanma hakkı,
2. İnsan ticareti mağdurlarının desteklenmesine yönelik faaliyet gösteren sığınmaevlerinde geçici süre barınma ve rehabilitasyon desteğine, destek programına erişim hakkını,

3. Türkiye Cumhuriyeti Devletince bir sivil toplum kuruluşu ya da hükümetler arası kuruluş ile işbirliği halinde sağlanacak güvenli ve gönüllü dönüş programına erişim hakkını verir.

(Bu belge; Mağdura 6458 sayılı Kanununun 48'inci maddesi uyarınca düzenlenecek İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni teslim edilene kadar geçerlidir.)

Bu belgede belirtilen hususları okuyarak anladım.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bana sağlayacağı yukarıda da belirtilen geçici süre barınmayı içeren destek programına alınmayı kabul ediyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bana sağlayacağı yukarıda da belirtilen güvenli ve gönüllü dönüş programına alınmayı kabul ediyorum.

Mağdurun Adı Soyadı
İmzası

Yukarıda açık kimliği yazılı olan şahsın İnsan Ticareti Mağduru Mülakat Raporundaki bilgi ve beyanlara dayanılarak insan ticareti mağduru olarak tanımlanması hususunu olurlarınıza arz ederim./...../....

Tanımlama yapan personelin
Adı Soyadı
İmzası

OLUR
.../.../....
Adı Soyadı
İmzası
(İl Göç İdaresi Müdürü)

EK-3

**İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ
(DEĞERLENDİRME RAPORU)**

1) GÖREV:

2) RAPORUN KONUSU:

3) ŞAHSIN KİŞİSEL BİLGİLERİ:

Adı ve Soyadı:

Uyruğu:

Baba Adı:

Ana Adı:

Doğum Tarihi:

Doğum Yeri:

Pasaport Numarası:

Türkiye'ye Giriş Tarihi:

Medeni Durumu:

Çocuk Sayısı:

Ülkesindeki Adresi:

Vatandaşlık Numarası:

Türkiye'deki Adresi:

4) SİĞİNMAEVİ GÖREVLİLERİNİN GÖRÜŞÜ:

İNCELEME VE TAHLİL

Değerlendirmeye konu olan hususların, bu Yönetmeliğin 17'nci ve 21'inci maddelerinde belirtilen hususlarla ilgili olarak elde edilen bilgi, belge ve görüşler doğrultusunda;

- Mağdurun ikamet izninin uzatılması veya iptali,
- Mağdur destek programının sonlandırılması veya devamı konusunda kanaati belirten şekilde değerlendirmelere bu bölümde yer verilecektir.

SONUÇ VE KANAAT

Arz ederim./..../....

Raporu Düzenleyen;

Adı, soyadı:

Unvanı:

İmza:

Tarih, saat:

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU

Kanun Numarası: 5510

Kabul Tarihi: 31/5/2006

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 16/6/2006 **Sayı:** 26200

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 45

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Tanımlar

Madde 3 - Bu Kanunun uygulanmasında, (...)

- 27) (Değişik: 4/4/2013-6458/123 md.) Uluslararası koruma başvurusu veya statüsü sahibi ve vatansız kişi: İçişleri Bakanlığı tarafından başvuru sahibi, mülteci, ikincil koruma veya şartlı mülteci statüsü sahibi veya vatansız olarak tanınan kişileri, (...)

ifade eder.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Genel Sağlık Sigortası Hükümleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Kapsamdaki Kişiler ve Tescili

Genel sağlık sigortası sayılanlar

Madde 60 - (Değişik: 17/4/2008-5754/38 md.) (...)

- c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre sigortalı sayılmayanlardan;
- 2) (Değişik: 4/4/2013-6458/123 md.) Uluslararası koruma başvurusu veya statüsü sahibi ve vatansız olarak tanınan kişiler, (...)
- genel sağlık sigortalısı sayılır.

Genel sağlık sigortasının başlangıcı, bildirimi ve tescili

Madde 61 - Genel sağlık sigortalılığı başlangıcının tespiti ve tescil işlemleri aşağıdaki hükümlere göre yürütülür. 60'ıncı maddenin birinci fıkrasının; (...)

- b) (Değişik: 17/4/2008-5754/39 md.) (c) bendinde sayılanlardan; (1) numaralı alt bentte belirtilenler Kurumca tescil edildiği, (3), (4), (5), (6), (8), (9) ve

(10) numaralı alt bentlerde belirtilenler ise aylığa hak kazandıkları tarihten itibaren genel sağlık sigortalısı sayılır. Yukarıdaki alt bentler kapsamında dışın-da kalanlar ise uluslararası koruma başvurusu yaptıkları veya uluslararası koruma statüsü aldıkları veya vatansız kişi sayıldıkları, korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaya başladıkları tarihten itibaren genel sağlık sigortalısı sayılır ve ilgili kurumlarca kapsama alındığı tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildirilir. (1) numaralı alt bentte belirtilenlerin taleplerinin Kurumca değerlendirilmesi sonucu talep tarihi itibariyle müstahak olduğu anlaşılanların talep tarihi; daha sonra müstahak olanların ise müstahak oldukları tarih, Kurumca tescil edildikleri tarih olarak kabul edilir.¹¹⁹

119 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanun'un 123'üncü maddesiyle, bu bentte yer alan "vatansız ve sığınmacı sayıldıkları" ibaresi, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanununun 123'üncü maddesiyle "uluslararası koruma başvurusu yaptıkları veya uluslararası koruma statüsü aldıkları veya vatansız kişi sayıldıkları" şeklinde değiştirilmiştir.

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK KANUNU

Kanun Numarası: 3294

Kabul Tarihi: 29/5/1986

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 14/6/1986 **Sayı:** 19134

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 25 Sayfa: 264

Amaç

Madde 1 – (Değişik: 16/6/1989-3582/1 md.) Bu Kanunun amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.

Vakıflar

Madde 7 – (Değişik birinci fıkra: 1/12/2004-5263/19 md.) Bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur.

(Değişik ikinci fıkra: 1/12/2004 – 5263/19 md.) Mülki idare amirleri vakfın tabii başkanı olup, illerde belediye başkanı, defterdar, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il tarım müdürü, il sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu müdürü ve il müftüsü; ilçelerde belediye başkanı, mal müdürü, ilçe millî eğitim müdürü, Sağlık Bakanlığının ilçe üst görevlisi, varsa ilçe tarım müdürü ve ilçe müftüsü vakfın mütevelli heyetini oluşturur. Ayrıca her faaliyet dönemi için, il dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının valinin çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kendi aralarından seçecekleri birer muhtar üye ile ilde kurulan ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi; ilçe dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının kaymakamın çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile kendi aralarından seçecekleri birer üye ile ilçede kurulu ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri bir temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi mütevelli heyetinde görev alırlar. İl veya ilçede bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu olmaması halinde, hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği üçüncü bir kişi daha mütevelli heyetinde görev yapar.

(Ek fıkra: 20/2/2014-6525/18 md.) Büyükşehir belediyesi bulunan illerdeki il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında, ikinci fıkrada hayırsever vatandaşlar arasından seçileceği belirtilen iki üye; il sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları için doğrudan vali tarafından, ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları için ise

kaymakamın teklifi üzerine vali tarafından belirlenir. Ayrıca, il veya ilçede bu Kanunda belirlenen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluŖu bulunmaması hâlinde il sosyal yardımlaŖma ve dayanıŖma vakıfları için doğrudan vali tarafından, ilçe sosyal yardımlaŖma ve dayanıŖma vakıfları için ise kaymakamın teklifi üzerine vali tarafından üçüncü bir kiŖi daha belirlenir. İl veya ilçe sınırları içerisinde köy bulunmaması hâlinde, köy muhtarı yerine bir mahalle muhtarı daha müteveli heyetinde görev yapar. İlde vali, bir vali yardımcısını başkan vekili olarak; bykŖehir belediye başkanı, genel sekreteri veya genel sekreter yardımcısını; il belediye başkanı da bir belediye başkan yardımcısını toplantılarda kendisini temsil etmek üzere görevlendirebilir.

Vakıf senetleri mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanun'daki hükümlere göre tescil ettirilir.

(Mülga dördüncü fıkrası: 1/12/2004-5263/19 md.)

(Ek fıkrası: 16/5/2018-7144/7 md.) Vakıflar, 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İŖ SzleŖmesi Kanunu'nun 34'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce imzalanacak iŖletme düzeyinde toplu iŖ szleŖmesi kapsamında iŖyerleridir.

DEĞERLİ KAĞITLAR KANUNU

Kanun Numarası: 210

Kabul Tarihi: 21/2/1963

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 28/2/1963 **Sayı:** 11343

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 2 **Sayfa:** 828

Değerli kağıtlar¹²⁰

Madde 1 – (Değişik: 21/11/1980 - 2343/1 md.)

Bu Kanuna bağlı tabloda yazılı kağıtlar ve belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan noter belgeleri “değerli kağıt” sayılır.

Bu Kanunun kapsamına giren veya diğer kanunlarla kapsama alınacak olan değerli kağıtların basımı, dağıtımı ve bedellerinin tahsili ile ilgili usul ve esasları ve bu kağıtların bedellerini tespiti Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Kullanma mecburiyeti

Madde 2 – (Değişik: 30/12/2004-5281/12 md.)

Değerli kâğıtların ilgili buldukları işlemlerde kullanılması mecburidir.

Değerli kağıtların bedeli

Madde 4 – Değerli kağıtlar ilgililere, bu kanuna bağlı tabloda gösterilen bedeller karşılığında satılır.

Değerli kağıt yerine adi kağıt kullanılması

Madde 5 – (Değişik: 30/12/2004-5281/13 md.)

Bu Kanunda yazılı noter kâğıtları yerine adi kâğıt kullanılması halinde, bu evraka ait değerli kağıt bedeli noterlerce tahsil edilir.

Bu mecburiyete uymayan noterlerden birinci fıkraya göre tahsil edilecek bedelin üç katı tutarında ceza alınır.

¹²⁰ 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “belgeler” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan noter belgeleri” ibaresi eklenmiştir.

DEĞERLİ KAĞITLAR TABLOSU(Değişik: 4/12/1985 - 3239/99 md.)¹²¹

Değerli kağıdın cinsi	Uygulanan Bedel (TL)	Kanunla Getirilen Bedel (TL)
1. Noter kağıtları:		
a) Noter kağıdı	(25,00)	100
b) Beyanname	(25,00)	100
c) Protesto, vekaletname, resen senet	(50,00)	200
1. (Mülga: 30/12/2004-5281/14 md.)		
2. Pasaportlar	(225,00)	7.500
4. (Değişik: 28/7/2016-6735/27 md.) İkamet izni	(160,00)	58,50 TL
5. (Mülga: 30/12/2004-5281/14 md.)		
6. Değişik: 14/1/2016-6661/3 md.)		
a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	(37,50)	15
b) Değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	(37,50)	15
c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	(75,00)	30
7. Aile cüzdanları	(200,00)	1.000
8. (Mülga: 30/12/2004-5281/14 md.)		
9. Sürücü belgeleri	(280,00)	1.000
10. Sürücü çalışma belgeleri (karneleri)	(280,00)	1.000
11. (Mülga: 2/1/2017-KHK-680/35 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/34 md.)		
12. Motorlu araç tescil belgesi	(250,00)	500
13. İş makinesi tescil belgesi	(210,00)	500
14. (Ek: 26/11/1999 - 4481/12 md.) Banka Çekleri (her bir çek yaprağı)	(15,00)	600.000
15. (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.) Mavi Kart	(20,00)	5,00 TL
16. (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Yabancı çalışma izni belgesi	(160,00)	58,50 TL
17. (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Çalışma izni muafiyeti belgesi	(160,00)	58,50 TL

¹²¹ Bu tabloya Kanunla getirilmiş olan miktarlar aynen bırakılmış; bu Kanunun 1'inci maddesi uyarınca 21/12/2021 tarihli ve 31696 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 70) ile 1/1/2022 tarihinden geçerli olarak getirilen miktarlar metne parantez içinde siyah punto ile işlenmiştir. Daha önce bu Kanunda tebliğlerle yapılan değişiklikler için Kanunun sonundaki "TEBLİĞLER İLE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER CETVELİ" ne bakınız.

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ DEĞERLİ KAĞITLAR

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 21/12/2021

Sayı: 31696 (6.Mükerrer)

Sıra No: 70

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Tebliğin amacı, 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanununa ekli Değerli Kağıtlar Tablosunda yer alan değerli kağıtların 2020 yılında uygulanacak satış bedellerini tespit etmektir.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Tebliğ, 210 sayılı Kanunun 1 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Değerli kağıt bedelleri

Madde 3 – (1) 210 sayılı Kanuna ekli Değerli Kağıtlar Tablosunda yer alan değerli kağıtların bedelleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Değerli Kağıdın Cinsi	Bedel (TL)
1 - Noter kağıtları :	
a) Noter kağıdı	25,00
b) Beyanname	25,00
c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	50,00
2 - (Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	
3 - Pasaportlar	225,00
4 - İkamet İzni (değişik:28/7/2016-6735/27 md.)	160,00
5 - (Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	
6 - (Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	
a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	37,50
b) Değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	37,50

Avukatlar İçin Mülteci Hukuku El Kitabı

c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	75,00
7 - Aile cüzdanları	200,00
8 - (Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	
9 - Sürücü belgeleri	280,00
10 - Sürücü alışma belgeleri (karneleri)	280,00
11 - (Mülga:06/01/2017-680 KHK/35.md)	
12 - Motorlu araç tescil belgesi	250,00
13 - İş makinesi tescil belgesi	210,00
14 - Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	15,00
15 - Mavi Kart (Ek:9/5/2012-6304/9 md.)	20,00
16 - Yabancı alışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	160,00
17- Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	160,00

- (2) Birinci fıkrada yer alan tabloda belirtilen değerli kağıtlar muhasebe birimleri, yetkili memurlar, noterler ve noterlik görevini yapan memurlar ile bankalar tarafından yeni bedelleri üzerinden satılır.
- (3) Muhasebe birimleri ve yetkili memurlarda mevcut değerli kağıtların yeniden değerlendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi işlemleri 27/12/2014 tarihli ve 29218 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğı hükümlerine göre yürütülür.
- (4) Yurtdışı temsilcilikler tarafından satılan değerli kağıtların bedellerinin yabancı para cinsinden tahsilinde, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından 2021 yılının son iş günü saat 15.30’da belirlenen gösterge niteliğindeki efektif alış kurları esas alınır ve bu hesaplamada ortaya çıkan ondalık küsuratlar tama iblağ edilir.

Yürürlükten kaldırılan tebliğ

Madde 4 – (1) 31/12/2020 tarihli ve 31351 (5. Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliğı (Sıra No:66) Değerli Kağıtlar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 5 – (1) Bu Tebliğ 1/1/2022 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 6 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Hazine ve Maliye Bakanı yürütür.

HARÇLAR KANUNU

Kanun Numarası: 492

Kabul Tarihi: 2/7/1964

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 17/7/1964 **Sayı:** 11756

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 3 **Sayfa:** 2760

Kanunun Şumulü

Madde 1 - Bu kanuna göre alınacak harçlar aşağıda gösterilmiştir:

1. Yargı harçları,
2. Noter harçları,
3. (Değişik: 21/1/1982 - 2588/1 md.) Vergi Yargısı Harçları,
4. Tapu ve Kadastro harçları,
5. Konsolosluk harçları,
6. Pasaport, ikamet tezkeresi vize ve Dışişleri Bakanlığı tasdik harçları,¹²²
7. Gemi ve liman harçları,
8. İmtiyazname, ruhsatname ve diploma harçları,
9. Trafik harçları.

ALTINCI KISIM

Pasaport, İkamet Tezkeresi, Çalışma İzni, Çalışma İzni Muafiyeti, Vize ve Dışişleri Bakanlığı Tasdik Harçları

İKİNCİ BÖLÜM

İstisna ve Muaflıklar

Harçtan muaf olanlar

Madde 88 - Aşağıda yazılı yabancılara ikamet tezkeresi harçsız olarak verilir:

(...)

- d) Mali durumlarının bozuk olduğuna ikamet tezkeresi vermeye yetkili makamlarca kanaat getirilen yoksullar,

(...)

- f) (Ek: 4/4/2013-6458/123 md.) Uzun dönem ikamet izni bulunanlar,
- g) (Ek: 4/4/2013-6458/123 md.) İnsan ticareti suçunun mağduru olanlar.

¹²² 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Kanunun 27'nci maddesiyle, bu bende "ikamet tezkeresi" ibaresinden sonra gelmek üzere ", çalışma izni, çalışma izni muafiyeti," ibaresi eklenmiştir.

- h) (Ek: 10/9/2014-6552/23 md.; Değişik: 28/7/2016-6735/27 md.) alışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından alışma izni veya çalışma izni muafiyeti alanlar.
- i) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) Turkuaz Kart sahibi yabancılar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu.

TÜRK CEZA KANUNU

Kanun Numarası: 5237

Kabul Tarihi: 26/9/2004

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 12/10/2004 **Sayı:** 25611

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 43

BİRİNCİ KİTAP

Genel Hükümler

ÜÇÜNCÜ KISIM

Yaptırımlar

İKİNCİ BÖLÜM

Güvenlik Tedbirleri

Sınır dışı edilme

Madde 59 - (Değişik: 31/3/2005 – 5328/1 md.)

(1) İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu saliverilmeden yararlandıktan ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir.

İKİNCİ KİTAP

Özel Hükümler

BİRİNCİ KISIM

Uluslararası Suçlar

İKİNCİ BÖLÜM

Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

Göçmen kaçakçılığı¹²³

Madde 79 - (1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollardan;

¹²³ 22/7/2010 tarihli ve 6008 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle bu maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere yeni bir fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

- a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan,
 - b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkan sağlayan,
- Kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 22/7/2010 - 6008/6 md.) Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.¹²⁴
- (2) (Ek fıkra: 22/7/2010 - 6008/6 md.) Suçun, mağdurların;
 - a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması,
 - b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi,hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.
 - (3) **(Değişik:6/12/2019-7196/56 md.)** Bu suçun; birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza yarısına kadar, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek ceza yarısından bir katına kadar artırılır.
 - (4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

İnsan ticareti

Madde 80 - (1) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

- (2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurların rızası geçersizdir.

İKİNCİ KISIM

Kişilere Karşı Suçlar

YEDİNCİ BÖLÜM

Hürriyete Karşı Suçlar

İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme

Madde 115 - (1) Cebir veya tehdit kullanarak, bir kimseyi dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan ya da bunları açıklamaktan, yaymaktan meneden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

- (2) (Değişik: 2/3/2014-6529/14 md.) Dini inancın gereğinin yerine getirilmesinin

¹²⁴ 6/12/2019 tarihli 7196 sayılı Kanununun 56'ncı maddesiyle bu fıkraya "üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "bin günden" ibaresi eklenmiştir.

veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmesi hâlinde, fail hakkında birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

- (3) (Ek: 2/3/2014-6529/14 md.) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kimsenin inanç, düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale eden veya bunları değiştirmeye zorlayan kişiye birinci fıkraya hükmüne göre ceza verilir.

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi

Madde 121 - (1) Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi halinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

Nefret ve ayrımcılık¹²⁵

Madde 122 - (Değişik: 2/3/2014-6529/15 md.)

- (1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;
- Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,
 - Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,
 - Bir kişinin işe alınmasını,
 - Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını,
- engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Topluma Karşı Suçlar

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kamu Güvenine Karşı Suçlar

Resmi belgede sahtecilik

Madde 204 - (1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

- (2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

¹²⁵ Bu madde başlığı "Ayrımcılık" iken, 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

- (3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.

Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek

Madde 205 - (1) Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan

Madde 206 - (1) Bir resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar

Görevi kötüye kullanma ¹²⁶

Madde 257 - (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

- (2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

- (3) (Mülga: 2/7/2012-6352/105 md.)

¹²⁶ 8/12/2010 tarihli ve 6086 sayılı Kanununun 1'inci maddesiyle, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "kazanç" ibareleri "menfaat", birinci fıkrasında yer alan "bir yıldan üç yıla kadar" ibaresi "altı aydan iki yıla kadar", ikinci fıkrasında yer alan "altı aydan iki yıla kadar" ibaresi "üç aydan bir yıla kadar" ve üçüncü fıkrasında yer alan "birinci fıkra hükmüne göre" ibaresi "bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

CEZAÎ KONULARDA ULUSLARARASI ADLÎ İŞ BİRLİĞİ KANUNU

Kanun Numarası: 6706

Kabul Tarihi: 23/4/2016

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 5/5/2016 **Sayı:** 29703

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İade

İadenin kabul edilemeyeceği hâller

Madde 11- (1) Aşağıda sayılan hâllerde iade talebi kabul edilmez:

- a) Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere, iadesi talep edilen kişinin Türk vatandaşı olması.
 - b) İadesi talep edilen kişinin ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasî görüşleri nedeniyle bir soruşturma veya kovuşturmaya maruz bırakılacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence veya kötü muameleye maruz kalacağına dair kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması.
 - c) İade talebine esas teşkil eden fiilin;
 - 1) Düşünce suçu, siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı bir suç niteliğinde olması,
 - 2) Sırf askerî suç niteliğinde olması,
 - 3) Türkiye Devletinin güvenliğine karşı, Türkiye Devletinin veya bir Türk vatandaşının ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş bir tüzel kişinin zararına işlenmesi,
 - 4) Türkiye'nin yargılama yetkisine giren bir suç olması,
 - 5) Zamanaşımı veya affa uğramış olması.
 - ç) İadesi talep edilen kişi hakkında, talebe konu fiil nedeniyle daha önce Türkiye'de beraat veya mahkûmiyet kararı verilmiş olması.
 - d) İade talebinin, ölüm cezası veya insan onuru ile bağdaşmayan bir ceza gerektiren suçlara ilişkin olması.
- (2) Birinci fıkranın (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamındaki iade talebinin dayanağını teşkil eden fiilin bütün unsurları, özellikle işleniş şekli, suçun işlenişinde kullanılan araçların veya ortaya çıkan sonuçların ağırlığı dikkate alınarak fiil siyasî suç olarak kabul edilmeyebilir. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar, siyasî suç olarak kabul edilmez.
 - (3) Birinci fıkranın (d) bendinde, cezanın niteliğine ilişkin bir ret sebebinin varlığı hâlinde, talep eden devlet tarafından, öngörülen cezanın infaz edilmeyeceğine dair yeterli teminat verilmesi hâlinde, iade talebi kabul edilebilir.
 - (4) İadesi talep edilen kişinin, talep tarihinde on sekiz yaşını doldurmamış olması,

uzun zamandan beri Türkiye'de bulunuyor olması veya evli bulunması gibi kişisel hâlleri nedeniyle, iadenin kişinin kendisini veya ailesini, fiilin ağırlığı ile orantısız Şekilde mağdur edecek olması durumunda iade talebi kabul edilmeyebilir.

İade ve sınır dışı ilişkisi

Madde 12 - (1) Yabancı, iade sürecinde Merkezî Makamın görüşü alınmadan sınır dışı edilemez.

(2) Yabancı, Merkezî Makamın görüşü alınmadan, iade talebi reddedilen devlete sınır dışı edilemez.

İSKÂN KANUNU

Kanun Numarası: 5543

Kabul Tarihi: 19/9/2006

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 26/9/2006 **Sayı:** 26301

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 46

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - (1) Bu Kanunun amacı; göçmenlerin, göçbelerin, yerleri kamulaştırılanlar ile millî güvenlik nedeniyle yapılacak iskân çalışmalarını, köylerde fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas şartları ve alınacak tedbirleri, iskân edilenlerin hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - (1) Bu Kanun; yurt dışından gelen göçmenlerin, yerleri kamulaştırılanların, göçbelerin ve millî güvenlik nedeniyle yerlerinin değiştirilmesine karar verilenlerin iskânı ile köylerin toplulaştırılmasına ve fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas alınacak tedbirlere dair hükümleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3 - (1) Bu Kanuna göre;

- Tarımsal iskân: Bir aileye projesinde öngörülen miktarda tarım arazisi, işletme binası, konut, irat hayvanı, araç, gereç, tezgah ve kredilerden bir veya birkaçının verilmesiyle yapılan iskândır.
- Tarım dışı iskân: Bir aileye projesinde öngörülen miktarda arsa, konut, araç, gereç, tezgah ve kredilerden bir veya birkaçının verilmesiyle yapılan iskândır.
- Fiziksel yerleşim: Bir aileye, yerleşim yerinin elverişsizliği nedeniyle köylerin nakledilmesi veya dağınık yerleşim birimleri ve afet sonucu parçalanmış köylerin toplulaştırılması amacıyla veya köy gelişme alanından ihtiyaçlılara yapılacak arsa satışından sonra Bakanlıkça belirlenecek kredi miktarı üzerinden verilecek kredi desteğiyle yapılan iskândır.
- Göçebe: Yerleşik tarımsal faaliyetler dışında kalmış, sabit ve daimi bir konuta bağlı olmadan geçimlerini göçer hayvancılıkla sağlayan, tabiat ve iklim şartlarına göre yurt içinde yaylak ve kışlaklar arasında göçen, bu hayat tarzını kadimden beri sürdüren, aralarında hısımlık ilişkileri bulunan ve hayvancılık faaliyetlerini bir grup halinde yürüten Türk vatandaşlarıdır.
- Göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.

- e) Serbest göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir.
- f) İskânlı göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, özel kanunlarla yurt dışından getirilen ve bu Kanun hükümlerine göre taşınmaz mal verilerek iskânları sağlananlardır.
- g) Münferit göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yurdumuza yerleşmek amacıyla bir aile olarak gelenlerdir.
- ğ) Toplu göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, iki ülke arasında yapılan anlaşmaya göre yurdumuza yerleşmek amacıyla toplu olarak gelen ailelerdir.
- h) Bakan: Bayındırlık ve İskân Bakanıdır.
- ı) Bakanlık: Bayındırlık ve İskân Bakanlığıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Göçmenlerin Kabulü

Göçmen olarak kabul edilmeyecekler

Madde 4 - (1) Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancılar ile Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunup da sınır dışı edilenler ve güvenlik bakımından Türkiye'ye gelmeleri uygun görülmeyenler göçmen olarak kabul edilmezler.

Münferit göçmen kabulü

Madde 5 - (1) Türkiye'de yerleşmek isteyen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunan kimselerden, Türk uyruklu ve Türkiye'deki birinci veya ikinci derecede bir yakını tarafından referans verilen veya buldukları ülkedeki konsolosluk temsilciliklerimize bizzat müracaat eden ve bu Kanun hükümlerine göre Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarınca yapılacak incelemelerden sonra uygun görülerek serbest göçmen vizesi alanlar, Hükümetten hiçbir iskân yardımı istememeleri şartıyla İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul edilirler.

- (2) Bu yolla geleceklerin pasaportlarına gerekli açıklama yazılır ve haklarında 8 inci madde hükümlerine göre işlem yapılır.

Toplu göçmen kabulü

Madde 6 - (1) Yabancı ülkelerle yapılan anlaşmalar gereğince Türkiye'ye gelmek isteyen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı kimseler, anlaşma hükümlerine göre ve Cumhurbaşkanınca verilecek karar uyarınca İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul olunurlar.¹²⁷

¹²⁷ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 174'üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bunlar hakkında 8'inci madde hükümlerine göre işlem yapılır.

Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti

Madde 7 - (1) Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti Cumhurbaşkanını kararı ile yapılır.¹²⁸

¹²⁸ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 174'üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU

Kanun Numarası: 5901

Kabul Tarihi: 29/5/2009

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 12/6/2009 **Sayı:** 27256

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 48

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Vatandaşlık Hizmetlerinin Yürütülmesi

Amaç

Madde 1 – (1) Bu Kanunun amacı; Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına dair iş ve işlemlerin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Kanun, Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin esasların düzenlenmesine ve vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usulleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- Çok vatandaşlık: Türk vatandaşının aynı anda birden çok vatandaşlığa sahip olmasını,
- Genel Müdürlük: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü,
- Türk vatandaşı: Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiyi,
- Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi, ifade eder.

Vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi

Madde 4 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin hizmetler yurt içinde Bakanlık, yurt dışında ise dış temsilcilikler tarafından yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Türk vatandaşlığının kazanılması halleri

Madde 5 – (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Doğumla kazanılan vatandaşlık

Madde 6 – (1) Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.

Soy bağı

Madde 7 – (1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

- (2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır.
- (3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.

Doğum yeri

Madde 8 – (1) Türkiye’de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşıdır.

- (2) Türkiye’de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye’de doğmuş sayılır.

Sonradan kazanılan vatandaşlık

Madde 9 – (1) Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması

Madde 10 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.

- (2) (Ek: 19/10/2017-7039/28 md.) Bu Kanun uyarınca sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esaslar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça belirlenir.

Başvuru için aranan şartlar

Madde 11 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

- a) Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,
- b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,
- c) Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,
- c) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,

- d) İyi ahlak sahibi olmak,
 - e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,
 - f) Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,
 - g) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak,
- şartları aranır.

(2) (Mülga: 19/10/2017-7039/34 md.)

Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller¹²⁹

Madde 12 – (1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Cumhurbaşkanlığı kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.¹³⁰

- a) Türkiye’ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifler bulunan kişiler.
- b) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 31’inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu.
- c) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler.
- d) Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

(2) (Ek: 19/10/2017-7039/29 md.) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hali bulunanların talepleri Bakanlıkça reddedilir.

Türk vatandaşlığının ikamet şartı aranmaksızın yeniden kazanılması

Madde 13 – (1) Millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla aşağıda belirtilen kişiler Türkiye’de ikamet etme süresine bakılmaksızın, Türk vatandaşlığını Bakanlık kararıyla yeniden kazanabilirler.

- a) Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler.
- b) Ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden 21’inci maddede öngörülen süre içerisinde seçme hakkını kullanmayanlar.

¹²⁹ 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Kanunun 27’nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasına (a) bendinden sonra gelmek üzere “b” bendi eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

¹³⁰ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 188’inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlığın teklifi, Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Türk vatandaşlığının ikamet şartına bağlı olarak yeniden kazanılması

Madde 14 – (1) 29’uncu madde uyarınca Türk vatandaşlığı kaybettirilenler Cumhurbaşkanlığı kararıyla, 34’üncü madde uyarınca Türk vatandaşlığını kaybedenler Bakanlık kararıyla, millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunmaması ve Türkiye’de üç yıl ikamet etmek şartıyla Türk vatandaşlığını yeniden kazanabilirler.¹³¹

İkamet ve sürelerin hesaplanması¹³²

Madde 15 – (1) Bir yabancı için ikamet, Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye’de oturmaktır. Türk vatandaşlığını kazanma talebinde bulunan bir yabancı başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam oniki ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilir. Türkiye dışında geçirilen süreler bu Kanunda öngörülen ikamet süreleri içinde değerlendirilir.

Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması

Madde 16 – (1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

- a) Aile birliği içinde yaşama,
 - b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,
 - c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama,
- şartları aranır.
- (2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz.
 - (3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Türk vatandaşlığının evlat edinilme ile kazanılması

Madde 17 – (1) Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu

Madde 18 – (1) 11’inci ve 16’ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru için gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, illerde oluşturulan vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılır. Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenir.

¹³¹ 2/7/2018 tarihi ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 188’inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir

¹³² 19/10/2017 tarihli ve 7039 sayılı Kanununun 30’uncu maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “altı” ibaresi “oniki” şeklinde değiştirilmiştir

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Vatandaşlık işlemlerinde müracaat makamı ve usul

Madde 37 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin başvurular yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin vekâletname ile yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Türk soylu yabancılar

Geçici Madde 1 – (1) 11'inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen ikamet süresi, Türk soylu yabancılar için 31/12/2010 tarihine kadar iki yıl olarak uygulanır.

PASAPORT KANUNU¹³³

Kanun Numarası: 5682

Kabul Tarihi: 15/7/1950

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 24/7/1950 **Sayı:** 7564

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3 **Cilt:** 31 **Sayfa:** 2243

Giriş - çıkış kapıları

Madde 1 – (Değişik: 19/6/1984 - KHK 240; Aynen kabul: 7/11/1984 - 3073/1 md.)

Türk vatandaşları ve yabancılar Cumhurbaşkanınca tayin olunan yolcu giriş - çıkış kapılarından Türkiye'ye girip çıkabilirler.¹³⁴

Gümrük kapılarının açılışında İçişleri Bakanlığının görüşü alınır.

Pasaport veya pasaport yerine geçerli vesika zorunluğu:

Madde 2 – (Değişik: 19/6/1984 - KHK 240; Aynen kabul: 7/11/1984 - 3073/2 md.)

Türk vatandaşları ile yabancılar Türkiye'ye girebilmek ve Türkiye'den çıkabilmek için yolcu giriş - çıkış kapılarındaki polis makamlarına usulüne uygun ve muteber pasaport veya pasaport yerine geçerli bir vesika ibraz etmeye mecburdurlar.

Gümrük ve diğer işlemlerin yapılabilmesi için polis makamlarınca giriş veya çıkış işlemlerinin bitirilmesi şarttır.

Kanunlar ve milletlerarası anlaşmalarla tespit edilenlerden başka, Türk vatandaşları ile yabancılar için, ne gibi belgelerin pasaport yerine geçerli kabul edilebileceği hususunda İçişleri ve Dışişleri bakanlıkları müştereken karar almaya yetkilidirler.

Pasaportların ve vesikaların nevileri, harçları ve bunları vermeye yetkili makamlar

Madde 12 – Türkiye Cumhuriyeti namına verilecek pasaport ve bunların yerini tutmaya mahsus vesikalar şunlardır:

- A) Pasaportlar:
- I- Diplomatik pasaportlar;
 - II- Hususi damgalı pasaportlar;
 - III- Hizmet damgalı pasaportlar;

¹³³ (a) Bu Kanun hükümleri, 6/6/1985 tarih ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 12'nci maddesi gereğince anılan Kanunun uygulandığı yerlerde uygulanmaz.

(b) Bu Kanunun harçlarla ilgili hükümleri, 25/2/1952 tarih ve 5887 sayılı Kanunun 126'ncı maddesiyle yürürlükten kaldırılmış ve bu Kanun kapsamı içinde yer alan harçlar 17/7/1964 tarih ve 492 sayılı Kanunla düzenlenmiştir.

¹³⁴ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 23'üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

- IV- Umuma mahsus pasaportlar (Münferit veya müşterek olur);
V- Yabancılara mahsus pasaportlar.
- B) (Değişik: 19/6/1984 - KHK 240; Aynen kabul: 7/11/1984 - 3073/3 md.) Pasaport yerine geçerli vesikalar:
- I. Pasavanlar, idari mektuplar ve hudut geçiş belgeleri,
 - II. Gemiadamı cüzdanları, demiryolu ve hava ulaşım araçları memur ve mürettebatına verilen vesikalar,
 - III. Seyahat belgesi ve benzeri belgeler.

Umuma mahsus pasaportların alınması için şartlar:

Madde 17 – A) (Değişik birinci fıkra: 19/6/1984 - KHK 240; Aynen kabul: 7/11/1984 - 3073/7 md.) (Değişik birinci paragraf: 3/10/2016-KHK-676/10 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/10 md.) Umuma mahsus pasaport almak isteyenlerin başvuru yerleri ve istenecek belgeler İçişleri Bakanlığınca tespit edilir.

Yabancı memleketlerde kayıtlı buldukları konsoloslukta müracaat edenlere konsolosluk kütüğündeki kayıtları esas tutularak pasaport verilir. Başka bir konsoloslukta müracaat edenlerin tabiiyet ilmühaberi veya eski pasaportlarından başka nüfus tezkerelerini de ibraz etmemeleri takdiri bu konsolosluk pasaportunun itasını gerekli göreceği tahkikatın icrasına talik edebilir.

- B) (Mülga: 3/3/1993 - 3868/2 md.)

Reşit olmayanlar ve mahcurlar:

- C) Reşit olmayanların ve mahcurların yalnız seyahat üzere pasaport alabilmeleri için kanuni mümessillerinin muvafakatlerini havi resmi bir makamdan tasdikli vesika ibraz eylemeleri lazımdır
- D) (Mülga: 19/6/1984 - KHK 240; Aynen kabul: 7/11/1984 - 3073/7 md.)
- E) (Ek: 6/12/2019-7196/69 md.) Yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen velayet ya da vesayet kararları, kararın verildiği ülkelerde bulunan Türkiye Cumhuriyeti dış temsilciliklerindeki pasaport başvurularında kabul edilebilir.

“Yabancılara mahsus” damgalı pasaportlar:

Madde 18 – Tabiiyetsiz bulunan veya tabiiyet durumlarının muntazam bulunmaması hasebiyle ikamet ve seyahatleri bakımından fiilen tabiiyetsizlere tatbik edilen muamelelere tabi tutulmasında İçişleri Bakanlığınca zaruret görülen kimselere icabında mezkûr Bakanlığın alacağı kararla “yabancılara mahsus” damgasını taşıyan ve Türk vatandaşlığını iktisap bakımından her hangi bir manayı veya hamili lehine her hangi bir hak iktisabını tazammun etmeyen bir pasaport verilir.

Bu pasaport iki nevidir:

- A) Türkiye’ye yalnız bir giriş veya Türkiye’den yalnız bir çıkış için muteber olan pasaportlar

Giriş için verildiği takdirde Türkiye’ye girişin vukuu; Türkiye’den çıkış için verildiği takdirde de üzerindeki şerhte tasrih edilen memlekete vusul üzerine muteberliği nihayet bulacak

olan bu pasaportların sahipleri tarafından itası tarihinden itibaren bir ay içinde bulunduğu memleketi terk etmek suretiyle kullanılması şarttır. Aksi takdirde yenilenmesi gerekir.

B) (Değişik birinci fıkra: 19/6/1984 - KHK 240; Aynen kabul: 7/11/1984 - 3073/8 md.) (Değişik birinci paragraf: 23/7/2010-6009/58 md.) Bir gidiş ve geliş için verilen pasaportlar üç aydan az olmamak kaydıyla İçişleri Bakanlığının takdirine göre belirlenecek süreyle geçerli olmak üzere tanzim edilir.

Her iki neviden pasaportlar, İçişleri Bakanlığı ve yabancı memleketlerde, İçişleri Bakanlığının talebi veya tasvibi üzerine Dışişleri Bakanlığınca verilecek talimata istinaden, Türkiye Cumhuriyeti konsolosluk makamları tarafından verilir.

Yukardaki (A) fıkrasında yazılı neviden pasaportların yürürlüğünü kaybetmesi tarihinden itibaren iki ay geçmiş ise bunların yenilenmesi işlemi İçişleri Bakanlığının kararına bağlıdır.

Pasaport sahibinin tabiiyet bakımından aynı durumda bulunup reşit olmayan ve iş sahibi bulunmayan kız veya erkek çocuklarının o pasaportun refakat hanesine kaydı caizdir. Kocasıyla tabiiyet bakımından aynı durumda bulunan karısı hakkında da aynı işlem yapılabilir.

Refakat hanesinde kayıtlı olanlar, pasaport sahibiyse seyahat etmedikleri takdirde o pasaportu kullanamazlar.

Bu pasaportların, sahiplerinin ve varsa refakat hanesinde kayıtlı olanların birer kopya fotoğrafını ihtiva etmesi lazımdır.

Pasaport veya vesika verilmesi yasak olanlar

Madde 22 – (Değişik: 28/5/1988 - 3463/3 md.)

Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, memlekette ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere ve terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen yurtdışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucu ve yöneticisi olduğu veya bu yerlerde çalıştığı İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere (...) ¹³⁵ pasaport veya seyahat vesikası verilmez. Ancak, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalanlara, zaruri hallerde Cumhurbaşkanının onayı ile pasaport veya pasaport yerine geçen seyahat vesikası verilebilir. ^{136 137}

Bu durumda olanların açık kimlikleri (adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, ana ve baba adı ile nüfusa kayıtlı olduğu yer) ve tahdit sebebi, ilgili daireler tarafından mahallin polis makamlarına bildirilir.

İlgili polis makamları da bu bilgileri alır almaz bağlı bulunduğu il emniyet müdürlüğü

¹³⁵ 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle; bu fıkrada yer alan “, vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

¹³⁶ 15/8/2016 tarihli ve 674 sayılı KHK'nin 23'üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasına “İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen yurtdışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucu ve yöneticisi olduğu veya bu yerlerde çalıştığı İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere” ibaresi eklenmiş olup, daha sonra bu hüküm 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

¹³⁷ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 23'üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “İçişleri Bakanının teklifi ve Başbakanın” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

kanalıyla en seri haberleşme aracıyla yazılı olarak hudut kapısı bulunan emniyet müdürlüklerine, şahsın nüfusa kayıtlı olduğu il emniyet müdürlüğüne ve Emniyet Genel Müdürlüğüne bildirir.

Bunların yurt dışına çıkışları engellenir ve kendilerine pasaport veya vesika verilmez, verilmişse geri alınır.

Birinci fıkrada yazılı makamlar tarafından pasaport verilmesi veya yurt dışına çıkması yasaklananlarla, yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez, kendilerine Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vesikası verilir.

Pasaport veya pasaport yerine geçen vesikaları kaybedenlerden, bunu haklı bir sebebe dayandıramayanlarla buldukları ülkelerden sınır dışı edilmiş olanlara, bu ülkelerden çıkarılış sebepleri göz önünde tutularak pasaport veya vesika verilmeyebilir.

Tabiiyetsizler:

Madde 27 – Yabancıların diplomatik pasaportlarıyla bu kanunda derpiş olunan hususi ve servis damgalı pasaportlara tekabül eden pasaportlarının vizeleri hiç bir harca veya resme tabi değildir.

Cezai hükümler:

Madde 34 – (Değişik: 31/3/2011-6217/8 md.)¹³⁸

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarından her nasılsa pasaportsuz olarak girmiş olan vatandaşlara bin Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (Mülga ikinci cümle: 4/4/2013-6458/124 md.)

Ek Madde 2 – (19/6/1984 - KHK 240/12 md. ile eklenen 7/11/1984 3073/12 md. ile aynen kabul edilen Ek md. 1'in hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

Pasaport Kanunu'nun uygulanması, pasaportların şekil ve muhtevalarının tespiti ile pasaport ve pasaport yerine geçerli belgelerin düzenlenmesine ait esaslar İçişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde Dışişleri ve Maliye ve Gümrük bakanlıklarının işbirliği ile hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Ek Madde 7- (Ek:17/10/2019-7188/2 md.)

Millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle;

- A) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen olağanüstü hal kapsamında kabul edilen kanunlar uyarınca kamu görevinden çıkarılmaları veya rütbelerinin alınması nedeniyle pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,
- B) 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 5'inci maddesi ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde

¹³⁸ 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanunun 123'üncü maddesiyle, bu maddede yer alan "vatandaşlar ve yabancılara" ibaresi "vatandaşlara" şeklinde değiştirilmiştir.

Pasaport Kanunu

Kararnamenin geçici 35'inci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

- C) Mahkemelerce yurt dışına çıkmaları yasaklananlar hariç olmak üzere bu Kanunun 22'nci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

haklarında aynı nedenlerden dolayı; devam etmekte olan herhangi bir idari veya adli soruşturma veya kovuşturma bulunmayanlara, kovuşturmaya yer olmadığına, beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın reddine veya düşmesine karar verilene, mahkûmiyet kararı bulunanlardan cezası tümüyle infaz edilenlere veya ertelenenlere, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilenlere, başvurmaları hâlinde kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebilir.

İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU^{139 140}

Kanun Numarası: 2577

Kabul Tarihi: 6/1/1982

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 20/1/1982 **Sayı:** 17580

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 21 **Sayfa:** 147

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Kapsam ve nitelik

Madde 1 – 1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümü, bu Kanunda gösterilen usullere tabidir.

2. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.

İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı

Madde 2 – 1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

- (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,
 - İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,
 - (Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.
2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler.¹⁴¹
3. (Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/185 md.)

¹³⁹ Bu kanunda geçen “Devlet Başkanı” deyimini, 11/1/1983 tarih ve 2779 sayılı Kanunun 1. maddesi gereğince “Cumhurbaşkanı” olarak düzeltilmiştir.

¹⁴⁰ Bu Kanunda geçen “İdari Dava Daireleri Genel Kurulu” ibareleri, “İdari Dava Daireleri Kurulu”; “Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu” ibareleri, “Vergi Dava Daireleri Kurulu” olarak 2/6/2004 tarihli ve 5183 sayılı Kanunun 15’inci maddesiyle değiştirilmiştir.

¹⁴¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 185’inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “kanunlarda” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde” ibaresi eklenmiştir.

Dilekçelerin verileceği yerler

Madde 4 - Dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir.¹⁴²

Dava açma süreci

Madde 7 - 1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay'da ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

- a) İdari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirim yapıldığı,
- b) Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyuşmazlıklarda: Tahakkuku tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın; tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğin; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin; tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı ve idarenin dava açması gereken konularda ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye geldiği;

Tarihi izleyen günden başlar.

3. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanununda aksine bir hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihini izleyen günden itibaren onbeş gün sonra işlemeye başlar.
4. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz.

Sürelerle ilgili genel esaslar

Madde 8 - 1. Süreler, tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

2. Tatil günleri sürelerle dahildir. Şu kadarki, sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.
3. Bu Kanunda yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına rastlarsa bu süreler, ara vermenin sona erdiği günü izleyen tarihten itibaren yedi gün uzamış sayılır.

İdari makamların genel sükutu

Madde 10 - 1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. (Değişik: 10/6/1994 - 4001/5 md.) Otuz gün içinde bir cevap verilmese istek reddedilmiş sayılır. İlgililer otuz günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi

¹⁴² 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun 52'nci maddesi ile bu fıkrada yer alan "bulunmayan yerlerde" ibaresinden sonra gelmek üzere "büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın" ibaresi eklenmiştir.

içinde, konusuna göre Danıştay'a, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Otuz günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren dört ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, otuz günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler.¹⁴³

3. (Mülga: 10/6/1994 - 4001/5 md.)

Üst makamlara başvurma

Madde 11 - 1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Otuz gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.¹⁴⁴
3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

Yürütmenin durdurulması ¹⁴⁵

Madde 27 – (Değişik: 10/6/1994-4001/12 md.)

1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.
2. (Değişik: 2/7/2012-6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.¹⁴⁶

¹⁴³ 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu fıkranın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan "Altmış" ibareleri "Otuz" şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan "altmış" ibaresi "otuz" şeklinde, beşinci cümlesinde yer alan "altı" ibaresi "dört" şeklinde ve altıncı cümlesinde yer alan "altmış günlük" ibaresi "otuz günlük" şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁴⁴ 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "Altmış" ibaresi "Otuz" şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁴⁵ 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun 57'nci maddesi ile bu maddenin (2) numaralı fıkrası değiştirilmiş, 27'nci maddeye (2) numaralı fıkradan sonra gelmek üzere (3) numaralı fıkraya eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

¹⁴⁶ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 185'inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "ilgili kanun" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" ibaresi eklenmiştir.

3. (Ek: 2/7/2012-6352/57 md.) Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.
4. Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26'ncı maddenin 3'üncü fıkrasına göre işlemde kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlemde kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtlarla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.
5. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16'ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.
6. Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire, mahkeme veya hakim tarafından çözümlenir. İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.
7. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerinde verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine (...)kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.¹⁴⁷
8. Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.
9. (Ek: 2/7/2012-6352/57 md.) Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar onbeş gün içinde yazılır ve imzalanır.
10. (Ek: 2/7/2012-6352/57 md.) Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.

147 1/7/2016 tarihli ve 6723 sayılı Kanununun 13'üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hâkimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Kararların sonuçları^{148 149}

Madde 28 - 1.(Değişik:10/6/1994-4001/13 md.) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 10/7/2013 tarihli ve E.: 2012/107 K.: 2013/90 sayılı Kararı ile.) (...) (Ek cümleler: 21/2/2014-6526/18 md.; Değişik üçüncü ve dördüncü cümleler: 10/9/2014-6552/97 md.) Ancak, (...) (İptal dördüncü cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 2/10/2014 tarihli ve E.: 2014/149, K.: 2014/151 sayılı Kararı ile.) (Ek cümle: 10/9/2014-6552/97 md.) (...) ancak disiplin hükümleri saklıdır.

2. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/58 md.) Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.
3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.
4. (Değişik: 21/2/2014-6526/18 md.) Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.
5. Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra bu kararlara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaların miktarı ilgili idarece mükellefe bildirilir.
6. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/58 md.) Tazminat ve vergi davalarında idarece, mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süreye 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48 inci maddesine göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanacak faiz ödenir. Ancak mahkeme kararının davacıya tebliği ile banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih arasında geçecek süre için faiz işlemez.

148 Bu maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin "23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanuna ekli (1) ve (2) sayılı cetvellerde gösterilen unvanları taşıyan görevler ile farklı atama usullerine tabi olsalar dâhi daire başkanı ve üstü görevlere, sivil memurlar hariç kolluk teşkilatlarının kadrolarına; açıktan, naklen veya vekâleten yapılan atama ve bu görevlerden alınma, bu görevlerle ilgili yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleri hakkında verilen mahkeme kararlarının gereği, ilgilinin kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanması suretiyle iki yıl içinde yerine getirilir." bölümü, aynı fıkranın dördüncü cümlesi ve son cümlesinin "Bu fıkranın üçüncü cümlesinde belirtilen işlemlerle ilgili mahkeme kararlarının yerine getirilmemesi ceza soruşturması ve kovuşturmasına konu edilemez;" bölümü; 1/1/2015 tarihli ve 29223 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 2/10/2014 tarihli ve E.: 2014/149, K.: 2014/151 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

149 8/1/2016 tarihli ve 29587 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/2015 tarihli ve E.: 2014/86, K.: 2015/109 sayılı Kararı ile bu maddenin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri iptal edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kararlara Karşı Başvuru Yolları

İstinaf^{150 151}

Madde 45 - (Değişik: 18/6/2014-6545/19 md.)

1. İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz.
2. İstinaf, temyizin şekil ve usullerine tabidir. İstinaf başvurusuna konu olacak kararlara karşı yapılan kanun yolu başvurularında dilekçelerdeki hitap ve istekle bağlı kalınmaksızın dosyalar bölge idare mahkemesine gönderilir.
3. Bölge idare mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar verir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı karar verir.
4. Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esası hakkında yeniden bir karar verir. İnceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren mahkeme veya başka bir yer idare ya da vergi mahkemesi istinabe olunabilir. İstinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine getirir.
5. Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verilen kararları kesindir.
6. Bölge idare mahkemelerinin 46'ncı maddeye göre temyize açık olmayan kararları kesindir. (Ek cümle: 20/7/2017-7035/6 md.) Bu kararlar, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilir ve bu mahkemelerce yedi gün içinde tebliğe çıkarılır.
7. İstinaf başvurusuna konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim, aynı davanın istinaf yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz.
8. İvedi yargılama usulüne tabi olan davalarda istinaf yoluna başvurulamaz.

Temyiz

Madde 46 - (Değişik: 18/6/2014-6545/20 md.)

Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi

150 Bu madde başlığı "İtiraz:" iken, 18/4/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

151 20/7/2017 tarihi ve 7035 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "aksine hüküm bulursa" ibaresi "farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa" şeklinde değiştirilmiştir.

Danıştay'da, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir:

- a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları.
- b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.
- c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları.
- d) Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları.
- e) Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları.
- f) İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar.
- g) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun uygulanmasından doğan davalar.
- h) Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar.
- ı) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar.
- i) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar.
- j) 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanunun uygulanmasından ve 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan davalar.
- k) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun uygulanmasından doğan davalar.
- l) 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanmasından doğan davalar.
- m) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar.

Temyiz veya istinaf istemlerinde yürütmenin durdurulması^{152 153}

Madde 52 - 1. (Değişik: 5/4/1990 - 3622/21 md.) Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu in-

152 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 25'inci maddesiyle, bu maddenin başlığında yer alan "itiraz" ibaresi "istinaf" şeklinde; birinci fıkrasında yer alan "itiraz yoluna" ibaresi "istinaf yoluna" şeklinde; "itiraz" ibaresi "istinaf başvurusunu" şeklinde ve son cümlesinde yer alan "kararların temyizi" ibaresi "kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması" şeklinde değiştirilmiştir.

153 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle, bu maddeye üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere dördüncü fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra beşinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

celemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. (Ek Cümle: 10/6/1994 - 4001/22 md.) Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27'nci maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır.

2. İptal davalarında teminat istenmeyebilir.
3. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan teminat alınmaz.
4. (Ek: 20/7/2017-7035/8 md.) Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.
5. Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

Yargılamanın yenilenmesi

Madde 53 - 1. (Değişik birinci cümle: 5/4/1990 - 3622/22 md.) Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir.

- a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,
 - b) Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,
 - c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,
 - d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi,
 - e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,
 - f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kişiler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,
 - g) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hakim katılmasıyla karar verilmiş olması,
 - h) (Değişik: 10/6/1994 - 4001/23 md.) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.
 - ı) (Ek: 15/7/2003-4928/6 md.) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Komuraya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.
2. Yargılamanın yenilenmesi istekleri esas kararı vermiş olan mahkemece karara bağlanır.
 3. (Değişik birinci cümle: 15/7/2003-4928/6 md.) Yargılamanın yenilenmesi süresi, (1) numaralı fıkranın (h) bendinde yazılı sebep için on yıl, (1) numaralı fıkranın (ı) bendinde yazılı sebep için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler, dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.¹⁵⁴

¹⁵⁴ 3 numaralı fıkrâ, 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunun 23'üncü maddesi hükmüdür.

AVUKATLIK KANUNU

Kanun Numarası: 1136

Kabul Tarihi: 19.3.1969

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 7.4.1969 **Sayı:** 13168

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 8 Sayfa: 1694

ONİKİNCİ KISIM

Adli Müzaharet

Adli Yardımın Kapsamı¹⁵⁵

Madde 176 - (Değişik: 2/5/2001-4667/84 m.)

Adli yardım, avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlara bu kanunda yazılı avukatlık hizmetlerinin sağlanmasıdır.

Adli Yardım Bürosu¹⁵⁶

Madde 177 - (Değişik: 2/5/2001-4667/85 m.)

Adli yardım hizmeti, baro merkezlerinde, baro yönetim kurullarınca avukatlar arasından oluşturulan Adli Yardım Bürosu tarafından yürütülür. Baro Yönetim Kurulu, ayrıca baro merkezi dışında avukat sayısı beşten çok olan her yargı çevresinde de bir avukatı Adli Yardım Bürosu temsilcisi olarak görevlendirebilir. Büro ve temsilciler, Baro Yönetim Kurulunun gözetimi altında çalışırlar.

(Ek fıkra:11/7/2020-7249/20 md.) Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım bürosu, baroların eşit olarak temsili esas alınarak oluşturulur. Büroda görevlendirme, o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır. Adli yardım bürosunun oluşturulmasına ve adli yardım hizmetinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca hazırlanan ve Adalet Bakanlığınca onaylanan yönetmelikte gösterilir.

Adli Yardım İstemi¹⁵⁷

Madde 178 - (Değişik: 2/5/2001-4667/86 m.)

Adli yardım istemi, Adli Yardım Bürosuna veya temsilcilerine yapılır. İstek sahibi, isteminde haklı olduğunu gösterdiği delillerle kanıtlamak zorundadır.

Yardım isteminin reddi halinde, ilgilisi yazı veya sözle Baro Başkanına başvurabilir. Baro Başkanının vereceği karar kesindir.

¹⁵⁵ Bu madde başlığı; "Adli müzaharet bürosu" iken, 2/5/2001 tarih ve 4667 sayılı Kanunun 84'üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

¹⁵⁶ Bu madde başlığı; "Büronun açılması" iken, 2/5/2001 tarih ve 4667 sayılı Kanunun 85'inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

¹⁵⁷ Bu madde başlığı; "Büronun görevleri ve adli müzaharete memur avukat" iken, 2/5/2001 tarih ve 4667 sayılı Kanunun 86'inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Adli Yardımın Yapılışı ¹⁵⁸

Madde 179 - (Değişik: 2/5/2001-4667/87 m.)

Adli yardım isteminin kabulü halinde; büro gerekli işlemleri yapmak üzere bir veya birkaç avukatı görevlendirir. Görevlendirilen avukat, görev yazısının kendine ulaşmasıyla, avukatlık hizmetlerini yerine getirmek yükümlülüğü altına girer.

Bu yükümlülük, ilgilinin gerekli belge ve bilgileri isteğe rağmen vermemesi veya vekaletname vermektan kaçınmasıyla sona erer.

Ayrıca görevlendirilen avukat da bu işi yapmaktan çekinmek isterse görevin kendisine bildirildiği tarihten itibaren on beş gün içinde o işin tarifede belirlenen ücretini baroya ödemek zorundadır.

Büro, görevlendirilen avukatın işi yürütmesiyle ilgili aşamaları izler.

18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlardaki adli yardıma ilişkin hükümler saklıdır.

¹⁵⁸ Bu madde başlığı; "Adli müzaharet için delil gösterme zorunluluğu" iken, 2/5/2001 tarih ve 4667 sayılı Kanununun 87'inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ADLİ YARDIM YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 30.03.2004

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 25418

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Adli Yardım Bürosu ve Temsilcisi

Madde 4 - (Değişik: RG-7/11/2020-31297) Her baro merkezinde, baro yönetim kurulu tarafından belirlenip görevlendirilecek yeterli sayıda avukattan oluşan bir adli yardım bürosu kurulur.

(Ek: RG-7/11/2020-31297) Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım bürosu, baroların eşit olarak temsili esas alınarak oluşturulur. Adli yardım bürosunda, barolar arasında eşit dağıtılmak şartıyla en fazla 50 (elli) avukat görevlendirilebilir. Büroya bir nolu barodan başlamak üzere her ay sıra ile dönüşümlü olarak sorumlu yönetim kurulu üyesi başkanlık eder. Eşitlik halinde başkanın oyu çift sayılır.

(Ek: RG-7/11/2020-31297) (1) Baro yönetim kurulu ayrıca, baro merkezi dışında, avukat sayısı beşten fazla olan her yargı çevresinde bir avukatı, adli yardım bürosu temsilcisi olarak görevlendirebilir. Gerekliğinde, yeteri kadar temsilci yardımcısı da görevlendirilir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde il merkezi dışında avukat sayısı beşten fazla olan her yargı çevresinde her barodan bir avukat o ildeki baro yönetim kurulları tarafından adli yardım bürosu temsilcisi olarak görevlendirilebilir. Gerekliğinde yeteri kadar temsilci yardımcısı da görevlendirilir.

Adli yardım bürosu ve temsilcileri, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda öngörülen görevler ile baro yönetim kurullarının Avukatlık Kanunu ve Yönetmelikler çerçevesinde vereceği görevleri yerine getirirler.

(Değişik: RG-7/11/2020-31297) Adli yardım bürosu, temsilcileri ve personeli, işlerini adli yardımdan sorumlu baro yönetim kurulu üyesinin, birden fazla baronun bulunduğu illerde ise her baronun adli yardımdan sorumlu yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda ve denetiminde yürütürler.

(Değişik: RG-7/11/2020-31297) Adli yardım bürosu ve temsilcilerine, hizmetin yürütülebilmesi için adli yardım ödeneğinden karşılanmak üzere yeterli mekan, büro donanımı ve personel sağlanır. Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım bürosunda görev yapacak toplam personel sayısı barolarca birlikte kararlaştırılır.

Barolar, avukat stajyerlerine, adli yardım bürosu ve temsilciliklerinde eğitim amacıyla geçici süreli görevler verebilirler.

Adli Yardım İstemi

Madde 5 - Adli yardım istemi, hizmetin görüleceği yer adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yapılır. Başvurularda, adli yardım başvuru formu doldurulur ve adli yardım esas defterine kaydedilir.

Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, istem sahibinden gerekli bilgi ve belgeleri ister, istemin haklılığı konusunda uygun bulacağı araştırmayı yapar, gerektiğinde karar verir. Bu araştırmada, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yardımcı olurlar.

(Değişik: RG-7/11/2020-31297) Adli yardım isteminin reddi halinde istemde bulunan; tebliğden itibaren on gün içinde yazılı veya sözlü olarak baro başkanına başvurabilir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde başvuru, başvuru tarihinde büro yönetimine başkanlık eden sorumlu yönetim kurulu üyesinin bağlı bulunduğu baronun başkanına yapılır. Baro başkanı yedi gün içinde karar verir ve bu karar kesindir. Süresinde karar verilmediği takdirde talep ret edilmiş sayılır.

Adli yardım görevi serbest çalışan avukatlara eşitlik ilkesi esaslarına göre verilir.

(Ek: RG-7/11/2020-31297) Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım hizmeti ile görevlendirilecek avukatlara ilişkin tek liste yapılır. Bu liste, Türkiye Barolar Birliği sicil numarası esas alınarak oluşturulur.

(Ek: RG-7/11/2020-31297) Görevlendirmeye ilişkin esaslar, adli yardım bürosunca belirlenir ve baroların onayına sunulur. Uyuşmazlık halinde Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu kesin olarak karar verir.

Adli Yardımın Yapılışı

Madde 6 - a) Adli yardım isteminin kabulü halinde, durum bir tutanakla tespit edilir. İstem sahibinden, işin sonunda maddi bir yarar elde etmesi halinde, avukata ödenen para ile elde edilecek maddi yararın %5'ini baroya ödeyeceğine; adli yardım isteminin haksız olduğunun sonradan anlaşılması halinde, görevlendirilen avukata ödenen ücretin iki katı ve yapılmış masrafları yasal faizleri ile geri vereceğine ilişkin taahhütname alınır.

Vekaletname masrafı adli yardım faslından ödenebilir.

Yargılama giderlerini karşılayamayacaklar için 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 465-472'nci maddeleri gereğince adli müzaheret talebinde bulunulur. Bu talebin reddi halinde ilgilisi, avukatlık ücreti dışındaki diğer yargılama giderlerini karşılamak durumundadır. Aksi halde, adli yardım istemi reddedilebilir.

(Değişik:RG-7/11/2020-31297) Ancak, yargılama giderlerinin karşılanamayacağının açıkça anlaşılması ve adli yardım talebinde bulunanın haklılığı açısından kesin veya kuvvetli bir kanı oluşması halinde, adli yardım bürosunun veya adli yardım temsilcisinin önerisi üzerine baro yönetim kurulu kararıyla, birden fazla baronun bulunduğu illerde ise başvuru tarihinde büronun adli yardımdan sorumlu olan yönetim kurulu üyelerinden yönetime başkanlık eden üyenin bağlı bulunduğu baronun yönetim kurulu kararıyla adli yardım fonundan karşılanır.

Davanın reddi halinde iade olunacak harç, adli yardım fonuna aktarılır.

b) Adli yardım isteminin kabulüyle, gerekli iş ve işlemleri yapmak ve yürütmek üzere bir veya birkaç avukat görevlendirilir. Görev yazısının bir örneği de istem sahibine verilir ve gerekli bilgi, belge ve vekaletname ile birlikte görevlendirilen avukata başvurusu istenir. Görevlendirilen avukat, görevlendirme yazısının, işe ve ilgiliye ait bilgi, belge ve vekaletnamenin, adli müzaheret istemi reddedilmiş ise iş için zorunlu masraf avansının kendisine ulaşması ile avukatlık hizmetlerini yerine getirmek yükümlülüğü altına girer.

Görevlendirilen avukatın yükümlülüğü, istek sahibinin hizmetin görülebilmesi için gerekli belge ve bilgiler ile avukatlık ücreti dışındaki zorunlu yargılama giderlerini vermemesi veya vekaletname vermekten kaçınması ile sona erer. Görevlendirilen

avukat, bu durumu gecikmeden, kendisini görevlendiren adli yardım bürosuna ya da temsilciliğine bildirir.

- c) Görevlendirmede, avukatların mesleki faaliyet alanlarına ilişkin beyanları dikkate alınır.
- d) Görevlendirilen avukat, bu işi yapmaktan haklı bir neden olmaksızın çekinmek isterse, görevin kendisine bildirildiği tarihten itibaren on beş gün içinde, o işin tarifede belirlenen ücretini baroya ödeyerek görevden çekilebilir.
- e) Görevlendirilen avukat, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre işi sonuna kadar takip etmekle yükümlüdür. Bağlantı ve ilişki bulunsa bile başka dava ve icra takipleri veya benzeri hukuksal işlemler, görev konusu iş kapsamında kabul edilmez.
- f) Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, görevlendirilen avukatın hizmeti yerine getirmesi ile ilgili aşamaları izler. Avukat, işin hangi aşamasında olursa olsun, kendisinden istenen bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Hizmetin sonunda da, bu konudaki raporunu ve hizmetin sona erdiğini gösterir belgeleri adli yardım bürosuna ya da temsilciliğine iletir.

Ödenecek Ücret

Madde 7 - (Değişik: RG-7/11/2020-31297) Adli yardımla görevlendirilen avukata, görevlendirmeye konu iş için asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücret baro yönetim kurulu kararı ile peşin ödenir. Ancak yargılama sırasında avukatın, harcayacağı emek ve mesai ile davanın önem ve özelliğini açıklayan talebi üzerine, davanın niteliği de göz önünde bulundurularak, asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücretin bir katına kadarının ödenmesine baro yönetim kurulunca karar verilebilir.

(Ek: RG-7/11/2020-31297) Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardımla görevlendirilen avukata, görevlendirmeye konu iş için asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücret levhasına kayıtlı olduğu baro yönetim kurulu kararı ile peşin ödenir. Ancak yargılama sırasında avukatın, harcayacağı emek ve mesai ile davanın önem ve özelliğini açıklayan talebi ve adli yardım bürosunun teklifi üzerine asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücretin bir katına kadarının ödenmesine avukatın levhasına kayıtlı olduğu baro yönetim kurulunca karar verilebilir.

(Ek: RG-7/11/2020-31297) Aynı işe birden fazla avukat görevlendirilemez. Ancak görevden çekilen avukatın yerine görevlendirilen yeni avukata ayrıca ücret ödenir.

(Mülga fıkra: RG-28/12/2011-28156)

(Değişik fıkra: RG-14/4/2017-30038) Yargıtay'da, Bölge Adliye Mahkemelerinde veya Bölge İdare Mahkemelerinde görülecek duruşmalı işlerde ayrıca, Ankara'ya veya Bölge Mahkemesinin bulunduğu ile gidiş-geliş ücreti ödenir. Adli yardımdan yararlananın veya vekilinin talebi halinde Ankara veya Bölge Mahkemesinin bulunduğu il barosundan görevlendirilecek avukat aracılığı ile duruşma takip edilebilir. Ödenecek yol ücreti, 400 kilometreden daha yakın (400 kilometre dâhil) mesafeler için otobüs veya birinci sınıf tren bileti; 400 kilometreden daha uzun mesafeler için ekonomi sınıfı uçak, otobüs veya birinci sınıf tren bileti ile kullanılan ulaşım aracının kalkış ve varış istasyonları ile ev, işyeri veya hizmetin verileceği kurum arasındaki transfer için yapılan mutad giderlerini kapsar. Avukatın özel aracı ile seyahat etmesi gibi durumlarda ödenecek ücret mutad ulaşım araçlarına göre belirlenir.

Tüm masraflar belgeye dayandırılır. Belgesiz ödeme yapılamaz.

(Mülga fıkra: RG-20/10/2007-26676)

(Değişik: RG-7/11/2020-31297) Adli yardım görevini haklı nedenler dışında tamamlamayan avukat, aldığı ücretin iki katını levhasına kayıtlı olduğu baroya ödemekle yükümlüdür.

NOTERLİK KANUNU

Kanun Numarası: 1512

Kabul Tarihi: 18/1/1972

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 5/2/1972 **Sayı:** 14090

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt : 11 Sayfa: 408

IX. KISIM

Noterlik İşlemlerinin Şekli

I. BÖLÜM

Noterlik İşlemlerinde Uyulması Gerekli Genel Hükümler

Hukuki işlemler ve ilgilileri

Madde 72 – Noterler, ilgililerin istemi üzerine, hukuki işlemleri belgelendirirler. Belgelendirme, bu kısım hükümleri ile diğer kanunlar ve yönetmelikte gösterilen şekilde yapılır.

İlgili, belgelendirme isteminde bulunan kişidir.

Noter, iş yaptıracak kimselerin kimlik, adres ve yeteneğini ve gerçek isteklerini tamamen öğrenmekle yükümlüdür.

İlgilinin Türkçe bilmemesi

Madde 74 - İlgili, Türkçe bilmezse andlı bir tercüman da bulundurulur.

NOTERLİK KANUNU YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 13.07.1976

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 15645

ON BEŞİNCİ KISIM

Noterlik İşlemlerinde Uyulması Gerekli Hususlar

Kimlik tesbitinde izlenecek yol

Madde 90 - Noter, belgelendirme isteminde bulunan ilgili ile işleme katılan kimselerin kimliğini tesbit edebilmek için nüfus hüviyet cüzdanı, buna dayalı olarak resmi mercilerden verilmiş pasaport, ehliyet, fotoğrafı kimlik kartı vesair kimlik belirten belgeleri aramak zorundadır.

Bu belgelerin gösterilmemesi veya noterin gerekli görmesi halinde tanık dinlemek yoluyla da kimlik tespit olunabilir.

Çevirme işlemleri

Madde 96 - Belgelerin bir dilden diğer dile veya bir yazıdan başka bir yazıya çevrilmesine ve noterlikçe onaylanmasına çevirme işlemi denir.

Noterin, çevirmeyi yapanın o dili veya yazıyı doğru olarak bildiğine, diplomasını veya diğer belgelerini görerek veya diğer yollarla ve hiçbir tereddüde yer kalmayacak şekilde kanaat getirmesi gerekir.

Noterlik Kanunu'nun 75. maddesinin son fıkrası gereğince noter tercümana Hukuk Yargılama Usulü Kanununa göre and içerir. Bunun bir tutanakla belgelendirilmesi zorunludur. Bu tutanakta tercümanın adı, soyadı, doğum tarihi, iş adresi, ev adresi, tahsil derecesi, hangi dil veya dilleri, hangi yazıyı bildiği, noterin çevirenin bu dil ve dilleri veya yazıyı bildiğine ne suretle kanı sahibi olduğu, yemin biçimi ve tutanağın tarihini gösterir. Tutanağın altı noter ve tercüman tarafından imzalanır.

Kendisine çevirme yaptırılan kimselerin yemin tutanakları noterlik dairesinde özel bir kartonda saklanır. Noter, kartonunda yemin tutanağı bulunmayan bir kimseye çevirme yaptıramaz.

Noter tarafından ilgisinden alınan çevirme ücretleri noterlik dairesinin gelirlerinden olup, yevmiye defterine gelir olarak kaydedilir. Noterin çevirene ödediği parada dairesinin giderlerindedir.

Çevirme ücreti hesaplanırken, çevrilmesi istenilen yazının sayfaları değil, çevirme yapıldıktan sonra noter tarafından yazdırılan değerli k sayfa sayısı esas tutulacaktır.

Çevirme işleminin, ilgilinin bulunduğu yer noterliğinde yaptırılması mümkün bulunmayan hallerde, o noterlik aracılığı ile başka bir yer noterliğinde çevirme yaptırılabilir. Bu takdirde, ilgiliden ayrıca, aracılık ücreti de tahsil olunur.

Hukuki Danışmanlık – 26441

Ankara, 12.06.2019

Özü: Noterlik işlemlerinde kullanılacak kimlikler.

GENELGE
NO. (1)

..... NOTER ODASI BAŞKANLIĞINA
..... NOTERLİĞİNE

Birliğimizce yayımlanan, noterlik işlemlerinde kullanılacak kimliklerle ilgili genelge ve genel yazıların birleştirildiği bu genelge, Yönetim Kurulunun 10.06.2019 tarihli toplantısında görüşülerek kabul edilmiştir.

(...)

3- İLGİLİ MEVZUAT GEREĞİNCE VERİLEN DİĞER KİMLİK VE BELGELER:

(...)

b) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca verilen belge ve kimlikler:

6458 sayılı Kanun uyarınca verilen "İkamet İzin Belgesi" ile bu Kanunda yazılı diğer kimlikler ile belgelerin, şekli ve kimlik olarak kullanılıp kullanılmayacağı İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden sorulmuştur. Adı geçen Genel Müdürlükçe gönderilen 15.09.2014 tarihli ve 2014/1319-2460, 31.12.2015 tarihli ve 39265563-000-38774 sayılı yazılarda verilen bilgilere göre;

İkamet Tezkeresi - İkamet İzni Belgesi:

5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun uyarınca Türkiye'de ikamet edecek yabancılara verilmiş olan "ikamet tezkeresi" yerine, 11.04.2014 tarihinden itibaren, şekil ve içeriği yeniden belirlenen "ikamet izni belgesi" kullanılmaya başlanmıştır.

5683 sayılı Kanun uyarınca 11.04.2014 tarihinden önce verilmiş olup, süreleri bitmemiş olan ikamet tezkereleri, 11.04.2014 tarihinden sonra sürelerinin sonuna kadar geçerli olmaya devam edecek ve sürelerinin sonuna kadar herhangi bir ilave idari işleme gerek kalmaksızın kullanılacaktır. Dolayısıyla, 5683 sayılı Kanuna göre verilmiş olup süreleri dolmayan ikamet tezkereleri, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün 23.3.1989 gün ve 13354 sayılı görüşleri doğrultusunda tapuda işlem yapılmasını gerektirenler hariç diğer noterlik işlemlerinde kullanılabilir.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca 11.04.2014 tarihinden sonra verilen “İkamet İzin Belgesi” tek başına kimlik olarak kabul edilmeyecek, bu belge sahibi kişilerin pasaportlarının veya yabancı kimliklerinin olması nedeniyle işlemlerinde, “İkamet İzin Belgeleri” ile tercüme edilmiş pasaportları veya yabancı kimlikleri birlikte kullanılacaktır.

Vatansız Kişi Kimlik Belgesi:

Türkiye’de vatansız kabul edilen kişiler, herhangi bir ülkeye vatandaşlık bağı bulunmadığından bir ülke tarafından verilmiş kimlik belgesi ya da pasaport taşımamaktadırlar. Bu durumdaki kişilerin pasaport veya yabancı kimlik belgesi sunamayacakları için örneği (Ek. 2)’de bulunan “Vatansız Kişi Kimlik Belgesine” istinaden noterlik işlemi yaptırmaları mümkün bulunmaktadır. Bu belge Türkiye’de yasal olarak ikamet edebilme hakkı da sağlamaktadır.

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kayıt Belgesi:

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi:

Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi:

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu hükümleri uyarınca verilen ve üzerinde yabancı kimlik numaraları yazılı olan, örnekleri (Ek. 2/a)’da bulunan “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kayıt Belgesi”, “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi” ve “Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi” resmi mercilerce düzenlenmiş kimlik niteliğinde olduğundan noterlik işlemlerinde kullanılabilir.

Geçici Koruma Kimlik Belgesi (Yabancı Tanıtma Belgesi):

22 Ekim 2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliğinin “Geçici koruma kimlik belgesi” başlıklı 22’nci maddesi gereğince bu belge; kayıt işlemleri tamamlananlara, valilikler tarafından düzenlenmekte olup, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında verilen yabancı kimlik numarasını taşımaktadır. Geçici korumanın sona ermesi halinde geçici koruma kimlik belgesi geçerliliğini kaybeder ve yabancından geri alınır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 31.12.2015 tarihli ve 39265563-000-38774 sayılı görüşünde bildirildiği üzere;

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91’inci maddesine atfen çıkarılan 22.12.2014 tarihli ve 29153 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliğinin GEÇİCİ 1’inci maddesi gereğince; ülkemizde bulunan Suriye uyruklu yabancılar geçici koruma kapsamına alınmıştır. Anılan Yönetmeliğin 22’nci maddesi gereğince söz konusu yabancılara Geçici Koruma Kimlik Belgesi (Yabancı Tanıtma Belgesi) düzenlenmektedir.

Bu çerçevede; Suriyeli yabancılara düzenlenen bahse konu Geçici Koruma Kimlik Belgesi ülkemiz sınırları içerisinde resmi nitelik taşımaktadır. Sözü edilen Yönetmeliğin GEÇİCİ 1’inci maddesi gereğince ise; sadece Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları, Suriye Arap Cumhuriyetinden gelen mülteciler ve vatansızlar geçici koruma kapsamına alınmış olup; Geçici Koruma Kimlik Belgesi bahsedilen Suriyeli yabancılara düzenlenmektedir. Ayrıca Geçici Koruma Kimlik Belgesinde belirtilen ikamet ilinden başka bir ilde noterliklere başvuran Suriye uyruklu yabancıların, ikamet ettikleri ilden aldıkları Yol İzin Belgesini ibraz etmeleri halinde hizmet almalarında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

26.12.2016 tarihinden itibaren, güvenlik öğelerini içerecek şekilde değiştirilen yeni Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi, Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi ve Geçici Koruma Kimlik Belgesi verildiği:

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı Birliğimize gönderdiği 23.12.2016 tarihli ve E.49087 sayılı yazıyla;

Ülkemizden bireysel koruma talep eden yabancılara, statülerine uygun olarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve bu Kanununun uygulanmasına ilişkin Yönetmelik hükümleri gereğince kimlik belgesi düzenlenerek verildiğini, ancak bu kimlik belgelerinin herhangi bir güvenlik öğesi barındırmaması ve buna bağlı olarak bir takım sorunlar yaşanması nedeniyle güvenlik özelliklerine haiz kimlik belgelerinin tedarik edilerek Uygulama Talimatıyla birlikte Valiliklere (İl Göç İdaresi Müdürlüklerine) gönderildiğini,

Bu çerçevede, **26.12.2016 tarihinden itibaren düzenlenecek** yeni kimlik belgelerinin ekli olarak gönderilen örnekler şeklinde olacağını, **daha önce düzenlenmiş olan kimlik belgelerinin ise geçiş süresince geçerliliğini koruyacağını,**

bildirmiştir.

Yazı ekinde bulunan kimlik belgesi örneklerinden; güvenlik öğelerini içerecek şekilde değiştirilen kimlik belgelerinin, **Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi, Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi ve Geçici Koruma Kimlik Belgesi** oldukları anlaşılmıştır.

Ayrıca, yazı ekinde yer alan ve yeni kimliklerle birlikte Valiliklere (İl Göç İdaresi Müdürlüklerine) gönderilen Bilgi Notu ve Uygulama Talimatında noterlik çalışmalarını ilgilendiren aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir.

- 1) Yeni kimlik belgelerinin güvenlik öğeleri;
 - Özel dokulu kâğıt
 - Gizli mor boya baskı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü logosu),
 - Gizli beyaz boya baskı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü logosu),
 - Turuncu fosfor boya baskı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü logosu),olarak belirlenmiştir.
- 2) Kimlik belgelerinin fotokopisi çekildiğinde, kopyanın sahte olduğu güvenlik öğeleri sayesinde çok rahat tespit edilebilmektedir.
- 3) Yeni kimlik belgeleri yaklaşık olarak A5 boyutunda olup İl Müdürlüklerimizde bulunan yazıcı modellerine göre testi yapılmıştır,
- 5) Uluslararası koruma kapsamındaki yabancılar için örneği gönderilen (mavi renkli) kimlik belgesi, geçici koruma kapsamındaki yabancılar için örneği gönderilen (sarı renkli) kimlik belgesi kullanılacaktır.
- 7) GöçNeT'ten yazdırılan kimlik belgesinin fotoğraf kısmında soğuk mühür, onay kısmında ıslak mühür (mavi renk) kullanılacak ve onay kısmı imzalanacaktır.
- 8) Onay işlemi tamamlanan kimlik belgesi yabancıya ortadan katlanarak verilecektir,
- 9) Yeni kimlik belgeleri, ülkemizden ilk kez uluslararası koruma başvurusunda bulunanlara kayıtları tamamlandığında ve mevcut; kimliklerinin geçerlilik süresi dolanlara **kimlik yenileme için geldiklerinde** verilecektir,

- 10) Geçici koruma verileri güncellenen yabancılara yeni kimlik belgeleri verilecektir,
- 11) n kayıt durumundan geçici koruma kapsamına alınan yabancılara yeni kimlik belgeleri verilecektir.
- 14) Mevcut kimliklerin geçiş süresince **geçerlilikleri** devam edecektir.

Güvenlik öğelerini içerecek şekilde değiştirilen;

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi,

Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi,

Geçici Koruma Kimlik Belgesi,

rnekleri ektedir. (Ek. 2/a)

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı Birliğimize gönderdiği 10.12.2018 tarih ve 57730 sayılı yazıyla;

“Veri Güncelleme Projesi” kapsamında yabancılarn kişisel verilerinin güncellenerek eski kimliklerinin yenilendiği, veri güncelleme işleminin tamamlandığı illerde yalnızca yeni kimlik belgelerinin dikkate alınması, veri güncellemesi tamamlanmamış illerde ise güncelleme tamamlanana kadar yeni kimlik belgelerinin yanı sıra eski kimlik belgelerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Veri güncelleme Projesi kapsamında yenilenen “Geçici Koruma Kimlik Belgesi” rneği ektedir. (Ek. 3)

ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA USULLERİ HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası: 6216

Kabul Tarihi: 30/3/2011

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 3/4/2011 **Sayı:** 27894

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 50

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Tanımlar

Madde 2 -

(...)

- ç) Bölüm: Bir başkanvekilinin başkanlığında altı üyeden oluşan ve ilgili başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanıp bireysel başvurular hakkında karar verme yetkisine sahip olan kurulu,¹⁵⁹

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler, Yetkiler ve Mahkeme Bütçesi

Mahkemenin görev ve yetkileri

Madde 3 -

(...)

- c) Anayasa'nın 148'inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak.

İçtüzük

Madde 5 - (1) Bu Kanun çerçevesinde;

¹⁵⁹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209'uncu maddesiyle 2'nci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "yedi" ibaresi "altı" şeklinde; (d) bendinde yer alan "Onyedi" ibaresi "Onbeş" şeklinde değiştirilmiştir.

- a) Mahkemenin iç düzeni, işleyişi, teşkilatı, çalışma usulleri, tutulacak defter ve kayıtlar, elektronik ortam da dâhil evrak akış düzeni, arşivlenmesi, Mahkeme kütüphanesi, Genel Sekreterlik ile idari teşkilatı, idari personelin görev ve sorumlulukları,
 - b) Başkan ve üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının özlük dosyalarının tutulması, disiplin işleri, izin ve sağlık durumları, giyecekleri kisvelerin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri,
 - c) Mahkemenin çalışma, yargılama usul ve esasları, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınması,
- Genel Kurulca kabul edilecek İçtüzükle düzenlenir.
- (2) İçtüzük Resmî Gazetede yayımlanır

ÜÇÜNCÜ KISIM

Teşkilat Yapısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkeme Teşkilatı

Bölümler ve komisyonlar

Madde 22 - (1) Mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında altışar üyesi olan iki bölüm bulunur. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır.¹⁶⁰

- (2) Bölüm ve komisyonların oluşumu ve iş bölümü ile ilgili hususlar İçtüzükle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İnceleme ve Yargılama Usulleri

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru hakkı

Madde 45 - (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

- (2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörül-müş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

¹⁶⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209'uncu maddesiyle bu fıkra da yer alan "yedişer" ibaresi "altışar" şeklinde değiştirilmiştir.

- (3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar

Madde 46 - (1) Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmâl nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

- (2) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.
- (3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvuru usulü

Madde 47 - (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İÇTÜZÜKTE belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İÇTÜZÜKLE düzenlenir.

- (2) Bireysel başvurular harca tabidir.
- (3) Başvuru dilekçesinde başvuruçunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmâl nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.
- (4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.
- (5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvuruçunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.
- (6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuruçuyu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi

Madde 48 - (1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47'nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

- (2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kap-

samının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvuru-
cunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuru-
ların kabul edilemezliğine karar verebilir.

- (3) Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını ta-
şımadığına oy birliği ile karar verilen başvurular hakkında, kabul edilemezlik kararı
verilir. Oy birliği sağlanamayan dosyalar bölümlere havale edilir.
- (4) Kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.
- (5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar
İçtüzükle düzenlenir.

Esas hakkında inceleme

Madde 49 - (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas inceleme-
si bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün bölümler arasında dengeli bir şekilde
dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

- (2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir
örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü
hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.
- (3) Komisyonlar ve bölümler bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal
edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir. Başvuruyla
ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.
- (4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse du-
ruşma yapılmasına da karar verebilir.
- (5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvuru-
cunun temel haklarının korunma-
sı için zorunlu gördükleri tedbirlere resen veya başvuru-
cunun talebi üzerine karar
verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay
içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.
- (6) Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin ince-
lemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldı-
rılacağına ilişkin belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gere-
ken hususlarda inceleme yapılamaz.
- (7) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunma-
yan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvuru-
cunun niteliğine uygun hüküm-
leri uygulanır.
- (8) Esas hakkında incelemenin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle dü-
zenlenir.

Kararlar

Madde 50 - (1) Esas inceleme sonunda, başvuru-
cunun hakkının ihlal edildiğine ya da
edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan
kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapıla-
maz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

- (2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını
ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye
gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde

başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.

- (3) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir ve Mahkemenin internet sayfasında yayımlanır. Bu kararlardan hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağına ilişkin hususlar İçtüzükte gösterilir.
- (4) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından karara bağlanır. Buna ilişkin diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.
- (5) Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

Madde 51 - (1) Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvuru aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yargılamaya İlişkin Diğer Hususlar

Harç istisnası

Madde 64 - (1) Mahkemeye yapılacak bireysel başvurular dışındaki başvurular, alınacak kararlar ve bunlarla ilgili yapılacak işlemler harca tabi değildir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kararlar

Mahkeme kararları

Madde 66 - (1) Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

- (2) İptal kararları geriye yürümez.
- (3) Mahkemece iptaline karar verilen kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü veya bunların belirli madde veya hükümleri, iptal kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Mahkeme gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabilir.¹⁶¹

¹⁶¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209'uncu maddesiyle 66'ncı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan "kanun hükmünde kararname" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiştir.

- (4) Mahkeme, bir kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.¹⁶²
- (5) Mahkeme kararları gerekçeli olarak yazılır. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.
- (6) Karar taslaklarının hazırlanması ve görüşülmesine ilişkin esaslar İçtüzükte gösterilir.
- (7) Kararlar, inceleme veya yargılamaya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. Muhalif kalanlar, kararda muhalefet nedenlerini İçtüzükte belirtilecek süre içinde yazılı olarak teslim ederler. Kararlar ilgililere bu Şekliyle tebliğ olunur.
- (8) İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazetede hemen yayımlanır.

¹⁶² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209'uncu maddesiyle 66'ncı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan "kanun hükmünde kararname" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" Şeklinde değiştirilmiştir.

ANAYASA MAHKEMESİ İÇTÜZÜĞÜ

Dayandığı Kanunun Tarihi: 7/11/1982, **No:** 2709

30/3/2011 6216

Yayımlandığı R.Gazetenin Tarihi: 12/7/2012, **No:** 28351

Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5 Cildi : 52

ÜÇÜNCÜ KISIM

İnceleme ve Yargılama Usulleri

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru formu ve ekleri

Madde 59 - (Değişik:RG-6/11/2018-30587)

- (1) Başvurular, İçtüzük ekinde (EK-1) örneği bulunan ve Mahkemenin internet sitesinde yayımlanan başvuru formu kullanılarak resmî dilde yapılır.
- (2) Başvuru formunda aşığıdaki hususlar yer alır:
 - a) Başvurucunun T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, anne adı, baba adı, doğum tarihi, cinsiyeti, uyruğu, mesleği ve adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.
 - b) Başvurucunun tüzel kişi olması hâlinde; Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası, unvanı, adresi ve tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı ve T.C. kimlik numarası, MERSİS numarasının bulunmaması hâlinde tüzel kişinin vergi numarası veya kayıtlı olduğu sicil ve numarası ile varsa telefon numaraları ve kayıtlı elektronik posta adresi.
 - c) Başvurunun;
 - 1) Avukat vasıtasıyla yapılması hâlinde; avukatın adı, soyadı, kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası, yazışma adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.
 - 2) Avukat olmayan kanuni temsilci vasıtasıyla yapılması hâlinde; kanuni temsilcinin T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, anne adı, baba adı, doğum tarihi, uyruğu, yazışma adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.
 - ) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmali-ne dair olayların tarih sırasına göre özeti.
 - d) Bireysel başvuru kapsamındaki güncel ve kişisel haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.
 - e) İhlal edildiği iddia edilen temel haklar ve bunlara ilişkin açıklamaların birbirleriyle ilişkilendirilerek ayrı ayrı yapılması.

- f) Başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların tarih sırasına göre yazılması.
 - g) Başvuru yollarının tüketildiği veya başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih.
 - ğ) Başvuru mazeret nedeniyle süresi içinde yapılamamışsa buna dair açıklamalar.
 - h) Başvurucunun talepleri.
 - ı) Başvurucunun Mahkeme önünde devam eden bir başka başvurusu varsa numarası.
 - i) Varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçeleri.
 - j) Kısa mesaj (SMS) veya elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapılmasını isteyip istemediği.
 - k) Başvurucunun veya avukatının ya da kanuni temsilcisinin imzası.
 - l) Varsa İçtüzüğün 73'üncü maddesi kapsamında maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik tedbir talebi ve bunun gerekçeleri.
- (3) Başvuru formuna aşağıdaki belgelerin ya da onaylı örneklerinin eklenmesi zorunludur:
- a) Kanuni temsilci veya avukat vasıtasıyla takip edilen başvurularda başvuru-cuyu temsile yetkili olduğuna dair mevzuata uygun belge.
 - b) Harcın ödendiğine dair belge.
 - c) Başvuru bizzat yapılmış ise başvuru-cunun kimliğini tespiti yarar resmî belgenin onaylı örneği.
 - ç) Tüzel kişi adına kanuni temsilcinin başvurması hâlinde, başvuru tarihi itibarıyla temsile yetkili olduğunu gösteren resmî belgenin onaylı örneği.
 - d) Nihai karar ya da işlemi öğrenme tarihini gösteren belge.
 - e) Başvuruda ileri sürülen hak ihlali iddialarını temellendirecek belgelerin onaylı örnekleri.
 - f) Tazminat talebi varsa uğranılan zarar ve buna ilişkin belgeler.
 - g) Olağan ve olağanüstü kanun yolu başvuru dilekçelerinin onaylı örnekleri.
 - ğ) Başvuru süresinde yapılamamışsa varsa mazereti ispatlayan belgeler.
 - h) Adli yardım talebi varsa başvuru-cunun yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeler ile mevzuatta adli yardım talebinde bulunabilmek için öngörülen diğer belgeler.
- (4) Başvurucu, üçüncü fıkradaki belgeleri herhangi bir nedenle sunamaması hâlinde bunun gerekçelerini belirterek varsa buna ilişkin bilgi ve belgeleri başvuru formuna ekler. Mahkeme, mazereti kabul etmesi hâlinde ve gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.
- (5) Başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruya ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Mahkemeye bildirilmesi zorunludur.

Formun ve eklerinin hazırlanmasına ilişkin ilkeler

Madde 60- (1) (Değişik: RG-6/11/2018-30587) Başvuru formu, İçtüzüğün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenir ve aynı maddede belirtilen belgeler ya da mevzuat gereği suret çıkarma yetkisi bulunan kişi veya makamlarca onaylı örnekleri başvuru formuna eklenir.

- (2) Başvuru formu okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde hazırlanır. Başvuru formunun ekler hariç on sayfayı geçmesi hâlinde başvuru formuna ayrıca başvuru formuna olayların özetini eklemesi gerekir.
- (3) Başvurucu, başvuru formunun ekinde sunduğu belgeleri, tarih sırasına göre numaralandırarak her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlar.

Başvurucunun temsili

Madde 61 - (1) Bireysel başvuru, bizzat başvuru, kanuni temsilcisi ya da avukatı tarafından yapılabilir. Avukat veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılan başvurularda temsile dair yetki belgesinin sunulması zorunludur.

- (2) Başvurucunun avukatı ya da kanuni temsilcisi varsa onunla yapılan yazışmalar ya da ona yapılan tebligatlar başvurucuya yapılmış sayılır.

Bireysel başvuru harcı ve adli yardım

Madde 62 - (1) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa Bağlı (I) sayılı Tarifenin A) Mahkeme Harçları” başlıklı Bölümünün ilk cümlesinde belirtilen bireysel başvuru harcı Maliye Veznelerine yatırılır.

- (2) Adli yardım talepleri, genel hükümlere göre başvuruların kabul edilebilirliği hakkında karar verecek Bölüm veya Komisyonlar tarafından hükme bağlanır.

Başvurunun yapılabileceği yerler

Madde 63 - (1) (Değişik: RG-6/11/2018-30587) Bireysel başvurular, Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun biçimde İçtüzük ekindeki ve Mahkemenin internet sitesinde yayımlanan başvuru formu kullanılarak Mahkemeye şahsen yapılabileceği gibi diğer mahkemeler ya da yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla da yapılabilir.

- (2) Usulünce hazırlanan başvuru formu, harç tahsil makbuzuyla birlikte yukarıda belirtilen yerlere teslim edildiğinde başvuru ya da temsilcisine alındı belgesi verilir ve bu tarih, başvurunun yapıldığı tarih olarak kabul edilir.
- (3) Mahkemeler ya da yurt dışı temsilciliklerine teslim edilen başvuru formu ve ekleri gerekli kayıt işlemleri yapıp fiziki ve elektronik ortamda Mahkemeye gönderilir. Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hallerde UYAP kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır.
- (4) Genel Kurul; elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak başvuru yapılabilmesine ilişkin karar alabilir.

Başvuru süresi ve mazeret

Madde 64 - (1) (Değişik: RG-5/3/2014-28932) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

- (2) Başvurucu mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvurusunu yapmadığı takdirde, mazeretinin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilir. Komisyonlar raportörlüğünce mazeretin kabulünün gerekip gerekmediği yönünde karar taslağı hazırlanır. Komisyon, öncelikle başvuruçunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti kabul veya reddeder.
- (3) Başvurunun niteliğine uygun düştüğü takdirde mazeret ve kabul edilebilirliğe ilişkin tek bir taslak hazırlanıp bu iki husus birlikte karara bağlanabilir.

Bireysel başvuru kayıt işlemleri

Madde 65 - (Başlığı ile Birlikte Değişik:RG-6/11/2018-30587)

Mahkemeye ulaşan başvurular, Komisyonlar başraportörünün gözetiminde ilgili birim tarafından numara verilerek kaydedilir. İlgili birim, başvuru evrakının usulüne uygun olarak UYAP ortamında taranmasını, fiziki dosya oluşturulmasını, başvurularla ilgili yazışmaların kaydını, takibini, ilgili birimlere sevk edilmesini ve diğer işlemlerin yapılmasını sağlar.

Form ve eklerinin ön incelenmesi ve eksiklikler

Madde 66 - (1) (Değişik: RG-5/3/2014-28932) Bireysel Başvuru Bürosu gelen başvuruları şekli eksiklikler bulunup bulunmadığı yönünden inceler. Başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde, bunların tamamlattırılması için başvuruçuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine onbeş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir.

- (2) (Değişik: RG-5/3/2014-28932) Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvuruçuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen kesin sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir.
- (3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59'uncu ve 60'ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvuruçuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

Bireysel başvuruların bölümlere ve komisyonlara tevzii

Madde 67 - (1) Bireysel Başvuru Bürosu tarafından kaydı yapıp numara verilen başvuruların dağıtımı, Bölümler ve Komisyonlar arasında otomatik olarak yapılır.

- (2) Nitelikleri itibarıyla birleştirilerek incelenmesi gereken dosyalar ilk olarak kayda alınan başvuru dosyasında birleştirilir.

Başvuruların inceleme sırası

Madde 68 - (1) Bireysel başvurular, geliş sırasına göre incelenerek karara bağlanır. Ancak Mahkeme, başvuruların konular itibarıyla önemini ve aciliyetini göz önünde bulundurarak belirlediği kriterler çerçevesinde farklı bir inceleme sıralaması yapabilir.

Yazışmalar

Madde 69 - (1) Başvurucular, Mahkeme ile yazışmalarını İçtüzükte belirlenen bireysel başvuru yapılmasındaki usulü izleyerek yapmak zorundadırlar.

- (2) Bireysel başvuru dosyalarının tekemmül ettirilmesine ilişkin olarak duruma göre Genel Sekreterlik, Komisyon ya da Bölümler tarafından verilen ve asgari onbeş gün olan süreler kesin olup bu süreler içinde usulüne uygun olarak gönderilmeyen bilgi ve belgeler, başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınmaz ve dosyaya dâhil edilmez.
- (3) Başvurulara ilişkin bilgi, belge ve diğer her türlü talebin yazılı olarak yapılması gerekir. Duruşma, tanık dinlenilmesi veya keşif esnasında yapılanlar hariç, bu usule uyulmaksızın yapılan talepler dikkate alınmaz.

Bilgi, belge isteme ve tebliğ

Madde 70 - (1) Mahkeme, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasama, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışır, bilgi ve belge ister, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi inceler, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırabilir, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci isteyebilir.

- (2) (Değişik: RG-5/3/2014-28932) Yukarıdaki fıkra kapsamında Mahkemeye ulaşan bilgi ve belgeler, yargılamanın gerektirmesi halinde onbeş günlük süre içinde görüşlerini sunabilmeleri için başvurucuya, Adalet Bakanlığına ve varsa diğer ilgililere tebliğ edilir.
- (3) Mahkeme, başvuru ya da kamu otoritesinin, istenen bilgi ya da belgeyi sunmaktan kaçındığı ya da bir delili gizlediği yahut her ne suretle olursa olsun davet edildiği hâlide yargılamaya etkili bir şekilde katılmadığı kanaatine varırsa, bu durumdan gerekli sonuçları çıkararak kararını verir.

Adalet Bakanlığına bildirim

Madde 71 - (1) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

- (2) (Değişik: RG-5/3/2014-28932) Adalet Bakanlığı başvuruya ilişkin görüşünü otuz günlük süre içinde bildirir. Talep hâlinde Bölüm Başkanınca bu süre otuz güne kadar uzatılabilir. Başvurunun Adalet Bakanlığına bildiriminden itibaren belirtilen sürelerde cevap verilmediği takdirde, Mahkeme dosyadaki bilgi ve belgelere göre kararını verir. Mahkeme, İçtihadın oluştuğu alanlarda veya İvedilikle karar verilmesi gereken durumlarda Bakanlık cevabını beklemeden başvurunun kabul edilebilirlik ve esası hakkında karar verebilir.
- (3) Adalet Bakanlığının cevabı başvuru ya da tebliğ edilir. Başvurucunun tebliğ tarihinden itibaren varsa karşı beyanlarını, onbeş gün içinde Mahkemeye sunması gerekir.

Tedbir kararı

Madde 73 - (1) Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşıldığına üzerine, Bölümlerce esas inceleme aşamasında gerekli tedbirlere resen veya başvuru ya da talebi üzerine karar verilebilir.

- (2) İncelenen başvurulara ilişkin olarak; resen ya da başvuruçunun talebi üzerine dosyanın esası hakkında karar verilmeden önce, tedbir kararına başvurulması hâlinde başvuruçunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılmaması üzerine, Komisyonlarca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesi derhâl yapılarak, tedbir hususunu da karara bağlamak üzere başvuru, ilgili Bölüme gönderilir.
- (3) Bölüm, tedbire karar vermesi hâlinde gereğinin ifası için bunu ilgili kişi ve kurumlara bildirir.
- (4) Tedbir kararı verilen başvurunun esası hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Tedbirin devamı konusunda yeni bir karar alınmadığında, başvuruçunun hakkının ihlal edilmediğine ya da başvurunun düşmesine karar verildiği durumlarda tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

Duruşma

Madde 74 - (1) Bölümler, başvuruları dosya üzerinden inceler. Ancak resen ya da başvuruçunun veya Adalet Bakanlığının talebi üzerine gerekli görülmesi hâlinde duruşma yapılmasına karar verilebilir.

- (2) Duruşma yapılmasına karar verilmesi hâlinde, duruşmanın yeri, günü ve saati ilgililere bildirilir.
- (3) Duruşma esnasında duruşma tutanağı düzenlenir. Tutanak örnekleri, talepleri hâlinde başvuruçunun ve Adalet Bakanlığı ile varsa diğer ilgililere verilir.

Pilot karar usulü

Madde 75 - (1) Bölümler, bir başvurunun yapısal bir sorundan kaynaklandığını ve bu sorunun başka başvurulara da yol açtığını tespit etmeleri ya da bu durumun yeni başvurulara yol açacağını öngörmeleri hâlinde, pilot karar usulünü uygulayabilirler. Bu usulde, konuya ilişkin Bölüm tarafından pilot bir karar verilir. Benzer nitelikteki başvurular idari mercilerce bu ilkeler çerçevesinde çözümlenir; çözümlenmediği takdirde Mahkeme tarafından topluca görülerek karara bağlanır.

- (2) Bölüm, pilot karar usulünü resen, Adalet Bakanlığının ya da başvuruçunun isteği üzerine başlatabilir.
- (3) Pilot karar uygulaması için seçilen başvuru, gündemin öncelikli işleri arasında sayılır.
- (4) Bölüm pilot kararında, tespit ettiği yapısal sorunu ve bunun çözümü için alınması gereken tedbirleri belirtir.
- (5) Bölüm pilot kararlarla birlikte, bu karara konu yapısal soruna ilişkin benzer başvuruların incelenmesini erteleyebilir. İlgililer erteleme kararı hakkında bilgilendirilirler. Bölüm, gerekli gördüğü takdirde ertelediği başvuruları gündeme alarak karara bağlayabilir.

İhlal kararı ve ihlalin giderilmesi

Madde 79 - (1) Bölüm, ihlalin bir mahkeme kararından kaynaklandığını tespit ederse;

- a) İhlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. İlgili mahkeme, Bölümün ihlal kararında

- açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak Şekilde yeniden yargılama yapar ve mümkünse dosya üzerinden ivedilikle karar verir.
- b) Bölümlerce yapılan inceleme sonunda, başvurucunun bir hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi hâlinde, yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı takdirde başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilir.
 - c) Tazminat miktarının tespitinin, daha ayrıntılı bir incelemeyi gerektirmesi hâlinde, Bölüm bu konuyu kendisi karara bağlamaksızın genel mahkemelerde dava açılması yolunu gösterebilir.
- (2) Bölüm kararında, gerekli görüldüğü takdirde Kanununun 50'nci maddesinin birinci fıkrası doğrultusunda ihlalin ve sonuçlarının hangi Şekilde ortadan kaldırılabileceği hususunda yapılması gerekenler belirtilir.

Düşme kararı

Madde 80 - (1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

- a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi.
 - b) Başvurucunun davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması.
 - c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.
 - ) Bölümler ya da Komisyonlarca sağtanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.
- (2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuru-yu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.

Kararın imzalanması, tebliği ve yayımlanması

Madde 81 - (1) Bölüm ve Komisyonların verdikleri kararlar heyeti oluşturan Başkan ve kıdem sırasına göre tüm üyeler tarafından imzalanır ve Mahkeme mührüyle mühürlenir.

- (2) Karşı oy yazısı veya farklı ya da ek gerekçeler, kararın verildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde Bölüm Başkanlığına sunulur. Bu süre içinde teslim edilmeyen karşı oy yazısı veya farklı ya da ek gerekçeler dikkate alınmaz.
- (3) Bölümler ve Komisyonlarca verilen kararlar kesindir. Kararların imzalı asıl suretleri Mahkeme arşivinde saklanır. Birer rneği başvurucuya, Adalet Bakanlığına ve diğer ilgililere tebliğ edilir.
- (4) Bölüm kararlarının tümü ile Komisyon kararlarından kabul edilebilirlik açısından ilkesel önem taŐıyanları Mahkemenin internet sitesinde yayımlanır.
- (5) Bölüm Başkanının tespit ettiği, Bölüm tarafından verilen pilot karar niteliğinde ya da içtihadın ortaya konulması açısından ilkesel önemi haiz kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır.

Tavzih ve maddi hataların düzeltilmesi

Madde 82 - (Değişik: RG-6/11/2018-30587)

- (1) Mahkemece verilen kararlar hakkında ilgililer, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri çerçevesinde, hükmün tavzihini ve maddi hataların düzeltilmesini talep edebilirler.

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

Madde 83- (Değişik: RG-6/11/2018-30587)

- (1) Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilir.

Genel hükümlerin uygulanması

Madde 84 - (1) Bireysel başvuruların incelenmesinde, kararların infazında Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KANUNU

Kanun Numarası: 6328

Kabul Tarihi: 14/6/2012

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 29/6/2012 **Sayı:** 28338

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuruma Başvuru ve Yapılacak İşlemler

Başvuru ve usulü

Madde 17 – (1) Kuruma, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler. Başvuru sahibinin talebi üzerine başvuru gizli tutulur.

- (2) Başvuru; başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, yerleşim yeri veya iş adresini ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarasını, yabancılar için pasaport numarasını, başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve yerleşim yeri ile yetkili kişinin imzasını, varsa, merkezi tüzel kişilik numarasını ve yetki belgesini içeren Türkçe dilekçe ile yapılır. Bu başvuru, yönetmelikte belirlenen şartlara uyulmak kaydıyla elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla da yapılabilir.
- (3) Yapılan başvurulardan;
 - a) Belli bir konuyu içermeyenler,
 - b) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olanlar,
 - c) İkinci fıkrada belirtilen şartları taşımayanlar,
 - ç) Sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılanlar, incelenmez.
- (4) Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idari başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir. İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, idari başvuru yolları tüketilmese dahi başvuruları kabul edebilir.
- (5) Kuruma, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvurulabilir.
- (6) Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.
- (7) Kuruma, dördüncü fıkraya uyarınca yapılacak başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir. Başvuru tarihi, dilekçenin Kuruma, valilik veya kaymakamlıklara verildiği, diğer hâllerde başvurunun Kuruma ulaştığı tarihtir.

- (8) Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Bilgi ve belge istenmesi

Madde 18 – (1) Kurumun inceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgelerin, bu isteğin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur. Bu süre içinde istenen bilgi ve belgeleri haklı bir neden olmaksızın vermeyenler hakkında Başdenetçi veya denetçinin başvurusu üzerine ilgili merci soruşturma açar.

- (2) Devlet sırrı veya ticari sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler Başdenetçi veya görevlendireceği denetçi tarafından yerinde incelenebilir.

Bilirkişi görevlendirilmesi ve tanık dinlenmesi

Madde 19 – (1) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi veya denetçiler bilirkişi görevlendirebilir.

- (2) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişi olarak görevlendirilen kamu görevlilerine her inceleme ve araştırma konusu için (1.000), diğer kişilere her inceleme ve araştırma konusu için (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere görevlendirmeyi yapanın kararı ile bilirkişi ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.
- (3) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi, denetçiler veya uzmanlar tanık ya da ilgili kişileri dinleyebilir.

İnceleme ve araştırma

Madde 20 – (1) Kurum, inceleme ve araştırmasını başvuru tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırır.

- (2) Kurum, inceleme ve araştırma sonucunu ve varsa önerilerini ilgili mercie ve başvurana bildirir. Kurum, başvurana, işleme karşı başvuru yollarını, başvuru süresini ve başvurulacak makamı da gösterir.
- (3) İlgili merci, Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirir.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

Madde 21 – (1) Başvurunun Kurum tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

- (2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi hâlinde; ilgili merci Kurumun önerisi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

- (3) Kurumun, inceleme ve araştirmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde de durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

Raporlar

Madde 22 – (1) Kurum, her takvim yılı sonunda yürütölen faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Komisyona sunar. Komisyon, bu raporu araverme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Genel Kurula sunulmak üzere hazırladığı raporu Başkanlığa gönderir. Komisyonun raporu Genel Kurulda ivedilikle görüşölür.

- (2) Kurumun yıllık raporu, ayrıca Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulur.
- (3) Kurum; açıklanmasında fayda gördüğü hususları yıllık raporu beklemeksizin her zaman kamuoyuna duyurabilir.

Açıklama yapma yetkisi

Madde 23 – (1) Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmaya Başdenetçi veya görevlendireceği denetçi yetkilidir.

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 28.03.2013

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 28601

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (1) Bu Yönetmelik; kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak amacıyla idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden ve iyi yönetim ilkelerini gözeterek incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere kurulan Kamu Denetçiliği Kurumuna gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak şikâyet başvurularının usul ve esasları ile Kamu Denetçiliği Kurumunun çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Başdenetçi: Kamu Başdenetçisini,
- b) Başdenetçilik: Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçiliğini,
- c) Denetçi: Kamu denetçisini,
- ç) Genel Sekreter: Kamu Denetçiliği Kurumu Genel Sekreterini,
- d) Genel Sekreterlik: Kamu Denetçiliği Kurumu Genel Sekreterliğini,
- e) İdare: Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, mahallî idarelerin bağlı idarelerini, mahallî idare birliklerini, döner sermayeli kuruluşları, kanunlarla kurulan fonları, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüslerini, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişilerini,
- f) Kanun: 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu,
- g) Komisyon: Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyonu,

- ğ) Kurum: Kamu Denetçiliği Kurumunu,
 - h) Şikâyet başvurusu: Bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Kuruma yapılan şikâyetleri,
 - ı) Şikâyetçi: Kuruma şikâyet başvurusu yapan gerçek ve tüzel kişileri,
 - i) Uzman: Kamu denetçiliği uzmanını,
 - j) Uzman yardımcısı: Kamu denetçiliği uzman yardımcısını,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurumun Görev Alanı ve İyi Yönetim İlkeleri

Kurumun görevi

Madde 4 – (1) Kurum;

- a) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının, mahallî idarelerin, mahallî idarelerin bağlı idarelerinin, mahallî idare birliklerinin, döner sermayeli kuruluşların, kanunlarla kurulan fonların, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların, kamu iktisadi teşebbüslerinin, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının,
- b) Kamunun ortak, sürekli ve kamusal bir ihtiyacını karşılayan ve idarî düzenleme, denetim ve gözetim altında kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişilerinin,

her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına ilişkin şikâyetleri inceler, araştırır ve önerilerde bulunur.

(2) Ancak;

- a) Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile resen imzaladığı kararlar ve emirler,
- b) Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler,
- c) Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar,
- ç) Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri, hakkında yapılan şikâyetler Kurumun görev alanı dışındadır.

Kurumca incelenmeyecek şikâyet başvuruları

Madde 5 – (1) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklar hakkında Kuruma yapılan şikâyetler incelenmez.

- (2) Sebepleri, konusu ve tarafları aynı olup incelenmekte olan veya daha önce sonuçlandırılan şikâyetler hakkında Kuruma yeniden yapılan şikâyetler incelenmez.
- (3) Belli bir konuyu içermeyen şikâyetler incelenmez.

İyi yönetim ilkeleri

Madde 6 – (1) Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuruma Şikâyet Başvurusu

Şikâyet hakkı

Madde 7 – (1) İdarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına karşı, Kanun ve bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde menfaati ihlal edilen gerçek ve tüzel kişiler Kuruma şikâyet başvurusunda bulunabilir. Ancak, şikâyetin insan hakları, temel hak ve özgürlükler, kadın hakları, çocuk hakları ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması hâlinde menfaat ihlali aranmaz.

Şikâyet başvuru usulü ve şikâyetin yapılacağı yerler

Madde 8 – (1) Şikâyet başvurusu Türkçe dilekçe ile yapılır. Ancak, şikâyetçinin kendisini daha iyi ifade edebildiği başka bir dildeki başvurusu, Kurumca haklı ve makul olduğunun tespiti halinde kabul edilebilir.

- (2) Şikâyet dilekçeleri Kuruma veya Kurumun gerekli gördüğü yerlerde açtığı bürolara elden verilebileceği gibi posta, elektronik posta veya faks yoluyla da gönderilebilir. Kurum tarafından oluşturulan elektronik sistem aracılığıyla da şikâyet başvurusunda bulunulabilir. Ayrıca, illerde valilikler veya ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla elden veya posta yoluyla şikâyet başvurusu yapılabilir. Valilik veya kaymakamlıklar, şikâyetleri tarih ve sayı vermek suretiyle kayıt altına aldıktan sonra şikâyet başvurusunu ve varsa eklerini en geç üç iş günü içinde doğrudan Kuruma gönderir.
- (3) Faks veya elektronik posta yoluyla yapılan şikâyet başvurularına ait dilekçe asılları, onbeş gün içinde Kuruma gönderilmedikçe başvuru geçerli sayılmaz. Kayıtlı elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda bu şart aranmaz.

Şikâyet başvurusunun yapılması

Madde 9 – (1) Şikâyet başvurusu, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan ve Kurumun resmî internet sitesinde yayımlanan Gerçek Kişiler İçin Şikâyet Başvuru Formu (EK-1) veya Tüzel Kişiler İçin Şikâyet Başvuru Formu (EK-2) doldurulmak suretiyle yapılır. Bu Yönetmelikte belirlenen zorunlu bilgi ve belgelerin bulunması koşuluyla form kullanılmadan da şikâyet başvurusu yapılabilir. Haklı bir nedenin bulunması hâlinde başvuru yapılan yerde formun doldurulmasına yardımcı olunmak suretiyle sözlü yapılan şikâyet başvuruları da kabul edilir.

- (2) Şikâyet başvuruları okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılır veya doldurulur.
- (3) Varsa şikâyet konusuna ilişkin bilgi ve belgeler de başvuruya eklenir.
- (4) Şikâyet başvurusundan herhangi bir nedenle ücret alınmaz.

(5) Şikâyet başvurusunda aşağıdaki hususlara yer verilir:

- a) Şikâyetçi gerçek kişi ise;
 - 1) Adı, soyadı ve imzası,
 - 2) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası, yabancılar için pasaport numarası, uyuğu ve varsa kimlik numarası,
 - 3) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,
 - 4) Şikâyet edilen idare, şikâyet konusu ve talep,
 - 5) İdareye başvuru tarihi ve idarenin cevap tarihi,
 - 6) Varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası.
- b) Şikâyetçi tüzel kişi ise;
 - 1) Unvanı,
 - 2) Tebligata esas yerleşim yeri adresi, telefon numarası ve varsa elektronik tebligat adresi,
 - 3) Yetkili kişinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,
 - 4) Şikâyet edilen idare, şikâyet konusu ve talep,
 - 5) İdareye başvuru tarihi ve idarenin cevap tarihi,
 - 6) Yetkili kişinin yetki belgesinin aslı veya onaylı örneği,
 - 7) Varsa merkezi tüzel kişilik numarası.

Elektronik ortamda şikâyet

Madde 10 – (1) Kurum resmî internet sitesi aracılığıyla elektronik ortamda şikâyet başvurusu yapılabilir. Elektronik ortamda yapılan şikâyet başvurusunda 9 uncu maddede belirtilen koşulların bulunması gerekir. Bu başvurularda imza şartı aranmaz; ancak Kurum elektronik ortamda güvenli elektronik imza kullanılarak şikâyet başvurusu yapılmasına karar verebilir.

(2) Şikâyet başvurusuna ilişkin belgeler elektronik başvuruya ek yapılır.

Şikâyetin kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması

Madde 11 – (1) Şikâyet başvurusu, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan şikâyetlerde temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin veya ispat belgesinin sunulması zorunludur.

- (2) Şikâyet başvurusunun kanunî temsilci veya vekil tarafından yapılması durumunda kanunî temsilci veya vekilin;
- a) Adı, soyadı ve imzası,
 - b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası,
 - c) Yabancılar için pasaport numarası, uyuğu ve varsa kimlik numarası,

- ç) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,
 - d) Varsa bildirimde esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası, şikâyet başvurusunda yer alır.
- (3) Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan şikâyet başvurularında tebligat bu kişilere yapılır.

İdari başvuru yollarının tüketilmesi

Madde 12 – (1) Kuruma şikâyet başvurusunda bulunulabilmesi için 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun;

- a) 10 uncu maddesi uyarınca idarî davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idarî makamlara başvuru yapılması,
 - b) 11 inci maddesi uyarınca idarî işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan idarî dava açma süresi içinde istenmesi,
 - c) 12'nci maddesi uyarınca idarî işlemde dolayı doğan zararın giderilmesinin üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan idarî dava açma süresi içinde istenmesi,
 - ç) 13'üncü maddesi uyarınca idarî eylemin yazılı bildirim veya başka suretle öğrenildiği tarihten itibaren bir yıl ve her hâlde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak hakkın yerine getirilmesinin istenmesi,
- gerekir.
- (2) Birinci fıkranın (a) bendinde öngörülen başvuru yolunun tüketilmesi hâlinde (b) ve (c) bendine göre ayrıca idarî başvuru yoluna gidilmesi gerekli değildir.
- (3) Kuruma şikâyet başvurusunda bulunulabilmesi için özel kanunlarda yer alan zorunlu idarî başvuru yollarının tüketilmesi gerekir.
- (4) Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde idarî başvuru yolları tüketilmese dahi şikâyet başvurularını kabul edebilir.
- (5) İdarenin tutum ve davranışına karşı idarî başvuru yollarının tüketilmesi şart değildir.
- (6) İdarenin, kanunlarda açıkça kesin olduğu belirtilen işlemlerine karşı doğrudan Kuruma şikâyet başvurusu yapılabilir.

Şikâyet başvuru süresi

Madde 13 – (1) 12'nci madde uyarınca idareye yapılacak başvuruya;

- a) İdare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden,
 - b) İdare tarafından altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten,
- itibaren altı ay içinde Kuruma şikâyet başvurusunda bulunulabilir.
- (2) İdarenin tutum ve davranışları ile kanunlarda kesin olduğu belirtilen işlemlere karşı, tutum ve davranışın gerçekleştiği veya öğrenildiği tarihten veya işlemin tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde Kuruma şikâyet başvurusunda bulunulabilir.

Şikâyet başvurusunun kaydı ve tarihi

Madde 14 – (1) Kuruma yapılan veya ulaşılan şikâyet başvurusu, tarih ve sayı verilmek suretiyle kaydedilir ve elden teslim edilenler için alındı belgesi verilir.

(2) Şikâyet tarihi;

- a) Şikâyet başvurusunun Kuruma, bürolarına, valilik veya kaymakamlıklara verildiği,
- b) Posta, elektronik posta veya faksın Kuruma ulaştığı,
- c) Elektronik ortamda yapılan şikâyet başvurusunun Kurumun elektronik sistemine ulaştığı,

tarihtir.

Engellilerin şikâyet başvurusu

Madde 15 – (1) Kurum, engellilerin şikâyet başvurusu yapabilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Şikâyet başvurusunun gizliliği

Madde 16 – (1) Şikâyetçinin talebi üzerine şikâyet başvurusu gizli tutulur. Şikâyet başvurusunun gizli kalmasına yönelik her türlü tedbir Kurum tarafından alınır.

Dava açma süresinin durması

Madde 17 – (1) Dava açma süresi içinde yapılan şikâyet başvurusu, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ön İnceleme

Şikâyet başvuru bürosu ve dağıtım bürosu

Madde 18 – (1) Şikâyet başvuru bürosu, Başdenetçinin görevlendireceği yeterli sayıda personelden oluşur.

(2) Şikâyet başvuru bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Kuruma yapılan şikâyet başvurusunun kaydını yapmak, numara vermek ve dosyalamak.
- b) Şikâyet başvurusunu dağıtım bürosuna göndermek.
- c) Başdenetçi tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(3) Dağıtım bürosu, Başdenetçinin görevlendireceği yeterli sayıda uzman veya uzman yardımcısı ile diğer personelden oluşur.

(4) Dağıtım bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Şikâyet başvurusunu iş bölümü esaslarına göre ilgili denetçiye göndermek.
- b) Başdenetçi tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

- (5) Şikâyet başvurusunun iş bölümü esaslarına göre ilgili denetçiye gönderilmesi dönüşümlü olarak dağıtım bürosunda görevlendirilecek uzman veya uzman yardımcısı tarafından yerine getirilir.
- (6) Şikâyet başvurusunun hangi denetçinin görev alanına girdiği hususunda oluşacak tereddüt, Başdenetçi veya görevlendireceği bir denetçi tarafından giderilir.

Ön inceleme yapılması

Madde 19 – (1) Şikâyet başvurusu, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur. Ön incelemede şikâyet başvurusu;

- a) Kurumun görev alanına girip girmediği,
 - b) Süresi içinde yapılıp yapılmadığı,
 - c) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir şikâyet başvurusuyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
 - ç) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir şikâyetle sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
 - d) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,
 - e) İdari başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği,
 - f) 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında yapılıp yapılmadığı,
 - g) Belli bir konuyu içerip içermediği,
 - ğ) Kanuna göre şikâyet başvurusunda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı,
 - h) Menfaat ihlali içerip içermediği,
- yönlerinden incelenir.

Ön inceleme üzerine yapılacak işlemler ve verilecek kararlar

Madde 20 – (1) Şikâyet başvurusunun, (e) bendi hariç olmak üzere 19'uncu maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşıması hâlinde incelenemezlik kararı verilir. Bu karar, şikâyetçiye tebliğ edilir ve tebliğ ile birlikte durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar.

- (2) İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan şikâyet başvurusu hakkında ilgili idareye gönderme kararı verilir. Gönderme kararı şikâyetçiye de tebliğ edilir. Kuruma şikâyet tarihi, ilgili idareye başvuru tarihi olarak kabul edilir. Şikâyet başvurusunu Kurum tarafından ilgili idareye gönderilmesi üzerine;
 - a) İdare tarafından şikâyetçiye verilecek cevabın tebliği tarihinden,
 - b) İdare tarafından altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten,itibaren altı ay içinde Kuruma yeniden şikâyet başvurusu yapılabilir.
- (3) Şikâyet edilen idarenin yanlış gösterilmesi durumunda Kurum, resen doğru idareyi belirler ve inceleme aşamasına geçer.

- (4) İncelenemezlik kararı doğrultusunda, eksikliklerin giderilmesi şartıyla süresi içinde yeniden Kuruma şikâyet başvurusu yapılabilir.
- (5) Şikâyet başvurusunun 19'uncu maddede yer alan şartları taşıması hâlinde inceleme ve araştırma aşamasına geçilir.
- (6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik veya gönderme kararı verilir.

İncelenemezlik ve gönderme kararlarında bulunması gereken hususlar

Madde 21 – (1) İncelenemezlik ve gönderme kararlarında aşağıdaki hususlara yer verilir:

- a) Şikâyet numarası ile karar numarası ve tarihi.
- b) Şikâyetçinin ve varsa temsilcisinin adı, soyadı ve adresi.
- c) Şikâyet edilen idare.
- ç) Şikâyet konusu.
- d) Gerekçe.
- e) Karar.
- f) Şikâyet konusuna ilişkin başvuru yolları, süresi ve başvurulacak makam.
- g) İmza ve mühür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İnceleme ve Araştırma

İnceleme ve araştırma usulü

Madde 22 – (1) İdarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışları, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk ve iyi yönetim ilkeleri yönlerinden incelenir ve araştırılır.

- (2) Şikâyet başvurusu Başdenetçi, denetçi veya görevlendirilecek uzman ve uzman yardımcıları tarafından incelenir ve araştırılır.
- (3) Aynı sebep ve konuya ilişkin benzer nitelikteki şikâyet başvuruları birleştirilerek incelenebilir.
- (4) Şikâyet konusunun insan haklarına, temel hak ve özgürlüklere, kadın ve çocuk haklarına ilişkin olması halinde yerinde inceleme ve araştırma yapılabilir. Kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik şikâyetlerde ise, şikâyetçi veya şikâyet edilen idarenin talebi üzerine yerinde inceleme ve araştırma yapılabilir. İlgili idare ve yetkililer bunun için gerekli her türlü kolaylığı sağlamakla yükümlüdür.

İdareden bilgi ve belge istenmesi

Madde 23 – (1) Başdenetçi veya denetçi, inceleme ve araştırma konusu hakkında ilgili idareden bilgi ve belge isteyebilir. İdare, istenilen bilgi ve belgeleri derhal elektronik posta yoluyla Kurumun elektronik posta adresine gönderir ve bu isteğin tebliğ

edildiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde de asıllarını gönderir. Bu süre içinde istenen bilgi ve belgeleri haklı bir neden olmaksızın vermeyenler veya eksik verenler hakkında Başdenetçi veya denetçinin başvurusu üzerine ilgili merci soruşturma açar. Soruşturma açılmasına ilişkin işlem ve soruşturma sonucu hakkında ilgili merci Kurumu bilgilendirir.

- (2) Devlet sırrı veya ticarî sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca açıkça gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler Başdenetçi veya görevlendireceği denetçi tarafından yerinde incelenebilir. İncelenen Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler açıklanamaz ve bu bilgi ve belgelere kararda yer verilemez.

Bilirkişi görevlendirilmesi

Madde 24 – (1) Başdenetçi veya denetçiler, inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde alanında uzman kişilerden bilirkişi görevlendirebilir. Bilirkişiler, adlî yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarında belirlenen listelerde yer alanlardan, üniversite öğretim elemanlarından veya meslek odası mensuplarından da seçilebilir.

- (2) Bilirkişi olarak görevlendirilecek kişilerin;
 - a) Mesleklerinde en az beş yıllık deneyim sahibi olması,
 - b) Affa uğramış veya ertelenmiş olsa bile Devlete karşı işlenen suçlar ile zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs gibi bir suçtan veya kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık suçlarından biriyle hükümlü bulunmaması,
 - c) Disiplin yönünden meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya sanat icrasından geçici olarak yasaklanmamış olması,gerekir.
- (3) Bilirkişiler, çalıştıkları veya iş ilişkisi içinde buldukları idareyle ilgili veya kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve kayın hısımlarının şikâyet başvurularında bilirkişilik yapamaz.
- (4) Bilirkişi daha önce bilirkişilik göreviyle ilgili olarak bir kurulda yemin etmemişse, “Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim” şeklinde yemin eder.
- (5) Bilirkişi, Başdenetçi veya denetçi tarafından belirlenen süre içinde raporunu Kuruma sunmak zorundadır. Bu süre, görevin verildiği tarihten itibaren iki ayı geçemez. Konunun kapsamlı ve karışık olması hâlinde bu süre bir ay daha uzatılabilir.
- (6) Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.
- (7) Bilirkişilere, Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre ödeme yapılır.

Tanık veya ilgili kişilerin dinlenmesi

Madde 25 – (1) Başdenetçi veya denetçiler, inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak tanık veya ilgili kişilerin dinlenmesine karar verebilir. Tanık veya ilgili kişiler, Başdenetçi, denetçi veya uzmanlar tarafından dinlenebilir.

- (2) Görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle tanık veya ilgili kişi dinlenebilir.
- (3) Tanık veya ilgili kişilerin dinlenmesi, şikâyet başvurusunun mahiyetine göre Başdenetçi veya denetçi tarafından belirlenecek yer, zaman ve usulde yapılır.
- (4) Tanığa "Bildiğimi doğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim" şeklinde yemin ettirilir.
- (5) Tanık veya ilgili kişinin beyanı tutanağa geçirilir ve tutanak, beyan sahibi ile beyanı alan tarafından imzalanır.
- (6) Tanık veya ilgili kişilere, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödeme yapılır.

Şikâyetten vazgeçme

Madde 26 – (1) Şikâyetçi, karar verinceye kadar şikâyetinden vazgeçebilir. Bu durumda Kurum inceleme ve araştırmasını sonlandırır.

Şikâyete konu talebin idarece yerine getirilmesi

Madde 27 – (Değişik:RG-2/3/2017-29995)

- (1) İnceleme ve araştırma devam ederken Kurum tarafları dostane çözüme davet edebilir. Gizliliğe yönelik gerekli görülen tedbirler Kurum tarafından alınır.
- (2) Kurum, şikâyete konu talebin ilgili idare tarafından yerine getirilmesi hâlinde dostane çözüm kararı vererek inceleme ve araştırmasını sonlandırır.

Şikâyetçinin ölümü veya tüzel kişiliğinin sona ermesi

Madde 28 – (1) Şikâyetçi gerçek kişi ise ölümü, tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi durumunda inceleme ve araştırma sonlandırılır. Ancak, şikâyet konusunun mirasçuları ilgilendirmesi hâlinde inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

İncelenmekte olan şikâyet hakkında dava açılması

Madde 29 – (1) İnceleme ve araştırma devam ederken şikâyet konusuyla ilgili olarak dava açılması hâlinde Kurum inceleme ve araştırmasını dava sonuçlanıncaya kadar bekletebilir veya şikâyet başvurusunun mahiyetine göre inceleme ve araştırmasını sonlandırabilir. Bekletilen şikâyet başvurusu hakkında kesinleşen dava sonucuna göre Kurum, inceleme ve araştırmayı karara bağlar.

İnceleme ve araştırmanın sonlandırılmayacağı hâller

Madde 30 – (1) Şikâyetten vazgeçme, şikâyete konu talebin idarece yerine getirilmesi ve şikâyetçinin ölümü veya tüzel kişiliğinin sona ermesi hâllerinde şikâyet konusunun; insan haklarına, temel hak ve özgürlüklere, kadın haklarına, çocuk haklarına ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması durumunda inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

ALTINCI BÖLÜM

İnceleme ve Araştırma Sonucunda Verilecek Kararlar

Karar türleri

Madde 31 – (1) Kurum, şikâyet başvurusuna ilişkin inceleme ve araştırma sonucunda tavsiye kararı, ret kararı (Ek ibare:RG-2/3/2017-29995) , dostane çözüm kararı veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

Tavsiye kararı

Madde 32 – (1) İnceleme ve araştırma sonucunda şikâyetin yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde tavsiye kararı verilir. Kararda idare hakkında aşağıdaki tavsiyelerden bir veya birkaçına yer verilir:

- a) Hatalı davranıldığına kabulü.
 - b) Zararın tazmini.
 - c) İşlem yapılması veya eylemde bulunulması.
 - ç) Mevzuat değişikliğinin yapılması.
 - d) İşlemin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi veya düzeltilmesi.
 - e) Uygulamanın düzeltilmesi.
 - f) Uzlaşmaya gidilmesi.
 - g) Tedbir alınması.
- (2) Kurum, birinci fıkrada yer alan tavsiyeler dışında başka bir tavsiye kararı da verebilir.
- (3) İlgili merci, tavsiye doğrultusunda tesis ettiği işlemi, aldığı önlemi veya tavsiye edilen çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirir.

Ret kararı

Madde 33 – (1) İnceleme ve araştırma sonucunda şikâyetin yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.

Dostane çözüm kararı

Madde 33/A – (Ek: RG-2/3/2017-29995)

- (1) Şikâyet konusu talebin ilgili idare tarafından yerine getirilmesi veya şikâyetin çözüme kavuşturulduğunun taraflarca Kuruma bildirilmesi hâlinde dostane çözüm kararı verilir.

Karar verilmesine yer olmadığına dair karar

Madde 34 – (1) Kurum;

- a) Şikâyetçinin (Ek ibare: RG-2/3/2017-29995) 33/A maddesinde belirtilen haller dışında başvurusundan vazgeçmesi,

- b) Şikâyetçi gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi,
 - c) (Mülga: RG-2/3/2017-29995)
 - ç) İnceleme ve araştırma devam ederken şikâyet konusu hakkında dava açılması,
- üzerine inceleme ve araştırmasını sonlandırması hâlinde karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

Kararlarda yer alacak hususlar

Madde 35 – (1) İnceleme ve araştırma sonucunda verilecek kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Şikâyet numarası ile karar numarası ve tarihi.
- b) Şikâyetçinin ve varsa temsilcisinin adı, soyadı ve adresi.
- c) Şikâyet edilen idare ve adresi.
- ç) Şikâyet konusu, hukuki sebepler ve istemin özeti.
- d) Dosyadaki bilgi ve belgelerin özeti.
- e) Gerekçe.
- f) Verilen karar ve sonuç.
- g) Şikâyet konusuna ilişkin başvuru yolları, süresi ve başvurulacak makam.
- ğ) İmza ve mühür.

Karar verme süresi

Madde 36 – (1) Kurum, inceleme ve araştırmasını şikâyet tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırır. Bu süre içinde inceleme ve araştırmanın sonuçlandırılmaması hâlinde şikâyetçiye sonuçlandırılmama gerekçesi ve dava açma süresinin işlemeye başladığı hususu bildirilerek inceleme ve araştırmaya devam edilir; ancak 29 uncu madde hükümleri saklıdır.

Kararın tebliği

Madde 37 – (1) Kurum, kararlarını ilgili mercie ve şikâyetçiye tebliğ eder.

- (2) Kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişileri hakkında verilen tavsiye kararları denetim ve gözetimden sorumlu bakanlığa veya kamu kurum ve kuruluşuna da gönderilebilir.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

Madde 38 – (1) Şikâyet başvurusunun Kurum tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

- (2) Şikâyet başvurusunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi hâlinde; ilgili merci Kurumun tavsiyesi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis

etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

- (3) Kurumun (Ek ibare:RG-2/3/2017-29995) dostane çözüm kararı veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar vermesi hâlinde durmuş olan dava açma süresi kararın ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.
- (4) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, şikâyet başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde bu durum gerekçesiyle birlikte şikâyetçiye tebliğ edilir. Durmuş olan dava açma süresi tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

Yeniden inceleme ve araştırma

Madde 39 – (1) Başdenetçilik, kararın verilmesinden sonra sonucu etkileyebilecek bilgi ve belgelerin ortaya çıkması durumunda şikâyet hakkında yeniden inceleme ve araştırma yapabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Başdenetçi ve Denetçilerin Görev ve Yetkileri ile İş Bölümü ve Çalışma Esasları

Başdenetçinin görev ve yetkileri

Madde 40 – (1) Başdenetçinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kurumu yönetmek ve temsil etmek.
- b) Kuruma gelen şikâyetleri incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak.
- c) Denetçiler arasında iş birliğini sağlamak ve uyumlu çalışmalarını gözetmek.
- ç) Denetçilerin görev alanına ilişkin olarak ortaya çıkan tereddütleri gidermek.
- d) Birisi kadın ve çocuk hakları alanında görevlendirilmek üzere, denetçiler arasındaki iş bölümünü belirlemek ve gerektiğinde değiştirmek.
- e) Gerek gördüğünde şikâyet başvurusunu bizzat sonuçlandırmak.
- f) Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikleri hazırlamak ve gerektiğinde değişiklik yapmak.
- g) Yıllık raporu hazırlamak ve Komisyona sunmak.
- ğ) Yıllık raporu beklemeksizin gerek gördüğü konularda özel rapor hazırlamak.
- h) Raporları kamuoyuna duyurmak.
- ı) Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmak.
- i) Yokluğunda kendisine vekâlet edecek denetçiye belirlemek.
- j) Genel Sekreteri ve diğer personeli atamak.
- k) Genel Sekreter, uzman ve uzman yardımcılarının görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi için izin vermek.

- l) Bilirkişi görevlendirmek ve tanık ya da ilgili kişileri dinlemek.
- m) İhtiyaç duyulan iş ve konularla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin geçici olarak görevlendirilmesini istemek.
- n) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak idareden bilgi ve belge istemek.
- o) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olan devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeleri yerinde incelemek veya görevlendireceği denetçiye inceletmek.
- ö) 22'nci madde kapsamında yerinde inceleme ve araştırma yapmak.
- p) İstenen bilgi ve belgeleri vermeyenler hakkında ilgili merciden soruşturma açılmasını istemek.
- r) Gerekli görülen yerlerde büro açılmasına karar vermek.
- s) Kurumun görev alanıyla ilgili olarak uluslararası işbirliğine ilişkin çalışmaları yürütmek.
- ş) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Denetçilerin görev ve yetkileri

Madde 41 – (1) Denetçilerin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Görevlendirildikleri konu veya alanlara ilişkin şikâyetleri incelemek, araştırmak ve Başdenetçiye önerilerde bulunmak.
- b) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak idareden bilgi ve belge istemek.
- c) İstenen bilgi ve belgeleri vermeyenler hakkında ilgili merciden soruşturma açılmasını istemek.
- ç) Gerek gördüğü konularda özel rapor hazırlamak ve Başdenetçiye sunmak.
- d) Başdenetçi tarafından görevlendirilmesi hâlinde Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmak.
- e) Bilirkişi görevlendirmek ve tanık ya da ilgili kişileri dinlemek.
- f) Başdenetçi tarafından görevlendirilmesi hâlinde devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeleri yerinde incelemek.
- g) 22'nci madde kapsamında yerinde inceleme ve araştırma yapmak.
- ğ) Başdenetçiye, yokluğunda vekâlet etmek.
- h) Kanunda verilen görevlerin yapılmasında Başdenetçiye yardımcı olmak.
- ı) Başdenetçi tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Genel Sekreterliğin oluşumu ve görevleri

Madde 42 – (1) Genel Sekreterlik, Kurumun idarî ve malî işleriyle sekretarya hizmetlerini yerine getirir. Genel Sekreterlikte, Genel Sekreter ve diğer idarî personel görev yapar.

(2) Genel Sekreterliğin görevleri şunlardır:

- a) Kurumun büro işlerini yürütmek.
- b) Şikâyet başvurularının kayıt işlerini yürütmek.
- c) Kurumun insan gücü planlaması ve personel politikası ile ilgili çalışmaları yapmak, personel sisteminin geliştirilmesi için Başdenetçiye teklifte bulunmak.
- ç) Genel Sekreterlikte görev yapan personelin sevk ve idaresini sağlamak.
- d) Kurumda çalışan personelin özlük işleri ile sağlık ve sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek.
- e) Kurum personelinin atama, nakil ve terfi işlemlerini yürütmek.
- f) Kurumun eğitim planını hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek.
- g) Hizmet içi eğitim, kurs ve benzeri yerlere katılacak Kurum personelinin görevlendirmek ve malî haklarının ödenmesine ilişkin işlemleri yürütmek.
- ğ) Kurum personelinin izin ve emeklilik işlemlerini yürütmek.
- h) Kurumun arşiv hizmetlerini yürütmek.
- ı) Genel evrak faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.
- i) Kararların ve raporların otomasyonunu sağlamak ve bunları arşivlemek.
- j) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla malî hizmetler birimi ve strateji geliştirme birimlerine verilen görevleri yapmak.
- k) Kurumun taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek.
- l) Bütçenin harcanması konusunda Başdenetçiye bilgi vermek.
- m) Kurumun görev alanıyla ilgili hususlarda bilişim sisteminin kullanılmasını sağlamak, bilgi sistemleri ve otomasyonu konusundaki gelişmeleri izlemek.
- n) Kurum bilgi mimarisinin hazırlanması, veri tabanlarının kurulması, güncellenmesi ve arşivlenmesi çalışmalarını yapmak.
- o) Kurumun sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek.
- ö) Kurumun basın ve halkla ilişkiler ile tanıtım faaliyetlerini yürütmek.
- p) Protokol işlerini düzenlemek.
- r) Kurumun idarî, malî ve teknik işlerini yürütmek.
- s) Kanunlarla veya Başdenetçilik tarafından verilen diğer işleri yapmak.

Uzman ve uzman yardımcılarının görevleri

Madde 43 – (1) Uzman ve uzman yardımcılarını, Başdenetçi veya denetçiler tarafından verilen görevleri yerine getirir.

(2) Uzman ve uzman yardımcılarını, Kurumun aslî hizmetlerini yürütmek üzere Kamu Denetçiliği Uzmanlığı Yönetmeliğinde belirtilen görevleri yapar.

İş bölümüne esas konu veya alanlar

Madde 44 – (1) Denetçiler arasındaki iş bölümü aşağıdaki konu veya alanlara göre belirlenir:

- a) İnsan hakları.
 - b) Kadın ve çocuk hakları.
 - c) Engelli hakları.
 - ç) Ailenin korunması.
 - d) Sosyal hizmetler.
 - e) Eğitim-öğretim, gençlik ve spor.
 - f) Bilim, sanat, kültür ve turizm.
 - g) Adalet, milli savunma ve güvenlik.
 - ğ) Sağlık.
 - h) Nüfus, vatandaşlık, mülteci ve sığınmacı hakları.
 - ı) Kamu personel rejimi.
 - i) Mülkiyet hakkı.
 - j) Ekonomi, maliye ve vergi.
 - k) Enerji, sanayi, gümrük ve ticaret.
 - l) Çalışma ve sosyal güvenlik.
 - m) Orman, su, çevre ve şehircilik.
 - n) Ulaştırma, basın ve iletişim.
 - o) Gıda, tarım ve hayvancılık.
 - ö) Mahallî idarelerce yürütülen hizmetler.
 - p) Diğer konu ve alanlar.
- (2) Denetçilerin sorumlu oldukları konu veya alanlar, Başdenetçi tarafından yönerge ile belirlenir.
- (3) Başdenetçi, denetçiler arasında iş birliğini sağlar ve denetçilerin uyumlu çalışmasını gözetir.

İş bölümüne ilişkin ilkeler

Madde 45 – (1) İş bölümü yapılırken aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur:

- a) Denetçilerin tecrübe ve uzmanlık alanının gözetilmesi.
- b) Şikâyet sayısının ve dönemsel olarak şikâyet yoğunluğunun dikkate alınması.
- c) Benzer konuların aynı denetçinin sorumluluğunda bulundurulması.

Başdenetçi ve denetçilerin çalışma esasları

Madde 46 – (1) Denetçiler, Başdenetçi tarafından görevlendirildikleri konu veya alan-

larda tek başlarına çalışır ve kararlarını Başdenetçiye sunar. Başdenetçi, incelenmesi ve araştırılması gereken başka bir hususun olmadığına kanaat getirmesi hâlinde veya gerekli gördüğünde şikâyet başvurusunu sonuçlandırdıktan sonra kararı şikâyetçiye ve ilgili mercie bildirir.

- (2) Şikâyet konusunun birden fazla denetçinin görev alanına girmesi durumunda şikâyet başvurusu, Başdenetçi tarafından birden fazla denetçinin inceleme ve araştırmasına bırakılabileceği gibi bir denetçinin inceleme ve araştırmasına da bırakılabilir. Şikâyet konusunun birden fazla denetçinin inceleme ve araştırmasına bırakılması hâlinde de denetçiler tek başlarına çalışarak konu veya alanlarına ilişkin kararlarını Başdenetçiye sunar.
- (3) Denetçiler, şikâyet başvurusuna ilişkin inceleme ve araştırmasını kendisine bağlı çalışma grupları ile birlikte yürütebilir. Çalışma grubunda yeteri kadar uzman ve uzman yardımcısı ile koordinasyondan sorumlu uzman görevlendirilebilir.
- (4) Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreter, görevlerini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı yapamaz.
- (5) Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreter, görevleri sebebiyle herhangi bir şekilde öğrendikleri meslekî veya ticarî sırları görevlerinden ayrılmış olsalar bile açıklayamaz, kendilerinin veya başkalarının yararına kullanamaz.
- (6) Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreter, görevleri süresince resmî veya özel hiçbir görev alamaz, ticaretle uğraşamaz. Bilimsel yayınlarda bulunma, görevleri veya meslekleri ile ilgili olarak davet edildikleri ulusal veya uluslararası kongre, konferans ve benzeri toplantılara katılma, derneklere üyelik ve kâr amacı gütmeyen kooperatiflerde ortaklık hâlinde bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

Bağımsızlık ve tarafsızlık

Madde 47 – (1) Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Başdenetçiye ve denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

- (2) Başdenetçi ve denetçiler, görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesine uygun davranmak zorundadır.
- (3) Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreter; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve kayın hısımlarının şikâyetlerini inceleyemez.
- (4) Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreter, siyasî partilere üye olamaz; herhangi bir siyasî parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamaz.

Raporlar

Madde 48 – (1) Kurum, her takvim yılına ilişkin olarak yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan yıllık rapor hazırlar. Bu rapor, takip eden yılın Ocak ayının son gününe kadar Komisyona sunulur. Komisyon, bu raporu ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulmak üzere hazırladığı raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderir. Komisyonun raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda ivedilikle görüşülür.

- (2) Kurumun yıllık raporu, ayrıca Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulur.

- (3) Gerek görülen konularda yıllık rapor beklenmeksizin özel rapor hazırlanabilir.
- (4) Kurum, açıklanmasında fayda gördüğü hususları yıllık raporu beklemeksizin her zaman kamuoyuna duyurabilir.

Açıklama yapma yetkisi

Madde 49 – (1) Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmaya Başdenetçi veya görevlendireceği denetçi yetkilidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Uluslararası işbirliği

Madde 50 – (1) Kurum, görev alanıyla ilgili olarak uluslararası kuruluşlara üye olabilir. Bu kuruluşlarla işbirliğine ilişkin çalışmalarda yer alır, koordinasyonu sağlar ve gerektiğinde uluslararası kuruluşlar ve bunların temsilcilikleriyle ortaklaşa projeler yürütür.

Bilgilendirme ve tanıtım

Madde 51 – (1) Şikâyet başvuru bürosunda görevli personel, gerçek ve tüzel kişileri Kanun kapsamında sahip oldukları hakları kullanabilmeleri için bilgilendirmekle yükümlüdür. Bilgilendirme telefonla da yapılabilir.

- (2) Kurum, başvuru usul ve esaslarına ilişkin her türlü tanıtım faaliyetinde bulunabilir. Tanıtım, farklı dillerde de yapılabilir.

Kurum kararlarının ve raporlarının yayımlanması

Madde 52 – (1) Kanunî engel bulunmamak kaydıyla Kurumun kararları ve raporları, kişisel veriler korunmak suretiyle resmî internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.

Süreler

Madde 53 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında süreler, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

- (2) Tatil günleri sürelere dâhildir. Sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

Tebliğat

Madde 54 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılacak tebliğatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu ile 19/1/2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektronik Tebliğat Yönetmeliği hükümlerine göre yapılır.

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önceki eylem ve işlemler ile tutum ve davranışlar hakkında Şikâyet başvurusu

Geçici Madde 1 – (1) Kuruma Şikâyet başvurularının kabul edilmeye başlandığı 29/3/2013 tarihinden önceki son altı ay içinde idarî başvuru yolları tüketilmiş her türlü eylem ve işlem ile tutum ve davranışlara karşı bu Yönetmelikte yer alan başvuru Şartlarının yerine getirilmesi kaydıyla Kuruma Şikâyet başvurusu yapılabilir. Mahallî idareler, bağlı idareleri ve birliklerin hakkındaki Şikâyet başvuruları açısından ise 29/3/2014 tarihinden önceki son altı ay içinde idarî başvuru yollarının tüketilmiş olması gerekir.

Yürürlük

Madde 55 – (1) Bu Yönetmelik;

- a) Mahallî idarelerin, bağlı idarelerinin ve birliklerinin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına karşı yapılacak Şikâyetler açısından 29/3/2014,
- b) Diğer idarelerin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına karşı yapılacak Şikâyetler açısından 29/3/2013,
- c) Şikâyet başvurusu dışındaki diğer hükümleri açısından yayımı, tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 56 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Kamu Başdenetçisi yürütür.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU KANUNU

Kanun Numarası: 6701

Kabul Tarihi: 6/4/2016

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 20/4/2016 **Sayı:** 29690

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 **Cilt:** 57

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.

Tanımlar

Madde 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Ayrı tutma: Kişilerin bu Kanunda sayılan temellerden biri veya birden fazlası nedeniyle, bir eylem veya eylemsizliğin sonucu olarak diğerlerinden ayrı tutulması durumunu,
- Ayrımcılık talimatı: Bir kişinin kendi nam veya hesabına eylem ve işlemlerde bulunmaya yetkili kıldığı kişilere veya bir kamu görevlisinin diğer kişilere verdiği ayrımcılık yapılmasına yönelik talimatı,
- Başkan: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı,
- Çoklu ayrımcılık: Ayrımcı uygulamanın birden fazla ayrımcılık temeli ile ilişkili olması durumu,
- Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi,
- Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını,
- Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi,

- g) İşyerinde yıldırma: Bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak kişiyi işinden soğutmak, dışlamak, biktirmek amacıyla kasıtlı olarak yapılan eylemleri,
- ğ) Kamu görevlisi: Kamu hizmetlerinin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi,
- h) Kurul: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunu,
- ı) Kurum: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunu,
- i) Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri,
- j) Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere bu Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yoldur, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı,
- k) Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi,
- l) Uygulamalı iş deneyimi: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının eğitimle eş zamanlı ya da eğitim sonrası dönemde iş içerisinde geliştirilmesini,
- m) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerinden birisiyle gerçekte ilgisi olmamasına rağmen, bu temellerden birisini taşıdığı sanılarak hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından ayrımcı muameleye maruz kalmasına,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Ayrımcılıkla Mücadele

Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı

Madde 3- (1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

- (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.
- (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.
- (4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Ayrımcılık türleri

Madde 4- (1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır:

- a) Ayrı tutma.
 - b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama.
 - c) Çoklu ayrımcılık.
 - ç) Doğrudan ayrımcılık.
 - d) Dolaylı ayrımcılık.
 - e) İşyerinde yıldırma.
 - f) Makul düzenleme yapmama.
 - g) Taciz.
 - ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.
- (2) Eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muameleler de ayrımcılık teşkil eder.

Ayrımcılık yasağının kapsamı

Madde 5- (1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

- (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.
- (3) Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri ve bunlar tarafından yetkilendirilenler, taşınır ve taşınmazları kamuya açık bir şekilde sunarken bu malları edinmek veya kiralamak isteyenler ile bunlar hakkında bilgi almak isteyenler aleyhine, bunların kiralanması, kira akdinin şartlarının belirlenmesi, kira akdinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi, satışı ve devri süreçlerinin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz.
- (4) Dernek, vakıf, sendika, siyasi parti ve meslek örgütlerine, ilgili mevzuatlarında veya tüzüklerinde belirtilen istisnalar dışında üye olma, organlarına seçilme, üyelik imkânlarından yararlanma, üyeliğin sonlandırılması ve bunların faaliyetlerine katılma ve yararlanma bakımından, hiç kimse aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

İstihdam ve serbest meslek

Madde 6- (1) İşveren veya işveren tarafından yetkilendirilmiş kişi; işverenin çalışanı veya bu amaçla başvuran kişi, uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere bir işyerinde bulunan veya bu amaçla başvuran kişi ve herhangi bir sıfatla çalışmak ya da uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere işyeri veya iş ile ilgili olarak bilgi edinmek isteyen kişi aleyhine, bilgilenme, başvuru, seçim kriterleri, işe alım şartları ile çalışma ve çalışma-

nın sona ermesi süreçleri dâhil olmak üzere, işle ilgili süreçlerin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz.

- (2) Birinci fıkraya iş ilanı, işyeri, çalışma şartları, mesleki rehberlik, mesleki eğitim ve yeniden eğitimin tüm düzeylerine ve türlerine erişim, meslekte yükselme ve mesleki hiyerarşinin tüm düzeylerine erişim, hizmet içi eğitim, sosyal menfaatler ve benzeri hususları da kapsar.
- (3) İşveren veya işveren tarafından yetkilendirilmiş kişi, istihdam başvurusunu gebelik, annelik ve çocuk bakımı gerekçeleriyle reddedemez.
- (4) Serbest mesleğe kabul, ruhsat, kayıt, disiplin ve benzeri hususlar bakımından ayrımcılık yapılamaz.
- (5) 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamına girmeyen her türlü iş ve iş görme sözleşmeleri de bu madde kapsamındadır.
- (6) Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam bu madde hükümlerine tabidir.

Ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller

Madde 7- (1) Bu Kanun kapsamında ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller ve istisnalar şunlardır:

- a) İstihdam ve serbest meslek alanlarında, zorunlu mesleki gerekliliklerin varlığı hâlinde amaca uygun ve orantılı olan farklı muamele.
- b) Sadece belli bir cinsiyetin istihdamını zorunlu kılan durumlar.
- c) İşe kabul ve istihdam sürecinde, hizmetin zorunlulukları nedeniyle yaş sınırlarının belirlenmesi ve uygulanması, gereklilik ve amaçla orantılı olması şartıyla yaşa dayalı farklı muamele.
- ç) Çocuk veya özel bir yerde tutulması gereken kişilere yönelik özel tedbirler ve koruma önlemleri.
- d) Bir dine ait kurumda, din hizmeti veya o dine ilişkin eğitim ve öğretim vermek üzere sadece o dine mensup kişilerin istihdamı.
- e) Dernek, vakıf, sendika, siyasi parti ve meslek örgütlerinin, ilgili mevzuatlarında veya tüzüklerinde yer alan amaç, ilke ve değerler temelinde üye olacak kişilerde belli şart ve nitelik aramaları.
- f) Eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik, gerekli, amaca uygun ve orantılı farklı muamele.
- g) Vatandaş olmayanların ülkeye giriş ve ikametlerine ilişkin şartlarından ve hukuki statülerinden kaynaklanan farklı muamele.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuruluş, Teşkilat Yapısı ve Görevler

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Madde 8- (1) (Değişik: 2/7/2018 – KHK/703/149 md.) Bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz, Cumhurbaşkanının görevlendireceği

bakan ile ilişkili Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu kurulmuştur. Cumhurbaşkanını bu teşkilatın yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü hallerde bakan vasıtasıyla kullanabilir.

(2) Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşur.

Kurumun görevleri

Madde 9- (1) Kurumun görevleri şunlardır:

- a) İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak.
- b) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
- c) Millî eğitim müfredatında bulunan insan hakları ve ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak.
- ç) İnsan haklarının korunması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak üniversiteler ile ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin kurulmasına ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesine katkıda bulunmak.
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının meslek öncesi ve meslek içi insan hakları ve eşitlik eğitimi programlarının esaslarının belirlenmesine ve bu programların yürütülmesine katkıda bulunmak.
- e) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
- f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- ğ) Ayrımcılık yasağı ihlalleri nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla Kuruma başvuranlara mağduriyetlerinin giderilmesi için kullanabilecekleri idari ve hukuki süreçler konusunda yol göstermek ve başvurularını takip etmelerini sağlamak amacıyla yardımcı olmak.
- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek.

- k) Cumhurbaşkanlığına, ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak.¹⁶³
 - l) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.
 - m) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak.
 - n) İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak.
 - o) Diğer kurumların ayrımcılığın önlenmesine yönelik faaliyetlerine destek vermek.
 - ö) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsili göndererek katılmak.
 - p) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.
- (2) Kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, birinci fıkranın (j) bendi kapsamındaki ziyaretler sebebiyle gerekli yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır.
 - (3) Kurum, görev ve yetkilerine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.

Kurul

Madde 10- (1) Kurul, Kurumun karar organıdır. Kurul, bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

- (2) (Değişik: 2/7/2018 – KHK/703/149 md.) Kurul; biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan on bir üyeden oluşur.
- (3) İkinci fıkraya göre Cumhurbaşkanıınca seçilen üyelerin görev süreleri dolmadan iki ay önce durum, Kurum tarafından uygun iletişim araçlarıyla kamuoyuna duyurulur. Başvurular ve aday bildirimleri Cumhurbaşkanlığına yapılır. İkinci fıkrada belirtilen usule göre yeni seçilen üyeler, yerlerine seçildikleri üyenin görev süresinin bitiminden itibaren göreve başlar.¹⁶⁴

¹⁶³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149'uncu maddesiyle, bu bentte yer alan “, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa” ibaresi “ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁶⁴ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149'uncu maddesiyle, 10'uncu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca”, “Başbakanlığa” ibaresi “Cumhurbaşkanlığına” şeklinde, sekizinci fıkrasında yer alan “Başbakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

- (4) Kurula üye olabilmek için aşağıdaki şartlar aranır:
- (Mülga: 2/7/2018 - KHK/703/149 md.)
 - 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen nitelikleri taşımak.
 - Herhangi bir siyasi partinin yönetim ve denetim organlarında görevli veya yetkili bulunmamak.
 - En az dört yıllık lisans düzeyinde yükseköğrenim görmüş olmak.
 - (Mülga: 2/7/2018 - KHK/703/149 md.)
- (5) (Mülga: 2/7/2018 - KHK/703/149 md.)
- (6) (Mülga birinci ve ikinci cümleler: 2/7/2018 - KHK/703/149 md.) Üyeliklerde görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalma olması hâlinde, bir ay içinde aynı usulle yeni üye seçilir. Bu şekilde seçilen üye, yerine seçildiği üyenin kalan süresini tamamlar ve bunlardan iki yıl veya daha az süreyle görev yapanların bu görevleri seçilme dönemi olarak değerlendirilmez.
- (7) (Mülga: 2/7/2018 - KHK/703/149 md.)
- (8) Başkan, İkinci Başkan ve üyelerin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak üyenin;
- Seçilmesi için gerekli şartları taşımaması ya da sonradan kaybetmesi,
 - Kurul kararlarını süresi içinde imzalamaması,
 - Kurul tarafından kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılı içinde toplam beş Kurul toplantısına katılmaması,
 - Ağır hastalık veya engellilik nedeniyle iş göremeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi,
 - Görevi ile ilgili olarak işlediği suçlardan dolayı hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi,
 - Geçici iş göremezlik hâlinin üç aydan fazla sürmesi,
 - 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde belirtilen suçlardan mahkûm edilip de cezasının infazına fiilen başlanması,
- hâllerinin Kurul tarafından tespit edilmesi üzerine Cumhurbaşkanı veya görevlendireceği bakanın onayıyla üyeliğine son verilir.¹⁶⁵
- (9) Üyelerin Kurulda görev yaptıkları sürece önceki görevleri ile olan ilişkileri kesilir. Üyeler, özel bir kanuna dayanmadıkça, Kuruldaki görevlerinin dışında resmî veya özel hiçbir görev alamaz, dernek, vakıf, kooperatif ve benzeri yerlerde yöneticilik ve denetçilik yapamaz, ticaretle uğraşamaz, serbest meslek faaliyetinde bulunamaz, hakemlik ve bilirkişilik yapamaz. Ancak üyeler, asli görevlerini aksatmayacak şekilde bilimsel amaçlı yayın yapabilir, ders ve konferans verebilir ve bunlardan doğacak telif hakları ile ders ve konferans ücretlerini alabilir.

¹⁶⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149 uncu maddesiyle, 10 uncu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca", "Başbakanlığa" ibaresi "Cumhurbaşkanlığına" şeklinde, sekizinci fıkrasında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

- (10) Kamu görevlisi iken üyeliğe seçilenler, memuriyete giriş şartlarını kaybetmemeleri kaydıyla, görev sürelerinin sona ermesi veya görevden ayrılma isteğinde bulunmaları ve otuz gün içinde önceki kurum veya kuruluşlarına başvurmaları durumunda atamaya yetkili makam tarafından bir ay içinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanır. Atama gerçekleşinceye kadar, bunların almakta oldukları her türlü ödemelerin Kurum tarafından yapılmasına devam olunur. Bunların Kurumda geçirdiği süreler, özlük ve diğer hakları açısından önceki kurum veya kuruluşlarında geçirilmiş sayılır. Bir kamu kurumunda çalışmayanlardan üyeliğe seçilip yukarıda belirtilen şekilde görevi sona erenlere herhangi bir görev veya işe başlayınca kadar, almakta oldukları her türlü ödemeler Kurum tarafından ödenmeye devam edilir ve bu şekilde üyeliği sona erenlere Kurum tarafından yapılacak ödeme üç ayı geçemez.
- (11) Başkan ve üyeler, 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa tabidir.
- (12) Seçilen üyeler ilk toplantının başında aşağıdaki şekilde yemin ederler:
"Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine yemin ederim."
- (13) 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca Başkan ve üyeler için soruşturma yapılması Cumhurbaşkanına veya görevlendireceği bakanın iznine tabidir. Soruşturma izni verilmesi veya verilmemesine ilişkin kararlara karşı itirazlar Danıştay tarafından karara bağlanır.¹⁶⁶
- (14) Başkan ve üyeler ile Kurum personeli, görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri, kamuya, ilgililere ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri, bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

Kurulun görev ve yetkileri

Madde 11- (1) Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kurumla ve Kurumun görev alanıyla ilgili düzenlemeler yapılmasına yönelik kararlar almak.
- b) Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen yapılan incelemeleri karara bağlamak, bu başvuru ve incelemelere ilişkin gerekli hâllerde uzlaşma sürecini sonuçlandırmak, ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin bu Kanunda öngörülen idari yaptırımlara karar vermek.
- c) İnsan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin yargı kararlarının uygulanmasına ilişkin sorunları izlemek ve değerlendirmek.
- ç) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını ve bu kapsamda resen yürütülen incelemeleri karara bağlamak.
- d) Görev alanıyla ilgili olarak yargı organlarına, kamu kurum ve kuruluşlarına ve ilgili kişilere talepleri hâlinde görüş bildirmek.

¹⁶⁶ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149'uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

- e) Gerek gördüğünde Kurumun kendi alanında çalışan uluslararası kuruluşlara üye olmasına ve bu kuruluşlarla işbirliği yapmasına karar vermek.
- f) Kurum tarafından insan haklarının korunması, ayrımcılıkla mücadele ve ulusal önleme mekanizması görevleri kapsamında yapılan inceleme ve araştırmaları, hazırlanan raporları ve benzeri çalışmalarını karara bağlamak.
- g) Kurumun stratejik planını karara bağlamak, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını ve performans ölçütlerini belirlemek.
- ğ) Kurumun stratejik planı ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçe teklifini görüşmek ve karara bağlamak.
- h) Kurumun faaliyet raporlarını karara bağlamak.
- ı) Taşınmaz alımı, satımı ve kiralanması konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak.
- i) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Kurulun çalışma esasları

Madde 12- (1) Kurul, Başkanın çağrısı üzerine toplanır. Toplantıları Başkan yönetir. Başkanın dışında en az beş üyenin birlikte talep etmesi hâlinde, Kurul, Başkan tarafından beş gün içinde toplanmak üzere derhâl toplantıya çağrılır.

- (2) Toplantı gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Kurul üyelerine bildirilir. Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelere birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Kurul tarafından kabul edilmesi gerekir.
- (3) Kurul, en az yedi üye ile toplanır ve en az altı üyenin aynı yöndeki oyuyla karar alır. Kararlarda çekimser oy kullanılamaz.
- (4) Kurul, kendi üyeleri arasından, her bir çalışma alanı için üçer üyeli komisyonlar oluşturabilir.
- (5) Kurul, başvuruları görüşmek ve sonuçlandırmak üzere Başkan hariç beş üyeli daireler oluşturabilir. Başkan, dairelerin doğal üyesidir.
- (6) Kurul kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanarak tekemmül ettirilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerekliğinde, Kurul tarafından bu süre uzatılabilir.
- (7) Başkan ve üyeler; kendileri, aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda toplantı ve oylamaya katılamaz. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.
- (8) Aksi kararlaştırılmadıkça Kurul toplantılarındaki müzakereler gizlidir.
- (9) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere ilgililer Kurul toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınmaz.
- (10) Kurul kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde ilgililere gönderilir. Kurul kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri süreleri ile birlikte belirtilir.

- (11) Kurul, gerekli gördüğü durumlarda kararlarını, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurabilir.
- (12) Kurul üyeleri ile Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeler, bu maddede belirtilen komisyonların ve dairelerin oluşumu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Başkan

Madde 13- (1) Başkan, Kurumun en üst amiri olup, Kurum hizmetlerini mevzuata, Kurumun amaç ve politikalarına, stratejik planına, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak düzenler, yürütür ve hizmet birimleri arasında eşgüdümü sağlar. Başkan, Kurumun genel yönetim ve temsilinden sorumludur.

- (2) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:
 - a) Kurul toplantılarının gündemini, gün ve saatini belirlemek ve toplantıları yönetmek.
 - b) Kurul kararlarının tebliğini ve Kurulca gerekli görülenlerin kamuoyuna duyurulmasını sağlamak.
 - c) Hizmet birimi koordinatörlerini görevlendirmek ve diğer Kurum personelini atamak.
 - ç) Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek Kurula sunmak.
 - d) Kurumun stratejik planını, performans ölçütlerini hazırlamak, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını, insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak.
 - e) Belirlenen stratejilere, yıllık amaç ve hedeflere uygun olarak Kurumun yıllık bütçesi ile mali tablolarını hazırlamak.
 - f) Yıllık faaliyet raporlarını hazırlamak, yıllık amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine göre faaliyetlerin değerlendirmesini yapmak ve bunları Kurula sunmak.
 - g) Kurul ve hizmet birimlerinin uyumlu, verimli, disiplinli ve düzenli bir biçimde çalışması amacıyla eşgüdümü sağlamak.
 - ğ) Kurumun yönetim ve işleyişine ilişkin diğer görevleri yerine getirmek.
- (3) Başkanın yokluğunda İkinci Başkan, Başkana vekâlet eder.

Başkanlık¹⁶⁷

Madde 14- (1) Başkanlık, Başkan Yardımcıları, hizmet birimleri ve çalışma gruplarından oluşur. Hizmet birimlerinin sayısı onu geçemez. Başkanlık, Kurul kararlarını uygulamakla ve diğer konularda Başkana ve Kurula yardımcı olmakla görevlidir.

- (2) Kurul Başkanı, Kurumun da başkanıdır.
- (3) Hizmet birimleri, Başkan tarafından belirlenen koordinatörlerin eşgüdümünde faaliyet gösterir.
- (4) Kurum, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve konuyla ilgili uzmanların katılımı ile altı ay süreli geçici komisyonlar oluşturabilir. Başkan, bu süreyi üç aya

¹⁶⁷ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149 uncu maddesiyle, 14'üncü maddenin beşinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde, altıncı fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu kararıyla" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

kadar uzatabilir. Gerekli görülmesi hâlinde Kurul, altı aylık süreyi iki katına kadar uzatabilir. Ayda ikiyi geçmemek kaydıyla komisyonların toplantılarına ilişkin giderler Kurum bütçesinden karşılanır.

- (5) Gerek görülmesi hâlinde, Kurumun teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararıyla Kuruma bağlı bürolar kurulabilir.
- (6) Hizmet birimleri ve büroların çalışma usul ve esasları, bu Kanunda belirtilen faaliyet alanı, görev ve yetkilerine uygun olarak Kurumun teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Personel Rejimi

Personele ve özlük haklarına ilişkin hükümler

Madde 15- (1) Kurum personeli, bu Kanunla düzenlenen hususlar dışında 657 sayılı Kanuna tabidir. Hizmet birimi koordinatörü olarak görevlendirilenlerde bakanlık daire başkanları kadrolarına atanmak için aranan şartlar aranır ve bunlara kadrolarına bağlı olarak mali haklar kapsamında yapılan aylık net ödeme tutarının, bakanlık daire başkanına kadrosuna bağlı olarak yapılması öngörülen aylık net ödeme tutarından az olması hâlinde aradaki fark, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi olmaksızın ödenir.

- (2) Kurul Başkanına 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvelin 3 üncü sırasında, Kurul üyelerine anılan cetvelin 4'üncü sırasında yer alan göstergeler üzerinden anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 10'uncu maddesinde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde ödeme yapılır. Söz konusu ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar bu fıkraya göre yapılacak ödemelerde de vergi ve diğer yasal kesintilere tabi tutulmaz. Başkan ve üyeler, 657 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuat uyarınca Devlet memurlarının yararlandığı sosyal hak ve yardımlardan da aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanır.
- (3) Başkan ve üyeler ile Kurum personeli 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümlerine tabidir. Başkan ve üyeler ile başkan yardımcılarını emeklilik hakları bakımından sırasıyla Gelir İdaresi Başkanı, bakanlık genel müdürleri ve bakanlık genel müdür yardımcılarını ile denk kabul edilir. Bunlardan bu görevleri sırasında 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi kapsamına girenlerin bu görevlerde geçen süreleri makam tazminatı ile temsil tazminatı ödenmesi gereken süre olarak değerlendirilir. 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı iken üyeliğe seçilenlerden bu görevleri sona erenler veya bu görevlerinden ayrılma isteğinde bulunanların bu görevlerde geçen hizmet süreleri kazanılmış hak aylık, derece ve kademelerinin tespitinde dikkate alınır. Kamu kurum ve kuruluşlarında 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı iken üyeliğe seçilenlerin, önceki kurum ve kuruluşları ile ilişkilerinin kesilmesi kendilerine kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı ödenmesini gerektirmez. Bu durumda olanların kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı ödenmesi gereken hizmet süreleri, üyelikte geçen hizmet süreleri ile birleştirilir ve emeklilik ikramiyesi ödenecek süre olarak değerlendirilir.¹⁶⁸

¹⁶⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149'uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Devlet Personel Başkanı, Başbakanlık genel müdürleri ve Başbakanlık genel müdür yardımcılarını" ibaresi "Gelir İdaresi Başkanı, bakanlık genel müdürleri ve bakanlık genel müdür yardımcılarını" şeklinde değiştirilmiştir.

- (4) Kurul tarafından, Kuruma ilişkin görevlerinde Başkana yardımcı olmak üzere, Kurumun görev alanları dikkate alınarak üç Başkan Yardımcısı atanır. Başkan Yardımcısı olarak atanacaklarda;
- En az dört yıllık lisans düzeyinde yükseköğrenim görmüş olma,
 - Kamu hizmetinde en az on yıllık mesleki tecrübeye sahip olma,
 - 657 sayılı Kanununun 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen nitelikleri taşıma,
- şartları aranır. Başkan yardımcılarının görev süresi dört yıldır. Görevi sona eren başkan yardımcıları yeniden atanabilir.
- (5) Başkan, sınırlarını yazılı ve açık olarak belirlemek şartıyla Kurula ilişkin olmayan görev ve yetkilerinin bir bölümünü başkan yardımcılara veya hizmet birimi koordinatörlerine devredebilir. Yetki devri, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.
- (6) Kurumda, 657 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümlerine bağlı kalmaksızın, sözleşmeli personel istihdam edilebilir. Sözleşmeli olarak istihdam edilecek personel, 5510 sayılı Kanununun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Bu personelin atama usul ve esasları Kurumca belirlenir. Bunlara ödenecek ücretin net tutarı, birinci dereceli İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanına ödenen aylık ortalama net tutarı aşmamak üzere Başkan tarafından tespit edilir. Bu fıkra uyarınca çalıştırılacakların sayısı İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı toplam kadro sayısının yüzde on beşini geçemez. Bu fıkraya göre istihdam edilecek sözleşmeli personelin, yurt içindeki ve yurt dışındaki üniversitelerin en az dört yıllık eğitim veren Kurumca belirlenecek bölümlerinden mezun olması ve en az yarısının Kurumca belirlenecek yabancı diller için Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde puan alması veya buna denk kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olması gerekir. Kurumca belirlenecek yabancı dillerin konuşulduğu ülkelerde dört yıllık eğitim veren kurumlardan mezun olan kişilerden yabancı dil belgesi istenmez. Bu fıkrada belirtilen yabancı dil bilgisine ilişkin şartlar yabancı uyruklular için aranmaz.
- (7) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, sosyal güvenlik kurumlarında, mahalli idarelerde, mahalli idarelere bağlı idarelerde, mahalli idare birliklerinde, döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerde görevli memurlar ile diğer kamu görevlileri kurumlarının, hakimler ve savcılar ise kendilerinin muvafakati ile aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kurumlarınca ödenmek kaydıyla geçici olarak Kurumda görevlendirilebilir. Kurumun bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır. Bu şekilde görevlendirilen personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Bu personelin izinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgileri ve özlük hakları devam ettiği gibi, bu süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır. Hakim ve savcılar dâhil bu madde kapsamında görevlendirilenlerin Kurumda geçirdikleri süreler, kendi kurumlarında geçirilmiş sayılır. Görevlendirme süresi iki yılı geçemez. Ancak ihtiyaç hâlinde bu süre bir yıllık dönemler hâlinde uzatılabilir.

İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve Uzman Yardımcıları

Madde 16- (1) Kurumda, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Başvurular ve İnceleme Usulleri

Başvurular

Madde 17- (1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

- (2) İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.
- (3) Dava açma süresi içinde Kuruma yapılan başvurular işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.
- (4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.
- (5) 4857 sayılı Kanununun 5'inci maddesi kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular, 4857 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatında belirlenen şikâyet usulleri izlendikten sonra herhangi bir yaptırım kararı alınmadığı hâllerde yapılabilir.
- (6) İnsan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen yapılan incelemeler için ihlal mağdurunun şahsen belirlenebilir olduğu durumlarda kendisinin veya kanuni temsilcisinin açık rızasının alınması şarttır. Ancak, çocuğun yüksek yararının gerektirdiği hâllerde kanuni temsilcisinin rızası aranmaz.
- (7) Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocuklar ile talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur.
- (8) 9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.
- (9) İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

İhlal incelemeleri

Madde 18- (1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.

- (2) Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır. Yazılı görüş, başvuran kişiye tebliğ edilerek, görüşünü tebliğden itibaren en geç

on beş gün içinde Kuruma sunması istenir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir. Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

- (3) Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.
- (4) Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmayan başvurular ve incelemeler hakkında ilgili rapora ilişkin müzakkere yirmi gün içinde Kurula sunulur. Bunun üzerine Kurul, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali yapıp yapılmadığına ilişkin karar verir.
- (5) Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde, bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur.

İnceleme yetkisi

Madde 19- (1) Bu Kanunla ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli tarafından yerine getirilir.

- (2) Birinci fıkrada sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye, kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar.
- (3) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir. Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarınca, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir. Heyetler tarafından yapılan inceleme ve araştırmaların sonuçları Kurum tarafından bir rapor hâline getirilir. Heyetlerin giderleri Kurum bütçesinden karşılanır.
- (4) Kurumun inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerekçesini belirterek istediği bilgi ve belgelerin, bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur.

Bilirkişi görevlendirilmesi ve tanık dinlenmesi

Madde 20- (1) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere bilirkişi görevlendirilebilir. Bilirkişi olarak görev yapacakların nitelikleri ve çalışma esasları yönetmelikle düzenlenir.

- (2) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, Kurum dışından görevlendirilmek ve ayda beşi geçmemek kaydıyla her inceleme ve araştırma konusu için uhdesinde kamu görevi bulunan her bilirkişiye (1.000), uhdesinde kamu görevi bulunmayan her bilirkişiye (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere bilirkişi ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.
- (3) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerek görülmesi hâlinde Kurul ve inceleme ve araştırma yapmaya yetkili Kurum personeli, tanık veya ilgili kişileri dinleyebilir.

İspat yükü

Madde 21- (1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.

İstişare komisyonu ve istişare toplantıları

Madde 22- (1) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunları ve çözüm önerilerini tartışmak ve bu konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla istişare komisyonu oluşturulur.

- (2) Kurum, insan hakları sorunlarını tartışmak ve insan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla merkezde ve illerde istişare toplantıları gerçekleştirir.
- (3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kurumun gelirleri

Madde 23- (1) Kurumun gelirleri şunlardır:

- a) Genel bütçeden yapılacak hazine yardımları.
- b) Kuruma ait taşınır ve taşınmazlardan elde edilen gelirler.
- c) Gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler.
- ç) Diğer gelirler.

İstatistik

Madde 24- (1) Kurul, ayrımcılıkla mücadele amacıyla hangi alanlarda resmî nitelikte

istatistik toplanmasına ihtiyaç olduğuna Türkiye İstatistik Kurumu ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte karar verir. Ayrımcılık belirtilerinin tüm boyutlarını ortaya koyabilmek için gerekli olan istatistiksel bilgilerin, verilere sürekli ve eksiksiz şekilde erişilmesini sağlayacak bir sistem içinde toplanmasından Resmî İstatistik Programı kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu sorumludur.

İdari yaptırımlar

Madde 25- (1) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, bu ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, failin ekonomik durumu ve çoklu ayrımcılığın ağırlaştırıcı etkisi dikkate alınarak ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında bin Türk lirasından on beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

- (2) Birinci fıkrada belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.
- (3) 19'uncu maddede öngörülen yükümlülükler, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan birinci fıkra kapsamındaki kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu fıkrada düzenlenen idari para cezaları hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.
- (4) Kurul, verdiği idari para cezasını bir defaya mahsus olmak üzere uyarı cezasına dönüştürebilir. Hakkında uyarı cezası verilen kişi veya kurumun ayrımcı fiilinin tekrarı hâlinde alacağı ceza yüzde elli oranında artırılır. Bu artış ceza üst sınırını aşamaz.
- (5) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.
- (6) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde idari yaptırımlara ilişkin olarak 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri

Madde 26- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilir. Eğiticilerin nitelikleri, çalışma usul ve esasları ile eğiticilere verilecek ücret Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak yönetmelikle düzenlenir.

Yönetmelik

Madde 27- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Kurum tarafından yürürlüğe konulur.

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen hükümler

Madde 28- (1) 21/6/2012 tarihli ve 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu

yürürlükten kaldırılmıştır. Diğer mevzuatta mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumuna yapılmış olan atıflar Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yapılmış sayılır.

- (2) (14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (3) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mafî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- (4) Türkiye İnsan Hakları Kurumuna ait kadrolar iptal edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgili cetvellerinden çıkarılmış ve ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.
- (5) (27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Hak ve yetkiler ile personelin devri ¹⁶⁹

Geçici Madde 1- (1) Bakanlar Kurulunca ilk yapılacak seçimde seçilecek üyelere ilişkin başvurular ve aday bildirimleri Başbakanlığa yapılır. Başvurular ve aday bildirimlerine ilişkin hususlar Başbakanlık tarafından ilan edilir.

- (2) Bu Kanun ile kurulan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu teşkilatlanıncaya kadar Kuruma verilen görev ve hizmetler mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumunun mevcut personeli eliyle yürütölmeye devam edilir.
- (3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumuna ait her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme, nakit ve benzeri değerler, her türlü borç ve alacaklar, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve diğer dokümanlar ile kadro ve pozisyonlarda bulunan personel, hiçbir işleme gerek kalmaksızın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna devredilmiş sayılır.
- (4) Mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından yapılmış olan sözleşmelere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu halef olur. Mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumunun leh ve aleyhine açılmış davalar ile icra takiplerinde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.
- (5) Mülga Türkiye İnsan Hakları Kurulu üyelerinin üyelikleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer. Mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumu Başkanı ve İkinci Başkanı, bu Kanuna göre seçilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı göreve başlayıncaya kadar Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı ve İkinci Başkanı olarak görev yapar. Bunlar, bu Kanuna göre seçilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı göreve başladığında, atandıkları mevzuata göre kalan görev sürelerinin sonuna kadar görev yapmak üzere ekli (2) sayılı liste ile ihdas edilen Kurum Başkanlık Müşaviri kadrolarına hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır ve Başkan tarafından belirlenen istişari görevleri yürütür. Bu fıkra ile ihdas edilen Kurum Başkanlık Müşaviri kadroları, bu kadroların herhangi bir sebeple boşalması ve her hâlde anılan kadrolara atanmış sayılan Başkan ve İkinci Başkanın atandıkları mevzuata göre kalan görev sürelerinin sona ermesi hâlinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Bu fıkraya göre Kurum Başkanlık Müşaviri kadrolarına atanmış sayılanlara, fiilen görev yapma şartına bağlı ödemeler hariç mali ve sosyal haklar kapsamında bu

¹⁶⁹ Bu maddede yer alan kadrolarla ilgili olarak 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'ye bakınız.

maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuata göre yapılmakta olan ödemelere, kalan görev süreleri sonuna kadar devam edilir. Bunlar görev sürelerinin sonunda talepleri hâlinde, Kurumda veya önceki kurumlarında öğrenim durumları, hizmet yılı ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun bir kadroya en geç bir ay içinde atanır.

- (6) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İnsan Hakları Uzmanı ve İnsan Hakları Uzman Yardımcısı kadrolarında bulunanlar, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ile İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı kadrolarına başka bir işleme gerek kalmaksızın hâlen buldukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır ve bunlardan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 12'nci maddesi hükmünden yararlananların bu hakları söz konusu kadrolarda buldukları sürece devam eder. Bu fıkraya göre atananların İnsan Hakları Uzmanı kadrosunda geçirdiği süreler İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı kadrosunda, İnsan Hakları Uzman Yardımcısı kadrosunda geçirdiği süreler ise İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı kadrosunda geçmiş sayılır.
- (7) Mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumu kadrolarında bulunan memurlardan yukarıdaki fıkralarda belirtilenler dışında kalanlar, Kurum için ihdas edilen aynı unvanlı kadrolara hâlen buldukları kadro dereceleriyle başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır.
- (8) Bu madde uyarınca atanan veya atanmış sayılan personelin yeni kadrolarına atandıkları veya atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin en son ayda aldıkları sözleşme ücreti, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutarı), her türlü zam ve tazminatları, makam tazminatı, temsil tazminatı, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin toplam net tutarının (Bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır.); yeni atandıkları kadrolara ilişkin olarak yapılan sözleşme ücreti, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutarı), her türlü zam ve tazminatları, makam tazminatı, temsil tazminatı, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması hâlinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atandıkları veya atanmış sayıldıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla, kendi istekleriyle başka kurumlara atanana fark tazminatı ödenmesine son verilir.
- (9) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumunda geçen hizmetler, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda geçmiş sayılır.
- (10) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2016 mali yılı harcamaları, 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa istinaden Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapılmaya kadar, mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumunun 2016 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerinden karşılanır.
- (11) Cumhurbaşkanlığı tarafından yeni bir düzenleme yapılmaya kadar il ve ilçe insan hakları kurulları faaliyetine devam eder.¹⁷⁰
- (12) En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda insan hakları alanında faaliyet gösteren kurumların merkez teşkilatı kadrolarına atanmış olanlar talepleri hâlinde kurumlarının, hakimler ve

¹⁷⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 149'uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Başbakanlık" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

savcılar ise kendilerinin muvafakati ile, Kurumun görev alanına giren konularda doktora yapmış olan Devlet memurları ile öğretim elemanları ise başvurmaları hâlinde bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, bu Kanun kapsamında atanan Kurul tarafından belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı olarak atanabilirler. Bu fıkra hükümlerine göre atanacak olanların sayısı, Kurumun kadro cetvellerindeki İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı kadro sayısının yüzde onunu geçemez.

- (13) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Kurulun ilk toplantı tarihinden itibaren altı ay içerisinde yürürlüğe konulur. Ayrımcılık yasağı ihlali iddialarına ilişkin başvurular 17'nci maddenin dokuzuncu fıkrasında öngörülen yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren alınır.

Yürürlük

Madde 29- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 30- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
GH	Başkan Yardımcısı	1	3	3
GH	Hukuk Müşaviri	1	2	2
GH	İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı	2	10	10
GH	İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı	3	10	10
GH	İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı	4	5	5
GH	İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı	5	10	10
GH	İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı	6	20	20
GH	İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı	9	40	40
GH	Mali Hizmetler Uzmanı	4	1	1
GH	Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	9	2	2
GH	Mütercim	5	1	1
GH	Bilgisayar İşletmeni	8	2	2
GH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	5	5
GH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	5	5
GH	Memur	8	3	3
GH	Memur	9	3	3
GH	Sekreter	7	3	3
GH	Sekreter	8	4	4
GH	Santral Memuru	9	1	1
AH	Avukat	6	3	3
TH	Kütüphaneci	7	1	1
SH	Psikolog	3	6	6
SH	Sosyal Hizmetler Uzmanı	5	10	10
	TOPLAM		150	150

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
GH	Kurum Başkanlık Müşaviri	1	2	2

**6710SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
VEYA ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE
GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	6701 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/703	8,9,10,14,15, Geçici Madde 1	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının and içerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

RESMİ BELGE ÖRNEKLERİ

RESMİ BELGE ÖRNEKLERİNE DAİR AÇIKLAMALAR

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi Örneği

Uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve kayıt işlemleri tamamlanan kişilere Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca düzenlenen kimlik belgesidir.

Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi Örneği

Uluslararası koruma başvurusu değerlendirilerek mülteci, şartlı mülteci ya da ikincil koruma statülerinden biri tanınan kişiler için Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 83. maddesi uyarınca düzenlenen kimlik belgesidir.

Geçici Koruma Kimlik Belgesi Örneği

Kayıtları tamamlanarak geçici koruma kapsamına alınan kişiler için Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 22. maddesi kapsamında düzenlenen kimlik belgesidir.

Yol İzin / Sevk Belgesi Örneği

Türkiye içerisinde şehirlerarası seyahat etmesi izne tabi olan yabancılara İl Göç İdaresi Müdürlüklerince verilen ve yaptıkları şehirlerarası seyahatin Müdürlüğün bilgisi ve izni dahilinde olduğunu gösteren belgedir.

İkamet İzni Örneği

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında düzenlenen ikamet izni çeşitlerinden birisi için yaptığı başvurusu olumlu değerlendirilerek kendisine ikamet izni verilen kişiler için düzenlenen belgedir.

Vatansız Kişi Kimlik Belgesi Örneği

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 50. maddesi kapsamında Göç İdaresi Genel Müdürlüğünce vatansız kişi olarak tespit edilenler için düzenlenen kimlik belgesidir.

Çalışma İzni Belgesi Örneği

Uluslararası İşgücü Kanunu kapsamında, Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde kişiye Türkiye'de çalışma ve ikamet hakkı veren izin belgesidir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Kayıt Belgesi Örneği (Artık Düzenlenmiyor)

10 Eylül 2018 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye'ye gelen sığınmacıların kayıtlarını alıyor ve bu kişilerin uluslararası koruma işlemlerini tamamlamak üzere gidecekleri İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne sevk işlemlerini tamamlıyordu. BMMYK Kayıt Belgesi BMMYK'ya başvuruda bulunarak kayıt ve sevk işlemini yapmış kişilere verilen bir belgedir. Ancak 10 Eylül 2018 itibarıyla BMMYK artık kayıt ve sevk işlemlerini yürütmediğinden, bu belgeyi de düzenlenmemektedir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Sığınmacı Belgesi Örneği (Artık Düzenlenmiyor)

10 Eylül 2018 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye'ye gelen sığınmacıların kayıtlarını alıyor ve üçüncü bir ülkeye yerleştirme süreçlerini yürütmek amacıyla, başvurucuların mültecilik iddiasını değerlendiriyordu. Ancak 10 Eylül 2018 tarihi itibarıyla BMMYK kayıt ve mülteci statü belirleme işlemlerini durdurmuştur. Dolayısıyla, bu tarihten itibaren BMMYK Sığınmacı Belgesi düzenlenmemektedir.

BMMYK Sığınmacı Belgesi, BMMYK'ya kaydını yaptırmış, sığınma başvurusunda bulunmuş ancak statü belirleme değerlendirmesi neticesinde mülteci olarak tanınmamış kişilerde bulunan bir belgedir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Mülteci Belgesi Örneği (Artık Düzenlenmiyor)

10 Eylül 2018 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye'ye gelen sığınmacıların kayıtlarını alıyor ve üçüncü bir ülkeye yerleştirme süreçlerini yürütmek amacıyla, başvurucuların mültecilik iddiasını değerlendiriyordu. Ancak 10 Eylül 2018 tarihi itibarıyla BMMYK, kayıt ve mülteci statü belirleme işlemlerini durdurmuştur. Dolayısıyla, bu tarihten itibaren BMMYK Mülteci Belgesi düzenlenmemektedir.

BMMYK Mülteci Belgesi, BMMYK'nın kendi mülteci statü belirleme değerlendirmesi neticesinde mülteci olarak tanınmış kişiler için düzenlenen belgedir.

Geçici Koruma Kimlik Belgesi Örneği (Eski Tip Belge)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016 yılı sonu ile 2019 yılı başı arasında geçici koruma kapsamında kayıtlı olan kişilerin bilgilerini güncelledikleri bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışma öncesinde İl Göç İdaresi Müdürlükleri veya kayıt işlemi yapan diğer makamlara başvuruda bulunarak geçici koruma kaydını tamamlamış kişilere aşağıda örneği görülen şekilde bir belge düzenlenmekteydi.

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kayıt Belgesi Örneği (Eski Tip Belge)

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 18 Ekim 2018 tarihinde mülga olan 69. maddesinin 7. fıkrası uyarınca uluslararası koruma kaydını tamamlayan ancak henüz mülakatını tamamlamamış kişiler için düzenlenen ve otuz gün geçerli olan belgedir. Yasadaki bu değişiklik sonrası bu belge artık düzenlenmemektedir.

<p>T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VALİLİĞİ</p> <p>ULUSLARARASI KORUMA BAŞVURU SAHİBİ KİMLİK BELGESİ</p>	<p>[BELGE SAHİBİNİN FOTOĞRAFI]</p>
Yabancı Kimlik No	
Adı	
Soyadı	
Baba Adı	
Anne Adı	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	
Medeni Durumu	
Uyruğu	
Statüsü	
Uluslararası Koruma Başvuru Tarihi	
Belgenin Geçerlilik Tarihi (Başlangıç-Bitiş Tarihi)	.../.../...- .../.../...
	.../.../...
	[İmza & Kaşe]

<p style="text-align: center;">T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VALİLİĞİ</p> <p style="text-align: center;">ULUSLARARASI KORUMA STATÜ SAHİBİ KİMLİK BELGESİ</p>	<p style="text-align: center;">[BELGE SAHİBİNİN FOTOĞRAFI]</p>
Yabancı Kimlik No	
Adı	
Soyadı	
Baba Adı	
Anne Adı	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	
Medeni Durumu	
Uyruğu	
Statüsü	
Uluslararası Koruma	
Başvuru Tarihi	
Belgenin Geçerlilik Tarihi (Başlangıç-Bitiş Tarihi)	.../.../...- .../.../...
	.../.../...
	[İmza & Kaşe]

<p>T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI ... VALİLİĞİ</p> <p>GEÇİÇİ KORUMA KİMLİK BELGESİ</p>	<p>[BELGE SAHİBİNİN FOTOĞRAFI]</p>
Yabancı Kimlik No	
Adı	
Soyadı	
Baba Adı	
Anne Adı	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	
Medeni Durumu	
Aile No	
Uyruğu	
Kayıt Tarihi	
<p>[İmza & Damga] İl Göç Uzmanı</p>	

T.C. ... VALİLİĞİ İl Göç İdaresi Müdürlüğü YOL İZİN / SEVK BELGESİ		[Fotoğraf]
Statüsü		
Yabancı Kimlik No		
Adı		
İkinci Adı		
Soyadı		
Baba Adı		
Anne Adı		
Doğum Yeri / Tarihi		
Uyruğu		
İzin Veriliş Tarihi		Veriliş Nedeni
İzin Bitiş Tarihi		...
Bu izin belgesi, ilimizde ikamet eden yukarıda açık kimliği yazılı olan yabancıya, belirtilen tarihte..... iline gitmesi için verilmiştir. Belgenin fotokopisi geçersizdir.		
[Tarih & Damga] İmzalayan makamın imzası İl Göç Uzmanı		

TÜRKİYE CUMHURİYETİ / REPUBLIC OF TURKEY
İKAMET İZİNİ / RESIDENCE PERMIT
Türkiye Cumhuriyeti
İçişleri Bakanlığı
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Republic of Turkey
Ministry of Interior
Directorate General of Migration Management

YABANCI KİMLİK NUMARASI
FOREIGNERS ID NO: 99

ADI
NAME

SOYADI
SURNAME

DOĞUM TARİHİ
DATE OF BIRTH

MİLLİYETİ
NATIONALITY

SERİ / NO: Nc

İKAMET TÜRÜ
TYPE OF RESIDENCE PERMIT: Kısa Dönem / Short-Term

DÜZENLEME TARİHİ
DATE OF ISSUE

BASLANGIÇ TARİHİ
VALID FROM

BİTİŞ TARİHİ
VALID UNTIL

İKAMET İLİ
PROVINCE OF RESIDENCE

HAMİLİN İMZASI
HOLDER'S SIGNATURE

DÜZENLEYEN MAKAM / ISSUED BY
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Directorate General of Migration Management

 TÜRKİYE CUMHURİYETİ / REPUBLIC OF TURKEY
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL SECURITY
ÇALIŞMA İZİNİ / WORK PERMIT

Belge No :
Document Number :
Yabancı Kimlik No :
Foreigner ID No :
Ad-Soyad :
Name-Surname :
Doğum Tarihi :
Date of Birth :
Uyruk :
Nationality :
İzin Başlangıç Tarihi :
Permit Valid From :
İzin Bitiş Tarihi :
Permit Expires :

PHOTO

İşyeri Unvanı :
Title of Firm :
Çalışacağı İl :
Province of Working :
Veriliş Tarihi :
Issue Date :

Düzenleyen Makam / Issuing Authority
Çalışma Genel Müdürlüğü
General Directorate of Labour

* Bu çalışma izni belgesinin geçerliliği, yabancının çalışacağı adres, aldığı görev ve ücret bilgileri <http://www.csgb.gov.tr> internet adresindeki Yabancı Çalışma İznı Sorgulama Sistemi'nden kontrol edilebilir./ Validity of work permit, working address, assigned work and wage of foreigner could be quired via Work Permit Inquiry System on <http://www.csgb.gov.tr>
* Bu çalışma izni belgesi geçerlilik süresi içinde ikamet izni yerine geçer.
This work permit substitutes for a residence permit within its validity.

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees
Haft Komisyoneri Üstü Nümayiş Üyesi pour les réfugiés

BMMYK Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Sancak Mah. Telli Cad. 562. Sokak No: 06550 Ankara
Tel: (312) 499 7000 Fax: (312) 441 2173 E-mail: asan@unhcr.org

Case No.:

Serial Number 20 / PLN / /

Date of Issue (Veriliş Tarihi): 26/03/2015

Name of Applicant (Başvuru sahibinin Adı):

Date of Birth (Doğum Tarihi):

Place of Birth (Doğum Yeri):

Nationality (Uyruğu):

Governorate of (valilik):

We hereby confirm that _____ national/Mr./Ms _____ would like to lodge an asylum claim in Turkey.

UNHCR has established contact with the Foreigners, Border and Asylum Department of the General Directorate of Security in Ankara, and thereupon, has advised the applicant – and his/her dependants – to approach the Foreigners Branch of the Governorate of () to register the asylum claim with the Turkish authorities.

In line with the Regulation No. 94/6169 and the Implementation Directive No. 57, the asylum application of the applicant shall be received, without delay, by the Foreigners Branch of the relevant province. UNHCR Office in Ankara will complete the registration process of the applicant and assign him/her a regular UNHCR file number on (29.05.2015).

İşbu belge ile, _____ uyruklu, Bay/ Bayan _____'in, Türkiye'de iltica talebinde bulunmak istediğini teyit ederiz.

BMMYK, Ankara'da Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Yabancılar, Hudut ve İltica Dairesi ile teması olmuş, bunun üzerine başvuru sahibi – ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler – Türk makamlarına kaydolmaları için () Vahşi Yabancılar Şubesine yönlendirilmiştir.

94/6169 sayılı Yönetmelik ve 57 Sayılı Uygulama Talimatına göre, kişinin iltica başvurusunun ilgili şahısdaki Yabancılar Şubesi tarafından gerçekleştirilmeden kayıt altına alınması gerekmektedir. Ankara'daki BMMYK Ofisi () tarihinde, başvuru sahibinin kayıt sürecini tamamlayacak ve kendisine bir BMMYK dosya numarası tahsis edecektir.

The UN
Refugee Agency

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

BMMYK Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisariği Sancak Mah. Tiffis Cad. 652. Sokak No3 06550 Ankara
Tel: (312) 409 7000 Fax (312) 441 2173 Email turan@unhcr.org

Reference Number : 00000000000000000000

Date of Issue (Veriliş Tarihi): 0000000000

**ASYLUM SEEKER CERTIFICATE
SİĞINMACI BELGESİ**

Name of Applicant (Başvuru sahibinin Adı):

UNHCR Registration No. (BMMYK Kayıt No.):

Date of Birth (Doğum Tarihi):

Place of Birth (Doğum Yeri):

Nationality (Uyruğu):

Date of Entry (Ülkeye giriş tarihi):

Place of Entry (Ülkeye giriş yaptığı yer):

This is to certify that the above-named person, national of [redacted] is an asylum seeker whose claim for refugee status is being examined by the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees. As an asylum seeker, the respective person is a person of concern to United Nations High Commissioner for Refugees, and should in particular, be protected from forcible return to a country where he/she claims to face threats to his/her life or freedom pending a final decision on his/her refugee status.

The applicant has been informed and advised to comply with the conditions envisaged in Articles 65 and 69 of Law No 6458 on Foreigners and International Protection and to register with the competent authorities. Following the instructions received from the Directorate General for Migration Management, the applicant has been referred to the city of [redacted] to register with the national authorities. Any assistance accorded to the above-named individual would be most appreciated.

Questions regarding the information contained in this document may be directed to the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees at the address above.

Bu belge ile yukarıda adı geçen [redacted] uyruklu kişinin, Uluslararası koruma başvurusu Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisariği Ofisi tarafından incelenmekte olan bir başvuru sahibi olduğu tasdik olunur. Uluslararası koruma başvuru sahibi olarak, söz konusu kişi Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisariği Ofisinin ilgi alanı altındadır ve özellikle, uluslararası koruma başvuru hakkında verilecek son kararı beklediği süre içerisinde, yaşamına veya özgürlüğüne yönelik bir tehditle karşılaşabileceğini; iddia ettiği bir ülkeye isteği dışında geri gönderilmeye karşı korunmalıdır. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu gereğince; başvuru sahibine, Kanunun 65 inci ve 69 uncu maddelerinde öngörülen koşulu yerine getirerek yetkili makamlara kayıt olması hususu tebliğ ve tavsiye edilmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden alınan talimat uyarınca, başvuru sahibi kaydını yaptırmayı [redacted] iline yönlendirilmiştir.

Yukarıda adı verilen kişiye göstereceğiniz her tür kolaylık için teşekkür ederiz.

Bu belgede verilen bilgiler hakkındaki sorularınızı yukarıda adresi verilen Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisariği Ofisi'ne yöneltebilirsiniz.

This Document is valid until: 00000000000000000000

Bu belge 00000000000000000000 tarihine kadar geçerlidir

Yours sincerely / Saygılarımla,

Representative / Temsilci

Important Note:

This is not a residence permit. Such document can only be obtained from the Turkish Authorities. Temporary asylum applications are always to be decided by the Turkish Government.

Açıklama:

Bu bir oturma izni değildir. Bu gibi belgeler sadece Türk Makamları'na düzenlenir. Geçici sığınma başvuruları hakkında daima Türk Hükümeti'nce karar verilir

 UNHCR
United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés
BMMYK Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Sancak Mah. Tiflis Cad. 552. Sokak No3 06550 Ankara
Tel: (312) 409 7000 Fax (312) 441 2173 Email turan@unhcr.org

Reference Number : _____ Date of Issue (Veriliş Tarihi): _____

UNHCR REFUGEE CERTIFICATE
BMMYK MÜLTECİ BELGESİ

Name of Applicant (Başvuru sahibinin Adı): _____
UNHCR Registration No. (BMMYK Kayıt No.): _____
Date of Birth (Doğum Tarihi): _____
Place of Birth (Doğum Yeri): _____
Nationality (Uyruğu): _____

To Whom It May Concern

This is to certify that the above-named person, has been recognized as a refugee by the United Nations High Commissioner for Refugees, pursuant to its mandate. As a refugee, (he/she) is a person of concern to the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, and should, in particular, be protected from forcible return to a country where (he/she) would face threats to his or her life or freedom. Any assistance accorded to the above-named individual would be most appreciated.

Questions regarding the information contained in this document may be directed to the United Nations High Commissioner for Refugees at the address above.

İlgili Makama

Bu yazı yukarıda adı verilen kişinin, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin yetki alanı dahilinde, mülteci olarak tanındığını belgelemek üzere düzenlenmiştir. Bir mülteci olarak, söz konusu kişi Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisinin ilgi alanındadır ve kendisi, özellikle, yaşamına veya özgürlüğüne yönelik bir tehdit ile karşı karşıya kalacağı bir ülkeye zorla geri gönderilmeye karşı korunmalıdır. Yukarıda adı verilen kişiye gösterilecek her türlü yardım memnuniyetle karşılanacaktır.

Bu belgede verilen bilgilere ilişkin sorularınızı, adresi yukarıda verilmiş olan, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne yönlетеbilirsiniz.

Yours sincerely / Saygılarımla,

Representative/Temsilci

This document is only valid in the original when bearing official UNHCR stamp
Bu belge, yalnızca üzerinde resmi BMMYK kaşesi bulunduğu anda geçerlidir

GEÇİCİ KORUMA KİMLİK BELGESİ		
	ADI :	: الاسم
	SOYADI :	: النقب
	BABA ADI :	: اسم الأب
	DOĞ. TARİHİ :	: تاريخ الولادة
	DOĞ. YERİ :	: مكان الولادة
	CİNSİYETİ :	: الجنسائي
	AİLE NO :	: مؤيد العائلة
	ŞAHİS NO :	: رقم الهوية
	İKAMET YERİ :	: مكان الإقامة
YABANCI KİMLİK NO		
99		

Ön yüz

Arka yüz

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VALİLİĞİ		FOTOĞRAF	
ULUSLARARASI KORUMA BAŞVURU SAHİBİ KAYIT BELGESİ			
İkamet numarası			
Yabancı Kimlik No		 İl Göç İdaresi Müdürlüğüne tanzim edilen bu belge sadece..... ili dahilinde geçerlidir.
Adı			Belgenin kaybolması/bulunması halinde düzenleyen
İkinci Adı			makama bildirilmeli/teslim edilmelidir.
Soyadı			
Baba Adı			
Anne Adı			
Doğum Yeri			
Doğum Tarihi			
Uyruğu			
Uluslararası Koruma Başvuru Tarihi			irtibat tel:.....
Belgenin Geçerlilik Tarihi (Başlangıç-Bitiş Tarihi)	.../.../2017- .../.../2017		
/...../2017 ONAYLAYAN MAKAMIN KAŞESİ-İMZASI		

İDARİ KARAR ÖRNEKLERİ

İdari Karar Örnekleri

T.C.

..... VALİLİĞİ

İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü

- İlgi:** a) 04/04/2013 tarihli 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.
b) 17/03/2016 tarihli ve 29656 sayılı Yönetmenlik.
c) 05/06/2015 tarihli 2015/17 Sayılı Genelge.
d) 7201 sayılı Tebligat Kanunu,
e) tarihli ve sayılı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Oluru

... tarihinde ülkemize gelerek 21.01.2013 tarihinde İstanbul Valiliğimizden uluslararası koruma başvurusunda bulunan, aşağıda açık kimlik bilgileri yazılı uyruklu yabancının müracaatında sunmuş olduğu bilgi ve belgeler **GENEL USULLER** kapsamında **BİREYSEL** olarak incelenmiştir.

Bu çerçevede;

Ülkemizden uluslararası koruma başvurusunda bulunan söz konusu yabancının sunmuş olduğu gerekçelerin, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, ilgi (a) Kanun, ilgi (b) yönetmelik, ilgi (c) Genelge kapsamında değerlendirildiği ve uluslararası koruma için gereken kriterleri taşıdıkları anlaşıldığından "**Şartlı Mülteci Statüsü**" verilerek üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar ülkemizde ikametlerine devam etmelerine izin verilmesi Genel Müdürlük Makamı'nın 30/06/2016 tarihli olurları ile uygun görülmüştür.

Bu hususların tamamı yabancının kendisine Türkçe bildiğinden dolayı İlgi (b) Yönetmeliğin 120. Maddesine göre karar kendisine karar ayrıntılı anlatılmış olup; bildirim yapıldığına yönelik bu tebliğ belgesi birlikte imza alınarak bir örneği kendisine elden verilmiştir.

TARİH:

TEBLİĞ EDEN

TERCÜMAN

İl Göç Uzm. Yrd.

İl Göç Uzm. Yrd.

TEBELLÜĞ EDEN

TEBLİĞ-TEBELLÜĞ BELGESİ

- İlgi: a) 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
b) 17.03.2016 tarihli ve 2016/29656 Sayılı Yönetmelik.
c) 05.06.2015 tarihli ve 2015/17 Sayılı Genelge
ç)7201 sayılı Tebliğat Kanunu
d).... Valiliğinin Tarih Sayılı Oluru

.... Uyruklu aşağıda adı yazılı yabancının ülkemizden uluslararası koruma başvurusunda bulunmasına ilişkin olarak; İlgi (a ve b) mevzuat doğrultusunda sunmuş olduğu bilgi ve belgeler “**Genel Değerlendirme**” kapsamında incelenmiştir.

Söz konusu yabancının uluslararası koruma başvurusunun, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, İlgi (a, b ve c) mevzuat kapsamında değerlendirildiği ve uluslararası koruma için gereken kriterleri taşımadığı anlaşıldığından “**ULUSLARARASI KORUMA TALEBİNİN REDDİNE (MENFİ KARAR)**” karar verilmesi ... Valiliğinin ... tarih ve ... sayılı kararı ile uygun görülmüştür.

Bu çerçevede adı geçen yabancı ilgi (a) kanununun 80’inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre kararın tebliğinden itibaren ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından **10 (on) gün içerisinde Uluslararası Değerlendirme Komisyonuna, 30 (otuz) gün içerisinde ise yetkili idare mahkemesine** başvurabilecektir. İtiraz edilmesi halinde bu husustaki bilgi ve belgelerin mahkeme süresince takip edilmesi için Denizli İl Göç İdaresi Müdürlüğü’ne iletilmesi gerekmektedir.

Söz konusu yabancının **10 (on) gün** içerisinde **Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu’na** ya da **30 (otuz) gün** içerisinde **yetkili idare mahkemesine (... İdare Mahkemesi)** başvurmaması veya itiraz süresi içerisinde itiraz haklarından feragat ettiğine dair yazılı beyanının olması halinde yabancının Türkiye’de kalış hakkı bulunmayacağından dolayı ilgi (a) Kanununun 54/i maddesi ve ilgi (c) Genelgenin 9.4. maddesine göre gerekli sınır dışı işlemleri yapılacaktır.

Bu hususların tamamı yabancıya kendi dilinde anlatılmış olup; tebliğ ve tebellüğ yapıldığına yönelik 2 nüsha olarak düzenlenen bu tebliğ belgesini birlikte imza altına alınarak bir nüshası kendisine elde verilmiştir. (Tarih ve saat)

TEBLİĞ EDEN

TERCÜMAN

TEBELLÜĞ EDEN

TEBLİĞ-TEBELLÜĞ TUTANAĞI

- İlgi :** a) 04.04.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.
b) 05.06.2015 tarihli ve 2015/17 sayılı Genelge.
c) tarihli ve sayılı Valilik Oluru.

..... uyruklu aşağıda adı yazılı uluslararası koruma talebinde bulunan kişi hakkında ilgi (a) Kanun ve ilgi (b) Genelge doğrultusunda durumu incelenerek ilgi (a) Kanun 79.Maddesine göre **HIZLANDIRILMIŞ BAŞVURU** kapsamında değerlendirilmesi uygun görülen numaralı Uluslararası Koruma Başvurusu incelenmiş olup; sunmuş olduğu gerekçelerin Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, ilgi (a) Kanun ve ilgi (b) Genelge kapsamında değerlendirildiği ve ilgi (a) Kanun Madde 61 ve 62’de belirtilen ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korkma kriterlerini taşımadığından **‘‘ULUSLARARASI KORUMA TALEBİNİN REDDİNE (MENFİ KARAR)’** kararı verilmesi İstanbul Valiliğinin tarihli ve sayılı oluru ile uygun görülmüştür.

Bu çerçevede adı geçen **yabancınn İlgi (a) Kanunun 80’inci** maddesinde, hızlandırılmış başvuru kapsamında alınan kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren **15 (on beş) gün** içerisinde ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurabileceği belirtilmiştir. Mahkemeye başvurmadığı takdirde ise 15 gün içerisinde çıkış yapması gerekmektedir, çıkış yapmadığında ise hakkında sınır dışı kararı alınacaktır. İlgi (a) Kanun Madde 54. (i) bendine göre Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar hakkında sınır dışı etme kararı alınacağı Türkçe bildiğinden ayrıntılı bir şekilde kendisine anlatılmış olup tebliğ edilmiştir.

Tarih:

TEBLİĞ EDEN

HAZURUN VE TERCÜMAN

TEBELLÜĞ EDEN

T.C
... VALİLİĞİ
... İl Göç İdaresi Müdürlüğü

BİLDİRİM TUTANAĞI

Konu: Genel Hükümler Doğrultusunda Çıkış

İlgi : a) 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
b) 22.10.2014 gün ve 6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği
c) 15.03.2016 gün ve 2016-8 Sayılı Genelge

İlgi (a ve b)'de düzenlenen hükümler doğrultusunda ülkemizde geçici koruma kapsamında bulunan ancak daha sonra ilgi (b)'de kayıtlı Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 12. Maddesi veya geçici 1. Maddesi gereğince kayıtlarının pasif hale getirilmesi gerektiği anlaşılan ve bu sebeple geçici koruma statüsü iptal edilen aşağıda açık kimlik bilgileri yazılı ... uyruklu yabancıların ilgi (b) yönetmelik doğrultusunda **genel hükümlere tabi olduğu** ve geçici koruma kapsamında bulunmadığı kendilerini ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Bahse konu yabancılar geçici koruma kapsamında olmayıp ilgi (a)'da kayıtlı kanun kapsamında genel hükümlere tabidir.

Tarih:

**BİLDİRİMİ YAPAN
YAPILAN**

TERCÜMAN

BİLDİRİMİ

İl Göç Uzman Yardımcısı

... SORUMLULUĞUNDAKİLER

TEBLİĞ VE TEBELLÜĞ BELGESİ

... İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ

- İlgi** : a) 04.04.2013 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
b) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 10.04.2014 tarih ve 2015/17 sayılı genelgesi.
c) ... Valiliği'nin sayılı ve tarihli oluru

20.11.2016 tarihinde İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından görevli memur refakatinde teslim edildiğiniz İl Göç İdaresi Müdürlüğü Geri Gönderme Merkezimizde ... tarihinde vermiş olduğunuz dilekçeye istinaden uluslararası koruma başvurunuz alınmış olup mülakat formlarınız ve diğer belgeleriniz ... İl Göç İdaresi Müdürlüğünce genel değerlendirme usulleri kapsamında bireysel olarak incelenmiş olup sunmuş olduğunuz gerekçelerin Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Cenevre sözleşmesi, ilgi (a) Kanun, ilgi (b) Genelge kapsamında değerlendirildiği ve farklı bir gerekçe sunmaksızın aynı başvuruyu yenilemeniz sebebiyle '**uluslararası koruma talebinizin KABUL EDİLEMEZ BAŞVURU**' olduğuna karar verilmesinin ... Valiliğinin ... tarihli olurları ile uygun görülmüştür. Bu çerçevede hakkınızda kanunun 72. inci maddesinin 3. fıkrasına göre alınan karara karşı, kararın şahsınıza tebliğinden itibaren on beş (15) gün içinde, şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından yetkili idare mahkemesine başvurabileceğinizin ve ilgi (b) Genelge ekinde gönderilen hak ve yükümlülüklerinizi içeren EK-1'in tebliğ edilmesi istenildiğinden, hakkınızda alınan karar tarafınıza anladığımız dilde (Arapça) okunarak yasal temsilciniz veya avukatınız bulunmadığından ilgili kişi olarak size detaylı olarak tebliğ edilmiştir.

İş bu tebliğ ve tebellüğ belgesi ile ... Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünce hakkınızda verilen kararın size tebliğ edildiğine dair iki nüsha halinde tanzim edilmiş olup; belgenin bir nüshası ile hak yükümlülüklerini içeren EK-1 formu avukatınız ya da yasal temsilciniz yanınızda olmadığından şahsınıza elden teslim edilmiştir.

Tarih: ... Saat: ...

TEBLİĞ EDEN

HAZURUN

TERCÜMAN

TEBELLÜĞ EDEN

İl Göç Uzman Yardımcısı

T.C.

..... VALİLİĞİ

İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ

TEBLİĞ- TEBELLÜĞ TUTANAĞI

İLGİ:

- a) 04/04/2013 tarihli 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
b) 05/06/2015 tarihli 2015-17 Sayılı Genelge
c) 7201 nolu tebligat kanunu
d) tarihli ve sayılı Valilik Oluru

Üçüncü bir ülkeye gitmek üzere ülkemize gelerek ilimize müracaatla uluslararası koruma talebinde bulunan, aşağıda açık kimliği yazılı yabancının ilgi (a)'da kayıtlı kanunun 77'nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamında 'Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, veya ikamet yerini terk etmesi' başvurunuzun geri çekilmiş sayılacağı, geri çekilmiş sayılma kararına karşı **Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna 10 (on) gün, yetkili idare mahkemesine 30 (otuz) gün içinde itiraz hakkınız olduğu**, itiraz süreniz içinde ülkemizden çıkış yapabileceği ve belirtilen itiraz süresi içinde itiraz edilmediği takdirde hakkında son kararın oluşacağı yazmaktadır. Başvurunuz imza yükümlülüğünüzü yerine getirmediğiniz için geri çekilmiş sayılmıştır.

İlgi (d) ekli 8588 sayılı valilik oluru ile Uluslararası Koruma başvuru sahibi İlgi (a)' da kayıtlı kanunun 77. Maddesinin (ç) bendi yükümlülüklerini yerine getirmedeğinden başvurusu geri çekilmiş sayılma kararı verilmiştir.

Kanunun 54. Maddesi (i) fıkrasında "uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar hakkında sınır dışı etme kararı alınacağı" ve **O-100 tahdit kodu ile yurda giriş yasağı** uygulanacağı ülkemizden 30 (otuz) gün içerisinde çıkış yapmaları gerektiği, bu süre sonunda ülkemizden çıkmadıklarının anlaşılması halinde yakalandıklarında sınır dışı kapsamına alınarak sınır dışı edilecekleri hususları kendilerine ayrıntılı bir şekilde tebliğ edilerek, bir suret tebliğ tebellüğ tutanağı kendisine verilmiştir.

Tarih :

TEBLİĞ EDEN

TERCÜMAN

İL Göç Uzm Yrd

TEBELLÜĞ EDEN

REFAKATİNDEKİLER

İdari Karar Örnekleri

.... Valiliği
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı:

Tarih:

Konu: Sınır Dışı Etme Kararı

KARAR
(Sınır Dışı Etme)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:
Soyadı	:
Baba Adı	:
Doğum Tarihi	:
Uyruğu	:
Pasaport No	:
Yabancı Kimlik No	:
İletişim Dili	:

Gerekçe:

--

Karar:

Yukarıda açık kimliği yazılı yabancı hakkında,6458 sayılı Kanunun 4 üncü ve 55 inci maddeleri kapsamında gerekli değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan değerlendirme neticesinde yabancının adı geçen Kanunun 4 üncü ve 55 inci madde kapsamında olmadığı tespit edildiğinden, yukarıda belirtilen gerekçeler doğrultusunda 6458 sayılı Kanunun 54. Maddesinin 1'inci fıkrasının bendi/bentleri gereğince, anılan Kanunun 52'nci maddesi kapsamında menşe ülkesine, gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye veya transit gideceği ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

EK: Tebliğ formu

Refakatindekiler:

Adı	Soyadı	Cinsiyeti	Uyruğu	Yakınlık Derecesi

.... Valiliği
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı:

Tarih:

Konu: İdari Gözetim Kararı

KARAR
(İdari Gözetim)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:
Soyadı	:
Baba Adı	:
Doğum Tarihi	:
Uyruğu	:
Pasaport No	:
Yabancı Kimlik No	:
İletişim Dili	:

Gerekçe:

Kamu Düzeni Açısından Tehdit

Karar:

Yukarıda açık kimliği yazılı yabancının, 6458 Sy. Kanununun; 54. maddesinin ... bendi/bentleri gereğince hakkında sınır dışı etme kararı alınmış olup, yabancı hakkında yukarıda belirtilen gerekçeler doğrultusunda 6458 sayılı Kanununun 57'nci maddesi kapsamında 6 ay süre ile idari gözetim kararı alınmıştır.

EK: Tebliğ formu

Refakatindekiler:

Adı	Soyadı	Cinsiyeti	Uyruğu	Yakınlık Derecesi
-----	--------	-----------	--------	-------------------

İdari Karar Örnekleri

.... Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı:

Tarih:

Konu: Sınır Dışı Etme Kararı

KARAR (Sınır Dışı Etme)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:	
Soyadı	:	
Baba Adı	:	
Doğum Tarihi	:	
Uyruğu	:	
Pasaport No	:	
Yabancı Kimlik No	:	
İletişim Dili	:	

Gerekçe:

--

Karar:

Yukarıda açık kimliği yazılı yabancı hakkında,6458 sayılı Kanunun 4 üncü ve 55 inci maddeleri kapsamında gerekli değerlendirmeler yapılmış olup; menşe ülkesine sınır dışı edilmesi durumunda, adı geçen Kanunun 4 üncü maddesi ve 55 inci maddesinin 1. Fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle yukarıda belirtilen gerekçeler doğrultusunda 6458 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin 1. Fıkrasının ,

- o (d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

Bendi/bentleri gereğince, anılan Kanunun 52'nci maddesin kapsamında gidebileceği güvenli bir üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması halinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

EK: Tebliğ formu

Refakatindekiler:

Adı	Soyadı	Cinsiyeti	Uyruğu	Yakınlık Derecesi

TEBLİGAT

(Sınır Dışı Etme ve İdari Gözetim Kararı Alınanlar İçin)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı:

Soyadı:

Baba Adı:

Doğum Tarihi:

Uyruğu:

İkamet Numarası:

Yabancı Kimlik No:

İletişim Dili:

Karar ve Değerlendirmeye İlişkin:

Sınır Dışı etme Kararı Tarihi ve Sayısı:

Değerlendirmeyi Yapan Birim:

İdari Gözetim Kararı Tarihi ve Sayısı:

1.Sınır Dışı Etme Kararı

Aşağıda sayılanlar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

1. 5237 sayılı Kanununun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler (m.54/1-a),
2. Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi olanlar (m.54/1-b),
3. Çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar (m.54/1-b),
4. Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar (m.54/1-c),
5. Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar (m.54/1-ç),
6. Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar (m.54/1-d),
7. Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler (m.54/1-e),
8. İkamet izinleri iptal edilenler (m.54/1-f),
9. İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler (m.54/1-g),
10. Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler (m.54-1-ğ),
11. Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler (m.54/1-h),
12. Hakkında Türkiye'ye yasal giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler (m.54/1-i),
13. Uluslararası koruma başvurusu reddedilenler, uluslararası korumadan hariç tutulanlar, uluslararası koruma başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilenler, uluslararası koruma başvurusunu geri çekenler, uluslararası koruma başvurusu geri çekilmiş sayılanlar, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra 6458 Sayılı Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar (m.54/1-i),
14. İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar (m.54/1-j),

15.Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi olup ülke güvenliği için tehlike oluşturduğuna dair ciddi emareler bulunanlar (m.54/2),

16. Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi olup kamu düzeni açısından tehlike oluşturan bir suçtan kesin hüküm giyenler (m.54/2).

Yukarıda belirtilen (13) nolu durum/durumlar kapsamında olduğunuz tespit edildiğinden, 6458 sayılı kanunun 54'üncü maddesi uyarınca gerçekleştirilen değerlendirme neticesinde, Valiliğimizce hakkınızda sınır dışı etme kararı alınmıştır.

Sınır dışı etme kararı sebebiyle varsa ikamet izniniz veya vizeniz iptal edilmiştir.

2. Sınır Dışı Etme Kararına Karşın Yargı Yoluna Başvuru

- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir.
- Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir.
- Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır.
- Mahkemenin vermiş olduğu karar kesindir.
- 15 günlük dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması halinde yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı etme işleminin durdurulur. Ancak sınır dışı etme işlemine karşı yazılı olarak dava açma hakkınızdan feragat etmeniz durumunda 15 günlük süre beklenmez.

2.1 Hukuki Yardım

Sınır dışı etme işlemine karşı mahkemeye başvuruda bulunmanız halinde varsa kendi avukatınız tarafından temsil edilebilirsiniz. Dilemeniz halinde, ücretini kendiniz karşılamamanız koşuluyla, ilgili birim tarafından da size bir avukat temin edilebilecektir.

3. Sınır Dışı Etmek Üzere İdari Gözetim ve Süresi

1. Kaçma riski bulunanlar,
2. Kaybolma riski bulunanlar,
3. Türkiye'ye giriş kurallarını ihlal edenler,
4. Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal edenler,
5. Sahte belge kullananlar,
6. Asılsız belge kullananlar,
7. Kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayanlar,
8. Kamu düzeni açısından tehdit oluşturanlar,
9. Kamu güvenliği açısından tehdit oluşturanlar,
10. Kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında idari gözetim kararı alınır.

6458 sayılı Kanunun 57'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yukarıda belirtilen (...) nolu durum kapsamında olduğunuz için tarafınıza Türkiye'ye terk için süre tanınmamış olup hakkınızda idari gözetim kararı alınmıştır. Bu nedenle Geri Gönderme Merkezinde (GGM) tutulmanız gerekmektedir.

GGM'deki idari gözetim süreniz altı ayı geçemez. Anca bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin, iş birliği yapmamanız veya ülkeniz ile ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemeniz nedeniyle tamamlanamaması halinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir. Vereceğiniz bilgilerin niteliği, GGM'de kalış süresini kısaltabilecektir.

4. İdari Gözetim Kararına Karşın Sulh Ceza Hakimine İtiraz

- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından, İdari gözetim kararına karşı sulh ceza hakimine başvurabilir.
- Başvurunuz idari gözetimi durdurmaz.
- Dilekçenin idareye verilmesi halinde, dilekçe yetkili sulh ceza hakimine derhal ulaştırılır.
- Sulh ceza hakimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır.
- Sulh ceza hakiminin kararı kesindir.
- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hakimine başvurulabilir.

4.1. İdari Gözetim Kararına İtiraz Durumunda Hukuki Yardım

İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvurmanız durumunda, avukatlık ücretlerini karşılama imkanı bulunmuyorsa, talebiniz halinde 19/03/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

5.Geri Gönderme Merkezlerindeki Konaklama, Haklar ve Yükümlülükler

GGM'de kalacağınız süre içerisinde iaşe ve ibate masraflarınız Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından karşılanacaklardır. GGM'deki sorumluluklarınız ve haklarınıza ilişkin ilave bilgileri Merkez yönetiminden edinebilirsiniz.

İşbu metin, bir nüshası kendisine verilmek üzere iki nüsha hazırlanmış, hakkında sınır dışı etme kararı alınan yukarıda açık kimliği yazılı yabancıya anladığı dilde yazılı olarak tebliğ edilmiş ve imza atına alınmıştır.

Tebliğ Tarihi ve Saati

.. /.. /.... .. :..

Tebliğ Eden Görevli

Hazırun

Tebellüğ Eden

(Yabancı/ Yasal Temsilci/ Avukatı)

Tercüman

Refakatindekiler

İdari Karar Örnekleri

T.C.

..... VALİLİĞİ

İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı: Dosya No:

Konu: İdari Gözetim Uzatma Kararı

KARAR

(İdari Gözetim Devam Kararı)

Yabancıya İlişkin Detaylar :
Adı :
Soyadı :
Baba Adı :
Doğum Tarihi :
Uyruğu / İletişim Dili :
Pasaport / İkamet No :
Yabancı Kimlik No :
Teslim Tarihi :
Karar :

..... tarihinde Geri Gönderme Merkezimize teslim edilen yukarıda açık kimliği yazılı yabancıнын, 6458 sayılı kanununun 54/1 –h bentleri uyarınca hakkında sınır dışı ve sınır dışı edilmek üzere idari gözetim kararı alınmış olup, 6458 sayılı Kanunun;

- o 57/4. Maddesinde “İdari gözetimi devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhal sonlandırılır. Bu yabancılarla, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler.” hükmü doğrultusunda yapılan değerlendirme ve mezkur kanun 57. maddesinde alınan idari gözetim kararının **sınır dışı işlemlerinde işbirliği yapmaması, kaçma ve kaybolma riski taşınması, Kamu düzeni veya kamu güvenliğini tehdit etmesi, nedenleriyle** 6458 sayılı kanunun 57. maddesi gereğince idari gözetim kararının **1 ay** süreyle devamına karar verilmiştir.

OLUR

Tarih

Ad Soyad

Vali a.

İl Müdür Vekili

.../.../..... İl Göç Uzman Yardımcısı :

T.C.
..... VALİLİĞİ
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı:
Konu: İdari Gözetim Değerlendirme Kararı

KARAR
(İdari Gözetim Değerlendirme)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:
Soyadı	:
Baba Adı	:
Doğum Tarihi	:
Uyruğu	:
Pasaport No.	:
İkamet No.	:
Yabancı Kimlik No.	:
İletişim Dili	:

Karar:

6458 sayılı Kanunun 54. Maddesinin birinci fıkrasının I bendi uyarınca sınır dışı edilmek üzere tarihinde saat 'da Geri Gönderme Merkezine teslim edilen ve tarih ve sayılı valilik oluru ile idari gözetim kararı alınan yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı yabancıyı 6458 sayılı Kanunun;

57/4 üncü maddesi "**İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeven yabancılar için derhal sonlandırılır...**" hükmü doğrultusunda yapılan incelemede

Ekte'ki değerlendirme formunda belirtilen hususlar sonucunda idari gözetim kararının sonlandırılmasına karar verilmiştir.

EK'teki "Değerlendirme Formu" incelenerek karar verilmiştir.

EK: Değerlendirme Formu

Refakatindekiler

Adı	Soyadı	Cinsiyeti	Uyruğu	Doğum Tarihi
-----	--------	-----------	--------	--------------

Vali a.

İL GÖÇ UZMANI

İdari Karar Örnekleri

T.C
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İdari Gözetim Kararı Sonlandırma
Tebliğ Formu (T6)

Yabancıya İlişkin Bilgiler			
Adı			
Soyadı			
Baba Adı			
Doğum Tarihi/...../.....	Uyruğu	
İletişim Dili			
Karar ve Değerlendirmeye İlişkin Bilgiler			
Değerlendirmeyi Yapan Birim			
Sınır Dışı Etme Kararı Tarihi		Sayısı	
İdari Gözeyim Kararı Tarihi		Sayısı	

...../...../..... tarihinde hakkınızda alınan idari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı değerlendirilmiş olup hakkınızda alınan idari gözetim kararı, 6458 sayılı Kanununun 57 nci maddesinin 4 üncü fıkrasına istinaden sonlandırılmış olup 57/A maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında idari yükümlülük veya yükümlülükler tesis edilmiştir. Sınır dışı etme iş ve işlemlerinizi devam etmekte olup sınır dışı etme işlemlerinizi tamamlanana kadar aşağıda işaretlenen idari yükümlülüklerle uyanmanız gerekmektedir.

İdari Gözetim Kararı Sonlandırma

1. Belli bir adreste ikamet etme

Adres:

2. Bildirimde bulunma

.... haftada kez İl Göç İdaresi Müdürlüğümüzde imza/parmak izi yoluyla bildirim yükümlülüğünüzü yerine getirmeniz gerekmektedir.

İdari yükümlülük veya yükümlülüklerinizi yerine getirmemeniz halinde kanununun 57/A maddesinin 6'ncı fıkrası gereğince yeniden idari gözetim altına alınabilirsiniz ve kanununun 102'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca idari para cezasına tabi tutulabilirsiniz.

Ayrıca hakkınızda tesis edilen idari yükümlülük veya yükümlülükleriniz hiçbir şekilde ülkede yasal kalış hakkı elde edilmiş olarak yorumlanamaz. Hakkınızdaki sınır dışı etme işlemi tabi tutulduğunuz idari yükümlülük veya yükümlülükleriniz üzerinden takibiniz sağlanarak yerine getirilecektir.

Hakkınızda tesis edilen idari yükümlülük veya yükümlülüklerin süresi kanununun 57/A maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hiçbir şekilde yirmi dört 24 ayı geçemez.

Bu belge, bir nüshası avukatına/yabancıya/yasal temsilcisine verilmek üzere iki nüsha olarak hazırlanmış olup, idari gözetim kararı sonlandırılan yukarıda açık kimliği yazılı yabancıya kendi dilinde/anladığı dilde, tarihinde ve saatinde yazılı olarak tebliğ edilmiş ve imza altına alınarak bir sureti tebellüğ edene verilmiştir.

Tebliğ Eden

[İmza & İsim]

Tebellüğ Eden

[İmza & İsim]

T.C
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sınır Dışı Kararı ve İdari Gözetim Kararı
Sonlandırma Tebliğ Formu (T1) (T6)

Yabancıya İlişkin Bilgiler			
Adı			
Soyadı			
Baba Adı			
Doğum Tarihi/...../.....	Uyruğu	
İletişim Dili			
Karar ve Değerlendirmeye İlişkin Bilgiler			
Değerlendirmeyi Yapan Birim			
Sınır Dışı Etme Kararı Tarihi		Sayısı	
İdari Gözetim Kararı Tarihi		Sayısı	

...../...../..... tarihinde hakkınızda alınan idari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı değerlendirilmiş olup hakkınızda alınan idari gözetim kararı, 6458 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin 4 üncü fıkrasına istinaden sonlandırılmış olup 57/A maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında idari yükümlülük veya yükümlülükler tesis edilmiştir. Sınır dışı etme iş ve işlemlerin devam etmekte olup sınır dışı etme işlemlerin tamamlanana kadar aşağıda işaretlenen idari yükümlülüklere uymanız gerekmektedir.

İdari Gözetim Kararı Sonlandırma

1. Belli bir adreste ikamet etme

Adres:

2. Bildirimde bulunma

..... İl Göç İdaresi Müdürlüğümüzde imza yükümlülüğünüzü yerine getirmeniz gerekmektedir.

İdari yükümlülük veya yükümlülüklerinizi yerine getirmemeniz halinde kanunun 57/A maddesinin 6'ncı fıkrası gereğince yeniden idari gözetim altına alınabilirsiniz ve kanunun 102'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca idari para cezasına tabi tutulabilirsiniz.

Ayrıca hakkınızda tesis edilen idari yükümlülük veya yükümlülükleriniz hiçbir şekilde ülkede yasal kalış hakkı elde edilmiş olarak yorumlanamaz. Hakkınızdaki sınır dışı etme işlemi tabi tutulduğunuz idari yükümlülük veya yükümlülükleriniz üzerinden takibiniz sağlanarak yerine getirilecektir.

Hakkınızda tesis edilen idari yükümlülük veya yükümlülüklerin süresi kanunun 57/A maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hiçbir şekilde yirmi dört 24 ayı geçemez.

1. Sınır Dışı Etme Kararı

m.54/1-i: Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

Yukarıda işaretlenen durum/durumlar kapsamında olduğunuz tespit edildiğinden, 6458 sayılı Kanunun 54 üncü maddesi uyarınca gerçekleştirilen değerlendirme neticesinde, İl Göç İdaresi Müdürlüğümüzce hakkınızda sınır dışı etme kararı alınmıştır.

2. Sınır Dışı Etme Kararına Karşı Yargı Yoluna Başvuru

- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren 7 (yedi) gün içerisinde idare mahkemesine başvurulabilir.
- Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararı veren makama da başvurusunu bildirir.
- Mahkemeye yapılan başvurular 7 (yedi) gün içinde sonuçlandırılır.
- Mahkemenin vermiş olduğu karar kesindir.
- (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında olmamanız kaydıyla, dava açma süresi içinde yargı yoluna başvurulması halinde yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı etme işleminiz durdurulur.

3. Seyahat Masrafları

6458 sayılı Kanun'un 60 ıncı maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca, sınır dışı edilmenize ilişkin paranız sınır dışı seyahat masraflarının tamamına yetiyorsa bu tutar tarafınızca karşılanır. Paranız sınır dışı seyahat masraflarının tamamını karşılamıyorsa seyahat masraflarınız Genel Müdürlükçe belirlenecek temel gereksinimleri karşılayacak miktar haricinde Hazineye irat kaydedilir. Mevcut paranız temel gereksiniminizi karşılamaya yetecek tutarın altındaysa seyahat masraflarınızın tamamı genel müdürlükçe karşılanır ve mevcut paranız tarafınıza bırakılır. Masraflar geri ödenmediği sürece Türkiye'ye girişinize izin verilmeyebilir.

Bu belge, bir nüshası avukatına/yabancıya/yasal temsilcisine verilmek üzere iki nüsha olarak hazırlanmış olup, hakkında sınır dışı etme kararı alınan yukarıda açık kimliği yazılı yabancıya kendi dilinde/anladığı dilde yazılı olarak tebliğ edilmiş ve imza altına alınarak bir sureti tebellüğ edene verilmiştir.

.././2021

Tebliğ Eden

[İmza & İsim]

Tercüman

[İmza & İsim]

Tebellüğ Eden

[İmza & İsim]

.... Valiliği

İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sınır Dışı Etme Kararı Tebliğ Formu (T1)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:
Soyadı	:
Baba Adı	:
Doğum Tarihi	:
Uyruğu	:
Pasaport No	:
Yabancı Kimlik No	:
İletişim Dili	:

Karar ve Değerlendirmeye İlişkin Bilgiler:

Değerlendirmeyi Yapan Birim	
Sınır Dışı Etme Kararı Sayısı ve Tarihi	

Sınır Dışı Etme Kararı:

- 1- m.54/1-a :5237 sayılı Kanununun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler
- 2-m.54/1-b: Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar
- 3-m.54/1- c: Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar
- 4-m.54/1-ç: Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar
- 5- m.54/1-d: Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar
- 6-m.54/1- e: Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler
- 7- m.54/1-f: İkamet izinleri iptal edilenler
- 8-m.54/1-g: İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler
- 9- m.54/1-ğ: Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler
- 10- m.54/1-h: Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler
- 11- m.54/1-ı: Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler

12-m.54/1-i: Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar

13- m.54/1-j: İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye’den çıkış yapmayanlar

14- m.54/1-k: Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler.

15- m.54/2: 54. Maddenin 1. fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler

Yukarıda işaretlenen durum/durumlar kapsamında olduğunuz tespit edildiğinden, 6458 sayılı Kanunun 54 üncü maddesi uyarınca gerçekleştirilen değerlendirme neticesinde hakkınızda sınır dışı kararı alınmıştır.

2.Sınır Dışı Etme Kararına Karşı Yargı Yoluna Başvuru:

- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde idare mahkemesine başvurulabilir.
- Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararı veren makama da başvurusunu bildirir.
- Mahkemeye yapılan başvurular 15 (on beş) gün içinde sonuçlandırılır.
- Mahkemenin vermiş olduğu karar kesindir.
- Dava açma süresi içinde yargı yoluna başvurulması halinde yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı etme işleminiz durdurulur.

3.Hukuki Yardım:

Sınır dışı işlemine karşı yargı yoluna başvurmanız durumunda avukatlık ücretini karşılama imkanınız yoksa, talep etmeniz halinde Barosu ile iletişim sağlanacaktır. Akabinde Baro tarafından Avukatlık Kanunu hükümlerince tarafınıza avukatlık hizmeti sağlanabilir.

4. Seyahat Masrafları

6458 sayılı Kanun’un 60 ıncı maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca, sınır dışı edilmenize ilişkin paranız sınır dışı seyahat masraflarının tamamına yetiyorsa bu tutar tarafınızca karşılanır. Paranız sınır dışı seyahat masraflarının tamamını karşılamıyorsa seyahat masraflarınız Genel Müdürlükçe belirlenecek temel gereksinimleri karşılayacak miktar haricinde Hazineye irat kaydedilir. Mevcut paranız temel gereksiniminizi karşılamaya yetecek tutarın altındaysa seyahat masraflarınızın tamamı genel müdürlükçe karşılanır ve mevcut paranız tarafınıza bırakılır. Masraflar geri ödenmediği sürece Türkiye’ye girişinize izin verilmeyebilir.

Bu belge, bir nüshası avukatına/yabancıya/yasal temsilcisine verilmek üzere iki nüsha olarak hazırlanmış olup, hakkında sınır dışı etme kararı alınan yukarıda açık kimliği yazılı yabancıya kendi dilinde/anladığı dilde yazılı olarak tebliğ edilmiş ve imza altına alınarak bir sureti tebellüğ edene verilmiştir.

.././202.

Tebliğ Eden

Tercüman

Tebellüğ Eden

.... Valiliği

İl Göç İdaresi Müdürlüğü

İdari Gözetim Kararı Tebliğ Formu (T3)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:	
Soyadı	:	
Baba Adı	:	
Doğum Tarihi	:	
Uyruğu	:	
Pasaport No	:	
Yabancı Kimlik No	:	
İletişim Dili	:	

Karar ve Değerlendirmeye İlişkin Bilgiler:

Değerlendirmeyi Yapan Birim	
İdari Gözetim Kararı Sayısı ve Tarihi	

1.Sınır Dışı Etmek Üzere İdari Gözetim Kararı ve Süresi:

Aşağıda sayılan durum/durumlar kapsamında olanlar hakkında idari gözetim kararı alınır:

- Kaçma ve kaybolma riski bulunanlar,
- Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal edenler,
- Sahte ya da asılsız belge kullananlar,
- Kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan,
- kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

Yukarıda işaretlenen durum/durumlar kapsamında olduğunuz tespit edildiğinden, 6458 sayılı Kanunun 57 inci maddesi uyarınca gerçekleştirilen değerlendirme neticesinde hakkınızda 6 (altı) ay süreli idari gözetim kararı alınmıştır. Bu nedenle sınır dışı edilmek üzere Geri Gönderme Merkezinde barındırılacaksınız.

Geride Gönderme Merkezindeki idari gözetim süreniz 6 (altı) ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı işlemlerinin işbirliği yapmamanız veya ülkenizle ilgili doğru bilgi ve belgeleri vermemeniz sebebiyle tamamlanamaması halinde en fazla 6 (altı) ay daha uzatılabilir.

2.İdari Gözetim Kararına Karşı Sulh Ceza Hakimine İtiraz:

İdari gözetim kararına karşı mahkemeye başvuruda bulunmanız halinde varsa kendi avukatınız tarafından temsil edilebilirsiniz. Dilemeniz halinde ücretini kendiniz karşılamamız koşuluyla, ilgili birim tarafından da size bir avukat temin edilebilecektir.

- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından, idari gözetim kararına karşı Sulh Ceza Hakimine başvurabilir.
- Başvurunuz idari gözetimi durdurmaz.
- İtiraz dilekçesinin idareye verilmesi halinde, dilekçe yetkili sulh ceza hakimliğine derhal ulaştırılır.
- Sulh Ceza Hakimi İncelemeyi 5 (beş) gün içinde sonuçlandırır.
- Sulh Ceza Hakiminin kararı kesindir.
- Şahsınız veya yasal temsilciniz ya da avukatınız tarafından, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği gerekçesiyle yeniden sulh ceza hakimine başvurulabilir.

3. Hukuki Yardım:

İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvurmanız durumunda avukatlık ücretini karşılama imkanınız yoksa, talep etmeniz halinde Barosu ile iletişim sağlanacaktır. Akabinde Baro tarafından Avukatlık Kanunu hükümlerince tarafınıza avukatlık hizmeti sağlanabilir.

4. Geri Gönderme Merkezinde Konaklama, Haklar ve Yükümlülükler:

GGM'de kalacağınız süre içerisinde iâşe ve ibate masraflarınız Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından karşılanacaktır. GGM'deki sorumluluklarınız ve haklarınıza ilişkin ilave bilgiyi GGM yetkililerinden öğrenebilirsiniz.

Bu belge, bir nüshası avukatına/yabancıya/yasal temsilcisine verilmek üzere iki nüsha olarak hazırlanmış olup, hakkında idari gözetim kararı alınan yukarıda açık kimliği yazılı yabancıya kendi dilinde/anladığı dilde yazılı olarak tebliğ edilmiş ve imza altına alınarak bir sureti tebellüğ edene verilmiştir.

.././202.

Tebliğ Eden

Tercüman

Tebellüğ Eden

.... Valiliği

İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Terke Davet Kararı Tebliğ Formu (T2)

Yabancıya İlişkin Bilgiler:

Adı	:
Soyadı	:
Baba Adı	:
Doğum Tarihi	:
Uyruğu	:
Pasaport No	:
Yabancı Kimlik No	:
İletişim Dili	:

Karar ve Değerlendirmeye İlişkin Bilgiler:

Değerlendirmeyi Yapan Birim	
Sınır Dışı Etme Kararı Sayısı ve Tarihi	

6458 sayılı Kanununun 56 ncı maddesi kapsamında 30 (otuz) gün içinde Türkiye'yi terk etmeniz gerekmektedir. Dilerseniz bu süreyi beklemeden de Türkiye'yi terk edebilirsiniz.

Türkiye'den çıkış için size süre tanıdığından, tarafınıza hiçbir harca tabi olmayan Çıkış İzin Belgesi tanzim edilerek verilecektir.

Tanınan süre içerisinde Türkiye'yi terk etmemeniz durumunda, hakkınızda idari gözetim kararı alınabilecektir.

Tanınan süre içerisinde Türkiye'yi terk etmeniz halinde hakkınızda Türkiye'ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.

Size tanınan süre zarfından Türkiye'yi terk etmeden 48 (kırk sekiz) saat önce İl Müdürlüğümüze seyahat programınızı bildirmeniz gerekmektedir.

Bu belge, bir nüshası avukatına/yabancıya/yasal temsilcisine verilmek üzere iki nüsha olarak hazırlanmış olup, hakkında idari gözetim kararı alınan yukarıda açık kimliği yazılı yabancıya kendi dilinde/anladığı dilde yazılı olarak tebliğ edilmiş ve imza altına alınarak bir sureti tebellüğ edene verilmiştir.

.././202.

Tebliğ Eden

Tercüman

Tebellüğ Eden

T.C

..... VALİLİĞİ

İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı :

Tarih

Konu : Hakkınızda Sınır Dışı Kararı Alınması

Sayın : ...

İlgi : a) 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

b) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 05.06.2015 tarih ve 2015/17 sayılı genelge.

c) ... tarih ve ... sayılı Valilik Olur'u

d) ... tarih ve ... sayılı Valilik Olur'u

Üçüncü bir ülkeye gitmek üzere ülkemize gelerek ... ilinden Uluslararası Koruma Başvuru talebinde bulunduğunuz, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün uygun görüşleri ile zorunlu ikamete tabi tutulmak üzere ilimize sevk edildiğiniz halde tebliğ tarihinden itibaren yasal süresi içerisinde ikamet yeri olarak belirlenen ilimize gelerek müdürlüğümüze herhangi bir müracaatta bulunmadığınız anlaşılmıştır. Ülkemizde bulunduğunuz süre içerisinde ülkemiz kanunlarına uymamanız, mecburi olarak ilimizde ikamet etmeniz gerekirken ikamet etmeyerek semti meçhule gitmeniz nedeniyle ilgi (a) sayılı kanunun 77'nci maddesinin (ç) bendi ve ilgi (b) sayılı genelgenin 14.2.1 maddesi gereğince Uluslararası Koruma Başvurunuz ilgi (c) sayılı Valilik Olur'u ile geri çekilmiş sayılmış ve anılan genelgenin 8.1 maddesi gereğince hakkınızda V-71 (Fırar) kodu ile bilgisayara veri girişi yapılmıştır.

İlgi (a) sayılı kanunun 77'nci maddesi uyarınca ... Valiliğinin ilgi (c) de kayıtlı olurları ile alınan "Uluslararası Koruma Başvurunuzun Geri Çekilmiş Sayılması Kararı"na yasal süresi içerisinde itiraz başvurusunda bulunmadığınızdan ve kararın kesinleştiği görüldüğünden yine ... Valiliğinin İlgi (d) de kayıtlı olurları ile ilgi (a) sayılı kanunun 54'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendi uyarınca hakkınızda "Sınır Dışı Kararı" alınmış ve anılan genelgenin 14.2.1 maddesi gereğince O-100 tahdit kodu ile yurda giriş yasağı uygulanmıştır.

Hakkınızda ve refakatinizde bulunan kişiler hakkında Valiliğimiz tarafından alınmış olan sınır dışı kararına ilgili (a) sayılı kanunun 53'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına göre yedi (7) gün içerisinde İdare Mahkemesine başvuruda bulunabileceğiniz, başvuruda bulunmanız halinde Müdürlüğümüzü bilgilendirmeniz gerektiği, yapılan başvurunun İdare Mahkemesince on beş (15) gün içerisinde sonuçlandırılacağı, mahkeme kararının kesin olduğu hususlarını;

Bilgilerinize rica ederim.

İmza

.....

Vali a.

İl Göç İdaresi Müdürü V.

Avukatlar İçin Mülteci Hukuku El Kitabı

T.C.

..... VALİLİĞİ

İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ

EK/2 NO:

ŞEHİR

İkamet No:

TEBLİĞ – TEBELLÜĞ BELGESİ

İlimizden Uluslararası Koruma Talebinde bulunan aşağıda açık kimlik bilgileri yazılı yabancının, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün tarih ve sayılı yazısı doğrultusunda ilinde ikametinin uygun görüldüğü, söz konusu yabancıya; ülkemizde bulunduğu süre içinde yükümlülüklerine uyması gerektiği, uymaması halinde eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanması bakımından sınırlama getirilebileceği, sevk edildiği ile 15 (on beş) gün içerisinde gitmesi gerektiği, gitmemesi veya serbest ikametinin uygun görüldüğü ilden semti meçhule gitmesi halinde başvurusunun geri çekilmiş sayılacağı ve itiraz süresi bitiminde hakkında sınır dışı ile yurda giriş yasağı kararı alınacağı tercüman huzurunda tebliğ edilerek kendi imkanlarıyla sevk edilmiştir.

İş bu Tebliğ-Tebellüğ Belgesi tarafımızdan tanzimle altı birlikte imza altına alınmıştır. .../.../.... Saat:

TEBLİĞ EDEN

HAZURUN

TERCÜMAN

TEBELLÜĞ EDEN

TEBLİĞ TEBELLÜĞ VE SALIVERME BELGESİ

- İLGİ :a) İstanbul İl Göç İdaresinin tarihli yazısı.
b) İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün .../.../..... ve sayılı yazısı.
c) 04.04.2013 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
d) 2015/17 sayılı Genelge

İlgi (a) sayılı yazı ile .../.../..... tarihinde sınır dışı edilmek üzere İstanbul İl Göç İdaresi tarafından sevk edilerek İl Göç İdaresi Müdürlüğü Geri Gönderme Merkezimize teslim edilen **uyruklu** **doğumlu** isimli şahıs sınır dışı işlemleri için bekletilmekte iken tarihinde vermiş olduğu dilekçe ile uluslararası koruma başvuru sahibi statüsüne müracaatta bulunmuş ve-...-... numaralı müracaatları İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne gönderilmiş; alınan ilgi (b) sayılı yazı ile şahsın ilinde işlemlerine devam etmeleri uygun görüldüğünden ilgi (c) sayılı kanun gereği gerekli tebligatın yapılarak 15 gün içerisinde işlemlerini başlatmak üzere İl Göç İdaresi Müdürlüğüne giderek müracaatta bulunması istenildiğinden; 7201 Sayılı Tebligat Kanununa göre Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin 1951 Tarihli Cenevre Sözleşmesinin 2. maddesi **“Her Mültecinin bulunduğu ülkeye karşı özellikle yasalara, yönetmelikler ve kamu düzeni için alınan önlemlere uymayı öngören yükümlülüklerin bulunduğu, “Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına uymazı gerektiği, uyulmaması halinde statünüze bakılmaksızın hakkınızda başka tedbirlerin alınabileceği”** ayrıca hakkınızda herhangi bir karar alındığında (..... **Valiliğince**) ayrıca tebliğ edileceği hususları şahsın yüzüne anladığı dilde (İngilizce) okunarak tebliğ edilmiş ve ilgi (c) sayılı kanuna istinaden **tebligat tarihinden itibaren (15) on beş gün zaman zarfında** ilinde müracaat işlemlerini tamamlayarak, haftalık rutin imza çizelgesine imza atmak suretiyle ilinde sabit bir adreste ikamet etmesi gerektiği, ilini izinsiz terk etmesi veya belirtilen ek mülakatlara gelmemesi durumunda hakkında V-71 semt-i meçhul tahdit kodu ile işlem yapılacağı ve başvurusunun geri çekilmiş sayılacağı “Başvurunun Geri Çekilme” kararına karşı Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna (10) gün, yetkili idare mahkemesine (30) gün içinde itiraz hakkının olduğu, itiraz süresi içinde itiraz etmediği takdirde ilgi (d) sayılı genelgenin 17.7 maddesi gereğince hakkında sınır dışı kararının alınıp, ülkeye giriş yasağının uygulanacağı tebliğ edilerek serbest bırakılmış olup, konu hakkında tanzim edilen tebliğ ve tebellüğ ve saliverme belgesi iki nüsha halinde düzenlenerek altı birlikte imza altına alınmış; bir nüsha şahsa elden teslim edilmiştir. .../.../..... Saat:

TEBLİĞ EDEN

HAZURUN

TERCÜMAN

TEBELLÜĞ EDEN

ÇEŞİTLİ BELGELER VE FORMLAR

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
GERÇEK KİŞİLER İÇİN ŞİKÂYET BAŞVURU FORMU

Şikâyetçinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Kanunî temsilcisi veya vekilinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Şikâyet edilen idare	
2. İlgili idareye başvuru tarihi, idarenin cevap tarihi ve varsa idarenin bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Şikâyet konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Şikâyet konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

***Şikâyet konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.**

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
TÜZEL KİŞİLER İÇİN ŞİKÂyet BAŞVURU FORMU

Şikâyetçinin	
Unvanı	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Elektronik tebligat adresi	
Merkezi tüzel kişilik numarası	
Yetkili kişi veya vekilinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Unvanı	
Pasaport No-Kimlik No-Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Şikâyet edilen idare	
2. İlgili idareye başvuru tarihi, idarenin cevap tarihi ve varsa idarenin bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Şikâyet konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Şikâyet konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

***Şikâyet konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ**

BİREYSEL BAŞVURU FORMU

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesine göre hazırlanmıştır.

Başvuru formunun, İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenmesi ve aynı maddede belirtilen belgelerin ya da onaylı örneklerinin başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir. Başvuru formu, okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde resmî dilde hazırlanmalıdır.

I. GENEL BİLGİLER VE DİZİ PUSULASI

A. Başvurucu Sayısı :

B. Başvuru Tarihi :

C. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden başka bir başvurusu varsa numarası:

D. Başvuru Dizisi Pusulası

- Başvuruda ileri sürülen iddiaların temellendirilmesi için gerekli görülen belgelerin tarih sırasına göre numaralandırılarak her bir belgenin ana başlıklar hâlinde aşağıdaki kısma yazılması gerekmektedir (İçtüzük 60/3).
- Bireysel başvuru dosyaları kararın verildiği yılı takip eden yıldan başlamak üzere bir (1) yıl sonra imha edilir. Bu nedenle başvuru evrakının onaylı suretlerden oluşturulmasına dikkat edilmesi önerilir.
- Belgelerin eksiksiz ve okunaklı olması gerekmektedir.
- Göndereceğiniz belgelerle ilgili aşağıdaki kurallara KESİNLİKLE UYULMALIDIR:
 - * Belgeleri tarih sırasına göre çok kısa ve özlü bir şekilde tanımlayarak düzenleyiniz.
 - * Sayfaları sırasına göre numaralandırınız,
 - * Belgeleri birbirine tutturmak için zimba, ataş, yapıştırıcı bant kullanmayınız.

II. BAŞVURUCU BİLGİLERİ

A. GERÇEK KİŞİ BAŞVURUCU	T.C. Kimlik Numarası	Uyruğu
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Adı	Mesleği
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Soyadı	Telefon Numaraları
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Anne Adı	Elektronik Posta Adresi
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Baba Adı	Adresi	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Doğum Tarihi		
<input type="text"/>		
Cinsiyeti		
<input type="text"/>		

B. TÜZEL KİŞİ BAŞVURUCU	Mersis Numarası	Telefon Numaraları
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Unvanı	Kayıtlı Elektronik Posta Adresi
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Vergi Numarası	Adresi
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Kayıtlı Olduğu Sicil Sicil Numarası	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Temsilcinin Adı ve Soyadı	Temsilcinin T.C. Kimlik Numarası	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	

Çeşitli Belgeler ve Formlar

III. TEMSİLCİ BİLGİLERİ

(Bu bölüm sadece temsilciler tarafından doldurulacaktır.)

A. AVUKAT	Adı	Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular*
	Soyadı	Telefon Numaraları
	Kayıtlı Olduğu Baro	Elektronik Posta Adresi
	Baro Sicil Numarası	Adresi
	*Başvurucuların tamamının vekili olunmadığı durumlarda doldurulması gerekmektedir.	

B. AVUKAT OLMAYAN TEMSİLCİ	T.C. Kimlik Numarası	Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular**
	Adı	Temsil İlişkisi***
	Soyadı	Telefon Numaraları
	Anne Adı	Elektronik Posta Adresi
	Baba Adı	Adresi
	Doğum Tarihi	
	Uyruğu	
**Başvurucuların tamamının temsilcisi olunmadığı durumlarda doldurulması gerekmektedir.		
***Veli, vasi, kayyım veya tüzel kişi temsilcisi olduğunun belirtilmesi ve bu ilişkiye dayanak belgenin eklenmesi gerekmektedir.		

V. DİĞER BİLGİLER

A. MAZERET

Başvuru süresi içinde yapılamamışsa mazerete ilişkin açıklamalar:

Başvurunun mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazeret nedeniyle süresinde yapılamadığı durumda mazerete ilişkin belgeler başvuru formuna eklenir ve aşağıdaki kısım doldurulur (İçtüzük 64/2).

Mazeretin Başlangıç Tarihi

Mazeretin Bitiş Tarihi

B. TEDBİR

Tedbir talebi varsa nedenleri:

Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğuun anlaşılması üzerine, gerekli tedbirlere resen veya başvurunun talebi üzerine karar verilebilir (İçtüzük 73).

Gerekmediği hâlde tedbir talebinde bulunulması başvurunun sonuçlandırılma sürecinin uzamasına neden olabilir.

C. GİZLİLİK

Kamuya açık belgelerde kimliğin gizli tutulması talebi varsa bunun gerekçesi:

Gereksiz olarak yapılan gizlilik talepleri incelenmeksizin reddedilebilir.

D. ADLİ YARDIM

Adli yardım talebi varsa buna dayanak belgeler:

Adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için başvurunun kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olması ve talebin dayanaksız olmaması gerekmektedir.

Soyut ve gereksiz bir şekilde ve herhangi bir belgeye dayanmaksızın adli yardım talebinde bulunulması hâlinde talep incelenmeksizin reddedilebileceği gibi bu durum başvurunun sonuçlandırılma sürecinin uzamasına da neden olabilir.

T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ

BİREYSEL BAŞVURU FORMU KILAVUZU

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmaya karar vermeden önce Anayasa Mahkemesinin www.anayasa.gov.tr internet adresinden de faydalanarak;

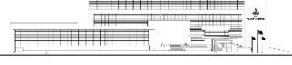
- [Anayasa](#)'yı ve özellikle “*Temel Hak ve Ödevler*” başlıklı İkinci Kısım'ı,
- [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi](#)'ni ve Sözleşme'ye ek Türkiye'nin taraf olduğu protokolleri,
- 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı [Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun](#)'un 45 ila 51. maddeleri,
- 12/7/2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan [Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü](#)'nün 59 ila 84. maddeleri,
- Bireysel Başvuru Formu Kılavuzu dikkatle okunmalıdır.

Anayasa Mahkemesinin emsal kararlarına <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr> adresinden ulaşılabilir.

Söz konusu metinlere göre bireysel başvuru koşullarının gerçekleştiği düşünülüyorsa bireysel başvuru formu, bu kılavuzdaki açıklamalara uygun ve eksiksiz olarak doldurulup başvuru yapılabilir.

Başvuru formunun 6216 sayılı Kanun ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde öngörülen usul ve esaslara uygun biçimde doldurulmamasının başvurunun reddine yol açabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle başvuru formunun doldurulmasında aşağıdaki hususların gözönünde tutulması gerekmektedir:

- a) Bireysel başvuruların Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde gösterilen ve Anayasa Mahkemesinin internet sayfasında örneği bulunan Bireysel Başvuru Formu kullanılarak yapılması zorunludur. Başvuru formu haricinde ayrı bir dava dilekçesi ya da bir başvuru dilekçesi doldurulması gerekmemektedir. Başvuru formu kullanılmadan başvuru yapılması hâlinde başvuruculara eksiklik yazısı gönderilmek suretiyle bireysel başvuru formunu usulüne uygun olarak ve eksiksiz bir şekilde doldurmaları başvuru sahiplerinden istenmektedir.

- b) Birden fazla başvurucu tarafından yapılan başvuruda her bir başvurucu için ayrı bir sayfa kullanılarak her başvurucuya ilişkin kişisel bilgilerin ayrı ayrı ve eksiksiz yazılması zorunludur. Başvuru formu, bilgisayar ortamında dolduruluyorsa başvurucu ve temsilci bölümlerinin altında yer alan butonlar kullanılarak başvurucu veya temsilci sayısı kadar sayfa üretilebilir. Başvuru formu, daktilo veya el yazısı ile dolduruluyorsa formun ilgili alanları yazıcıdan çıktı alınarak ya da fotokopi çekilerek çoğaltılabilir.
- c) Formda istenen bilgiler bu kılavuzdaki talimatlar dikkate alınarak tam ve okunaklı bir şekilde doldurulmalı ve bu form başvurucu ya da varsa kanuni temsilcisi veya avukatı tarafından imzalanmalıdır.
- ç) Bireysel başvuru formunun Türkçe dışında bir dille doldurulması hâlinde başvurunun kabul edilmeyeceği gözönünde bulundurulmalıdır.
- d) Başvuru formu el yazısı ile dolduruluyorsa silinmez bir kalem kullanılmalıdır.
- e) Başvuru formu daktilo veya bilgisayar kullanılarak dolduruluyorsa okunaklı bir yazı karakterinin tercih edilmesinin ve yazı tipi boyutunun en az 12 punto seçilmesinin bireysel başvuru formunun incelenmesini kolaylaştıracağı dikkate alınmalıdır.
- f) Başvuru formunda sadece başvurunun esasına yönelik ve başvurunun karara bağlanmasında zorunlu olan özlü bilgilere yer verilmeli; başvuru formu, ekleri hariç 10 sayfayı geçmemelidir.
- g) Başvuru formunda bilgi tekrarı kaçınılmasına dikkat edilmelidir. Sayfa sayısının belirtilenden fazla olması durumunda başvuru formuna “Açıklamalar” kısmının en fazla 10 sayfalık bir özetinin eklenmesi gerekmektedir.
- h) Bireysel başvuru formuna eklenen belgelerin onaylı suretlerden oluşmasına dikkat edilmelidir. Bireysel başvuru dosyalarının kararın verildiği yılı takip eden yıldan başlamak üzere bir (1) yıl sonra imha edileceği gözönünde bulundurulmalıdır.
- ı) Gönderilen belgeler, tarih sırasına göre çok kısa ve özlü bir şekilde tanımlanarak düzenlenmelidir. Sayfaların sırasına göre numaralandırılması ve belgelerin birbirine tutturulması için zımba, ataş, yapıştırıcı bant kullanılmaması gerekmektedir.

Başvuru formuna aşağıdaki bilgilerin yazılması gerekir:

I. GENEL BİLGİLER VE DİZİ PUSULASI

- A. Başvurucu Sayısı:** Bu kısma başvuru yapan kişi sayısının yazılması gerekir.

A. Başvurucu Sayısı :

- B. Başvuru Tarihi:** Başvurunun yapıldığı tarihin gün, ay ve yıl şeklinde yazılması gerekmektedir. Başvuru formuyla birlikte harç tahsil makbuzunun Anayasa Mahkemesine, diğer mahkemelere veya yurt dışı temsilciliklerine verildiği tarih başvuru tarihi olarak kabul edilecektir.

B. Başvuru Tarihi :

C. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden başka bir başvurusu varsa numarası: Bu kısma, Anayasa Mahkemesi önünde devam eden başvuru numaralarının yazılması başvuru dosyalarının birlikte veya hızlı incelenmesini sağlayabilir. Daha önce sonuçlanan başvuruların yazılmasına gerek bulunmamaktadır.

C. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden başka bir başvurusu varsa numarası:

D. Başvuru Dizi Pusulası: Başvuruda ileri sürülen iddiaların temellendirilmesi için gerekli görülen belgelerin tarih sırasına göre numaralandırılarak her bir belgenin ana başlıklar hâlinde sayfa numaralarıyla birlikte bu kısma yazılması gerekmektedir. Bu kısım altındaki ilkelere uyulması başvurunun inceleme süresini kısaltacaktır.

D. Başvuru Dizi Pusulası

- Başvuruda ileri sürülen iddiaların temellendirilmesi için gerekli görülen belgelerin tarih sırasına göre numaralandırılarak her bir belgenin ana başlıklar hâlinde aşağıdaki kısma yazılması gerekmektedir (İçtüzük 60/3).
- Bireysel başvuru dosyaları kararın verildiği yılı takip eden yıldan başlamak üzere bir (1) yıl sonra imha edilir. Bu nedenle başvuru evrakının onaylı suretlerden oluşturulmasına dikkat edilmesi önerilir.
- Belgelerin eksiksiz ve okunaklı olması gerekmektedir.
- Göndereceğiniz belgelerle ilgili aşağıdaki kurallara KESİNLİKLE UYULMALIDIR:
- * Belgeleri tarih sırasına göre çok kısa ve özül bir şekilde tanımlayarak düzenleyiniz.
- * Sayfaları sırasına göre numaralandırınız.
- * Belgeleri birbirine tutturmak için zımba, ataş, yapıştırıcı bant kullanmayınız.

II. BAŞVURUCU BİLGİLERİ

A. GERÇEK KİŞİ BAŞVURUCU

T.C. Kimlik Numarası: Formdaki *T.C. Kimlik Numarası* ile ilgili alana Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının 11 rakamdan oluşan T.C. kimlik numaralarını yazmaları gerekmektedir. Türk vatandaşı olmayan başvuru sahipleri bu alanı boş bırakacaklardır.

T.C. Kimlik Numarası

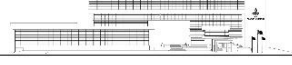
Adı:

Soyadı:

Formun bu alanlarına T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında yazılı olan ad ve soyadlarını, yabancılar ise pasaportlarında yer alan ad ve soyadlarını yazacaklardır. Başvurucunun geçerli kimlik belgesinde birden fazla adı veya soyadı varsa tamamı forma aktarılmalıdır. Adın ve soyadın değiştirilmeden ve kısaltılmadan yazılması gerekmektedir.

Çeşitli Belgeler ve Formlar

T.C. ANAYASA MAHKEMESİ
BİREYSEL BAŞVURU FORMU KILAVUZU

Adı

Soyadı

Anne Adı:

Baba Adı:

Formun bu alanlarına başvuruçular anne ve baba adlarını resmî kayıtlara uygun olarak yazacaklardır. Anne ve baba adının değiştirilmeden ve kısaltılmadan yazılması gerekmektedir.

Anne Adı

Baba Adı

Doğum Tarihi: Bu alana T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında, yabancılar ise pasaportlarında yer alan bilgileri yazacaklardır. Doğum tarihi gün, ay ve yıl biçiminde yazılmalıdır. Bu bilgilerin nüfus cüzdanında veya pasaportta yer aldığı şekliyle, kısaltılmaksızın ve değiştirilmeksizin yazılması gerekir.

Doğum Tarihi

Cinsiyeti: Bu alana T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında yazılı olan cinsiyetlerini, yabancılar ise pasaportlarında yer alan cinsiyetlerini yazacaklardır.

Cinsiyeti

Uyruğu: Bu alana Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanlar *T.C.* kısaltmasını yazabilirler. Yabancı uyruklular, birden fazla uyruğu olanlar, hiçbir devletin uyruğunda olmayanlar ile mülteciler durumlarını belirtir açıklamayı bu alana yazmalıdırlar.

Uyruğu

Mesleği: Başvurucunun mesleğini, mesleği yoksa durumunu belirten açıklamayı bu alana yazması gerekir.

Mesleği

Telefon Numaraları:

Elektronik Posta Adresi:

Başvuru formundaki telefon numaraları ve elektronik posta adresi ile ilgili kısma, telefon numarası ve elektronik posta adresi varsa yazılmalıdır. Formun bu alanına başvurusunun sürekli olarak kullandığı, kendisine en kısa zamanda ve en kolay şekilde ulaşılabilecek ev, iş ve cep telefon numaraları ile elektronik posta adresinin yazması gerekmektedir. Başvurusunun bilgilendirilmesi için bu alanda belirtilen iletişim bilgileri kullanıldığından bunların doğru ve güncel olması önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikler en kısa sürede güncellenmelidir.

Telefon Numaraları

Elektronik Posta Adresi

Adresi: Anayasa Mahkemesinin başvuru ile yapacağı her türlü yazışma, tebligat ve bilgilendirme yazıları formda belirtilen yazışma adresine gönderilecektir. Bu nedenle formda belirtilen adresin doğru ve güncel olması gereklidir. Başvurucu, bildirdiği adres bilgilerinin yanlış ya da eksik olması veya güncel olmamasından sorumludur. Bu itibarla formda belirtilen adres bilgilerinde bir değişiklik olması durumunda bunun en kısa sürede Anayasa Mahkemesine bildirilip söz konusu bilgilerin güncellenmesi gerekmektedir.

Adresi

B. TÜZEL KİŞİ BAŞVURUCU

Mersis Numarası: Başvurusunun tüzel kişi olması hâlinde Merkezî Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarasının forma yazılması gerekir. MERSİS numarası yoksa vergi numarası veya tüzel kişinin kayıtlı olduğu sicilin ve numarasının yazılması gerekmektedir.

Mersis Numarası

Vergi Numarası

Kayıtlı Olduğu Sicil

Sicil Numarası

Unvanı: Bu alana tüzel kişiliğin tesciline ilişkin belgelerde yer alan unvanının yazılması gerekir.

Unvanı

Telefon Numaraları:

Elektronik Posta Adresi:

Başvuru formundaki telefon numaraları ve elektronik posta adresi ile ilgili kısma, telefon numarası ve elektronik posta adresi varsa yazılmalıdır. Formun bu alanına başvuru tüzel kişinin sürekli olarak kullandığı, kendisine en kısa zamanda ve en kolay şekilde ulaşılabilir iş ve cep telefonu numaralarının yazılması gerekmektedir. Telefon numaraları ile ilgili kısma faks numarasının yazılması hâlinde bunun belirtilmesi gerekmektedir. Başvurucunun bilgilendirilmesinde bu alanda belirtilen iletişim bilgileri kullanıldığından bunların doğru ve güncel olması önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikler en kısa sürede güncellenmelidir.

Telefon Numaraları

Kayıtlı Elektronik Posta Adresi

Adresi: Anayasa Mahkemesinin başvuru ile yapacağı her türlü yazışma, tebligat ve bilgilendirme yazıları formda belirtilen yazışma adresine gönderilecektir. Bu nedenle formda belirtilen adresin doğru ve güncel olması gereklidir. Başvuru, bildirdiği adres bilgilerinin yanlış ya da eksik olması veya güncel olmamasından sorumludur. Bu itibarla formda belirtilen adres bilgilerinde bir değişiklik olması durumunda bunun en kısa sürede Anayasa Mahkemesine bildirilip söz konusu bilgilerin güncellenmesi gerekmektedir.

Adresi

Temsilcinin Adı ve Soyadı:

T.C. Kimlik Numarası:

Tüzel kişi adına, başvuru tarihi itibarıyla temsile yetkili kişinin adı ve soyadı ile T.C. kimlik numarasının yazılması ve temsile yetki belgesinin başvuru formuna eklenmesi gerekir. Temsilcinin yabancı olması hâlinde T.C. kimlik numarasının yazılmasına gerek olmadığı dikkate alınmalıdır.

Temsilcinin Adı ve Soyadı	Temsilcinin T.C. Kimlik Numarası
<input type="text"/>	<input type="text"/>

III. TEMSİLCİ BİLGİLERİ

A. AVUKAT

Adı:

Soyadı:

Formun bu alanlarına vekâletnamede yazılı olan ad ve soyadın yazılması gerekir. Adın ve soyadın değiştirilmeden ve kısaltılmadan yazılması gerekmektedir.

Adı
<input type="text"/>
Soyadı
<input type="text"/>

Kayıtlı Olduğu Baro:

Baro Sicil Numarası:

Avukatın kayıtlı olduğu baronun adı ile baro sicil numarası yazılmalıdır.

Kayıtlı Olduğu Baro
<input type="text"/>
Baro Sicil Numarası
<input type="text"/>

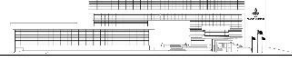
Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular: Temsil olunan başvurunun adı yazılabilir. Özellikle başvuru­cuların tamamının temsilcisi olunmadığı durumlarda temsil olunan başvurunun veya başvuru­cuların adlarının yazılması gerekmektedir.

Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular*
<input type="text"/>

Telefon Numaraları:

Elektronik Posta Adresi:

Başvuru formundaki telefon numaraları ve elektronik posta adresi ile ilgili kısma, telefon numarası ve elektronik posta adresi varsa yazılmalıdır. Formun bu alanına avukatın sürekli olarak kullandığı, en kısa zamanda ve en kolay şekilde ulaşılabilecek iş ve cep telefonu

numaralarının yazılması gerekmektedir. Başvurucunun bilgilendirilmesinde bu alanda belirtilen iletişim bilgileri kullanıldığından bunların doğru ve güncel olması önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikler en kısa sürede güncellenmelidir.

Telefon Numaraları	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Elektronik Posta Adresi	
<input type="text"/>	

Adresi: Avukat aracılığıyla yapılan başvurularda, avukat ile yapılan yazışmalar ya da ona yapılan tebligatlar başvurucuya yapılmış sayılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin başvuru vekili ile yapacağı her türlü yazışma, tebligat ve bilgilendirme yazıları formda belirtilen yazışma adresine gönderilecektir. Formda bildirilen yazışma adresinin UYAP sistemine kayıtlı adres olmasına dikkat edilmelidir. Başvurucu vekili, bildirdiği adres bilgilerinin yanlış ya da eksik olması veya güncel olmamasından sorumludur. Bu itibarla formda belirtilen adres bilgilerinde bir değişiklik olması durumunda bunun en kısa sürede Anayasa Mahkemesine bildirip söz konusu bilgileri güncellemesi gerekmektedir.

Adresi
<input type="text"/>

B. AVUKAT OLMAYAN TEMSİLCİ

T.C. Kimlik Numarası: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan temsilcilerin 11 rakamdan oluşan T.C. kimlik numaralarını yazmaları gerekmektedir. Türk vatandaşı olmayan temsilciler bu alanı boş bırakacaklardır.

T.C. Kimlik Numarası
<input type="text"/>

Adı:

Soyadı:

Formun bu alanlarına T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında yazılı olan ad ve soyadlarını, yabancılar ise pasaportlarında yer alan ad ve soyadlarını yazacaklardır. Temsilcinin geçerli kimlik belgesinde birden fazla adı veya soyadı varsa tamamı forma aktarılmalıdır. Ad ve soyadın değiştirilmeden ve kısaltılmadan yazılması gerekmektedir.

Adı

Soyadı

Anne Adı:

Baba Adı:

Formun bu alanlarına temsilciler anne ve baba adlarını resmî kayıtlara uygun olarak yazacaklardır. Anne ve baba adının değiştirilmeden ve kısaltılmadan yazılması gerekmektedir.

Anne Adı

Baba Adı

Doğum Tarihi: Bu alana T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında, yabancılar ise pasaportlarında yer alan bilgileri yazacaklardır. Doğum tarihi gün, ay ve yıl biçiminde yazılmalıdır. Bu bilgilerin nüfus cüzdanında veya pasaportta yer aldığı şekliyle, kısaltılmaksızın ve değiştirilmeksizin yazılması gerekir.

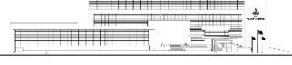
Doğum Tarihi

Uyruğu: Bu alana Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanlar *T.C.* kısaltmasını yazabilirler. Yabancı uyruklular, birden fazla uyruğu olanlar, hiçbir devletin uyruğunda olmayanlar ile mülteci durumlarını belirtir açıklamayı bu alana yazmalıdırlar.

Uyruğu

Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular: Temsil olunan başvurucunun adı yazılabilir. Özellikle başvurucuların tamamının temsilcisi olunmadığı durumlarda temsilcisi olunan başvurucunun veya başvurucuların adlarının yazılması gerekmektedir.

Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular**

Temsil İlişkisi: Bu kısma veli, vasi, kayyum veya tüzel kişi temsilcisi olduğunun belirtilmesi ve bu ilişkiye dayanak belgenin de forma eklenmesi gerekmektedir.

Temsil ilişkisi***

Telefon Numaraları:

Elektronik Posta Adresi:

Başvuru formundaki telefon numaraları ve elektronik posta adresi ile ilgili kısma, telefon numarası ve elektronik posta adresi varsa yazılmalıdır. Formun bu alanına temsilcinin sürekli olarak kullandığı, kendisine en kısa zamanda ve en kolay şekilde ulaşılacak ev, iş ve cep telefonu numaraları ile elektronik posta adresinin yazması gerekmektedir. Başvuru hakkında bilgilendirilmelerde bu alanda belirtilen iletişim bilgileri kullanıldığından bunların doğru ve güncel olması önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikler en kısa sürede güncellenmelidir.

Telefon Numaraları

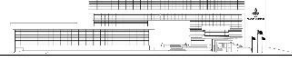
Elektronik Posta Adresi

Adresi: Anayasa Mahkemesinin başvuru temsilcisi ile yapacağı her türlü yazışma, tebligat ve bilgilendirme yazıları formda belirtilen yazışma adresine gönderilecektir. Bu nedenle formda belirtilen adresin doğru ve güncel olması gereklidir. Başvuru temsilcisi, bildirdiği adres bilgilerinin yanlış ya da eksik olması veya güncel olmamasından sorumludur. Bu itibarla formda belirtilen adres bilgilerinde bir değişiklik olması durumunda bunun en kısa sürede Anayasa Mahkemesine bildirilip söz konusu bilgilerin güncellenmesi gerekmektedir.

Adresi

IV. AÇIKLAMALAR

Başvuru formunun bu bölümü zengin metin formatını desteklemektedir. Form bilgisayar ortamında dolduruluyorsa harici bir kelime işlemciyle oluşturduğunuz metinleri kopyala-yapıştır yöntemi ile ilgili alanlara aktarabilir veya formun kendi metin biçimini kullanabilirsiniz.

A. Başvuruya Konu Olaylar ve Başvuru Yollarının Tüketilmesine İlişkin Aşamaların Tarih Sırasına Göre Açıklanması

Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmeline dair olayların tarih sırasına göre özetinin yapılması ve başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların tarih sırasına göre yazılması gerekmektedir. Bu alanda; bireysel başvuru öncesinde başvuru konusu edilen kamu gücü işlemine karşı hangi başvuru yollarına gidildiğinin ve buralardan elde edilen sonuçların, başka bir anlatımla başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların ve neticelerinin belirtilmesi gerekmektedir. Bireysel başvuru konusu bir hak ve özgürlüğün kamu gücünün hangi işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğine ilişkin olayların tarih sırasına bağlı kalınarak açık ve özet bir şekilde aktarılması gerekmektedir.

IV. AÇIKLAMALAR

A. Başvuruya Konu Olaylar ve Başvuru Yollarının Tüketilmesine İlişkin Aşamaların Tarih Sırasına Göre Açıklanması

Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmeline dair olayların özeti ve başvuru yollarının tüketilmesi aşamalarının tarih belirtilerek sırasına göre yazılması zorunludur. (İçtüzük 59/2-ç.f).

Tarih Olay ve Olgular

Tarih	Olay ve Olgular

B. Başvuru Yollarının Tüketildiği veya Başvuru Yolu Öngörülmemişse İhlalin Öğrenildiği Tarih

Bireysel başvuru yapılmadan önce ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bu nedenle başvuru yapılmadan önce bu yolların tüketilip tüketilmediği ve mevcut kararın kesinleşmiş olup olmadığı değerlendirilmelidir.

1. Başvuruya Konu Nihai Kararı Veren Mahkeme\Merci\Makam

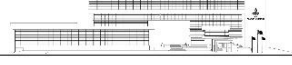
Bu alanda ihlale neden olan olaya ilişkin kesin (son karar) kararı veren mahkeme, merci veya makamın yazılması gerekmektedir. Başvuru konusu bir mahkeme kararıysa son kararı veren ilk derece, istinaf ya da temyiz mahkemesinin hangisi olduğu, varsa dairesinin gösterilmesi gerekir.

1. Başvuruya Konu Nihai Kararı Veren Mahkeme\Merci\Makam

2. Kararın Tarih ve Sayısı

Başvuruya konu kesin kararın (başvuru yollarının tüketildiğini gösteren en son karar) tarihi ile esas ve karar numaraları yazılmalıdır.

2. Kararın Tarih ve Sayısı

3. Tebliğ veya Öğrenme Tarihi

İhlale neden olduğu iddia edilen kesin karar ya da işlem tebliğ edilmişse tebliğ tarihinin, tebliğ edilmemişse tefhim tarihinin, tebliğ veya tefhim yoksa öğrenme tarihinin belirtilmesi gerekmektedir. Tebliğ veya öğrenmeye ilişkin belge varsa başvuru formuna eklenmelidir.

3. Tebliğ veya Öğrenme Tarihi

C. Bireysel Başvuru Kapsamındaki Haklardan Hangisinin Hangi Nedenlerle İhlal Edildiği ve Buna İlişkin Gerekçeler ve Delillere Ait Özlü Açıklamalar

Bireysel başvuru kapsamındaki güncel ve kişisel haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar ile ihlal edildiği iddia edilen temel haklar ve bunlara ilişkin açıklamaların birbiriyle ilişkilendirilerek ayrı ayrı yapılması gerekmektedir.

Bu alanda başvuru, Anayasa ile güvence altına alınan haklarından hangisinin ya da hangilerinin ihlal edildiğini açık ve özet bir şekilde ifade etmeli; şikâyetlerinin Anayasa'nın hangi maddelerine dayandığını belirtmelidir.

Anayasa ile güvence altına alınan haklarından hangisinin ihlal edildiği “*Haklar*” başlığı altına ayrı ayrı, karşılıklı bu hakların hangi nedenle ihlal edildiğinin açık ve özet bir şekilde yazılması gerekmektedir. Ayrıca başvuru konusu edilen kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların hangi temel hakkı ihlal ettiğine ilişkin bağlantının kurulup açıklanması gerekmektedir. Başvurucu gerekçelerini açık, sade ve anlaşılır bir şekilde delilleriyle birlikte ortaya koymalıdır.

Şayet başvuru birinden fazla Anayasal hak ihlali iddiası varsa her bir şikâyete ait açıklamayı ayrı ayrı yapması gerekmektedir.

Bu alanda başvuru kamu gücü kullanılarak kişisel ve güncel bir hakkının ihlal edildiğini ve mağduriyetinin başvuru yapıldığı sırada da sürdüğünü gerekçeleriyle birlikte açıklaması gerekir. Başvurunun Anayasa Mahkemesince kabul edilebilmesi için bir temel hakkı şahsen ve doğrudan zedeleyen bir kamu gücü işleminin varlığı ve bu ihlal nedeniyle meydana gelen mağduriyetin başvuru yapıldığı sırada da devam ediyor olması gerekmektedir. Bu nedenle başvuru konusu bireysel işlemle bir temel hakkı şahsen ve doğrudan etkilenmeyen kişilerin başvuruları kabul edilemez bulunup reddedilmektedir.

C. Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenlerle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar:

İhlal edildiği iddia edilen hakların ve bunlara ilişkin açıklamaların ilgili kişilere her bir hak yönünden ayrı ayrı yazılarak bireysel başvuru kapsamındaki güncel ve kişisel haklardan hangisinin/hangilerinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ile deliller özlü bir şekilde açıklanmalıdır (İçtüzük 59/2-d, e).

Haklar	Açıklamalar
<input type="text"/>	<input type="text"/>

V. DİĞER BİLGİLER

A. MAZERET

Başvuru, süresi içinde yapılamamışsa mazerete ilişkin açıklamaların bu kısma yazılması gerekmektedir. Başvurunun başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Bununla beraber başvuru süresinin mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazeret nedeniyle kaçırılması hâlinde mazeretin kalktığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde mazerete ilişkin açıklamaları da içeren başvuru formu ve eklerinin yanı sıra mazereti ispatlayan belgelerle birlikte başvuru yapılabilir. Bu alana mazeretin başlangıç ve bitiş tarihinin de yazılması gerekir. Başvurunun mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazeret nedeniyle süresinde yapılmadığı durumda mazerete ilişkin belgeler başvuru formuna eklenir.

Anayasa Mahkemesinin adli tatile tabi olmadığı ve adli tatil süresince başvuru süresi ile diğer sürelerin işlemeye devam ettiği gözönünde bulundurulmalıdır.

A. MAZERET	Başvuru süresi içinde yapılamamışsa mazerete ilişkin açıklamalar:			
	<small>Başvurunun mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazeret nedeniyle süresinde yapılmadığı durumda mazerete ilişkin belgeler başvuru formuna eklenir ve aşağıdaki kısım doldurulur (İçtüzük 64/2).</small>			
	<input type="text"/>			
	<input type="text"/>			
	Mazeretin Başlangıç Tarihi	<input type="text"/>	Mazeretin Bitiş Tarihi	<input type="text"/>

B. TEDBİR

Bu alana tedbir talebi varsa nedenleri yazılmalıdır. Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılması üzerine gerekli tedbirlere resen veya başvurucunun talebi üzerine karar verilebilir. Geremediği hâlde tedbir talebinde bulunulması başvurunun sonuçlandırılma sürecinin uzamasına neden olabilir. Tedbir talebinin gerekçesinin açıkça yazılması gerekmektedir.

B. TEDBİR	Tedbir talebi varsa nedenleri:
	<small>Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılması üzerine, gerekli tedbirlere resen veya başvurucunun talebi üzerine karar verilebilir (İçtüzük 73).</small>
	<small>Geremediği hâlde tedbir talebinde bulunulması başvurunun sonuçlandırılma sürecinin uzamasına neden olabilir.</small>
	<input type="text"/>
	<input type="text"/>

C. GİZLİLİK

Kamuya açık belgelerde kimliğin gizli tutulması talebi varsa bunun gerekçesi yazılmalıdır. Gerekçesiz olarak yapılan gizlilik talepleri incelenmeksizin reddedilebilir. Komisyonların kabul edilemezlik kararı verilen başvurularda gizlilik taleplerini karara bağlamayacakları dikkate alınmalıdır. Bu alanda başvuruçunun varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin olup olmadığını belirtmesi gerekir. Kimliğinin açıklanmasını istemeyen başvuruçuyu, yargılamanın aleniyeti ilkesinin istisnası niteliği taşıyan bu talebinin gerekçesini bildirmelidir. Anayasa Mahkemesi, kimliğin saklı tutulması taleplerini istisnai durumlarda ve ancak gerekçesini haklı bulursa kabul edebilir.

C. GİZLİLİK	Kamuya açık belgelerde kimliğin gizli tutulması talebi varsa bunun gerekçesi:
	<small>Gerekçesiz olarak yapılan gizlilik talepleri incelenmeksizin reddedilebilir.</small>
	<input type="text"/>
	<input type="text"/>
	<input type="text"/>

D. ADLİ YARDIM

Adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için başvuruçunun kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olması ve talebin dayanaksız olmaması gerekmektedir. Adli yardım talebi varsa buna ilişkin belgelerin eklenmesi gerekmektedir. Soyut ve gerekçesiz bir şekilde ve herhangi bir belgeye dayanmaksızın adli yardım talebinde bulunulması hâlinde talep incelenmeksizin reddedilebileceği gibi bu durum başvuruçunun sonuçlandırılma sürecinin uzamasına da neden olabilir.

D. ADLİ YARDIM	Adli yardım talebi varsa buna dayanak belgeler:
	<small>Adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için başvuruçunun kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olması ve talebin dayanaksız olmaması gerekmektedir.</small>
	<small>Soyut ve gerekçesiz bir şekilde ve herhangi bir belgeye dayanmaksızın adli yardım talebinde bulunulması hâlinde talep incelenmeksizin reddedilebileceği gibi bu durum başvuruçunun sonuçlandırılma sürecinin uzamasına da neden olabilir.</small>
	<input type="text"/>
	<input type="text"/>

VI. SONUÇ TALEPLERİ

Bu alanda başvuruçuyu nihai taleplerini maddeler hâlinde belirtmelidir. Duruşma, keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması, ihlal kararı verilmesi, yeniden yargılama yapılması, tazminat ve yargılama giderlerine hükmedilmesi vb. isteklerin belirtilmesi gerekmektedir.

VI. SONUÇ TALEPLERİ

VII.BEYAN VE İMZA

Formun doldurulduğu tarihin gün, ay ve yıl biçiminde yazılması gereklidir. Bununla birlikte başvurunun yapıldığı tarihin başvurunun 6216 sayılı Kanun'da gösterilen yerlere kaydının yapılıp başvurucuya alındı belgesinin verildiği gün olduğu bilinmelidir.

Başvuru formu başvuru ya da temsilcisi tarafından imzalanmalıdır. İmzalı asıl nüshasının 6216 sayılı Kanun'da gösterilen yerlere ibraz edilmesi gerekmektedir. Formun imzasız olması ya da asıl nüsha olmaması durumunda başvuru işleme konulmayacağından formun ilgili mercie tesliminden önce bu hususların kontrol edilmesinde yarar vardır.

Başvuru formunda yer alan beyanların ya da sunulan belgelerin doğru olmaması başvurunun sorumluluğunu doğurabilecektir. Ayrıca bireysel başvuru hakkının açıkça kötüye kullandığıın veya bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit ya da tahrik edici bir üslup kullanıldığıın tespit edilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesi başvuru aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, 2.000 (iki bin) Türk lirasından fazla olmak üzere disiplin para cezasına hükmedebilir. Başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bu durumun Anayasa Mahkemesine bildirilmesi gerekmektedir.

VII. BEYAN VE İMZA

Başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunu Mahkemeye bildireceğimi beyan ederim.

Tarih

Aşağıdaki kısım başvuru ya da temsilcisi tarafından imzalanmalıdır.

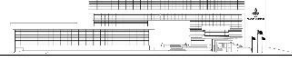
Ad Soyad

İmza(lar)

--	--

EKLER:

Bireysel başvuru forumunun yukarıda belirtildiği şekilde doldurulmasından sonra aşağıdaki belgelerin de forma eklenmesi gerekmektedir.

a) Kanuni temsilci veya avukat vasıtasıyla takip edilen başvurularda başvurucaı temsilci yetkili olduğuna dair mevzuata uygun belge.

b) Harcın ödendiğine dair belge (Adli yardım talebi varsa bu belgeye gerek olmayacağı gözönünde bulundurulmalıdır.). Anayasa Mahkemesi İtüzüğü'nün 62. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı tarifede belirtilen bireysel başvuru harcının maliye veznesine veya Anayasa Mahkemesine yatırılması gerekmektedir. Başvurucuların Anayasa Mahkemesine gönderecekleri evrakın masrafı haricinde ayrıca posta gideri avansı yatırmaları veya pul göndermeleri zorunluluğu bulunmamaktadır.

c) Başvuru bizzat yapılmış işe başvurucaın kimliğini tespiti yarar resmî belgenin onaylı örneği (Başvurucaın kimliğini tespiti yarar herhangi bir resmî belgenin suretinin olması yeterlidir.).

ç) Tüzel kişi adına kanuni temsilcinin başvurusu hâlinde başvuru tarihi itibarıyla temsile yetkili olduğunu gösteren resmî belgenin onaylı örneği

d) Nihai karar ya da işlemleri öğrenme tarihini gösteren belge (Tebliğ veya teahhüt edilmeyen kararlara ilişkin olarak öğrenme tarihinin bildirilmesi yeterlidir. Bu durumda belge eklenmesine gerek bulunmamaktadır.)

e) Başvuruda ileri sürülen hak ihlali iddialarını temellendirecek belgelerin onaylı örnekleri (İlgili mevzuat gereği suret çıkarma yetkisi bulunan kişi veya makamlarca onaylı örneklerinin başvuru formuna eklenmesi yeterlidir.)

f) Tazminat talebi varsa uğranılan zarar ve buna ilişkin belgeler

g) Olağan ve olağanüstü kanun yolu başvuru dilekçelerinin onaylı örnekleri

ğ) Başvuru süresinde yapılamamışsa varsa mazereti ispatlayan belgeler

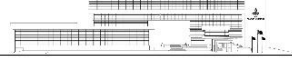
h) Adli yardım talebi varsa başvurucaın yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeler ile mevzuatta adli yardım talebinde bulunabilmek için öngörülen diğer belgeler

Başvurucaı, yukarıda belirtilen belgeleri herhangi bir nedenle sunamaması hâlinde bunun gerekçelerini belirterek varsa buna ilişkin bilgi ve belgeleri başvuru formuna ekler. Anayasa Mahkemesi, mazereti kabul etmesi hâlinde ve gerekli gördüğu takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.

FORMUN TESLİMİ VE SONRASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Bu kılavuzdaki açıklamalar doğrudusunda hazırlanan başvuru formu, harç tahsil makbuzu ile birlikte mahkemelere veya yurt dışı temsilciliklerine ya da bizzat Anayasa Mahkemesine teslim edildiğinde başvurucaıya veya temsilcilerine bir alındı belgesi verilmektedir. Bu alındı belgesindeki tarih, bireysel başvurucaın yapıldığı tarihi gösterir. Bu belgenin başvuru tarihi ile ilgili herhangi bir ihtilaf olması durumunda ibrazı gerekeceğinden saklanması önemlidir.

Mahkemeler ya da yurt dışı temsilciliklerine teslim edilen başvuru formu ve ekleri gerekli kayıt işlemleri yapıldıktan sonra elektronik ve fiziki ortamda Anayasa Mahkemesine ulaştırılır.

Ayrıca dava ve diğeri yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde UYAP kullanılarak form ve ekindeki veriler kaydedilir ve saklanır. Bu makamlar tarafından başvuru formu ve eklerinin kabul edilebilirlik ya da esasına ilişkin herhangi bir inceleme ya da değerlendirme yapılmaz.

Form ve ekindeki belgeler Anayasa Mahkemesine ulaştığında Mahkemece başvurunun kayda alındığı hususu ve başvuru numarası başvurucaya bildirilecektir.

Başvuru formunun tesliminden sonra aşığıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

a) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde eksikliğin giderilmesi için başvuru veya varsa temsilcisine ya da avukatına on beş günü geçmemek üzere bir süre verilerek eksikliğin tamamlanması Anayasa Mahkemesince talep edilecektir. Anayasa Mahkemesince istenen belgelerin süresinde teslim edilmesi gerekmektedir. Bildirilen sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun idari yönden reddine karar verilir. Bu karara yedi gün içinde itiraz edilebilir. Başvurucuların idari ret kararlarına itiraz edebilmeleri için bu yöndeki iradelerini ortaya koyan dilekçelerini süresi içinde Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Bürosuna teslim etmeleri ya da yerel mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler aracılığı ile göndermeleri yeterli olup yeniden Bireysel Başvuru Formu doldurmaları ve harç yatırmaları gerekmemektedir.

b) Başvuruyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesince istenen belgeler mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler aracılığıyla gönderilebileceği gibi Anayasa Mahkemesinin aşığıda belirtilen adresine de bizzat teslim edilebilir. Eksiklik bildirimlerine karşı verilecek cevap dilekçelerinde de yukarıda yazılı yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Belirtilen usul haricinde mektup, posta, elektronik posta vb. yollarla gönderilen belgeler kabul edilmeyecek ve işleme alınmayacaktır.

c) Anayasa Mahkemesi ile yapılan her türlü yazışmada başvurucaanın adı, soyadı, T.C. kimlik numarası ile kendisine bildirilen başvuru numarasının belirtilmesi gerekmektedir.

) Anayasa Mahkemesi, başvurucaandan her aşamada başvurusuna ilişkin ilave belge, bilgi veya tamamlayıcı açıklamalar talep edebilir. Talep hâlinde, istenenlerin belirtilen sürelerde sunulması zorunludur.

d) Anayasa Mahkemesi başvuruca tarafından yazılı veya telefon, faks, elektronik posta vb. yollarla yapılan başvuru süreciyle ilgili bilgi edinme taleplerine cevap vermemektedir. Başvurucaya ilişkin aşamalar [e-Devlet](#) sistemi üzerinden takip edilebilir.

e) Anayasa Mahkemesine şahsen yapılacak başvurular ile belge sunumlarının aşığıdaki adrese yapılması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Ahlathibel Mahallesi
İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı
No: 4 Posta Kodu: 06805
Çankaya / Ankara - Türkiye

Başvuru Formu hakkında

Başvuru formu resmi ve hukuki bir belge olup hak ve yükümlülüklerinizi etkileyebilecek niteliktedir. Lütfen, "Başvuru formunun doldurulmasına ilişkin açıklamalar" başlıklı belgedeki talimatları dikkate alınız. Başvuru formunda, durumunuzu ilgilendiren tüm bölümleri doldurarak ilgili bütün belgeleri forma ekleyiniz.

TUR - 2028/1
Başvuru formu

Hatırlatma: Başvuru formu eksiksiz bir şekilde doldurulmadığı takdirde kabul edilmeyecektir (Mahkeme İcüzüğü Madde 47). Özellikle, İcüzüğün 47§2 (a) hükmü uyarınca, olaylar, şikâyetler ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluk MUTLAKA başvuru formunda bu amaçla ayrılmış ilgili bölümlerde belirtilmiş olmalıdır. Eksiksiz olarak doldurulmuş başvuru formu, Mahkeme'nin başka belgelere ihtiyaç duymadan başvurunuzun konusunu ve kapsamını belirlemesine olanak verecek şekilde olmalıdır.

Barkod etiketi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından gönderilmiş barkod etiketiniz varsa aşağıdaki kutunun içerisine bir adet barkod etiketini yapıştırınız.

Kayıt veya referans numarası

Mahkeme'nin, bu şikâyetlerinize ilişkin tarafınıza bildirdiği bir kayıt veya referans numarası varsa bu numarayı aşağıda belirtiniz.

A. Başvurucu

A.1 Başvurucu (Gerçek kişi)

Bu bölüm, sadece gerçek kişiler tarafından yapılan bireysel başvurulara mahsustur. Başvurucu tüzel kişi ise lütfen A.2. bölümüne geçiniz.

1. Soyadı

2. Adı

3. Doğum tarihi

G	G	A	A	Y	Y	Y	Y		

Örnek 31/12/1960

4. Doğum yeri

5. Uyuğu

6. Adresi

7. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

8. Elektronik posta adresi (eğer varsa)

9. Cinsiyeti

Erkek

Kadın

A.2. Başvurucu (Tüzel kişi)

Bu bölüm, sadece tüzel kişiler tarafından yapılan başvurulara mahsustur (şirket, sivil toplum örgütü, dernek veya diğer yasal kurum veya kuruluşlar). Bu durumda, lütfen D.1. bölümünü de doldurunuz.

10. Kuruluş Adı

11. Sicil numarası (eğer varsa)

12. Kurulma veya tescil tarihi (eğer varsa)

G	G	A	A	Y	Y	Y	Y		

Örnek 27/09/2012

13. Faaliyet Alanı

14. Resmi adresi

15. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

16. Elektronik posta adresi

B. Aleyhinde başvuru yapılan devlet veya devletler

17. Aleyhinde başvuru yapılan devlet veya devletlerin adını işaretleyiniz.

☐ ALB - Arnavutluk	☐ ITA - İtalya
☐ AND - Andorra	☐ LIE - Lihtenştayn
☐ ARM - Ermenistan	☐ LTU - Litvanya
☐ AUT - Avusturya	☐ LUX - Lüksemburg
☐ AZE - Azerbaycan	☐ LVA - Letonya
☐ BEL - Belçika	☐ MCO - Monako
☐ BGR - Bulgaristan	☐ MDA - Moldova Cumhuriyeti
☐ BIH - Bosna-Hersek	☐ MKD - Kuzey Makedonya
☐ CHE - İsviçre	☐ MLT - Malta
☐ CYP - Kıbrıs	☐ MNE - Karadağ
☐ CZE - ek Cumhuriyeti	☐ NLD - Hollanda
☐ DEU - Almanya	☐ NOR - Norveç
☐ DNK - Danimarka	☐ POL - Polonya
☐ ESP - İspanya	☐ PRT - Portekiz
☐ EST - Estonya	☐ ROU - Romanya
☐ FIN - Finlandiya	☐ RUS - Rusya Federasyonu
☐ FRA - Fransa	☐ SMR - San Marino
☐ GBR - Birleşik Krallık	☐ SRB - Sırbistan
☐ GEO - Gürcistan	☐ SVK - Slovakya Cumhuriyeti
☐ GRC - Yunanistan	☐ SVN - Slovenya
☐ HRV - Hırvatistan	☐ SWE - İsveç
☐ HUN - Macaristan	☐ TUR - Türkiye
☐ IRL - İrlanda	☐ UKR - Ukrayna
☐ ISL - İzlanda	

C. Gerçek kişi başvurusunun temsilcisi (veya temsilcileri)

Gerçek kişi başvurusunun bu aşamada bir avukat tarafından temsil edilmesi gerekli değildir. Başvurusunun temsilcisi yoksa lütfen E. bölümüne geçiniz.

Başvurunun, gerçek kişi başvuru adına, avukat olmayan bir temsilci (bir yakını, arkadaşı veya vasisi gibi) tarafından yapılması halinde avukat olmayan temsilci C.1. bölümünü doldurmalıdır; başvuru bir avukat tarafından yapıldı ise, avukat C.2. bölümünü doldurmalıdır. Her iki durumda da C.3. bölümü mutlaka tamamlanmalıdır.

C.1. Avukat olmayan temsilci

18. Yetki/ilişki/resmi sıfat

19. Soyadı

20. Adı

21. Uyuşu

22. Adresi

23. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

24. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)

25. Elektronik posta adresi

C.2. Avukat

26. Soyadı

27. Adı

28. Uyuşu

29. Adresi

30. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

31. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)

32. Elektronik posta adresi

C.3. Yetki belgesi

Başvurucu, kendi adına hareket etme yetkisini verdiği temsilcisine bu yetkiyi verdiğini, aşağıdaki ilk kutuyu imzalayarak onaylamalı; belirlenen temsilci ise bunu kabul ettiğini aşağıdaki ikinci kutuyu imzalayarak belirtmelidir.

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda kimliği belirtilen kişi ya da kişilere beni Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yaptığım başvuruda temsil etme yetkisini veriyorum.

33. Başvurusunun imzası

34. Tarih

Örnek 27/09/2015

G G A A Y Y Y Y

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda kimliği belirtilen başvuruçuyu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapmış başvuruda temsil etmeyi kabul ediyorum.

35. Temsilcinin imzası

36. Tarih

Örnek 27/09/2015

G G A A Y Y Y Y

Mahkeme ve Başvurucu arasında elektronik iletişim

37. eComms hesabı için kullanılacak elektronik adres (eğer temsilci eComms sistemini halihazırda kullanmakta ise, lütfen mevcut eComms hesabına ait olan elektronik adresi belirtiniz).

Bu alanı doldurmanız elektronik iletişimi kabul etmeniz anlamına gelir.

<p>D. Tüzel kişi başvuruçunun temsilcisi (veya temsilcileri)</p> <p>Başvuruçunun tüzel kişi olduğu durumlarda, tüzel kişilik, kuruluş adına hareket etmeye yetkili bir kişi tarafından temsil edilmelidir (şirket yöneticisi, başkan veya yönetim kurulu üyesi vb.). Temsilciye ilişkin detaylar D.1. bölümünde belirtilmelidir. Eğer tüzel kişi temsilcisi, bir avukata kuruluş adına yetki veriyorsa D.2 ve D.3 bölümlerinin de doldurulması gereklidir.</p>																																									
<p>D.1. Kuruluş Yetkilisi</p> <p>38. Yetki/ilişki/resmi sıfat (lütfen destekleyici belge gönderiniz)</p> <input type="text"/> <p>39. Soyadı</p> <input type="text"/> <p>40. Adı</p> <input type="text"/> <p>41. Uyuğu</p> <input type="text"/> <p>42. Adresi</p> <input type="text"/> <p>43. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)</p> <input type="text"/> <p>44. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)</p> <input type="text"/> <p>45. Elektronik posta adresi</p> <input type="text"/>	<p>D.2. Avukat</p> <p>46. Soyadı</p> <input type="text"/> <p>47. Adı</p> <input type="text"/> <p>48. Uyuğu</p> <input type="text"/> <p>49. Adresi</p> <input type="text"/> <p>50. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)</p> <input type="text"/> <p>51. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)</p> <input type="text"/> <p>52. Elektronik posta adresi</p> <input type="text"/>																																								
<p>D.3. Yetki belgesi</p> <p>Başvuruçunun kuruluşun temsilcisi, kendi adına hareket etme yetkisi verdiği herhangi bir avukata bu yetkiyi verdiğini, aşağıdaki ilk kutuyu imzalayarak onaylamalı; belirlenen temsilci ise bunu kabul ettiğini aşağıdaki ikinci kutuyu imzalayarak belirtmelidir.</p> <p>Aşağıda imzası olan ben yukarıda D.2. bölümünde belirtilen kişiye, kuruluşumuzu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan başvuruda temsil etme yetkisini veriyorum.</p> <p>53. Kuruluş yetkilisinin imzası</p> <input type="text"/> <p>54. Tarih</p> <table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>G</td><td>G</td><td>A</td><td>A</td><td>Y</td><td>Y</td><td>Y</td><td>Y</td><td></td><td></td> </tr> </table> <p>Örnek 27/09/2015</p> <p>Aşağıda imzası olan ben, yukarıda belirtilen kuruluşu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılmış başvuruda temsil etmeyi kabul ediyorum.</p> <p>55. Avukatın imzası</p> <input type="text"/> <p>56. Tarih</p> <table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>G</td><td>G</td><td>A</td><td>A</td><td>Y</td><td>Y</td><td>Y</td><td>Y</td><td></td><td></td> </tr> </table> <p>Örnek 27/09/2015</p> <p>Mahkeme ve Başvuruçunun arasında elektronik iletişim</p> <p>57. eComms hesabı için kullanılacak elektronik adres (eğer temsilci eComms sistemini halihazırda kullanmakta ise, lütfen mevcut eComms hesabına ait olan elektronik adresi belirtiniz).</p> <input type="text"/> <p>Bu alanı doldurmanız elektronik iletişimi kabul etmeniz anlamına gelir.</p>												G	G	A	A	Y	Y	Y	Y													G	G	A	A	Y	Y	Y	Y		
G	G	A	A	Y	Y	Y	Y																																		
G	G	A	A	Y	Y	Y	Y																																		

Olayların anlatımı (devam)

60.

– Lütfen, gireceğiniz bilgilerin bu bölüm için ayrılan boş alanı aşmadığından emin olunuz –

I. Başvuruya ek belgeler listesi

Bütün belgelerin eksiksiz ve okunaklı birer *rneğini* başvuruya eklemelisiniz. Gönderdiğiniz belgeler tarafınıza iade edilmeyecektir. Bu nedenle belgelerin asıllarını değil yalnızca örneklerini göndermeniz yararınıza olacaktır. Göndereceğiniz belgelerle ilgili aşağıdaki kurallara KESİNLİKLE UYMALISINIZ:

- Belgeleri tarih ve dava sırasına göre düzenleyiniz;
- Sayfaları sırasına göre numaralandırınız; ve
- Belgeleri birbirine tutturmak için, zimba, ata, yapıştırıcı bant KULLANMAYINIZ.

70. Aşağıdaki kutuda, gönderdiğiniz belgeleri tarih sırasına dizerek her belgenin çok kısa ve zl bir tanımını yapınız. Her bir belgenin hangi sayfa numarasında bulunduğunu belirtiniz

1.	_____	s. _____
2.	_____	s. _____
3.	_____	s. _____
4.	_____	s. _____
5.	_____	s. _____
6.	_____	s. _____
7.	_____	s. _____
8.	_____	s. _____
9.	_____	s. _____
10.	_____	s. _____
11.	_____	s. _____
12.	_____	s. _____
13.	_____	s. _____
14.	_____	s. _____
15.	_____	s. _____
16.	_____	s. _____
17.	_____	s. _____
18.	_____	s. _____
19.	_____	s. _____
20.	_____	s. _____
21.	_____	s. _____
22.	_____	s. _____
23.	_____	s. _____
24.	_____	s. _____
25.	_____	s. _____

Ek bilgi ve açıklamalar

Başvurunuzla ilgili başka bir açıklama yapmak istiyor musunuz?

71. Açıklamalar

Beyan ve imza

Başvuru formunda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu bilgim ve inancım dâhilinde beyan ederim.

72. Tarih

G	G	A	A	Y	Y	Y	Y		

Örnek 27/09/2015

Aşağıdaki bölüm başvuru(lar) ya da temsilci(ler) tarafından imzalanmalıdır.

73. İmza(lar) Başvurucu(lar) Temsilci(ler) – uygun seçeneği işaretleyiniz

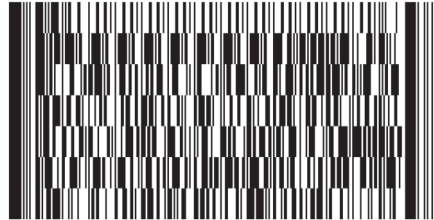
Mahkeme'nin yazışmalarında muhatap olacak kişi hakkında bilgi

Birden fazla başvuru veya temsilcinin bulunduğu durumlarda Mahkeme'nin yazışmalarında muhatap olacak yalnızca bir kişinin kimlik ve adresini belirtiniz. Başvurucunun temsil edildiği durumlarda ise, Mahkeme sadece temsilci (avukat olan veya olmayan) ile yazışmaları yürütecektir.

74. Başvurucunun kimlik ve adresi Temsilcinin kimlik ve adresi – uygun seçeneği işaretleyiniz

Usulüne uygun olarak doldurulmuş başvuru formu imzalandıktan sonra posta yoluyla aşağıdaki adrese gönderilmelidir:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE

893669e1-66ca-4653-b9e0-2de2561a694b

TUR - 2021/1
Yetki Belgesi

Uyarı: Bu yetki belgesi, yalnızca, başvurunun başvuru formunu doldurduğu sırada temsilcisinin olmadığı veya Mahkeme'ye sunmuş olduğu başvuru formunda belirttiği temsilcisini değiştirmek istediği durumlarda kullanılmalıdır. Başvurucunun, başvurunun yapıldığı tarihte temsilcisi var ise, başvuru formundaki C veya D bölümleri eksiksiz olarak doldurulmalıdır.

Barkod etiketi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından gönderilmiş barkod etiketiniz varsa aşağıdaki kutunun içerisine bir adet barkod etiketini yapıştırınız.

Kayıt veya referans numarası

Mahkeme'nin, yetki belgesini sunmak istediğiniz şikâyetlerinize ilişkin tarafınıza bildirdiği bir kayıt veya referans numarası varsa, bu numarayı aşağıda belirtiniz.

1. Başvurucu

1.1. Başvurucu (Gerçek kişi)

Bu bölüm, sadece gerçek kişiler tarafından yapılan bireysel başvurulara mahsustur. Başvurucu tüzel kişi ise lütfen 1.2. bölümüne geçiniz.

1. Soyadı

2. Adı

3. Doğum tarihi

Örnek 31/12/1960

G G A A Y Y Y Y

4. Doğum yeri

5. Uyruğu

6. Adresi

7. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

8. Elektronik posta adresi (eğer varsa)

9. Cinsiyeti

Erkek

Kadın

1.2. Başvurucu (Tüzel kişi)

Bu bölüm, sadece tüzel kişiler tarafından yapılan başvurulara mahsustur (şirket, sivil toplum örgütü, dernek veya diğer yasal kurum veya kuruluşlar). Bu durumda, lütfen 3.1. bölümünü de doldurunuz.

10. Kuruluş Adı

11. Sicil numarası (eğer varsa)

12. Kurulma veya tescil tarihi (eğer varsa)

Örnek 27/09/2012

G G A A Y Y Y Y

13. Faaliyet Alanı/Faaliyet Alanı

14. Resmi adresi

15. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

16. Elektronik posta adresi

2. Gerçek kişi başvurusunun temsilcisi (veya temsilcileri)

Başvurunun, gerçek kişi başvuru adına, avukat olmayan bir temsilci (bir yakını, arkadaşı veya vasisi gibi) tarafından yapılması halinde avukat olmayan temsilci 2.1. bölümünü doldurmalıdır; başvuru bir avukat tarafından yapıldı ise, avukat 2.2. bölümünü doldurmalıdır. Her iki durumda da 2.3. bölümü mutlaka tamamlanmalıdır

2.1. Avukat olmayan temsilci	2.2. Avukat
17. Yetki/ilişki/resmi sıfat <input type="text"/>	25. Soyadı <input type="text"/>
18. Soyadı <input type="text"/>	26. Adı <input type="text"/>
19. Adı <input type="text"/>	27. Uyuğu <input type="text"/>
20. Uyuğu <input type="text"/>	28. Adresi <input type="text"/>
21. Adresi <input type="text"/>	29. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte) <input type="text"/>
22. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte) <input type="text"/>	30. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte) <input type="text"/>
23. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte) <input type="text"/>	31. Elektronik posta adresi <input type="text"/>
24. Elektronik posta adresi <input type="text"/>	

2.3. Yetki belgesi

Başvurucu, kendi adına hareket etme yetkisini verdiği temsilcisine bu yetkiyi verdiğini, aşağıdaki ilk kutuyu imzalayarak onaylamalı; belirlenen temsilci ise bunu kabul ettiğini aşağıdaki ikinci kutuyu imzalayarak belirtmelidir.

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda kimliği belirtilen kişi ya da kişilere beni Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yaptığım başvuruda temsil etme yetkisini veriyorum.

32. Başvurucunun imzası

33. Tarih
 Örnek 27/09/2015
G G A A Y Y Y Y

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda kimliği belirtilen başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılmış başvuruda temsil etmeyi kabul ediyorum.

34. Temsilcinin imzası

35. Tarih
 Örnek 27/09/2015
G G A A Y Y Y Y

Mahkeme ve Başvurucu arasında elektronik iletişim

36. eComms hesabı için kullanılacak elektronik adres (başvurucu temsilcisi eComms sistemini halihazırda kullanmakta ise, lütfen bu hesaba ait olan elektronik adresi belirtiniz)

Bu alanı doldurmanız elektronik iletişimi kabul etmeniz anlamına gelir.

3. Tüzel kişi başvurusunun temsilcisi (veya temsilcileri)

Başvurucunun tüzel kişi olduğu durumlarda, tüzel kişilik, kuruluş adına hareket etmeye yetkili bir kişi tarafından temsil edilmelidir (şirket yöneticisi, başkan veya yönetim kurulu üyesi vb.). Temsilciye ilişkin detaylar 3.1. bölümünde belirtilmiştir.

Eğer tüzel kişi temsilcisi, bir avukata kuruluş adına yetki veriyorsa 3.2 ve 3.3 bölümlerinin de doldurulması gereklidir.

3.1. Kuruluş Yetkilisi

37. Yetki/ilişki/resmi sıfat (lütfen destekleyici belge gönderiniz)

38. Soyadı

39. Adı

40. Uyuşu

41. Adresi

42. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

43. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)

44. Elektronik posta adresi

3.2. Avukat

45. Soyadı

46. Adı

47. Uyuşu

48. Adresi

49. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

50. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)

51. Elektronik posta adresi

3.3. Yetki Belgesi

Başvurucu kuruluşun temsilcisi, kendi adına hareket etme yetkisi verdiği herhangi bir avukata bu yetkiyi verdiğini, aşağıdaki ilk kutuyu imzalayarak onaylamalı; belirlenen temsilci ise bunu kabul ettiğini aşağıdaki ikinci kutuyu imzalayarak belirtmelidir.

Aşağıda imzası olan ben yukarıda 3.2. bölümünde belirtilen kişiye, kuruluşumuzu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan başvuruda temsil etme yetkisini veriyorum.

52. Kuruluş yetkilisinin imzası

53. Tarih

Örnek 27/09/2015

G G A A Y Y Y Y

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda belirtilen kuruluşu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılmış başvuruda temsil etmeyi kabul ediyorum.

54. Avukatın imzası

55. Tarih

Örnek 27/09/2015

G G A A Y Y Y Y

Mahkeme ve Başvurucu arasında elektronik iletişim

56. eComms hesabı için kullanılacak elektronik adres (başvurucu temsilcisi eComms sistemini halihazırda kullanmakta ise, lütfen bu hesaba ait olan elektronik adresi belirtiniz)

Bu alanı doldurmanız elektronik iletişimi kabul etmeniz anlamına gelir.

MÜLTECİ BAŞVURULARI BAĞLAMINDA HUKUKİ DESTEK SAĞLARKEN GÖZETİLMESİ GEREKEN ETİK KURALLARA DAİR NAİROBİ İLKELERİ¹

1 Şubat 2007 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde düzenlenen Güney Ülkeleri Mülteci Hukuki Destek Ağı (Southern Refugee Legal Aid Network) Konferansı'nda kabul edilmiştir.

1. Kapsam ve amaç

- 1.1. Buradaki ilkelerin amacı, mülteci statüsünün belirlenmesi ve mülteçilere sunulan diğer hukuki yardım hizmetleri ile ilgili hukuki destek sağlayanlara yol göstermektir.
- 1.2. Hukuki hizmetlerin sağlanmasına ilişkin geçerli bir ulusal mevzuatın varlığı söz konusu ise, burada sıralanan ilkeler ikincil nitelikte değerlendirilmelidir ve mevcut kuralları tamamlama amacı taşımaktadır.

2. Tanımlar

- 2.1. "Hukuki danışman" terimi, "mülteci" olarak tanınmayı amaçlayan ya da "mülteci" olarak tanınmış ancak başka konularda yardım talep eden kişilere, hukuki danışmanlık ve/veya hukuki temsil hizmeti sunan kişileri tanımlar.
- 2.2. "Hizmetler" terimi, bir hukuki danışman tarafından sunulması söz konusu olabilecek tavsiye, belge hazırlama ve/veya hukuki temsili kapsar.
 - 2.2.1. "Tavsiye" terimi, mevcut yasaların ya da politikaların belirli bir kişinin durumunda nasıl yorumlanacağı ve etkili olacağı konusunda görüş sunmayı içerir.
 - 2.2.2. "Belge hazırlama" terimi, bir kişiye mülteci statüsü belirleme başvurusu ve diğer benzeri başvuruları desteklemek üzere, o kişinin adına yazılı belgeler hazırlama konusunda yardımcı olmayı içerir. Buna, kişinin mültecilik iddiasına dair kişinin kendi ağzından hazırlanan ifade beyanları da dahildir.
 - 2.2.3. "Temsil" terimi, sözle ya da yazılı olarak başka bir kişinin adına eylemde bulunmayı ifade eder. Buna, bir kişinin "mültecilik" statüsü almak için gerekli kriterleri karşıladığına dair hukuki argümanlar ya da kişinin mültecilik başvurusuyla ilgili BMMYK diğer karar vericilerle iletişim içine girmek de dahildir.
- 2.3. "Müvekkil" terimi, hukuki danışmanın hizmet sunmayı kabul ettiği ve bu hizmetten yararlanmayı gönüllü olarak kabul etmiş olan kişiye denir.
- 2.4. "Müstakbel müvekkil" terimi, hukuki danışmandan hizmet almayı talep etmiş fakat danışmanın hizmet sunmayı henüz kabul etmemiş olduğu kişiye denir.

3. Danışman-Müvekkil İlişkileri

- 3.1. Danışmanlar bütün vakalarda müstakbel müvekkillere herhangi bir tür hizmet sunup sunamayacaklarını ve hangi tür hizmetler sunabileceklerini açıkça izah etmelidir. Danışman vaka üzerinde herhangi bir iş yapmaya başlamadan ve müvekkilden hukuki temsil için onay istemeden evvel,

1 Türkçe tercüme: Mülteci Hakları Merkezi- Refugee Rights Turkey: www.mhd.org.tr

danışman-müvekkil ilişkisinin kapsamı ve amacı açıkça ifade edilmiş olmalıdır.

- 3.2.** Hukuki destek sağlayanlar, yaptıkları hukuki destek faaliyetinin olumlu etkilerini azami hale getirmek amacıyla, vermeyi taahhüt edecekleri hizmetleri sınırlamayı tercih edebilir. Örneğin bazı hukuki destek kuruluşları sadece danışmanlık ya da belge hazırlama konusunda hizmet sağlıyor olabilir, ya da hizmetlerini özellikle aciliyet arz eden ihtiyaçları bulunan veya mültecilik başvuruları özellikle karmaşık hukuki yorum meseleleri içeren, belirli tipte müvekkillere odaklamayı tercih edebilir. Ancak sunulan hizmetlerle ilgili bu türden sınırlamalar danışman tarafından danışman-müvekkil ilişkisi kurulmasının ilk aşamasında belirtilmelidir.
- 3.3.** Madde 3.4'te ifade edilen hükümler saklı kalmak kaydıyla, bir hukuki danışmanın bir müstakbel müvekkile hizmet sunmak zorunluluğu yoktur ve Madde 3.4'te yer alan hükümlerle yasaklanmamış ise, müstakbel müvekkile hizmet sağlamayı reddedebilir.
- 3.4.** Madde 3.2'de ifade edilen mülahazalar çerçevesinde değerlendirilmek şartıyla, hukuki danışmanlar hiç kimseye hizmet sunmayı, kişinin ırkı, cinsiyeti, cinsel yönelimi, milliyeti, siyasi görüşü, dini, yaşı, aile durumu, ekonomik durumu ya da belirli bir sosyal gruba aidiyetiyle ilgili bir sebepten dolayı reddetmemelidir.
- 3.5.** Danışman-Müvekkil ilişkisi yalnızca müvekkilin kendi gönüllü ve bilgiye dayalı rızası ile başlayabilir ve ancak bu rıza devam ettiği müddetçe sürdürülebilir. Müvekkil, hukuki danışmanı ile olan ilişkisini, sözlü ya da yazılı olarak yapacağı açık ve doğrudan bir ifadeyle sona erdirebilir. Bir müvekkil danışmanın etik kurallara uymayan bir davranış içinde olduğuna dair suçlamada bulunmuşsa, bu durumun müvekkilin danışman-müvekkil ilişkisinin devam etmesi yönünde artık rızası kalmadığı anlamında geldiği varsayılacaktır.
- 3.6.** Hukuki temsilin hedeflerini müvekkiller belirlemelidir. Eğer ki danışman-müvekkil ilişkisinin herhangi bir evresinde danışman ve müvekkil hukuki temsil faaliyetinin amaçları ve izlenecek stratejiler konusunda anlaşmazlığa düşerse, danışman hukuki temsil ilişkisini sonlandırmayı tercih edebilir.
- 3.7.** Müvekkiller dosyalarındaki bütün belgeleri görme ve kopyasını alma hakkına sahiptir. Danışmanlar istenilen belge kopyalarını gerek danışman-müvekkil ilişkisi sırasında gerekse danışman-müvekkil ilişkisi sonlandıktan sonraki dönemlerde müvekkile sunmakla yükümlüdür. Bununla beraber, danışmanlar bir müvekkilin dosyası üzerindeki çalışmalarına dair kayıtlarını saklamak hakkına sahiptir. Müvekkil öyle istese dahi danışmanlar hukuki yardım dosyalarını imha etmemeyi tercih etme hakkına sahiptir.
- 3.8.** Danışman-müvekkil ilişkisinin sona ermesi halinde danışman bunu kişinin mültecilik başvurusuyla ilgili karar verici durumunda olan mercie yazılı olarak bildirmelidir.

4. Özen

- 4.1.** Danışman bir müvekkilin dosyasını takip ederken sorumlu ve özenli davranacak, ayrıca müvekkil adına en iyi sonuçlara ulaşmak için mevcut hukuk ve burada sıralanan etik kuralları çerçevesinde hareket edecektir.
- 4.2.** Danışmanlar müvekkillere yapmayı taahhüt ettikleri tüm işleri

tamamlayacaktır. Danışmanlar, müvekkilin mültecilik başvuru prosedürü bakımından hazırlanması zorunlu olan bütün belgeleri son teslim tarihlerinden önce tamamlayacaktır.

- 4.3. Danışmanların, müvekkillere mülteci statüsü belirleme başvuruları ve diğer hukuki konularda destek sağlamak için gerekli olan yayımlanmış BMMYK belgeleri ve menşe ülke bilgilerinden haberdar olmak ve yararlanmak sorumluluğu vardır.
- 4.4. Danışmanlar, müvekkillerinin dosyaları üzerinde yaptıkları çalışmaların kaydını tutmak amacıyla bir dosyalama ve kayıt sistemi oluşturacaktır.

5. Çıkar Uyuşmazlıkları

- 5.1. Eğer bir danışmanın ekonomik ya da şahsi çıkarları müstakbel müvekkilin çıkarlarıyla çatışıyorsa, danışman söz konusu müvekkile hizmet sunmayacaktır.
- 5.2. Eğer bir danışmanın mevcut bir müvekkilinin çıkarları müstakbel müvekkilin çıkarlarıyla çatışıyorsa danışman söz konusu müvekkile hizmet sunmayacaktır.
- 5.3. Eğer danışman-müvekkil ilişkisinin tesis edilmesinden sonraki dönemde, aynı danışmanın iki müvekkili arasında bir çıkar çatışması ortaya çıkarsa, o yerelde geçerli olan etik ve profesyonel standartlar izin verdiği taktirde, danışman müvekkillerden birini ya da ikisini birden vakit kaybetmeden başka danışmanlara yönlendirecektir.
- 5.4. Eğer danışman ve müvekkil arasında, danışmanın objektif karar verme kabiliyetini etkileyebilecek kişisel bir ilişki söz konusu ise, danışman mümkünse müvekkilini başka bir danışmana yönlendirmeyi deneyecektir.
- 5.5. 5.3 ve 5.4 numaralı maddelerin söz konusu olduğu durumlarda müvekkilleri yönlendirecek başka bir danışman bulunamıyorsa, danışman bir çıkar çatışması olması halinde bile müvekkiline destek sağlamaya devam edebilir. Ancak bu durumda danışman müvekkiline söz konusu çıkar çatışması ve doğurabileceği sonuçlar konusunda açıkça ve doğrudan bilgi vermelidir. Ayrıca danışman çıkar çatışmasının olası olumsuz sonuçlarını an aza indirmek maksadıyla hukuki temsil ilişkisinin kapsamını sınırlama imkanlarını araştırmalıdır.

6. Gizlilik

- 6.1. Müvekkiller ve müstakbel müvekkiller, danışmanları ile paylaşmış oldukları bilgilerin gizli tutulması hakkına sahiptirler. Gizlilik imtiyazı danışmana değil, müvekkile aittir. Burada sıralanan etik kurallarla izin verilen durumlar dışında, gizlilik imtiyazı sadece müvekkilin açık izni ile feragat edilebilir.
- 6.2. Danışman – burada sıralanan etik kuralların tersini gerektirdiği durumlar haricinde – müvekkiliyle ilgili toplamış olduğu bütün bilgilerin gizliliğini koruyacaktır. Danışmanlar dosya ve kayıtlarını müvekkillerinin gizlilik imtiyazını koruyacak şekilde tutacaktır. Burada sıralanan kurallarda aksi öngörülen durumlar dışında, danışmanların müvekkilin gizliliğini koruma görevi danışman-müvekkil ilişkisinin sona ermesinden sonraki dönemde de geçerli kalır.
- 6.3. Müvekkilin kendi rızasıyla kamusal dolaşıma giren bilgiler açısından gizlilik esası uygulanmayacaktır. Bir müvekkil kendi isteğiyle bir bilginin kamusal dolaşıma girmesine izin vermişse, bu bilgi üzerindeki gizlilik imtiyazından

feragat etmiş olduğu varsayılacaktır. Ancak, kamusal dolaşıma müvekkilin isteği veya rızası olmadan aktarılmış olan bilgiler danışmanlar tarafından ifşa edilemez.

- 6.4.** Danışman gizlilik imtiyazı olan bilgileri uzmanlar arasında fikir alışverişi amacıyla diğer danışmanlarla paylaşabilir, fakat bu gibi durumlarda diğer danışmanlar da aynı gizlilik esaslarına bağlı kalmalı ve müvekkille aralarında 5. maddede söz konusu edilen türden bir çıkar çatışması bulunmamalıdır.
- 6.5.** Eğer danışman müvekkilinin yakın bir gelecekte başka bir kişiye fiziksel zarar vereceği inancındaysa, bu durumu ilgili yetkililere bir an önce haber vermelidir. Bu gibi durumlarda, danışman gizlilik imtiyazı olan bilgilerden fiziksel zararı önlemek için gerekecek kadarını yetkililerle paylaşabilir.
- 6.6.** Danışman burada sözü geçen etik kuralları çiğnemekle resmen suçlandığı bir durumda, müvekkil bilgilerini kendini savunmak için gereksinim duyduğu ölçüde ifşa edebilir.
- 6.7.** Hukuki danışman ya da hukuki danışman çalıştıran kuruluşlar, müvekkilin dosyası ile ilgili toplanmış bilgileri müvekkilin iznine gerek olmaksızın yayınlarında ve yazılarında kullanabilirler. Fakat bu durumlarda kullanılan bilgilerin müvekkilin kimliğini ifşa edebilecek ayrıntılardan arındırılmış olması şartı vardır.
- 6.8.** Hukuki danışman ya da hukuki destek sağlayan kuruluşlar bütün personel ve çalışanlara müvekkillerin bilgilerinin gizli tutulması ilkesi konusundaki sorumlulukları hakkında eğitim vermeli ve müvekkillerin gizlilik imtiyazının korunmasını güvence altına almalıdır.

7. Dürüstlük Görevi

- 7.1.** Danışman bütün iletişimlerinde gerçeğe sadık kalmalı ve müvekkillerine de bu yönde tavsiye vermelidir. Danışmanlar hiç kimseyi müvekkil adına muhatap olduğu mahkeme ya da diğer kurumların karşısında yalan söylemeye ya da yanıltıcı bilgi vermeye teşvik etmeyecek, bu yönde bir tavsiye ya da yardımda bulunmayacaktır.
- 7.2.** Madde 7.1’de ifade edilmiş hükümler saklı kalmak kaydıyla, danışmanlar mülteci statüsünün tanınması için yapılan başvuruların geçerliliğiyle ilgili olarak ve diğer konularda karar verme organı değildir. Bu sebeple danışmanların mültecilik iddiasının görel olarak zayıf olduğunu değerlendirdikleri müstakbel müvekkilleri elemek ya da geri çevirmek gibi bir görevleri yoktur.
- 7.3.** Danışman diğer taraflarla etkileşimlerinden saygılı ve profesyonel davranmalı, diğer insanlara saygı ile insan hakları ve ayrımcılık yasağı prensiplerini gözletmelidir.
- 7.4.** Eğer danışman, müvekkilin danışman-müvekkil ilişkisi başlamadan önceki dönemde mültecilik başvurusuyla ilgili karar verici bir kurumun karşısında yalan beyanda bulunduğunu öğrenirse ve başka etik kurallar aksini gerektirmedikçe, aşağıdaki kurallar takip edilmeyecektir:
 - 7.4.1.** Danışman müvekkilinin açık izni olmadan hiçbir kimseye ya da kurula müvekkilin yanlış ifade verdiğini ifşa etmeyecektir;
 - 7.4.2.** Danışman müvekkilini beyanlarını düzeltmek yönünde ikna etmeye çalışacaktır;
 - 7.4.3.** Danışman karar verici makamla ya da hiçbir başka kurumla geçmişteki bu yalan beyanlara dayalı herhangi bir iletişim içine girmeyecektir; ya

da aynı makam ve kurumların söz konusu beyanlara itimat etmesi sonucu doğurabilecek herhangi bir girişimde bulunmayacaktır.

- 7.5.** Danışmanın yalan ya da yanıltıcı bilgi içeren mektup, rapor ya da başka belgelerle hiçbir ilişkisi olmayacak; danışman söz konusu müvekkille ilgili yalan ya da yanıltıcı bilgi içeren herhangi bir bildirim veya sunum yapmayacaktır. Danışman karar verici makama sahte olduğunu ya da yalan veya yanıltıcı bilgi içerdiğini bildiği herhangi bir belgeyi sunmayacaktır.
- 7.6.** Eğer danışman, danışman-müvekkil ilişkisi başladıktan sonraki dönemde karar verici mercie danışmanın yalan olduğunu bildiği bir beyanda bulunursa, aşağıdaki kurallar takip edilecektir:
- 7.6.1.** Danışman müvekkilinin açık izni olmadan hiçbir kimseye ya da mercie müvekkilin yalan ifade verdiğini ifşa etmeyecektir;
- 7.6.2.** Danışman müvekkilini doğru ifade vermeye ikna etmeye çalışacaktır;
- 7.6.3.** Danışman karar verici makamla ya da hiçbir başka kurumla bu yalan beyanlara dayalı herhangi bir iletişim içine girmeyecektir; ya da aynı makam ve kurumların söz konusu beyanlara itimat etmesi sonucu doğurabilecek herhangi bir girişimde bulunmayacaktır.
- 7.6.4.** Eğer söz konusu yalan beyan mültecilik statüsü değerlendirmesi bakımından belirleyici önemde bir konuyla ilgiliyse ve müvekkil ifadesini düzeltmeyi reddediyorsa, hukuki danışman müvekkille hukuki temsil ilişkisini sonlandıracaktır.

8. İstismarı Önleme Görevi

- 8.1.** Danışman hukuki hizmet sunarken müvekkili hakkında tarafsızlığını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyecek hiçbir ilişkiye girmeyecektir; müvekkilini ekonomik, cinsel ya da başka amaçlarla istismar etmeyecektir. Bu konuda herhangi bir kuşkuya alan bırakmama prensibinden hareketle, bir danışmanla ve müvekkil arasındaki her türlü cinsel ve ekonomik ilişki istismar olarak kabul edilecektir.
- 8.2.** Danışman hiçbir müvekkilinden normalde para ya da başka alışverişler karşılığında sunulan hiçbir hizmet, ürün ya da emeği kabul etmeyecektir. Bu kural danışman-müvekkil ilişkisi bittikten altı ay sonrasına kadar geçerli sayılacaktır. Ancak Madde 5.5'te izin verildiği şekilde eğer danışmanla müvekkil arasında hukuki hizmetin talep edilmesinden önce kurulmuş bir ilişki söz konusuysa ve kişiyi başka bir danışmana yönlendirmek mümkün değilse bu kural uygulanmayabilir. Danışman hiçbir müvekkilleriyle maddi nitelikte ilişkilere girmeyecektir. Bu kural danışman-müvekkil ilişkisi bittikten altı ay sonrasına kadar geçerli sayılacaktır.

NOTLAR

